

Lagrådsremiss

Nya kapitaltäckningsregler

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 6 juli 2006

Sven Erik Österberg

Mats Walberg
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Europaparlamentet och rådet antog den 14 juni 2006 direktiv (2006/48/EG) om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut och direktiv (2006/49/EG) om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

Denna lagrådsremiss innehåller förslag till hur direktiven skall införlivas med svensk rätt. Det föreslås en ny lag om kapitaltäckning och stora exponeringar. Lagen är en ramlag och innehåller omfattande bemyndiganden till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. I och med den nya kapitaltäckningslagen upphävs lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Det görs även följdändringar i andra lagar.

Genom den nya kapitaltäckningslagen införs bl.a. möjligheter för instituten att beräkna kapitalkraven med hjälp av metoder med olika grader av komplexitet och riskkänslighet. Ju mer riskkänslig en metod är desto bättre bild av risken i verksamheten ger den.

Enligt gällande rätt beräknar instituten kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker. Sådana kapitalkrav skall även beräknas enligt den nya kapitaltäckningslagen. Ändringarna av reglerna om marknadsrisker innebär att i stället för att behandla de olika beräkningsmetoderna i lag kommer de att framgå av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Kapitalkravet för kreditrisker skall beräknas på sätt som skiljer sig från gällande rätt. Institutet får antingen använda schablonmetoden eller, efter tillstånd av Finansinspektionen, en internmetod. Enligt schablonmetoden beräknas kapitalkravet för kreditrisker i likhet med gällande rätt, med utgångspunkt från den exponeringsklass – stat, företag, hushåll – som exponeringen tillhör. För varje exponeringsklass gäller olika risk-

vikter. Riskvikten skall bestämmas med stöd av det kreditbetyg (rating) som exponeringarna har enligt externa kreditvärderingsföretag eller exportkreditorgan. Om någon rating inte finns tillgänglig för en exponering, bestäms riskvikten av vilken exponeringsklass den tillhör. Enligt internmetoden beräknas värdet på riskvägda exponeringsbelopp med stöd av institutets interna riskklassificeringssystem. Schablonmetoden är mer riskkänslig, dvs. den speglar på ett mer precist sätt de kreditrisker instituten är exponerade för i sin dagliga verksamhet, än den metod som är tillåten i dag. Internmetoden är i sin tur mer riskkänslig än schablonmetoden.

Kapitalkravet för kreditrisker kombineras med bestämmelser om att säkerheter, garantier och andra kreditriskskydd som reducerar kreditrisken i verksamheten får beaktas när kapitalkravet beräknas. Vidare skall instituten vid beräkning av kapitalkravet för kreditrisk även beakta sådana engagemang som baseras på värdepapperisering.

Genom den nya kapitaltäckningslagen införs en skyldighet att beräkna kapitalkrav även för operativa risker. Detta kapitalkrav skall beräknas med stöd av en basmetod, en schablonmetod eller, efter tillstånd av Finansinspektionen, en internmätningssystem. Enligt de två förstnämnda metoderna beräknas kapitalkravet i förhållande till institutens rörelseintäkter. Enligt internmätningssystemet bestäms kapitalkravet med stöd av institutets eget riskmätningssystem. Basmetoden är mindre riskkänslig än schablonmetoden, som i sin tur är mindre riskkänslig än internmätningssystemet.

De specifika kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker skall alltid vara uppfyllda. Men ett institut skall också ha ett kapital som täcker de övriga riskerna i verksamheterna. Institutet skall ha fungerande system för att hantera riskerna i verksamheten. Bland annat om det finns brister i dessa system kan inspektionen besluta att instituten skall ha en större kapitalbas än den som annars följer av bestämmelserna om kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker.

Reglerna om kapitalbasens beståndsdelar och om stora exponeringar överförs i stort sett oförändrade till den nya lagen. En nyhet är att ett institut som omfattas av lagen skall offentliggöra information om sin kapitaltäckning och riskhantering som behövs för att bedöma dess finansiella ställning.

Institutet skall stå under individuell tillsyn och tillsyn på gruppnivå tillsammans med övriga företag i en finansiell företagsgrupp.

Finansinspektionen har tillsyn över att bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen följs.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	8
2	Lagtext.....	9
2.1	Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar	9
2.2	Förslag till lag om införande av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar	38
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan	41
2.4	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	42
2.5	Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619) .	43
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.....	44
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	46
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag	52
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker	54
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti	55
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag	56
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder).....	57
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	58
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar	59
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer	61
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder.....	67
2.17	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse	69
2.18	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.....	77
3	Ärendet och dess beredning.....	78
4	Bakgrund	79
4.1	Allmänt om regleringen av den finansiella sektorn	79
4.2	Den sektorspecifika regleringen	79
4.2.1	Regleringen av banker och kreditmarknadsföretag	79
4.2.2	Regleringen av värdepappersbolag.....	81
4.3	Risker i institutens verksamhet	82
4.4	Kapitalets betydelse för de finansiella företagen	83
4.5	De nuvarande reglerna om kapitaltäckning m.m.	85

4.5.1	Baselkommittén och Basel I - överenskommelsen.....	85
4.5.2	EG:s regelverk	86
4.5.3	Svenska bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar.....	87
4.6	Motiven för ett reviderat regelverk	89
4.7	De nya kapitaltäckningsreglerna	92
4.7.1	Basel II - överenskommelsen.....	92
4.7.2	De omarbetade EG-direktiven	93
4.7.3	Ändringar i kreditinstitutsdirektivet	93
4.7.4	Ändringar i kapitalkravsdirektivet	96
5	Genomförande av ändringarna i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet	97
6	Definitioner.....	107
6.1	Vissa definitioner i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet.....	107
6.2	Handelslagret	115
6.3	Finansiellt instrument.....	122
7	Riskhantering m.m. och kapitalutvärderingsprocessen	127
7.1	Styrformer, riskhantering och intern kontroll	127
7.2	Kapitalutvärderingsprocessen	135
8	Kapitalbasen	141
8.1	Poster som får ingå i kapitalbasen	141
8.1.1	Utgångspunkten i kreditinstitutsdirektivet....	141
8.1.2	Den utvidgade kapitalbasen enligt kapitalkravsdirektivet.....	148
8.2	Avdrag från kapitalbasen	150
8.2.1	Avdrag från det primära kapitalet.....	150
8.2.2	Avdrag från kapitalbasen för tillskott i finansiella företag	152
8.2.3	Ytterligare justeringar av kapitalbasen	156
8.3	Begränsningar i kapitalbasen	159
9	Det sammanlagda kapitalkravet	161
9.1	Det sammanlagda kapitalkravet enligt huvudregeln.....	161
9.2	Undantag för vissa värdepappersföretag.....	168
9.3	Kapitaltäckningsregler för fondbolag	173
10	Beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen för kreditrisker.....	177
10.1	Schablonmetoden och internmetod.....	177
10.2	Schablonmetoden	178
10.2.1	Beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen	178
10.2.2	Godkännande av kreditvärderingsföretag m.m.	195
10.3	Internmetoden	205
10.3.1	Beräkningen av riskvägda exponeringsbelopp	205
10.3.2	Krav på tillstånd för internmetoden	210

10.3.3	Byte av metod	220
10.3.4	Internmetoden får införas delvis eller stegvis	223
10.4	Beräkning av exponeringsvärde för vissa exponeringar	228
11	Kreditriskreduceringar	231
11.1	Bakgrund	231
11.2	Möjligheten att beakta kreditriskskydd	231
12	Värdepapperisering	242
12.1	Inledning	242
12.2	Beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för värdepapperisering	244
12.3	Godkännande av kreditvärderingsföretag m.m.	248
12.4	Kreditriskreducering	250
12.5	Stöd utöver avtalsmässiga förpliktelser	251
13	Beräkningen av kapitalkravet för marknadsrisker	252
13.1	Beräkning av kapitalkrav för marknadsrisk	252
13.2	Möjligheten att beräkna kapitalkraven för positionsrisk, avvecklingsrisker och motpartsrisker med stöd av de metoder som används för kreditrisker	260
13.3	Reducerade kapitalkrav för säkerställda obligationer	262
13.4	Godkännande av fondföretag från tredje land	263
13.5	Egna riskberäkningsmodeller	264
13.6	Byte av metod	266
14	Beräkningen av kapitalkravet för operativa risker	268
14.1	Beräkning av kapitalkravet för operativa risker	268
14.2	Möjligheten att kombinera olika beräkningsmetoder	277
14.3	Möjligheten att byta från en metod till en enklare metod	280
15	Stora exponeringar	282
15.1	Begränsningar och rapporteringar av stora exponeringar m.m.	282
15.2	Undantag från stora exponeringar, beräkning av värde av stora exponeringar, m.m.	286
15.3	Överskridande av gränsvärden för stora exponeringar i handelslagret	293
16	Offentliggörande av information	298
16.1	Tillämpningsområde	298
16.2	Upplysningar som skall offentliggöras	298
16.3	Hur och hur ofta skall informationen offentliggöras?	301
16.4	Riktlinjer och instruktioner för offentliggörande av information	302
16.5	Ett institut skall förklara sina kreditvärderingsbeslut	305
17	Finansiella företagsgrupper	306
17.1	Tillsynen över finansiella företagsgrupper?	306
17.2	Vilken myndighet är ansvarig för tillsynen?	317
17.3	Undantag från den gruppbaseade tillsynen för vissa företag	320
17.4	Delegering av tillsynsansvaret	321
17.5	Holdingföretag med blandad verksamhet	322

17.6	Möjligheten att undanta institut från individuell tillsyn	325
17.7	Beaktande av dotterföretag	328
17.8	Ansökningar om att få använda enhetliga metoder för att beräkna kapitalkrav	329
17.9	Ledningen i ett finansiellt holdingföretag	335
17.10	Moderföretag i tredje land	336
18	Tillsyn	339
18.1	Övervakning	339
18.2	Samarbete mellan tillsynsmyndigheterna	341
18.3	Institutens rapporteringsskyldighet	348
18.4	Informationsutbyte mellan företag	349
18.5	Utlämnande eller kontroll av uppgifter	350
18.6	De behöriga myndigheternas upplysningsplikt	352
19	Ingripande	353
19.1	Ingripanden mot kreditinstitut och värdepappersbolag	353
19.2	Ingripande mot holdingföretag	360
19.3	Förseningsavgift	362
20	Övergångsbestämmelser	364
20.1	Ikraftträdande	364
20.2	Kapitalbasens lägsta nivå under åren 2007–2009	364
20.3	Möjlighet att tillämpa de nuvarande bestämmelserna	367
20.4	Ägarposter i försäkringsföretag, återförsäkringsföretag och försäkringsholdingföretag	370
20.5	Exponeringar mot stater och centralbanker i en annan valuta än den nationella valutan	372
20.6	Undantag från gränsvärdena för stora exponeringar beträffande värdepappersbolag	373
20.7	Undantag från reglerna om kapitalkrav för vissa värdepappersbolag	375
20.8	Ett alternativt kapitalkrav för operativa risker för vissa värdepappersbolag	376
20.9	Övriga övergångsbestämmelser	377
21	Konsekvenser	378
21.1	Ekonomiska konsekvenser	378
21.2	Konsekvenser för små och medelstora företag	381
22	Författningskommentar	383
22.1	Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar	383
22.2	Förslag till lag om införande av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar	423
22.3	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)	426
22.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	426
22.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag	427
22.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti	427

22.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder).....	428
22.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer	428
22.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse	428
22.10	Övriga lagändringar	430
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	
Bilaga 3	Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut	
Bilaga 4	Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut	

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om kapitaltäckning och stora exponeringar,
2. lag om införande av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar,
3. lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan,
4. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
5. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
6. lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument,
7. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
8. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
9. lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,
10. lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
11. lag om ändring i lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag,
12. lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),
13. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,
14. lag om ändring i lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar,
15. lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer,
16. lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder,
17. lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
18. lag om ändring i lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Av 2 kap. 10 och 10 a §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder framgår att vissa bestämmelser i denna lag gäller även för fondbolag.

Särskilda bestämmelser för europabolag och europakooperativ

2 § I fråga om europabolag och europakooperativ med ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 39–42 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag² eller artiklarna 37–41 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar)³ tillämpas det som i 10 kap. 17 och 19 §§ sägs om styrelseledamot på ledamot i tillsynsorganet.

Av 16 § andra stycket och 22 § lagen (2004:575) om europabolag samt 21 § andra stycket och 26 § lagen (2006:595) om europakooperativ framgår att de bestämmelser som anges i första stycket skall tillämpas också på ledamot i ett europabolags eller ett europakooperativs lednings- eller förvaltningsorgan.

Definitioner

3 § I denna lag betyder

1. *anknutet företag*: ett svenskt eller utländskt företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller driva annan liknande verksamhet som har samband med den huvudsakliga verksamheten i ett eller flera kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländska företag,

2. *behörig myndighet*: Finansinspektionen eller en annan myndighet inom EES som utövar tillsyn över institut, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländska företag,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 1, Celex 32006L0048) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 201, Celex 32006L0049).

² EGT L 294, 10.11.2001, s. 1 (Celex 32001R2157).

³ EUT L 207, 18.8.2003, s. 1 (Celex 32003R1435).

3. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
4. *exponeringar*: tillgångar som redovisas som tillgång i balansräkningen, derivatavtal som redovisas som skulder och åtaganden utanför balansräkningen,
5. *finansiellt holdingföretag*: ett finansiellt institut som inte är ett blandat finansiellt holdingföretag enligt 1 kap. 3 § 3 lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat och
 - a) som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag, och
 - b) vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen utgörs av sådana företag som avses i a eller finansiella institut,
6. *finansiellt institut*: ett svenskt eller utländskt företag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att
 - a) förvärva eller inneha aktier eller andelar,
 - b) driva värdepappersrörelse utan att vara tillståndspliktigt enligt 1 kap. 3 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, eller
 - c) driva en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2–10 och 12 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 § samma lag,
7. *finansiellt instrument*: ett avtal som ger upphov till en finansiell tillgång för en part samtidigt som en annan part får en finansiell skuld eller utfärdar ett egetkapitalinstrument,
8. *finansiellt moderholdingföretag inom EES*: ett inom EES etablerat finansiellt holdingföretag, som inte är dotterföretag till ett institut eller ett motsvarande utländskt företag som auktoriserats inom EES eller till ett annat finansiellt holdingföretag som är etablerat inom EES,
9. *holdingföretag med blandad verksamhet*: ett svenskt eller utländskt moderföretag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländskt företag, finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag enligt 1 kap. 3 § 3 lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, men som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag,
10. *institut*: kreditinstitut och värdepappersbolag,
11. *kapitalkravsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut⁴,
12. *kreditinstitut*: bank, kreditmarknadsföretag och Svenska skeppshypotekskassan,
13. *kreditinstitutsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut⁵,
14. *moderinstitut inom EES*: ett institut eller motsvarande utländskt företag som auktoriserats inom EES som

⁴ EUT L 177, 30.6.2006, s. 201 (Celex 32006L0049).

⁵ EUT L 177, 30.6.2006, s. 1 (Celex 32006L0048).

a) har ett institut, ett finansiellt institut eller ett motsvarande utländskt företag som dotterföretag eller som har ett ägarintresse i ett sådant företag, och

b) inte är dotterföretag till ett annat institut eller ett motsvarande utländskt företag som auktoriserats inom EES eller till ett finansiellt holdingföretag som är etablerat inom EES,

15. *operativa risker*: risker för förluster till följd av inte ändamålsenliga eller inte fungerande interna förfaranden eller system eller på grund av mänskliga fel eller yttre händelser, samt rättsliga risker,

16. *riskvikt*: en procentsats som beskriver en risk med en exponering,

17. *värdepapperisering*: en transaktion eller ett program varigenom den kreditrisk som är förenad med en exponering eller en grupp exponeringar delas upp i delar, och som har följande egenskaper:

a) betalningarna inom ramen för transaktionen eller programmet är beroende av utvecklingen av exponeringen eller gruppen av exponeringar, och

b) prioriteringen av delarna avgör hur förluster fördelas under den tid transaktionen eller programmet pågår, och

18. *värdepappersbolag*: ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

4 § Ett företag är *moderföretag* och en annan juridisk person är *dotterföretag*, om moderföretaget

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen,

2. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar,

3. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan, eller

4. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och har rätt att ensam utöva ett bestämmande inflytande över denna på grund av avtal med den juridiska personen eller på grund av bestämmelse i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara stadgar.

Vidare är en juridisk person dotterföretag till moderföretaget, om ett annat dotterföretag till moderföretaget eller moderföretaget tillsammans med ett eller flera andra dotterföretag eller flera andra dotterföretag tillsammans

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen,

2. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, eller

3. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan.

Om ett dotterföretag äger aktier eller andelar i en juridisk person och på grund av avtal med den juridiska personen eller på grund av bestämmelse i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara

stadgar har rätt att ensamt utöva ett bestämmande inflytande över den juridiska personen, är även denna dotterföretag till moderföretaget.

Moderföretag och dotterföretag utgör tillsammans en *koncern*.

5 § Det finns ett *ägarintresse* om

1. en juridisk person är intresseföretag till ett företag enligt 1 kap. 5 § årsredovisningslagen (1995:1554), eller

2. ett företag direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster i ett annat företag.

6 § I de fall som avses i 4 § första stycket 1–3 och andra stycket samt 5 § skall sådana rättigheter som tillkommer någon som handlar i eget namn men för en annan fysisk eller juridisk persons räkning anses tillkomma den personen.

När antalet röster i ett dotterföretag eller ett företag enligt 5 § bestäms, skall inte de aktier eller andelar i respektive företag som innehas av företaget självt eller av dess dotterföretag tas med. Detsamma gäller aktier eller andelar som innehas av den som handlar i eget namn men för något av företagets eller deras dotterföretags räkning.

Handelslager

7 § Ett instituts *handelslager* består av alla positioner i finansiella instrument och råvaror, som

1. institutet innehar i handelssyfte eller för att säkra andra positioner i handelslagret, och

2. inte är förenade med villkor som begränsar möjligheten att handla med dem eller, om de är förenade med sådana villkor, är möjliga att säkra.

Med positioner avses institutets egna positioner och positioner som härrör från verksamhet för kunders räkning eller som marknadsgarant.

8 § En position innehas i handelssyfte om syftet med innehavet är att på kort sikt sälja positionen vidare eller att på kort sikt dra nytta av faktiska eller förväntade kortsiktiga skillnader mellan inköps- och försäljningspriser eller andra förändringar av priser eller räntesatser.

9 § Även andra positioner än sådana som avses i 7 § får ingå i handelslagret om det framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 2.

10 § Ett institut skall fastställa vilka positioner som skall ingå i handelslagret enligt 7 och 9 §§. För de positioner som innehas i handelssyfte skall instituten ha en handelsstrategi samt kunna styra handeln med positionerna och övervaka positionerna mot handelsstrategin. Institutet skall för dessa ändamål ha lämpliga metoder samt de skriftliga riktlinjer och instruktioner som behövs.

Av 1 kap. 6 d § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse framgår att instituten skall kunna hantera de risker som följer med verksamheten i handelslagret.

2 kap. Vilka kapitalkrav som skall täckas av kapitalbasen

Kapitalbaskravet

1 § Ett institut skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som

1. motsvarar minst summan av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker beräknade enligt 3–8 §§, eller
2. framgår av ett beslut enligt 2 §.

Av 7 kap. 8 § framgår att ett institut som efter tillstånd av Finansinspektionen överskrider gränsvärdena för stora exponeringar, skall uppfylla ett särskilt kapitalkrav.

I 7 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse finns det bestämmelser som berör beräkningen enligt första stycket.

2 § Finansinspektionen skall besluta att ett institut skall ha en viss minsta storlek på sin kapitalbas som är större än vad som krävs enligt 1 § första stycket 1, om

1. institutet inte uppfyller kraven i 1 kap. 6 c–6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse eller 6 kap. 1–3, 4 a eller 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, och
2. det inte är troligt att någon annan åtgärd är tillräcklig för att få institutet att rätta till bristerna inom rimlig tid.

Första stycket skall inte tillämpas, om överträdelsen är så allvarlig att verksamhetstillståndet i stället skall återkallas.

Kapitalkravet för kreditrisker

3 § För kreditrisker krävs ett kapital som motsvarar minst åtta procent av institutets riskvägda exponeringsbelopp beräknat enligt 4 kap.

Kapitalkravet för marknadsrisker

4 § För marknadsrisker krävs ett kapital som uppgår till summan av kapitalkraven för

1. motpartsrisker för verksamhet i handelslagret,
2. avvecklingsrisker för verksamhet i handelslagret,
3. positionsrisker (ränte- och aktiekursrisk) för verksamhet i handelslagret, och
4. valutakursrisker och råvarurisker i hela verksamheten.

Något kapitalkrav behöver inte beräknas för positioner som dragits av från kapitalbasen.

5 § Kapitalkravet för marknadsrisker beräknas enligt någon av de metoder som anges i 5 kap., om inte annat följer av ett beslut enligt 6 §.

6 § För sådana marknadsrisker som avses i 4 § första stycket 1–3 får ett institut, efter tillstånd av Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet enligt 3 §. Tillstånd skall ges om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och fordringar hänförliga till dessa

1. normalt inte överstiger 5 procent av summan av institutets totala balansomslutning och totala åtagande utanför balansräkningen,

2. normalt inte överstiger ett belopp som motsvarar 15 miljoner euro, och

3. inte vid något tillfälle överstiger 6 procent av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen och inte heller överstiger ett belopp som motsvarar 20 miljoner euro.

Om ett institut som har fått ett tillstånd enligt första stycket inte längre uppfyller kraven för tillståndet, skall det övergå till att beräkna kapitalkravet enligt 5 § och genast underrätta Finansinspektionen om detta.

Kapitalkravet för operativa risker

7 § För operativa risker krävs ett kapital som beräknas enligt någon av de metoder som anges i 6 kap., om inte något annat följer av ett beslut enligt 8 §.

8 § Ett värdepappersbolag får, efter tillstånd av Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet för operativa risker enligt andra stycket om det tillhör någon av följande kategorier:

1. Värdepappersbolag som handlar med finansiella instrument för egen räkning bara i syfte att

a) utföra en order för kunds räkning, eller

b) få tillträde till system för clearing och avveckling eller en erkänd börs när de uppträder som agent eller utför kundorder.

2. Värdepappersbolag

a) som inte innehar klienters pengar eller värdepapper,

b) som enbart handlar med finansiella instrument för egen räkning,

c) som inte har några externa kunder, och

d) för vilkas transaktioner ansvaret för genomförandet och avräkningen ligger hos ett clearinginstitut och garanteras av samma clearinginstitut.

Kapitalkravet för operativa risker skall motsvara minst 25 procent av värdepappersbolagets fasta omkostnader beräknade enligt 10 §.

Ett alternativt kapitalkrav för vissa värdepappersbolag

9 § Ett värdepappersbolag som inte ägnar sig åt handel med finansiella instrument för egen räkning, garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper eller erbjudanden om köp eller försäljning av finansiella instrument som är riktade till en öppen krets, får i stället för det som anges i 1 § första stycket 1 ha en kapitalbas som motsvarar det största av

1. summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker beräknade enligt 3–6 §§ och det särskilda kapitalkravet enligt 7 kap. 8 §, och

2. 25 procent av bolagets fasta omkostnader beräknade enligt 10 §.

10 § Med ett värdepappersbolags fasta omkostnader avses bolagets fasta omkostnader för det föregående räkenskapsåret eller, om bolagets verksamhet pågått i mindre än ett år, de fasta omkostnader som angetts i bolagets verksamhetsplan.

Om omfattningen av bolagets verksamhet ändrats väsentligt sedan det föregående året eller om Finansinspektionen finner att verksamhetsplanen behöver korrigeras, får inspektionen besluta om ändring av beräkningsunderlaget enligt första stycket.

3 kap. Kapitalbasen

Sammansättning

1 § Kapitalbasen består av summan av primärt och supplementärt kapital, beräknat enligt detta kapitel.

Det primära kapitalet enligt 2 och 4 §§ skall vara minst lika stort som det supplementära kapitalet enligt 3 och 4 §§.

En kapitalbas beräknad enligt 2–8 §§ får användas för att täcka kapitalkraven för

1. kreditrisker enligt 2 kap. 3 §,
2. marknadsrisker enligt 2 kap. 4 § första stycket 1 och 2, och
3. operativa risker enligt 2 kap. 7 §.

En kapitalbas beräknad enligt 2–9 §§ får användas för att täcka kapitalkraven för

1. marknadsrisker enligt 2 kap. 4 § första stycket 3 och 4,
2. operativa risker enligt 2 kap. 8–10 §§ motsvarande 25 procent av ett värdepappersbolags fasta omkostnader, och
3. det särskilda kapitalkravet enligt 7 kap. 8 § för exponeringar som överskrider gränsvärdena.

Primärt kapital

2 § I det primära kapitalet får följande ingå:

1. I bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag: eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier och uppskrivningsfonder, i sparbanker; reservfonder, i medlemsbanker och kreditmarknadsföreningar; eget kapital med undantag för förlagsinsatser och uppskrivningsfonder samt i Svenska skeppshypotekskassan; kassans reservfond.

2. I banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag; kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond.

3. I banker och kreditmarknadsföretag; kapitalandelen av det belopp som svarar mot bankens eller företagens reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande.

Från summan av posterna enligt första stycket skall räknas av

1. förluster under löpande räkenskapsår,

2. immateriella anläggningstillgångar enligt bilaga 1 till lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, punkten 9 under rubriken tillgångar, och

3. den nettovinst som hos ett institut som är originator till en värdepapperisering uppkommer till följd av kapitalisering av framtida inkomster av de värdepapperiserade tillgångarna och som ger en kreditförstärkning till positioner i värdepapperiseringen.

Supplementärt kapital

3 § I det supplementära kapitalet får efterställda skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år ingå.

Andra poster som får ingå i det primära eller det supplementära kapitalet

4 § I primärt eller supplementärt kapital får dessutom, efter tillstånd av Finansinspektionen, ingå värdet av förlagsinsatser samt andra kapitaltillskott och reserver än de som anges i 2 och 3 §§.

Avräkning från det primära och det supplementära kapitalet

5 § Från det primära och det supplementära kapitalet skall institutet, på sätt som anges i 8 §, räkna av det bokförda värdet av aktierna eller av vad som har skjutits till i annan form (tillskott) i

1. ett institut, ett institut för elektroniska pengar, ett försäkringsbolag eller motsvarande utländska företag,
2. ett finansiellt institut,
3. ett utländskt återförsäkringsföretag, eller
4. ett försäkringsholdingföretag.

En sådan avräkning skall göras, om

1. institutets ägarandel överstiger 10 procent av företagets kapital, eller
2. ägarandelen är mindre än enligt 1, och
 - a) tillskottet eller summan av tillskotten överstiger 10 procent av det egna kapitalet eller de egna fonderna i företaget eller det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott överstiger 10 procent av summan av institutets primära och supplementära kapital, eller
 - b) institutet har ett ägarintresse i det andra företaget.

Avräkning skall inte göras för tillskott som avser på företag som omfattas av samma gruppbase redovisning som institutet enligt 9 kap. 9 och 10 §§ genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

Avräkning skall inte heller göras för tillskott som avser på företag som gemensamt med institutet omfattas av tillsyn enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

6 § Vid bedömningen enligt 5 § andra stycket av hur stort ett tillskott är skall ett institut inte räkna in tillskott som det kan visa att det är marknadsgarant för, om institutet uppfyller de villkor som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 6.

7 § Ett institut får från det primära och det supplementära räkna av värdet av positioner i värdepapperisering som annars skulle ges riskvikten 1 250 procent.

8 § Av det sammanlagda belopp som räknas av enligt 5 och 7 §§ skall ena hälften dras av från det primära kapitalet och den andra hälften från det supplementära kapitalet.

Om det belopp som skall dras av från det supplementära kapitalet är större än detta, skall det överskjutande beloppet dras av från det primära kapitalet.

Utvidgad kapitalbas

9 § För att uppfylla de kapitalkrav som avses i 1 § fjärde stycket får ett institut – utöver de poster som enligt 2–4 §§ kan utgöra primärt eller supplementärt kapital – till kapitalbasen räkna även andra poster, såsom nettovinster hänförliga till institutets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år. Från den utvidgade kapitalbasen skall institutet räkna av icke likvida tillgångar.

4 kap. Kapitalkravet för kreditrisker

Exponeringar som omfattas av kapitalkravet för kreditrisker och för marknadsrisker enligt 2 kap. 6 §

1 § Ett kapitalkrav för kreditrisker skall beräknas för sådana exponeringar som inte ingår i handelslagret. Något kapitalkrav behöver inte beräknas för exponeringar som dragits av från kapitalbasen.

När Finansinspektionen enligt 2 kap. 6 § har gett tillstånd till att kapitalkravet för marknadsrisker beräknas enligt detta kapitel, skall även exponeringar som ingår i handelslagret beaktas.

2 § Ett kapitalkrav för kreditrisker skall även beräknas för exponeringar som ett institut har värdepapperiserat om det

1. inte i samband med värdepapperiseringen har överfört en betydande kreditrisk till tredje man, eller

2. har gett stöd till värdepapperiseringen utöver sina avtalsmässiga förpliktelser.

Om ett institut medverkar vid en värdepapperisering av ett annat instituts exponeringar skall det, om det har gett stöd till värdepapperiseringen utöver sina avtalsmässiga förpliktelser, beräkna ett kapitalkrav för exponeringarna.

3 § Ett institut som skall beräkna ett kapitalkrav enligt 2 § första stycket 2 eller andra stycket skall offentliggöra att det har tillhandahållit där angivet stöd och hur detta påverkar institutets kapitalkrav.

Hur det riskvägda beloppet beräknas

4 § För varje exponering skall ett riskvägt exponeringsbelopp beräknas. Exponeringarna delas in i olika exponeringsklasser. Det riskvägda beloppet för en enskild exponering bestäms av exponeringens värde multiplicerad med dess riskvikt.

De olika exponeringarnas värden och riskvikter beräknas enligt en schablonmetod eller en internmetod. Vid beräkning av exponeringars värde får ett institut efter tillstånd av Finansinspektionen använda en metod med interna modeller.

Schablonmetod

5 § Ett institut skall beräkna riskvägda exponeringsbelopp enligt schablonmetoden för kreditrisker, om inte något annat framgår av ett beslut enligt 7 §.

Vid tillämpning av schablonmetoden framgår exponeringarnas värden och riskvikter av myndighetsföreskrifter.

6 § Riskvikten för en exponering beror på vilken exponeringsklass exponeringen tillhör. Riskvikten får bestämmas med beaktande av exponeringens kreditkvalitet enligt kreditvärderingar som gjorts av

1. kreditvärderingsföretag som godkänts av Finansinspektionen enligt 12 §, eller

2. vissa exportkreditorgan, om kreditvärderingarna avser exponeringar mot stater eller centralbanker.

Internmetod

7 § Ett institut får, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda internmetoden i stället för schablonmetoden för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp. Ett sådant tillstånd får avse en grundläggande eller en avancerad internmetod.

Enligt internmetoden beräknas riskvägda exponeringsbelopp med stöd av institutets interna riskklassificeringssystem och enligt särskilda formler som gäller för respektive exponeringsklass. Institutet uppskattar själv värdet på fler av de riskfaktorer som ingår i formlerna enligt den avancerade internmetoden än enligt den grundläggande metoden.

8 § Tillstånd för ett institut att använda en internmetod skall ges om förutsättningarna i 9 § är uppfyllda och om

1. institutet har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanterings-system för kreditrisker som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. institutets riskklassificeringssystem är tillförlitligt och tillräckligt integrerat med institutets övriga verksamhet, och

3. institutet dokumenterar sitt riskklassificeringssystem och motiven för dess utformning.

Om ett moderinstitut inom EES och dess dotterföretag eller ett finansiellt moderholdingföretag inom EES och dess dotterföretag använder internmetoden enhetligt, får företagen i den omfattning som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 13 betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven i första stycket är uppfyllda.

9 § När ett institut använder internmetoden för beräkning av riskvägda exponeringsbelopp skall det använda metoden för alla exponeringar.

Finansinspektionen får dock ge ett institut tillstånd att

1. använda schablonmetoden för vissa exponeringar,

2. stegvis gå över från schablonmetoden till den internmetod den avser att använda, eller

3. stegvis gå över från en grundläggande internmetod till en avancerad internmetod.

När ett institut använder internmetoden för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp, skall även de övriga instituten i koncernen använda den metoden. Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta om undantag från detta stycke.

10 § Om ett institut, som har fått tillstånd att använda en internmetod inte längre uppfyller kraven i 8 §, skall det för Finansinspektionen redovisa en plan för hur det avser att rätta till bristerna. Någon sådan plan behöver inte upprättas om institutet kan visa att överträdelsen är ringa.

11 § Ett institut som använder en internmetod får inte byta till schablonmetoden. Ett institut får inte heller byta från en avancerad internmetod till en grundläggande internmetod. Efter ansökan från ett institut får dock Finansinspektionen ge tillstånd till ett sådant byte, om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för bytet.

Finansinspektionen får också besluta att ett institut skall byta till en enklare metod, om det finns allvarliga brister i institutets internmetod och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

Kreditvärderingsföretags kreditvärderingar

12 § Ett kreditvärderingsföretag får ansöka hos Finansinspektionen om att det skall godkännas. När ett kreditvärderingsföretag godkänts får dess kreditvärderingar användas av institut för att bestämma riskvikter. Ett godkännande får avse kreditvärderingar i syfte att bestämma

1. riskvikter för positioner i värdepapperiseringar eller vissa exponeringar som institutet har värdepapperiserat, eller
2. riskvikter för andra exponeringsklasser enligt schablonmetoden.

Ett kreditvärderingsföretag får godkännas, om

1. dess kreditvärderingsmetod är objektiv, oberoende och genomlysbar,
2. kreditvärderingarna ses över löpande, och
3. kreditvärderingarna uppfattas som trovärdiga och är tillgängliga på likvärdiga villkor för alla institut som har ett berättigat intresse av dem.

Om ett kreditvärderingsföretag har godkänts av en utländsk behörig myndighet för ett av syftena i första stycket, får Finansinspektionen godkänna kreditvärderingsföretaget i samma syfte utan att göra någon egen prövning enligt andra stycket.

När förutsättningarna i andra eller tredje stycket inte längre är uppfyllda, skall Finansinspektionen återkalla godkännandet.

13 § Finansinspektionen skall genom ett beslut dela in det godkända kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg. Varje kreditkvalitetssteg skall motsvara en viss riskvikt.

Om en annan behörig myndighet än Finansinspektionen har delat in ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg, får inspektionen besluta att använda samma indelning.

14 § Hur instituten får använda kreditvärderingarna framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 16.

Minskning av det riskvägda exponeringsbeloppet med hjälp av kreditriskskydd

15 § Vid beräkningen av det riskvägda beloppet för en viss exponering får ett institut ta hänsyn till sådana säkerheter, garantier och andra kreditriskskydd som minskar den kreditrisk som exponeringen innebär. För ett institut som använder schablonmetoden eller den grundläggande internmetoden för en exponering gäller första meningen med de begränsningar som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 17.

Första stycket gäller inte om kreditriskskyddet redan har beaktats vid beräkningen av det riskvägda exponeringsbeloppet enligt 4–14 §§.

5 kap. Kapitalkravet för marknadsrisk

Beräkningen av kapitalkravet för i marknadsrisk ingående motpartsrisk

1 § Ett institut skall beräkna kapitalkravet för de motpartsrisk som ingår i marknadsrisk enligt en schablonmetod eller en internmetod för kreditrisk. Kapitalkravet skall motsvara minst åtta procent av riskvägda exponeringsbelopp.

Vid beräkning av de riskvägda exponeringsbeloppen gäller 4 kap. 4–15 §§. Det som där sägs om kreditrisk skall i stället avse motpartsrisk.

Schablonmetoder för i marknadsrisken ingående positionsrisk, avvecklingsrisk, valutakursrisk och råvarurisk

2 § Kapitalkraven för positionsrisk, avvecklingsrisk, valutakursrisk och råvarurisk skall beräknas enligt olika schablonmetoder för marknadsrisk, om inte något annat följer av ett beslut enligt 3 §.

Vid tillämpning av en schablonmetod framgår kapitalkravet av myndighetsföreskrifter.

Egna riskberäkningsmodeller för i marknadsrisken ingående positionsrisk, valutakursrisk och råvarurisk

3 § Ett institut får, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda egna riskberäkningsmodeller för att beräkna kapitalkraven för positionsrisk, valutakursrisk och råvarurisk. Tillstånd skall ges om institutet

1. har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanteringssystem för marknadsrisk som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. använder en riskberäkningsmodell som ger en tillförlitlig bild av marknadsriskernas storlek och som är tillräckligt integrerad med institutets övriga verksamhet, och

3. dokumenterar sin riskberäkningsmodell och motiven för dess utformning.

Övergång till en enklare metod

4 § Ett institut får inte byta från en egen riskberäkningsmodell till en schablonmetod. Efter ansökan från ett institut får dock Finansinspektionen ge tillstånd till ett sådant byte, om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för bytet.

Finansinspektionen får också besluta att ett institut skall byta till schablonmetoder, om det finns allvarliga brister i institutets internmetod och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

6 kap. Kapitalkravet för operativa risker

1 § Om inte annat framgår av ett beslut enligt 8 §, skall ett institut använda en och samma metod för att beräkna kapitalkravet för samtliga operativa risker.

Basmetoden

2 § Kapitalkravet för operativa risker skall beräknas enligt en basmetod, om inte något annat följer av 3–8 §§.

Vid tillämpning av basmetoden motsvarar kapitalkravet för operativa risker 15 procent av genomsnittet av de årliga rörelseintäkterna under de tre senaste räkenskapsåren eller av ett annat beräkningsunderlag som motsvarar rörelseintäkterna.

Schablonmetoden

3 § Ett institut får, efter anmälan till Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet för operativa risker enligt en schablonmetod.

Vid tillämpning av schablonmetoden skall institutet dela in sin verksamhet i olika affärsområden. För varje affärsområde skall institutet beräkna ett kapitalkrav. Kapitalkravet för vart och ett av affärsområdena skall motsvara en viss procentsats, mellan 12 och 18 procent, av genomsnittet av de årliga rörelseintäkterna under de tre senaste räkenskapsåren eller av ett annat beräkningsunderlag som motsvarar rörelseintäkterna. Summan av kapitalkraven för de enskilda affärsområdena utgör kapitalkravet för operativa risker.

4 § Ett institut som använder schablonmetoden för operativa risker skall

1. med stöd av skriftliga riktlinjer och instruktioner som ses över regelbundet fördela rörelseintäkterna, eller det beräkningsunderlag som motsvarar rörelseintäkterna mellan olika affärsområden på ett lämpligt sätt, och

2. ha ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanteringssystem för operativa risker som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Den alternativa schablonmetoden

5 § Ett institut får, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda en annan beräkningsgrund än rörelseintäkterna eller ett annat beräkningsunderlag som motsvarar rörelseintäkterna för ett eller flera affärsområden.

Internmätningssystemet

6 § Ett institut får, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda en internmätningssystem för att beräkna kapitalkravet för operativa risker.

Vid tillämpning av internmätningssystemet beräknas kapitalkravet för operativa risker med stöd av institutets eget riskmätningssystem.

7 § Tillstånd att använda internmätningssystemet skall ges, om

1. institutet har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanteringssystem för operativa risker som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, och

2. institutets riskmätningssystem är tillförlitligt och tillräckligt integrerat med institutets övriga verksamhet.

Om ett moderinstitut inom EES eller ett finansiellt moderholdingföretag inom EES och något av dess dotterföretag använder en internmätningssystem enhetligt, får företagen i den omfattning som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 26 betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven i första stycket är uppfyllda.

Kombination av olika metoder

8 § Ett institut får, efter tillstånd av Finansinspektionen, kombinera

1. internmätningssystemet med antingen bas- eller schablonmetoden, eller

2. basmetoden med schablonmetoden.

Ett tillstånd att kombinera två metoder enligt första stycket 1 får avse att ett institut stegvis går över från bas- eller schablonmetoden till internmätningssystemet enligt en bestämd tidsplan eller att institutet utan tidsbegränsning får kombinera två metoder. Basmetoden och schablonmetoden får dock kombineras enligt första stycket 2, bara om det finns särskilda skäl och om institutet åtagit sig att gå över till schablonmetoden för hela verksamheten enligt en bestämd tidsplan.

Övergång till en enklare metod

9 § Om inte annat följer av ett tillstånd som har meddelats enligt 8 §, får ett institut inte byta

1. från schablonmetoden till basmetoden, eller
2. från internmätningssmetoden till basmetoden eller schablonmetoden.

Efter ansökan från ett institut får dock Finansinspektionen ge ett institut tillstånd till ett byte till en enklare metod, om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för bytet.

Finansinspektionen får också besluta att ett institut skall byta till en enklare metod, om det finns allvarliga brister i institutets internmetod och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

7 kap. Stora exponeringar

1 § Detta kapitel tillämpas inte på Svenska skeppshypotekskassan.

2 § Vid tillämpning av 3 och 5 §§ skall kapitalbasen beräknas enligt 3 kap.

3 § Värdet av ett instituts exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får inte överstiga 25 procent av institutets kapitalbas.

Om en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till institutet eller dotterföretag till moderföretaget, får värdet av exponeringen inte överstiga 20 procent av institutets kapitalbas.

4 § Med en grupp av kunder med inbördes anknytning avses två eller flera fysiska eller juridiska personer som, om inte annat visas, utgör en helhet från risksynpunkt därför att

1. någon av dem har, direkt eller indirekt, ägarinflytande över en eller flera av de övriga i gruppen, eller
2. de utan att stå i sådant förhållande som avses i 1 har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av finansiella problem.

Med kund avses i fråga om placeringar i finansiella instrument emittenten eller, om instrumentet har andra finansiella instrument som underliggande tillgång, emittenten av denna tillgång och i fråga om andra fordringar eller åtaganden den som svarar för fordringen eller åtagandet.

5 § Det sammanlagda värdet av ett instituts stora exponeringar får inte överstiga 800 procent av institutets kapitalbas.

En stor exponering är en exponering som ett institut har gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning när värdet av exponeringen är 10 procent eller mer av institutets kapitalbas.

6 § Vid beräkningen av ett instituts exponeringar enligt 3 och 5 §§ skall följande exponeringar inte räknas in:

1. exponeringar som vid valutatransaktioner uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning,

2. exponeringar som vid köp eller försäljning av finansiella instrument uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidpunkt då antingen betalning har skett eller de finansiella instrumenten har levererats,

3. exponeringar som ett institut har mot ett annat koncernföretag, om företagen är föremål för gruppbaserad tillsyn som utövas av en behörig myndighet eller likvärdig tillsyn i tredje land, och

4. poster som räknats av från institutets kapitalbas.

Andra poster än de som anges i första stycket får helt eller delvis undantas från beräkningarna enligt 3 och 5 §§, om kreditrisken är låg.

7 § Under de förutsättningar som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 30 får ett institut uppskatta exponeringens värde

1. med stöd av internmetoden, eller

2. med beaktande av ett kreditriskskydds riskreducerande effekt.

Om ett institut utnyttjar möjligheten i första stycket, skall den del av exponeringen som täcks av en säkerhet behandlas som en exponering mot emittenten av säkerheten och inte mot kunden.

8 § Värdet av ett instituts exponeringar i handelslagret mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får, efter tillstånd av Finansinspektionen, överstiga de gränsvärden som anges i 3 och 5 §§, om institutet uppfyller det särskilda kapitalkrav och de övriga villkor som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 31.

8 kap. Offentliggörande av information

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för ett enskilt institut som inte ingår i en finansiell företagsgrupp eller en motsvarande grupp enligt en utländsk offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet. För finansiella företagsgrupper finns bestämmelser i 9 kap.

2 § Ett institut skall offentliggöra information som rör dess kapitaltäckning och dess strategier, system och målsättningar för hantering av dess risker och exponeringar. Sådan information som inte är väsentlig, som utgör en företagshemlighet eller som är konfidentiell behöver dock inte offentliggöras.

Om ett institut inte offentliggör information med motiveringen att den utgör en företagshemlighet eller är konfidentiell, skall det ange skälet till det samt i stället offentliggöra mer allmänna upplysningar om det som informationskravet gäller.

3 § Styrelsen i ett institut skall se till att det finns skriftliga riktlinjer och instruktioner för hur institutet skall uppfylla kraven på offentliggörande av information enligt 2 § och för hur det skall utvärdera om den offentliggjorda informationen är tillfredsställande, vilket skall inkludera hur informationen kontrolleras samt hur ofta den offentliggörs.

9 kap. Finansiella företagsgrupper

En finansiell företagsgrupp

1 § En finansiell företagsgrupp består av

1. ett institut, eller
2. ett finansiellt holdingföretag hemmahörande inom EES, och
 - a) de dotterföretag som är institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, eller
 - b) de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det i 1 nämnda institutet eller det i 2 nämnda holdingföretaget har ägarintresse i och som leds tillsammans med ett eller flera andra företag, om ägarnas ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som dessa innehar, eller
 - c) de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det i 1 nämnda institutet eller det i 2 nämnda holdingföretaget har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning med, eller
 - d) dotterföretag enligt a samt företag som det finns ägarintresse i enligt b eller gemensam eller i huvudsak gemensam ledning med enligt c.

När en finansiell företagsgrupp finns enligt första stycket, skall även ett anknutet företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i ingå i gruppen.

2 § Om det framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 33, skall bestämmelserna om finansiella företagsgrupper gälla även för

1. ett institut, eller
2. ett finansiellt holdingföretag och
 - a) de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det finns andra ägarintressen i än sådana som anges i 1 § första stycket b,
 - b) de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, som det i 1 nämnda institutet eller det i 2 nämnda holdingföretaget har andra former av kapitalbindningar till, eller
 - c) de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, som det i 1 nämnda institutet eller det i 2 nämnda holdingföretaget utövar ett väsentligt inflytande över.

Om bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla för företag som avses i första stycket, skall även ett anknutet företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i ingå i gruppen.

3 § För en finansiell företagsgrupp skall kraven för att de gruppbaseade kraven uppfylls åligga det institut

1. som inte är dotterföretag till ett annat institut eller ett svenskt finansiellt holdingföretag, eller
2. vars moderföretag är ett finansiellt holdingföretag som inte är dotterföretag till ett institut eller ett svenskt finansiellt holdingföretag.

Om ett finansiellt holdingföretag som avses i första stycket 2 är moderföretag till både ett kreditinstitut och ett värdepappersbolag, är det kreditinstitutet som skall ansvara för att de gruppbaseade kraven är uppfyllda.

Om holdingföretaget är moderföretag till två eller flera kreditinstitut eller till två eller flera värdepappersbolag, skall det kreditinstitut respektive det värdepappersbolag som har den största balansomslutningen ansvara för att de gruppbaseade kraven uppfylls.

4 § Ett institut får, efter tillstånd av Finansinspektionen, räkna in dotterföretag vid beräkning av kapitalkraven enligt 2 kap. och vid beräkning av att gränsvärdena för stora exponeringar enligt 7 kap. följs.

De gruppbaseade kraven

5 § Det ansvariga institutet enligt 3 § skall se till att den finansiella företagsgruppen sammantaget uppfyller kraven i

1. 2 kap. 1–7 §§ om kapitalkrav,
2. 7 kap. om stora exponeringar,
3. 7 kap. 9–11 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse om ett kreditinstituts innehav av aktier och andelar i företag, om ett kreditinstitut ingår i gruppen,
4. 3 kap. 1 a § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse om ett värdepappersbolags kvalificerade innehav av aktier eller andelar i företag med annan verksamhet än finansiell verksamhet, om ett värdepappersbolag som har tillstånd att bedriva verksamhet som avses i 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 samma lag ingår i gruppen, och
5. 1 kap. 6 c § och 6 d § andra stycket lagen om värdepappersrörelse eller 6 kap. 1 § och 2 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse om soliditet och riskhantering.

En finansiell företagsgrupp skall uppfylla kraven i 1 kap. 6 d § första stycket och 6 e § lagen om värdepappersrörelse samt 6 kap. 2 § första stycket och 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse om riskhantering och genomlysbarhet.

6 § Bestämmelserna i 5 § skall tillämpas även på den del av en finansiell företagsgrupp som består av

1. ett institut och de utländska institut, finansiella institut eller förvaltningsbolag i ett land utanför EES som är dotterföretag till institutet eller som institutet har ägarintresse i, eller
2. ett institut vars moderföretag är ett finansiellt holdingföretag och de utländska institut, finansiella institut eller förvaltningsbolag i ett land utanför EES som är dotterföretag till holdingföretaget eller som holdingföretaget har ägarintresse i.

Med *förvaltningsbolag* avses ett utländskt företag som i sitt hemland har tillstånd att förvalta investeringsfonder.

7 § Ett institut som är moderinstitut inom EES eller vars moderföretag är ett finansiellt moderholdingföretag inom EES skall uppfylla kraven i 8 kap. om offentliggörande av information på gruppnivå. Om ett moderinstitut har ett betydande dotterföretag som är institut, skall även dotterföretaget offentliggöra sådan information om bland annat kapitalbasen och kapitalkravet samt institutets riskhantering som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 35.

Finansinspektionen får efter ansökan besluta om undantag från första stycket om ett institut omfattas av information som skall offentliggöras av ett moderföretag utanför EES och den informationen är likvärdig med den information som skall offentliggöras enligt denna lag.

8 § Om det inte ingår något kreditinstitut i den finansiella företagsgruppen och de värdepappersföretag som ingår i gruppen är sådana värdepappersbolag som anges i 2 kap. 8 eller 9 § eller motsvarande utländska företag, får Finansinspektionen efter ansökan besluta att det gruppbaseade kapitalkravet beräknas på något av de sätt som anges i andra och tredje styckena i stället för enligt 5 § första stycket 1.

Om det i företagsgruppen ingår sådana värdepappersföretag som anges i 2 kap. 8 §, skall den sammanlagda kapitalbasen för gruppen uppgå till minst summan av

1. kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker beräknade enligt 2 kap. 3–6 §§ och det särskilda kapitalkravet för exponeringar som överstiger gränsvärdena enligt 7 kap. 8 §, och

2. 25 procent av bolagets fasta omkostnader beräknade enligt 2 kap. 10 §.

Om värdepappersföretagen bara driver sådan verksamhet som anges i 2 kap. 9 §, skall den sammanlagda kapitalbasen för företagsgruppen uppgå till minst det största av

1. summan av kapitalkravet för kreditrisker och marknadsrisker beräknade enligt 2 kap. 3–6 §§ och det särskilda kapitalkravet för exponeringar som överstiger gränsvärdena enligt 7 kap. 8 §, eller

2. 25 procent av bolagets fasta omkostnader beräknade enligt 2 kap. 10 §.

Gruppbasead redovisning

9 § För tillämpningen av 5–8 §§ skall det för en finansiell företagsgrupp upprättas en gruppbasead redovisning.

Den gruppbaseade redovisningen skall upprättas med tillämpning av de regler som gäller för upprättandet av koncernbalansräkning och koncernresultaträkning enligt 7 kap. lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Detta gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.

Konsolidering

10 § Vid upprättande av den redovisning som avses i 9 § skall

1. dotterföretagen konsolideras fullständigt,

2. ägarintressen som avses i 1 § första stycket b konsolideras med tillämpning av klyvningsmetoden enligt 7 kap. 30 § årsredovisningslagen (1995:1554), och

3. konsolideringen i de övriga fall som avses i 1 eller 2 § ske på det sätt som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 38.

Beräkning av kapitalbas m.m.

11 § Kapitalbasen för den finansiella företagsgruppen skall beräknas i enlighet med vad som anges i 3 kap. 1–4 §§, 5 § första–tredje styckena och 6–10 §§. Även den del av kapitalbasen som belöper på minoritetsandelar skall ingå. Goodwill som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning skall räknas av från primärt kapital.

12 § Vid beräkning av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker skall bestämmelserna i 4–6 kap. tillämpas. För beräkning av det särskilda kapitalkravet för exponeringar som överstiger gränsvärdena tillämpas 7 kap. 8 §. Stora exponeringar skall beräknas enligt 7 kap.

Ledningen i ett finansiellt holdingföretag

13 § Den som ingår i ledningen för ett finansiellt holdingföretag skall ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av företaget och även i övrigt vara lämplig för en sådan uppgift.

Undantag från de gruppbaserade kraven för vissa företag

14 § Finansinspektionen får efter ansökan besluta att ett dotterföretag eller ett företag som det finns ägarintresse i enligt 1 § och 2 § första stycket 1 skall undantas vid beräkning enligt 5–8 §§ och utelämnas från sådan tillsynsredovisning som skall upprättas enligt 10 kap. 11 §, om

1. företaget är beläget i ett land utanför EES där det finns rättsliga hinder för överföring av nödvändig information,

2. företaget är av försumbar betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen, eller

3. en sammanställning av företagets finansiella ställning skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen.

Om ett dotterföretag som är ett institut är undantaget från beräkning eller utelämnat från tillsynsredovisningen enligt första stycket 2 eller 3, skall moderföretaget till Finansinspektionen lämna de upplysningar som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

10 kap. Tillsyn

Tillämpliga tillsynsregler

1 § Finansinspektionen övervakar att denna lag följs.

I fråga om tillsynen gäller bestämmelserna i de lagar som reglerar institutens verksamhet, om inte annat följer av denna lag.

Tillsynsansvaret för en finansiell företagsgrupp

2 § Finansinspektionen skall utöva tillsyn över en finansiell företagsgrupp som avses i 9 kap. 1 eller 2 §, om

1. det i toppen av den finansiella företagsgruppen finns ett institut,

2. det finansiella holdingföretaget är moderföretag till ett institut men inte till något motsvarande utländskt företag,

3. det finansiella holdingföretaget, som är etablerat i Sverige, är moderföretag till institut och motsvarande utländska företag,

4. det finns två eller flera finansiella holdingföretag med huvudkontor i olika stater inom EES, däribland Sverige, som är moderföretag till både institut och motsvarande utländska företag och ett institut är det dotterföretag som har den största balansomslutningen, eller

5. det finansiella holdingföretaget är moderföretag till två eller flera institut och motsvarande utländska företag, som inte är auktoriserade i den stat inom EES där holdingföretaget är etablerat, och ett institut har den största balansomslutningen.

Finansinspektionen skall även utöva tillsynen om inspektionen tillsammans med övriga berörda behöriga myndigheter kommer överens om det i enlighet med bestämmelserna i 4 §.

I 11 kap. finns bestämmelser om tillsyn över ett institut vars moderföretag är ett institut eller ett finansiellt holdingföretag som har sitt huvudkontor utanför EES.

3 § När Finansinspektionen enligt 2 § första stycket 3–5 skall utöva tillsynen, får inspektionen komma överens med övriga berörda behöriga myndigheter om att en annan behörig myndighet inom EES än inspektionen skall ansvara för tillsynen. Finansinspektionen får ingå en sådan överenskommelse, om det är olämpligt att inspektionen ansvarar för tillsynen med hänsyn till de institut det gäller och den relativa betydelsen av deras verksamheter i de olika länderna.

I ett sådant fall skall moderinstitutet inom EES, det finansiella moderholdingföretaget inom EES eller det institut som har den största balansomslutningen, beroende på vad som är tillämpligt, ges tillfälle att yttra sig innan Finansinspektionen och de övriga berörda behöriga myndigheterna ingår överenskommelsen. Europeiska gemenskapernas kommission skall underrättas om sådana överenskommelser.

4 § Om det skulle vara olämpligt med hänsyn till de institut det gäller och den relativa betydelsen av deras verksamheter i de olika länderna, att tillsynen utövas av den myndighet som enligt artikel 126.1 och 126.2 i kreditinstitutsdirektivet skall utöva tillsynen över en finansiell företagsgrupp, får Finansinspektionen komma överens med de övriga berörda behöriga myndigheterna om att inspektionen eller någon annan behörig myndighet skall ansvara för tillsynen.

I ett sådant fall skall moderinstitutet inom EES, det finansiella moderholdingföretaget inom EES eller det institut som har den största balansomslutningen, beroende på vad som är tillämpligt, ges tillfälle att yttra sig innan Finansinspektionen och de övriga berörda behöriga myndigheterna ingår överenskommelsen. Europeiska gemenskapernas kommission skall underrättas om sådana överenskommelser.

Ansökningar om tillstånd

5 § När Finansinspektionen ansvarar för tillsynen över en finansiell företagsgrupp som består av ett moderinstitut inom EES eller ett institut

vars moderföretag är ett finansiellt moderholdingföretag inom EES, får moderföretagen och dotterföretagen i gruppen gemensamt ansöka om tillstånd hos inspektionen om att använda metoden med interna modeller, internmetoden för kreditrisker, egna riskberäkningsmodeller för marknadsrisker eller internmätningensmetoden för operativa risker. Om ett institut ingår i en motsvarande utländsk grupp enligt en offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet, får institutet göra en sådan ansökan hos den behöriga myndighet som ansvarar för tillsynen.

När Finansinspektionen prövar en ansökan enligt första stycket tillämpas denna lag. Inspektionen får dock även tillämpa bestämmelser som enligt författningar i en annan stat inom EES gäller för den metod som ansökan avser. När ansökan har getts in till inspektionen gäller detta dock bara om det är nödvändigt för en effektiv tillsyn över institut eller motsvarande utländsk företag.

6 § Finansinspektionen skall inom sex månader från det att en komplett ansökan enligt 5 § har getts in, komma överens med de övriga berörda tillsynsmyndigheterna om vilket beslut som bör fattas med anledning av ansökan. Denna överenskommelse och skälen för den skall redovisas skriftligen. Om Finansinspektionen är ansvarig för den gruppbaseerade tillsynen inom EES, skall inspektionen fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen och sända över det till sökandena.

Om de behöriga myndigheterna inte kan komma överens inom sex månader, skall Finansinspektionen, om ansökan getts in till inspektionen, ensam fatta beslut med anledning av ansökan. Beslutet skall innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet och redovisa synpunkter och reservationer från övriga behöriga myndigheter som kommit till uttryck under sexmånadersperioden.

Ett beslut som fattas av en utländsk behörig myndighet efter en överenskommelse enligt första stycket eller på grund av att de behöriga myndigheterna inte kunnat komma överens inom sex månader gäller i Sverige. Det är bindande för det berörda institutet och för Finansinspektionen samt skall ligga till grund för inspektionens tillsyn.

Företags uppgiftsskyldighet till Finansinspektionen

7 § Följande företag skall till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär för tillsynen:

1. företag som ingår i en finansiell företagsgrupp enligt denna lag eller enligt en utländsk offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet,

2. andra dotterföretag till ett institut eller ett finansiellt holdingföretag än de som avses i 1, och

3. ett holdingföretag med blandad verksamhet och dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet.

Om företaget inte lämnar upplysningarna till Finansinspektionen, får inspektionen förelägga företaget att göra det.

8 § Ett kreditvärderingsföretag skall lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för att kontrollera om förutsättningarna i 4 kap. 12 § är uppfyllda.

Samarbete och utbyte av information med utländska myndigheter

9 § Finansinspektionen skall i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med utländska behöriga myndigheter och med myndigheter inom EES som har tillsyn över försäkringsföretag i den utsträckning som följer av kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet.

10 § Finansinspektionen skall, efter begäran från en utländsk behörig myndighet, inom ramen för sin befogenhet lämna eller kontrollera information som behövs för att den utländska myndigheten skall kunna utöva sin tillsyn. Den utländska myndigheten får närvara vid en kontroll som görs av inspektionen.

Tillsynsredovisning

11 § För en finansiell företagsgrupp skall uppgifter lämnas, i den omfattning som följer av denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av denna lag, i en särskild redovisning som avser gruppens samlade ekonomiska ställning (gruppbaserad redovisning).

Ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna den information som behövs för tillsynen över de dotterföretag som är institut (samlad information).

12 § Ett institut och ett finansiellt holdingföretag som avses i 9 kap. 3 § skall upprätta och ge in den gruppbaserade redovisningen till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 41. I fråga om en finansiell företagsgrupp enligt 9 kap. 2 §, skall redovisningen upprättas och ges in av de företag som anges i föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 42.

Ett holdingföretag med blandad verksamhet skall upprätta och ge in den samlade informationen till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 41.

13 § Ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp och övriga dotterföretag till ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet samt dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna de uppgifter som krävs för tillsynsredovisningen till det företag som enligt 12 § skall upprätta gruppbaserad redovisning eller samlad information.

Första stycket gäller även ett svenskt företag i förhållande till ett utländskt sådant inom EES som skall upprätta och ge in en rapport enligt

en utländsk offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet.

Undersökning

14 § Finansinspektionen får göra undersökningar hos de företag som enligt 13 § skall lämna uppgifter samt hos finansiella holdingföretag och blandade finansiella holdingföretag för att kontrollera den gruppbaseade redovisningen eller samlade informationen som företagen är skyldiga att lämna.

Rapportering av stora exponeringar

15 § Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 11 § skall upprätta den gruppbaseade redovisningen skall fortlöpande rapportera stora exponeringar till Finansinspektionen.

Om ett instituts eller en finansiell företagsgrupps exponeringar överstiger något av de i 7 kap. angivna gränsvärdena, skall institutet eller det företag som enligt 12 § skall upprätta den gruppbaseade redovisningen omgående anmäla detta till Finansinspektionen. Inspektionen får i ett beslut ange en viss tid inom vilken exponeringarna skall sänkas till de tillåtna gränsvärdena.

Rapportering av kapitalbas och kapitalkrav

16 § Ett institut skall fortlöpande rapportera sin kapitalbas och sitt kapitalkrav till Finansinspektionen.

Tystnadsplikt

17 § En styrelseledamot eller befattningshavare hos ett holdingföretag med finansiell verksamhet eller ett holdingföretag med blandad verksamhet som i den egenskapen får kunskap om affärsförhållanden i ett företag som enligt 13 § skall lämna uppgifter, får inte obehörigen röja vad han eller hon fått veta och inte heller utnyttja kunskapen i strid med det uppgiftslämnande företagets intresse.

Uppgiftsskyldighet till undersökningsledare eller åklagare

18 § Ett holdingföretag med finansiell verksamhet och ett holdingföretag med blandad verksamhet är skyldiga att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till företaget, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol begärs av åklagare.

Meddelandeförbud

19 § Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 18 § får förordna att holdingföretaget samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 18 § eller att det pågår en förundersökning eller ett ärende om rättslig hjälp i brottmål.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte skall äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige. Förbudet skall vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål får dock förbudet tidsbegränsas endast om den stat eller mellanfolkliga domstol som ansökt om rättslig hjälp samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet, skall undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förordnandet skall upphöra.

Avgifter

20 § Institut som står under tillsyn enligt denna lag skall bekosta Finansinspektionens verksamhet med årliga avgifter.

Om Finansinspektionen behöver anlita någon med särskild fackkunskap för bedömning av en viss fråga vid tillsynen enligt denna lag, skall kostnaden för detta betalas av det institut som tillsynen avser.

11 kap. Moderföretag utanför EES

1 § Om ett institut som inte står under tillsyn enligt artikel 125 eller 126 i kreditinstitutsdirektivet och vars moderföretag är ett utländskt institut eller ett finansiellt holdingföretag som har sitt huvudkontor utanför EES, skall Finansinspektionen, om inspektionen enligt 10 kap. 2–4 om dessa bestämmelser hade gällt skulle ha utövat tillsynen, kontrollera om den gruppbaseade tillsyn som utövas av tillsynsmyndigheten i tredje land är likvärdig med den gruppbaseade tillsyn som anges i kreditinstitutsdirektivet.

Finansinspektionen är skyldig att på begäran av moderföretaget eller av ett institut, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländska företag som ingår i företagsgruppen och som auktoriserats inom EES utföra kontrollen. Innan Finansinspektionen tar ställning till om tillsynen är likvärdig, skall inspektionen höra övriga berörda behöriga myndigheter inom EES. Inspektionen skall också innan ställningstagandet ha rådfrågat den Europeiska bankkommittén.

2 § Om tillsynen inte bedöms likvärdig, skall Finansinspektionen tillämpa bestämmelserna om finansiella företagsgrupper i 9 och 10 kap. som om moderföretaget haft sitt huvudkontor inom EES.

Efter att ha hört övriga berörda behöriga myndigheter får Finansinspektionen i stället besluta att använda sig av andra tillsyns-

metoder som säkerställer att instituten i företagsgruppen är föremål för tillräcklig tillsyn. Inspektionen får därvid förelägga en ägare till institutet att inrätta ett blandat finansiellt holdingföretag med huvudkontor inom EES och tillämpa bestämmelserna i denna lag på instituten i den företagsgrupp som leds av detta holdingföretag.

Finansinspektionen skall underrätta de berörda behöriga myndigheterna och Europeiska gemenskapernas kommission när sådana andra tillsynsmetoder som anges i andra stycket används.

12 kap. Ingripanden och ansvarsbestämmelse

Förelägganden och vite

1 § Om ett institut eller en finansiell företagsgrupp inte uppfyller kraven i denna lag, skall Finansinspektionen förelägga institutet eller det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 10 kap. 12 § skall upprätta den gruppbaseade redovisningen att vidta åtgärder.

Om ett institut bryter mot denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen, gäller dessutom bestämmelserna om ingripande i de lagar som reglerar institutens verksamhet.

2 § Finansinspektionen skall förelägga ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet att vidta åtgärder för att göra rättelse, om holdingföretaget inte uppfyller de krav som ställs på det enligt denna lag. Ett sådant föreläggande skall också riktas mot ett finansiellt holdingföretag, vars ledning inte uppfyller kraven i denna lag.

3 § Om Finansinspektionen meddelar föreläggande enligt denna lag, får inspektionen förelägga vite.

Förseningsavgift

4 § Om ett institut, ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet med huvudkontor i Sverige inte i tid lämnar upplysningar enligt föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 40 och 43, får Finansinspektionen besluta att företaget skall betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

5 § Förseningsavgiften skall betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

6 § Finansinspektionens beslut att ta ut förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 5 §.

7 § Om förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 5 §, skall Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning.

Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

8 § En förseningsavgift faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Ansvarsbestämmelse

9 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett meddelandeförbud enligt 10 kap. 19 §.

13 kap. Bemyndiganden

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka positioner som skall ingå i handelslagret enligt 1 kap. 7 § och omfattningen av dessa,

2. vilka positioner som får ingå i handelslagret enligt 1 kap. 9 § och villkoren för det,

3. vilka åtgärder ett institut skall vidta för att dess riktlinjer och instruktioner skall uppfylla kraven i 1 kap. 10 § första stycket,

4. villkoren för att beräkna kapitalkravet enligt 2 kap. 6 § och hur kapitalkravet enligt den paragrafen skall beräknas,

5. beräkningen av fasta omkostnader enligt 2 kap. 10 §,

6. villkoren för att räkna in poster i kapitalbasen och räkna av poster från densamma enligt 3 kap., omfattningen av dessa poster och hur kapitalbasen i övrigt skall beräknas enligt samma kapitel,

7. när ett institut som värdepapperiserat sina tillgångar och ett medverkande institut skall beräkna ett kapitalkrav för exponeringarna enligt 4 kap. 2 §,

8. vilka krav ett institut skall uppfylla för att få tillstånd att använda metoden med interna modeller enligt 4 kap. 4 § andra stycket,

9. hur ett institut som använder schablonmetoden enligt 4 kap. 5 § skall beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen och vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att ett exportkredits organs kreditvärderingar skall få användas för att bestämma riskvikter enligt 4 kap. 6 §,

10. hur ett institut som har tillstånd att använda internmetoden skall beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen enligt 4 kap. 7 §,

11. hur ett institut som har tillstånd att använda internmetoden skall beräkna det förväntade förlustbeloppet och hur positiva och negativa belopp som uppkommer vid beräkningen skall behandlas när kapitalbasens storlek beräknas,

12. vilka krav ett institut skall uppfylla för att få tillstånd att använda internmetoden enligt 4 kap. 7 §,

13. i vilken omfattning moder- och dotterföretag får betraktas som en enhet enligt 4 kap. 8 § andra stycket,

14. under vilka förutsättningar ett institut får kombinera schablon- och internmetoden eller införa internmetoden stegvis enligt 4 kap. 9 §,

15. vilka krav kreditvärderingsföretagens metoder och kreditvärderingar skall uppfylla för att kreditvärderingsföretagen skall godkännas enligt 4 kap. 12 §,

16. hur ett institut får använda kreditvärderingar gjorda av kreditvärderingsföretag för att beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen,

17. vilka kreditriskskydd som får användas för att reducera ett riskvägt exponeringsbelopp, under vilka förutsättningar olika kreditriskskydd får beaktas och hur kreditriskskyddets riskreducerande effekter skall beräknas enligt 4 kap. 15 § för ett institut som använder schablonmetoden eller den grundläggande internmetoden för exponeringen,

18. hur kapitalkravet för motpartsrisiker som ingår i marknadsrisiker skall beräknas enligt 5 kap. 1 §,

19. hur ett institut som använder någon av schablonmetoderna för positionsrisk, avvecklingsrisk, valutakursrisk och råvarurisk skall beräkna kapitalkravet för marknadsrisiker enligt 5 kap. 2 § första stycket,

20. vilka krav som skall vara uppfyllda för att ett institut skall få tillstånd att använda egna riskberäkningsmodeller enligt 5 kap. 3 §,

21. hur ett institut som använder basmetoden skall beräkna kapitalkravet enligt 6 kap. 2 §,

22. hur ett institut som använder schablonmetoden för operativa risker skall beräkna kapitalkravet enligt 6 kap. 3 och 5 §§,

23. vilka krav som ställs på ett institut som använder schablonmetoden för operativa risker enligt 6 kap. 4 §,

24. vilka villkor ett institut skall uppfylla för att få använda en annan beräkningsgrund för vissa affärsområden enligt 6 kap. 5 §,

25. vilka krav som skall vara uppfyllda för att ett institut skall få tillstånd att använda internmätningmetoden enligt 6 kap. 7 §,

26. i vilken omfattning moder- och dotterföretag får betraktas som en enhet enligt 6 kap. 7 § andra stycket,

27. vilka krav som skall vara uppfyllda för att ett institut skall få tillstånd att kombinera olika metoder för operativ risk enligt 6 kap. 8 §,

28. hur exponeringarna skall värderas vid beräkningen av ett instituts exponeringar enligt 7 kap. 3 och 5 §§,

29. vilka poster som helt eller delvis får undantas vid beräkningen av ett instituts stora exponeringar enligt 7 kap. 6 § andra stycket,

30. under vilka förutsättningar ett institut i de fall som avses i 7 kap. 7 § får beräkna en exponerings värde med stöd av internmetoden eller med beaktande av kreditriskskydd och vilka krav ett institut som använder någon av dessa beräkningsmetoder skall uppfylla,

31. vilket särskilt kapitalkrav och vilka övriga villkor ett institut skall uppfylla enligt 7 kap. 8 §,

32. vilken information som skall offentliggöras enligt 8 kap. 2 §, vid vilken tidpunkt, på vilken plats och med vilka intervall informationen skall lämnas och hur informationens riktighet skall kontrolleras,

33. i vilka fall bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla enligt 9 kap. 2 §,

34. under vilka förutsättningar tillstånd att räkna med vissa dotterföretag enligt 9 kap. 4 § får ges,

35. vilken information som skall offentliggöras enligt 9 kap. 7 §, vid vilken tidpunkt, på vilken plats och med vilka intervall informationen skall lämnas och hur informationens riktighet skall kontrolleras,

36. under vilka förutsättningar undantag kan beviljas enligt 9 kap. 8 §,
37. hur gruppbasead redovisning enligt 9 kap. 9 § skall upprättas för sådana institut som tillämpar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder⁶,
38. hur konsolideringen skall ske enligt 9 kap. 10 §,
39. hur kapitalbasen skall beräknas enligt 9 kap. 11 §,
40. innehållet, utformningen och omfattningen av den redovisning eller information som skall lämnas enligt 10 kap. 11 §,
41. vilka räkenskapsperioder den gruppbaseade redovisningen och den samlade informationen skall avse och vid vilka tidpunkter den gruppbaseade redovisningen och den samlade informationen skall ges in enligt 10 kap. 12 §,
42. vilka företag som enligt 10 kap. 12 § skall upprätta och ge in den gruppbaseade redovisningen om det finns en finansiell företagsgrupp enligt 9 kap. 2 §,
43. omfattningen och fullgörandet av skyldigheten att rapportera stora exponeringar enligt 10 kap. 15 §, och
44. omfattningen och fullgörandet av skyldigheten att rapportera kapitalbas och kapitalkrav enligt 10 kap. 16 §.

2 § Regeringen får meddela närmare föreskrifter om

1. indelningen i kreditkvalitetssteg enligt 4 kap. 13 §,
- 2 vilka upplysningar Finansinspektionen skall offentliggöra rörande genomförande av kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet och om tillämpningen av denna lag, och
3. sådana avgifter för tillsyn som avses i 10 kap. 20 § första stycket.

14 kap. Överklaganden

1 § Beslut som Finansinspektionen meddelar enligt denna lag eller med stöd av föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut enligt denna lag skall gälla omedelbart.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (2006:000) om införande av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

⁶ EGT L 243, 11.9.2002, s. 1 (32002R1606).

2.2 Förslag till lag om införande av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 § Lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar och denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

Den avancerade internmetoden enligt 4 kap. 7 § lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar får inte tillämpas före år 2008 för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp i fråga om exponeringar mot stater och centralbanker, institut och företag. Detsamma gäller internmätningssmetoden enligt 6 kap. 6 § samma lag för att beräkna kapitalkravet för operativa risker.

2 § Genom lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar upphävs lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

3 § Ett medgivande för ett institut enligt 4 kap. 9 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag att använda egna riskberäkningsmodeller för att beräkna kapitalkravet för marknadsrisker som gäller vid ikraftträdandet skall fortsätta att gälla som tillstånd enligt 5 kap. 3 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

4 § Medgivanden enligt 2 kap. 4 § och 6 § fjärde stycket samt 5 kap. 6 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag som gäller vid denna lags ikraftträdande skall fortsätta att gälla som tillstånd enligt 2 kap. 6 §, 3 kap. 4 § respektive 7 kap. 8 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

5 § Ett institut som enligt 4 kap. 7 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar har tillstånd att tillämpa en internmetod för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker eller för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker, skall under åren 2007, 2008 och 2009 ha en kapitalbas som motsvarar minst 95, 90 respektive 80 procent av kapitalkraven för

1. kreditrisker och marknadsrisker enligt 2 kap. 2, 3 och 5 §§ lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, och

2. 5 kap. 6 § samma lag.

Ett institut som enligt 6 kap. 6 § lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar att tillämpa en internmätningssmetod för att beräkna kapitalkravet för operativa risker skall ha en kapitalbas som åren 2008 och 2009 motsvarar minst 90 respektive 80 procent av summan av kapitalkraven enligt första stycket 1 och 2.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 1, Celex 32006L0048) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 201, Celex 32006L0049).

Första och andra styckena gäller både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och för en finansiell företagsgrupp.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kapitalbasen skall beräknas enligt denna paragraf.

6 § Ett institut får under år 2007 när det beräknar kapitalkravet för kreditrisker eller kapitalkravet för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker, tillämpa bestämmelserna i 3 kap. lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag i stället för schablonmetoden för kreditrisker enligt 4 kap. 5 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar. Ett institut som utnyttjar denna möjlighet för alla exponeringar, får även under det året tillämpa bestämmelserna om stora exponeringar i 5 kap. i den förstnämnda lagen i stället för bestämmelserna i 7 kap. lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Om ett institut utnyttjar möjligheten i första stycket första meningen, skall det vid tillämpningen av övriga bestämmelser i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar anses tillämpa schablonmetoden. Bestämmelserna om kreditriskskydd och offentliggörande av information skall dock inte tillämpas. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att bestämmelserna om värdepapperisering inte heller skall tillämpas.

För ett institut som utnyttjar möjligheten i första stycket skall kapitalkravet för operativa risker enligt 6 kap. lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar, minskas med den andel som motsvarar kvoten av värdet på de exponeringar för vilka kreditinstitutet beräknar riskvägda exponeringsbelopp enligt första stycket och det totala värdet på institutets exponeringar.

Första–tredje styckena gäller både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och för en finansiell företagsgrupp.

7 § Ett institut, vars innehav av aktier eller tillskott i försäkringsbolag eller i ett motsvarande utländskt företag, i ett utländskt återförsäkringsföretag eller i ett försäkringsholdingföretag som före den 20 juli 2006 uppgick till de nivåer som anges i 3 kap. 5 § andra stycket lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar behöver inte tillämpa 3 kap. 8 § samma lag före år 2013. I stället får institutet räkna av dessa aktier och tillskott från summan av det primära och det supplementära kapitalet.

8 § Ett värdepappersbolag som efter tillstånd av Finansinspektionen tillhandahåller investeringstjänster avseende sådana finansiella instrument som anges i punkterna 5–7, 9 och 10 i avsnitt C i bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG², senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv

² EUT L 145, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004L0039).

2006/31/EG³, får till och med år 2010 överskrida de gränsvärden som anges i 7 kap. 3 och 5 §§ lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar utan att beräkna något särskilt kapitalkrav enligt 7 kap. 8 § samma lag, om det uppfyller särskilda villkor. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de särskilda villkoren.

9 § Till och med år 2010 tillämpas inte bestämmelserna som avser värdepappersbolag i lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för sådana värdepappersbolag vars huvudsakliga verksamhet är att tillhandahålla investeringstjänster avseende sådana finansiella instrument som anges i punkterna 5–7, 9 och 10 i avsnitt C i bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG⁴, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/31/EG⁵.

10 § Till och med år 2011 får ett värdepappersbolag vars totala positioner i handelslagret aldrig överstiger 50 miljoner euro och som under ett räkenskapsår i genomsnitt har högst 100 anställda, efter tillstånd av Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet för operativa risker till det lägsta av följande krav:

1. kapitalkravet enligt 2 kap. 6 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, och

2. en viss andel av det högsta av

a) summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker enligt 2 kap. 3 och 4 §§ samma lag, och

b) 25 procent av bolagets fasta omkostnader för det närmast föregående räkenskapsåret eller, om bolagets verksamhet pågått mindre än ett år, de fasta omkostnader som angetts i bolagets verksamhetsplan.

Det sammanlagda kapitalkravet får dock inte understiga det kapitalkrav som gällde för värdepappersbolaget den 31 december 2006, om inte detta beror på att bolagets verksamhet har minskat.

Den andel som anges i första stycket 2 skall öka årligen. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken andel som varje år skall gälla.

³ EUT L 114, 27.4.2006, s. 60 (Celex 32006L0031).

⁴ EUT L 145, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004L0039).

⁵ EUT L 114, 27.4.2006, s. 60 (Celex 32006L0031).

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

Bestämmelser om kapitaltäckning finns i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Bestämmelser om kapitaltäckning finns i lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Senaste lydelse 1994:2006.

2.4 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Häri genom föreskrivs att 7 kap. 24 a § försäkringsrörelselagen (1982:713)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

24 a §²

Från kapitalbasen enligt 22 eller 24 § skall försäkringsbolaget i de fall som avses i andra stycket räkna av det bokförda värdet av aktierna eller av vad som skjutits till i annan form (tillskott) i

1. ett försäkringsbolag, ett kreditinstitut, ett institut för elektroniska pengar, ett värdepappersbolag eller motsvarande utländska företag,
2. ett utländskt återförsäkringsföretag,
3. ett försäkringsholdingföretag eller
4. ett finansiellt institut.

En sådan avräkning skall göras om

1. försäkringsbolagets ägarandel överstiger 5 procent av företagets egna kapital, eller

2. försäkringsbolagets ägarandel understiger 5 procent av företagets egna kapital men

a) tillskottet eller summan av tillskotten överstiger 5 procent av det egna kapitalet eller de egna fonderna i företaget eller det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott överstiger 10 procent av försäkringsbolagets kapitalbas, eller

b) företaget är ett intresseföretag eller försäkringsbolaget direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster i företaget.

Avräkning skall inte göras för tillskott som avser företag som omfattas av samma beräkning av gruppbaserad ekonomisk ställning som försäkringsbolaget enligt 7 a kap. 5 §.

Avräkning skall inte heller göras för tillskott som avser företag som gemensamt med försäkringsbolaget omfattas av tillsyn enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

1. försäkringsbolagets ägarandel överstiger 10 procent av företagets egna kapital, eller

2. försäkringsbolagets ägarandel understiger 10 procent av företagets egna kapital men

a) tillskottet eller summan av tillskotten överstiger 10 procent av det egna kapitalet eller de egna fonderna i företaget eller det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott överstiger 10 procent av försäkringsbolagets kapitalbas, eller

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Lagen omtryckt 1995:1567.

² Senaste lydelse 2006:533.

2.5 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 1 § sparbankslagen (1987:619)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §²

En stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat, som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar en sparbank, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, tillämplig lag om årsredovisning, lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller bankens reglemente.

En stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat, som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar en sparbank, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, tillämplig lag om årsredovisning, lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller bankens reglemente.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Lagen omtryckt 1996:1005.

² Senaste lydelse 2004:304.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

Härigenom förskrivs¹ att 3 kap. 1 och 3 §§ lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument² skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §³

Om ett företag som står under tillsyn av Finansinspektionen vill ingå avtal med ägaren till ett finansiellt instrument om att företaget skall ha rätt att förfoga över det finansiella instrumentet för egen räkning, skall avtalet slutas skriftligen i en för ändamålet särskilt upprättad handling som i någon läsbar och varaktig form är tillgänglig för parterna. Detsamma gäller om företaget medverkar till ett sådant avtal mellan andra parter. Det förfogande som avses skall anges noggrant.

Första stycket gäller inte om företagets motpart eller parterna i ett avtal som företaget medverkar till är

1. ett annat företag som står under tillsyn av Finansinspektionen eller ett utländskt företag inom EES som i sitt hemland får driva jämförbar verksamhet och som står under betryggande tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ,

2. Riksgäldskontoret eller ett utländskt offentligt organ inom EES som är ansvarigt för eller deltar i förvaltningen av statsskulden eller är behörigt att föra konton för kunders räkning,

3. Riksbanken eller en utländsk centralbank inom EES, inklusive Europeiska Centralbanken,

4. en multilateral utvecklingsbank, Banken för internationell betalningsutjämning, Internationella valutafonden eller Europeiska investeringsbanken, eller

5. ett sådant kreditinstitut som anges i förteckningen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut *senast ändrat genom Europeiska gemenskapernas kommissions direktiv 2004/69/EG.*

5. ett sådant kreditinstitut som anges i förteckningen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut⁴.

3 §⁵

Om ett sådant företag som avses i 1 § första stycket har fått finansiella instrument som pant, får företaget i sin tur pantsätta eller överlåta

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 1, Celex 32006L0048).

² Lagen omtryckt 1992:558.

³ Senaste lydelse 2005:199.

⁴ EUT L 177, 30.6.2006, s. 1 (Celex 32006L0048).

⁵ Senaste lydelse 2005:199.

panträtten bara tillsammans med den fordran som de utgör pant för. För återpantställning eller överlåtelse på annat sätt fordras sådant avtal som anges i 1 § första stycket. Återpantställning eller överlåtelse får inte ske för högre belopp eller på strängare villkor än vad som gäller hos panthavaren.

Första stycket gäller inte om pantsättaren är

1. ett annat företag som står under tillsyn av Finansinspektionen eller ett utländskt företag inom EES som i sitt hemland får driva jämförbar verksamhet och som står under betryggande tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ,

2. Riksgäldskontoret eller ett utländskt offentligt organ inom EES som är ansvarigt för eller deltar i förvaltningen av statsskulden eller är behörigt att föra konton för kunders räkning,

3. Riksbanken eller en utländsk centralbank inom EES, inklusive Europeiska Centralbanken,

4. en multilateral utvecklingsbank, Banken för internationell betalningsutjämning, Internationella valutafonden eller Europeiska investeringsbanken, eller

5. ett sådant kreditinstitut som anges i förteckningen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut *senast ändrat genom Europeiska gemenskapernas kommissions direktiv 2004/69/EG.*

5. ett sådant kreditinstitut som anges i förteckningen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut⁶.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

⁶ EUT L 177, 30.6 2006, s. 1 (Celex 32006L0048).

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

dels att 1 kap. 2 §, 2 kap. 1 §, 5 kap. 1 § och 6 kap. 3 b och 3 f §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 1 kap. 6 c–6 i §§, samt sex nya rubriker närmast före 6 c–6 g §§ och 6 i § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §²

I denna lag betyder

1. värdepappersrörelse: verksamhet som består i att yrkesmässigt tillhandahålla sådana tjänster som anges i 3 §,

2. värdepappersbolag: svenskt aktiebolag som fått tillstånd enligt denna lag att driva värdepappersrörelse,

3. kreditinstitut: bank, kreditmarknadsföretag och utländskt bank- eller kreditföretag som driver bank- eller finansieringsrörelse från filial här i landet,

4. värdepappersinstitut: värdepappersbolag, svenska kreditinstitut som fått tillstånd enligt denna lag att driva värdepappersrörelse och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial här i landet,

5. EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

6. kvalificerat innehav: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar 10 procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

7. filial: ett avdelningskontor med självständig förvaltning; om ett utländskt företag etablerar sig i Sverige enligt 3 c § 1 eller 2 kap. 7 § första stycket, skall etableringen anses som en enda filial, även om flera driftställen inrättas,

8. koncern: detsamma som i 1 kap. 11 och 12 §§ aktiebolagslagen (2005:551), varvid vad som sägs om moderbolag tillämpas även på andra juridiska personer än aktiebolag,

9. startkapital: det kapital som definieras i artikel 34.2.1 och 34.2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kredit-

9. startkapital: det kapital som definieras i artikel 57 a och b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut³.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 1, Celex 32006L0048) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 201, Celex 32006L0049).

² Senaste lydelse 2005:913.

³ EUT L 177, 30.6.2006, s. 1 (Celex 32006L0048).

institut.

Ett värdepappersbolag och ett annat företag skall anses ha nära förbindelser, om

1. det ena företaget direkt eller indirekt genom dotterbolag äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i det andra företaget,

2. det ena företaget direkt eller indirekt utgör moderföretag till det andra eller det finns en annan likartad förbindelse mellan företagen, eller

3. båda företagen är dotterföretag till eller har en likartad förbindelse med en och samma juridiska person eller står i ett motsvarande förhållande till en och samma fysiska person.

Nära förbindelser föreligger även mellan en fysisk person och ett värdepappersbolag, om den fysiska personen

1. äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i värdepappersbolaget, eller

2. på annat sätt har sådant inflytande över värdepappersbolaget att personens ställning motsvarar den som ett moderföretag har i förhållande till ett dotterföretag eller det finns annan likartad förbindelse mellan honom och värdepappersbolaget.

Soliditet och likviditet

6 c §

Ett värdepappersbolags rörelse skall drivas på ett sådant sätt att bolagets förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras.

Riskhantering

6 d §

Ett värdepappersbolag skall identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Bolaget skall härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll.

Ett värdepappersbolag skall särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att dess förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. För att uppfylla detta krav skall det åtminstone ha metoder som gör det möjligt att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som till belopp, slag och fördelning är tillräckligt för att

täcka arten och nivån på de risker som det är eller kan komma att bli exponerat för. Värdepappersbolaget skall utvärdera dessa metoder för att säkerställa att de är heltäckande.

Genomlysbarhet

6 e §

Ett värdepappersbolags rörelse skall organiseras och drivas på ett sådant sätt att dess struktur, förbindelser med andra företag och ställning kan överblickas.

Proportionalitet

6 f §

Bestämmelserna i 6 c–6 e §§ skall tillämpas i proportion till arten och omfattningen av värdepappersbolagets verksamheter och till deras komplexitetsgrad.

Styrelsens ansvar

6 g §

Styrelsen i ett värdepappersbolag ansvarar för att kraven i 6 c–6 e §§ uppfylls.

6 h §

Styrelsen i ett värdepappersbolag skall se till att det finns skriftliga riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att uppfylla kraven i 6 c–6 f §§ och för att i övrigt styra rörelsen. Dessa riktlinjer och instruktioner skall utvärderas och ses över regelbundet.

Bemyndigande

6 i §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett värdepappersbolag skall vidta för att uppfylla de krav

på soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysning samt riktlinjer och instruktioner som avses i 6 c–6 h §§.

2 kap.

1 §⁴

Tillstånd för ett svenskt aktiebolag att driva värdepappersrörelse får meddelas endast om

1. bolagsordningen inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. den planerade verksamheten kan antas komma att uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse,

3. det kan antas att de som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget inte kommer att motverka en sund utveckling av verksamheten i bolaget och även i övrigt är lämpliga att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett värdepappersbolag,

4. de som avses ingå i bolagets styrelse och vara verkställande direktör eller dennes ställföreträdare har de insikter och den erfarenhet som måste krävas av den som deltar i ledningen av ett värdepappersbolag och även i övrigt är lämpliga för en sådan uppgift, och

5. bolaget uppfyller de villkor som i övrigt anges i denna lag.

Tillstånd att driva värdepappersrörelse får inte beviljas, om det kan antas att

1. någon som i väsentlig mån har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget, eller

2. ledningen i ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* eller ett blandat finansiellt holdingföretag som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 6 kap. 11 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

2. ledningen i ett *finansiellt holdingföretag* eller ett blandat finansiellt holdingföretag som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om bolaget kommer att ha nära förbindelser med någon annan, får tillstånd meddelas endast om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av värdepappersbolaget.

5 kap.

1 §⁵

Bestämmelser om kapital- Bestämmelser om kapital-

⁴ Senaste lydelse 2006:534.

⁵ ¹ Senaste lydelse 2000:40.

täckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

täckning och stora exponeringar finns i lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Ett värdepappersbolags kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 2 kap. 5 § krävdes när rörelsen påbörjades. För ett värdepappersbolag som har bytt redovisningsvaluta gäller i stället att kapitalbasen inte får understiga det högsta av de belopp som avses i 6 och 7 §§ lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag.

6 kap. 3 b §⁶

Tillstånd skall ges till förvärv som avses i 3 a §, om det kan antas att förvärvaren inte kommer att motverka en sund utveckling av bolagets verksamhet och om förvärvaren även i övrigt är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett värdepappersbolag.

Tillstånd får inte ges, om förvärvaren

1. i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, eller

2. är ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 6 kap. 11 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

2. är ett *finansiellt holdingföretag* eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet skulle leda till nära förbindelser mellan bolaget och någon annan, skall tillstånd ges endast om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av värdepappersbolaget.

Finansinspektionen får föreskriva en viss tid inom vilken ett förvärv skall genomföras.

Finansinspektionen skall meddela beslut i ett ärende enligt denna paragraf inom tre månader från det att ansökan om tillstånd gjordes.

⁶ Senaste lydelse 2006:534.

3 f §⁷

Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier vid stämman inte får företräda fler aktier än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat, om ägaren

1. utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i värdepappersbolaget,

2. i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, eller

3. är ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 6 kap. 11 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

3. är ett *finansiellt holdingföretag* eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 3 a §, får inspektionen besluta att ägaren vid stämman inte får företräda aktierna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av inspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier, får innehavaren inte företräda aktierna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Finansinspektionen får förelägga en ägare som avses i första stycket att avyttra så stor del av aktierna att innehavet därefter inte är kvalificerat. En ägare som avses i andra eller tredje stycket får föreläggas att avyttra så stor del av aktierna att innehavet inte står i strid med inspektionens beslut.

Aktier som omfattas av ett förbud eller föreläggande enligt denna paragraf skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas, såvida inte förvaltare har förordnats enligt 3 g §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

⁷ Senaste lydelse 2006:534.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

dels att 2 kap. 1 §, 6 kap. 3 § och 7 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 5 kap. 7 §, och närmast före den en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §²

I kreditinstitut och värdepappersbolag som omfattas av lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, skall en kapitaltäckningsanalys ingå i årsredovisningen.

I kreditinstitut och värdepappersbolag som omfattas av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, skall en kapitaltäckningsanalys ingå i årsredovisningen.

5 kap.

Upplysningar om kapitaltäckningen m.m.

7 §

Utöver vad som följer av 1 § skall uppgift lämnas om var sådan information som skall offentliggöras enligt 8 kap. lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar tillhandahålls, om den inte finns i årsredovisningen.

6 kap.

3 §

I kapitaltäckningsanalysen skall uppgifter lämnas om kapitalbasen och kapitaltäckningen för kreditrisker och marknadsrisker enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

I kapitaltäckningsanalysen skall uppgifter lämnas om kapitalbasen och kapitaltäckningen för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker enligt lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 1, Celex 32006L0048) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 201, Celex 32006L0049).

² Senaste lydelse 2006:872.

Företag som är moderföretag i en sådan finansiell företagsgrupp som avses i 6 kap. 1 och 2 §§ lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, skall lämna de uppgifter som anges i första stycket beträffande gruppen.

Företag som är moderföretag i en sådan finansiell företagsgrupp som avses i 9 kap. 1 och 2 §§ lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar, skall lämna de uppgifter som anges i första stycket beträffande gruppen.

7 kap.

1 §³

Kreditinstitut och värdepappersbolag som är moderföretag och sådana finansiella holdingföretag som avses i 1 kap. 1 § andra stycket skall för varje räkenskapsår upprätta koncernredovisning enligt denna lag, om inte annat följer av 5 §.

För finansiella holdingföretag som omfattas av lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, skall en kapitaltäckningsanalys enligt 6 kap. 3 § ingå i koncernredovisningen.

För finansiella holdingföretag som omfattas av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, skall en kapitaltäckningsanalys enligt 6 kap. 3 § ingå i koncernredovisningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

³ Senaste lydelse 2006:872.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 och 3 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §¹

En styrelseledamot eller delegat, som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar en medlemsbank, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, tillämplig lag om årsredovisning, lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller bankens stadgar.

En styrelseledamot eller delegat, som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar en medlemsbank, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, tillämplig lag om årsredovisning, lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller bankens stadgar.

3 §²

En medlem i en medlemsbank eller en röstberättigad som inte är medlem skall ersätta skada som han uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar medlemsbanken, en medlem eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, tillämplig lag om årsredovisning, lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller stadgarna.

En medlem i en medlemsbank eller en röstberättigad som inte är medlem skall ersätta skada som han uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar medlemsbanken, en medlem eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, tillämplig lag om årsredovisning, lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller stadgarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Senaste lydelse 2004:318.

² Senaste lydelse 2004:318.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Nämnden skall årligen bestämma hur stort belopp varje institut skall betala i avgift. Avgiften skall betalas inom en månad från dagen för beslutet.

Avgiften skall motsvara summan av institutets insättningar till den del de omfattas av garantin, multiplicerat med lägst 60 procent och högst 140 procent av det tal som tillämpas enligt 12 § andra stycket. Avgiften skall bestämmas med hänsyn till institutets kapitaltäckningsgrad, beräknad enligt 2 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Avgiften skall motsvara summan av institutets insättningar till den del de omfattas av garantin, multiplicerat med lägst 60 procent och högst 140 procent av det tal som tillämpas enligt 12 § andra stycket. Avgiften skall bestämmas med hänsyn till institutets kapitaltäckningsgrad, beräknad enligt 2 kap. 1 § första stycket 1 lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Dröjsmålsränta skall tas ut på avgifter som inte betalas i rätt tid, om det inte finns särskilda skäl mot det. Dröjsmålsränta skall beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av åtta procentenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007

¹ Senaste lydelse 2005:257.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag avses med

1. försäkringsbolag: försäkringsaktiebolag och ömsesidigt försäkringsbolag som omfattas av försäkringsrörelselagen (1982:713),
2. understödsförening: förening som avses i 1 kap. 1 § lagen (1972:262) om understödsföreningar,
3. kreditinstitut: bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank samt kreditmarknadsföretag enligt 1 kap. 5 § 11 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och institut för elektroniska pengar enligt 1 kap. 2 § lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar,
4. finansiellt företag: de företag som anges i punkterna 1–3 samt
 - a) värdepappersbolag enligt 1 kap. 2 § 2 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
 - b) fondbolag enligt 1 § 7 lagen (2004:46) om investeringsfonder,
 - c) börs enligt 1 kap. 4 § 1 lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
 - d) auktoriserad marknadsplats enligt 1 kap. 4 § 3 lagen om börs- och clearingverksamhet,
 - e) clearingorganisation enligt 1 kap. 4 § 5 lagen om börs- och clearingverksamhet och
 - f) central värdepappersförvarare enligt 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
5. finansiell företagsgrupp: grupp av företag som avses i 6 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag eller annan grupp av företag på vilka, enligt föreskrift meddelad med stöd av 6 kap. 2 § samma lag, bestämmelserna om finansiell företagsgrupp skall tillämpas och
5. finansiell företagsgrupp: grupp av företag som avses i 9 kap. 1 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar eller annan grupp av företag på vilka, enligt föreskrift meddelad med stöd av 13 kap. 1 § 33 samma lag, bestämmelserna om finansiell företagsgrupp skall tillämpas och
6. koncern: detsamma som i 1 kap. 11 och 12 §§ aktiebolagslagen (2005:551), varvid vad som sägs om moderbolag tillämpas även på andra juridiska personer än aktiebolag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Senaste lydelse 2005:925.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 11 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

11 §

Av var och en av Första–Fjärde AP-fondernas tillgångar, värderade till marknadsvärdet, får högst tio procent utgöras av fondpapper eller andra finansiella instrument utfärdade av en emittent eller av en grupp av emittenter med inbördes anknytning. Denna begränsning gäller inte *emittenter som anges i 4 kap. 6 § andra stycket A lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

Av var och en av Första–Fjärde AP-fondernas tillgångar, värderade till marknadsvärdet, får högst tio procent utgöras av fondpapper eller andra finansiella instrument utfärdade av en emittent eller av en grupp av emittenter med inbördes anknytning. Denna begränsning gäller inte

1. svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, och

2. utländska stater, centralbanker, utländska kommuner eller därmed jämförliga samfälligheter, och andra emittenter, som får noll procent riskvikt med stöd av schablonmetoden för kreditrisker enligt 4 kap. 5 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Med grupp av emittenter med inbördes anknytning avses två eller flera fysiska eller juridiska personer som utgör en helhet från risksynpunkt därför att

1. någon av dem har direkt eller indirekt ägarinflytande över en eller flera av de övriga i gruppen, eller

2. de utan att stå i sådant förhållande som avses i 1 har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av finansiella problem.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 10 § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

10 §¹

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i 26 *i* § lagen (1972:262) om understödsföreningar, 7 a kap. 10 a § försäkringsrörelselagen (1982:713), 1 kap. 8 a § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, 2 kap. 9 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet, 7 kap. 13 *a* § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, 8 kap. 2 a § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, 4 kap. 5 § lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar, 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om investeringsfonder, 1 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och 6 kap. 8 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

I de lagar som anges i första stycket finns även bestämmelser om meddelandeförbud och ansvarsbestämmelser för den som bryter mot ett sådant förbud.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i 26 *j* § lagen (1972:262) om understödsföreningar, 7 a kap. 10 a § försäkringsrörelselagen (1982:713), 1 kap. 8 a § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, 2 kap. 9 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet, 10 kap. 18 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, 8 kap. 2 a § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, 4 kap. 5 § lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar, 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om investeringsfonder, 1 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och 6 kap. 8 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Senaste lydelse 2006:540.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Tillstånd att ge ut elektroniska pengar får ges till ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening endast om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag och andra författningar,

2. det finns skäl att tro att den planerade verksamheten kommer att ha en sund administration och redovisning som möjliggör tillräcklig intern kontroll,

3. det finns skäl att tro att den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i institutet inte kommer att motverka en sund utveckling av verksamheten i institutet och även i övrigt är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett institut,

4. den som skall ingå i institutets styrelse eller vara verkställande direktör eller dennes ställföreträdare har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett institut för elektroniska pengar och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift, och

5. företaget uppfyller de villkor som i övrigt anges i denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tillstånd att ge ut elektroniska pengar får inte ges om det finns skäl att tro att

1. någon som i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet kommer att ha ett kvalificerat innehav i institutet, eller

2. ledningen i ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* eller ett blandat finansiellt holdingföretag som kommer att ha ett kvalificerat innehav i institutet inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 6 kap. 11 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

2. ledningen i ett *finansiellt holdingföretag* eller ett blandat finansiellt holdingföretag som kommer att ha ett kvalificerat innehav i institutet inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

¹ Senaste lydelse 2006:541.

Om institutet kommer att ha nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges endast om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av institutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 §, 3 kap. 1 och 2 §§ samt 6 kap. 3 § lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

I denna lag avses med *emittentinstitut*: en bank eller ett kreditmarknadsföretag som fått tillstånd enligt 2 kap. 1 § att ge ut säkerställda obligationer,

säkerställda obligationer: obligationer och andra jämförbara skuldförbindelser som är förenade med förmånsrätt i emittentinstitutets säkerhetsmassa,

fyllnadssäkerheter: tillgångar som enligt 3 kap. 2 § får ingå i säkerhetsmassan,

derivatavtal: avtal som träffats mellan ett emittentinstitut och motparter som avses i 3 kap. 1 § första stycket A 2–6 och B 1–6 lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, i syfte att uppnå balans mellan finansiella villkor för tillgångar i säkerhetsmassan och motsvarande villkor för de säkerställda obligationerna,

I denna lag avses med *emittentinstitut*: en bank eller ett kreditmarknadsföretag som fått tillstånd enligt 2 kap. 1 § att ge ut säkerställda obligationer,

säkerställda obligationer: obligationer och andra jämförbara skuldförbindelser som är förenade med förmånsrätt i emittentinstitutets säkerhetsmassa,

fyllnadssäkerheter: tillgångar som enligt 3 kap. 2 § får ingå i säkerhetsmassan,

derivatavtal: avtal som träffats, i syfte att uppnå balans mellan finansiella villkor för tillgångar i säkerhetsmassan och motsvarande villkor för de säkerställda obligationerna, mellan ett emittentinstitut och

1. svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet,

2. Europeiska gemenskaperna eller någon av de utländska stater eller centralbanker som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 1,

3. en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 1,

4. Sveriges allmänna hypoteksbank, ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4

¹ Senaste lydelse 2004:443.

och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

5. en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 1,

6. ett utländskt kreditinstitut i någon av de utländska stater som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 1,

7. de internationella utvecklingsbanker som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 1, eller

8. andra motparter som i enlighet med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 1 kan bedömas inte vara mer riskfyllda än de som anges i 1–7 och som uppfyller övriga krav som framgår av föreskrifterna,

säkerhetsmassa: krediter, fyllnadssäkerheter och i registret antecknade medel enligt 4 kap. 4 § i vilka obligationsinnehavarna och emittentinstitutets motparter i derivatavtal har förmånsrätt i enlighet med bestämmelserna i denna lag och förmånsrättslagen (1970:979),

bank: ett svenskt bankaktiebolag, en svensk sparbank eller en svensk medlemsbank,

kreditmarknadsföretag: ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

säkerhetsmassa: krediter, fyllnadssäkerheter och i registret antecknade medel enligt 4 kap. 4 § i vilka obligationsinnehavarna och emittentinstitutets motparter i derivatavtal har förmånsrätt i enlighet med bestämmelserna i denna lag och förmånsrättslagen (1970:979),

bank: ett svenskt bankaktiebolag, en svensk sparbank eller en svensk medlemsbank,

kreditmarknadsföretag: ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

3 kap.

1 §

Säkerhetsmassan får bestå av

1. krediter som lämnats mot inteckning i fast egendom som är avsedd för bostads-, jordbruks-, kontors- eller affärsändamål, mot inteckning i tomträtt som är avsedd för bostads-, kontors- eller affärsändamål, mot pant i bostadsrätt eller mot motsvarande utländska säkerheter (hypotekskrediter), förutsatt att krediterna uppfyller de villkor som uppställs i 3–7 §§, och

2. krediter för vilka låntagare som avses i 3 kap. 1 § första

2. krediter för vilka följande låntagare svarar eller garanterar

stycket A 2–6 lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag svarar eller garanterar (offentliga krediter).

(offentliga krediter):

a) svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet,

b) Europeiska gemenskaperna eller någon av de utländska stater eller centralbanker som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 4,

c) en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 4, och

d) andra motparter som i enlighet med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 4 kan bedömas inte vara mer riskfyllda än de som anges i a–c och som uppfyller övriga krav som framgår av föreskrifterna.

Hypotekskrediter som lämnats mot inteckning i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt som är avsedd för kontors- eller affärsändamål får utgöra högst 10 procent av säkerhetsmassan.

2 §

I säkerhetsmassan får ingå fyllnadssäkerheter. Dessa får bestå av sådana tillgångar som anges i 3 kap. 1 § första stycket A lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Finansinspektionen får tillåta att även sådana tillgångar som anges i 3 kap. 1 § första stycket B samma lag används som fyllnadssäkerheter.

I säkerhetsmassan får ingå fyllnadssäkerheter. Dessa får bestå av följande tillgångar:

1. inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar,

2. placeringar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar,

3. placeringar och fordringar för vilka en utländsk stat eller centralbank svarar, om placeringen eller fordran gäller i den utländska statens valuta och är refinansierad i samma valuta,

4. övriga placeringar och fordringar för vilka Europeiska gemenskaperna eller någon annan av de utländska stater eller centralbanker som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 5 svarar ,

5. placeringar och fordringar för vilka en sådan utländsk

kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 5 svarar,

6. andra placeringar, fordringar, garantiförbindelser och åtaganden som i enlighet med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 5 kan bedömas inte vara mer riskfyllda än de som anges i 1–5, och

7. placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1–6.

Finansinspektionen får i ett enskilt fall besluta att även följande tillgångar används som fyllnadssäkerheter:

1. placeringar och fordringar för vilka Sveriges allmänna hypoteksbank, ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse svarar,

2. placeringar och fordringar för vilka en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 5 svarar,

3. placeringar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka ett utländskt kreditinstitut svarar,

4. placeringar och fordringar för vilka ett utländskt kreditinstitut i någon av de utländska stater som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 5 svarar,

5. placeringar och fordringar för vilka någon av de internationella utvecklingsbanker som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 5 svarar,

6. andra placeringar, fordringar, garantiförbindelser och

åtaganden som i enlighet med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 3 § 5 kan bedömas inte vara mer riskfyllda än de som anges i 1–5 och som uppfyller övriga krav som framgår av föreskrifterna, och

7. placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1–6.

Fyllnadssäkerheterna får utgöra högst 20 procent av säkerhetsmassan. Om det finns särskilda skäl får Finansinspektionen i ett enskilt fall besluta att andelen för en begränsad tid får utgöra högst 30 procent.

6 kap.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehållet i de planer som krävs enligt 2 kap. 1 § första stycket 3 och 4,

2. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt som avses i 3 kap. 1 § första stycket 1,

3. hur värdering av säkerheterna enligt 3 kap. 5 § skall utföras,

4. hur kontrollen av marknadsvärdet enligt 3 kap. 7 § skall utföras,

5. villkor för derivatavtal samt beräkning av och villkor för risk-exponering och räntebetalningar

1. motparter och utländska stater som avses i 1 kap. 2 §,

2. innehållet i de planer som krävs enligt 2 kap. 1 § första stycket 3 och 4,

3. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt som avses i 3 kap. 1 § första stycket 1,

4. låntagare som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2,

5. vilka utländska stater och centralbanker som avses i 3 kap. 2 § första stycket 4, vilka utländska kommuner och därmed jämförliga samfälligheter som avses i 3 kap. 2 § första stycket 5, vilka utländska stater som avses i 3 kap. 2 § andra stycket 2 och 4, vilka internationella utvecklingsbanker som avses i 3 kap. 2 § andra stycket 5 samt om tillgångar som avses i 3 kap. 2 § första 6 och andra stycket 6,

6. hur värdering av säkerheterna enligt 3 kap. 5 § skall utföras,

7. hur kontrollen av marknadsvärdet enligt 3 kap. 7 § skall utföras,

8. villkor för derivatavtal samt beräkning av och villkor för risk-exponering och räntebetalningar

enligt 3 kap. 9 §,

6. hur registret skall föras enligt 3 kap. 10 §,

7. den oberoende granskarens kompetens, uppgifter och rapporteringsskyldighet enligt 3 kap. 12 och 13 §§, och

8. sådana avgifter för tillsyn som avses i 5 kap. 7 §.

enligt 3 kap. 9 §,

9. hur registret skall föras enligt 3 kap. 10 §,

10. den oberoende granskarens kompetens, uppgifter och rapporteringsskyldighet enligt 3 kap. 12 och 13 §§, och

11. sådana avgifter för tillsyn som avses i 5 kap. 7 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 10 och 10 a §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 §¹

Ett fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument skall för denna förvaltning och de tjänster enligt 7 kap. 1 § första stycket som bolaget utför ha det eventuella ytterligare kapital för kreditrisker och marknadsrisker som enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag krävs av ett värdepappersbolag med motsvarande verksamhet.

Ett fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument skall för denna förvaltning och de tjänster enligt 7 kap. 1 § första stycket som bolaget utför ha det eventuella ytterligare kapital för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker som enligt lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar krävs av ett värdepappersbolag med motsvarande verksamhet.

10 a §²

För ett fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument tillämpas, utöver vad som följer av 10 §, även övriga bestämmelser i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag som gäller för ett värdepappersbolag med motsvarande verksamhet.

För ett fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument tillämpas, utöver vad som följer av 10 §, även övriga bestämmelser i lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar som gäller för ett värdepappersbolag med motsvarande verksamhet.

För fondbolag som inte förvaltar någon annans finansiella instrument tillämpas de bestämmelser om finansiella företagsgrupper i 6 och 7 kap. lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag som gäller för ett värdepappersbolag. Det som föreskrivs om kapitalkrav för fondbolag i 8, 9 och 11 §§ i detta kapitel skall då tillämpas även på en finansiell företagsgrupp.

För fondbolag som inte förvaltar någon annans finansiella instrument tillämpas de bestämmelser om finansiella företagsgrupper i 9 och 10 kap. lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar som gäller för ett värdepappersbolag. Det som föreskrivs om kapitalkrav för fondbolag i 8, 9 och 11 §§ i detta kapitel skall då tillämpas även på en finansiell företagsgrupp.

När ett fondbolag är moderföretag i en finansiell företags-

¹ Senaste lydelse 2006:542.

² Senaste lydelse 2006:542.

När ett fondbolag är moderföretag i en finansiell företagsgrupp, skall den gruppbase-
rade redovisningen i 6 kap. 5 § lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag upprättas med tillämpning av de regler som gäller för upprättandet av koncernbalansräkning och koncernresultaträkning enligt 7 kap. årsredovisningslagen (1995:1554). Detta gäller dock inte om annat följer av lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

grupp, skall den gruppbase-
rade redovisningen i 9 kap. 9 § lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar upprättas med tillämpning av de regler som gäller för upprättandet av koncernbalansräkning och koncernresultaträkning enligt 7 kap. årsredovisningslagen (1995:1554). Detta gäller dock inte om något annat följer av lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar eller föreskrifter meddelade med stöd av den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2.17 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

dels att 1 kap. 5 och 8 §§, 3 kap. 2 §, 6 kap. 2, 3 och 5 §§, 7 kap. 11 §, 9 kap. 1 §, 10 kap. 37 §, 12 kap. 20 §, 13 kap. 11 § samt 14 kap. 2 och 6 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 6 kap. 4 a och 4 b §§ samt 13 kap. 6 a §, samt två nya rubriker närmast före 4 a och 4 b §§ av följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 13 kap. 7 § skall sättas närmast före 13 kap. 6 a §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §

I denna lag betyder

1. *anknutet företag*: ett svenskt eller utländskt företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller driva annan liknande verksamhet som har samband med den huvudsakliga verksamheten i ett eller flera kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländska företag,

2. *bank*: bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank,

3. *bankaktiebolag*: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva bankrörelse,

4. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet som har behörighet att utöva tillsyn över utländska kreditinstitut,

5. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

6. *filial*: ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även ett utländskt kreditinstituts etablering av flera driftställen skall anses som en enda filial,

7. *finansiellt institut*: ett företag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att

a) förvärva aktier eller andelar,

b) driva värdepappersrörelse utan att vara tillståndspliktigt enligt 1 kap. 3 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, eller

c) driva en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2–10 och 12 utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 §,

7. *finansiellt institut*: ett företag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att

a) förvärva *eller inneha* aktier eller andelar,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s. 1, Celex 32006L0048).

8. *hemland*: det land där ett företag har fått tillstånd till rörelse som avses i denna lag,

9. *kapitalbas*: detsamma som i 2 kap. 6–8 §§ lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,

9. *kapitalbas*: detsamma som i 3 kap. lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar,

10. *kreditinstitut*: bank och kreditmarknadsföretag,

11. *kreditmarknadsbolag*: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

12. *kreditmarknadsförening*: en ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

13. *kreditmarknadsföretag*: kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsförening,

14. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

15. *medlemsbank*: en ekonomisk förening som avses i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

16. *sparbank*: ett företag som avses i sparbankslagen (1987:619),

17. *startkapital*: det kapital som definieras i artikel 34.2.1 och 34.2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut,

17. *startkapital*: det kapital som definieras i artikel 57 a och b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut²,

18. *utländskt bankföretag*: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva bankrörelse,

19. *utländskt kreditföretag*: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva finansieringsrörelse, och

20. *utländskt kreditinstitut*: ett utländskt bankföretag och ett utländskt kreditföretag.

8 §

Om ett kreditinstitut ingår i en finansiell företagsgrupp enligt 6 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, skall bestämmelserna i 6–9, 13 och 15 kap. denna lag samt bestämmelserna i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag om ett instituts rörelse och om tillsyn över ett insti-

Om ett kreditinstitut ingår i en finansiell företagsgrupp enligt 9 kap. 1 och 2 §§ lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar, skall bestämmelserna i 6–9, 13 och 15 kap. denna lag samt bestämmelserna i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar om ett instituts rörelse och om tillsyn över ett institut, gälla i tillämpliga delar för övriga företag i företagsgruppen. Begränsningarna i fråga

² EUT L 177, 30.6.2006, s. 1 (Celex 32006L0048).

tut, gälla i tillämpliga delar för övriga företag i företagsgruppen. Begränsningarna i fråga om ett instituts rörelse skall avse företagen i företagsgruppen gemensamt.

Om det finns särskilda skäl får ett företag undantas från bestämmelserna i första stycket. Frågor om sådana undantag prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt prövas dock av regeringen.

3 kap.

2 §³

Ett svenskt företag skall ges tillstånd att driva bankrörelse eller finansieringsrörelse, om

1. bolagsordningen, stadgarna eller reglementet stämmer överens med denna lag och andra författningar och i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till omfattningen och arten av den planerade verksamheten,

2. det finns skäl att anta att den planerade rörelsen kommer att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. det finns skäl att anta att den som har eller kan förväntas *koma* att få ett kvalificerat innehav i företaget

3. det finns skäl att anta att den som har eller kan förväntas *komma* att få ett kvalificerat innehav i företaget

a) inte kommer att motverka att rörelsen drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, och

b) även i övrigt är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut, och

4. den som skall ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett kreditinstitut och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Tillstånd får inte ges, om

1. någon som i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget, eller

2. ledningen i ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* eller ett blandat finansiellt holdingföretag som kommer att ha ett kvalificerat innehav i företaget inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 6 kap. 11 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och

2. ledningen i ett *finansiellt holdingföretag* eller ett blandat finansiellt holdingföretag som kommer att ha ett kvalificerat innehav i företaget inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 §

³ Senaste lydelse 2006:543.

värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat. lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

6 kap.

2 §

Ett kreditinstitut skall identifiera, mäta, styra och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med.

Ett *institut* skall särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras.

Ett kreditinstitut skall identifiera, mäta, styra, *internt rapportera* och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. *Institutet skall härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll.*

Ett *kreditinstitut* skall särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. *För att uppfylla detta krav skall det åtminstone ha metoder som gör det möjligt att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som till belopp, slag och fördelning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som det är eller kan komma att bli exponerat för. Kreditinstitutet skall utvärdera dessa metoder för att säkerställa att de är heltäckande.*

3 §

Ett kreditinstituts rörelse skall organiseras och drivas på ett sådant sätt att institutets ställning kan överblickas.

Ett kreditinstituts rörelse skall organiseras och drivas på ett sådant sätt att *institutets struktur, förbindelser med andra företag och ställning* kan överblickas.

Proportionalitet

4 a §

Bestämmelserna i 1–3 §§ skall tillämpas i proportion till arten och omfattningen av kreditinstitutets verksamheter och till deras komplexitetsgrad.

Styrelsens ansvar

4 b §

Styrelsen i ett kreditinstitut ansvarar för att kraven i 1–3 §§ uppfylls.

5 §

Styrelsen i ett kreditinstitut skall se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen.

Styrelsen i ett kreditinstitut skall se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att uppfylla kraven i 1–3 §§ och för att i övrigt styra rörelsen. Dessa riktlinjer och instruktioner skall utvärderas och ses över regelbundet.

7 kap.

11 §

De i 9 § första stycket angivna gränserna får överskridas om

1. det belopp med vilket det kvalificerade innehavet *överskrids* täcks av institutets kapitalbas, och
2. det görs avdrag för motsvarande del av kapitalbasen vid beräkningen av *kapitaltäckningsgraden* enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar *för kreditinstitut och värdepappersbolag*.

1. det belopp med vilket det kvalificerade innehavet överskrider gränserna täcks av institutets kapitalbas, och
2. det görs avdrag för motsvarande del av kapitalbasen *vid beräkningen av kapitalbaskraven i 2 kap. 1 § lagen (2006:000)* om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Om båda de gränser som anges i 9 § första stycket överskrids, skall det största belopp som någon gräns överskrids med, täckas på det sätt som beskrivs i första stycket.

9 kap.

1 §

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar *för kreditinstitut och värdepappersbolag*.

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

10 kap.

37 §⁴

Vad som i 29 kap. 1–3 §§ aktiebolagslagen (2005:551)

Vad som i 29 kap. 1–3 §§ aktiebolagslagen (2005:551)

⁴ Senaste lydelse 2005:932.

föreskrivs om ansvar vid överträdelse av där angivna bestämmelser gäller för bankaktiebolag även vid överträdelse av denna lag och lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

föreskrivs om ansvar vid överträdelse av där angivna bestämmelser gäller för bankaktiebolag även vid överträdelse av denna lag och lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

12 kap.

20 §

Vad som i 13 kap. 1–3 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar föreskrivs om ansvar vid överträdelse av den lagen, av tillämplig lag om årsredovisning och av stadgarna gäller beträffande kreditmarknadsföreningar även vid överträdelse av denna lag och lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Vad som i 13 kap. 1–3 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar föreskrivs om ansvar vid överträdelse av den lagen, av tillämplig lag om årsredovisning och av stadgarna gäller beträffande kreditmarknadsföreningar även vid överträdelse av denna lag och lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

13 kap.

6 a §

Finansinspektionen skall i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med utländska behöriga myndigheter i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

11 §

Styrelsen i en sparbank, en medlemsbank eller i en kreditmarknadsförening är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns skäl att anta att institutet inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Styrelsen i en sparbank, en medlemsbank eller i en kreditmarknadsförening är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns skäl att anta att institutet inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Balansräkningen skall granskas av institutets revisor. Om granskningen visar att kravet inte är uppfyllt, skall institutets styrelse genast underrätta Finansinspektionen.

14 kap.

2 §⁵

Tillstånd skall ges till förvärv som avses i 1 § om det finns skäl att anta att förvärvaren

1. inte kommer att motverka att rörelsen drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar institutets verksamhet, och

2. även i övrigt är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut.

Tillstånd får inte ges, om förvärvaren

1. i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, eller

2. är ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 6 kap. 11 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

2. är ett *finansiellt holdingföretag* eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet skulle leda till nära förbindelser mellan kreditinstitutet och någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av institutet.

Finansinspektionen får föreskriva en viss tid inom vilken ett förvärv skall genomföras. Finansinspektionen får besluta en viss tid inom vilken ett förvärv skall genomföras.

Finansinspektionen skall meddela beslut i ett ärende enligt denna paragraf inom tre månader från det att ansökan om tillstånd gjordes.

6 §⁶

Finansinspektionen får besluta att den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar i ett kreditinstitut vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat, om innehavaren

1. motverkar eller kan antas komma att motverka att kreditinstitutets rörelse drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag eller andra författningar som reglerar institutets verksamhet,

2. i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, eller

3. är ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* eller ett blandat finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag

⁵ Senaste lydelse 2006:543.

⁶ Senaste lydelse 2006:543.

dat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 6 kap. 11 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 9 kap. 13 § lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 §, får Finansinspektionen besluta att innehavaren vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar, får innehavaren inte företräda aktierna eller andelarna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat

dels att 5 kap. 8 § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 1 kap. 2 §¹ skall lyda ”Särskilda bestämmelser för europabolag och europakooperativ”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

8 §

Om ett blandat finansiellt holdingföretag finns i toppen av ett finansiellt konglomerat, vars största sektor är bank- och värdepapperssektorn, gäller bestämmelserna om stora exponeringar i 5 kap. lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag för samtliga företag som tillhör den sektorn och för det blandade finansiella holdingföretaget.

Om ett blandat finansiellt holdingföretag finns i toppen av ett finansiellt konglomerat, vars största sektor är bank- och värdepapperssektorn, gäller bestämmelserna om stora exponeringar i 7 kap. lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för samtliga företag som tillhör den sektorn och för det blandade finansiella holdingföretaget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Senaste lydelse 2006:613.

3 Ärendet och dess beredning

Bakgrund

Den 14 juli 2004 lade kommissionen fram förslag till omarbetning av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut och rådets direktiv 93/6/EEG av den 15 mars 1993 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. I förslaget fanns delvis nya regler om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, som skulle vara genomförda i medlemsstaterna den 31 december 2006.

Kommissionens förslag förhandlades av rådet och Europaparlamentet under andra hälften av 2004 och fram till september 2005. Behandlingen ledde till ett stort antal ändringsförslag men institutionerna lyckades trots det nå en överenskommelse som bekräftades genom en omröstning i parlamentet den 27 september 2005 och genom en politisk överenskommelse i rådet den 11 oktober 2005.

Med utgångspunkt från den politiska överenskommelsen utarbetades en promemoria inom Finansdepartementet (Promemoria om nya kapitaltäckningsregler). I promemorian lämnas förslag till hur de nämnda direktiven bör införlivas med svensk rätt. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En remissammanställning finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Fi2005/6495).

Efter språkgranskning antogs direktiven; Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (kreditinstitutsdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (kapitalkravsdirektivet). Direktiven finns i *bilagorna 3* och *4*.

Denna lagrådsremiss innehåller förslag till hur direktiven bör införlivas med svensk rätt.

Begreppen kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet

I promemorian används begreppen 2006 års kreditinstitutsdirektiv och 2006 års kapitalkravsdirektiv. Dessa begrepp syftar på det omarbetade kreditinstitutsdirektivet och det omarbetade kapitalkravsdirektivet. Även när begreppen kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet används utan årsangivelser avses – om inte annat framgår av omständigheterna – de omarbetade direktiven. När begreppen 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 1993 års kapitalkravsdirektiv används, avses kreditinstitutsdirektivet respektive kapitalkravsdirektivet i dess lydelse före ikraftträdandet av de omarbetade direktiven.

4 Bakgrund

4.1 Allmänt om regleringen av den finansiella sektorn

Genom det finansiella systemet tillhandahålls ett antal grundläggande funktioner som är av stor betydelse för en väl fungerande samhällsekonomi. Dit hör att det skall finnas effektiva betalningssystem, en fungerande kapitalförsörjning samt funktioner för att hantera och omfördela risker. Flera företag – främst banker och försäkringsbolag, men också kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag – är väsentliga för att dessa funktioner skall kunna upprätthållas. Om det uppstår stora störningar i någon av dessa funktioner, kan de samhällsekonomiska konsekvenserna bli mycket allvarliga. Det är ett skäl för varför finansiella företag är föremål för en omfattande näringsrättslig reglering utöver den allmänna associationsrättsliga regleringen för att värna om stabiliteten och effektiviteten i det finansiella systemet. Ett annat viktigt skäl för särskild reglering är behovet av ett gott konsumentskydd på det finansiella området.

Bland de regler som tar sikte på att upprätthålla den finansiella stabiliteten är lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (1994 års kapitaltäckningslag) central. Det huvudsakliga syftet med lagen är att trygga att kreditinstitut (dvs. banker och kreditmarknadsbolag) och värdepappersbolag upprätthåller en viss soliditetsnivå. Detta åstadkoms genom att det i lagen ställs krav på hur stort buffertkapital de måste ha i relation till riskerna i rörelsen. Kapitaltäckning är således i grunden ett soliditetsmått även om det formuleras på ett annorlunda sätt än för företag i allmänhet. Försäkringsbolagen är föremål för en liknande reglering i försäkringsrörelselagen (1982:713), men dessa regler behandlas inte närmare här.

Vid sidan av kapitaltäckningslagen finns dessutom i rörelselagstiftningen bestämmelser som syftar till att kreditinstitut och värdepappersbolag skall sprida och hantera sina risker på ett lämpligt sätt, samt att de skall ha fungerande system för detta. Bestämmelserna är tillämpliga både på individuella företag och s.k. finansiella företagsgrupper.

I det följande beskrivs den övergripande regleringen av banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag, (i det följande institut) närmare. Därefter behandlas kapitaltäckningsreglerna m.m.

4.2 Den sektorspecifika regleringen

4.2.1 Regleringen av banker och kreditmarknadsföretag

Bankernas centrala roll i det finansiella systemet motiverar att de står under särskild reglering och tillsyn. Stabila banker med en god motståndskraft mot påfrestningar är viktigt för att undvika kriser i det finansiella systemet och de höga samhällsekonomiska kostnader som riskerar att följa av sådana kriser. Även *kreditmarknadsföretagen* är

föremål för särskild reglering och tillsyn på grund av deras betydelse för kreditförsörjningen.

En bank är ett företag som har tillstånd att driva *bankrörelse*. Med bankrörelse avses rörelse i vilken ingår såväl betalningsförmedling via generella betalningssystem som mottagande av medel som efter uppsägning är tillgängliga för fordringsägaren inom högst 30 dagar.

Ett kreditmarknadsföretag är ett företag som har tillstånd att driva *finansieringsrörelse*, dvs. rörelse i vilken det ingår verksamhet som har till ändamål att:

1. ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten, direkt eller indirekt via ett företag med vilket det finns ett nära samband, och

2. lämna kredit, ställa garanti för kredit eller i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (finansiell leasing).

I lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse används begreppet kreditinstitut som den gemensamma beteckningen på en bank (bankaktiebolag, sparbank eller medlemsbank) och ett kreditmarknadsföretag (kreditmarknadsbolag eller kreditmarknadsförening).

Av definitionerna av bank- och finansieringsrörelse framgår vilka samhällsviktiga funktioner som ansetts behöva omfattas av den näringsrättsliga regleringen.

Enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse får en bank och ett kreditmarknadsföretag bara driva finansiell verksamhet och verksamhet som har naturligt samband med den. Till den verksamhet som får drivas hör bl.a. kreditgivning, finansiell leasing, betalningsförmedling, värdepappersrörelse, valutahandel och ekonomisk rådgivning. Banker och kreditmarknadsföretag kan alltså erbjuda fler tjänster än de som kommer till uttryck i definitionerna av bankrörelse och finansieringsrörelse. Den enda skillnaden mellan den verksamhet banker och kreditmarknadsföretag får driva är att banker, men inte kreditmarknadsföretag, kan kombinera betalningsförmedling i generella system med mottagande av kortfristiga medel.

Lagen om bank- och finansieringsrörelse innehåller rambestämmelser om soliditet och likviditet, riskhantering samt genomlysning. Soliditets- och likviditetsbestämmelsen anger att bankers och kreditmarknadsföretags rörelser skall drivas på ett sådant sätt att deras förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras. Enligt bestämmelsen om riskhantering skall banker och kreditmarknadsföretag identifiera, mäta, styra och ha kontroll över de risker som deras rörelser är förknippade med. Bestämmelsen om genomlysning innebär att rörelsen skall organiseras och drivas på ett sådant sätt att institutets ställning kan överblickas.

Bestämmelserna i lagen om bank- och finansieringsrörelse har delvis EG-rättslig grund. EG-reglerna finns i Europaparlamentets och rådets direktiv (2000/12/EG) av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (2000 års kreditinstitutsdirektiv).

I 2000 års kreditinstitutsdirektiv definieras ett kreditinstitut som ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning.

Vid en jämförelse av definitionen av kreditinstitut i 2000 års kreditinstitutsdirektiv och med definitionerna av bankrörelse och

finansieringsrörelse i lagen om bank- och finansieringsrörelse, framgår att Sverige har valt definitioner av nämnda rörelser som är vidare än den för kreditinstitut i EG-rätten. Regelverket för de svenska bankerna och kreditmarknadsföretagen uppfyller dock de minimikrav som enligt EG-rätten gäller för kreditinstitut.

2000 års kreditinstitutsdirektiv innehåller regler om bl.a. kapitalkrav för kreditrisker, stora exponeringar och finansiella företagsgrupper. Dessa regler behandlas i följande avsnitt.

4.2.2 Regleringen av värdepappersbolag

Konsumentskyddet är ett viktigt motiv bakom den svenska regleringen av *värdepappersbolag*. Därtill syftar regleringen till att underlätta för värdepappersmarknaden att på ett effektivt sätt fylla behovet av kapital och investeringsmöjligheter.

För värdepappersbolag finns rörelse regler i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Där definieras värdepappersrörelse som verksamhet som består i att yrkesmässigt tillhandahålla någon eller flera av följande tjänster:

1. handel med finansiella instrument för annans räkning i eget namn,
2. förmedling av kontakt mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller i annat fall medverkan vid transaktioner avseende sådana instrument,
3. handel med finansiella instrument för egen räkning,
4. förvaltning av någon annans finansiella instrument, och
5. garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper eller erbjudanden om köp eller försäljning av finansiella instrument som är riktade till en öppen krets.

Ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse kallas för värdepappersbolag. Tillstånd att driva värdepappersrörelse kan även ges till en bank eller ett kreditmarknadsföretag.

Ett värdepappersbolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse, kan få tillstånd att ägna sig åt vissa sidoverksamheter. Dit hör rådgivning i finansiella frågor, förvaring av värdepapper, mottagande av medel med redovisningsskyldighet, mottagande av medel på konto för att underlätta värdepappersrörelsen, kreditgivning mot säkerhet för placeringar i finansiella instrument för att underlätta värdepappersrörelsen och valutaväxling.

Lagen om värdepappersrörelse innehåller inte några rambestämmelser om soliditet, likviditet m.m. liknande dem som finns i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Värdepappersrörelse skall dock drivas så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls och enskildas kapitalinsatser inte äventyras samt i övrigt så att rörelsen kan anses sund.

Den EG-rättsliga regleringen av värdepappersföretag finns främst i direktivet 93/22/EEG om investeringstjänster inom värdepappersområdet (investeringstjänstedirektivet) och direktivet 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. Europaparlamentets och rådet antog i april 2004 direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG

och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (MiFID). Detta direktiv, skall enligt nu gällande bestämmelser vara genomfört i nationell rätt senast den 31 januari 2007 och tillämpas fr.o.m. den 1 november 2007.

4.3 Risker i institutens verksamhet

Inledning

Den verksamhet som finansiella företag bedriver handlar i stor utsträckning om att omfördela och hantera finansiella risker i affärsrörelsen. Det förekommer även icke-finansiella risker i finansiella företag, varav en av de viktigaste är de s.k. operativa riskerna.

Kreditrisk

Kreditrisk kan definieras som risken för att en part i en finansiell transaktion inte uppfyller villkoren i kontraktet och förorsakar fordringsägaren kapital- eller ränteförlust, eller ökade kostnader. Således är institutens innehav av kreditfordringar, certifikat och obligationer förenade med kreditrisk, dvs. risk för att låntagaren inte uppfyller sina åtaganden gentemot instituten vad gäller betalning av räntor och amorteringar på avtalad tid.

Kreditrisk utgör i allmänhet den dominerande riskexponeringen för kreditinstitut, medan värdepappersbolag i regel har en lägre grad av kreditriskexponeringar. Detta kommer sig av att kreditinstitut i huvudsak ägnar sig åt kreditgivning och liknande verksamhet (i kombination med inlåning eller upplåning), medan värdepappersbolag i första hand ägnar sig åt värdepappersrörelse. Det senare är sällan förknippat med några större kreditrisker.

Marknadsrisk

Värdepappersrörelse, som drivs av värdepappersbolag och ofta även av kreditinstitut, innefattar bl.a. handel med finansiella instrument för egen eller annans räkning, förmedling av kontakter mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller garantigivning vid emission av fondpapper och dylikt.

Handeln med finansiella instrument syftar i hög grad till att uppnå vinster genom att omsätta olika typer av tillgångar på de finansiella marknaderna. Sådana affärer är ofta av kortsiktig karaktär och handlar sällan om att bedöma och hantera kreditrisker. I stället är instituten utsatta för andra typer av risker som i huvudsak är förknippade med prisutvecklingen på de finansiella marknaderna, s.k. marknadsrisker.

Med marknadsrisk avses i traditionell mening risken för att marknadsvärdet (priset) på en tillgång förändras i oönskad riktning. Förändringar i marknadsvärdet på exempelvis aktier, räntebärande instrument, råvaror eller valutakurser tillhör denna kategori av risk. I kapitaltäckningslagen finns emellertid en något vidare definition av marknadsrisk. Med marknadsrisk avses där även avvecklings- och

motpartsrisk, dvs. risken för att en affär inte kan avvecklas enligt överenskommelse eller för att motparten misslyckas med att fullgöra sina åtaganden.

Likviditetsrisker

Likviditetsrisk är risken för att ett institut inte har tillgång till tillräcklig mängd likvida medel för att i tid infria sina förpliktelser gentemot sina motparter, t.ex. återbetala en insättares medel när denne begär det eller återbetala andra skulder, hjälpa dotterbolag med behov av likvida medel eller genomföra någon annan nödvändig transaktion eller investering som kräver likviditet.

Operativa risker

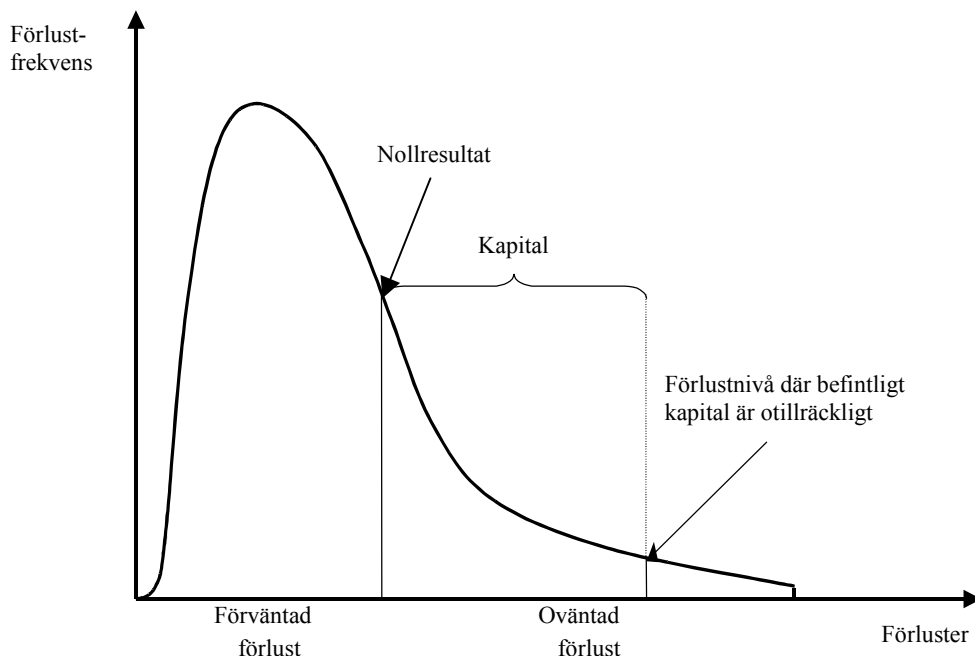
Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller inte fungerande interna förfaranden, mänskliga fel, system eller yttre händelser, inbegripet rättsliga risker.

4.4 Kapitalets betydelse för de finansiella företagen

I likhet med icke-finansiella företag håller kreditinstitut och värdepappersbolag kapital (aktiekapital, förlagslån osv.) som en buffert mot förluster som kan uppkomma i rörelsen. Detta kapital skyddar instituten (dvs. kreditinstitut och värdepappersbolag) mot finansiella störningar som annars skulle kunna leda till likvidation eller konkurs. Ju mer buffertkapital ett institut har, desto mindre är risken för att det drabbas av finansiella problem. För de finansiella företagen har det ansetts motiverat att ställa upp särskilda regler avseende buffertkapital. Ett av skälen för att ställa kapitalkrav på instituten är att det finns en påtaglig risk för att finansiella problem sprider sig mellan olika institut. I takt med den allt tydligare internationaliseringen av den finansiella sektorn accentueras kopplingarna mellan finansiella företag över nationsgränserna. En konsekvens av detta är att finansiella problem i ett enskilt land lättare kan sprida sig mellan länder och orsaka finansiella kriser.

En schematisk bild av hur förluster kan påverka ett instituts resultat illustreras i diagrammet nedan. Av diagrammet framgår att förlusterna i verksamheten fördelar sig över tiden enligt en sannolikhetsfördelning. Institutet räknar med att verksamheten över tid genererar en viss genomsnittlig förlustnivå (förväntade förluster). Eftersom institutet räknar med att vissa förluster (t.ex. i form av lån som inte återbetalas) kommer att uppstå prissätter de sina produkter så att intäkterna i verksamheten skall täcka förlustutfallet. Om institutets intäkter precis täcker det högsta (genomsnittliga) förväntade förlustutfallet förväntas verksamheten att generera ett nollresultat. I så fall kommer alla utfall som överstiger den förväntade förlustnivån att leda till ett negativt resultat i verksamheten, dvs. verksamheten går med förlust. För att hantera sådana förlustscenarion håller institutet kapital som absorberar de

oväntade förlusterna upp till en viss nivå. Det skulle dock kunna inträffa att verksamheten genererar en förlust vid en enskild tidpunkt som är oväntat stor. Om institutet inte avsatt kapital för att täcka denna oväntade förlust kommer institutets skulder överstiga dess tillgångar. Utan nya kapitaltillskott innebär detta att institutet kan komma att sättas i konkurs².

Syftet med kapitalkrav är att tillförsäkra att instituten har tillräckligt med kapital för att täcka förluster som är större än förväntat, dvs. utgöra en buffert mot oväntade förluster.

Samtidigt som kapitalet utgör ett skydd mot förluster i rörelsen är det kostsamt för instituten att hålla kapital. De krav som ställs på buffertkapitalet, blir därför en avvägning mellan effektivitet och stabilitet. Både lönsamhet och konkurssannolikhet är beroende av mängden avsatt kapital. Institutets ägare har ett intresse av att göra institutet så lönsamt som möjligt samtidigt som det finns ett samhällsekonomiskt intresse av att upprätthålla finansiell stabilitet. Ur detta perspektiv kan det finnas en intressekonflikt mellan institutets ägare och samhället om vilket belopp ett institut skall avsätta. Det enskilda institutet kan inte förväntas att fullt ut beakta de samhällsekonomiska kostnaderna av finansiell instabilitet. Därmed finns det risk att det väljer att hålla mindre kapital än vad som är önskvärt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Genom att föreskriva ett kapitalkrav för instituten kan lagstiftaren uppnå en balans mellan effektivitet och stabilitet som anses samhällsekonomiskt motiverad. Det är dock varken praktiskt möjligt eller önskvärt att instituten håller så mycket kapital att konkurssannolikheten helt elimineras. En sådan ordning skulle försvåra för instituten att fullgöra sina funktioner i det finansiella systemet. Utgångspunkten bör i stället vara att försöka hitta en storlek på det

² Förutsättningen för att ett institut skall sättas i konkurs är att det inte kan fullgöra sina åtaganden och denna oförmåga inte enbart är tillfällig.

kapital som ett institut bör avsätta som är tillräcklig för att, tillsammans med övrig reglering och tillsyn, upprätthålla finansiell stabilitet.

4.5 De nuvarande reglerna om kapitaltäckning m.m.

4.5.1 Baselkommittén och Basel I - överenskommelsen

Dagens kapitaltäckningsregler har sitt ursprung i den så kallade Baselöverenskommelsen från 1988 mellan länderna inom G-10 som enats om gemensamma principer för beräkning av kapitalkrav. Principerna i den överenskommelsen har överförts till EG-rätten och därefter införlivats med svensk rätt.

Baselkommittén (The Basel Committee on Banking Supervision) är ett samarbetsorgan mellan G 10-ländernas centralbanker och – i de länder där tillsynen över institut utövas av annan myndighet än centralbanken – tillsynsmyndigheter. I G 10-gruppen ingår Belgien, Storbritannien, Frankrike, Nederländerna, Italien, Japan, Kanada, Sverige, Förenta Staterna, Tyskland, Schweiz och Spanien.

Baselkommittén antog år 1988 en rekommendation om gemensamma kapitaltäckningsregler för internationellt verksamma banker: The Basel Capital Accord – International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, July 1988. Rekommendationen brukar på svenska benämnas Baselöverenskommelsen (numera vanligen Basel I).

Baselöverenskommelsen är avsedd att tjäna två syften. Det ena syftet är att öka soliditeten hos internationellt verksamma banker. Det andra syftet är att möjliggöra en konkurrens på lika villkor mellan banker i olika länder.

Ursprungligen innehöll Baselöverenskommelsen enbart kapitalkrav för kreditrisker men utvidgades 1996 till att omfatta även kapitalkrav för marknadsrisker. Utgångspunkten i överenskommelsen är att kapitalkravet skall vara anpassat till de risker som finns i verksamheten. Sättet att fastställa kapitalkravet för kreditrisker och marknadsrisker skiljer sig åt. Generellt kan dock sägas att kapitalkravet varierar beroende på den risknivå som anses vara förenad med tillgångarna. För kreditrisker gäller exempelvis att utlåning till stater tillskrivs ett lägre kapitalkrav än utlåning till banker eller hushåll eftersom sådan utlåning anses vara mindre riskfylld.

För att kapitalkravet på ett korrekt sätt skall spegla riskerna i institutens verksamhet görs en uppdelning av verksamheten mellan det s.k. handelslagret och den övriga verksamheten. Verksamhet som ingår i handelslagret avser huvudsakligen institutens handel med finansiella instrument. I sådan verksamhet är instituten främst exponerade för marknadsrisker. Den övriga verksamheten innefattar huvudsakligen kreditgivning, vilken främst är föremål för kreditrisker. Kapitalkraven är därför konstruerade så att kapitalkravet för marknadsrisk, med vissa undantag, beräknas för verksamhet i handelslagret och kapitalkravet för kreditrisk beräknas för den övriga verksamheten.

4.5.2 EG:s regelverk

Det kapitalkrav som ställs på kreditinstitut och värdepappersföretag regleras av direktiv (2000/12/EG) av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (2000 års kreditinstitutsdirektiv) och rådets direktiv 93/6/EEG av den 15 mars 1993 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (1993 års kapitalkravsdirektiv).

EG-direktiven bygger väsentligen på Baselöverenskommelsen, men överensstämmer inte helt med den. Baselöverenskommelsens regelverk tar egentligen sikte bara på internationellt verksamma banker, medan EG-direktiven har ett vidare tillämpningsområde. Direktivreglerna omfattar banker och andra kreditinstitut, oavsett storlek och geografisk utbredning, samt därutöver värdepappersföretag. EG-direktiven innehåller dessutom regler för övervakning och kontroll av stora exponeringar, något som inte återfinns i Baselöverenskommelsen. En principiell skillnad är att EG-direktiv är bindande medan Baselöverenskommelsen är en rekommendation och som sådan inte juridiskt bindande.

2000 års kreditinstitutsdirektiv

2000 års kreditinstitutsdirektiv innehåller regler om bl.a. kapitalkrav för kreditrisker, stora exponeringar och finansiella företagsgrupper.

Enligt direktivet skall kreditinstitut ha en kapitalbas som motsvarar minst åtta procent av de riskvägda tillgångarna. Tillgångarna viktas procentuellt utifrån den kreditrisk som de anses föra med sig. Kravet bestäms med hänsyn till tillgångarna i och utanför balansräkningen med undantag för handelslagret. Kapitalkravet för positioner i handelslagret (marknadsrisker) skall i stället beräknas enligt särskilda regler i 1993 års kapitalkravsdirektiv.

I direktivet finns även regler som anger vad ett kreditinstitut får räkna in i kapitalbasen.

Vidare innehåller direktivet regler som begränsar kreditinstitutens stora exponeringar. Syftet med dessa regler är att motverka oacceptabelt stora förlustrisker som uppstår till följd av en alltför stor koncentration av exponeringar gentemot en enskild kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning.

Enligt direktivet gäller reglerna om kapitalbasen, kapitalkravet och stora exponeringar inte bara för individuella kreditinstitut utan även för s.k. finansiella företagsgrupper.

1993 års kapitalkravsdirektiv

1993 års kapitalkravsdirektiv kompletterar kreditinstitutsdirektivet i olika avseenden.

I direktivet finns det bestämmelser om kapitalbas och startkapital för värdepappersföretag.

Genom bestämmelser i kapitalkravsdirektivet görs också bl.a. följande regler i kreditinstitutsdirektivet tillämpliga på värdepappersföretag.

1. Reglerna om kapitalkrav för kreditrisker. Detta innebär att kapitalkraven för kreditrisker i princip blir enhetliga för värdepappersföretag och kreditinstitut.

2. Reglerna om övervakning och kontroll av stora exponeringar. (Kapitalkravsdirektivet innehåller därutöver bestämmelser för beräkning av stora exponeringar som ingår i institutens handelslager.)

3. Reglerna om gruppbaserad tillsyn.

Enligt direktivet skall värdepappersföretag och kreditinstitut ha en kapitalbas för att – utöver kreditrisker – kunna täcka de risker som existerar på de finansiella marknaderna, dvs. marknadsrisker.

Kapitalkravet för marknadsrisker omfattar bl.a. positionsrisk samt avvecklings- och motpartsrisker som ett institut är utsatt för i sin verksamhet i handelslagret samt valutakursrisker och råvarurisker för hela verksamheten.

4.5.3 Svenska bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar

Författningarna

Bestämmelserna i 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 1993 års kapitalkravsdirektiv om kapitaltäckning och stora exponeringar har införlivats med svensk rätt genom bestämmelser i 1994 års kapitaltäckningslag och myndighetsföreskrifter (Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [2003:10] om kapitaltäckning och stora exponeringar).

I kapitaltäckningslagen finns bestämmelser som är gemensamma för instituten. Lagen innehåller dels kapitaltäckningsregler, dvs. bestämmelser som syftar till att säkerställa att instituten har ett tillräckligt stort kapital i förhållande till riskerna i verksamheten, dels regler om stora exponeringar för de individuella instituten. Lagen innehåller även bestämmelser om finansiella företagsgrupper.

Kapitalbasens beståndsdelar

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag skall ett institut vid varje tidpunkt ha en kapitalbas av en viss minsta storlek. Kapitalbasen består av primärt och supplementärt kapital. Efter justeringar för vissa poster, bl.a. goodwill, består det primära kapitalet i princip av institutets egna kapital (för sparbanker vissa fonder). Som supplementärt kapital räknas bl.a. vissa förlagslån. Det primära kapitalet skall alltid utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Det sammanlagda kapitalkravet

Kapitalbasen skall vid varje tidpunkt motsvara summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker. För värdepappersbolag gäller dessutom att kapitalbasen aldrig får understiga motsvarande 25 procent av bolagets fasta omkostnader för det föregående året eller, om bolagets

verksamhet pågått i mindre än ett år, 25 procent av de fasta omkostnader som har angetts i bolagets verksamhetsplan.

Dessutom får kapitalbasen aldrig understiga ett instituts startkapital, dvs. det lägsta kapital som institutet måste ha för att få börja driva rörelse. Ett bankaktiebolag måste exempelvis ha ett startkapital som motsvarar minst fem miljoner euro. För värdepappersbolag varierar startkapitalets miniminivå mellan fem miljoner och 50 000 euro beroende på vilken verksamhet bolaget skall bedriva.

Kapitalkravet för kreditrisker

Kapitalkravet för kreditrisker bestäms med hänsyn till ett instituts tillgångar och dess åtaganden (exponeringar) som inte ingår i handelslagret³.

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas på följande sätt. De olika exponeringarna värderas och placeras i olika riskklasser. Det finns fyra riskklasser. Varje riskklass har åsatts en viss i förväg bestämd riskvikt som i grova drag skall återspegla hur riskfyllda olika motparter anses vara. Riskvikten, som bestämmer hur stor andel av exponeringen som behöver räknas med när det riskvägda beloppet bestäms, har vägningstalen 0, 20, 50 eller 100 procent. Genom att summera de riskvägda beloppen för varje riskklass får man det totala riskvägda beloppet. Det är detta belopp som skall jämföras med kapitalbasen. Den senare måste vara åtminstone lika stor som åtta procent av det riskvägda beloppet. Exponeringar som tillhör en riskklass som har noll procents riskvikt kommer således inte att medföra något kapitalkrav, medan exponeringar som tas upp till 100 procents riskvikt ger ett kapitalkrav på åtta procent.

Kapitalkravet för marknadsrisker

I 1994 års kapitaltäckningslag delas marknadsriskerna in i positionsrisker, avvecklingsrisker, motpartsrisker, råvarurisker och valutakursrisker. Med undantag för råvaru- och valutakursrisker beräknas kapitalkravet för marknadsrisker för de positioner som räknas till det s.k. handelslagret. Kapitalkrav för råvaru- och valutakursrisker skall beräknas på ett instituts totala verksamhet.

Efter medgivande av Finansinspektionen får ett institut, för de risker som avser handelslagret, beräkna kapitalkravet enligt bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker om handelslagrets storlek är begränsat.

Efter tillstånd från Finansinspektionen får ett institut vidare använda egna modeller för att beräkna kapitalkravet för marknadsrisker.

³ Ett instituts handelslager utgörs av sådana positioner i finansiella instrument och råvaror som institutet tagit för att på kort sikt göra en vinst eller för att skydda andra positioner i handelslagret. Till handelslagret skall också räknas sådana exponeringar som uppkommit till följd av oavslutade affärer i finansiella instrument och råvaror, eller inte fullgjorda leveranser av sådana instrument och råvaror.

Stora exponeringar

I 1994 års kapitaltäckningslag finns också bestämmelser om kontroll och övervakning av stora exponeringar, som har till syfte att begränsa storleken på den förlust ett institut kan ådra sig i det fall en kund eller grupp av kunder inte kan infria sina lån eller andra åtaganden mot företaget. Värdet av ett instituts exponering mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får inte överstiga 25 procent av kapitalbasen. Om denna kund eller grupp av kunder är institutets moderföretag eller dotterföretag, får exponeringen inte överstiga 20 procent av kapitalbasen. Dessutom får inte det sammanlagda värdet av ett instituts stora exponeringar överstiga 800 procent av kapitalbasen. Med stor exponering avses en exponering mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning som överstiger 10 procent av institutets kapitalbas.

Finansiella företagsgrupper

Det har inte ansetts tillräckligt att övervaka kreditinstitutens och värdepappersbolagens ekonomiska ställning individuellt. Reglerna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt kontroll av stora exponeringar skall därför tillämpas på den samlade ekonomiska ställningen för en finansiell företagsgrupp. I tillsynen ingår även att se till att det finns tillfredsställande interna kontrollrutiner hos företag som skall upprätta eller ingå i en gruppbaserad redovisning.

Samlad information

I fråga om grupper som består av kreditinstitut vars moderföretag är ett s.k. holdingföretag med blandad verksamhet är inte reglerna om finansiella företagsgrupper tillämpliga. I stället skall gruppen lämna sådan information som kan vara av betydelse för tillsynen över de dotterföretag som är institut.

Med ett holdingföretag med blandad verksamhet avses ett svenskt eller utländskt moderföretag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag eller institut för elektroniska pengar, motsvarande utländskt företag eller holdingföretag med finansiell verksamhet men som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag. Ett holdingföretag med blandad verksamhet företag kan exempelvis vara ett försäkringsföretag.

4.6 Motiven för ett reviderat regelverk

Erfarenheter från finansiella kriser

Ett av huvudsyftena med den ursprungliga Baselöverenskommelsen från 1988 var att stärka soliditeten i internationellt verksamma banker genom att ange ett kapitalkrav för dem. Detta skulle främja den finansiella stabiliteten och reducera risken för att finansiella kriser uppstod.

Finansiella kriser medför ofta stora samhällsekonomiska kostnader. En studie som Internationella valutafonden (IMF) genomförde 2003 visar att i genomsnitt över 10 procent av den inhemska bruttonationalprodukten har gått förlorad under de bankkriser som inträffat sedan 1970-talet.

Under den svenska bankkrisen i början av 1990-talet, föll bruttonationalprodukten med sammanlagt sex procent under loppet av två år. Det blev den djupaste recessionen sedan 1930-talet. Dessutom gick staten in i de krisdrabbade bankerna med statligt stöd. Stödsatserna uppgick till 65 miljarder, varav drygt 60 miljarder har belastat statsbudgeten. De totala kostnaderna är dock mindre på grund av förädling och försäljning av de krisdrabbade bankernas tillgångar samt av garantiavgifter som tagits ut.

En revidering av Baselreglerna inleddes i slutet av 1990-talet delvis mot bakgrund av erfarenheter från hur det befintliga kapitaltäckningsregelverket fungerat i samband med finansiella kriser. Kartläggningar av krisdrabbade bankers kapitaltäckning visar att i nästan alla förekommande fall har banken haft en god kapitaltäckning innan finansiella problem uppstod. En viktig slutsats var därför att de kapitalförhållanden som mäts med stöd av det befintliga regelverket inte ger en rättvisande bild av en banks finansiella situation. Samtidigt är det viktigt att påpeka att erfarenheterna visar att vid finansiella störningar har kapitaltäckningen spelat en viktig roll för bankernas motståndskraft. De banker som var bättre kapitaliserade drabbades mindre av finansiella problem jämfört med de banker som var sämre kapitaliserade.

Regleringen av kapitalkrav för kreditrisker är inte tillräckligt träffsäker

Utvecklingen har visat att indelningen av exponeringar i olika riskklasser utifrån kreditriskens storlek som görs enligt det befintliga regelverket är för grov. Reglerna tillskriver olika riskvikter för olika kategorier av tillgångar, såsom lån till stater, banker, företag och hushåll. Inom dessa riskklasser tas ingen hänsyn till den individuella tillgångens kreditrisk vilket ger instituten incitament att inom respektive riskklass öka andelen tillgångar som är underprissatta ur kapitaltäckningshänseende och minska andelen tillgångar som på motsvarande sätt är överprissatta. Detta har gjort att kapitalkraven inte alltid ger en rättvisande bild av den faktiska risken i bankens tillgångar, vilket får ofördelaktiga konsekvenser för såväl effektiviteten som stabiliteten i det finansiella systemet. Bland annat bidrar kapitaltäckningsreglerna oavsiktligt till en försämring av kreditkvaliteten i institutens tillgångsportfölj.

Vidare tillåter inte det befintliga regelverket att instituten i någon större omfattning får beakta kreditriskreducerande åtgärder – såsom exempelvis säkerheter i finansiella eller fysiska tillgångar – vid beräkning av kapitalkravet. Eftersom sådana åtgärder inte får tillgodoräknas, blir kapitalkravet omotiverat högt i förhållande till den sammanlagda kreditriskexponeringen. Detta innebär, förutom en mindre effektiv kapitalallokering i instituten, att incitament att använda sig av och ytterligare utveckla tekniker för att reducera risker försvagas kraftigt.

Reglerna tar inte tillräcklig hänsyn till förekomsten av värdepapperisering

Värdepapperisering är ett begrepp som används för de tekniker där en grupp av tillgångar och de intäkter som flyter in från dessa skiljs från ett instituts övriga tillgångar för separat finansiering. Dessa separerade tillgångar finansieras genom emission av värdepapper som har en direkt koppling till tillgångarna. I princip innebär detta att värdepappersinnehavaren åtminstone delvis övertar den risk som tillgångarna besitter från den som värdepapperiserar.

Med en ökad grad av värdepapperisering följer att riskbilden för instituten delvis har förändrats. Det nuvarande kapitaltäckningsregelverket är för enkelt för att kunna hantera den komplicerade riskbild som värdepapperiseringen innebär för både den som innehar värdepapperena och det institut vars tillgångar värdepapperiserats. Liksom i övriga delar av det nuvarande regelverket saknas riskkänsligheten även när det gäller regler om värdepapperisering.

Regelverket täcker inte operativa risker

Varken Baselregelverket (Basel I) eller 2000 års kreditinstitutsdirektiv innehåller ett uttryckligt kapitalkrav för operativa risker. I stället har operativa risker underförstått beaktats genom att kapitalkravet för kreditrisker anses mer omfattande än vad som är motiverat enbart med hänsyn till kreditriskerna.

Under de senaste åren har förekomsten av operativa risker i finansiella företag rönt allt större uppmärksamhet. Det ökande medvetandet beror framför allt på att många kriser kan tillskrivas sådana faktorer som inte är hänförliga till institutets finansiella risker. Denna kategori av risker omfattar exempelvis brister i system eller processer, bedrägerier, insiderhandel, terrorism och naturkatastrofer. Fokusering på de operativa riskerna har möjliggjort utvecklingen av tekniker för att mäta och hantera operativa risker. Förutsättningar har därmed skapats för att utforma tillförlitliga metoder för att bestämma ett kapitalkrav för operativa risker.

Tillsynsmyndigheterna har inte tillräckliga verktyg

För tillsynsmyndigheter saknas det tydliga krav på granskning av institutens risker och om det kapital ett institut håller är rimligt i förhållande till riskerna. Tillsynsmyndigheterna har heller inte tillräckliga krav på sig att samarbeta över landgränser. Ett nära samarbete är en förutsättning för att institut som bedriver gränsöverskridande verksamhet inte skall riskera att drabbas av stora regleringsbördor.

Möjligheten att genomlysna institutens riskhantering är begränsad

Möjligheten till genomlysning av institutens riskhantering och kapitalallokering är begränsad i det befintliga regelverket. Detta försvårar för marknadsaktörer att göra välgrundade bedömningar av ett instituts finansiella ställning, vilket är en förutsättning för en effektiv och väl fungerande finansmarknad.

4.7 De nya kapitaltäckningsreglerna

4.7.1 Basel II - överenskommelsen

Mot bakgrund av de brister som uppmärksammats i det befintliga regelverket påbörjade Baselkommittén år 1998 arbetet med att ta fram nya kapitaltäckningsregler (Basel II). Sverige deltog i arbetet genom Finansinspektionen och Riksbanken. I juni 2004 undertecknade Baselkommitténs medlemmar den nya överenskommelsen. Basel II är en överenskommelse om gemensamma principer för kapitaltäckning. Eftersom överenskommelsen är en rekommendation, är de länder som undertecknat överenskommelsen inte juridiskt bundna att införa kapitaltäckningsreglerna – som de uttrycks i Basel II – i den nationella lagstiftningen.

Utgångspunkten för arbetet med de nya kapitaltäckningsreglerna har varit att vidareutveckla regelverket i enlighet med de grundläggande principer som ligger till grund för Basel I, nämligen att tillhandahålla ett regelverk som stärker soliditeten och stabiliteten i det internationella banksystemet och samtidigt skapar konkurrensneutralitet mellan internationellt verksamma banker.

Utvecklingen av regelverket har framför allt varit inriktat på att öka riskkänsligheten i kapitalkraven. Detta har skett genom att låta kapitalkraven mer direkt avspegla bankernas faktiska risker och samtidigt föra in en mer heltäckande behandling av olika typer av risk. Dessutom har det införts möjligheter för instituten att använda sig av olika metoder för beräkning av kapitalkraven. Genom att regelverket dessutom är konstruerat så att mer avancerade metoder genererar ett lägre kapitalkrav ges instituten incitament till att utveckla förbättrade riskhanteringsrutiner, vilket främjar den finansiella stabiliteten.

Viktiga grundprinciper från den tidigare Baselöverenskommelsen behålls, bl.a. kravet på att banker skall hålla kapital motsvarande minst åtta procent av de riskvägda tillgångarna och hur kapitalbasen skall fastställas. Samtidigt tillkommer en rad viktiga principiella nyheter i det nya regelverket, däribland en möjlighet för institut att tillämpa olika metoder för beräkning av kapitalkravet för kreditrisk samt ett särskilt kapitalkrav för operativ risk. Sedan tidigare finns det redan en möjlighet att tillämpa olika metoder för att beräkna kapitalkravet för marknadsrisker.

Nuvarande Baselregler omfattar i huvudsak harmoniserade minimikrav på kapital. Det nya regelverket delas upp i tre pelare där den första pelaren består av reviderade minimiregler för kapital, dvs. en omarbetning av de tidigare reglerna. Till detta läggs ett helt nytt regelverk som i den andra pelaren innehåller bestämmelser om en aktiv risktillsyn och i den tredje pelaren bestämmelser om genomlysning av risker och kapital.

Baselreglerna är avsedda att träda i kraft fr.o.m. årsskiftet 2006/2007, med undantag för de regler som avser de mer avancerade metoderna för beräkning av kapitalkraven. Dessa är avsedda att tillämpas fr.o.m. årsskiftet 2007/2008.

4.7.2 De omarbetade EG-direktiven

Den 14 juni 2006 antogs de två direktiven om omarbetning av 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 1993 års kapitalkravsdirektiv. Direktiven bygger i huvudsak på de nya regler som följer av den nya Baselöverenskommelsen (Basel II). De viktigaste förändringarna och nyheterna i de respektive direktiven beskrivs nedan.

Gemensamt för ändringarna av de båda direktiven är att det görs en distinktion mellan principbestämmelser och bestämmelser av mer teknisk karaktär. De senare återfinns huvudsakligen i bilagor till direktiven som i viss uträkning kan ändras genom ett förenklat förfarande. Skälet till denna konstruktion är att det är nödvändigt att på ett smidigt sätt kunna anpassa regelverket till utvecklingen på de finansiella marknaderna.

4.7.3 Ändringar i kreditinstitutsdirektivet

Kapitalkrav för kreditrisker

Även efter de ändringar som gjorts i kreditinstitutsdirektivet skall kapitalbasen motsvara minst åtta procent av de riskvägda exponeringarna. Kapitalkravet skall dock bestämmas på ett annat sätt än enligt de gällande reglerna.

I överensstämmelse med Baselöverenskommelsen skall kapitalkravet för kreditrisker beräknas enligt schablonmetoden eller enligt den grundläggande eller den avancerade internmetoden. Alla institut får använda schablonmetoden, men det krävs tillstånd från tillsynsmyndigheten för att ett institut i stället skall få använda någon av internmetoderna.

Schablonmetoden har likheter med de regler som i dag finns i 2000 års kreditinstitutsdirektiv och kapitaltäckningslagen. Kapitalkravet för kreditrisker skall, liksom nu, bestämmas med utgångspunkt från vilken exponeringsklass exponeringen tillhör. För varje exponeringsklass gäller olika riskvikter. Till skillnad från i dag kan det dock finnas flera olika riskvikter inom samma exponeringsklass. I 2006 års kreditinstitutsdirektiv är utgångspunkten – något förenklat – att riskvikten skall bestämmas med stöd av det kreditbetyg (rating) som åsatts exponeringen av ett s.k. kreditvärderingsföretag. Om det inte är möjligt, anger direktivet vilken riskvikt som skall gälla. Med stöd av riskvikten beräknas det s.k. riskvägda beloppet, vilket ligger till grund för beräkning av kapitalkravet.

Internmetoderna introducerar ett nytt sätt att beräkna kapitalkravet för kreditrisker. Liksom enligt schablonmetoden hör varje exponering till en exponeringsklass. I stället för att med stöd av ett kreditbetyg eller att direkt i regelverket föreskriva vilken riskvikt som gäller för en exponeringsklass, bestäms det riskvägda exponeringsbeloppet av riskparametrar som tas fram med stöd av institutens interna riskklassificeringssystem. Det är institutens uppskattning av riskparametrarna som är avgörande för det riskvägda beloppets storlek. Inom ramen för den avancerade internmetoden beräknar instituten själva de flesta av de ingående riskparametervärdena. I den grundläggande internmetoden är i stället vissa av parametervärdena givna.

De nya metoderna för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker innebär olika grader av riskkänslighet. Graden av riskkänslighet ökar från schablonmetoden via den grundläggande internmetoden till den avancerade internmetoden. En ökad grad av riskkänslighet anses främja institutens riskhantering vilket i sin tur bidrar till stabiliteten i det finansiella systemet. Samtidigt innebär den ökade riskkänsligheten även effektivare kapitalallokering för instituten. Genom att kapitalkravet i genomsnitt kan förväntas bli lägre för institut som använder någon av internmetoderna finns också ett inbyggt incitament i regelverket för att övergå till mer riskkänsliga metoder.

Direktivet innehåller också regler om s.k. *kreditriskreducerande metoder*. Denna del av regelverket handlar om hur hänsyn skall tas till sådana kreditriskreducerande metoder (s.k. kreditriskskydd) som t.ex. säkerheter och garantier när ett institut beräknar sitt kapitalkrav. Den bakomliggande tanken är att ett instituts kapitalkrav skall minska om risken har reducerats genom ett kreditriskskydd. I regelverket finns det omfattande kriterier för godkännande av olika riskreducerande metoder samt olika metoder att beräkna effekter av riskreducerande metoder på instituts kapitalkrav.

I regelverket ingår det också kriterier och metoder för hur ett institut skall beräkna kapitalkrav för *värdepapperiserade tillgångar*.

Externa kreditvärderingsföretag

Vid beräkningen av kapitalkrav för kreditrisker spelar kreditvärderingsföretag (ratingföretag) en viktig roll. Beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker enligt schablonmetoden bygger på kreditvärderingar som görs av kreditvärderingsföretagen. Genom att kreditvärderingsföretagen tillhandahåller kreditbetyg kan kreditinstitut och värdepappersbolag som av olika anledningar inte anser det lämpligt att tillämpa någon av internmetoder i stället använda sig av externt producerade kreditvärderingar. För att detta skall vara möjligt, skall emellertid tillsynsmyndigheterna godkänna kreditvärderingsföretagen. För att kunna bli godkända måste kreditvärderingsföretagen uppfylla vissa krav.

Kapitalkrav för operativa risker

En nyhet i 2006 års kreditinstitutsdirektiv är att det innehåller särskilda regler om kapitalkrav för operativa risker. Tre metoder kan användas för att beräkna kapitalkravet för operativ risk, nämligen basmetoden, schablonmetoden samt internmätningmetoden.

Både *bas-* och *schablonmetoden* bygger på att kapitalkravet skall beräknas utifrån ett instituts genomsnittliga rörelseintäkter. Enligt basmetoden sker detta genom att rörelseintäkterna i hela verksamheten multipliceras med en faktor om 15 procent. Enligt schablonmetoden delas i stället institutets verksamhet in i något av åtta angivna affärsområdena, vilka bl.a. innefattar företagsfinansiering, handel och finansförvaltning, hushållsbank m.m. Varje affärsområde åsätts en viss procentsats för beräkning av kapitalkravet.

För affärsområdena hushållsbank och storkundsbank får tillsynsmyndigheterna under vissa villkor ge ett institut tillstånd att använda en *alternativ schablonmetod*.

Slutligen får ett institut beräkna kapitalkravet för operativa risker med hjälp av *internmätningmetoden*, om tillsynsmyndigheten ger tillstånd till det. För att få ett sådant tillstånd skall institutet – förutom att ha riskhanteringssystem som uppfyller vissa allmänna krav – uppfylla vissa kvantitativa och kvalitativa kriterier. Bland annat skall institutets system för att mäta operativ risk vara nära integrerat med den dagliga riskhanteringsprocessen.

Liksom för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker innebär metoderna för beräkning av kapitalkravet för operativa risker olika grader av riskkänslighet.

Riskhantering m.m.

2006 års kreditinstitutsdirektiv ställer också krav på institutens riskhanteringssystem. Institutet skall ha effektiva styrformer som bl.a. omfattar en tydlig

- organisationsstruktur med en väl definierad, överblickbar och konsekvent ansvarsfördelning,
- effektiva metoder för att identifiera, hantera, övervaka och rapportera de risker som institutet är eller skulle kunna bli exponerat för, och
- tillfredsställande rutiner för intern kontroll, däribland sunda förfaranden för administration och redovisning.

Dessutom skall instituten se till att de har ett internt kapital som är tillräckligt stort i förhållande till de risker de tar. Det sistnämnda kravet är en central del av regelverket, eftersom det ställer krav på instituten att göra en egen bedömning av det interna kapitalbehovet. Således kan instituten inte enbart förlita sig på det minimikapital som följer av kapitaltäckningsreglerna.

Genomlysning

Kreditinstitutsdirektivet innehåller även krav på offentliggörande av uppgifter om risker, kapital och riskhantering. Syftet med detta är att ge marknadsaktörer en bättre möjlighet att bedöma institutens risknivå, rutiner för riskhantering och kapitaliseringsgrad. En förbättrad genomlysning främjar ett likformigt genomförande av det nya regelverket och underlättar jämförbarheten mellan olika institut.

Tillsyn

Tillsynsmyndigheten skall utvärdera institutens interna bedömning av kapitalbehovet och strategier för att upprätthålla den målsatta kapitalnivån, samt förmågan att efterleva de legala kapitalkraven. Myndigheten skall vidta åtgärder om de anser att institutets egen bedömning och strategi inte är tillfredsställande.

Den samlade bedömningen som görs med stöd av dessa regler kan för det enskilda institutet leda till ett kapitalkrav som är högre än det som fastställs i de generella kapitalkraven.

En ökad grad av gränsöverskridande verksamhet inom den europeiska banksektorn ställer högre krav på samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter. Direktivbestämmelserna avseende tillsynssamordning har därför utvecklats, bl.a. genom stärkta befogenheter för den tillsynsmyndighet som är huvudansvarig för ett institut som bedriver gränsöverskridande verksamhet.

Övriga ändringar

Utöver de nyheter som introduceras i de reviderade direktiven görs också en rad mindre omfattande ändringar, bl.a. i de regler som behandlar stora exponeringar och finansiella företagsgrupper. I fråga om stora exponeringar innebär ändringarna att hänsyn får tas till riskreducerande åtgärder vid beräkning av stora exponeringar.

4.7.4 Ändringar i kapitalkravsdirektivet

Genom olika bestämmelser i 2006 års kapitalkravsdirektiv görs regler som finns i kreditinstitutsdirektivet tillämpliga även på värdepappersföretag. Det innebär att ändringar och tillägg som görs i kreditinstitutsdirektivet också blir tillämpliga för värdepappersföretag. Detta gäller exempelvis de generella kapitalkraven för kreditrisker och operativa risker. I kapitalkravsdirektivet anpassas dock dessa bestämmelser utifrån vad som är lämpligt för den verksamhet som värdepappersföretag bedriver.

I kapitalkravsdirektivet regleras kapitalkrav för marknadsrisker i såväl värdepappersföretag som kreditinstitut. Dessa regler har dock enbart varit föremål för smärre justeringar. Bland dessa kan nämnas att det införs en ny definition av ett instituts handelslager. Syfte med den nya definitionen är att på ett tydligare sätt än i dag ange vilka kapitalkrav som ställs på tillgångar i handelslagret samt att undvika att institut utnyttjar brister i regelverket för att minska kapitalbasen.

5 Genomförande av ändringarna i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet

Regeringens förslag: Reglerna i 2006 års kreditinstitutsdirektiv och 2006 års kapitalkravsdirektiv om kapitaltäckning m.m. skall huvudsakligen tas in i en ny lag om kapitaltäckning och stora exponeringar och i föreskrifter som meddelas med stöd av den lagen. 1994 års lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag skall samtidigt upphöra att gälla.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att de principer som bör vara vägledande vid genomförande av direktivet är dels, vilket är det viktigaste, att regleringen skall värna om stabiliteten i det finansiella systemet, dels att så långt som möjligt undvika nationella särregler. Därigenom främjas en effektiv inre marknad för finansiella tjänster. Det innebär bl.a. att direktivens grundregler i första hand bör gälla och att svenska nationella undantag bör undvikas. Riksbanken stödjer konstruktionen med en ramlag men anser, liksom *Sveriges Advokatsamfund*, att den valda lagstiftningstekniken, kan vara problematisk med hänsyn till Finansinspektionens dubbla roller som regelgivare och tillsynsmyndighet. De pekar härvid på vikten av tydliga lagbestämmelser och vägledande förarbetsuttalanden. *Finansinspektionen* anser att det i första hand är direktivens grundregler som skall införlivas med svensk rätt om inte skäl talar för att, i mån det är möjligt, avvika från direktivens grundregler. Inspektionen anser vidare att det skulle vara till stöd för bedömningen av det konkreta innehållet i föreskrifterna om det finns en uttrycklig bestämmelse som anger att ledstjärnan för utarbetande av förordningar och föreskrifter är att åstadkomma en harmoniserad implementering av de berörda direktiven. *Konkurrensverket*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* och *Finansförbundet* anser att direktiven inte bör införlivas med svensk rätt på ett sätt som snedvrider konkurrensen. *Svenska Bankföreningen*, *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Finansbolagens Förening* anser att lagtexten bör omarbetas så att den blir tydlig och begriplig. De anser vidare att det centrala med kapitaltäckningsregelverket är att säkerställa att svenska institut inte drabbas av hårdare regler och högre kapitalkostnader än konkurrerande institut i andra länder. Eventuella avvikelser från direktiven bör motiveras med nationella särförhållanden. *Fondhandlareföreningen* understryker vidare att regleringen bör utformas så att den ger instituten de valmöjligheter som direktivet medger, exempelvis när det gäller val av metod för riskberäkning. *Företagarna* anför att det är viktigt att införlivandet av EG-direktiven inte innebär att svenska småföretag får sämre tillgång till lånefinansiering eller dyrare lån än andra företag i andra länder.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av föregående avsnitt är ändringarna i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet omfattande. Därför bedöms det lämpligt att upphäva den nuvarande lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar (lagen [1994:2004] om

kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag) och ta in de bestämmelser som behövs i en ny lag om kapitaltäckning och stora exponeringar samt överföra de äldre bestämmelser som inte ändras till den nya lagen.

Många av reglerna i direktiven är mycket detaljerade och tekniskt komplicerade. De innehåller bl.a. matematiska formler och beskrivningar av vilka krav som ställs på olika interna system i instituten. Regelverket är vidare mycket omfattande och behöver sannolikt ändras ofta för att hållas aktuellt och följa utvecklingen på de finansiella marknaderna. Det är därför inte lämpligt att ge hela regelverket form av lag (jfr Lagrådets yttrande i prop. 1998/99:130 Ny bokföringslag m.m., del 2 s. 254). Utgångspunkten är därför att införliva direktiven genom en kombination av lag och myndighetsföreskrifter, dvs. samma lösning som valts i gällande rätt.

Regeringsformen

En förutsättning för att det skall vara möjligt att införliva direktiven delvis genom föreskrifter är emellertid att regeringsformen (RF) medger att normgivningsmakten delegeras från riksdagen till regeringen och från regeringen till en myndighet. Avgörande för om detta är möjligt är hur den föreslagna lagstiftningen förhåller sig till bestämmelserna i 8 kap. 2 och 3 §§ RF, dvs. om lagstiftningen skall anses vara av privaträttslig eller offentlighetsrättslig karaktär.

Enligt 8 kap. 2 § RF skall föreskrifter om enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes meddelas genom lag. Sådana *privaträttsliga föreskrifter* tillhör det obligatoriska lagområdet och riksdagen får inte delegera föreskriftsrätten inom detta område.

Enligt 8 kap. 3 § RF skall föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden meddelas genom lag. Beträffande sådana *offentlighetsrättsliga föreskrifter* är det möjligt att delegera föreskriftsrätten i de fall som anges i 8 kap. 7 § RF. Det gäller bl.a. i fråga om kreditgivning och näringsverksamhet.

Oavsett om en regel är av det ena eller det andra slaget har regeringen enligt 8 kap. 13 § RF möjlighet att utan riksdagens bemyndigande meddela s.k. verkställighetsföreskrifter. Regeringen kan också bemyndiga en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter. Med verkställighetsföreskrifter avses i första hand föreskrifter av rent administrativ karaktär. I viss utsträckning kan visserligen verkställighetsföreskrifter användas för att fylla ut de bestämmelser som finns i en lag. Detta förutsätter emellertid att den lagbestämmelse som skall kompletteras är så detaljerad att regleringen inte tillförs något väsentligt nytt genom verkställighetsföreskriften (se prop. 1973:90 s. 211). Vilken grad av precision hos lagbestämmelsen som krävs är inte helt klart. För att i det aktuella fallet få en lämplig balans mellan den nya kapitaltäckningslagen och föreskrifter, är det emellertid nödvändigt att kunna meddela föreskrifter som går längre än rena verkställighetsföreskrifter.

Kapitaltäckningsreglernas syfte i svensk rätt

Bestämmelserna om kapitaltäckning och stora exponeringar syftar till att öka den finansiella motståndskraften hos de finansiella företagen för att därigenom värna den finansiella stabiliteten. Att de finansiella företagen är motståndskraftiga skyddar i första hand den samhällsekonomiska funktion som tillståndskravet avser att upprätthålla (betalningssystemet och kapitalförsörjningen). Kapitaltäckningsbestämmelser ger samtidigt ett kundskydd, eftersom de minskar risken för att instituten inte längre kan fullgöra sina åtaganden.

Att regleringen innebär ett kundskydd är naturligt eftersom det som en del i rörelsen ingår bl.a. mottagande av återbetalbara medel och förvaltning av finansiella instrument för andras räkning. Kapitaltäckningsbestämmelserna syftar emellertid inte till att reglera förhållanden mellan enskilda kunder och institut. I stället skyddar bestämmelserna kundkollektivet. Det finns andra offentligrättsliga lagar vars huvudsakliga syfte är att skydda kundkollektivet. Som exempel kan nämnas marknadsföringslagen (1995:450) och prisinformationslagen (2004:347).

Kapitaltäckningsbestämmelserna kan vara skadestandsgrundande

När den nuvarande kapitaltäckningslagen infördes gjordes bedömningen att föreskrifter om kapitaltäckning m.m. är offentligrättsliga (prop. 1994/95:50 s. 283 ff). De ändringar som därefter har gjorts i den lagen har inte förändrat bestämmelsernas karaktär eller syfte.

För kreditinstitut, men inte för värdepappersbolag, gäller dock sedan den 1 juli 2004 att överträdelse av kapitaltäckningslagen kan grunda rätt till skadestånd för bl.a. aktieägare, medlemmar eller andra. De som kan bli skadeståndsskyldiga är bl.a. styrelseledamot, verkställande direktör, revisor, lekmannarevisor, granskare, aktieägare samt medlem eller röstberättigad i en bank eller ett kreditmarknadsföretag. (9 kap. 1 och 2 §§ sparbankslagen [1987:619], 11 kap. 1–3 §§ lagen [1995:1570] om medlemsbanker samt 10 kap. 37 §, 11 kap. 1 § och 12 kap. 20 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse).

I förarbetena till dessa bestämmelser (prop. 2002/03:139 s. 473 f.) konstaterade regeringen bl.a. att lagstiftarens syfte med att föreskriva särskilda regler för hur bankrörelse skall bedrivas är att skydda det finansiella systemets funktion, vilket i sin tur har bedömts vara samhällsekonomiskt motiverat. Genom att lagstiftaren söker uppnå att enskilda banker är solida, minskar enligt regeringen risken för kriser som sprider sig till andra skyddsvärda institut. Detta innebär i sin tur att skyddet för t.ex. den som lämnar kredit till banken blir bättre. Enligt regeringen kan rörelsereglerna i så måtto sägas skydda borgenärer och andra tredje män, även om detta inte är det direkta syftet med dem. Då det av olika lagstiftningsärenden och av kreditinstitutsdirektivet framgår att kapitaltäckningsreglerna bl.a. syftar till att skydda företagens kunder och sparmedel (se prop. 1989/90:43 s. 87, prop. 1990/91:142 s. 129, prop. 1990/91:154 s. 42 samt skäl 5 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv) ansåg regeringen att kapitaltäckningslagen bör grunda skadeståndsskyldighet. Den anförde vidare att det var lämpligt att välja samma lösning som för andra aktiebolag än bankaktiebolag, nämligen att

överlämna till rättstillämpningen att avgöra när överträdelser av rörelsereglerna skall grunda rätt till skadestånd. Enligt regeringen fanns det emellertid inte skäl att sanktionera överträdelser av Finansinspektionens föreskrifter med skadestånd. Föreskrifterna kommer dock enligt regeringen att indirekt att kunna bli sanktionerade med skadestånd, eftersom de kan anses fylla ut och ge lagbestämmelserna ett mer konkret innehåll.

Som ovan har nämnts är kapitaltäckningsreglerna i 1994 års kapitaltäckningslag offentlighetsrättsliga. Genom det nyss nämnda lagstiftningsärendet infördes bestämmelser om att 1994 års kapitaltäckningslag skall vara skadeståndsgrundande, trots att det var möjligt att meddela föreskrifter med stöd av bemyndiganden i den lagen. Enligt vår mening ändrade detta inte lagstiftningens karaktär av offentlighetsrättslig.

Om även den nya kapitaltäckningslagen blir skadeståndsgrundande skulle det dock kunna hävdas att bestämmelserna i lagen enligt 8 kap. 2 § regeringsformen är av privaträttslig karaktär eftersom en enskild kan förpliktas betala skadestånd till en annan enskild. Här görs dock den bedömningen att enbart den omständigheten att det i en lag kan finnas bestämmelser som enligt en särskild skadeståndsregel kan vara skadeståndsgrundande inte medför att i grunden offentlighetsrättsliga föreskrifter förvandlas till föreskrifter av privaträttslig karaktär. Eftersom reglerna i den nya kapitaltäckningslagen i grunden är offentlighetsrättsliga ändrar alltså det förhållandet att bestämmelserna är förknippade med skadeståndsanktion inte bestämmelsernas offentlighetsrättsliga karaktär (prop. 1997/98:44 s. 58 ff och prop. 1998/99:130 s. 181 f.).

Syftet med den EG-rättsliga regleringen

I 2006 års kreditinstitutsdirektiv och 2006 års kapitalkravsdirektiv görs inte på samma sätt som i svensk rätt en skillnad mellan privaträttsliga och offentlighetsrättsliga föreskrifter. Av båda direktiven framgår dock syftet med regleringen.

För kreditinstitutsdirektivet är den rättsliga grunden artikel 47.2 i EG-fördraget. Enligt denna bestämmelse skall rådet för att underlätta för personer att starta och utöva förvärvsverksamhet som egenföretagare utfärda direktiv om samordning av medlemsstaternas bestämmelser i lagar och andra författningar om upptagande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare. Enligt skäl 3 i kreditinstitutsdirektivet utgör direktivet det väsentliga instrumentet för uppbyggnad av den inre marknaden. Enligt skäl 7 i samma direktiv är syftet med den väg som valts bara att uppnå en sådan harmonisering som är nödvändig och tillräcklig för att säkra ett ömsesidigt erkännande av auktorisationer och av tillsynsfunktioner, en harmonisering som skall möjliggöra ett enda för hela gemenskapen giltigt verksamhetstillstånd samt tillämpning av principen om hemlandstillsyn.

Skyddet för spararna nämns bl.a. i skäl 5, där det sägs att samordningen bör gälla alla kreditinstitut både för att ge skydd åt sparmedel och för att skapa lika konkurrensvillkor för instituten. I skäl 9 sägs att enhetliga finansiella krav behövs för att ge spararna likvärdigt skydd och

för att skapa rättvisa konkurrensvillkor mellan jämförbara grupper av kreditinstitut.

Trots vad som sägs om skyddet för spararna finns det inte några bestämmelser i direktivet som ger dem rätt till ekonomisk ersättning för det fall att reglerna i det överträds. I stället innehåller direktivet krav som företagen skall uppfylla och ålägger de nationella tillsynsmyndigheterna att övervaka regelefterlevnaden. Kreditinstitutsdirektivet innehåller inte heller några regler vars syfte är att direkt skydda individuella sparare.

I kapitalkravsdirektivet (skäl 2) anges att syftet med direktivet är att göra det möjligt för värdepappersföretag som är auktoriserade av de behöriga myndigheterna i hemlandet och övervakade av dessa myndigheter, att grunda filialer och fritt tillhandahålla tjänster i andra medlemsstater.

Av vad som har sagts i det föregående framgår att inte heller i EG-direktiven är det skyddet för den enskilde som är det huvudsakliga syftet med regleringen.

Den nya lagens utformning

Mot bakgrund av vad som anförts ovan är slutsatsen att regleringen av kapitaltäckning och stora exponeringar för institut i grunden är offentlighetslaglig. Detta gör det möjligt för riksdagen att delegera föreskriftsrätt i ämnet till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Reglerna i 2006 års kreditinstitutsdirektiv och 2006 års kapitalkravsdirektiv bör huvudsakligen tas in i en ny lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag och föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Som framgår av de följande avsnitten föreslås att lagen utformas som en ramlag, vilken i huvudsak anger vilka metoder instituten får använda för att beräkna sina kapitalbaser, kapitalkrav och gränsvärdena för stora exponeringar samt under vilka förutsättningar dessa metoder får användas. Den närmare innebörden av dessa metoder etc. kommer dock att framgå av myndighetsföreskrifter. Dessa myndighetsföreskrifter kommer i sin tur att reglera olika alternativa möjligheter att beräkna kapitalkravet; se t.ex. avsnitt 13 om marknadsrisker. Föreskrifternas närmare innehåll styrs av 2006 års kreditinstitutsdirektiv och 2006 års kapitalkravsdirektiv.

Skälen för att denna lagstiftningsteknik valts behandlas dels ovan, dels i de avsnitt som behandlar de enskilda reglernas utformning. Vid utformningen av den nya kapitaltäckningslagen har dock en strävan varit att undvika att instituten samtidigt måste tillämpa regler i såväl lag som myndighetsföreskrifter. Detta åstadkoms genom att ramarna för reglerna anges i lag, medan de regler som rör den dagliga tillämpningen av metoder etc. tas in i myndighetsföreskrifter. Detta torde för övrigt öka möjligheten att löpande anpassa den svenska regleringen efter vad som gäller i övriga medlemsstater, vilket i sin tur kan öka de svenska företagens konkurrenskraft. Som *Svenska Fondhandlareföreningen* anför bör såväl den nya kapitaltäckningslagen som de föreskrifter som meddelas med stöd av den lagen – inom de ramar som direktiven medger – utformas på ett sätt som ger instituten flexibilitet vid anpassningen till reglerna.

Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och *Finansbolagens Förening* anser att promemorians förslag till bestämmelser i den nya kapitaltäckningslagen inte är så tydligt och begripligt utformade att man kan bedöma effekterna av dess tillämpning. Enligt föreningarna måste läsaren vara förtrogen med kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet för att förstå vad de svenska bestämmelserna betyder. De anser att lagförslaget måste arbetas om för att andra än dem som är experter på dessa direktiv skall förstå lagen. Behovet av tydlighet och begriplighet av lagen understryks av att beslut som Finansinspektionen meddelar enligt lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, som måste kunna förstå och tolka lagtexten. En tydlig lagtext är nödvändig för en konsekvent rättstillämpning och för rättsäkerheten.

I syfte att förbättra lagen utvidgas därför som Bankföreningen, Fondhandlareföreningen, Finansbolagens förening och *Finansförbundet* föreslår antalet definitioner i lagen. Vi anser emellertid inte att lagens läsbarhet eller tillämpning underlättas av att en stor del av direktivens bestämmelser, som totalt omfattar cirka 250 sidor, tas in i lag. Det är dessutom ogörligt. Reglernas läsbarhet eller tillämpning underlättas inte heller av att vissa av direktivets detaljbestämmelser finns i lag, medan andra finns i myndighetsföreskrifter. Ett problem med flera definitioner i direktiven är att de i sin tur innehåller termer som behöver definieras. Dessutom är vissa begrepp som används i lagen inte definierade i direktiven. Vi har dock med beaktande av vad Bankföreningen m.fl. har anfört om behovet av förtydliganden och de förslag till förbättringar som lämnats av bl.a. Finansinspektionen, Riksbanken och Sveriges Advokatsamfund gjort vissa förtydliganden i lagtexten. Dessa behandlas i följande avsnitt.

Riksbanken och *Sveriges Advokatsamfund* tar upp frågan om Finansinspektionens dubbla roller som både normgivare och normtillämpare. Den dubbla rollen som regelgivare och tillsynsmyndighet är dock inte unik för inspektionen. Dessutom har inspektionen dubbla roller även på andra områden, t.ex. på redovisningsområdet. Det har inte genom remisskritiken eller på annat sätt framkommit något som ger vid handen att inspektionens dubbla roller på något av dessa områden skulle vara otillfredsställande i praktiken. Det är också enligt vår mening svårt att se att förhållandena på kapitaltäckningsområdet, förutom såvitt avser omfattningen av den föreskriftsrätt som delegeras, skiljer sig påtagligt från förhållandena inom de andra områdena.

I det aktuella fallet är det dessutom fråga om införlivande av två EG-direktiv. Som behandlas nedan ökar det avsevärt möjligheten att förutse vilka bestämmelser som kommer att införas i svensk rätt genom föreskrifter. Enligt vår bedömning minskar det avsevärt problemet att ge inspektionen en så omfattande föreskriftsrätt som här föreslås. Delegationen rör dessutom sådana detaljerade frågor som inspektionen är mest lämpad att hantera eftersom inspektionen på grund av sitt dagliga arbete med frågorna har bäst kännedom om de praktiska förhållandena och utvecklingen på marknaden. Den valda ordningen underlättar dessutom för inspektionen i dess samarbete med andra tillsynsmyndigheter och bör bidra till att regelverken i de olika medlemsstaterna tillnärmas.

Mot denna bakgrund anser vi att myndighetens dubbla roller som regelgivare och tillsynsmyndighet avseende bestämmelserna om kapitaltäckning och stora exponeringar inte utgör ett problem av sådan omfattning att det bör förhindra delegation i den omfattning som här föreslås.

Vilka överväganden bör ligga till grund för avvikelser från direktiven?

Det finns alltid en möjlighet för medlemsstaterna att på ett valfritt sätt – i överensstämmelse med EG-rättsliga principer – reglera frågor som faller utanför den EG-rättsliga regleringen i t.ex. ett direktiv. Det kan t.ex. ske genom att en medlemsstat väljer att låta fler företag eller fler produkter omfattas av en viss reglering än vad direktivet kräver. Det kan också ske genom att medlemsstaterna ställer fler krav på instituten än vad ett direktiv gör. Det kan emellertid i vissa fall vara svårt att avgöra vad som tas om hand av direktivet och vad som faller utanför det. Om ett direktiv är ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna får införa strängare regler än de som framgår av direktivet – är det inte lika viktigt att bestämma vad som regleras av direktivet eller inte. Det avgörande är att de regler som föreslås inte får vara mindre stränga än direktivets. Ett direktiv behöver dock inte i sin helhet vara ett minimidirektiv. I stället kan det finnas vissa regler som är *minimiregler* och andra som inte är det. För bl.a. lagstiftaren är det viktigt att ta ställning till om de regler som finns i direktivet är minimiregler eller inte, eftersom det anger ramarna för hur långtgående de nationella reglerna får vara.

Den rättsliga grunden för kreditinstitutsdirektivet är artikel 47.2 i EG-fördraget. Den rättsliga grunden ger dock inte något svar om direktivets karaktär. Kapitalkravsdirektivet, som också har samma rättsliga grund, föreskriver att medlemsstaterna bör kunna fastställa strängare regler än de som finns i det direktivet (skäl 8 och artikel 1.2). Någon bestämmelse motsvarande den i kapitalkravsdirektivet finns emellertid inte i kreditinstitutsdirektivet. Direktivet (bl.a. skäl 15) kan dock tolkas på så sätt att bl.a. reglerna om kapitalkrav för kreditrisker och operativa risker är minimiregler.

Kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet innehåller också s.k. *nationella val*. De nationella valen gör det möjligt för medlemsstaterna eller de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna att välja om de vill tillämpa eller inte tillämpa en viss bestämmelse. De kan också ge de behöriga myndigheterna ett utrymme att tillämpa olika alternativa lösningar på en specifik situation. Det finns mer än 100 nationella val i direktivet. Vissa val har tillkommit för att anpassa regleringen till särskilda nationella förhållanden, t.ex. marknadsstrukturer, och andra har tillkommit på grund av att medlemsstaterna inte har kunnat enas om vad som bör gälla. Som exempel på nationella val som förespråkats av Sverige kan nämnas möjligheten att undanta interna transaktioner i en finansiell företagsgrupp från beräkning av riskvägda exponeringar (artikel 80.7, se avsnitt 10.2.1). I Sverige finns det omfattande finansiella företagsgrupper. Ett effektivt utnyttjande av kapitalet inom grupper innebär att kapitalet kan röra sig fritt och kostnadseffektivt. Att inte ålägga ett kapitalkrav på interna transaktioner är ett sätt att främja ett effektivt utnyttjande av kapitalet inom grupper. Nationella val medges

även i Basel II. I vissa avseenden avviker direktiven från Basel II för att ta hänsyn till de specifika situationerna i EU:s medlemsstater.

Enligt artikel 144 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de behöriga myndigheterna offentliggöra information om hur de nationella valen utnyttjas (se avsnitt 18.6). Härigenom blir det möjligt att jämföra hur medlemsstaterna utnyttjat de nationella valen.

I promemorian anfördes att om myndigheten inför strängare regler eller avstår från att utnyttja en valmöjlighet som direktivet ger, torde detta ha föregåtts av noggranna överväganden av hur det påverkar den finansiella stabiliteten och effektiviteten. *Finansinspektionen* anser att detta resonemang är rimligt om inspektionen inför strängare regler än i direktivet men inte i fråga om utnyttjande av nationella val. Enligt inspektionen bör det vara beslutet att utnyttja nationella val som skall föregås av noggranna överväganden, eftersom det är direktivets grundregler som skall genomföras. Inspektionen skall därför inte behöva motivera varför den följer grundreglerna genom att inte utnyttja nationella val, utan en motivering bör krävas när inspektionen väljer att avvika från grundreglerna. Inspektionen måste dock ta ställning till om de nationella valen skall utnyttjas. *Riksbanken* delar denna bedömning. Även *Konkurrensverket*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *TCO* och *Finansförbundet* framhåller vikten av harmonisering. Flera remissinstanser påpekar också att det är viktigt att reglerna inte ges en utformning som påverkar de svenska institutens internationella konkurrenskraft negativt.

Vid införlivande av ett enskilt direktiv är det mycket viktigt att ta hänsyn till de aktuella reglernas syfte. Om ett svenskt institut får ekonomiska problem är det bl.a. en fråga för *Finansinspektionen*, *Riksbanken* och de svenska garantisystemen (insättningsgarantisystemet och investerarskyddet). Som *Riksbanken* anför är det viktigaste syftet med kapitaltäckningsreglerna att värna den finansiella stabiliteten. Detta syfte har beaktats vid utformningen av EG-direktiven. En rimlig utgångspunkt är därför att reglerna i direktivet är tillräckliga för att uppnå detta syfte.

Ett viktigt övergripande mål för EU och för Sverige är att skapa en inre marknad för finansiella tjänster. En viktig förutsättning för den inre marknaden är harmonisering. Sverige ansvarar dock inte ensamt för att skapa en inre marknad. En viktig byggsten – vid sidan om den EG-rättsliga regleringen och lagstiftningen – är ett nära fungerande samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. Om tillsynsmyndigheterna uppnår en samsyn om regelverk, tillsyn och rapportering är mycket vunnet. Ett sådant samarbete mellan tillsynsmyndigheterna i EU finns bl.a. genom CEBS (Committee of European Banking Supervisors).

Ett annat viktigt mål är att ge svenska institut likvärdiga konkurrensförutsättningar med utländska institut. Detta kan uppnås genom avstå från att införa strängare regler för de svenska instituten än vad som gäller för deras utländska motsvarigheter. I detta sammanhang bör det också, som *Företagarna* påpekar, beaktas att kapitaltäckningsreglerna inte bara påverkar instituten, även om det är dess primära syfte, utan även institutens kunder. För institutens kunder, t.ex. små och medelstora företag, är det därför viktigt att de svenska institutens konkurrensförutsättningar inte är sämre än för motsvarande institut i andra länder.

Frågan är hur dessa tre mål skall vägas mot varandra i det aktuella fallet. Det bör härvid beaktas att en utgångspunkt för regleringen på finansmarknadsområdet är att inte införa strängare regler än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med regleringen. Det saknas enligt vår mening anledning att anlägga ett annat synsätt när det är fråga om införlivande av EG-direktiv. Det bör alltså – inom de ramar direktiven medger – varken införas lindrigare eller strängare regler än som bedöms motiverat för att värna den finansiella stabiliteten. Vilken reglering som krävs kan dock i enskilda fall vara svårt att avgöra. Det är dock viktigt att regelverket uppfattas som sammanhängande och konsekvent.

I fråga om sådana regler i direktivet som är minimiregler bör alltså utgångspunkten vara att inte införa strängare regler än i direktiven om inte syftet med regleringen, att värna den finansiella stabiliteten, motiverar det.

Även vid bedömningen av om nationella val skall utnyttjas bör utgångspunkten vara att välja den lösning som bedöms motiverad med hänsyn till syftet med regleringen. Det är dock rimligt att införa direktivens grundregler om det inte finns några konkreta skäl som talar för de nationella valen. Finansinspektionen bör alltså aktivt ta ställning till om ett nationellt val skall införas eller inte.

Det är inte möjligt att på förhand avgöra hur de svenska institutens konkurrenskraft påverkas av om ett nationellt val utnyttjas eller inte eftersom det beror på hur de utländska tillsynsmyndigheterna väljer att införliva direktiven. Det kan också finnas variationer i nationell rätt som innebär att tillämpningen av nationella val får skilda effekter i olika medlemsstater. Som nämns i det föregående är det viktigt att tillsynsmyndigheterna samarbetar och utbyter erfarenheter med varandra för att om möjligt uppnå en samsyn i centrala frågor. På sikt bör detta kunna leda till en långtgående harmonisering av reglerna.

Anvisningar om lagen förhåller sig till direktivet?

Finansinspektionen anser att det i den nya kapitaltäckningslagen bör införas en bestämmelse av vilken det framgår att ledstjärnan för utarbetande av föreskrifterna är att införliva de direktivens regler med svensk rätt. Vi delar dock inte denna bedömning. Som framgår av bl.a. avsnitt 4 innehåller 2006 års kreditinstitutsdirektiv och 2006 års kapitalkravsdirektiv regler om bl.a. kapitaltäckning och stora exponeringar. Medlemsstaterna är skyldiga att införliva direktivens regler med nationell rätt. När det i svensk rätt finns bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar bör de därför tolkas i ljuset av EG-rätten. Att detta är syftet framgår dessutom av den nya kapitaltäckningslagens utformning, och inte minst av fotnoterna till lagen, och av förarbetena till dem. Det bör därför inte heller råda någon tvivel om att den nya kapitaltäckningslagen, liksom de föreskrifter som utfärdas med stöd av den, syftar till att införliva EG-direktiven och skall tolkas i ljuset av dem.

Svenska Bankföreningen och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att det av lagen skall framgå dels att kapitaltäckningsföreskrifterna inte skall medföra strängare regler för svenska institut än vad EG-direktiven kräver, om det inte på grund av nationella särförhållanden är motiverat

av hänsyn till väsentlig negativ inverkan på den finansiella stabiliteten, dels att det vid tillämpningen av kapitaltäckningsföreskrifterna skall tas hänsyn till de svenska kreditinstitutens internationella konkurrenskraft. *Finansbolagens Förening* förespråkar liknande regler.

Några bestämmelser av det slag som föreningarna efterlyser finns inte i någon annan lag som genomför EG-direktiv. Enligt förordningen (1996:596) med instruktion för Finansinspektionen är det övergripande målet för Finansinspektionen att bidra till det finansiella systemets stabilitet och effektivitet samt att verka för ett gott konsumentskydd. Dessa mål gäller generellt för Finansinspektionen och även vid införlivande av direktiv. Denna bestämmelse i kombination med lagens utformning och förarbetena till lagen, torde ge tillräcklig vägledning för utformningen av de kommande föreskrifterna.

6 Definitioner

I artikel 4 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv och artikel 3 i 2006 års kapitalkravsdirektiv finns definitioner av olika begrepp som används i direktiven. Det är emellertid inte alla begrepp som avser reglerna om kapitaltäckning och stora exponeringar (se t.ex. artikel 4 punkterna 3, 7, 8 och 11 i kreditinstitutsdirektivet).

Direktivens bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar avses genomföras genom en kombination av lag och myndighetsföreskrifter (se avsnitt 5.1). Flera av de begrepp som finns i direktiven behöver inte användas i den nya kapitaltäckningslagen. Dit hör exempelvis begreppen i artikel 4 punkterna 24–28 och 31–35 i kreditinstitutsdirektivet. I detta avsnitt behandlas bara några grundläggande definitioner i direktiven som avses komma till användning i den nya kapitaltäckningslagen. Fler definitioner behandlas i sitt sammanhang, se bl.a. avsnitt 9.1, 10.2.1, 10.3.1, 12.2, 15.1 och 17.1.

6.1 Vissa definitioner i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet

Regeringens förslag: I den nya kapitaltäckningslagen definieras kreditinstitut, värdepappersbolag, behörig myndighet, finansiellt institut, institut, ägarintresse, koncern, moderinstitut inom EES, finansiellt moderholdingföretag inom EES, finansiellt holdingföretag, holdingföretag med blandad verksamhet och anknutet företag

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att definitionen av finansiellt holdingföretag bör ändras. *Sveriges Advokatsamfund* menar att begreppen kreditinstitut och värdepappersbolag bör definieras genom hänvisningar till dessa begrepp i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse respektive lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Skälen för regeringens förslag

Kreditinstitut

Enligt artikel 4.1 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 3.1 första stycket a i kapitalkravsdirektivet avses med kreditinstitut

a) ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning, eller

b) ett institut för elektroniska pengar i enlighet med 2000/46/EG⁴.

Definitionen överensstämmer med de i 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 1993 års kapitalkravsdirektiv.

Enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (1994 års kapitaltäckningslag)

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG av den 18 december 2000 om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet.

definieras ett kreditinstitut som ”bank, kreditmarknadsföretag och Svenska skeppshypotekskassan” (1 kap. 1 § första stycket 4). Samma företagstyper bör omfattas av den nya definitionen. Enligt artikel 2 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv och samma artikel i 2006 års direktiv, skall direktivet visserligen inte gälla för Svenska skeppshypotekskassan. Denna undantagsbestämmelse har dock inte utnyttjats i 1994 års kapitaltäckningslag i fråga om Skeppshypotekskassan (prop. 1994/1995:50 s. 167). Vi ser ingen anledning att nu ändra på detta.

I lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse finns en definition av bankrörelse som skiljer sig från definitionen av kreditinstitut i kreditinstitutsdirektivet. Med bankrörelse avses i nämnda lag ”rörelse i vilken det ingår betalningsförmedling via generella betalsystem och mottagande av medel som efter uppsägning är tillgängliga för fordringsägaren inom högst 30 dagar”. Av detta följer att en bank enligt svensk rätt inte nödvändigtvis behöver vara ett kreditinstitut i EG-rättslig mening. Även om definitionen av banker enligt svensk rätt inte överensstämmer med definitionen av kreditinstitut i EG-rätten, bör samtliga banker omfattas av regleringen i den nya kapitaltäckningslagen. Ett skäl för detta är bankers betydelse för stabiliteten i det finansiella systemet.

Enligt artikel 4 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 3 i kapitalkravsdirektivet omfattas institut för elektroniska pengar av kreditinstitutsdefinitionen. Enligt artikel 2 i direktivet om elektroniska pengar undantas dock instituten för elektroniska pengar från tillämpningen av vissa regler i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Till de regler som undantas hör de om kapitaltäckning och stora exponeringar. Instituterna för elektroniska pengar omfattas dock av reglerna om finansiella företagsgrupper (se avsnitt 17). Eftersom instituten för elektroniska pengar bara kommer att omfattas av vissa bestämmelser i den nya kapitaltäckningslagen, är det mindre lämpligt att låta dessa företag ingå i definitionen av kreditinstitut (se även definitionen av institut i det följande). När en bestämmelse gäller även institut för elektroniska pengar bör det i stället framgå genom att de nämns uttryckligen.

I promemorian föreslås att ett kreditinstitut definieras som en bank eller ett kreditmarknadsföretag enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse samt Svenska skeppshypotekskassan. *Sveriges Advokatsamfund* anser dock att termen kreditinstitut bör definieras genom en hänvisning till kreditinstitutsdefinitionen i 1 kap. 5 § 10 lagen om bank- och finansieringsrörelse med tillägg för Svenska Skeppshypotekskassan. Vi anser dock att den i promemorian föreslagna definitionen ger bättre information om vilka företag som avses och föredrar därför den definition som föreslås där.

Värdepappersföretag

Enligt artikel 3.1 första stycket b i kapitalkravsdirektivet avses med värdepappersföretag institut såsom de har definierats i artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (MiFID) och som är underkastade de krav som åläggs genom det

direktivet. Ett värdepappersföretag är enligt denna definition en juridisk person vars regelmässiga verksamhet eller rörelse består i att yrkesmässigt tillhandahålla en eller flera investeringstjänster till tredje man och/eller att utföra en eller flera investeringsverksamheter. Medlemsstaterna får i definitionen av värdepappersföretag inbegripa värdepappersföretag som inte är juridiska personer om vissa förutsättningar är uppfyllda. Begreppet omfattar dock inte

i) Kreditinstitut.

ii) Lokala företag, dvs. företag som handlar för egen räkning på marknader för finansiella terminer eller optioner eller andra derivatinstrument och på kontantmarknader enbart i syfte att säkra positioner på derivatmarknader eller som handlar för andra medlemmar på de marknader som är garanterade av clearingmedlemmar på samma marknader där ansvaret för att säkerställa efterlevnaden av avtal som ingås av sådana företag bärs av clearingmedlemmar på samma marknader.

iii) Företag som endast är auktoriserade att tillhandahålla investeringsrådgivning och/eller ta emot och vidarebefordra kundorder utan att inneha kontanter eller värdepapper som tillhör företagets klienter och som därför aldrig står i skuld gentemot sina klienter.

Definitionen i 2006 års kapitalkravsdirektiv överensstämmer i allt väsentligt med den i 1993 års kapitalkravsdirektiv. I det sistnämnda direktivet definieras ett värdepappersföretag genom en hänvisning till den definition av ett sådant företag som finns i investerings-tjänstedirektivet (93/22/EEG). Dock undantas kreditinstitut, lokala företag och företag som endast tar emot och vidarebefordrar kundorder utan att inneha kontanter eller värdepapper som tillhör företagets klienter och som därför aldrig står i skuld gentemot sina klienter.

MiFID är ännu inte införlivat med svensk rätt. Hur det skall ske övervägs för närvarande av Utredningen om värdepappersmarknadsfrågor (Fi 2004:11). Utredningen har presenterat sitt huvudbetänkande, En ny lag om värdepappersmarknaden (SOU 2006:50), i april 2006 och skall lägga fram sitt slutbetänkande den senast 14 juli 2006. I avvaktan på att MiFID införlivas med svensk rätt föreslogs i promemorian att ett värdepappersbolag bör definieras på samma sätt som i 1994 års kapitaltäckningslag, dvs. som ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. *Sveriges Advokatsamfund* anser dock att värdepappersbolag bör definieras genom en hänvisning till 1 kap. 2 § 2 lagen om värdepappersrörelse. Vi anser dock att den i promemorian föreslagna definitionen ger bättre information om vilka bolag som avses och föredrar därför den definitionen.

Erkänt värdepappersföretag i tredje land

Enligt artikel 3.1 andra stycket kapitalkravsdirektivet skall vid tillämpning av gruppbaserad tillsyn begreppet värdepappersföretag omfatta värdepappersföretag i tredje land. Enligt artikel 3.1 första stycket d i samma direktiv avses med ett erkänt värdepappersföretag i tredje land företag som uppfyller följande villkor.

i) Företag som om det vore upprättat inom gemenskapen skulle omfattas av definitionen av värdepappersföretag.

ii) Företag som är auktoriserat i ett tredje land.

iii) Företag som är underkastat och uppfyller försiktighetsregler som enligt de behöriga myndigheternas uppfattning är minst lika stränga som de som fastställts i detta direktiv.

Den ovan återgivna definitionen av erkänt värdepappersföretag i tredje land överensstämmer med den som finns i 1993 års direktiv. I 1994 års kapitaltäckningslag finns ingen definition av erkänt värdepappersföretag i tredje land. I stället omfattas sådana företag av beteckningen ”motsvarande utländska företag”. Samma lagtekniska lösning bör väljas i den nya kapitaltäckningslagen.

Behörig myndighet

Enligt artikel 4.4 i kreditinstitutsdirektivet definieras behöriga myndigheter som de nationella myndigheter som enligt lag eller annan författning har behörighet att utöva tillsyn över kreditinstitut. I artikel 3.3 c i kapitalkravsdirektivet definieras behöriga myndigheter som de nationella myndigheter som enligt lag eller förordning erhållit befogenhet att övervaka värdepappersföretag. Definitionerna är desamma som i tidigare direktiv.

1994 års kapitaltäckningslag innehåller inte någon definition av behörig myndighet. En definition baserad på definitionen i kreditinstitutsdirektivet finns däremot i lagen om bank- och finansieringsrörelse. I den definieras behörig myndighet som en utländsk myndighet som har behörighet att utöva tillsyn över utländska kreditinstitut. Denna definition bör tas som utgångspunkt i den nya kapitaltäckningslagen. Till skillnad från lagen om bank- och finansieringsrörelse bör definitionen dock omfatta såväl den svenska tillsynsmyndigheten (Finansinspektionen) som de utländska myndigheter inom EES som har tillsyn över banker, kreditmarknadsföretag värdepappersföretag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländska företag.

Finansiellt institut

Enligt artikel 4.5 i kreditinstitutsdirektivet definieras finansiella institut som företag som inte är kreditinstitut men vars huvudsakliga verksamhet består i att förvärva aktier eller andelar eller att utföra en eller flera av de verksamheter som är upptagna i punkterna 2–12 i bilaga I till direktivet. Definitionen är densamma som i 2000 års kreditinstitutsdirektiv.

Enligt artikel 3.2 i kapitalkravsdirektivet har begreppet samma innebörd i det direktivet som i kreditinstitutsdirektivet.

En definition av finansiellt institut som införlivar definitionen i kreditinstitutsdirektivet finns bl.a. i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i 1994 års kapitaltäckningslag. Där definieras finansiellt institut som företag som inte är ett kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att

a) förvärva aktier eller andelar,

b) driva värdepappersrörelse utan att vara tillståndspliktigt enligt 1 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse, eller

c) driva en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2–10 och 12 lagen om bank- och finansieringsrörelse utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 § samma lag.

En liknande definition bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Definitionen bör dock förtydligas såvitt avser uttrycket ”förvärva aktier eller andelar” i punkten a. Detta uttryck har i Finansinspektionens praxis ansetts omfatta både holdingföretags innehav och andra mer långsiktiga äganden (t.ex. investmentföretag). Kortsiktigare innehav omfattas i stället av punkten 7 i bilagan till kreditinstitutsdirektivet (handel för egen eller kunders räkning med överlåtbara värdepapper). Handel med aktier eller andelar faller alltså under punkten c i den ovan nämnda bestämmelsen.

Definitionen av finansiellt holdingföretag (se nedan) förutsätter vidare att det finns ett finansiellt institut, vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen är kreditinstitut eller finansiella institut. Begreppet finansiellt holdingföretag, som har betydelse för om det finns en finansiell företagsgrupp eller inte, förutsätter alltså att det finns mer långsiktiga förbindelser mellan det finansiella institutet och dess dotterföretag. Sådana förbindelser måste därför omfattas av definitionen av finansiellt institut. För att klargöra att punkten a i definitionen av finansiellt institut inte syftar på tillfälliga innehav, bör den ges lydelsen ”förvärva eller inneha” aktier eller andelar i stället för ”förvärva” aktier eller andelar. Motsvarande ändring bör göras i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Definitionen i övrigt bör vara oförändrad.

Ett finansiellt institut är alltså något annat än ett institut (se nedan).

Institut

Enligt artikel 4.6 i kreditinstitutsdirektivet avses med institut vid tillämpningen av bestämmelserna i avsnitten 2 och 3 i kapitel 2 i avdelning V detsamma som institut enligt definitionen i artikel 3.1 c i kapitalkravsdirektivet. I den sistnämnda artikeln definieras institut som kreditinstitut och värdepappersföretag.

I 1994 års kapitaltäckningslag definieras institut som kreditinstitut och värdepappersbolag. En motsvarande definition bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen.

Ägarintresse

I artikel 4.10 i kreditinstitutsdirektivet definieras ägarintresse vid tillämpningen av artikel 57 punkterna o och p och artiklarna 71–73 samt kapitel 4 i avdelning V som

– ägarintresse i den mening som avses i artikel 17 första meningen i rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 om årsbokslut i vissa typer av bolag (fjärde bolagsdirektivet), eller

– direkt eller indirekt innehav av 20 procent eller mer av rösterna eller kapitalet i ett företag.

Definitionen gäller bara vid tillämpning av bestämmelser om finansiella företagsgrupper, tillsyn och om avräkning från kapitalbasen.

Definitionen av ägarintresse fick sin nuvarande lydelse genom konglomeratdirektivet 2002/87/EG⁵ och har inte ändrats därefter. I 1 kap. 5 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat anges att det finns ägarintresse om

a) en juridisk person är intresseföretag till ett företag enligt 1 kap. 5 § årsredovisningslagen (1995:1554), eller

b) ett företag direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster i ett annat företag.

En motsvarande definition bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen.

Moderföretag och dotterföretag (koncern)

I artikel 4.12 och 4.13 i kreditinstitutsdirektivet definieras moderföretag och dotterföretag. Enligt artikel 3.2 i kapitalkravsdirektivet har begreppen moderföretag och dotterföretag samma innebörd vid tillämpningen av reglerna i kapitalkravsdirektivet.

Definitionerna motsvarar dem i 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 1993 års kapitalkravsdirektiv (prop. 1994/95:50 s. 247 f och 1995/96:10 del 3 s. 103 f). Bestämmelsen har i gällande rätt genomförts genom 1 kap. 2 och 3 §§ 1994 års kapitaltäckningslag under den gemensamma beteckningen koncern. Eftersom direktivet inte har ändrats bör den bestämmelsen tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Som framgår av prop. 2004/05:24 Internationell redovisning i svenska företag (s. 87 f) kommer dock frågan om en ny koncerndefinition att beredas inom Regeringskansliet. Justitiedepartementet avser att remittera en promemoria om frågan tidigast våren 2007. Av detta följer att koncerndefinitionen snart kan komma att ändras.

Moderkreditinstitut och modervärdepappersföretag inom EU

I artikel 4.16 i kreditinstitutsdirektivet definieras moderkreditinstitut inom EU som ett moderkreditinstitut i en medlemsstat som inte självt är ett dotterföretag till ett kreditinstitut som auktoriserats i någon medlemsstat eller till ett finansiellt holdingföretag som är etablerat i någon medlemsstat.

En liknande definition av modervärdepappersföretag inom EU finns i artikel 3.1 första stycket g i kapitalkravsdirektivet.

Båda definitionerna är nya.

Definitionerna omfattar de företag som finns i toppen av en finansiell företagsgrupp om alla företag inom EU beaktas. En motsvarighet bör tas in i svensk rätt, som omfattar både moderkreditinstitut och modervärdepappersföretag inom EES och betecknas moderinstitut inom EES.

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/87/EG av den 16 december 2002 om extra tillsyn över kreditinstitut, försäkringsföretag och värdepappersföretag i ett finansiellt konglomerat och om ändring av rådets direktiv 73/239/EEG, 79/267/EEG, 92/49/EEG, 92/96/EEG, 93/6/EEG och 93/22/EEG samt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/78/EG och 2000/12/EG, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/1/EG.

Finansiellt moderholdingföretag inom EU

Med finansiellt moderholdingföretag inom EU avses enligt artikel 4.17 i kreditinstitutsdirektivet ett finansiellt moderholdingföretag i en medlemsstat som inte är dotterföretag till ett kreditinstitut som auktoriserats i någon medlemsstat eller till ett holdingföretag etablerat i någon medlemsstat.

Enligt artikel 3.2 i kapitalkravsdirektivet har begreppet samma innebörd vid tillämpningen av reglerna i det direktivet, med den skillnaden att hänvisningen till kreditinstitut skall läsas som hänvisning till institut.

Definitionen av finansiellt moderholdingföretag inom EU är ny och syftar på det holdingföretag som finns i toppen av en finansiell företagsgrupp om alla företag belägna inom EU beaktas. En definition motsvarande den i direktivet bör tas in i svensk rätt. Den bör dock avse finansiella moderholdingföretag inom EES.

Finansiellt holdingföretag

Enligt artikel 4.19 i kreditinstitutsdirektivet avses med ett finansiellt holdingföretag ett finansiellt institut vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen är kreditinstitut eller finansiella institut, varvid minst ett av dotterföretagen skall vara ett kreditinstitut, och som inte är ett blandat finansiellt holdingföretag i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/87/EG (konglomeratdirektivet).

Enligt artikel 3.2 i kapitalkravsdirektivet har begreppet samma innebörd vid tillämpningen av reglerna i det direktivet, med den skillnaden att hänvisningen till kreditinstitut skall läsas som hänvisning till institut. I artikel 3.3 i samma direktiv finns en definition av finansiellt holdingföretag som skall användas på grupper som inte innehåller något kreditinstitut. Enligt den definitionen har ordet kreditinstitut i definitionen i kreditinstitutsdirektivet bytts ut mot värdepappersföretag.

Definitionen har inte ändrats i 2006 års direktiv. I promemorian konstateras att det i 1 kap. 1 § 7 i 1994 års kapitaltäckningslag finns en definition av holdingföretag motsvarande den i direktiven. I promemorian föreslogs, med utgångspunkt från definitionens lydelse enligt den föreslagna regleringen av finansiella konglomerat (numera lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat) följande definition av finansiellt holdingföretag: Ett finansiellt institut som inte är ett blandat finansiellt holdingföretag enligt 1 kap. 3 § 3 lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat och

a) som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag, och

b) vars dotterföretag även i övrigt uteslutande eller huvudsakligen utgörs av sådana företag eller finansiella institut som avses i a,

Finansinspektionen, som anser att definitionen bör ges en annan lydelse för att motsvara bestämmelse i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 295). Enligt inspektionen har den i sin praxis ansett att bestämmelsen är tillämplig om det med beaktande av alla dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen finns dotterföretag som är institut etc. Den föreslagna lagtexten synes i stället ange att dotterföretagen vid

sidan av kreditinstitutet enligt punkt a skall utgöra en grupp för sig som enligt punkt b skall uppfylla kravet på uteslutande eller huvudsakligen skall utgöra vissa typer av företag. Inspektionen anser att den praxis som gällt har fungerat bra. Det är enligt inspektionen viktigt att hindra att man kan kringgå reglerna genom att lägga in fler dotterföretag som inte driver finansiell verksamhet.

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag definierades holdingföretag med finansiell verksamhet som ett finansiellt institut som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag eller motsvarande utländska företag och vars dotterföretag även i övrigt uteslutande eller huvudsakligen utgörs av sådana företag eller finansiella institut. Enligt förarbetena till den bestämmelsen skall dotterföretagen uteslutande eller huvudsakligen vara kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländska företag eller finansiella institut (prop. 1994/95: 50 s. 295). Den lydelse som föreslås i promemorian har alltså i allt väsentligt samma lydelse som den som infördes ursprungligen. Mot bakgrund av vad som anförts av Finansinspektionen anser vi dock att punkten b ovan bör ges lydelsen ”vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen utgörs av sådana företag som avses i a eller finansiella institut”. Orden ”även i övrigt” utgår alltså.

Holdingföretag med blandad verksamhet

I artikel 4.20 i kreditinstitutsdirektivet definieras holdingföretag med blandad verksamhet som ett moderföretag som inte är ett finansiellt holdingföretag, ett kreditinstitut eller ett blandat finansiellt holdingföretag i den mening som avses i direktiv 2002/87/EG (konglomeratdirektivet), och som har minst ett kreditinstitut bland sina dotterföretag.

I artikel 3.3 b i kapitalkravsdirektivet finns en definition av holdingföretag med blandad verksamhet som skall användas på grupper som inte innehåller något kreditinstitut. Enligt den definitionen har ordet kreditinstitut i definitionen i kreditinstitutsdirektivet bytts ut mot värdepappersföretag.

Definitionen av holdingföretag med blandad verksamhet har inte ändrats. Den har i gällande rätt genomförts genom bestämmelsen i 1 kap. 1 § 8 i 1994 års kapitaltäckningslag, som har fått ny lydelse fr.o.m. 1 juli 2006. Definitionen i kapitaltäckningslagen bör oförändrad tas in i den nya kapitaltäckningslagen.

Företag som tillhandahåller anknutna tjänster

Enligt artikel 4.21 i kreditinstitutsdirektivet är ett företag som tillhandahåller anknutna tjänster ett företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller bedriva annan liknande verksamhet som har samband med ett eller flera kreditinstituts huvudsakliga verksamhet.

Enligt artikel 3.2 i kapitalkravsdirektivet har begreppet samma innebörd vid tillämpningen av reglerna i det direktivet, med den skillnaden att hänvisningen till kreditinstitut skall läsas som hänvisning till institut.

Definitionen har inte ändrats i 2006 års direktiv. Den har införlivats med svensk rätt genom bestämmelsen i 1 kap. 1 § 9 i 1994 års kapitaltäckningslag. Den definitionen bör föras över till den nya kapitaltäckningslagen.

6.2 Handelslagret

Regeringens förslag: Ett instituts handelslager består av alla positioner i finansiella instrument och råvaror som

1. institutet innehar i handelssyfte eller för att säkra andra positioner i handelslagret, och

2. inte är förenade med villkor som begränsar möjligheten att handla med dem eller, om de är förenade med sådana villkor, är möjliga att säkra.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att lagtexten bör återge de grundläggande riktlinjerna för vilka positioner, vid sidan av dem som uppfyller kraven enligt huvudregeln, som skall ingå i handelslagret. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att styrelsen inte skall behöva godkänna ett instituts handelsstrategi. Ett institut skall inte heller ha någon skyldighet att utfärda instruktioner. *Sveriges Advokatsamfund* önskar ett förtydligande av vad som avses med de olika begreppen position, exponering och innehav. Samfundet ställer sig också frågande till vad som avses med råvaror.

Kapitalkravsdirektivets innehåll

Handelslager

Artikel 11.1 i 2006 års kapitalkravsdirektiv innehåller en ny definition av begreppet *handelslager* (trading book). Enligt definitionen skall ett instituts handelslager bestå av alla positioner i finansiella instrument och råvaror som innehas antingen i avsikt att bedriva handel ("trading intent") eller för att säkra (hedga)⁶ andra delar av handelslagret som antingen måste vara fria från alla villkor som inskränker möjligheten att handla med dem eller måste kunna säkras.

I begreppet position skall enligt artikel 11.2 i kapitalkravsdirektivet ingå egna positioner och positioner som härrör från verksamhet för kunders räkning eller som marknadsgarant.

Handelssyfte

Enligt artikel 11.2 i kapitalkravsdirektivet definieras positioner som innehas i avsikt att bedriva handel som sådana positioner som avsiktligt

⁶ Med "hedge" avses de tekniker som en aktör, t.ex. en bank, kan använda sig av för att minska risknivån i en position eller uppsättning av positioner. Som exempel kan nämnas derivatinstrument.

innehåsa för försäljning på kort sikt och/eller i avsikt att på kort sikt dra nytta av faktiska eller förväntade skillnader mellan inköps- och försäljningspriserna eller andra förändringar av priser eller räntesatser. Denna avsikt skall enligt artikel 11.3 i samma direktiv styrkas på grundval av de strategier, riktlinjer och förfaranden som institutet satt upp för att hantera positionen eller portföljen i enlighet med del A i bilaga VII. Enligt bilagan skall positioner/portföljer som innehåsa i avsikt att bedriva handel uppfylla följande krav:

- Det måste finnas en tydligt dokumenterad handelsstrategi för positionen/instrumentet eller portföljerna, som godkänts av personer i ledande befattning (senior management) och som omfattar den förväntade innehavsperioden.

- Det skall finnas klart definierade riktlinjer och förfaranden för aktiv förvaltning av positionerna. Dessa skall innehålla bl.a. fastställda positionslimiter (gränser), handlarmandat och positionsrapportering till personer i ledande befattning.

- Det skall finnas klart definierade riktlinjer och förfaranden för att övervaka positionen mot institutets handelsstrategi.

System och kontrollfunktioner

Av artikel 11.4 i kapitalkravsdirektivet framgår att instituten skall bygga upp och upprätthålla system och kontroller för att hantera handelslagret i enlighet med delarna B och D i bilaga VII till samma direktiv.

Av *del B* framgår att instituten skall bygga upp och upprätthålla system och kontroller som skall vara tillräckliga för att ge försiktiga och tillförlitliga värderingar av positionerna i handelslagret. Systemen och kontrollfunktionerna skall omfatta åtminstone följande.

- Skriftliga riktlinjer och förfaranden för värderingsprocessen.

- Rapporteringsvägarna för den avdelning som är ansvarig för värderingsförfarandet skall vara tydliga och oberoende av handelsavdelningen.

- Vissa metoder för försiktig värdering.

- Förfaranden för prisjusteringar och avsättningar till värderingsreserver.

Enligt *del D* skall ett institut ha tydligt definierade riktlinjer och förfaranden för att fastställa vilka positioner som skall införas i handelslagret. Dessa riktlinjer och förfaranden skall vara förenliga med de kriterier som finns i artikel 11 i kapitalkravsdirektivet och ta hänsyn till institutets förmåga och praxis när det gäller riskhantering. Att dessa riktlinjer och förfarande efterlevs skall dokumenteras och underkastas regelbunden intern kontroll.

Instituten skall vidare ha klart definierade riktlinjer och förfaranden för den övergripande förvaltningen av handelslagret. Dessa riktlinjer och förfaranden skall sammanfattningsvis åtminstone ange följande.

- De verksamheter som av institutet anses vara handel och som utgör en del av handelslagret för kapitalkravsändamål.

- I vilken omfattning en position kan marknadsvärderas dagligen.

- Vissa särskilda upplysningar om risker med positioner som är modellvärderade.

– I vilken omfattning institut kan, och är skyldigt att åstadkomma värderingar för positionen som kan valideras externt och på ett konsekvent sätt.

– I vilken omfattning rättsliga restriktioner eller andra driftkrav skulle hindra institutets möjligheter att genomföra en avveckling eller säkring av positionen på kort sikt.

– I vilken omfattning institutet kan, och är skyldigt att, aktivt riskhantera positionen inom sin handelsverksamhet.

– I vilken omfattning institutet kan överföra risker eller positionen genom att registrera dem utanför eller i handelslagret och kriterierna för sådana överföringar.

Enligt del D i bilaga VII får de behöriga myndigheterna medge att vissa innehav av aktier eller andelar samt vissa tillskott som enligt kapitalbasreglerna skall avräknas från kapitalbasen får ingå i handelslagret. En förutsättning för att det skall få ske är att institutet kan visa att det är en aktiv marknadsgarant för dessa positioner (punkten 3). Även vissa terminshandelsrelaterade transaktioner av repotyp som instituten redovisar utanför handelslagret får enligt de i bilagan angivna förutsättningar ingå i handelslagret (punkten 4).

Interna säkringar (internal hedge)

Enligt artikel 11.5 i kapitalkravsdirektivet får interna säkringar (internal hedges) ingå i handelslagret. När så är fallet tillämpas del C i bilaga VII till samma direktiv. Enligt bilagan avses med intern säkring en position som helt eller i väsentlig grad täcker komponentriskdelen⁷ av ett innehav utanför handelslagret eller en grupp av innehav.

Sådana positioner får höra till handelslagret om de förutsättningar som anges i del C i bilaga VII är uppfyllda. Dit hör att de innehas i avsikt att bedriva handel och att institutet uppfyller de allmänna kriterier som gäller för avsikt att bedriva handel och för försiktig värdering enligt delarna A och B i bilagan.

Skälen för regeringens förslag: De risker som instituten utsätter sig för i de olika verksamheterna har skiftande karaktär. Ett instituts strategier för att uppnå lönsamhet i den del av verksamheten som omfattar kreditgivning till hushåll är inte desamma som i den del av verksamheten som ägnar sig åt kapitalförvaltning. Ett mål med kapitaltäckningsreglerna är att anpassa kapitalkraven efter institutens affärsstrategiska syften och de risker som följer av verksamhetens olika inriktningar. Genom att – såsom i direktiven – göra en skillnad mellan kapitalkravet för positioner i handelslagret och kapitalkravet för exponeringar i övrig verksamhet uppnås detta mål.

Som framgår av avsnitt 9 hänför sig kapitalkravet för marknadsrisker, med undantag för valutakurs- och råvarurisker, uteslutande till de positioner som ingår i handelslagret. För valutakurs- och råvarurisker skall kapitalkravet beräknas för hela verksamheten.

Det kan inte generellt slås fast att det är förmånligare för beräkningen av kapitalkravet om en position tillhör handelslagret än om den tillhör

⁷ Med komponentriskdel avses de risker som den interna säkringen är avsedd att täcka, t.ex. ränteriskdelen för en kredit.

den övriga verksamheten. Direktivets bestämmelser riskerar emellertid att urholkas om det råder tveksamhet om vilka positioner som skall ingå i handelslagret och vilka som skall ligga utanför detta. Detta skulle kunna leda till att företagen varierar sammansättningen av handelslagret i syfte att reducera kapitalkravet. Vidare kan det försvåra en effektiv kontroll av att kapitaltäckningsreglerna följs.

I förhållande till gällande direktivbestämmelser ges handelslagret en tydligare definition i 2006 års kapitalkravsdirektiv. Vid sidan av att den befintliga definitionen av vad som avses med handelssyfte behålls, ställs krav på att instituten skall ha riktlinjer för vilka positioner som skall inkluderas i handelslagret, hur instituten skall styrka handelssyftet samt att instituten skall ha system och kontrollfunktioner för att hantera handelslagret. Syftet med den utvidgade definitionen är just att skapa en ökad klarhet om vilka kapitalkrav som är tillämpliga och begränsa möjligheterna för instituten att utnyttja regelverket för att minska kapitalkravet.

Med hänsyn till handelslagrets centrala betydelse för beräkningen av kapitalkravet, bör begreppet handelslagret definieras i den nya kapitaltäckningslagen. Definitionen bör ha samma funktionella inriktning som i direktivet och fånga in de delar av verksamheten som avser ett instituts positioner som innehas i handelssyfte. Härigenom anpassas kapitalkraven till den verksamhet instituten bedriver.

Begreppet position utgör en central komponent i definitionen av handelslagret. Med en position avses exempelvis, ett innehav i ett finansiellt instrument eller en exponering, t.ex. tillgångar i balansräkningen och derivatkontrakt som redovisas som skulder (se avsnitt 10.2.1). Termerna exponering och position är alltså delvis överlappande. Termen position brukar dock användas i den verksamhet som avser värdepappersrörelse och används där som en beteckning för de poster som ingår i handelslagret. Termen syftar på posten som sådan. Dess värde bestäms sedan av de metoder som tillämpas för bestämmande av de olika kapitalkraven.

Trots att kapitalkravsdirektivet är ett minimidirektiv är det med hänsyn till samspelet mellan reglerna om kapitalkrav för kreditrisker i kreditinstitutsdirektivet och reglerna om kapitalkrav för marknadsrisker i kapitalkravsdirektivet, tveksamt om det är lämpligt att välja en annan definition av handelslagret än den som finns i kapitalkravsdirektivet. Varje utvidgning eller inskränkning av begreppet handelslagret riskerar nämligen att inskränka respektive vidga den del av institutets verksamhet som inte tillhör handelslagret och vars exponeringar skall kapitaltäckas enligt bestämmelserna om kreditrisker. Skilda regler i olika länder påverkar naturligtvis konkurrensen mellan instituten. En nationell definition som skiljer sig från EG-rättens riskerar också att bli mindre sträng än kapitalkravsdirektivets definition, eftersom det kan vara svårt att förutse vilket resultat den kommer att ge i varje enskilt fall. Mot denna bakgrund görs bedömningen att den svenska bestämmelsen bör ges en utformning som stämmer överens med den i direktivet.

Av definitionen av handelslagret bör det framgå att handelslagret består av alla positioner i finansiella instrument och råvaror som ett institut innehar antingen i handelssyfte eller för att säkra andra positioner i handelslagret. Det bör också framgå att för att ingå i handelslagret får

positionen inte vara förenad med något villkor som begränsar möjligheten att handla med den eller, om de är förenade med sådana villkor, är möjliga att säkra (dvs. hedgas). Ytterligare vägledning om vilka poster som får ingå i handelslagret och omfattningen av dessa, bör framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

I direktivet definieras ”finansiellt instrument” (se avsnitt 6.3). Någon motsvarande definition finns, som påpekas av *Sveriges Advokatsamfund*, dock inte av termen råvara. Begreppet definieras inte heller i gällande rätt. I de ändringar som gjordes för att inkorporera marknadsriskerna i Basel I⁸, definierades råvara (commodity) som en fysisk produkt som är eller kan bli föremål för handel på en andrahandsmarknad, t.ex. jordbruksprodukter, mineraler (inklusive olja) och ädelmetaller. När det infördes en skyldighet att beräkna ett kapitalkrav för marknadsrisken råvarurisk i svensk rätt exemplifierades begreppet råvaror med metaller, pappersmassa, jordbruksprodukter, elektrisk kraft och andra energiprodukter (prop. 1999/2000:94 s. 36). I Basel II (punkt 224) anges som exempel på råvaror (commodities) som råolja, metaller och skördeprodukter. Av dessa exempel framgår att termen råvara används i en mycket vid betydelse och omfattar såväl obearbetade produkter eller på annat sätt förädlade produkter. Vi anser dock att termen inte bör definieras i den nya kapitaltäckningslagen.

Observera att även om guld är en råvara så ingår det inte i beräkningen av marknadsrisken råvarurisk utan behandlas på samma sätt som valutarisker (se avsnitt 13.1).

Handelssyfte

Av artikel 11.2 i kapitalkravsdirektivet framgår under vilka förutsättningar en position innehas i avsikt att bedriva handel med den. Eftersom uttrycket är centralt för den närmare innebörden av begreppet handelslagret bör även det uttrycket definieras i lagen. I överensstämmelse med vad som framgår av kapitalkravsdirektivet bör det framgå av den nya kapitaltäckningslagen att handelssyfte tar sikte på positioner som innehas i syfte att på kort sig säljas vidare eller i syfte att på kort sikt dra nytta av faktiska eller förväntade skillnader mellan inköps- och försäljningspriser eller andra förändringar av priser eller räntesatser.

Som konstaterats ovan skall instituten ha riktlinjer och förfaranden för att bestämma vilka positioner som skall ingå i handelslagret. Vid utformningen av dessa riktlinjer måste instituten beakta innebörden av handelssyfte. Av artikel 11.3 i kapitalkravsdirektivet framgår emellertid att det även skall finnas strategier, riktlinjer och förfaranden som behandlar de positioner som instituten har i handelssyfte.

Mot denna bakgrund föreslås i promemorian att det i svensk rätt bör tas in en bestämmelse av vilken det framgår att för de positioner som innehas i handelssyfte skall instituten ha en handelsstrategi samt kunna styra handeln med positionerna och övervaka positionerna mot handelsstrategin. Enligt promemorian skall det för dessa ändamål finns

⁸ Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks, Januari 1996, s. 27.

skriftliga riktlinjer och instruktioner. Om ett institut saknar riktlinjer etc. för sådana positioner som de uppenbarligen har i handelssyfte strider detta mot reglerna.

Enligt *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anger direktivet inte att det behöver finnas några instruktioner. Vi menar emellertid att den omständigheten att instituten skall ha metoder för att kunna styra handeln etc. måste dessa metoder komma till uttryck på något sätt. Eftersom begreppet instruktioner används i svensk rätt för att beskriva dokument som verkställer inriktningen i de mer övergripande riktlinjerna, är det lämpligt att detta nämns i lag. Avsikten är dock inte att gå längre än direktivet. Detta kan förtydligas genom att bestämmelsen anger att institutet skall ha de riktlinjer och instruktioner som behövs.

Enligt promemorian är det styrelsen som ansvarar för att det finns riktlinjer och instruktioner. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att de svenska bestämmelserna bör följa direktivet så att styrelsen inte tillförs frågor av operativ karaktär. De påpekar att enligt kapitalkravsdirektivet är det ”den högsta ledningen” (senior management) som skall godkänna handelsstrategin. Vi delar föreningarnas uppfattning att styrelsen inte bör pekats ut som ansvarig för det närmare innehållet i dessa riktlinjer etc.

System och kontrollfunktioner

Av artikel 11.4 i kapitalkravsdirektivet framgår att instituten skall bygga upp och upprätthålla system och kontrollfunktioner för att hantera handelslagret. Av del B i bilaga VII framgår att systemen och kontrollerna skall ge försiktiga och tillförlitliga uppskattningar av positionernas värden.

De positioner som ingår i handelslagret värderas från olika typer av marknadsinformation. Ofta kan värdet av en position utläsas av de priser som finns tillgängliga på marknaden. Ibland krävs det dock att instituten själva, med stöd av relevant marknadsinformation, beräknar värdet på positionen. Eftersom positionernas värde utgör underlag för beräkningen av kapitalkraven är en korrekt värdering av positionerna en förutsättning för att kapitalkravsberäkningarna också skall bli korrekta. En felaktig värdering av en position innebär att det kapitalkrav som beräknas på positionen blir felaktigt.

Det framgår inte uttryckligen av kapitalkravsdirektivet om adekvata system och kontroller är en förutsättning för att positionerna skall medräknas i handelslagret, eller om det är ett fristående krav. Här görs dock bedömningen att det är det sistnämnda alternativet som avses.

Det behövs emellertid inte någon särskild bestämmelse om att ett institut skall ha betryggande system för att kunna uppskatta värdet på positionerna i handelslagret. Som framgår ovan måste alla institut ha riskhanteringssystem som gör det möjligt att mäta bl.a. riskens storlek, rapportera och ha kontroll över riskerna i institutet. Ett instituts system och kontrollfunktioner för att värdera positionerna i handelslagret är en del av dess riskhantering.

Riktlinjer för positioner i handelslagret

Enligt del D i bilaga VII till kapitalkravsdirektivet skall instituten ha riktlinjer och förfaranden för att bestämma vilka positioner som skall ingå i handelslagret. Dessutom skall instituten ha riktlinjer och förfaranden för den övergripande förvaltningen av handelslagret. Av dessa skall det framgå bl.a. vilken verksamhet instituten anser utgör handel och hur instituten kan hantera riskerna i handelslagret (se avsnitt 7.1). I del D finns det också vissa närmare bestämmelser om hur specifika finansiella instrument skall hanteras när de ingår i handelslagret (se nedan). Syftet med dessa regler torde vara att det tydligt skall framgå var gränsen går mellan handelslagret och den övriga verksamheten för att därigenom undvika att kapitalkraven beräknas på ett felaktigt sätt samt att se till att det finns riktlinjer för hanteringen av riskerna i verksamheten.

I överensstämmelse med direktivet bör det införas en bestämmelse av vilken det framgår att ett institut skall fastställa vilka positioner som skall ingå i handelslagret. För detta ändamål skall instituten ha riktlinjer och instruktioner. Dessa riktlinjer, som skall utformas med utgångspunkt från de krav den nya kapitaltäckningslagen ställer, kommer att utgöra utgångspunkten när det bestäms om en position ingår i handelslagret eller inte. Om riktlinjerna avviker från lagen kan Finansinspektionen ingripa med sanktioner.

Enligt 6 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse skall banker och kreditmarknadsföretag ha tillförlitliga riskhanteringssystem. Enligt 6 kap. 5 § samma lag styrelsen i ett sådant företag vidare se till att det finns riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen. Dessa bestämmelser har kombinerats med en möjlighet för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka åtgärder instituten skall vidta för att uppfylla de angivna kraven. I avsnitt 7 föreslås att motsvarande bestämmelser skall införas för värdepappersbolag.

De krav som direktivet ställer på den övergripande förvaltningen av handelslagret framgår av de bestämmelser som enligt gällande rätt gäller för banker och kreditmarknadsföretag och som här föreslås för värdepappersbolag (se avsnitt 7.1). Någon särskild bestämmelse härom behövs därför inte tas in i den nya kapitaltäckningslagen.

Interna säkringar, aktier och tillskott samt återköpsavtal relaterade till handelslagret

Enligt del D i bilaga VII får de behöriga myndigheterna tillåta att *aktier och andelar och vissa tillskott som skall avräknas från kapitalbasen* får ingå i handelslagret om institutet kan visa att det för dessa instrument är en aktiv marknadsgarant (market maker), dvs. har åtagit sig att köpa att sälja finansiella instrument för att upprätthålla likviditeten i instrumentet. Instrument som ett institut är aktiv marknadsgarant för ingår emellertid i handelslagret redan enligt den ovan beskrivna huvudregeln. En följd av regeln i kapitalkravsdirektivet torde dock vara att dessa poster inte skall räknas av från kapitalbasen utan i stället skall ingå i handelslagret för

beräkning av kapitalkravet för marknadsrisker. Denna undantagsbestämmelse behandlas närmare i avsnitt 8.2.2.

Enligt kapitalkravsdirektivet får emellertid även interna säkringar, aktier och vissa tillskott samt återköpsavtal relaterade till handelslagret under vissa förutsättningar ingå i handelslagret.

Med en *intern säkring* (internal hedge) avses enligt direktivet en position som helt eller delvis eliminerar risken i en exponering utanför handelslagret, exempelvis genom att ett institut säkrar kreditrisken i en exponering i verksamhet som ligger utanför handelslagret genom ett kreditderivat som ingår i handelslagret.

Enligt kapitalkravsdirektivet får en intern säkring räknas till handelslagret om den innehas i handelssyfte och kraven på försiktig värdering är uppfyllda (se föregående avsnitt). Syftet med denna bestämmelse är att instituten i kapitaltäckningshänseende skall kunna behandla interna säkringar som innehas i handelssyfte på samma sätt som om en sådan position ingåtts med en extern motpart. Institutet kan dock inte genom en intern säkring få några lättnader från de kapitalkrav som gäller i den övriga verksamheten så länge inte risken i handelslagret förs vidare till en extern motpart.

Enligt bilaga D får även vissa återköpsavtal relaterade till handelslagret under vissa förutsättningar ingå i handelslagret.

Enligt de angivna bestämmelserna får de ovan angivna instrumenten räknas in i handelslagret trots att de inte ingår i handelslagret enligt huvudregeln i artikel 11.1–11.3. Det behövs därför särskilda bestämmelser för att de skall kunna ingå i handelslagret. *Finansinspektionen* anför i anslutning till detta att promemorians förslag innebär att det i princip är möjligt att hänföra vilka positioner som helst till handelslagret. Inspektionen föreslår att de grundläggande riktlinjerna för vilka positioner som skall ingå i handelslagret anges i lag och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer sedan får ett bemyndigande att precisera innebörden av dessa riktlinjer.

De positioner som avses i kapitalkravsdirektivet, och som får räknas till handelslagret, utgör en begränsad krets av positioner. Det är således inte fråga om att föreskriva att vilka positioner som helst kan hänföras till handelslagret. Vi delar promemorians bedömning att lagen inte bör tyngas med en uppräkningslista av olika instrument som får inkluderas i handelslagret. Inte heller bör lagen ställa upp särskilda krav för vissa enskilda kategorier av positioner som i vissa specifika fall kan tillåtas ingå i handelslagret. Vilka positioner som får räknas till handelslagret samt kraven för att så skall få ske, utöver vad som följer av huvudregeln, bör i stället klargöras i föreskriftsform.

6.3 Finansiellt instrument

<p>Regeringens förslag: Med ett finansiellt instrument avses ett avtal som ger upphov till en finansiell tillgång för en part samtidigt som en annan part får en finansiell skuld eller utfärdar ett egetkapitalinstrument.</p>
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Advokatsamfund* anser att definitionen av finansiellt instrument är välfunnen och bör kunna läggas till grund för motsvarande definitioner också i annan lagstiftning, med i varje enskilt fall erforderliga kvalifikationer.

Kapitalkravsdirektivets innehåll

Den nya definitionen av finansiellt instrument

Enligt artikel 3.1 första stycket i 2006 års kapitalkravsdirektiv definieras finansiellt instrument som varje avtal som ger upphov till en finansiell tillgång för en part, samtidigt som en annan part ådrar sig en finansiell skuld eller utfärdar ett ägarandelsbevis.

Enligt artikel 3.1 tredje stycket skall finansiella instrument omfatta både primära finansiella instrument eller likvida instrument och finansiella derivatinstrument vilkas värde är beroende av priset för ett underliggande finansiellt instrument eller av räntesats, index eller pris för någon annan underliggande faktor och åtminstone omfattar de instrument som anges i avsnitt C i bilaga 1 i direktiv 2004/39/EG.

Finansiellt instrument enligt direktivet om marknader för finansiella instrument (2004/39/EG) (MiFID)

I del C i bilaga 1 till MiFID definieras ett *finansiellt instrument* som

1. Överlåtbara värdepapper.
2. Penningmarknadsinstrument.
3. Andelar i företag för kollektiva investeringar.
4. Optioner, terminskontrakt, swappar, räntesäkringsavtal och varje annat derivatkontrakt som avser värdepapper, valutor, räntor eller avkastningar, eller andra derivatinstrument, finansiella index eller finansiella mått som kan avvecklas fysiskt eller kontant.
5. Optioner, terminskontrakt, swappar, räntesäkringsavtal och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror, som måste avvecklas kontant eller kan avvecklas kontant på en av parternas begäran (på grund av ett annat skäl än utebliven betalning eller någon annan händelse som leder till kontraktets upphörande).
6. Optioner, terminskontrakt, swappar och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror som kan avvecklas fysiskt förutsatt att de handlas på en reglerad marknad och/eller en MTF-plattform.
7. Optioner, terminskontrakt, swappar, terminer och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror, som kan avvecklas fysiskt om inget annat anges i C punkten 6 och som inte är för kommersiella ändamål, som anses ha egenskaper som andra derivat till finansiella instrument, med utgångspunkt från bland annat om clearing och avveckling sker via erkända avvecklingsorganisationer, eller om de är föremål för regelmässiga marginalsäkerhetskrav.
8. Derivatinstrument för överföring av kreditrisk.
9. Finansiella kontrakt avseende prisdifferenser.

10. Optioner, terminskontrakt, swappar, räntesäkringsavtal och varje annat derivatkontrakt som avser klimatvariationer, fraktavgifter, utsläppsrätter eller inflationstakten eller någon annan officiell ekonomisk statistik, som måste avvecklas kontant eller kan avvecklas kontant på en av parternas begäran (på grund av ett annat skäl än utebliven betalning eller någon annan händelse som leder till kontraktets upphörande), samt varje annat derivatkontrakt som avser tillgångar, rättigheter, skyldigheter, index och åtgärder om inte något annat anges i detta avsnitt C, som anses ha egenskaper som andra derivat till finansiella instrument, med utgångspunkt från bland annat om det handlas på en reglerad marknad eller en MTF-plattform, om clearing och avveckling sker via erkända avvecklingsorganisationer, eller om de är föremål för regelmässiga marginalsäkerhetskrav.

Överlåtbara värdepapper är enligt artikel 4.1.18 värdepapper (utom betalningsmedel) som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden. Som exempel anges

a) aktier och andra värdepapper som motsvarar andelar i aktiebolag, bolag med personligt ansvar eller andra enheter samt depåbevis för aktier,

b) obligationer eller andra skuldförbindelser, inklusive depåbevis för sådana värdepapper,

c) alla andra värdepapper som ger rätt att förvärva eller sälja sådana överlåtbara värdepapper eller som resulterar i en kontantavveckling som beräknas utifrån noteringar för överlåtbara värdepapper, valutor, räntor eller avkastningar, råvaror, eller andra index eller mått.

Penningmarknadsinstrument är enligt artikel 4.1.19 sådana kategorier av instrument som normalt omsätts på penningmarknaden. Som exempel anges statsskuldväxlar, inlåningsbevis och företagscertifikat, med undantag av betalningsmedel.

Skälen för regeringens förslag: Till skillnad från 1993 års kapitalkravsdirektiv innehåller 2006 års kapitalkravsdirektiv inte någon mer eller mindre uttömmande uppräkningslista av vad som avses med ett finansiellt instrument. I stället definieras ett finansiellt instrument som varje avtal som ger upphov till en finansiell tillgång för en part, samtidigt som en annan part ådrar sig en finansiell skuld eller utfärdar ett ägarandelsbevis.

En definition av finansiella instrument liknande den i kapitalkravsdirektivet finns i punkten 11 i den internationella redovisningsstandarden IAS 32 (Finansiella instrument; upplysningar och klassificering). Där definieras ett finansiellt instrument som varje form av avtal som ger upphov till både en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag.

Enligt IAS 32 är en finansiell tillgång varje tillgång i form av

a) kontanter,

b) egetkapitalinstrument i ett annat företag,

c) avtalsenlig rätt att

i) erhålla kontanter eller annan finansiell tillgång från ett annat företag,

ii) byta en finansiell tillgång eller en finansiell skuld med annat företag enligt villkor som kan komma att visa sig vara förmånliga,

d) avtal som kommer eller kan komma att regleras i företagets egna egetkapitalinstrument och är

i) ett instrument som inte är derivat och som medför att företaget är eller kan bli förpliktigt att erhålla ett variabelt antal av företagets egetkapitalinstrument,

ii) ett derivat som kommer eller kan komma att regleras på annat sätt än genom att byta ett fastställt kontantbelopp eller annan finansiell tillgång mot ett fastställt antal av företagets egna egetkapitalinstrument. I detta syfte innefattar företagets egna egetkapitalinstrument inte instrument som i sig själva är avtal om framtida mottagande eller leverans av företagets egna egetkapitalinstrument.

En finansiell skuld är varje skuld som

a) innebär en avtalsenlig skyldighet

i) att erlægga kontanter eller annan finansiell tillgång till ett annat företag, eller

ii) att byta en finansiellt tillgång eller en finansiell skuld med annat företag under villkor som kan komma att visa sig vara oförmånliga.

b) avtal som kommer eller kan komma regleras i företagets egna kapitalinstrument och är

i) ett instrument som inte är derivat och som medför att företaget är eller kan bli förpliktigt att erlægga ett variabelt antal av företagets egna egetkapitalinstrument

ii) ett derivat som kommer eller kan komma att regleras på annat sätt än genom att byta ett fastställt kontantbelopp eller annan finansiell tillgång mot ett fastställt antal av företagets egna egetkapitalinstrument. I detta syfte innefattar företagets egna egetkapitalinstrument inte instrument som i sig själva är avtal om framtida mottagande eller leverans av företagets egna egetkapitalinstrument.

Enligt IAS 32 avses med ett egetkapitalinstrument varje form av avtal som styrker en residual rätt i ett företags tillgångar efter avdrag för alla dess skulder.

Som exempel på finansiella instrument nämns i IAS 32 (VT 3 och 4)

– kontanter,

– tillgodohavande i en bank,

– kundfordringar och leverantörskrediter,

– kortfristiga värdepapper som fordringar respektive skulder,

– lånefordringar och låneskulder, och

– obligationsfordringar och obligationsskulder.

Med egetkapitalinstrument avses en rätt i ett företags nettotillgångar t.ex. en aktie. Även derivat utgör ett finansiellt instrument. Ett derivat är ett kontrakt vars värde bestäms av förändringen i exempelvis en särskild ränta eller priset på ett värdepapper. En vanlig typ av derivat är optioner att i framtiden förvärva aktier till ett förutbestämt pris. Många derivat kan anta såväl ett positivt som ett negativt värde.

Utöver vad som nu sagts skall dock alla de instrument som räknas upp i MiFID omfattas av definitionen av finansiellt instrument i kapitalkravsdirektivet.

Begreppet finansiellt instrument i kapitalkravsdirektivet har en delvis annan innebörd än i t.ex. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument. I båda dessa lagar definieras finansiellt instrument som ”fondpapper och annan rättighet eller förpliktelse avsedd för handel på värdepappersmarknaden. För att det

inte skall råda någon tveksamhet om vad som avses med finansiella instrument i kapitaltäckningssammanhang, bör begreppet definieras i den nya kapitaltäckningslagen.

Eftersom kapitalkravsdirektivet är ett minimidirektiv (se t.ex. skäl 8 och artikel 1.2) får dock medlemsstaterna införa strängare bestämmelser än de som finns i direktivet. Vi ser dock inte något behov av att gå längre än vad direktivet föreskriver. Mot denna bakgrund bör definitionen av finansiella instrument ges en lydelse motsvarande den i kapitalkravsdirektivet. I stället för att använda begreppet ägarandelbevis bör dock i likhet med IAS 32 begreppet ”egetkapitalinstrument” användas.

I avsnitt 6.2 föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka poster som får ingå i handelslagret och omfattningen av dessa. Detta bemyndigande gör det möjligt att föreskriva vilka finansiella instrument (enligt definitionen ovan) som skall ingå i handelslagret.

7 Riskhantering m.m. och kapitalutvärderingsprocessen

7.1 Styrformer, riskhantering och intern kontroll

Regeringens förslag: En bank och ett kreditmarknadsföretag skall identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker deras rörelser är förknippade med. Företagen skall vidare ha en tillfredställande intern kontroll.

En banks och ett kreditmarknadsföretags rörelser skall organiseras och drivas på ett sådant sätt att deras struktur, förbindelser med andra företag och ställning kan överblickas.

Styrelsen skall ansvara för att kraven på soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet är uppfyllda.

Motsvarande bestämmelser skall införas i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Styrelsen i ett värdepappersbolag skall vidare se till att det finns riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorian innehöll emellertid inte någon ändring av bestämmelsen om genomlysbarhet eller någon uttrycklig bestämmelse om att styrelsens ansvar för att kraven på soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet är uppfyllda. Den angav vidare att *rutinerna* för intern kontroll skall vara tillfredsställande.

Remissinstanserna: *Riksbanken* påpekar att artikel 22 i kreditinstitutsdirektivet även ställer krav på att instituten skall vara genomlysbara. *Finansinspektionen* anser att lagtexten närmare bör anpassas till ordalydelsen i direktivet. De befintliga bestämmelserna i lagen om och bank- och finansieringsrörelse bör därför kompletteras med en bestämmelse om att instituten skall ha effektiva styrformer som bl.a. omfattar en tydlig organisationsstruktur, effektiva metoder med en väl definierad, överblickbar och konsekvent ansvarsfördelning för att identifiera, hantera övervaka och rapportera de risker som institutet är eller kan komma att bli exponerat för. Det bör också framgå att varje institut skall ha en tillfredsställande intern kontroll, däribland sunda rutiner för administration och redovisning. Det bör också uttryckligen framgå att kraven på styrformer, organisation, riskhantering samt intern kontroll skall omfatta hela institutets verksamhet och stå i proportion till arten och omfattningen av institutets verksamhet och komplexitetsgrad. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anför att det inte är *rutinerna* för intern kontroll utan hela den interna kontrollen som skall vara tillfredsställande.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 22.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall hemländernas behöriga myndigheter kräva att varje kreditinstitut har *effektiva styrformer*, som bl.a. omfattar en tydlig organisationsstruktur med en väl definierad, överblickbar och konsekvent ansvarsfördelning, *effektiva metoder* för att identifiera, hantera, övervaka och rapportera de risker som kreditinstitutet är eller skulle kunna bli exponerat för,

tillfredsställande rutiner för intern kontroll, däribland sunda förfaranden för administration och redovisning.

Enligt artikel 22.2 i samma direktiv skall dessa styrformer, metoder och rutiner omfatta hela verksamheten och stå i proportion till arten och omfattningen av kreditinstitutets verksamheter och till dess komplexitetsgrad. De tekniska kriterierna i bilaga V skall beaktas.

Enligt artikel 68.1 i kreditinstitutsdirektivet skall varje kreditinstitut individuellt uppfylla de förpliktelser som anges i artikel 22.

Av artiklarna 2 och 34 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att reglerna i artiklarna 22, 68.1 och bilaga V till kreditinstitutsdirektivet gäller även för värdepappersföretag.

I bilaga V till kreditinstitutsdirektivet finns tekniska kriterier för organisation och riskhantering. Dessa behandlas i det följande.

Styrning

Enligt punkten 1 i bilaga V skall den ansvariga ledningen ange formerna för uppdelningen av ansvar inom organisationen och förebyggande av intressekonflikter.

De krav som ställs på riskhanteringssystem

Enligt punkten 2 i bilaga V, som behandlar *riskhantering*, skall den ansvariga ledningen godkänna och periodiskt se över strategier och riktlinjer för att ta på sig, hantera, övervaka och reducera de risker som kreditinstituten är exponerade eller kan exponeras för, däribland de risker som skapas av den makroekonomiska miljön där det verkar med hänsyn till konjunkturcykelns olika faser.

Kredit- och motpartsrisker behandlas i punkterna 3–5. Där sägs att kreditgivning skall baseras på sunda och väldefinierade kriterier. Förfarandet för att godkänna, ändra, förnya och återfinansiera krediter skall fastställas klart. Genom effektiva system skall det bedrivas en löpande förvaltning och övervakning av de olika kreditriskbärande portföljerna och exponeringarna, bl.a. för att identifiera och hantera problemkrediter och genomföra behövliga värdering och avsättningar. Kreditportföljerna skall ha en lämplig diversifiering med hänsyn till kreditinstitutets målmarknader och övergripande kreditstrategi.

Beträffande *kvarstående risker* skall enligt punkten 6 risken för att kreditinstitutets erkända kreditriskreducerande tekniker visar sig vara mindre effektiva än förväntat, åtgärdas och kontrolleras genom skriftliga riktlinjer och förfaranden.

Enligt punkten 7 skall *koncentrationsrisker* som uppstår till följd av exponering mot motparter, grupper av motparter med inbördes anknytning och motparter inom samma ekonomiska sektor, geografiska region, eller exponeringar som avser samma verksamhet eller råvara, och vid tillämpning av metoder för kreditriskreducering, inbegripet särskilt risker i samband med stora indirekta kreditexponeringar (exempelvis mot en enskild emittent av säkerheter) åtgärdas och kontrolleras genom skriftliga riktlinjer och förfaranden.

Enligt punkten 8 skall *risker som uppstår till följd av värdepapperisering* där kreditinstitutet är originator eller medverkande institut utvärderas och åtgärdas genom lämpliga riktlinjer och förfaranden för att bl.a. säkerställa att transaktionens ekonomiska innehåll avspeglas fullständigt i riskbedömning och ledningens beslut. Likviditetsplaner för att åtgärda effekterna av både planerad och förtida amortering skall finnas hos det kreditinstitut som initierar rullande värdepapperisering med bestämmelser om förtida amortering (punkten 9).

Enligt punkten 10 skall det införas riktlinjer och förfaranden för matning och hantering av alla väsentliga källor till och effekter av *marknadsrisker*.

Av punkten 11 framgår att det skall inrättas system för att utvärdera och hantera *risker till följd av möjliga ränteförändringar*, i den utsträckning som de påverkar kreditinstitutets icke-handelsrelaterade verksamhet.

Reglerna i punkterna 12 och 13 behandlar *operativ risk*. Enligt dessa regler skall det införas riktlinjer och förfaranden för att utvärdera och hantera exponering för operativ risk, inbegripet extrema händelser med stor inverkan på institutets verksamhet. Det skall vidare finnas beredskaps- och kontinuitetsplaner för att säkerställa ett kreditinstituts förmåga att verka löpande och begränsa förlusterna vid en allvarlig störning i verksamheten.

För *likviditetsrisker* föreskrivs i punkten 14 att det skall finnas riktlinjer och förfaranden för kontinuerlig och framåtblickande mätning och hantering av institutets nettofinansieringsposition och finansieringsbehov. Alternativa scenarion skall övervägas och de antaganden som ligger till grund för besluten om nettofinansieringspositionen skall ses över regelbundet. Enligt punkten 15 skall det också finnas beredskapsplaner för att hantera likviditetskriser.

Skälen för regeringens förslag: Av de regler som beskrivits i det föregående framgår vilka krav som direktiven ställer på ett instituts styrformer, riskhantering och interna kontroll. Kraven gäller för alla kreditinstitut och värdepappersbolag. De nämnda företagens verksamheter kan dock vara begränsade i olika avseenden. Kraven får då anpassas till verksamhetens omfattning, se artikel 22.2 i kreditinstitutsdirektivet. Som exempel kan nämnas att inte alla värdepappersbolag lämnar kredit. Av detta följer att flera av de specifika krav som gäller för kreditrisker enligt bilaga V till kreditinstitutsdirektivet inte gäller för dessa företag. Kraven får vidare anpassas till omfattningen av den verksamhet som drivs av instituten.

De krav som ställs upp är ett led i att se till att instituten har tillräckligt stort kapital i förhållande till sina risker (se även avsnitt 7.2).

Gällande rätt

I lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse finns ett antal övergripande bestämmelser om bankers och kreditmarknadsföretags (kreditinstitut) rörelser. Enligt bestämmelsen om *soliditet och likviditet* skall ett kreditinstituts rörelse drivas på ett sådant sätt att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras (6 kap. 1 §).

Bestämmelsen om soliditet och likviditet behandlas utförligare i avsnitt 7.2.

Enligt en bestämmelse om *riskhantering* skall ett kreditinstitut identifiera, mäta, styra och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Kreditinstitutet skall därvid särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras (6 kap. 2 §). Av motiven till bestämmelsen (prop. 2002/03:139 s. 278 ff) framgår bl.a. att den ställer upp de mål som ett fungerande riskhanteringssystem skall uppnå, men utan att närmare ange hur det skall ske. Grundläggande beståndsdelar i ett bra riskhanteringssystem sägs vara fungerande informationsvägar, beslutssystem samt styrning och styrsystem.

I de nämnda förarbetena beskrivs riskhanteringsprocessen på följande sätt. Det första ledet i processen är att *identifiera* vilka riskerna är. Därefter skall riskens storlek uppskattas (*mätas*). Detta gäller både enskilda risker och rörelsens samlade risk. I begreppet *styra* ligger att instituten skall ha kunskap och förmåga att aktivt styra sina risker. Detta krav innebär att institutet måste kunna styra rörelsens utveckling och aktivt utnyttja riskreducerande möjligheter. Till grund för bedömningen av vilka riskbegränsade åtgärder som skall vidtas måste ligga en uppfattning om vilka risker som är acceptabla i rörelsen. Med begreppet *ha kontroll* avses att det måste finnas en kontrollfunktion som granskar efterlevnaden av olika system och instruktioner.

Att det skall vara möjligt att *genomlys* en banks och ett kreditmarknadsföretags rörelser framgår av 6 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Enligt den bestämmelsen skall rörelsen organiseras och drivas på ett sådant sätt att företagets ställning kan överblickas. När det gäller *rörelsens bedrivande* innebär bestämmelsen att företagets tillgångar skall vara överblickbara och dess ekonomiska ställning möjlig att värdera med någorlunda säkerhet. När det gäller *organisationen* av rörelsen innebär bestämmelsen att såväl den juridiska personen som den faktiska strukturen skall vara uppbyggd så att det utan svårighet går att överblicka ansvars- och ägarförhållanden. Detta gäller i förhållande till såväl Finansinspektionen och Riksbanken som externa intressenter samt företagets ägare och ledning (prop. 2002/03:139 s. 276 f).

Det övergripande ansvaret för att bestämmelserna om soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet är uppfyllda vilar på styrelsen (prop. 2002/03:139 s. 530). Enligt 6 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse skall styrelsen i ett kreditinstitut se till att det finns interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen. Begreppet riktlinjer omfattar strategi- och policydokument, medan begreppet instruktioner omfattar mer grundläggande regler för t.ex. kreditgivning och kredithantering. Som exempel på vad riktlinjerna kan komma att innehålla nämns vilka risknivåer som är acceptabla. Syftet med bestämmelsen är att instituten skall förmås att ange inriktningen för olika verksamheter, risker eller funktioner i den omfattning som behövs för att på ett övergripande plan styra rörelsen (prop. 2002/03:139 s. 351 ff). Om det är erforderligt med riktlinjer och instruktioner för en viss verksamhet avgörs främst med ledning av de

krav som kommer till uttryck i bestämmelserna om soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet. En verksamhets relativa vikt i förhållande till den samlade rörelsen är av betydelse. Ju mer omfattande eller potentiellt resultatpåverkande en verksamhet är desto större skäl finns det att utfärda riktlinjer eller instruktioner för den (prop. s. 531).

Det finns inte några motsvarande bestämmelser i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Enligt den lagen skall dock värdepappersrörelse drivas så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls och enskildas kapitalinsatser inte otillbörligen äventyras samt i övrigt så att rörelsen kan anses sund.

Effektiva metoder för riskhantering

Av artikel 22.1 i kreditinstitutsdirektivet framgår att ett institut skall ha effektiva metoder för att identifiera, hantera, övervaka och rapportera de risker som kreditinstitutet är eller skulle kunna bli exponerat för. Vad detta innebär preciseras i bilaga V. De kriterier som beskrivs i bilagan skall dock inte ses som en uttömmande uppräkningslista av vilka krav som ställs på riskhanteringssystemen för att metoderna skall anses uppfylla kraven i artikel 22.1. De mål som kreditinstitutsdirektivet anger att ett riskhanteringssystem skall uppnå motsvarar dem som finns i 6 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Begreppet ”identifiera” förekommer i lagen om bank och finansieringsrörelse och kreditinstitutsdirektivet. I övrigt använder de båda regelverken olika formuleringar för att beskriva beståndsdelarna i ett effektivt riskhanteringssystem. Innebörden i de båda regelverken torde dock vara desamma. Det i kreditinstitutsdirektivet använda begreppet ”hantera” torde innebära att institutet skall kunna uppskatta riskens storlek (mäta den) och vidta de åtgärder som bedöms nödvändiga (styra). Det i kreditinstitutsdirektivet använda begreppet ”övervaka” torde innebära att instituten skall kontrollera hur riskernas utvecklas över tiden. Även detta torde rymmas under rekvisitet ”styra” i riskhanteringsbestämmelsen i lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Kravet på rapportering i kreditinstitutsdirektivet innebär att det skall finnas fungerande informationsvägar för att hålla såväl institutets styrelse och övriga ledning som handläggare och andra beslutsfattare i organisationen underrättade om riskernas storlek och utveckling. Begreppet ”rapportera” i kreditinstitutsdirektivet har inte någon uttrycklig motsvarighet i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Som framgår av förarbetena till bestämmelsen i lagen om bank- och finansieringsrörelse är dock fungerande informationsvägar en grundläggande beståndsdel i ett bra riskhanteringssystem (prop. 2002/03:139 s. 278). Även om ett institut knappast kan uppfylla de fyra övergripande målen (identifiera, mäta, styra och ha kontroll över riskerna) utan att ha fungerande informationsvägar, bör dock även rapporteringskravet för tydlighetens skull komma till uttryck i riskhanteringsbestämmelsen. Av riskhanteringsbestämmelsen i 6 kap. 2 § lagen om bank och finansieringsrörelse bör det därför framgå att ett kreditinstitut – förutom att identifiera, mäta, styra och ha kontroll – internt skall rapportera sina risker.

Enligt 16 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett kreditinstitut skall vidta för att uppfylla kraven på riskhantering i 6 kap. 2 §. Detta bemyndigande gör det möjligt – och även nödvändigt för att genomföra kreditinstitutsdirektivet – att meddela föreskrifter med ett sådant innehåll som avses i bl.a. bilaga V till detta direktiv.

Lagen om värdepappersrörelse innehåller inte någon bestämmelse motsvarande den som finns i lagen om bank- och finansieringsrörelse. För värdepappersbolag torde dock motsvarande följa av sundhetsbestämmelsen i lagen (1 kap. 7 §). Med hänsyn till vikten av att det finns fungerande riskhanteringssystem i bolagen är denna lösning emellertid inte tillfredsställande. För värdepappersbolagen bör det därför införas bestämmelser motsvarande dem i direktivet. Här föreslås att den bestämmelsen skall ges samma lydelse som den bestämmelse som finns i lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Styrformer

Enligt artikel 22 i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet skall ett institut ha effektiva styrformer som bl.a. omfattar en tydlig organisationsstruktur med en väl definierad överblickbar och konsekvent ansvarsfördelning. Ett annat sätt att uttrycka detta är att säga att institutet skall vara genomlysbart, se 6 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Effektiva styrformer är emellertid också en nödvändig beståndsdel i ett fungerande riskhanteringssystem. I promemorian gjordes bedömningen att regeln i artikel 22 om effektiva styrformer får anses omhändertagen genom bestämmelserna om riskhantering i 6 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och bestämmelsen i 5 § samma kapitel om att styrelsen skall se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen.

Vi delar emellertid *Riksbankens* och *Finansinspektionens* bedömning att det som sägs om effektiva styrformer i artikel 22 tydligare bör komma till uttryck i lag. Som Riksbanken anför bör det ske genom en hänvisning till bestämmelsen om genomlysbarhet i 6 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Enligt nämnda paragraf är en banks eller ett kreditmarknadsföretags organisation genomlysbar om företagets ställning går att överblicka. Regeln i kreditinstitutsdirektivet föreskriver emellertid att organisationsstrukturen skall vara tydlig. Bestämmelsen i lagen om bank- och finansieringsrörelse bör därför preciseras något. Av bestämmelsen bör det framgå att en banks och ett kreditmarknadsföretags rörelse skall organiseras och drivas på ett sådant sätt att inte bara dess ställning utan även dess strukturer kan överblickas. Det bör emellertid också förtydligas att en bank eller ett kreditmarknadsföretag är genomlysbart om också dess förbindelser med andra företag går att överblicka.

Som framgår av förarbetsuttalandena i gällande rätt (se ovan) har styrelsen det övergripande ansvaret för att instituten uppfyller kraven på soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet. För att

framhålla detta bör styrelsens ansvar för styrningen av institutet framgå av en ny bestämmelse i lagen om bank- och finansieringsrörelse.

För värdepappersbolag bör det i lagen om värdepappersrörelse införas motsvarande bestämmelser. Det kan visserligen diskuteras om bestämmelserna i den lagen behöver ha samma innebörd som bestämmelserna i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Den verksamhet som drivs av värdepappersbolag är nämligen inte lika riskfylld som den som drivs av kreditinstitut. Direktivens utformning ger dock ett mycket litet utrymme för att utforma kraven på olika sätt för kreditinstitut och värdepappersbolag. De skilda verksamheter som drivs av kreditinstitut och värdepappersbolag bör återspeglas i de krav som ställs på respektive institutstyp (se även om proportionalitetsprincipen nedan).

Intern kontroll

Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall ett institut också ha tillfredsställande rutiner för intern kontroll, däribland sunda förfaranden för administration och redovisning. En i sak överensstämmande regel fanns i 2000 års kreditinstitutsdirektiv, som föreskrev att kreditinstituten skall tillämpa sunda rutiner för administration, redovisning och erforderlig intern kontroll.

Begreppet intern kontroll definieras inte i kreditinstitutsdirektivet. Viss vägledning av vad som i allmänhet avses med intern kontroll finns dock i Finansinspektionens allmänna råd (2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag. Där lämnar inspektionen rekommendationer beträffande den interna kontrollen. Enligt dessa allmänna råd kan ett företag genom god intern kontroll säkerställa

- en ändamålsenlig och effektiv organisation av verksamheten,
- tillförlitlig finansiell rapportering,
- effektiv drift och förvaltning av organisationssystem,
- en god förmåga att identifiera, mäta, övervaka och hantera sina risker, och
- en god förmåga att efterleva lagar, förordningar, interna regler och god sed eller god standard.

I de allmänna råden anger Finansinspektionen att en god intern kontroll kan uppnås exempelvis genom att

- följa upp verksamheten löpande och se till att det finns kontroller som säkerställer att rapporteringen på ett rimligt sätt återspeglar verksamheten,
- kontrollera löpande att resurser utnyttjas effektivt och i syfte att nå företagets mål,
- ta fram interna regler, samt dokumentera och uppdatera dessa löpande,
- fördela ansvar och arbete så att intressekonflikter undviks,
- se till att en befattningshavare inte ensam handlägger en transaktion genom hela behandlingskedjan (dualitetsprincipen),
- säkerställa genom kontroller att information lämnas om utvecklingen inom ett verksamhetsområde avviker från riktlinjer och mål i företaget,

– säkerställa genom kontroller för informationssäkerhet och fysisk säkerhet, kontinuitet i verksamheten och skydda företags och kundernas tillgångar,

– se till att informations- och rapporteringssystem säkerställer aktuell och relevant information om institutets verksamhet och riskexponering etc.

Av inspektionens föreskrifter framgår vidare att det i företaget bör finnas en funktion för självständig riskkontroll liksom en funktion som utgör ett stöd för att verksamheten drivs enligt gällande regler (compliancefunktion). Styrelsen bör vidare se till att det finns en oberoende granskningsfunktion (internrevision) som utvärderar den interna kontrollen (som innefattar riskkontrollen och compliancefunktionen).

Av beskrivningen i det föregående framgår att det finns ett nära samband mellan en fungerande riskhantering och god intern kontroll. Som exempel kan nämnas den operativa risken. I kreditinstitutsdirektivet definieras operativ risk som risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller inte fungerande interna förfaranden, mänskliga fel, system eller yttre händelser, inbegripet rättsliga risker (artikel 4.22). I hanteringen av den operativa risken ingår en fungerande intern kontroll. På liknande sätt ingår intern kontroll i hanteringen av de övriga riskerna, t.ex. de finansiella riskerna kreditrisk och marknadsrisk.

De krav som riskhanteringsbestämmelsen i lagen om bank- och finansieringsrörelse ställer upp, kan bara uppfyllas om det finns en god intern kontroll. En god intern kontroll är alltså en del i en fungerande riskhantering och kapitalutvärdering. Det är därför inte nödvändigt att införa någon uttrycklig bestämmelse i lagen om bank- och finansieringsrörelse om att ett kreditinstitut skall ha tillfredsställande intern kontroll. Det kan dock finnas ett värde i att vara tydlig. Här föreslås därför att riskhanteringsbestämmelsen preciseras så att det framgår att tillfredsställande intern kontroll är ett moment i en fungerande riskhantering. I promemorian föreslogs att bestämmelsen skulle ange att instituten skall ha tillfredsställande rutiner för intern kontroll. Som *Finansinspektionen*, *Bankföreningen* och *Fondhandlareföreningen* pekar på är det den interna kontrollen och inte bara rutinerna för den som skall vara tillfredsställande.

Finansinspektionen anser att det dessutom av den nya kapitaltäckningslagen bör framgå att den interna kontrollen inkluderar sunda rutiner för administration och redovisning. Eftersom detta bara är en del av den interna kontrollen anser vi att en sådan precisering skulle bli missvisande.

Lagen om värdepappersrörelse innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om intern kontroll. En bestämmelse motsvarande den i kreditinstitutsdirektivet bör därför tas in i den lagen.

Proportionalitetsprincipen

Redan av förarbetena till de nuvarande bestämmelserna framgår att de krav som ställs på instituten enligt bestämmelserna om soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet kan variera med de verksamheter instituten ägnar sig åt (prop. 2002/03:39 s. 275, 276 och

279 f). Med hänsyn till *Finansinspektionens* önskemål bör det dock direkt av den nya kapitaltäckningslagen framgå att de krav som ställs på stabilitet och likviditet, riskhantering, genomlysning samt strategier, riktlinjer och instruktioner skall tillämpas i proportion till arten och omfattningen av institutets verksamhet och komplexitetsgrad. Vi vill erinra om att denna princip också bör beaktas vid utformningen av inspektionens föreskrifter.

Regleringen i lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersrörelse omfattar hela institutets verksamhet om inte annat framgår av respektive lag. Det är därför inte nödvändigt att, som Finansinspektionen föreslår, uttryckligen ange att de nämnda bestämmelserna gäller för hela institutets verksamhet.

7.2 Kapitalutvärderingsprocessen

Regeringens förslag: Ett institut skall ha metoder som gör det möjligt att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som till belopp, slag och fördelning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som det är eller kan komma att bli exponerat för. Institutet skall utvärdera dessa metoder för att säkerställa att de är heltäckande. En motsvarande bestämmelse skall tas in för värdepappersbolag. För värdepappersbolag skall det också införas en bestämmelse om soliditet och likviditet enligt vilken ett värdepappersbolags rörelse skall drivas på ett sådant sätt att dess förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras.

Promemorians förslag: Innehöll inte någon uttrycklig bestämmelse om kapitalutvärderingsprocessen.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att kapitalutvärderingsprocessen i artikel 123 uttryckligen bör framgå av lagtext. Inspektionen anser vidare att kapitaltäckningsgraden inte är ett soliditetsmått och efterlyser klagörande i lagtext. *FAR* noterar att det är mycket begränsade förändringar som görs i lagen om bank- och finansieringsrörelse och som inte reflekterar de förändringar i kapitalutvärderingsprocessen som instituten förväntas göra.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: I avsnitt 7.1 har det redovisats vilka krav som ställs på ett instituts riskhantering och dess genomlysbarhet. Enligt skäl 53 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv bör kreditinstituten säkerställa att de har internt kapital som är tillfredsställande i fråga om kvantitet, kvalitet och fördelning med hänsyn till de risker de är eller kan komma att bli exponerade för. De bör därför ha inrättat strategier och metoder för att bedöma om det interna kapitalet är tillräckligt och för att fortlöpande hålla det på en tillräcklig nivå.

Enligt artikel 123 i direktivet skall ett kreditinstitut ha infört sunda, effektiva och heltäckande strategier och metoder för att fortlöpande värdera och upprätthålla internt kapital som till belopp, slag och fördelning enligt deras uppfattning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som de är eller kan komma att bli exponerade för. Dessa strategier och metoder skall regelbundet utvärderas internt för att

säkerställa att de fortfarande är heltäckande och står i proportion till arten om omfattningen av kreditinstitutets verksamheter och till dessas komplexitetsgrad. Tillsynen över att denna bestämmelse följs behandlas i artikel 124 i kreditinstitutsdirektivet (se avsnitt 18.1).

Enligt artikel 68.2 i direktivet skall varje kreditinstitut som varken är ett dotterföretag i den medlemsstat där det auktoriserats och står under tillsyn eller ett moderföretag och varje kreditinstitut som inte ingår i sammanställningen enligt artikel 73 individuellt uppfylla kraven i artikel 123. Enligt skäl 15 i direktivet kan medlemsstaterna även kräva att artikel 123 uppfylls individuellt.

Av skäl 29 i och artiklarna 2 och 34 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag

Vilken innebörd har artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet?

Av artikel 22 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår att instituten skall ha effektiva riskhanteringssystem. Av den artikeln framgår dock bara att instituten skall ha god kontroll över sina risker, men den anger inte vilken risknivå som är acceptabel. Av artikel 123 i samma direktiv framgår emellertid att ett institut skall ha strategier och metoder för att kunna upprätthålla ett internt kapital som är tillräckligt stort i förhållande till dess risker.

Artikel 123 behandlar enligt sin ordalydelse bara vilka krav som ställs på ett instituts strategier och metoder. Artikeln anger dock inte uttryckligen att institutet faktiskt skall ha ett tillräckligt stort kapital i förhållande till sina risker. Eftersom kraven på innehållet i strategier och metoder saknar betydelse om det inte ställs något krav på storleken av kapitalet, får det ändå förutsättas att avsikten är att medlemsstaterna skall kräva att institutens risknivå anpassas till dess kapitalstyrka (se även skäl 53 i kreditinstitutsdirektivet och skäl 29 i kapitalkravsdirektivet). Att detta är avsikten framgår också av artikel 124.3 i kreditinstitutsdirektivet som anger att de behöriga myndigheterna skall fastställa om de styrformer, strategier, metoder och mekanismer som instituten infört och den kapitalbas de förfogar över är tillräckliga för att säkerställa en sund hantering och täckning av de risker de är exponerade för (se avsnitt 18.1).

Av artikel 123 följer att instituten skall se till att deras interna kapitalutvärderingsprocess är tillräcklig med hänsyn till riskerna i verksamheten och institutens verksamhetsbetingelser. För att kunna uppfylla detta krav är det viktigt att både institutens kapitalplanering och riskhantering är effektiv. I detta ingår bl.a. en strategi för att upprätthålla det kapital som behövs. Processen skall utmytna i en bedömning av om kapitalet är tillräckligt i förhållande till riskerna i rörelsen.

Innebörden av detta krav är att instituten utöver att uppfylla det lagstadgade kapitalkravet (avsnitt 9) har ett eget ansvar för att det interna kapitalet är tillräckligt för att täcka *samtliga* risker i rörelsen. Instituterna skall för detta ändamål utvärdera hur det interna kapitalet förhåller sig till

samtliga de risker som institutet är, eller kan bli, exponerade mot. Utvärderingen syftar således till att både fånga de risker som inte till fullo beaktas inom ramen för det lagstadgade minimikravet och de risker som inte ingår i det lagstadgade minimikravet, såsom exempelvis strategiska och konjunkturella risker. I sammanhanget bör understrykas att kravet i artikel 123 inte skall tolkas som att instituten per definition åläggs ett extra kapitalkrav. Om den interna kapitalutvärderingen visar att minimikravet på kapital utgör en tillräcklig buffert för att täcka institutets samtliga risker, krävs det inte att institutet gör några ytterligare avsättningar eller anpassar verksamheten i något annat avseende. Om resultatet av utvärderingen däremot ger vid handen att det lagstadgade minimikravet på kapital inte utgör en tillräcklig buffert, kommer institutet att behöva hålla ett högre kapital i förhållande till sina tillgångar än vad som ges genom minimikraven.

Gällande rätt

I lagen om bank- och finansieringsrörelse finns redan bestämmelser som kräver att banker och kreditmarknadsföretag anpassar risknivån till kapitalstyrkan. Enligt 6 kap. 1 § i den lagen skall en bank- och ett kreditmarknadsföretags rörelse drivas på ett sådant sätt att deras förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras. Av förarbetena till bestämmelsen framgår bl.a. följande (prop. 2002/03:139 s. 274 och 529 f.). Bestämmelsen har införts för att se till att instituten är motståndskraftiga mot störningar av olika slag, dvs. solida. Bestämmelsen innebär i realiteten en skyldighet att avpassa storleken på och risknivån i rörelsen efter kapitalstyrkan. Finansinspektionen har tillsyn över att regeln följs. Om inspektionen t.ex. gör bedömningen att risknivån är för hög i förhållande till buffertkapitalet, kan inspektionen inskrida med de sanktioner som den finner lämpliga trots att de formella kraven i övrigt – t.ex. kapitaltäckningskraven, reglerna om stora exponeringar eller liknande – är uppfyllda. Formellt riktas regeln endast mot det sätt som ett institut driver sin rörelse. Med ett visst givet buffertkapital får institutet inte driva sin rörelse på sätt som är för riskfyllt i förhållande till det givna buffertkapitalets storlek. Buffertkapital och risk är emellertid i viss bemärkelse utbytbara. I stället för att avstå från ett visst sätt att driva rörelsen kan ett institut välja att öka buffertkapitalet. Bestämmelsen är en rambestämmelse. Dess närmare innebörd kommer som regel att framgå av mer detaljerade bestämmelser i andra författningar. Dit hör t.ex. kapitaltäckningsreglerna. Regeln går emellertid ett steg längre än så och ålägger instituten att göra en fristående bedömning av om soliditeten och likviditeten är tillräcklig.

Av 6 kap. 2 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse framgår att företagen vid sin riskhantering särskilt skall se till att deras kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras.

Enligt 6 kap. 5 § samma lag skall styrelsen i ett kreditinstitut se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen. Begreppet riktlinjer omfattar strategi- och policydokument, medan begreppet instruktioner omfattar mer

grundläggande regler för t.ex. kreditgivning och kredithantering. Finansinspektionen kan ingripa mot ett institut som inte har nödvändiga eller ändamålsenliga riktlinjer eller instruktioner (prop. 2002/03:139 s. 531).

Hur bör artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet införlivas med svensk rätt?

Ett EG-direktiv är bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som skall uppnås men överlåter åt medlemsstaterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. Detta innebär att medlemsstaterna inte är bundna av t.ex. ett direktivs terminologi och systematik om väl det avsedda resultatet uppnås med en annan terminologi och systematik. Avgörande är att lagstiftningen uppnår det resultat som direktivet eftersträvar. Frågan är därför om de bestämmelser som finns i lagen om bank- och finansieringsrörelse är tillräckliga för att införliva artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet.

Enligt artikel 123 skall ett institut avpassa kapitalet till risknivån i rörelsen. Bestämmelsen i 6 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse innebär dock att instituten skall avpassa risknivån till kapitalet. Det är dock bara olika sätt att uttrycka samma sak. Visserligen kan inspektionen med stöd av den svenska bestämmelsen bara förelägga institutet att dra ner på rörelsen men inte att höja kapitalet. Ett institut kan dock ändå välja den senare lösningen. Som framgår av avsnitt 19.1 kan dock inspektionen med stöd av den svenska bestämmelsen förelägga ett institut att ha en högre kapitalbas om institutet bryter mot bl.a. soliditetsregeln. Både artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet och de svenska bestämmelserna förutsätter att instituten fortlöpande, dvs. hela tiden, har en lämplig relation mellan kapital och risknivå.

Enligt artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet skall kapitalet till belopp, slag och fördelning vara tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker instituten är eller kan komma att bli exponerade för. Även om det inte anges uttryckligen i 6 kap. 1 § och 2 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse, krävs emellertid detsamma för att ett institut skall anses driva verksamheten på ett sådant sätt att det inte äventyrar sin förmåga att fullgöra sina förpliktelser. Även de nämnda svenska bestämmelserna omfattar riskernas storlek och art. Som framgår av dessa bestämmelser skall kreditinstituten inte äventyra förmågan att fullgöra sina förpliktelser. Av detta framgår att bestämmelserna omfattar såväl kända risker som andra förutsebara risker.

Enligt artikel 123 skall instituten dessutom ha infört sunda effektiva och heltäckande strategier och metoder för att utvärdera kapitalet. Av 6 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse framgår att instituten skall ha strategier som behövs för att styra rörelsen. Varken 6 kap. 1, 2 eller 5 §§ anger dock uttryckligen att det måste finnas metoder som gör det möjligt att utvärdera kapitalet. Ett institut kan dock inte "se till" att dess risker inte äventyrar dess förmåga att fullgöra sina förpliktelser om det inte har metoder som är avpassade för detta. Dessutom skall instituten, förutom att ha strategier, ha sådana instruktioner som behövs för att styra rörelsen.

Slutligen framgår av artikel 123 att ett institut regelbundet skall utvärdera sina strategier och metoder. Det torde ligga i sakens natur att

ett institut inte kan driva sin rörelse på det sätt som anges i 6 kap. 1 § och 2 § andra stycket om det inte regelbundet ser över sin rörelse.

Bestämmelserna i 6 kap. 1 §, 2 § andra stycket och 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse är alltså enligt vår bedömning tillräckliga för att införliva artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet. *Finansinspektionen* anser dock att kapitalutvärderingsprocessen i artikel 123 uttryckligen bör framgå av lagtexten. Enligt inspektionen ger artikeln uttryck för grundläggande och viktiga principer för instituten och tillsynsmyndigheterna. Dessa principer om institutens egna interna kapitalutvärdering måste därför tydligt framgå av lag. En anledning till detta är att undvika eventuella rättsprocesser. Om bestämmelsen inte finns i lag finns det enligt inspektionen en risk för att en rättsprocess till stor del kommer att handla om vilka legala ingripandemöjligheter inspektionen har i stället för om den har tillräcklig saklig grund för att besluta om en sanktion.

För att tillgodose Finansinspektionens önskemål anser vi, trots slutsatserna i det föregående, att ett krav på kapitalutvärderingsprocess bör få komma till uttryck i lag. Det bör ske genom en bestämmelse som anger att som ett led i institutets riskhantering skall institutet bl.a. ha metoder som gör det möjligt att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som till belopp, slag och fördelning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som det är eller kan komma att bli exponerat för. Institutet skall utvärdera dessa metoder för att säkerställa att de är heltäckande och står i proportion till arten och omfattningen av kreditinstitutets verksamheter och till dessas komplexitetsgrad.

Som har nämnts i det föregående följer det av 6 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse att ett institut skall ha de strategier som behövs för att styra rörelsen. Enligt artikel 123 i kreditinstitutsdirektivet skall strategierna utvärderas regelbundet. Att strategierna utvärderas och ses över regelbundet torde dock vara en nödvändig förutsättning för att instituten skall kunna bedöma deras lämplighet och ändamålsenlighet. Enligt promemorian behövs därför inte någon uttrycklig bestämmelse om detta i lag, vilket i och för sig inte utesluter att detta kommer att framgå av föreskrifter, jfr 16 kap. 1 § 4 lagen om bank- och finansieringsrörelse. Vi delar i och för sig denna bedömning. Med hänsyn till *Finansinspektionens* önskemål, anser vi dock att principen för utvärdering och översyn bör anges i nämnda paragraf. Att det uttryckligen i 6 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse sägs att riktlinjerna och instruktionerna skall ses över regelbundet skall dock inte tolkas motsatsvis i andra sammanhang. Det får i varje enskilt fall bedömas om de krav som ställs på instituten innebär att instituten regelbundet ser över sin verksamhet. Enligt förarbetena till 6 kap. 5 § som omfattar begreppet riktlinjer såväl strategidokument och policydokument.

Enligt artikel 68.2 i kreditinstitutsdirektivet gäller reglerna i artikel 123 om institutens värderingsmetoder inte för alla kreditinstitut. Dessa regler är dock lika centrala för bedömningen av ett instituts ekonomiska ställning som reglerna om riskhantering och kapitaltäckning. Eftersom de sistnämnda reglerna skall följas av varje kreditinstitut individuellt, bör detsamma gälla om bestämmelserna om institutens värderingsmetoder.

Övriga frågor

I förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse anges att bestämmelsen om soliditet och likviditet är en rambestämmelse, vars närmare innebörd som regel kommer att framgå av mer detaljerade bestämmelser i andra författningar, t.ex. kapitaltäckningsreglerna. Regeln går emellertid ett steg längre än så och ålägger instituten att göra en fristående bedömning av om soliditeten och likviditeten är tillräcklig (prop. 2002/03:139 s. 530).

Finansinspektionen anser emellertid nu att hänvisningen till begreppen soliditet och likviditet inte är tillräckligt klargörande. Soliditet är enligt *Finansinspektionen* ett allmänt finansiellt nyckeltal som uttrycker en relation mellan ett företags egna kapital och dess samlade tillgångar. Det är givetvis besläktat med den kapitalstyrka (kapitaltäckningsgrad) som finns i kapitaltäckningslagen men skillnaderna är mycket stora. Om man bara pratar om soliditet missar man, enligt inspektionen, det centrala att det vid kapitaltäckningen sker en riskvägning av tillgångarna. Dessutom är det också skillnader mellan kapitalbasbegreppet i finanssektorn och det egna kapitalet. Mot denna bakgrund är det enligt inspektionen av största betydelse att det klart framgår av lagtexten att kapitaltäckningsregleringen med alla sina riskområden och beräkningsformler är att se som en precisering av vad som menas med kravet på soliditet i rörelselagstiftningen.

Som framgår av förarbetena avses med soliditet ett företags motståndskraft mot störningar, dvs. betalningsförmåga på lång sikt. Soliditet kan beräknas på olika sätt och kapitaltäckningsgraden utgör ett av de sätt på vilka soliditeten kan mätas. Med hänsyn till detta och till det ovan redovisade förarbetsuttalandet anser vi att något ytterligare förtydligande inte är nödvändigt.

Värdepappersbolag

Lagen om värdepappersrörelse innehåller inte några bestämmelser om soliditet och riskhantering motsvarande de som finns i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Oavsett om regeln i artikel 123 kan anses täckas in av sundhetsbestämmelsen i lagen om värdepappersrörelse (1 kap. 7 §) eller inte, är regeln i artikel 123 av sådan betydelse att den bör införlivas med svensk rätt genom uttryckliga bestämmelser i lagen. De nya bestämmelserna bör härvid ges samma utformning som bestämmelserna i lagen om bank- och finansieringsrörelse. I avsnitt 7.1 har det redan föreslagits att det skall införas en riskhanteringsbestämmelse av samma innebörd som i 6 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, en bestämmelse om genomlysbarhet och en bestämmelse om riktlinjer och instruktioner motsvarande 6 kap. 5 § samma lag. Till detta bör emellertid läggas en bestämmelse om soliditet och likviditet av samma innebörd som 6 kap. 1 § i den lagen.

8 Kapitalbasen

Kapitalbasen är det buffertkapital som instituten skall ha för att kunna skydda sig mot förluster i verksamheten. Storleken på kapitalbasen, samt hur den beräknas, är således en hörnpelare i kapitaltäckningsreglerna. I det följande kommer kapitalbasens olika delar att behandlas.

I 2006 års kreditinstituts- och kapitalkravsdirektiv har kapitalbasreglerna lämnats i huvudsak oförändrade. Det kommer i stället att ske en särskild översyn av detta regelkomplex framöver. Arbetet med detta har påbörjats men när sådana regler kan bli aktuella att införa i svensk rätt är i dagsläget osäkert.

De delar av Basel II-reglerna som avser hur kapitalbasen skall vara sammansatt skiljer sig i vissa delar åt från motsvarande regler i direktiven. Det gäller framför allt vilka poster som får ingå i primärt kapital. Det beror på att Baselkommittén som ett svar på innovativa kapitalinstrument på finansmarknaderna förtydligade dessa regler år 1998, och då gav dem en vidare innebörd. Denna ändring har inte beaktats vid utformningen av 2006 års direktiv. I stället har man valt att avvakta den större revisionen av kapitalbasreglerna (se vidare nedan).

8.1 Poster som får ingå i kapitalbasen

8.1.1 Utgångspunkten i kreditinstitutsdirektivet

Regeringens förslag: Nuvarande regler om vilka poster som får ingå i kapitalbasen överförs väsentligen oförändrade till den nya kapitaltäckningslagen.

Regeringens bedömning: Den grundläggande principen vid bedömningen av om hybridkapital skall få ingå i det primära kapitalet bör vara att kapitalet finns tillgängligt för att täcka förluster – utan föregående konkurs – om en kris inträffar.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: *Riksbanken* delar promemorians bedömning att det är olämpligt att i lag definiera vilket hybridkapital som kan tillåtas i det primära kapitalet. En sådan definition skulle bli otymplig och relativt snart föråldrad. Samtidigt finns det enligt Riksbankens mening anledning att i lagen eller författningskommentarerna etablera vilka principer som skall vara vägledande för om hybridkapitalet skall få räknas in i det primära kapitalet. Den grundläggande principen som bör framhållas är att kapitalet verkligen finns tillgängligt för att täcka förluster – utan föregående konkurs – om en kris inträffar. Detta synsätt överensstämmer också med Baselkommitténs principer. För att upprätthålla stabiliteten i det finansiella systemet behöver Finansinspektionen få vägledning i denna fråga, speciellt eftersom det normalt ligger i en enskild banks intresse att få en så vid definition som möjligt, särskilt om banken befinner sig i finansiellt trångmål. *Finansinspektionen* anser att bemyndigandet avseende kapitalbasen bör förtydligas så att det framgår

om inspektionen har möjlighet att ange vilka poster som skall räknas in i kapitalbasen och vilka poster som skall dras av.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: 2006 års kreditinstitutsdirektiv innehåller inga förändringar av vilka poster som får ingå i ett kreditinstituts kapitalbas. Det har däremot gjorts omfattande redaktionella ändringar.

Enligt artikel 13 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall reglerna i kreditinstitutsdirektivet om hur kapitalbasen bestäms även tillämpas på värdepappersföretag. I artiklarna 14–17 finns dessutom regler för värdepappersföretag som saknar motsvarighet i kreditinstitutsdirektivet. Dessa behandlas i avsnitt 8.1.2.

Av kreditinstitutsdirektivet (artikel 61) och kapitalkravsdirektivet (artikel 1) framgår att medlemsstaterna får införa strängare regler än de som följer av direktivet.

Kreditinstitutsdirektivet skiljer mellan primärt och supplementärt kapital där det primära har högre kvalitet än det supplementära. Det finns därför regler som begränsar det supplementära kapitalets storlek.

Nedan beskrivs det huvudsakliga innehållet i kreditinstitutsdirektivet avseende de poster som får ingå i kapitalbasen.

Primärt kapital

Enligt artikel 66 och artikel 57 a–c i kreditinstitutsdirektivet ingår följande poster i det primära kapitalet:

- inbetalt eget kapital, tecknat av aktieägare eller andra innehavare, med undantag för kumulativa preferensaktier, samt överkurs vid aktieemission (punkten a),
- vissa kapitalreserver som definieras i artikel 23 i direktiv 86/635/EG samt balanserad vinst och förlust från föregående räkenskapsår (punkten b), och
- reserveringar för allmänna risker i bankrörelse (punkten c).

Supplementärt kapital

Enligt artikel 66 och artikel 57 d–h ingår följande poster i det supplementära kapitalet

- uppskrivningsfonder enligt artikel 33 i direktiv 78/660/EEG (punkten d),
- värderegleringskonton som avses i artikel 37.2 i direktivet 86/635/EEG (punkten e),
- övriga poster som avses i artikel 63 (punkten f),
- förpliktelser som gäller för medlemmar i kreditinstitut, bildade som kooperativa institut, och solidariska förpliktelser för låntagare hos vissa institut av sådan fondkaraktär som avses i artikel 64.1 (punkten g), samt
- kumulativa preferensaktier med bestämd löptid samt sådana skuldförbindelser med efterställd rätt till betalning som avses i artikel 64.3 (punkten h).

Medlemsstaterna får enligt artikel 64.3 räkna in kumulativa preferensaktier med bestämd löptid och efterställda skuldförbindelser i kapitalbasen som nämns i artikel 57 h i kapitalbasen, förutsatt att det

finns ett bindande avtal enligt vilket sådana förbindelser, vid likvidation eller konkurs, efterställs alla andra borgenärens fordringar och inte återbetalas förrän alla andra utestående skulder har reglerats. För efterställda skuldförbindelser krävs dessutom att följande krav är uppfyllda:

- endast helt inbetalda medel får beaktas,
- lånen skall ha en ursprunglig löptid på minst fem år, varefter de får återbetalas,
- den del till vilken lånen får räknas in i kapitalbasen skall gradvis minska under i vart fall de fem sista åren före förfallodagen,
- låneavtalet skall inte innehålla någon bestämmelse om att skulden skall förfalla till betalning före avtalad förfallodag under några andra särskilda omständigheter än då institutet är föremål för likvidation.

Övriga poster som får ingå i det supplementära kapitalet

Enligt artikel 57 f och artikel 63 kan medlemsstaterna inkludera s.k. övriga poster i det supplementära kapitalet, förutsatt att de uppfyller följande krav

- de kan fritt nyttjas av kreditinstitutet till täckning av normala risker i bankrörelse i fall där förlust eller nedgång i kapitalet ännu inte har konstaterats,
- de framgår av kreditinstitutets internredovisning, och
- deras storlek är fastställd av kreditinstitutets verkställande ledning, är reviderad av fristående revisorer, tillkännagiven av de behöriga myndigheterna och underkastad deras tillsyn.

Värdepapper med obegränsad löptid och andra instrument kan också godtas i kapitalbasen som supplementärt kapital om de uppfyller följande villkor:

- de skall inte kunna återbetalas på innehavarens initiativ eller utan behörig myndighets förhandsgodkännande,
- i låneavtalet skall kreditinstitutet tillförsäkras möjlighet att uppskjuta betalning av skuldräntan,
- långivarens fordran på kreditinstitutet skall vara helt efterställd samtliga fordringar vars rätt till betalning ej är efterställd,
- de handlingar, i vilka emissionsvillkoren anges, skall innehålla en bestämmelse om att skuld och obetald ränta skall kunna tas i anspråk till täckning av förluster, så att kreditinstitutet ges möjlighet att fortsätta sin verksamhet, och
- endast till fullo inbetalt belopp får medräknas.

Enligt artikel 63.3 framgår vidare att vissa ytterligare belopp kan få ingå i kapitalbasen som ett resultat av beräkningen av förväntade förlustbelopp. Denna regel behandlas ytterligare i avsnitt 8.2.3.

Vilka redovisningsmetoder skall användas vid beräkningen av kapitalbasen?

Enligt skäl 33 i kreditinstitutsdirektivet bör de närmare redovisningsmetoder som skall användas vid beräkningen av ett kreditinstituts kapitalbas och vid bedömningen av dess tillräcklighet med hänsyn till

kreditinstitutets riskeponering och av koncentrationen av exponeringar, stå i överensstämmelse med bestämmelserna i rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut (bankredovisningsdirektivet) eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder (IAS-förordningen) beroende på vilken av dessa rättsakter som reglerar kreditinstitutens redovisning enligt nationell lagstiftning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Som framgår av beskrivningen i det föregående har det inte skett någon ändring av vilka poster som får ingå i kapitalbasen. Detta förhållande och den omständigheten att kapitalbasbegreppet kommer att bli föremål för översyn talar för att nu bara göra begränsade ändringar av de befintliga bestämmelserna.

I överensstämmelse med gällande rätt bör termerna primärt och supplementärt kapital användas för att beteckna kapital av olika kvalitet.

Primärt kapital

I kreditinstitutsdirektivet görs ingen ändring av vilka poster som får ingå i det primära kapitalet. I överensstämmelse med gällande svensk rätt bör därför följande poster ingå i det primära kapitalet enligt den nya kapitaltäckningslagen:

– i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag: eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier och uppskrivningsfond,

– i sparbanker: reservfonder,

– i medlemsbanker och kreditmarknadsföreningar: eget kapital med undantag för förlagsinsatser och uppskrivningsfond, samt

– i Svenska skeppshypotekskassan: kassans reservfond.

Uppskrivningsfonder får enligt kreditinstitutsdirektivet alltså inte ingå i det primära kapitalet. De kan emellertid ingå i det supplementära kapitalet enligt artikel 57 d i kreditinstitutsdirektivet. Trots att uppskrivningsfonderna utgör bundet eget kapital i svensk rätt har det ansetts att de har sämre kvalitet i kapitaltäckningssammanhang, eftersom det underliggande värdet på tillgångarna som har skrivits upp kan sjunka, vilket skulle urholka värdet av uppskrivningsfonderna. Det skulle innebära att de inte uppfyller kravet på att permanent finnas till hands för förlusttäckning. De redovisningsregler som styr hur tillgångar får skrivas upp är emellertid strikta. Enligt 4 kap. 6 § årsredovisningslagen (1995:1554) får ett aktiebolags eller en ekonomisk förenings materiella eller finansiella anläggningstillgångar som har ett tillförlitligt och bestående värde som väsentligt överstiger bokfört värde skrivas upp mot uppskrivningsfonden. Det kan därför argumenteras för att uppskrivningsfonderna trots allt håller hög kvalitet för kapitaltäckning. Genom att reglerna är så tydliga i kreditinstitutsdirektivet på den här punkten bör emellertid svenska institut, liksom i gällande rätt, inte få räkna in uppskrivningsfonderna i det primära kapitalet, utan endast i det supplementära.

Det kan även noteras att av de egna fonderna i sparbankerna, dvs. grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond, är det bara reservfonden som får ingå i det primära kapitalet. De övriga fonderna bör dock liksom tidigare kunna räknas in i det supplementära kapitalet efter medgivande från Finansinspektionen (se nedan).

Utöver de nämnda posterna bör även följande reserver ingå i det primära kapitalet:

- i banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag: kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond,

- i banker och kreditmarknadsföretag: kapitalandelen av det belopp som svarar mot bankens eller företagens reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande (s.k. överavskrivning på leasingobjekt).

De uppräknade reserverna som enligt 1994 års kapitaltäckningslag ingår i det primära kapitalet, motsvarar de poster som nämns i artikel 57 b i 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Enligt artikel 57 c får även reserveringar för allmänna risker i bankverksamhet ingå i det primära kapitalet. Dessa har emellertid ingen motsvarighet i svensk rätt.

Supplementärt kapital

Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv består det supplementära kapitalet av de poster som anges i artikel 57 d–h.

1994 års kapitaltäckningslag nämner bara en av de poster som enligt direktivet får ingå i det supplementära kapitalet. Det är efterställda skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år. De övriga poster som nämns i direktivet får emellertid efter medgivande av Finansinspektionen ingå i det supplementära kapitalet.

Vi gör ingen annan bedömning än att den ordningen kan överföras till den nya kapitaltäckningslagen. En bestämmelse med innebörd att efterställda skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år får ingå i det supplementära kapitalet bör därför behållas i den nya kapitaltäckningslagen. *Sveriges Advokatsamfund* efterlyser en definition av termen ”efterställd”. Som framgår av artikel 64.3 i kreditinstitutsdirektivet är en förutsättning för att en efterställd skuldförbindelse skall få ingå i kapitalbasen att det finns ett bindande avtal enligt vilket sådana förbindelser, vid likvidation eller konkurs, efterställs alla andra borgenärens fordringar och inte återbetalas förrän alla andra utestående skulder har reglerats. Det som kännetecknar en efterställd skuldförbindelse framgår för övrigt av artikel 21 i bankredovisningsdirektivet. Där sägs att om det genom avtal bestämts att vissa skulder, vare sig de är representerade av värdepapper eller inte, skall i händelse av likvidation eller konkurs återbetalas först efter det att alla övriga borgenärer tillgodosetts, skall sådana skulder tas upp under posten efterställda skulder i balansräkningen (se även prop. 1995/96:10 del 3 s. 225).

Kapital som får räknas in i kapitalbasen efter tillstånd

Som framgår av beskrivningen i det föregående kommer inte alla poster som enligt kreditinstitutsdirektivet får ingå i det primära och det supplementära kapitalet att anges i lag. Det bör därför införas en bestämmelse i nya kapitaltäckningslagen som gör det möjligt för instituten att i kapitalbasen räkna in åtminstone de övriga poster som nämns i direktivet. I gällande rätt regleras detta i 2 kap. 6 § fjärde stycket 1994 års kapitaltäckningslag som säger att ”som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, efter medgivande från Finansinspektionen, räknas värdet av förlagsinsatser samt andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena”.

Syftet med nämnda reglering är att åstadkomma en ökad flexibilitet. Det finns ett flertal finansiella instrument som inte är definierade i lag och utvecklingen på de finansiella marknaderna är snabb. Det är dessutom i många fall svårt att införa adekvata definitioner i lag. Det bör därför även i den nya kapitaltäckningslagen finnas en bestämmelse som ger Finansinspektionen en möjlighet att godkänna poster som primärt eller supplementärt kapital i kapitalbasen.

Det finns inga rekvisit i 1994 års kapitaltäckningslag som anger ramen för vad som får godkännas som primärt kapital eller supplementärt kapital. Finansinspektionen har bl.a. medgett att s.k. hybridkapital skall räknas in i kapitalbasen som primärt kapital. Hybridkapital är redovisningsmässigt en skuld men har i vissa avseenden karaktär av eget kapital. Ett exempel på sådant hybridkapital är primärkapitaltillskotten som finns reglerade i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2003:10) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

I artikel 57 a–c i 2006 års kreditinstitutsdirektiv finns en uppräkningslista av vilka poster som får ingå i det primära kapitalet (se ovan). Enligt artikel 61 i direktivet innehåller kapitalbasbegreppet, såsom det är definierat i artikel 57 a–h, ett maximalt antal poster som kan ingå dvs. uppräkningslistan är uttömmande. Dessa poster består enbart av poster som redovisas som eget kapital. Genom att hybridkapital, inklusive, primärkapitaltillskott, redovisas som en skuld omfattas det således inte av uppräkningslistan, vilket innebär att det inte överensstämmer med direktivets ordalydelse att räkna in hybridkapital i det primära kapitalet.

Frågan är om det finns skäl som talar för att ändå tillåta hybridkapital, t.ex. primärkapitaltillskott, i det primära kapitalet. Principerna för vilket kapital som skall få räknas in i Tier 1, dvs. det primära kapitalet, behandlades av Baselgruppen 1998, som ett svar på utvecklingen av innovativa kapitalinstrument på finansmarknaderna. Resultatet av detta arbete blev att kapitalbasreglerna för Tier 1-kapital fick en vidare tolkning medan regeltexten behölls oförändrad. Denna nya syn på Tier 1-kapital offentliggjordes i ett pressmeddelande den 27 oktober 1998. Några av de krav som ställdes upp på Tier 1-kapitalet var följande:

- det skall vara utgivet och till fullo inbetalt,
- icke-kumulativt,
- det skall ha förmåga att löpande absorbera förluster inom banken,
- det skall vara efterställt alla andra skulder i banken,
- det skall vara permanent,

- återköp på utgivarens initiativ skall tidigast få ske efter fem år och då endast med behörig myndighets godkännande, och
- räntebetalning får endast ske om det finns utdelningsbara medel tillgängliga i banken.

Genom de krav som ställdes upp uppnåddes en flexibilitet samtidigt som det primära kapitalets integritet behölls.

I 2006 års kreditinstitutsdirektiv har man inte ändrat definitionerna av primärt och supplementärt kapital med anledning av de omtolkade Baselreglerna. Anledningen till att man inte har sett över definitionerna är att man avvaktar tills en planerad grundläggande revision av kapitalbasreglerna görs.

Det finns ett flertal medlemsstater som tillåter hybridkapital i det primära kapitalet trots att kreditinstitutsdirektivet inte medger det. Som exempel kan nämnas Danmark, Finland, Tyskland, Storbritannien, Frankrike, Italien, Spanien, Belgien, Nederländerna och Irland. Hybridkapitalet är förenat med olika villkor i respektive land men gemensamt för dessa är att de uppfyller de nya kraven som Baselreglerna ställer upp för Tier 1-kapital. Även Sverige tillåter hybridkapital i det primära kapitalet i gällande rätt genom att Finansinspektionen har utfärdat föreskrifter om s.k. primärkapitaltillskott.

Man kan således säga att, i avvaktan på att direktivets regler för kapitalbasen omarbetas, så har det vuxit fram en europeisk praxis som innebär att hybridkapital får ingå i det primära kapitalet, förutsatt att villkoren för Tier 1-kapital enligt Baselreglerna är uppfyllda.

Institut från länder som tillåter hybridkapital i det primära kapitalet skulle kunna få en fördel i jämförelse med sina svenska motsvarigheter om de svenska instituten inte får använda hybridkapital genom att finansieringskostnaden för dessa hybridinstrument generellt sett är lägre än för eget kapital. Det är önskvärt att de svenska instituten så långt som möjligt skall kunna tillämpa samma regler som sina utländska motsvarigheter, vilket talar för att tillåta hybridkapital som uppfyller kraven för Tier 1-kapital enligt Baselreglerna i det primära kapitalet även fortsättningsvis.

Vi gör den bedömningen att hybridkapital som uppfyller Baselreglernas krav på Tier 1-kapital håller sådan kvalitet att det är förenligt med kreditinstitutsdirektivets syften att tillåta det som primärt kapital. Med utgångspunkt från det, och den praxis som finns i Europa, bör möjligheten för Finansinspektionen att ge tillstånd till att sådant kapital ingår i det primära kapitalet kvarstå. En definition på vilket hybridkapital som bör kunna tillåtas i det primära kapitalet bör inte införas i lag eftersom en sådan definition skulle bli allt för omfattande. Dessutom skulle den önskade flexibiliteten att kunna följa med den snabba utvecklingen på finansmarknaden också gå förlorad. En bestämmelse motsvarande den i 2 kap. 6 § i 1994 års kapitaltäckningslag bör därför tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Vi delar emellertid *Riksbankens* syn att den grundläggande principen vid bedömningen om hybridkapitalet skall tillåtas i det primära kapitalet bör vara att kapitalet finns tillgängligt för att täcka förluster – utan föregående konkurs – om en kris inträffar.

Föreskriftsrätt

I det föregående har det redovisats vilka poster som får ingå i kapitalbasen. De bestämmelser som föreslås ingå i lagen kommer inte att innehålla alla de villkor som instituten enligt kreditinstitutsdirektivet måste uppfylla för att räkna in posterna i kapitalbasen. De kommer inte heller att framgå av lagen hur de olika posterna skall värderas. Detta bör i stället regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Som har nämnts i tidigare lagstiftningsärenden (prop. 2002/03:121 s. 63 och 2004/05:24 s. 139) kan det emellertid uppstå situationer då det finns anledning för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att begränsa vad som annars får ingå i kapitalbasen. Som exempel kan nämnas nya regler om hur tillgångarna skall värderas i redovisningen. Institutet kommer att beräkna kapitalbasen antingen med stöd av lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller enligt IAS-förordningen. Det kan därför finnas behov av att dels göra kapitalbasreglerna neutrala i förhållande till vilka redovisningsprinciper som används, dels göra det möjligt att uppställa kvalitativa krav på de poster som får ingå i kapitalbasen. I likhet med vad som gäller enligt 1994 års kapitaltäckningslag bör det bemyndigande som ges till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utformas så att det blir möjligt att meddela föreskrifter som begränsar vad som enligt lag annars skall ingå i kapitalbasen. Denna möjlighet bör dock utnyttjas med försiktighet och bara för sådana eller liknande ändamål som beskrivits i det föregående.

Mot denna bakgrund bör såsom i dag det av lagen framgå att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkoren för att räkna in poster i kapitalbasen, omfattningen av dessa poster och hur kapitalbasen i övrigt skall beräknas enligt samma paragrafer.

8.1.2 Den utvidgade kapitalbasen enligt kapitalkravsdirektivet

Regeringens förslag: Nuvarande regler om den utvidgade kapitalbasen överförs väsentligen oförändrade till den nya lagen om kapitaltäckning.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 13 i det nya kapitalkravsdirektivet skall reglerna i kreditinstitutsdirektivet om hur kapitalbasen bestäms tillämpas även på värdepappersföretag. I artiklarna 13–15 finns dessutom regler för värdepappersföretag som saknar motsvarighet i kreditinstitutsdirektivet.

Enligt artikel 13.2 i kapitalkravsdirektivet får de behöriga myndigheterna medge att ett institut får använda ett alternativt beräkningssätt för att beräkna kapitalbasen för att uppfylla följande kapitalkrav:

– kravet i artikel 21 att kapitalbasen i värdepappersföretag skall motsvara 25 procent av föregående års fasta omkostnader eller, om bolagets verksamhet har pågått mindre än ett år, 25 procent av de kostnader som har angetts i bolaget verksamhetsplan,

– kapitalkravet för stora exponeringar beräknat enligt artikel 28–32 och bilaga VI, samt

– kapitalkravet för positionsrisk, valutakursrisk och råvarurisk enligt bilaga I, III–V.

Det sistnämnda innebär en viss förändring jämfört med 1993 års kapitalkravsdirektiv, eftersom den utvidgade kapitalbasen inte längre kan användas för att täcka kapitalkravet för motpartsrisker och avvecklingsrisker.

Den utvidgade kapitalbasen består enligt artikel 13.2 i kapitalkravsdirektivet av följande poster.

– kapitalbasen som den definieras i kreditinstitutsdirektivet,

– institutets nettovinst i handelslagret, exklusive vissa poster, och

– förlagslån (dvs. efterställda skuldförbindelser) som uppfyller kraven i artiklarna 13.3, 13.4 och 14. I stället för sådana efterställda skuldförbindelser, eller i kombination med dessa, kan de behöriga myndigheterna enligt artikel 13.5 tillåta att institutet räknar med sådana poster som anges i artikel 57 d–h i kreditinstitutsdirektivet (dvs. de poster som får ingå i det supplementära kapitalet).

De behöriga myndigheterna får besluta att ett institut skall räkna av de icke likvida tillgångar som anges i artikel 15, bl.a. materiella anläggningstillgångar, innehav i andra företag och underskott i dotterföretag. Om det görs, påverkar det emellertid beräkningen av kapitalbasen enligt kreditinstitutsdirektivet (se första strecksatsen i det föregående stycket).

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna om utvidgad kapitalbas som finns i den nuvarande kapitaltäckningslagen infördes för att ge instituten möjlighet att möta de nya utvidgade kapitalkraven för marknadsrisker som trädde i kraft år 1995 (se prop. 1994/95:50 sid. 200 ff.).

Den kortaste tillåtna ursprungliga löptiden på skuldförbindelser som enligt kreditinstitutsdirektivet kan ingå i kapitalbasen är fem år. Det skall ses mot bakgrund av att kapitalbasen från början var anpassad till kapitalkravet för kreditrisker. De låneengagemang som är förknippade med kreditrisker är nämligen huvudsakligen långsiktiga och icke likvida och bokförs enligt lägsta värdets princip. Den handelsverksamhet som ger upphov till marknadsrisker är däremot mer kortsiktig genom att vinster och förluster realiserar oftare. Handelslagret värderas i kapitaltäckningssammanhang till marknadsvärdet. Härigenom kan kapitalkraven för marknadsrisker komma att variera mer i tiden än kapitalkraven för kreditrisker. Dessa omständigheter motiverar att den kapitalbas som används för att täcka kapitalkravet för marknadsrisker får innehålla poster av delvis annan karaktär än den kapitalbas som används för att täcka kapitalkravet för kreditrisker.

Reglerna i 1993 års kapitalkravsdirektiv har införlivats med svensk rätt genom bestämmelsen i 2 kap. 8 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt den bestämmelsen får den utvidgade kapitalbasen, förutom primärt och supplementärt kapital, innehålla

- nettovinster hänförliga till institutets handelslager, och
- förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år.

Från dessa poster skall instituten räkna av icke likvida tillgångar.

Den utvidgade kapitalbasen får endast användas för att täcka kapitalkraven för de risker som anges i kapitalkravsdirektivet, dvs. marknadsrisker och stora exponeringar. Värdepappersbolag får även använda den utvidgade kapitalbasen för att uppfylla kapitalkravet för s.k. kostnadsrisker, vilka regleras i 2 kap. 5 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Poster som används i den utvidgade kapitalbasen får inte samtidigt användas för att täcka andra kapitalkrav.

Finansinspektionen skall enligt gällande rätt meddela föreskrifter om vilka poster som får ingå i den utvidgade kapitalbasen och omfattningen av dessa samt vilka icke likvida tillgångar som skall räknas av från kapitalbasen (8 kap. 1 § 2 kapitaltäckningslagen och 1 § 2 förordningen [2000:669] om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.). En motsvarande föreskriftsrätt bör även ingå i den nya kapitaltäckningslagen.

De beskrivna bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag om den utvidgade kapitalbasen överensstämmer med regleringen i det nya kapitalkravsdirektivet. Nuvarande uppdelning mellan lag och föreskrifter bedöms också lämplig med hänsyn till regleringens komplexitet. Bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag bör därför utan någon ändring i sak föras över till den nya kapitaltäckningslagen.

2006 års kapitalkravsdirektiv har dock inskränkt möjligheterna att utnyttja den utvidgade kapitalbasen genom att den inte längre får användas för att täcka kapitalkraven för avvecklingsrisk och motpartsrisk. Denna förändring bör återspeglas i den nya kapitaltäckningslagen.

8.2 Avdrag från kapitalbasen

I det föregående har beskrivits vilka poster som får ingå i det primära och det supplementära kapitalet samt i den utvidgade kapitalbasen. I artikel 66 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv beskrivs dels relationen mellan det primära och det supplementära kapitalet, dels vilka poster som skall dras av från kapitalbasen.

8.2.1 Avdrag från det primära kapitalet

<p>Regeringens förslag: Från det primära kapitalet skall räknas av immateriella anläggningstillgångar. Dessutom skall förluster uppkomna under löpande räkenskapsår räknas av från det egna kapitalet.</p>

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att som grundprincip bör vad som utgör primärt och supplementärt kapital anges i lag. Därefter kan Finansinspektionen ges bemyndigande att närmare precisera primärt och supplementärt kapital.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Av artikel 57 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv jämförd med artikel 66 i samma direktiv framgår att posterna i artikel 57 i–k skall avräknas från de poster som får ingå i det primära kapitalet. De poster som skall avräknas är

- kreditinstitutets innehav av egna aktier till bokfört värde,
- vissa immateriella tillgångar, nämligen
 - a) bolagsbildningskostnader, och
 - b) immateriella anläggningstillgångar, däribland goodwill,
- förluster under löpande räkenskapsår.

De nu beskrivna reglerna är desamma som i 2000 års direktiv.

Enligt artikel 57 tredje stycket skall dessutom ett kreditinstitut som är originator till en värdepapperisering undanta nettovinst som uppkommer till följd av kapitalisering av framtida inkomster av de värdepapperiserade tillgångarna och som ger en kreditförstärkning till positioner i värdepapperiseringen. Nettovinster skall undantas från de kapitalreserver som får ingå i det primära kapitalet och balanserad vinst och förlust från föregående räkenskapsår (artikel 57 b).

Enligt artikel 13 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall reglerna om avräkning tillämpas även på värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 57 i i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall egna aktier som innehas av institutet räknas av från kapitalbasen. Enligt 4 kap. 1 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och 4 kap. 14 § årsredovisningslagen (1995:1554) skall egna aktier inte tas upp som en tillgång i balansräkningen. Det är därför inte nödvändigt att i den nya kapitaltäckningslagen ta in en bestämmelse som föreskriver avräkning för innehav av egna aktier.

I fråga om precisering av vad som utgör immateriella anläggningstillgångar hänvisar artikel 57 j artikel 4.9 i bankredovisningsdirektivet (86/635/EEG). Regeln i bankredovisningsdirektivet hänvisar i sin tur till immateriella anläggningstillgångar enligt artikel 9 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet (78/660/EEG). Dessa immateriella anläggningstillgångar anges i svensk rätt i bilaga 1 till lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, punkten 9 under rubriken tillgångar. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det framgå att avräkning skall ske för dessa poster. Detta innebär en förändring jämfört med 1994 års kapitaltäckningslag, som föreskriver att avräkning endast skall ske för övervärden vid förvärv av rörelse (inkrämgoodwill). Eftersom det av 2 kap. 54–57 §§ Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2003:10) om kapitaltäckning och stora exponeringar framgår att avdrag skall ske även för sådana immateriella anläggningstillgångar som anges i bilagan till årsredovisningslagen, innebär dock inte lagändringen någon förändring av gällande rätt som den framgår av lag och föreskrifter sammantagna. För tydlighetens skull är det emellertid önskvärt att samla alla bestämmelser om avräkning för immateriella anläggningstillgångar i lag.

Enligt artikel 57 k i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall instituten räkna av väsentliga förluster under löpande räkenskapsår från det primära kapitalet. Regeln är införd i gällande rätt genom 2 kap. 7 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Eftersom ingen förändring har skett i 2006 års

direktiv jämfört med det föregående direktivet bör en motsvarande bestämmelse införas i den nya kapitaltäckningslagen. Att inte heller uppskrivningsfonden får ingå i det primära kapitalet framgår av avsnitt 8.1.1.

Finansinspektionen anser att även skyldigheten för ett institut som är originator i en värdepapperisering att från kapitalbasen dra av nettovinster som uppkommer till följd av kapitalisering av framtida inkomster av de värdepapperiserade tillgångarna och som ger en kreditförstärkning till positioner i värdepapperiseringen, skall regleras i lag i stället för – som föreslogs i promemorian – i föreskrifter. Vi delar denna bedömning.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör liksom för närvarande meddela föreskrifter om villkoren för att räkna av poster från kapitalbasen och hur kapitalbasen i övrigt skall beräknas.

8.2.2 Avdrag från kapitalbasen för tillskott i finansiella företag

Regeringens förslag: Från det primära och supplementära kapitalet skall i lika delar avräknas det bokförda värdet av aktier och vissa tillskott i företag inom finansiell sektor. Om det avdrag som skall göras från det supplementära kapitalet är större än detta, skall överskottet avräknas från det primära kapitalet.

En sådan avräkning skall göras om

1. institutets ägarandel överstiger 10 procent av företagets kapital, eller

2. ägarandelen är mindre än enligt 1 och,

a) tillskottet eller summan av tillskotten överstiger 10 procent av det egna kapitalet eller de egna fonderna i företaget eller det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott överstiger 10 procent av summan av institutets primära och supplementära kapital, eller

b) institutet har ett ägarintresse i det andra företaget.

Avräkning från den individuella och den gruppbaseade kapitalbasen skall inte göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av samma gruppbaseade redovisning som institutet genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

Avräkning från den individuella kapitalbasen skall inte göras för tillskott som belöper på företag som gemensamt med institutet omfattas av tillsyn enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Promemorians förslag: Enligt promemorian skall avräkning ske redan när institutets ägarandel överstiger fem procent av företagets kapital eller när tillskottet eller summan av tillskotten överstiger fem procent av det egna kapitalet eller det egna kapitalet i fonderna. Vidare skall avdrag från den gruppbaseade kapitalbasen inte göras för tillskott i företag som ingår i samma finansiella konglomerat som institutet.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att avdrag från kapitalbasen skall göras för aktier eller tillskott som får ingå i ett instituts handelslager. Inspektionen ser inga skäl till varför de vanliga avdragsreglerna för vissa innehav skall tillämpas oberoende av var

institutet väljer att boka en position. Inspektionen och FAR avstyrker förslaget att avdrag från den gruppbaseade kapitalbasen inte behöver göras för tillskott i företag som ingår i samma finansiella konglomerat som institutet. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* påpekar att enligt promemorian anges gränsvärdena för avräkning till fem procent medan motsvarande gränser i kreditinstitutsdirektivet är tio procent. Detta innebär konkurrens- och kostnadsnackdelar för svenska institut. Föreningen menar att en strängare svensk regel inte kan motiveras av nationella särförhållanden eller av hänsyn till den finansiella stabiliteten

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll

Avräkning av poster från det primära och det supplementära kapitalet

Av artikel 57 l–p i 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår att avräkning från ett kreditinstituts primära eller supplementära kapital skall göras för följande poster:

- ägarposter i andra kreditinstitut och finansiella institut som motsvarar mer än 10 procent av dessa instituts kapital (punkten l),

- fordringar med efterställd rätt till betalning samt vissa andra instrument som återfinns i artikel 63 och 64.3 i direktivet som ett kreditinstitut innehar hos andra kreditinstitut eller finansiella institut, i vilka kreditinstitutet har en ägarandel som i varje enskilt fall motsvarar mer än 10 procent (punkten m),

- ägarposter i andra kreditinstitut och finansiella institut som motsvarar högst 10 procent av det mottagande institutets kapital, fordringar med efterställd rätt till betalning samt vissa andra instrument som återfinns i artikel 63 och 64.3 i direktivet som ett kreditinstitut innehar hos andra kreditinstitut och finansiella institut än de som nämnts i föregående strecksats om dessa ägarposter, fordringar och instrument tillsammans överstiger 10 procent av institutets egen kapitalbas bestämd före avdrag för posterna enligt art. 57 l–p (punkten n),

- ägarintressen i försäkringsföretag, återförsäkringsföretag och försäkringsholdingföretag (punkten o),

- vissa andra instrument som företaget har i företagen i föregående strecksats, t.ex. kumulativa preferensaktier, förlagslån och fordringar med efterställd rätt till betalning (punkten p).

Enligt artikel 13 i 2006 års kapitalkravsdirektiv är de ovan beskrivna reglerna tillämpliga även på värdepappersföretag.

Dessa bestämmelser är desamma jämfört med tidigare direktiv.

Hur avräkningen skall ske

Enligt artikel 66.2 skall avräkning av summan av de ovan nämnda posterna göras med hälften från det primära kapitalet, efter avdrag för posterna i artikel 57 i–k (egna aktier till bokfört värde, vissa immateriella tillgångar och förluster under löpande räkenskapsår) och hälften från det supplementära kapitalet (se avsnitt 8.2.1). Avräkningen skall göras med tillämpning av de begränsningsregler som finns i artikel 66.1 (se avsnitt

8.3). Om det belopp som skall avräknas från de poster som får ingå i det supplementära kapitalet är större än det supplementära kapitalet, skall det överstigande beloppet avräknas från det primära kapitalet.

I 2000 års direktiv finns ingen regel om med vilka andelar posterna skall räknas av från primärt respektive supplementär kapital. Det bestäms således av instituten själva.

Enligt artikel 13 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall reglerna om hur avräkning skall ske tillämpas även på värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag

Avräkning av tillskott i andra företag i finansiell sektor

De poster som nämns i artikel 57 l–p i 2006 års kreditinstitutsdirektiv behandlar sådant kapital som kan ingå i ett instituts kapitalbas. Motiven för att de angivna posterna skall dras av från institutets kapitalbas är att kapital som används för risktäckning inte samtidigt skall utgöra riskkapital i ett annat institut. Smärre tillskott som i realiteten inte innebär något ansvar skall dock undantas från avräkning.

Reglerna om avräkning från kapitalbasen i 2006 års kreditinstitutsdirektiv överensstämmer väsentligen med de som finns i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Den största skillnaden ligger i hur tillskotten i företag i finansiell sektor enligt artikel 66 i 2006 års direktiv skall avräknas. Reglerna om avräkning i 2000 års direktiv har införlivats i svensk rätt genom 2 kap. 7 § tredje–sjätte styckena i 1994 års kapitaltäckningslag. I promemorian föreslogs en bestämmelse som i fråga om beräkningen av den individuella kapitalbasen överensstämde med 1994 års kapitaltäckningslag.

Gränsvärdena för avräkning i 1994 års kapitaltäckningslag är strängare än de som anges i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. *Bankföreningen* och *Fondhandlareföreningen* menar att detta innebär konkurrens- och kostnadsnackdelar för svenska institut.

Gränserna har såvitt avser de företag som tillhör banksektorn och för försäkringsföretag använts sedan länge. Motiveringen i förarbetena till att en strängare gräns valdes i den svenska bestämmelsen var följande: ”Jag föreslår att gränsen sätts till 5 procent av företagets egna kapital eller motsvarande.” ”En sådan gräns stämmer också relativt väl med den gräns som har valts inom EG och som satts vid 10 procent av företagets på visst sätt beräknade kapital.”⁹ Det har således inte i förarbetena påståtts att särregleringen har motiverats av nationella särförhållanden eller av hänsyn till den finansiella stabiliteten. Något annat vägande skäl att låta särregleringen kvarstå kan såvitt vi bedömer heller inte anföras. Gränserna bör därför justeras till att överensstämma med de i 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag skall avdrag ske inte bara för innehav i försäkringsföretag utan även för innehav i andra företag inom försäkringssektorn och att det för avräkning av sådana innehav skall tillämpas samma gränsvärden som de som tidigare gällt för innehav i företag som tillhör banksektorn och för innehav i försäkringsföretag.

⁹ Prop. 1989/90:43 s. 98 f.

Detta har motiverats med att syftet med regeln – att undvika s.k. double gearing – bedöms väga lika tungt oavsett om institutet äger aktier eller har skjutit till kapital i ett annat företag inom bank- eller värdepapperssektorn eller om tillskottet avser försäkringssektorn (prop. 2005/06:45 s. 188). Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning av frågan i den delen och bestämmelsen i 1994 års kapitaltäckningslag om avräkning av aktier och vissa tillskott från kapitalbasen bör därför tas in i den nya kapitaltäckningslagen med den justering av gränsvärdena som ovan behandlats.

Enligt promemorian behöver dock ett institut inte göra avräkning för tillskott som omfattas av samma gruppbase redovisning som institutet eller som ingår i samma finansiella konglomerat som institutet. Detta gäller enligt promemorian både vid beräkning av den individuella och den gruppbase kapitalbasen. *Finansinspektionen* och *FAR* avstyrker dock att instituten på grupp-nivå inte skall behöva göra avdrag för innehav i företag som ingår i samma finansiella konglomerat. Som *Finansinspektionen* anmärker skiljer sig promemorians förslag i denna del från den bestämmelse som trädde i kraft den 1 juli 2006. Enligt den bestämmelsen får avräkning ske på individuell nivå men inte på grupp-nivå. Liksom *FAR* anser vi att den regel som beträffande kapitalbasen på grupp-nivå föreslås i promemorian inte innebär lika behandling och att det uppkommer en nackdel för en finansiell företagsgrupp som t.ex. äger en försäkringsverksamhet men som inte omfattas av särskild tillsyn över finansiella konglomerat. Vi delar därför de nämnda remissinstansernas bedömning att det för beräkningen av den gruppbase kapitalbasen inte skall införas något undantag som gör det möjligt för ett institut att låta bli att räkna av aktieinnehav etc. för företag som ingår i samma finansiella konglomerat institutet.

Hur avräkning av tillskott i vissa företag inom finansiell sektor bör ske

Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall avräkningen av tillskotten i de finansiella företagen göras med hälften från det primära kapitalet – beräknat efter avdrag för posterna i artikel 57 i–k (se avsnitt 8.2.1) – och hälften från det supplementära kapitalet.

Det kan finnas situationer då det supplementära kapitalet är mindre än det belopp som skall avräknas. I så fall skall det belopp som inte kan avräknas från det supplementära kapitalet i stället räknas av från det primära kapitalet.

Bestämmelsen om avräkning enligt 1994 års kapitaltäckningslag skiljer sig från motsvarande regel i 2006 års kreditinstitutsdirektiv. För att införliva direktivet med svensk rätt bör därför en bestämmelse motsvarande den i direktivet tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Den bestämmelsen bör ha det innehåll som beskrivits i det föregående. Den nya bestämmelsen torde inte innebära någon förändring av institutens kapitaltäckningsgrad. Den kommer däremot att försämra relationen mellan tillgångarna och det primära kapitalet (primärkapitalgraden). De problem som detta kan innebära för instituten tas om hand av en övergångsregel som behandlas i avsnitt 20.4.

Avräkningen skall göras efter att man tillämpat regeln om att det supplementära kapitalet aldrig får överstiga det primära kapitalet samt att

summan av kumulativa preferensaktier med bestämd löptid och efterställda lån, som ingår i det supplementära kapitalet, inte får uppgå till mer än hälften av det primära kapitalet (se avsnitt 8.3).

När avräkning inte behöver sker

De behöriga myndigheterna får enligt punkten 3 i del D i bilaga VII till 2006 års kapitalkravsdirektiv medge att sådana aktier och tillskott som ett institut innehar i egenskap av marknadsgarant får ingå i handelslagret (se avsnitt 6.2). Även om det inte uttryckligen framgår av direktivet torde de poster som omfattas av ett sådant medgivande inte behöva avräknas från kapitalbasen, eftersom de i stället ingår i underlaget för beräkning av kapitalkravet för marknadsrisk. En bestämmelse med denna innebörd bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen. *Finansinspektionen* ser inte några skäl till varför de vanliga avdragsreglerna för vissa innehav inte skall gälla oberoende av var institutet väljer att boka en position och anser inte att regeln bör införas. Vi menar dock att det kan medföra negativa följder för instituten av att inte införa en sådan regel. Syftet med avräkningsreglerna är att undvika s.k. double gearing, dvs. att det kapital som skall användas till skydd för institutets verksamhet samtidigt utgör riskkapital i ett annat institut eller försäkringsföretag. Innehav av aktier och tillskott som ett institut har i egenskap av marknadsgarant kan dock inte sägas ha till funktion att utgöra riskkapital. Institutet kan dessutom på grund av ett sådant innehav hamna i en situation där man passerar de gränsvärden för avräkning som har uppställts, och därmed måste avräkna ytterligare aktier och tillskott. En sådan effekt är inte motiverad med tanke på karaktären på innehavet av aktier och tillskott som ett institut har i egenskap av marknadsgarant. En regel som innebär att instituten inte behöver beakta sådana innehav bör därför införas i svensk rätt.

8.2.3 Ytterligare justeringar av kapitalbasen

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om hur positiva och negativa belopp som uppkommer vid beräkning av det förväntade förlustbeloppet skall behandlas när kapitalbasens storlek bestäms. I den nya kapitaltäckningslagen skall det vidare tas in en bestämmelse som anger att ett institut, i stället för att beräkna ett riskvägt exponeringsbelopp för en position i värdepapperisering som åsätts riskvikten 1 250 procent, får välja att räkna av positionens värde från kapitalbasen.

Promemorians förslag: Promemorians materiella innehåll överensstämmer i sak med regeringens förslag, men enligt promemorians förslag skall möjligheten att räkna av värdet på positioner i värdepapperisering som ges riskvikten 1 250 procent framgå av föreskrifter.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att *Finansinspektionen* bör inom ramen för granskningen av ett instituts kapitalutvärdering säkerställa att tillräckliga förlustavsättningar sker så att kapitalbasen

speglar det verkliga läget. Vidare anser Riksbanken att det är viktigt att både institut och inspektionen bevakar att förväntade förluster i portföljen täcks genom reserver och löpande intäkter. *Finansinspektionen* anser att Sverige inte bör implementera det nationella valet som gör det möjligt att i kapitalbasen räkna in positiva belopp som uppkommer när de förväntade förlusterna är mindre än de avsättningar som gjorts för att täcka förlusten. Enligt inspektionen kan en parallell dras med de generella reserver som länderna enligt nuvarande regler kan räkna in i kapitalbasen, men där Sverige har avstått från att föra in någon sådan regel. Det är svårt att hävda att kreditförlustreserveringarna i den externa redovisningen är onödigt stora och att det skulle vara rimligt att räkna en del av beloppet som en generell reserv som fritt kan täcka andra förluster i kapitaltäckningssammanhang. Även om kopplingen till kapitalbasen endast är aktuell för de institut som tillämpar internmetoden så är den så principiellt viktig att den bör synas i lagen och inte införas enbart med stöd av bemyndiganden. Det gäller både avdraget och det eventuella tillägget. Inspektionen ifrågasätter också om det inte av lag bör framgå att instituten för positioner i värdepapperisering som ges riskvikten 1 250 procent kan välja mellan att dra av positionens belopp från kapitalbasen eller att beräkna ett kapitalkrav för positionen.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: En ny post som skall läggas till eller räknas av från kapitalbasen finns reglerad i artikel 57 q och artikel 63.3 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Det rör sig om skillnaden mellan de avsättningar som har gjorts i balansräkningen för att täcka förluster för vissa exponeringar och de förväntade förlusterna för dessa exponeringar.

Regeln togs upp till diskussion i ett sent skede i Basel II-förhandlingarna. Instituterna argumenterade för att förväntade förluster i allmänhet täcks av olika slags avsättningar i balansräkningen. Bankerna ansåg därför att kapitalbasen enbart skulle användas för att täcka förluster som *inte* var förväntade. Man menade att i den mån som avsättningarna för förluster motsvarade de förväntade förlusterna så skulle ingen ytterligare kapitaltäckning behövas för dessa. En sådan regel togs också in i Basel II-överenskommelsen, och sedan i 2006 års direktiv.

Enligt regeln i artikel 57 q i kreditinstitutsdirektivet skall ett kreditinstitut som använder internmetoder för kreditrisker (se avsnitt 10.3) räkna av negativa belopp som uppstår vid beräkning enligt punkten 36 i del 1 i bilaga VII och belopp för förväntade förluster beräknade enligt punkterna 32–33 i samma bilaga.

Enligt *punkten 36* i nämnda bilaga skall kreditinstituterna jämföra de totala avsättningar och värde regleringar som gjorts för att täcka förluster för exponeringar enligt punkterna 30 (förväntade förluster för exponeringar mot institut, nationella regeringar och centralbanker samt hushållsexponeringar), 31 (förväntade förlustbelopp för exponeringar mot specialutlåning) och 35 (förväntade förlustbelopp för förvärvade fordringars utspädningsrisk) med de totala förväntade förlusterna för dessa exponeringar. Förväntade förlustbelopp för värdepapperiserade exponeringar, samt värde regleringar och avsättningar som avser dessa exponeringar, skall inte tas med i denna beräkning (se vidare avsnitt 10.3.2). Om de gjorda avsättningarna överstiger de motsvarande förväntade förlusterna, får det enligt artikel 63.3 i direktivet godtas att

kreditinstituten räknar in överskottet som supplementärt kapital i kapitalbasen med en summa motsvarande högst 0,6 procent av det sammanlagda riskvägda beloppet för institutet beräknat enligt internmetoden.

Om det i stället visar sig att avsättningarna enligt punkten 36 är mindre än motsvarande förväntade förluster, skall kreditinstituten enligt artikel 57 q i direktivet dra av underskottet i sin helhet från kapitalbasen.

Som framgår av artikel 57 q skall instituten även göra en avräkning från kapitalbasen för hela det förväntade förlustbeloppet som räknas fram enligt punkterna 32 och 33 i del 1 i bilaga VII, dvs. det beräknade förlustbeloppet för vissa aktieexponeringar.

Vissa värdepapperiseringspositioner skall enligt del 4 i bilaga IX åsättas en riskvikt på 1 250 procent. Enligt artiklarna 57 r och 66.2 får ett institut emellertid välja mellan att dra av positionens belopp från kapitalbasen eller att inkludera det i beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen enligt artikel 75 med den angivna riskvikten 1 250 procent

Summan av de belopp som skall dras av från kapitalbasen enligt artikel 57 q–r skall läggas till summan av de belopp som skall dras av från kapitalbasen för tillskott i andra finansiella företag enligt artikel 57 l–p och därefter dras av enligt reglerna som gäller för dessa tillskott (se avsnitt 8.2.2).

Enligt artikel 66.3 skall man bortse från artikel 57 q och r och artikel 63.3 vid tillämpning av reglerna om stora exponeringar i avsnitt 15.

Enligt artikel 13 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall de ovan nämnda bestämmelserna gälla även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artiklarna 57 och 63 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall instituten jämföra de avsättningar som har gjorts för att täcka förluster för vissa exponeringar med de förväntade förlusterna för dessa exponeringar. Om de förväntade förlusterna överstiger avsättningarna, måste detta netto dras av från kapitalbasen. Om däremot avsättningarna överstiger de förväntade förlusterna, får medlemsstaterna medge att detta netto räknas som supplementärt kapital. *Finansinspektionen* menar att Sverige bör avstå från att införa en sådan rätt att räkna in detta netto i kapitalbasen. Reglerna i 2006 års kreditinstitutsdirektiv om hur man beräknar förväntade förlustbelopp anses dock inte lämpade att ta in i den nya kapitaltäckningslagen. Det har i stället överlämnats till regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, att reglera beräkningsmetoden i föreskrifter, se avsnitt 10.3.2. Detta talar för att även reglerna för hur avsättningar för förluster i förhållande till motsvarande förväntade förluster skall påverka kapitalbasen också bör framgå av sådana föreskrifter. Detsamma gäller skyldigheten att avräkna det förväntade förlustbeloppet för aktieexponeringar.

De regler om kapitalbasen som har föreslagits i tidigare avsnitt gäller dessutom för samtliga institut, oavsett vilken metod de använder för beräkning av kreditrisk. Möjligheten att räkna in de ovan nämnda posterna i det supplementära kapitalet, liksom skyldigheten att avräkna dem från kapitalbasen, gäller emellertid bara för företag som beräknar kapitalkravet för kreditrisker enligt internmetoden, vilket även det talar för att dessa regler bör tas om hand i föreskrifter.

Som anförs av *Riksbanken* bör Finansinspektionen inom ramen för sin granskning av instituts kapitalutvärdering (se avsnitten 7.2 och 18.1) säkerställa att tillräckliga förlustavsättningar sker så att kapitalbasen avspeglar det verkliga läget. Enligt Riksbanken är det också viktigt att både institut och inspektionen bevakar att förväntade förluster i portföljen täcks genom reserver och genom löpande intäkter.

Finansinspektionen anser också att det bör framgå av lag att instituten för positioner i värdepapperisering som ges riskvikten 1 250 procent får välja mellan att dra av positionens belopp från kapitalbasen eller att beräkna ett kapitalkrav för positionen. Vi delar denna bedömning.

Bestämmelserna tillämpas inte för stora exponeringar och kvalificerade innehav av aktier och andelar

Enligt kreditinstitutsdirektivet skall man bortse från posterna i artikel 57 q och r och 63.3 vid tillämpningen av reglerna om stora exponeringar och kvalificerade innehav av aktier och andelar i icke-finansiella företag. Detta skall ses mot bakgrund av att dessa regler i princip har lämnats oförändrade i 2006 års kreditinstitutsdirektiv och att ett förändrat kapitalbasbegrepp skulle kunna påverka de nuvarande gränsvärdena för stora exponeringar och kvalificerade innehav. Dessa bestäms nämligen med utgångspunkt från kapitalbasens storlek.

Att de aktuella posterna inte skall beaktas vid tillämpningen av bestämmelserna om stora exponeringar eller kvalificerade innehav bör hanteras i föreskrifter.

8.3 Begränsningar i kapitalbasen

Regeringens förslag: Det primära kapitalet skall uppgå till minst hälften av kapitalbasen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets innehåll: I artikel 66.1 a och b i 2006 års kreditinstitutsdirektiv finns två begränsningsregler för kapitalbasen. Dessa är följande

a) det supplementära kapitalet får inte överstiga 100 procent av det primära kapitalet efter avdrag för summan av posterna i artikel 57 i–k,

b) summan av följande två poster får inte överstiga 50 procent av det primära kapitalet efter avdrag för summan av posterna i artikel 57 i–k:

– förpliktelser som gäller för medlemmar i kreditinstitut, bildade som kooperativa institut, och solidariska förpliktelser för låntagare hos vissa institut av sådan fonddkaraktär som avses i artikel 64.3 (artikel 57 g), samt

– kumulativa preferensaktier med bestämd löptid samt sådana skuldförbindelser med efterställd rätt till betalning som avses i artikel 64.3 (artikel 57 h).

Enligt artikel 66.4 får de behöriga myndigheterna medge att ett institut överskrider dessa gränsvärden under förhållanden som är exceptionella och av tillfällig natur.

Skälen för regeringens förslag: Det faktum att det primära kapitalet är av högre kvalitet i risktäckningshänseende än det supplementära kapitalet ligger till grund för regleringen i både det nuvarande och 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Reglerna som återfinns i artikel 66 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv är desamma som i det tidigare.

Svensk rätt måste innehålla båda de gränsvärden som beskrivs i det föregående. Det saknas skäl att införa strängare regler än i kreditinstitutsdirektivet.

En regel motsvarande den i artikel 66.1 a i 2006 års kreditinstitutsdirektiv är införd i 2 kap. 6 § andra meningen i 1994 års kapitaltäckningslag. Där sägs att det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen. Den bestämmelsen bör föras över till den nya kapitaltäckningslagen.

Regeln i artikel 66.1 b har i gällande rätt införts genom Finansinspektionens föreskrifter. Möjligheten att räkna in kumulativa preferensaktier i det supplementära kapitalet kommer inte att framgå av lag. De kumulativa preferensaktierna kan ingå i kapitalbasen först efter tillstånd av Finansinspektionen. Detta har kombinerats med en möjlighet för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka poster som kan ingå i kapitalbasen. Det är mot denna bakgrund lämpligast att i sådana föreskrifter reglera även förhållandet mellan de kumulativa preferensaktierna och de efterställda skuldförbindelserna å ena sidan och det primära kapitalet å andra sidan.

9 Det sammanlagda kapitalkravet

9.1 Det sammanlagda kapitalkravet enligt huvudregeln

Regeringens förslag: Ett institut skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som åtminstone motsvarar de sammanlagda kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker.

Kapitalkravet för kreditrisker skall uppgå till åtta procent av de riskvägda exponeringarna. Det beräknas på samtliga exponeringar utom de som

1. ingår i handelslagret, eller
2. har räknats av från kapitalbasen.

Kapitalkravet för marknadsrisker avser positionsrisker, avvecklingsrisker och motpartsrisker beräknade på positioner i handelslagret och råvarurisker och valutakursrisker beräknade för hela verksamheten. Dessutom skall det beräknas ett särskilt kapitalkrav för exponeringar i handelslagret som överstiger gränsvärdena för stora exponeringar (avsnitt 15.3).

Kapitalkravet för de operativa riskerna skall beräknas för hela verksamheten.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag men innehåller inte någon definition av operativ risk.

Remissinstanserna: *Riksbanken, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen* och *Finansförbundet* anser att begreppet operativa risker bör definieras. Enligt Riksbanken bör begreppet operativ risk definieras i enlighet med artikel 4.22 i kreditinstitutsdirektivet. I annat fall kan risker som inte är avsedda att innefattas av begreppet operativ risk enligt kreditinstitutsdirektivet komma att inkluderas i de operativa riskerna. Följden av detta skulle i så fall kunna bli att dessa inte kommer beaktas inom ramen för den s.k. interna kapitalutvärderingen (se avsnitt 7.1) utan i stället faller in under det kapitalkrav som beräknas för de operativa riskerna. *Finansinspektionen* ifrågasätter om det inte är bättre att föreskriva att tillgångar som dragits av från kapitalbasen skall ges riskvikten noll procent än att föreskriva att det inte skall beräknas något kapitalkrav för dem. *Inspektionen* menar vidare att lagtexten bör använda begreppen kapitalbas och kapitalkrav på samma sätt som dessa begrepp används i artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet. I stället för att ange att det skall finnas ett minsta kapital i samband med de olika riskområdena skall där endast användas begreppet kapitalkrav. Kapitalkravet för ett riskområde blir med detta synsätt ett exakt belopp, inte minst detta belopp. Att instituten bör ha en säkerhetsmarginal i sin kapitaltäckning kommer till uttryck på den samlade nivån där kravet är att kapitalbasen minst skall motsvara summan av de enskilda kapitalkraven. Det överordnade kravet borde kunna kallas kapitalbaskrav, eftersom kravet just avser storleken av det som på svenska kallas kapitalbasen. Att på den punkten tala om kapitalkrav kan sägas vara osystematiskt. Det är institutets verksamhet som leder till att kapitalkrav för olika risktyper skall beräknas och sedan är det ett krav på institutet att det måste ha en kapitalbas som täcker de samlade kapitalkraven. *Insättningsgarantinämnden* anser att de nya kapital-

täckningsreglerna på ett bättre sätt speglar riskerna i instituten vilket är positivt för insättningsgarantisystemet. Nämnden tillstyrker därför förslaget. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att lagen skall innehålla bestämmelser om att det både på konsoliderad nivå och för individuella företag skall vara tillåtet att beträffande dotterbolag och filialer utomlands använda de kapitaltäckningsregler som de utländska tillsynsmyndigheterna använder. I annat fall drabbas de svenska institutsgrupperna av konkurrensnackdelar vid beräkningen av det totala kapitalkravet. Dessutom skulle det innebära att instituten måste göra parallella beräkningar. Det är vidare förenat med betydande svårigheter att i vissa fall tillämpa svenska principer för samtliga verksamheter i en finansiell företagsgrupp (se även avsnitt 17.1).

Kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivets innehåll: Institutet skall ha ett buffertkapital, den s.k. kapitalbasen, som skydd mot förluster i verksamheten. Hur stor kapitalbasen skall vara bestäms av riskerna i verksamheten.

Enligt artikel 75 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall medlemsstaterna kräva att kreditinstitut kan redovisa en kapitalbas som vid varje tillfälle är minst lika med det sammanlagda beloppet av kapitalkrav för:

1. Kreditrisk och utspädningsrisk i samband med all affärsverksamhet i institutet, med undantag för verksamhet med handelslagret och icke likvida tillgångar om dessa dragits av från kapitalbasen. Kapitalkravet skall uppgå till åtta procent av de samlade riskvägda exponeringarna beräknade i enlighet med de metoder som föreskrivs i kreditinstitutsdirektivet.

2. Positionsrisk, avvecklingsrisk och motpartsrisk samt, om institutet fått medgivande att överskrida gränserna för stora exponeringar, stora exponeringar utöver dessa gränser i samband med institutets verksamhet med handelslagret beräknade i enlighet med kapitalkravsdirektivet.

3. Valutarisk och råvarurisk i samband med all affärsverksamhet beräknade i enlighet med kapitalkravsdirektivet.

4. Operativa risker i samband med all affärsverksamhet i institutet beräknade i enlighet med kreditinstitutsdirektivet.

Enligt artikel 20 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall, om inte annat föreskrivs, kapitalkraven i artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet även gälla för värdepappersföretag (se även avsnitt 9.2).

Skälen för regeringens förslag: 2006 års direktiv innebär inte några egentliga förändringar av hur kapitalbasens miniminivå (kapitalkravet) bestäms. Liksom enligt gällande rätt bestäms kapitalbasens miniminivå av kapitalkraven för de olika risktyperna. Tidigare uppställde direktiven dock bara kapitalkrav för kreditrisker respektive för positionsrisker, avvecklingsrisker, motpartsrisker, valutarisker och råvarurisker (s.k. marknadsrisker). 2006 års direktiv innehåller utöver detta även ett särskilt kapitalkrav för operativa risker som inte funnits tidigare.

Vilka metoder som skall användas för att beräkna kapitalkravet för respektive risktyp framgår inte av artikel 75 utan av andra regler i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet. Förutom att det införs regler om hur kapitalkravet för operativa risker bestäms, innehåller 2006 års kreditinstitutsdirektiv nya regler av betydelse för beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker (se nedan). Som anförts av

Insättningsgarantinämnden speglar de nya reglerna på ett bättre sätt än de nuvarande riskerna i instituten.

Enligt 2 kap. 1 § i 1994 års kapitaltäckningslag skall ett institut vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som motsvarar summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker. I överensstämmelse med 2006 års kreditinstitutsdirektiv bör dessa element även fortsättningsvis ingå i det sammanlagda kapitalkravet enligt svensk rätt. Liksom 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 1993 års kapitalkravsdirektiv saknar emellertid 1994 års kapitaltäckningslag ett särskilt kapitalkrav för operativa risker. För att införliva 2006 års direktiv bör även kapitalkravet för operativa risker ingå i beräkningen av det sammanlagda kapitalkravet. I promemorian föreslogs en redaktionell lösning som överensstämde med gällande rätt. Vi ser dock inga problem med att avvika från denna lösning och ge lagtexten den redaktionella utformning som förespråkas av *Finansinspektionen*. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det alltså framgå att ett institut skall ha en kapitalbas som åtminstone motsvarar kapitalkraven för kreditrisker inklusive utspädningsrisker, marknadsrisker och operativa risker. Den lösningen bör dock kompletteras med en bestämmelse som anger hur kapitalbasen skall beräknas för de olika risktyperna.

I överensstämmelse med artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet skall kapitalkravet vara uppfyllt hela tiden, dvs. vid varje tidpunkt. Hur den bestämmelsen närmare skall utformas behandlas i det följande.

Enligt direktiven skall kapitalkravet för operativa risker beräknas för hela verksamheten. Detsamma gäller kapitalkraven för valutakursrisker och råvarurisker. Därutöver skall instituten för sin verksamhet beräkna ett kapitalkrav antingen för kreditrisker eller för positionsrisker, motpartsrisker och avvecklingsrisker. För detta ändamål skall instituten dela upp sin verksamhet i verksamhet som ingår i handelslagret och verksamhet som inte ingår i handelslagret. För verksamhet som ingår i handelslagret skall instituten beräkna ett kapitalkrav för positions-, motparts- och avvecklingsrisker. Om verksamheten inte ingår i handelslagret, skall de i stället beräkna ett kapitalkrav för kreditrisker. Samma verksamhet behöver alltså inte åsättas både ett kapitalkrav för kreditrisker och ett kapitalkrav för positions-, motparts- och avvecklingsrisker.

Att verksamheten kategoriseras utifrån vad som räknas till handelslagret eller inte syftar till att kapitalkravet på ett korrekt sätt skall spegla förekomsten av de risker som finns i den verksamhet som bedrivs av institutet. Verksamhet inom handelslagret kan något förenklat beskrivas som ett instituts kortsiktiga handel med värdepapper. Sådan verksamhet handlar sällan om att bedöma och hantera kreditrisker. I stället är de centrala riskkomponenterna i denna verksamhet huvudsakligen sådana risker som innefattas i begreppet marknadsrisker. Verksamhet utanför handelslagret däremot avser i huvudsak institutens kreditgivning, vilken i stort sett handlar om institutets förmåga att bedöma och hantera kreditrisker. Kapitalkrav för risker som är oberoende av om verksamheten ingår i handelslagret eller inte, beräknas för hela verksamheten. Genom att på detta sätt identifiera i vilka delar av verksamheten de relevanta riskerna finns och utifrån detta formulera ett kapitalkrav tillskapas ett ändamålsenligt kapitaltäckningsregelverk.

Förutom reglerna om operativa risker, som är nya, överensstämmer regleringen i 2006 års direktiv med den tidigare regleringen. Det saknas skäl att i den nya kapitaltäckningslagen frångå direktivets reglering för vilka delar av verksamhet som de olika kapitalkraven skall beräknas. Regler motsvarande direktivets bör därför tas in i svensk rätt.

För vissa typer av värdepappersbolag som bedriver begränsad verksamhet kan emellertid behovet av ett heltäckande kapitalkrav vara mindre än för exempelvis banker. För detta ändamål ger 2006 års kapitalkravsdirektiv de behöriga myndigheterna möjligheten att – om värdepappersföretaget uppfyller särskilda villkor som föreskrivs i kapitalkravsdirektivet – medge andra kapitalkrav än de som ställs i artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet. Dessa undantag behandlas i avsnitten 9.2 och 13.2.

Svenska Bankföreningen och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att den nya kapitaltäckningslagen bör innehålla en bestämmelse om att det skall vara tillåtet att tillämpa utländska regler för beräkning av kapitalkravet i utländska dotterföretag och filialer till svenska institut. Svensk rätt reglerar emellertid inte vilka kapitaltäckningsregler som gäller för utländska företag, t.ex. utländska dotterföretag till svenska institut. Vilka regler som skall gälla för dessa företag styrs alltså av lagen i det land där företaget är etablerat.

En filial är en integrerad del av ett företag. Enligt såväl kreditinstitutsdirektivet (artiklarna 40 och 41) som Baselreglerna framgår att tillsynen över att kapitaltäckningsreglerna följs skall hanteras av hemlandsmyndigheterna. Att, som Bankföreningen föreslår, föreskriva att utländska regler skall tillämpas på ett instituts utländska filialer är alltså inte aktuellt.

Närmare om kapitalkravet för kreditrisker

Enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv skall ett institut ha en *kapitaltäckningsgrad* som uppgår till minst åtta procent för att uppfylla kapitalkravet för kreditrisker. Kapitaltäckningsgraden är ett mått som anger kapitalbasens andel av de riskvägda exponeringarna. De riskvägda exponeringarna är desamma som värdet av institutets tillgångar i och utanför balansräkningen, riskjusterade enligt särskilda beräkningsmetoder.

Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv

$$\text{Kapitaltäckningsgrad} = \frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Riskvägda exponeringar}} \geq 8\%$$

↓

Kapitalkrav

I 2006 års kreditinstitutsdirektiv används inte begreppet kapitaltäckningsgrad. Där uttrycks kapitalkravet i stället som att kapitalbasen skall uppgå till minst 8 procent av samtliga riskvägda

exponeringar. Detta är dock i praktiken bara en omformulering av det kapitalkrav som gäller enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv.

Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv

$$\text{Kapitalbas} \geq 8\% \times \text{riskvägda exponeringar}$$

Kapitalkrav

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag skall ett kreditinstitut för att uppfylla kapitalkravet för kreditrisker ha en kapitalbas som motsvarar minst åtta procent av institutets riskvägda tillgångar (2 kap. 2 §). Detta motsvarar alltså det minimikrav som ställs i 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Det är dock vara möjligt för medlemsstaterna att införa strängare regler än de som framgår av artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet, t.ex. föreskriva ett lägsta kapitalkrav för kreditrisker som överstiger åtta procent. Det har under den tid 1994 års kapitaltäckningslag har gällt, inte funnits skäl att överväga att höja miniminivån för kapitalkravet. Att ensidigt ställa ett högre kapitalkrav för de svenska instituten än vad som i andra länder ställs på de där verksamma företagen kan försämra de svenska företagens konkurrenskraft. Här görs därför bedömningen att även den nya kapitaltäckningslagen bör innehålla en bestämmelse enligt vilken kapitalkravet för kreditrisker skall uppgå till lägst åtta procent av det riskvägda exponeringsbeloppet. Av avsnitten 7.2 och 18.1 framgår att Finansinspektionen ändå i vissa fall kan kräva att företagen har ett större buffertkapital än vad som följer av denna huvudregel.

Eftersom kapitalkravet är bestämt som en given procentsats av de riskvägda exponeringarna kommer kapitalkravet för kreditrisker att styras av storleken på de riskvägda exponeringarna. Ju mer riskfyllda exponeringarna är desto högre blir det riskvägda exponeringsbeloppen och därmed också det beloppsmässiga kapitalkravet. Hur de riskvägda exponeringarna beräknas är således av avgörande betydelse för kapitalkravets storlek. 2006 års kreditinstitutsdirektiv innehåller nya metoder för att beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen (se avsnitten 10–12). Av detta följer att kapitalkravet för kreditrisker kommer att ändras trots att inte procentsatsen gör det.

Av artikel 75 a i 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår att även s.k. *utspädningsrisker* skall kapitaltäckas. Dessa risker är kopplade till verksamhet som avser ett instituts förvärv av fordringar, hushålls- eller företagsfordringar (t.ex. factoring, kontrakts- och reversfinansiering).¹⁰ Enligt artikel 4.24 i kreditinstitutsdirektivet definieras utspädningsrisk som risken för att beloppet av en fordran minskas på grund av krediteringar, kontant eller i annan form, till gäldenären. Detta skulle exempelvis kunna ske om det finns fel i en vara som köpts på kredit. I detta fall kan gäldenärens fordran komma att sättas ned vilket även kan

¹⁰ Av artikel 87.2 och punkten 26 i del 1 i bilaga VII i 2006 års kreditinstitutsdirektiv (se också avsnitt 10) framgår att kapitalkravet för utspädningsrisker enbart skall beräknas för förvärvade hushålls- och företagsfordringar.

komma att reducera det förvärvande institutets fordran mot gäldenären. Enligt gällande rätt beräknas inte något specifikt kapitalkrav för utspädningsrisker.

För exponeringar i form av förvärvade hushålls- och företagsfordringar skall alltså beräknas ett kapitalkrav för både kreditrisker och utspädningsrisker.¹¹ Detta kapitalkrav skall beräknas på institutets hela affärsverksamhet med undantag för verksamhet i handelslagret och icke likvida tillgångar om dessa har dragits av från kapitalbasen. Ett särskilt kapitalkrav för utspädningsrisker uppställs dessutom bara enligt en av de två huvudmetoderna för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker, nämligen internmetoden. Enligt den andra metoden, schablonmetoden, förutsätts utspädningsrisken ingå som en del av kapitalkravet för kreditrisker. Enligt internmetoden beräknas kapitalkravet för utspädningsrisker enligt samma principer som gäller för kreditrisker. I kreditinstitutsdirektivet behandlas vidare utspädningsrisker i avsnitt 3 som enligt rubriken handlar om kapitalkravet för kreditrisker. Mot denna bakgrund görs här bedömningen att det inte är nödvändigt att behandla utspädningsrisker som en särskild risktyp i den nya kapitaltäckningslagen. I stället bör begreppet kreditrisker inkludera även utspädningsrisker.

Enligt artikel 75 a skall ett institut inkludera icke likvida tillgångar (t.ex. fastigheter) vid beräkning av kapitalkravet för *kreditrisk*, om dessa tillgångar inte har dragits av från den utvidgade kapitalbasen. I avsnitt 8.1.2 föreslås dock att ett institut skall räkna av de icke likvida tillgångarna från den utvidgade kapitalbasen. Av detta följer att det i så fall inte skall beräknas något kapitalkrav för dessa tillgångar. Av artikel 80.1 och artikel 87.1 i kreditinstitutsdirektivet framgår dessutom att det inte heller skall beräknas något kapitalkrav för exponeringar som räknats av från kapitalbasen.

För institutet innebär ett avdrag från kapitalbasen att kapitalbasen minskar med den icke likvida tillgångens värde. En sådan minskning av kapitalbasen motsvarar ett kapitalkrav på 100 procent av tillgångens (exponeringens) värde. För tillgångar som inte räknats av från kapitalbasen uppgår kapitalkravet till åtta procent av det riskvägda exponeringsbeloppet, dvs. tillgångens (exponeringens) värde multiplicerat med riskvikten. Kapitalkravet för tillgångar som dras av från kapitalbasen är alltså strängare än för andra tillgångar. Vilka typer av tillgångar som skall dras av från kapitalbasen och motiven för detta behandlas i avsnitt 8.2.

Finansinspektionen ifrågasätter om det inte vore lämpligare att ange att exponeringarna skall åsättas en riskvikt på noll procent i stället för att ange att det inte skall beräknas något kapitalkrav för dem. Enligt inspektionen innebär den lösningen att dessa exponeringar finns med i rapporteringen. Vi anser det dock inte lämpligt att i lag slå fast en rapporteringsbörda som är mer långtgående än den i direktivet. Vi vill dock erinra om att enligt både 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och 6 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ett institut lämna Finansinspektionen de uppgifter

¹¹ Kapitalkravet för kreditrisker beräknas efter det att kapitalkravet för utspädningsrisk har dragit av från exponeringsvärdet.

som inspektionen behöver för sin tillsyn av institutet. Till dessa bestämmelser är det kopplat en möjlighet för inspektionen att föreskriva vilka uppgifter instituten skall lämna.

Närmare om kapitalkravet för marknadsrisker

I förhållande till gällande bestämmelser innehåller 2006 års kapitalkravsdirektiv inga genomgripande förändringar av kapitalkraven för marknadsrisker (se avsnitt 13).

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag är marknadsrisker ett samlingsbegrepp för positionsrisker, avvecklingsrisker och motpartsrisker samt råvarurisker och valutarisker. Även i den nya kapitaltäckningslagen bör marknadsriskbegreppet användas som ett samlingsbegrepp för dessa risktyper. Även om det inte uttryckligen framgår av kapitalkravsdirektivet skall det inte beräknas något kapitalkrav för marknadsrisker för sådana poster som dragits av från kapitalbasen.

Om den behöriga myndigheten har gett ett institut tillstånd att överskrida gränserna för stora exponeringar i handelslagret, skall ett ytterligare kapitalkrav beräknas för den del av exponeringen som överstiger dessa gränser. Av avsnitt 15.3 framgår att det även enligt den nya kapitaltäckningslagen bör finnas möjlighet för Finansinspektionen att tillåta att ett institut för stora exponeringar överskrider de gränsvärden som ställts upp för sådana exponeringar. Ett institut som har fått ett sådant medgivande skall uppfylla ett ytterligare kapitalkrav.

Närmare om kapitalkravet för operativa risker

Som nämnts ovan införs genom artikel 75 d i 2006 års kreditinstitutdirektiv ett särskilt kapitalkrav för operativa risker. Operativa risker definieras enligt artikel 4.22 i kreditinstitutdirektivet som risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller inte fungerande interna förfaranden, mänskliga fel, system eller yttre händelser, inbegripet rättsliga risker. De operativa riskerna innefattar således vissa risker i institutens verksamhet som är av icke-finansiell karaktär. *Riksbanken, Bankföreningen, Fondhandlareföreningen* och *Finansförbundet* anser att begreppet operativ risk bör definieras i den nya kapitaltäckningslagen. Hur de olika riskbegreppen definieras, även innefattande operativ risk, saknar betydelse för hur stor kapitalbas ett institut måste ha enligt artikel 75 i kreditinstitutdirektivet. Avgörande för kapitalkravets storlek är inte hur riskbegreppen definieras utan till vilken del av verksamheten som en viss exponering eller verksamhetsgren räknas, till handelslagret, till verksamhet utanför handelslagret eller till institutets hela verksamhet (dvs. verksamhet både i och utanför handelslagret).

Däremot kan definitionen av de olika riskbegreppen ha betydelse för institutens interna kapitalutvärdering (avsnitt 7.2), dvs. den utvärdering som ligger till grund för institutets egna bedömning av hur stort kapital som behövs för att täcka institutets *samtliga* risker. Om regelverket saknar en definition av begreppet operativ risk kan, som Riksbanken anför, otydligheter uppstå kring vilka risker som skall beaktas inom ramen för den interna kapitalutvärderingen. I likhet med vad som anförts

av remissinstanserna bör lagtexten av detta skäl kompletteras med en definition av begreppet operativ risk. Definitionen av operativ risk bör ha samma innebörd som i kreditinstitutsdirektivet (artikel 4.22) och ges följande lydelse ”risken för förluster till följd av inte ändamålsenliga eller inte fungerande interna förfaranden eller system eller på grund av mänskliga fel eller yttre händelser, samt rättsliga risker”.

Varken det internationellt överenskomna Baselregelverket (Basel I) eller 2000 års kreditinstitutsdirektiv har tidigare innehållit något uttryckligt kapitalkrav för operativa risker. I stället har operativa risker underförstått beaktats genom att kapitalkravet för kreditrisker är mer omfattande än vad som är motiverat enbart med hänsyn till kreditriskerna. Enligt de nya reglerna kommer dock kapitalkravet för kreditrisker mer precist spegla de faktiska kreditriskerna. I syfte att kapitaltäckta de operativa riskerna är det därför nödvändigt att definiera ett separat kapitalkrav för dessa.

Hur kapitalkravet för operativa risker beräknas behandlas i avsnitt 14.

9.2 Undantag för vissa värdepappersföretag

Regeringens förslag: Vissa värdepappersföretag skall undantas från skyldigheten att beräkna det sammanlagda kapitalkravet som summan av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det inte bör krävas tillstånd för att beräkna ett särskilt kapitalkrav för sådana värdepappersbolag som inte ägnar sig åt handel för egen räkning eller garantiverksamhet. *Svenska Fondhandlareföreningen* menar att det inte förekommer några kredit- eller marknadsrisker i de värdepappersbolag som inte ägnar sig åt handel för egen räkning eller garantiverksamhet. Därför är det tillräckligt om kapitalkravet för dessa bolag uppgår till 25 procent av bolagets fasta omkostnader.

Kapitalkravdirektivets innehåll: Enligt artikel 20.1 i 2006 års kapitalkravsdirektiv tillämpas artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet om hur det sammanlagda kapitalkravet skall beräknas även för värdepappersföretag. Enligt artikel 20.2 och 20.3 i samma direktiv får emellertid de behöriga myndigheterna göra undantag från artikel 20.1 och tillåta att det sammanlagda kapitalkravet för värdepappersföretag beräknas på andra sätt.

Värdepappersbolag som inte har tillstånd att bedriva handel för egen räkning eller garantiverksamhet

Undantaget i artikel 20.2 i kapitalkravsdirektivet omfattar värdepappersföretag som inte är auktoriserade att tillhandahålla de investeringstjänster som anges i punkterna 3 och 6 i del A bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt

upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (MiFID), dvs. handel för egen räkning eller garantiverksamhet för finansiella instrument och/eller placering av finansiella instrument på grundval av ett fast åtagande. De behöriga myndigheterna får tillåta ett sådant värdepappersföretag att ha en kapitalbas som alltid skall uppgå till eller överstiga det högsta av följande poster.

1) summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker samt för exponeringar i handelslagret som överskrider gränsvärdena för stora exponeringar (enligt artikel 75 a–c i kreditinstitutsdirektivet), och

2) 25 procent av bolagets fasta omkostnader enligt artikel 21 i kapitalkravsdirektivet.

Värdepappersbolag som bedriver verksamhet med begränsad egen handel samt bolag som enbart handlar för egen räkning

Undantaget i artikel 20.3 i kapitalkravsdirektivet omfattar företag som enligt artikel 9 i samma direktiv skall ha ett startkapital på 730 000 euro och faller inom någon av följande kategorier:

a) Värdepappersföretag som handlar för egen räkning enbart i syfte att utföra en order för kunds räkning eller för att få tillträde till system för clearing och avveckling eller en erkänd börs när de uppträder som agent eller utför en kundorder.

b) Värdepappersföretag;

i) som inte innehar klienters pengar eller värdepapper,

ii) som enbart handlar för egen räkning,

iii) som inte har några externa kunder, och

iv) för vilkas transaktioner ansvaret för genomförandet och avräkningen ligger hos ett clearinginstitut och garanteras av samma clearinginstitut.

De behöriga myndigheterna får tillåta att sådana värdepappersföretag har en kapitalbas som alltid minst skall uppgå till summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker samt för exponeringar i handelslagret som överskrider gränsvärdena för stora exponeringar plus 25 procent av bolagets fasta omkostnader enligt artikel 21 i kapitalkravsdirektivet.

Kostnadsregeln

Som framgår ovan gäller enligt artikel 21 i kapitalkravsdirektivet att kapitalbasen aldrig får understiga 25 procent av föregående års fasta omkostnader. Enligt artikel 20.5 i kapitalkravsdirektivet gäller regeln i artikel 21 bara för sådana värdepappersföretag för vilka artikel 20.2 och 20.3 samt övergångsbestämmelsen i artikel 46 i samma direktiv är tillämpliga. För övriga värdepappersföretag kommer artikel 21, till skillnad från i dag, inte längre att gälla. Beträffande artikel 46 hänvisas till avsnitt 20.8.

De behöriga myndigheterna får justera det ovan angivna kravet om det har inträffat en väsentlig förändring i verksamheten hos ett företag sedan det föregående året. Om ett företag inte har avslutat ett års verksamhet, inräknat den dag då verksamheten inleddes, är kapitalkravet 25 procent

av det belopp för fasta omkostnader som anges i verksamhetsplanen, om inte myndigheterna kräver att planen justeras.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1993 års kapitalkravsdirektiv gäller att det sammanlagda kapitalkravet för värdepappersföretag skall uppgå till summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker eller 25 procent av föregående års fasta omkostnader om detta belopp är högre. Liksom för kreditinstitut finns inget uttryckligt kapitalkrav för operativa risker.

Som konstateras i avsnitt 4 har utgångspunkten vid utformningen av det nya kapitaltäckningsregelverket varit att samma regler skall tillämpas för banker och värdepappersföretag. Syftet med detta är att skapa likartade konkurrensförutsättningar för banker och värdepappersbolag, som i många avseenden bedriver konkurrerande verksamhet. Samtidigt påpekas dock i skälen till kapitalkravsdirektivet att det är viktigt att vid utformningen av regelverket beakta skillnaderna i de verksamheter som olika institut inom EU bedriver.

För kreditrisker och marknadsrisker är det tämligen enkelt att konstruera kapitalkrav som beaktar sådana skillnader. Detta kommer sig av att det på ett enkelt sätt går att härleda förekomsten av kreditrisker och marknadsrisker till vissa verksamheter (t.ex. kreditgivning eller värdepappershandel) och därmed utforma ett kapitalkrav som står i direkt proportion till dessa risker. Enkelt uttryckt kan sägas att i den utsträckning ett institut tar på sig kreditrisker eller marknadsrisker i den egna verksamheten kommer detta också att avspeglas i kapitalkravet. Härigenom kommer således skillnader mellan olika instituts verksamheter att beaktas per automatik. Kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker är alltså utformade på ett sätt som säkerställer konkurrensneutralitet mellan olika institut.

För operativa risker är det dock inte möjligt att med samma träffsäkerhet utforma ett kapitalkrav som står i direkt proportion till den faktiska förekomsten av operativa risker. Detta beror framför allt på att det för de operativa riskerna inte på samma sätt som för de finansiella riskerna (kreditrisker och marknadsrisker) går att fastställa ett tydligt samband mellan avkastning och risk. De grundläggande metoder som skall användas för att beräkna kapitalkravet för operativa risker utgår från storleken på institutets nettointäkter. Även om detta mått i regel kan anses ge en god uppskattning av storleken på de operativa riskerna bör konsekvenserna av det nya kapitalkravet för instituten beaktas.

I och med att ett separat kapitalkrav har utformats för de operativa riskerna har samtidigt kapitalkravet för kreditrisker justerats ned för att det sammanlagda kapitalkravet skall ligga kvar på ungefär samma nivå som tidigare. Värdepappersföretag saknar i många fall kreditverksamhet eller bedriver bara sådan verksamhet i begränsad omfattning. Det nya kapitalkravet för operativa risker torde därför innebära att många värdepappersföretag får en väsentlig ökning av det sammanlagda kapitalkravet.

Kommissionen har undersökt effekterna på de sammanlagda kapitalkraven i värdepappersföretag vid tillämpningen av kapitalkravet för operativa risker. Denna analys bekräftar att när regelverket tillämpas på värdepappersföretag som har begränsade exponeringar mot kreditrisker

och marknadsriskerna, kommer det sammanlagda kapitalkravet att öka betydligt mer än vad som var avsikten i Baselöverenskommelsen.¹²

Undantagsbestämmelserna i artikel 20.2 och 20.3 i kapitalkravsdirektivet skall därför i huvudsak ses mot bakgrund av tillkomsten av särskilt kapitalkrav för operativa risker och de konsekvenser detta innebär för värdepappersföretagen.

Värdepappersbolag som inte har tillstånd att bedriva handel för egen räkning eller garantiverksamhet

De värdepappersföretag som enligt artikel 20.2 i kapitalkravsdirektivet får undantas är sådana företag som inte ägnar sig åt handel för egen räkning eller garantiverksamhet för finansiella instrument och/eller placering av finansiella instrument på grundval av ett fast åtagande¹³. För sådana företag får det sammanlagda kapitalkravet uppgå till summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker eller 25 procent av bolagets fasta omkostnader om detta belopp är högre. Detta undantag innebär en lättnad i de fall då det sammanlagda kapitalkravet beräknat enligt artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet, överstiger 25 procent av företagets fasta omkostnader.

Svenska Fondhandlarföreningen anser att bestämmelsen i promemorian om att kapitalkravet minst skall uppgå till det högre av de nyss nämnda beloppen är överflödig. Eftersom det, enligt föreningen, inte förekommer några kredit- eller marknadsrisker i berörda värdepappersbolag torde det vara tillfyllest om lagen föreskriver ett kapitalkrav som skall uppgå till minst 25 procent av de fasta omkostnaderna. Promemorians förslag grundar sig emellertid på vad som sägs i kapitalkravsdirektivet. Eftersom det inte finns någon möjlighet att avvika från direktivets bestämmelse bör den införas i sin helhet.

Som bl.a. konstaterats av Fondhandlareföreningen bedriver de värdepappersföretag som omfattas av undantaget i artikel 20.2 i kapitalkravsdirektivet i huvudsak sådan verksamhet som innebär att kredit- och marknadsriskerna i den egna verksamheten är begränsade. Eftersom dagens kapitalkrav baseras på omfattningen av dessa risker har tillämpningen av 1993 års kapitalkravsdirektiv (och 1994 års kapitaltäckningslag) inneburit att kapitalkravet för många av dessa värdepappersföretag har uppgått till den miniminivån som gäller för värdepappersföretag, nämligen minst 25 procent av föregående års fasta omkostnader (artikel 21).

Som anförts ovan innebär skyldigheten att beräkna ett särskilt kapitalkrav för operativa risker sannolikt en väsentlig ökning av det sammanlagda kapitalkravet för de företag som avses i artikel 20.2 i kapitalkravsdirektivet. För att undvika en sådan ökning medger direktivet att dessa företag får fortsätta att beräkna kapitalkravet på samma sätt som i dag.

De värdepappersföretag som omfattas av undantaget konkurrerar bara i begränsad utsträckning med banker och andra kreditinstitut. Det bör

¹² European Commission, 2004 Quantative Impact Study, Main Conclusions s. 5. paragraf 15.

¹³ Enligt punkterna 3 och 6 i del A i bilaga I i direktiv 2004/39/EG.

därför inte vara någon konkurrensnackdel för bankerna att dessa företag får beräkna kapitalkravet på detta sätt. Situationen är snarare den motsatta. Om inte undantaget införs försämras värdepappersföretagens konkurrenssituation, eftersom de får ett omotiverat högt sammanlagt kapitalkrav. Denna omständighet tillsammans med vad som i det föregående anförts, talar för att de svenska värdepappersbolagens bör ges samma möjligheter som sina konkurrenter i andra medlemsstater att utnyttja undantaget.

Som har nämnts ovan tar de värdepappersföretag som avses i artikel 20.2 bara i mycket liten omfattning finansiella risker i den egna verksamheten. Fallissemang i sådana bolag torde därför sällan kunna vara ett hot mot det finansiella systemets stabilitet. Därför kan ett avstående från att införa undantaget inte heller motiveras med att företagen i fråga ur ett systemskyddsperspektiv utgör en väsentlig risk.

Mot bakgrund av vad som anförts i det föregående bör utgångspunkten vara att värdepappersbolag som anges i artikel 20.2 i kapitalkravsdirektivet skall ges möjlighet att utnyttja det angivna undantaget. Det bör därför införas en möjlighet för dessa bolag att beräkna kapitalkravet på det alternativa sätt som förutsätts i denna artikel.

Finansinspektionen anför, i motsats till promemorians förslag, att möjligheten att beräkna kapitalkravet enligt ovanstående inte bör kräva tillstånd. Som skäl för detta anger inspektionen att en tillståndsprocess skulle vara en onödig administrativ börda för både instituten och tillsynsmyndigheten. Kapitalkravsdirektivet uppställer inget krav på tillstånd. Det är i stället upp till de behöriga myndigheterna att tillåta värdepappersbolagen att använda sig av detta alternativa kapitalkrav. Mot bakgrund av Finansinspektionens bedömning att tillsynen i detta fall inte kräver ett tillståndsförfarande bör ett sådant heller inte införas i den nya lagen.

Värdepappersbolag som bedriver verksamhet med begränsad egen handel samt bolag som enbart handlar med egna medel

För den grupp av värdepappersföretag som är möjliga att undanta enligt artikel 20.3 i kapitalkravsdirektivet gäller ett något strängare kapitalkrav än i artikel 20.2 i samma direktiv. Kapitalbasen måste i detta fall uppgå till summan av kapitalbaserna för kreditrisker och marknadsrisker samt 25 procent av bolagets fasta omkostnader under föregående år. I detta fall ersätts kapitalkravet för operativa risker således av ett tillägg om 25 procent av de fasta omkostnaderna. För ett värdepappersföretag är det fördelaktigt att utnyttja detta undantag om kapitalkravet för operativa risker överstiger 25 procent av de fasta omkostnaderna.

Undantaget omfattar företag som enligt artikel 9 i kapitalkravsdirektivet skall ha ett startkapital på 730 000 euro och som bedriver verksamhet som faller inom någon av de två kategorier som anges i artikel 20.3 a och b. Den första kategorin omfattar värdepappersföretag som handlar för egen räkning enbart i syfte att utföra en order för kunds räkning eller för att få tillträde till system för clearing och avveckling eller en erkänd börs när de uppträder som agent eller utför en kundorder. I övrigt finns det inga begränsningar av vilka värdepapperstjänster företaget får tillhandahålla.

Den andra kategorin omfattar värdepappersföretag som bara handlar för egen räkning. Företagen i fråga innehar inte klienters värdepapper och har inte några externa kunder. Dessutom ligger ansvaret för företagets transaktioner hos ett clearinginstitut som också garanterar företagets transaktioner. Syftet med denna bestämmelse torde vara att identifiera de företag som i begränsad omfattning tar på sig finansiella risker och vars eventuella fallissemang därav utgör en begränsad risk för övriga aktörer i det finansiella systemet.

Som nämnts ovan har kommissionen i en särskild studie konstaterat att tillkomsten av kapitalkravet för operativa risker innebär en väsentlig ökning av det sammanlagda kapitalkravet för värdepappersföretag med begränsade exponeringar mot kredit- och marknadsrisker. Kommissionens beräkningar visar på att kapitalkravet för operativa risker innebär en ökning i förhållande till dagens kapitalkrav som är upp till tio gånger större än vad som avsågs vid utformningen av Basel II. Detta konstaterande resulterade bl.a. i att den undantagsmöjlighet som finns i artikel 20.3 i kapitalkravsdirektivet fördes in.¹⁴

Mot bakgrund av resultaten i ovanstående studie förefaller det mindre lämpligt att i de svenska bestämmelserna avstå från att införa undantaget i artikel 20.3. De kostnader i form av ett högre kapitalkrav som det nya regelverket skulle innebära för de berörda företagen framstår som omotiverade. De är inte heller rimliga i förhållanden till de fördelar som finns med att ha samma regler för kreditinstitut och värdepappersbolag. Att avstå från att införa undantaget kan inte heller motiveras med att företagen i fråga ur utgör en väsentlig risk ur ett stabilitetsperspektiv.

Mot bakgrund av vad som anförts i det föregående bör utgångspunkten vara att värdepappersbolag som anges i artikel 20.3 i kapitalkravsdirektivet skall ges möjlighet att utnyttja det angivna undantaget. Det bör därför införas en möjlighet för dessa bolag att, efter tillstånd av Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet på det alternativa sätt som förutsätts i denna artikel.

9.3 Kapitaltäckningsregler för fondbolag

Regeringens förslag: Utöver det kapital som fondbolag skall ha för sin fondförvaltning, skall ett fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument för den sistnämnda förvaltningen och de tjänster som bolaget utför som ett led i den verksamheten ha det eventuella ytterligare kapital för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker som enligt den nya kapitaltäckningslagen gäller för ett värdepappersbolag med motsvarande verksamhet.

Promemorians förslag: Behandlade inte kapitalkravet för operativ risk.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det bör införas regler motsvarande dem i 6 kap. 1 § lagen (2004:297) (se avsnitt 7) även för fondbolag. *Fondbolagens Förening* anser att det bör tydliggöras att

¹⁴ European Commission, 2004 Quantative Impact Study, Main Conclusions s. 5 paragraf 18.

kapitalkravet för operativa risker för fondbolag omfattar enbart den verksamhet som avser förvaltning av annans finansiella instrument och inte dess samlade rörelse. Föreningen anser att den alternativa metoden för beräkningen av kapitalkrav för operativa risker, innebärande att bolag skall ha kapital motsvarande 12 procent av de genomsnittliga rörelseintäkterna, bör kunna användas av fondbolag. Vidare anser föreningen att hänvisningen till kapitaltäckningslagen avseende kreditrisker och marknadsrisker bör utgå. Dessutom bör det på ett tydligt sätt anges om Finansinspektionens tillstånd krävs för fondbolag vid tillämpning av undantagsbestämmelser gällande för värdepappersbolag.

Skälen för regeringens förslag: För den verksamhet ett fondbolag bedriver beräknas det ett särskilt kapitalkrav. Detta kapitalkrav skiljer sig delvis från det som gäller för institut.

Hur kapitalkraven för fondbolag beräknas framgår av 2 kap. 8–11 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder. Enligt 2 kap. 8 § skall startkapitalet för ett fondbolag uppgå till minst motsvarande 125 000 euro. De egna medlen (dvs. kapitalbasen) får sedan aldrig under den löpande verksamheten understiga detta belopp. Dessutom måste fondbolag som förvaltar en fondförmögenhet som överstiger ett belopp motsvarande 250 miljoner euro, utöver startkapitalet, ha ytterligare egna medel. Dessa ytterligare medel skall motsvara minst 0,02 procent av det belopp med vilket fondförmögenheten överstiger ett belopp som motsvarar 250 miljoner euro (2 kap. 9 §). Ju högre förvaltad kapital desto högre är alltså kapitalkravet. Fondbolagens egna medel behöver dock inte vara högre än motsvarande tio miljoner euro.

Ett fondbolag som har tillstånd att förvalta någon annans finansiella instrument skall dessutom för denna förvaltning och de tjänster som bolaget utför som ett led i den verksamheten, uppfylla kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker enligt 1994 års kapitaltäckningslag (2 kap. 10 §). För ett sådant fondbolag gäller även övriga bestämmelser i den lagen som är tillämpliga för värdepappersbolag med motsvarande verksamhet (2 kap. 10 a §).

Slutligen får enligt 2 kap. 11 § de egna medlen aldrig understiga 25 procent av bolagets fasta omkostnader för det föregående året eller, om bolagets verksamhet pågått i mindre än ett år, 25 procent av de fasta omkostnaderna som angetts i bolagets verksamhetsplan. Detta kapitalkrav beräknas för hela verksamheten, dvs. både den del som avser fondförmögenheten och den del som avser förvaltningen av någon annans finansiella instrument.

I promemorian föreslås att hänvisningen i 2 kap. 10 a § lagen om investeringsfonder till 1994 års kapitaltäckningslag skall bytas ut mot en hänvisning till den nya kapitaltäckningslagen. Av den i promemorian föreslagna bestämmelsen framgår alltså att ett fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument skall beräkna ett kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker enligt bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen. Som redovisats ovan gäller dock enligt 2 kap. 10 a § lagen om investeringsfonder även övriga bestämmelser som är tillämpliga för värdepappersbolag med motsvarande verksamhet.

Fondbolagens Förening påpekar i sitt remissvar att det är viktigt att det inte sker någon dubbelberäkning av kapitalkravet för fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument. Kapitalkravet för

fondförvaltningen bör räknas för sig och kapitalkravet för förvaltningen av någon annans finansiella instrument för sig. Enligt föreningen bör detta tydligare framgå av lagtexten. För att tillgodose föreningens synpunkter föreslår vi att inte bara kapitalkravet för kreditrisker och marknadsrisker utan även kapitalkravet för operativa risker nämns bland de krav som ett fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument enligt 2 kap. 10 § lagen om investeringsfonder skall uppfylla för denna förvaltning och de tjänster som bolaget utför som en del i den verksamheten.

När det gäller beräkningen av kapitalkravet för operativa risker, bör bas- eller schablonmetoden, eller efter Finansinspektionens tillstånd, internmätningmetoden användas. Fondbolagens Förening anser att den alternativa schablonmetoden för beräkningen av kapitalkrav för operativa risker skall kunna användas av fondbolag. Detta skulle enligt föreningen innebära att fondbolag skall ha kapital motsvarande 12 procent av de genomsnittliga rörelseintäkterna.

Bakgrunden till att den alternativa schablonmetoden tillåts är att vissa institut skulle få ett orimligt högt kapitalkrav för operativa risker om det beräknades enligt schablonmetoden. Detta gäller främst institut som verkar på marknader som kännetecknas av svag konkurrens och hög kreditrisk, och till följd av detta har höga rörelseintäkter. Den alternativa schablonmetoden är dock inte tillämplig på fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument.

Som framgår av avsnitt 9.2 kan vissa värdepappersbolag undantas från huvudregeln att beräkna det sammanlagda kapitalkravet som summan av kapitalkraven för kreditrisker marknadsrisker och operativa risker. För dessa värdepappersbolag skall det sammanlagda kapitalkravet i stället beräknas som summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker eller 25 procent av bolagets fasta omkostnader om detta belopp är högre. Undantagsmöjligheten gäller enbart för värdepappersbolag som inte bedriver handel för egen räkning eller garantiverksamhet för finansiella instrument och/eller placering av finansiella instrument på grundval av ett fast åtagande. Enligt hänvisningen i lagen om investeringsfonder skall denna undantagsmöjlighet tillämpas på samma sätt som för värdepappersbolag på fondbolag som har tillstånd att förvalta någon annans finansiella instrument och därför skall beräkna ett kapitalkrav för den delen av verksamheten i enlighet med den nya kapitaltäckningslagen. Som anförts i avsnitt 9.2 skall tillämpningen av detta undantag inte kräva tillstånd.

Fondbolagens Förening anser att hänvisningen till kreditrisker och marknadsrisker bör utgå. Eftersom fondbolag aldrig tar egna positioner i finansiella instrument eller mottar annans medel eller finansiella instrument på konto, utsätter de sig nämligen inte för kredit- eller marknadsrisker. Kapitalkraven för fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument kan närmast betraktas som ett kapitalkrav för operativa risker. Bestämmelsen som anger att ett fondbolag skall beräkna ett kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker är därför onödig och missvisande. Som Fondbolagens Förening pekar på finns det undersökningar som tyder på att de flesta fondbolag till största del enbart är utsatta för operativa risker. Detta skulle, som föreningen anför, tala för

att inte över huvudtaget nämna att det skall beräknas något kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker.

Enligt artikel 5.4 i UCITS-direktivet och artikel 8.2 i investerings-tjänstedirektivet (93/22/EEG) skall dock fondbolag som har tillstånd att förvalta någon annans finansiella instrument följa de regler som enligt 1993 års kapitalkravsdirektiv fastställs om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. Det bör därför finnas en bestämmelse i den svenska fondbolagslagen som anger att bestämmelsen i den nya kapitalkravslagen om kapitalkrav för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker gäller för fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument. Vidare anser vi att det inte är lämpligt att enbart nämna operativa risker i lagen om investeringsfonder. Kapitalkrav enligt kostnadsregeln och kapitalkrav för operativa risker enligt kapitalkravsdirektivet och kreditinstitutsdirektivet skall beräknas på olika sätt. Medan kapitalkravet enligt kostnadsregeln är baserat på fasta omkostnader som anges i verksamhetsplanen, är kapitalkravet för operativa risker baserat på rörelseintäkter. Att i lagen enbart hänvisa till operativa risker skulle kunna skapa osäkerheten om hur kapitalkravet skall beräknas, enligt kostnadsregeln eller bestämmelserna om operativa risker.

UCITS-direktivet kräver dock inte att det för fondbolag införs bestämmelser om riskhantering och kapitalutvärdering i artikel 22 och 123 i kreditinstitutsdirektivet. Till skillnad från *Finansinspektionen* anser vi därför att det inte bör införas några bestämmelser motsvarande dem som i 6 kap. 1–5 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse gäller för kreditinstitut (se avsnitt 7).

Frågan om vilka kapitalkravregler som gäller för fondbolag som förvaltar någon annans finansiella instrument kan komma att behandlas igen i samband med beredningen Värdepappersmarknadsutredningens betänkanden.

10 Beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen för kreditrisker

10.1 Schablonmetoden och internmetod

Regeringens förslag: Ett institut skall beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen för kreditrisker enligt en schablonmetod eller en internmetod.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Enligt artikel 75 i kreditinstitutsdirektivet skall ett kreditinstitut för att uppfylla kapitalkravet för kreditrisker ha en kapitalbas som uppgår till åtta procent av värdet för de sammanlagda riskvägda exponeringarna (det sammanlagda exponeringsbeloppet). Kapitalkravet för kreditrisker beräknas för samtliga exponeringar utom exponeringar i samband med verksamhet med handelslagret eller sådana exponeringar som inte räknats av från kapitalbasen (se avsnitt 9.1).

Av artikel 76 i kreditinstitutsdirektivet framgår vilka metoder som ett kreditinstitut får använda för att beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen. Enligt artikeln skall instituten antingen använda schablonmetoden eller en metod baserad på intern riskklassificering (internmetoden). En förutsättning för att instituten skall få använda den sistnämnda metoden är dock att de behöriga myndigheterna ger ett uttryckligt tillstånd till det.

Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att de ovan beskrivna beräkningsmetoderna är tillämpliga även för värdepappersföretag.

Enligt både schablonmetoden och internmetoden beror de riskvägda exponeringsbeloppens storlek på exponeringarnas värden och riskvikter (en procentsats som beskriver en risk med en exponering). Exponeringarnas värden och riskvikter bestäms dock på olika sätt enligt de båda metoderna. Schablonmetoden innebär i stora drag att exponeringarnas värden och deras riskvikter bestäms med stöd av på förhand givna regler i direktivet. Liksom enligt gällande rätt skall kapitalkravet för kreditrisker bestämmas med utgångspunkt från den exponeringsklass – stat, företag, hushåll – som exponeringen tillhör. För varje exponeringsklass gäller olika riskvikter. Till skillnad från i dag kan det finnas flera olika riskvikter inom samma exponeringsklass. Direktivets utgångspunkt är – något förenklat – att riskvikten skall bestämmas med stöd av de kreditbetyg som exponeringarna har enligt externa kreditvärderingsföretag. Om någon rating inte finns tillgänglig, anger direktivet vilken riskvikt som skall gälla. Med denna metod kommer en viss exponering få samma riskvikt oavsett vilket institut som innehar exponeringen.

Internmetoden innebär – något förenklat – att instituten bygger upp egna riskklassificeringssystem. Med stöd av dessa system och inom vissa givna ramar beräknar institutet själv exponeringarnas värden och riskvikter. Med denna metod kan en viss exponerings riskvikt variera mellan olika institut. Internmetoden, som förutsätter att instituten har

tämligen avancerade system, bör ge ett kapitalkrav som mer korrekt speglar risken i tillgångarna än schablonmetoden.

Skälen för regeringens förslag: Schablonmetoden som är den metod som mest liknar den som enligt 1994 års kapitaltäckningslag används för att beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen, är relativt enkel. Det ställs inte upp några särskilda krav för att ett institut skall få använda metoden utan tanken är att metoden skall kunna användas av alla institut. Schablonmetoden är dock mer riskkänslig, dvs. den speglar på ett bättre sätt de kreditrisker instituten är exponerade för i sin dagliga verksamhet, än den metod som används i dag. Internmetoden är i sin tur mer riskkänslig än schablonmetoden. Internmetoden ställer också större krav på institutens organisation än vad schablonmetoden gör.

Enligt skäl 38 i kreditinstitutsdirektivet är nämligen utgångspunkten att det bör finnas olika metoder för att beräkna kapitalkraven och att dessa metoder bör skilja sig åt i fråga om riskkänslighet. Av samma skäl framgår också att instituten bör ges lämpliga incitament att övergå till mer riskkänsliga metoder. Att inte införa både schablonmetoden och internmetoden skulle alltså strida mot direktivets syfte med de nya kapitaltäckningsreglerna. Av detta följer att instituten bör ha möjlighet att välja mellan att använda schablonmetoden eller internmetoden. Under vilka förutsättningar de olika metoderna får användas behandlas i följande avsnitt.

10.2 Schablonmetoden

10.2.1 Beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen

Regeringens förslag: Vid tillämpning av schablonmetoden framgår exponeringarnas värden och riskvikter av författningsbestämmelser.

Riskvikten för en exponering beror på vilken exponeringsklass exponeringen tillhör. Riskvikten får bestämmas av exponeringens kreditkvalitet enligt kreditvärderingar som gjorts av kreditvärderingsföretag som godkänts av Finansinspektionen eller enligt kreditvärderingar som gjorts av vissa exportkreditorgan.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur exponeringarnas värden och riskvikter skall beräknas.

Regeringens bedömning: Av en förordning meddelad av regeringen bör det framgå att

– en exponering mot en stat eller centralbank hemmahörande inom EES som är uttryckta och refinansierade i den valuta som gäller i det landet skall ges riskvikten noll (se även övergångsbestämmelserna i avsnitt 20.5).

– en exponering mot en svensk kommun eller jämförlig samhällighet skall ges samma riskvikt som en motsvarande exponering mot den svenska staten

– en exponering mot ett institut skall ges en riskvikt enligt den metod som baseras på hemstatens riskvikt.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att termen ”exponering” skall definieras som ”en tillgång i balansräkningen, ett derivat som redovisas som en skuld i balansräkningen, poster inom linjen och andra åtaganden”. Inspektionen påpekar vidare att det som är avgörande för att bestämma riskvikten är en kombination av tillämplig exponeringsklass, och i förekommande fall, exponeringens kreditkvalitet. *Riksgäldskontoret* anser att regeln i kreditinstitutsdirektivet om nollriskviktning för stater hemmahörande inom EES-området är olämplig. Fördraget, i synnerhet via den s.k. no bailout-regeln, syftar nämligen till att marknadskrafterna skall reagera på skillnader i medlemsstaternas offentliga finanser. I praktiken finns betydande – och just nu växande – skillnader mellan medlemsstaternas kreditvärdighet. Det vore ändamålsenligt om detta kunde avspeglas i kapitaltäckningskraven. Riksgäldskontoret konstaterar dock att direktivet tyvärr är bindande på denna punkt, dvs. det finns ingen handlingsfrihet för svensk del. Det vill dock framhålla vikten av att Sverige i kommande lagstiftningsarbete inom EU strävar efter att förhindra bestämmelser som gör att no bailout-regeln på motsvarande sätt urholkas. Riksgäldskontoret avstyrker vidare förslaget om att ge svenska kommuner nollriskviktning och föreslår att kommuner likställs med kreditinstitut och värdepappersbolag. *Sveriges Advokatsamfund* menar att innebörden av begreppen tillgångar och åtaganden inte är självklar. Det anser vidare att det bör klargöras om det med begreppet exponering avses en bruttoexponering eller en nettoexponering. *Sveriges Kommuner och Landsting* accepterar att bestämmelsen om att riskvikten skall vara noll procent för kommuner tas in i en förordning beslutad av regeringen men anser att det hade varit naturligt att ta in bestämmelsen i lag eftersom så är fallet i 1994 års kapitaltäckningslag. *Kommuninvest i Sverige AB* anser att principen att en svensk kommun skall ges samma riskvikt som en motsvarande exponering mot svenska staten bör framgå av lag.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Av reglerna i artiklarna 77–80 och i del 1 i bilaga VI till 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår hur de riskvägda exponeringsbeloppen för kreditrisker räknas fram. Det sker i följande steg.

1. Exponeringarnas värden bestäms.
2. Exponeringarna delas in i olika exponeringsklasser.
3. För varje exponering bestäms en riskvikt.
4. Riskvikterna multipliceras med exponeringsvärdena, vilket ger de riskvägda exponeringsbeloppen.

I det följande beskrivs beräkningsmetoden mer i detalj. Hur de riskvägda exponeringsbeloppen för positioner i värdepapperiseringar skall beräknas, behandlas dock i avsnitt 12 (jfr artikel 80.5).

Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att de regler som beskrivs i detta avsnitt gäller även för värdepappersföretag.

Exponering och exponeringens värde

Med en exponering avses enligt artikel 77 i kreditinstitutsdirektivet en tillgång i balansräkningen eller en post utanför balansräkningen.

Av artikel 78 i kreditinstitutsdirektivet framgår hur en exponeringsvärde bestäms.

Enligt artikel 78.1 bestäms exponeringsvärdet för en tillgångspost – dvs. en post som tas upp som en tillgång i balansräkningen – till dess värde enligt balansräkningen. För poster utanför balansräkning som tas upp i bilaga II (bl.a. garantier, rembursar och oåterkalleliga kreditlöften), uppgår exponeringsvärdet till följande procentandelar av dess värde: 100 procent om det är en högriskpost, 50 procent om det är en medelriskpost, 20 procent om det är en medel-lågriskpost och 0 procent om det är en lågriskpost. Vilka poster som är högriskposter, medelriskposter, medel-lågriskposter eller lågriskposter framgår av bilaga II. För institut som använder den fullständiga metoden för finansiella säkerheter (se avsnitt 11.2 om möjligheten att beakta kreditriskskydd för riskreducering) finns det särskilda regler om hur värdet bestäms för vissa exponeringar som uppkommer t.ex. genom att värdepapper eller råvaror säljs, ställs som säkerhet eller lånas ut inom ramen för repor, aktie- eller råvarulån och marginallån.

Enligt artikel 78.2 skall exponeringsvärden för derivatinstrument som räknas upp i bilaga IV, beräknas enligt bilaga III om motpartskreditrisker. I bilagan anges olika beräkningsmetoder. Utöver de två metoder som tillåts enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv – marknadsvärderingsmetoden och ursprungligt åtagande-metoden – får instituten använda antingen den s.k. schablonmetoden eller metoden med interna modeller. Enligt den s.k. schablonmetoden beräknas exponeringsvärdena enligt den formel som finns i bilagan. Enligt metoden med interna modeller används institutets egna modeller för att bestämma exponeringsvärdet. Den metoden får dock bara användas om den behöriga myndigheten har gett sitt tillstånd till det. Huvudregeln är att instituten skall välja en av de angivna metoderna för beräkningen av exponeringsvärden. Inom en finansiell företagsgrupp är det dock möjligt att kombinera olika metoder. Exponeringsvärdet för repor, aktie- eller råvarulån, transaktioner med lång avvecklingscykel och marginallån kan fastställas i enlighet med antingen bilaga III eller bilaga VIII.

Om en exponering är föremål för förbetalt kreditriskskydd får enligt artikel 78.3 det tillämpliga exponeringsvärdet för denna post ändras i enlighet med artiklarna 90–93 i kreditinstitutsdirektivet som handlar om reduktion av kreditrisker (se avsnitt 11.2).

Enligt artikel 78.4 får utestående exponeringar med en central motpart under vissa förutsättningar bestämmas enligt särskilda regler i punkt 6 i del 2 i bilaga III till kreditinstitutsdirektivet.

Exponeringsklasser

Enligt artikel 79.1 i kreditinstitutsdirektivet skall varje exponering hänföras till någon av följande 16 exponeringsklasser:

- a) Fordringar eller villkorade fordringar på nationella regeringar eller centralbanker.
- b) Fordringar eller villkorade fordringar på delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter.
- c) Fordringar eller villkorade fordringar på administrativa organ och icke kommersiella företag.

- d) Fordringar eller villkorade fordringar på multilaterala utvecklingsbanker.
- e) Fordringar eller villkorade fordringar på internationella organisationer.
- f) Fordringar eller villkorade fordringar på institut.
- g) Fordringar eller villkorade fordringar på företag.
- h) Fordringar eller villkorade fordringar på hushåll.
- i) Fordringar eller villkorade fordringar mot säkerhet i fastighet.
- j) Oreglerade poster.
- k) Poster som tillhör kategorier som enligt reglering präglas av hög risk.
- l) Fordringar i form av täckta obligationer.
- m) Positioner i värdepapperisering.
- n) Kortfristiga fordringar på institut och andra företag.
- o) Fordringar i form av andelar i företag för kollektiva investeringar (fondföretag).
- p) Övriga poster.

För att en exponering skall kunna hänföras till klassen för hushållsexponeringar (punkten h ovan) måste den enligt artikel 79.2 i kreditinstitutsdirektivet uppfylla följande villkor

- a) Exponeringen skall gälla antingen en eller flera enskilda personer eller en liten eller medelstor juridisk person.
- b) Exponeringen skall vara en av ett betydande antal exponeringar med liknande egenskaper, så att riskerna i samband med sådan utlåning minskas väsentligt.
- c) Det totala beloppet för skulden till kreditinstitutet och moder- och syskonföretag, inklusive eventuella förfallna exponeringar, för den kund eller den grupp av kunder med inbördes anknytning som är gäldenär, får inte enligt kreditinstitutets kännedom överstiga en miljon euro. Vid bedömningen av skuldens storlek skall det dock bortses från fordringar mot säkerhet i bostadsfastighet¹⁵. Kreditinstitutet skall vidta rimliga åtgärder för att fastställa att dessa krav är uppfyllda.

Värdepapper får dock inte hänföras till klassen för hushållsexponeringar.

Enligt artikel 79.3 i samma direktiv får även nuvärdet av minimihyresbetalningar från hushåll hänföras till klassen hushållsexponeringar.

Allmänt om riskvikter

För alla exponeringar som inte räknats av från kapitalbasen (se avsnitt 9.1) skall det finnas riskvikter. Riskvikten, som anger hur stor del av exponeringens värde som skall räknas med när kapitalkravet bestäms, varierar mellan 0–150 procent. Riskvikten skall enligt artikel 80.1 i kreditinstitutsdirektivet bygga på den exponeringsklass som exponeringen hänförs till och, i den utsträckning som anges i del 1 i bilaga VI, på exponeringens kreditkvalitet. Kreditkvaliteten får fastställas med

¹⁵ Termen ”fastighet” används i den svenska versionen av kreditinstitutsdirektivet. I den engelska versionen används uttrycket ”residential real estate”, dvs. bostadsfastighet.

stöd av ratinginstituts (dvs. kreditvärderingsföretags) kreditvärderingar eller kreditvärderingar som görs av vissa exportkreditorgan.

Som framgår nedan innehåller kreditinstitutsdirektivet tämligen detaljerade regler om vilka riskvikter som får tilldelas exponeringar tillhörande olika exponeringsklasser. Om direktivet inte reglerar hur det riskvägda exponeringsbeloppet för en exponering skall beräknas, skall exponeringen enligt artikel 80.6 i samma direktiv tilldelas riskvikten 100 procent.

Enligt artikel 80.4 i kreditinstitutsdirektivet får den ursprungliga riskvikten för en exponering ändras om en exponering är föremål för förbetalt kreditskydd (se avsnitt 11.2).

Enligt artikel 80.7 i direktivet får de behöriga myndigheterna under där angivna förutsättningar medge att riskvikten sätts till noll procent för ett instituts exponeringar mot en motpart som är dess moder-, dotter eller syskonföretag eller företag som står i sådant samband som avses i artikel 12.1 i direktiv 83/349/EEG (dvs. företag med vilka instituten har gemensam eller i huvudsak gemensam ledning). En första förutsättning är att exponeringen inte ger upphov till sådana poster som kan ingå i det primära eller supplementära kapitalet. Dessutom skall följande förutsättningar vara uppfyllda.

a) Motparten är ett institut eller ett finansiellt holdingföretag, ett finansiellt institut, ett kapitalförvaltningsbolag eller ett företag för anknutna tjänster som omfattas av tillfredsställande tillsynskrav.

b) Motparten ingår utan förbehåll i samma företagsgrupp som kreditinstitutet.

c) Samma förfaranden för riskbedömning, riskmätning och kontroll gäller för motparten som för kreditinstitutet.

d) Motparten är etablerad i samma medlemsstat som kreditinstitutet.

e) Det finns inte några rådande eller förutsedda materiella, praktiska eller rättsliga hinder för att motparten snabbt skall kunna överföra medel ur kapitalbasen eller återbetala skulder till kreditinstitutet.

Enligt artikel 80.8 i samma direktiv får de behöriga myndigheterna under där angivna förutsättningar även ge noll procent i riskvikt för exponeringar mot en motpart om motparten och institutet tillhör samma system som skyddar dessa institut och säkerställer deras likviditet och solvens vid behov så att konkurs kan undvikas (institutionellt skyddssystem). För att det skall vara möjligt skall bl.a. de ovan nämnda förutsättningarna i artikel 80.7 punkterna a, d och e vara uppfyllda.

Riskvikter för vissa exponeringsklasser

I del I i bilaga VI anges vilka riskvikter som skall åsättas exponeringarna tillhörande de olika exponeringsklasserna. I det följande redovisas ett urval av riskvikter. För en fullständig redogörelse hänvisas till direktivet.

För exponeringar mot *nationella regeringar och centralbanker* är utgångspunkten att exponeringen ges 100 procent i riskvikt (punkten 1), men exponeringar mot Europeiska centralbanken skall dock alltid ges noll procent i riskvikt (punkten 3).

Om det finns en kreditvärdering från ett utsett ratinginstitut (kreditvärderingsföretag) bestäms dock riskvikten för nationella

regeringar och centralbanker av vilket kreditkvalitetssteg exponeringen tillhör (punkten 2).

Tabell 1

Kreditkvalitetssteg	1	2	3	4	5	6
Riskvikt	0 %	20 %	50 %	100 %	100 %	150 %

Exponeringar mot en medlemsstats nationella regering och centralbank som är uttryckta och refinansierade i den nationella valutan skall dock ges en riskvikt om noll procent (punkten 4).

Om behöriga myndigheter i tredje land som tillämpar tillsyns- och regleringssystem som minst motsvarar de system som tillämpas i EU, ger en lägre riskvikt än vad som följer av punkterna 1 och 2 ovan för exponeringar mot den egna nationella regeringen och centralbanken som är uttryckta och refinansierade i den nationella valutan, får medlemsstaterna tillåta sina kreditinstitut att ge sådana exponeringar samma riskvikt (punkten 5).

Om någon av de följande förutsättningarna är uppfyllda skall de behöriga myndigheterna även godkänna kreditvärderingar utfärdade av ett exportkreditorgan:

1. Kreditvärderingen uttrycker en konsensusklassificering från ett exportkreditorgan som godkänt OECD:s överenskommelse om riktlinjer för statsstödda exportkrediter.

2. Exportkreditorganet offentliggör sina kreditvärderingar, använder OECD:s metod och kreditvärderingen är bunden till en av de åtta minimipremierna för exportförsäkring som fastställs enligt OECD:s metod (punkterna 6 och 7).

Riskvikten för ett exportkreditorgans kreditvärdering beror på minimipremien för exportförsäkring:

Tabell 2

Minimipremie för exportförsäkring	0	1	2	3	4	5	6	7
Riskvikt	0 %	0 %	20 %	50 %	100 %	100 %	100 %	150 %

Enligt punkten 8 är utgångspunkten att exponeringar mot *delstatliga eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter* skall ges samma riskvikt som exponeringar mot institut (se nedan). Exponeringarna mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter skall dock enligt punkten 9 behandlas på samma sätt som exponeringar mot den nationella regeringen inom vars territorium de är belägna, om det inte föreligger någon skillnad i risk mellan dessa exponeringar på grund av de delstatliga eller lokala självstyrelseorganens eller myndigheternas särskilda beskattningsrätt och förekomsten av särskilda institutionella ordningar som minskar risken för fallissemang. De behöriga myndigheterna skall upprätta och offentliggöra en lista över vilka delstatliga eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter som skall riskviktas på samma sätt som regeringen.

Om de behöriga myndigheterna i tredje land som enligt sin nationella rättsordning tillämpar tillsyns- och regleringssystem som minst motsvarar de system som tillämpas i EU, behandlar exponeringar mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter på samma sätt som exponeringar mot den egna nationella regeringen, får medlemsstaterna tillåta sina kreditinstitut att ge exponeringar mot sådana delstatliga eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter samma riskvikt (punkten 11).

Av punkten 10 framgår att exponeringar *kyrkor och religiösa samfund* som bildats som juridiska personer enligt offentlig rätt och som har laglig rätt att uppbära skatt behandlas som exponeringar mot delstatliga och lokala myndigheter, förutom att punkten 9 inte skall gälla.

När det gäller exponeringar mot *administrativa organ och icke-kommersiella företag är utgångspunkten att de* skall ges riskvikten 100 procent (punkten 12). Samma riskvikt skall åsättas ett *offentligt organ*. Ett offentligt organ är ett icke-kommersiellt administrativt organ som är ansvarigt inför nationella regeringar eller delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter eller myndigheter som enligt de behöriga myndigheternas uppfattning utövar samma ansvar som delstatliga och lokala myndigheter (artikel 4.18 i kreditinstitutsdirektivet).

De behöriga myndigheterna får dock bestämma att exponeringar mot *offentliga organ* skall behandlas som exponeringar mot institut (punkten 14). I exceptionella fall får exponeringar mot offentliga organ behandlas som exponeringar mot den regeringen inom vars jurisdiktion det offentliga organet är etablerat om den behöriga myndigheten bedömer att det inte föreligger någon skillnad i risk mellan dessa exponeringar på grund av förekomsten av en lämplig garanti från den nationella regeringen (punkten 15). Om de behöriga myndigheterna utnyttjar någon av dessa möjligheter, får de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat också tillåta sina kreditinstitut att tillämpa samma riskvikt för exponeringarna i fråga (punkten 16).

Om de behöriga myndigheterna i tredje land som enligt sin nationella rättsordning tillämpar tillsyns- och regleringssystem som minst motsvarar de system som tillämpas i gemenskapen, behandlar exponeringar mot offentliga organ på samma sätt som exponeringar mot institut, får medlemsstaterna tillåta sina kreditinstitut att ge exponeringar mot sådana offentliga organ samma riskvikt (punkten 17).

Utgångspunkten är att exponeringar mot *multilaterala utvecklingsbanker* i huvudsak skall behandlas på samma sätt som exponeringar mot institut. De 12 multilaterala utvecklingsbanker som räknas upp i punkten 20 – bl.a. Nordiska investeringsbanken, Europeiska investeringsbanken och Europeiska investeringsfonden – skall dock ges riskvikten noll procent. En andel av kapitalet i Europeiska investeringsfonden som tecknats men inte betalats skall dock enligt punkten 21 ges riskvikten 20 procent.

Av punkten 22 framgår att exponeringar mot Europeiska gemenskapen, Internationella valutafonden och Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) skall ges riskvikten noll procent.

Enligt artikel 80.3 i kreditinstitutsdirektivet skall medlemsstaterna besluta vilken av två metoder som skall användas för beräkningen av det

riskvägda beloppet för exponeringar mot *institut*. Inte enligt någon av dessa metoder får ett institut som saknar kreditvärdering, ges en riskvikt som är lägre än den som ges till exponeringar mot dess nationella regering.

Den ena metoden bygger på kreditkvaliteten hos den stat enligt vars rätt kreditinstitutet är etablerat. Enligt denna metod bestäms riskvikten för en exponering mot ett institut av vilket kreditkvalitetssteg institutets hemstat tillhör.

Tabell 3

Kreditkvalitetssteg för hemstaten	1	2	3	4	5	6
Riskvikt för exponering	20 %	50 %	100 %	100 %	100 %	150 %

Den andra metoden bygger på kreditkvaliteten hos motpartsinstitutet. Enligt denna metod beror riskvikten dels på om exponeringen har tilldelats ett kreditbetyg och på exponeringens löptid. Om exponeringen har tilldelats ett kreditbetyg bestäms riskvikten till 20–150 procent beroende på vilket kreditkvalitetssteg den tillhör. Exponeringar mot institut utan rating skall ges riskvikten 20 eller 50 procent beroende på exponeringens löptid.

Oavsett vilken metod som används skall placeringar av i andra institut utgivna aktier eller andra instrument som kan räknas in i kapitalbasen ha riskvikten 100 procent, om positionen inte har dragits av från kapitalbasen.

Dessa bestämmelser är inte bara tillämpliga på kreditinstitut. Av punkten 24 framgår att exponeringar mot finansiella institut som auktoriserats och övervakas av den behöriga myndighet som ansvarar för tillståndsgivningen och tillsynen av kreditinstitut och som omfattas av stabilitetskrav som motsvarar de krav som tillämpas på kreditinstitut, skall riskviktas som exponeringar mot institut.

Enligt punkten 71 kan riskvikten för säkerställda obligationer som emitterats av ett kreditinstitut reduceras och enligt punkten 73 gäller det särskilda bestämmelser för kortfristiga exponeringar mot kreditinstitut.

Exponeringar mot *företag* för vilka det finns en kreditvärdering skall erhålla en riskvikt beroende på vilket kreditkvalitetssteg exponeringen tillhör (punkten 41).

Tabell 4

Kreditkvalitetssteg	1	2	3	4	5	6
Riskvikt	20 %	50 %	100 %	100 %	150 %	150 %

Om det inte finns någon kreditvärdering för exponeringen skall den ges en riskvikt på 100 procent eller den egna nationella regeringens riskvikt, om den är högre än 100 procent (punkten 42). Av punkten 73 framgår att särskilda bestämmelser gäller för kortfristiga exponeringar mot företag.

Hushållsexponeringar som uppfyller kriterierna i artikel 79.2 i kreditinstitutsdirektivet skall ges riskvikten 75 procent (punkten 43).

Utgångspunkten är att egendom som *säkrats fullt ut genom fast egendom* skall ges riskvikten 100 procent. För exponeringar som enligt de behöriga myndigheternas bedömning är full *säkrade genom panträtt i bostadsfastighet* som är eller skall bli bebodd eller uthyrd av ägaren eller den verkliga ägaren när det gäller privat investeringsföretag skall ges riskvikten 35 procent (punkten 45). Samma riskvikt kan enligt punkten 47 under vissa förutsättningar ges för exponeringar mot en hyrestagare vid leasing av fast egendom. Av punkterna 48–50 framgår vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att säkerheten skall få beaktas.

Av punkterna 51–60 framgår vilka regler som gäller för exponeringar som är *säkrade genom panträtt i kommersiella fastigheter*. Enligt dessa bestämmelser får de behöriga myndigheterna bestämma att riskvikten skall sättas till 50 procent.

Riskvägda exponeringsbelopp

Enligt artikel 80.2 i kreditinstitutsdirektivet skall det riskvägda exponeringsbeloppet bestämmas genom att exponeringsvärdet för en exponering multipliceras med riskvikten.

Kapitalkrav för kreditrisker

De riskvägda exponeringsbeloppen för respektive exponeringsklass läggs därefter ihop och multipliceras med åtta procent. Det så framräknade beloppet motsvarar kapitalkravet för kreditrisker.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Begreppet exponering och exponeringsvärdet

Utgångspunkten för beräkning av det riskvägda exponeringsbeloppet är en exponering. Med begreppet ”exponering” avses enligt artikel 77 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv tillgångar i balansräkningen eller en post utanför balansräkningen. I detta avseende överensstämmer reglerna i 2006 års kreditinstitutsdirektiv med gällande rätt (artikel 40 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 3 kap. 1 § i 1994 års kapitaltäckningslag).

I promemorian föreslås att en med direktivet överensstämmande definition av begreppet exponering skall tas in i den nya kapitaltäckningslagen. *Finansinspektionen* menar att den föreslagna definitionen innebär problem när det gäller derivatavtal. Dessa är redovisningsmässigt poster i balansräkningen men inte alltid tillgångar. Är värdet negativt skall de redovisas som skulder. Finansinspektionen anser att definitionen av exponering i stället bör vara följande: En tillgång i balansräkningen, ett derivatavtal som redovisas som skuld i balansräkningen, poster inom linjen och andra åtaganden.

Med derivatavtal avses ett finansiellt avtal vars värde beror på en eller flera underliggande tillgångar eller index på sådana tillgångar. Som

exempel på instrument kan nämnas terminer¹⁶, optioner¹⁷ och swappar¹⁸. Vanliga underliggande tillgångar är valuta, räntebärande papper, råvaror och aktier.

Beskrivningen av innebörden av termen exponering i artikel 77 i kreditinstitutsdirektivet kan tolkas som att den utesluter att poster som redovisas som skulder skall tas med vid beräkningen av de riskvägda beloppen. Av bilagan till kreditinstitutsdirektivet framgår dock att även derivatavtal som har ett negativt värde skall ingå i beräkningen av det riskvägda beloppet. Vi delar därför Finansinspektionens uppfattning att begreppet exponering bör omfatta även derivatavtal som redovisas som skulder.

Med hänsyn till att *Sveriges Advokatsamfund* anser att begreppen tillgångar, åtaganden och exponering behöver förklaras tydligare än i promemorian vill vi anföra följande. Med tillgångar i balansräkningen avses de poster som redovisas som tillgångar i ett instituts balansräkning och med åtaganden utanför balansräkningen avses sådana poster som inte tas upp som tillgångar i balansräkningen men som t.ex. redovisas inom linjen enligt bilaga II till lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Som exempel kan nämnas garantier och kreditderivat. Ytterligare exempel finns i bilaga II till kreditinstitutsdirektivet. Termen exponering anvisar alltså bara vilka poster som skall tas med när kapitalkravet för kreditrisker beräknas. Dessa exponeringar skall sedan värderas och riskviktas.

Hur exponeringsvärdet skall beräknas bör dock inte regleras i lag utan i föreskrifter (se dock avsnitt 10.4). Huvudregeln bör dock vara att exponeringen tas upp till det värde den har enligt balansräkningen. Som framgår av beskrivningen av direktivet finns det dock många undantag från denna huvudregel.

Användning av kreditvärderingar från kreditvärderingsföretag vid bestämmande av riskvikter

Som framgår av beskrivningen i det föregående beskriver riskvikten en risk med en exponering. En definition av termen bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen.

Både enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv och enligt 1994 års kapitaltäckningslag, anges en bestämd riskvikt för varje exponeringsklass. Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv kan det finnas flera olika riskvikter inom samma exponeringsklass. Direktivets utgångspunkt är – något förenklat – att riskvikten skall bestämmas med stöd av den kreditvärdering (rating) som exponeringarna har enligt externa

¹⁶ Ett avtal om skyldighet att köpa eller sälja tillgångar som mot ett i avtalet bestämt pris skall levereras vid en framtida tidpunkt eller ett avtal om att betalning mellan parterna i framtiden skall ske på grundval av ändringar i en underliggande tillgång.

¹⁷ En rätt för optionsinnehavaren att till ett bestämt pris i framtiden få köpa eller sälja tillgångar eller en rätt att vid en framtida tidpunkt få ett belopp som räknas ut på grundval av ändringar i en underliggande tillgång. Optionsinnehavaren har rätt men inte skyldighet att begära att avtalet fullföljs. För optionsutfärdaren innebär optionen en förpliktelse att på anfordran köpa eller sälja den tillgång optionen avser eller att erlägga betalning.

¹⁸ Ett avtal mellan parter om att byta betalningsflöden med varandra under viss tid, exempelvis ett byte av rörlig ränta mot fast ränta eller ränta i viss valuta mot ränta i en annan valuta.

kreditvärderingsföretag. Om någon rating inte finns tillgänglig, anger direktivet vilken riskvikt som skall gälla. För t.ex. exponeringar mot hushåll är riskvikten bestämd i förväg. För schablonmetoden är det emellertid i många fall inte möjligt att på förhand ange vilken riskvikt en viss exponering kommer att få. Som exempel kan tas fordringar mot företag. Enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv ges en fordran mot ett företag som regel riskvikten 100 procent. Enligt schablonmetoden i 2006 års kreditinstitutsdirektiv är det dock inte möjligt att ange vilken riskvikt exponeringar mot företag får i alla situationer. Det kan bero t.ex. på löptiden på fordringen och eventuella säkerheter. Något förenklat kan dock sägas att enligt de mer nyanserade reglerna i kreditinstitutsdirektivet får en exponering mot ett kreditvärderat företag en riskvikt på mellan 20 och 150 procent. Beroende på vilket kreditkvalitetssteg kreditvärderingen tillhör, kan riskvikten alltså bli antingen högre, densamma eller lägre än den riskvikt som följer av 2000 års kreditinstitutsdirektiv. För ett inte kreditvärderat företag är dock riskvikten 100 procent eller den nationella regeringens riskvikt om den är högre.

Enligt kreditinstitutsdirektivet skall riskvikten för hushållsfordringar vara 75 procent. Den riskvikten är lägre än den enligt gällande rätt. Enligt gällande rätt ges hushållsfordringar som inte är säkrade med panträtt i fastighet nämligen 100 procents riskvikt. Notera också att 2006 års kreditinstitutsdirektiv innehåller en tämligen förmånlig behandling för små och medelstora företag. Enligt artikeln artikel 79.2 får exponeringar som inte överstiger en miljon euro nämligen ingå i exponeringsklassen hushållsexponeringar. Följaktligen kan utlåningar till små och medelstora företag som inte överstiger en miljon euro få 75 i stället för 100 procents riskvikt.

Möjligheten att använda lägre riskvikter för företag och flera andra exponeringsklasser, kan till viss del tillskrivas möjligheten att bestämma riskvikten för en exponering med stöd av kreditvärderingsföretags kreditvärdering. Om motparten inte är kreditvärderad blir riskvikten som regel i stället 100 procent. Tillförlitliga kreditvärderingar ger en bra bild av kreditrisken hos en motpart. Att inte införa möjligheten att använda sig av kreditvärderingar av externa kreditvärderingsföretag och i stället använda den fasta högre riskvikten är inte motiverat ur risksynpunkt och skulle dessutom stå i strid med direktivets syfte. Ett av syftena med schablonmetoden har just varit att skapa en mer riskkänslig metod för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker än den som används i dag. Det är alltså motiverat att i svensk rätt införa möjligheten att – i de fall kreditinstitutsdirektivet medger det – använda sig av externa kreditvärderingsföretags kreditvärderingar vid bestämmande av riskvikten för en exponering. Av avsnitt 10.2.2.2 framgår att en förutsättning för att ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar skall kunna utnyttjas vid beräkning av kapitalkravet är att kreditvärderingsföretaget godkänts av en behörig myndighet.

Även kreditvärderingar från exportkreditorgan bör accepteras om de uppfyller de villkor som anges i kreditinstitutsdirektivet. Detta blir dock bara aktuellt om exponeringen avser en stat eller en centralbank. Som exempel på ett exportkreditorgan kan nämnas Exportkreditnämnden.

Av den nya kapitaltäckningslagen bör det framgå hur riskvikten bestäms. Med beaktande av vad *Finansinspektionen* anfört bör det av

bestämmelsen framgå att riskvikten för en exponering beror på vilken exponeringsklass exponeringen tillhör och att riskvikten får bestämmas med beaktande av exponeringens kreditkvalitet enligt kreditvärderingar som gjorts av kreditvärderingsföretag som godkänts av inspektionen eller enligt kreditvärderingar som gjorts av vissa exportkreditorgan.

Införlivande av kreditinstitutsdirektivets regler om schablonmetoden

De riskvägda exponeringsbeloppen bestäms av exponeringarnas värde och riskvikter. Reglerna om hur exponeringsvärdena och riskvikterna bestäms är mycket tekniska. Det pågår också hela tiden en utveckling av nya metoder för mätning och hantering av kreditrisk som kan komma att kräva förändringar av regelverket. Detta har förutsetts vid utformningen av direktivet. Dessa omständigheter talar för att direktivreglerna genomförs genom en kombination av bestämmelser i lag och föreskrifter.

En viss fördelning mellan lag och föreskrifter finns redan i gällande rätt. 1994 års kapitaltäckningslag innehåller exempelvis bestämmelser om vilka exponeringsklasser och vilka riskvikter som gäller för respektive exponeringsklass (3 kap. 1 §). Närmare föreskrifter om hur kapitalkravet för kreditrisker skall beräknas finns i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2003:10) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Enligt gällande rätt är det möjligt att i förväg ange vilken riskvikt en exponering som tillhör en viss exponeringsklass har. Alla exponeringar mot stater inom EU har exempelvis noll procents riskvikt och fordringar mot institut inom EU har alltid 20 procents riskvikt. Så som schablonmetoden beskrivs i 2006 års direktiv är det emellertid inte möjligt att ange att en viss exponeringsklass alltid har en viss riskvikt. 2006 års kreditinstitutsdirektiv innehåller också betydligt fler exponeringsklasser än gällande rätt. För varje exponeringsklass bestäms riskvikten på olika sätt. Det kan också finnas olika riskvikter inom samma exponeringsklass. För vissa exponeringsklasser får instituten dessutom använda sig av kreditvärderingar som görs av kreditvärderingsföretag. Om exponeringsklasserna tas in i lagen måste det därför ske utan angivande av riskvikt. Att räkna upp exponeringsklasserna utan att ange riskvikten ger dock föga vägledning för Finansinspektionen och instituten. Det underlättar inte heller tillämpningen av schablonmetoden om vissa bestämmelser som berör den finns i lag och andra, minst lika viktiga bestämmelser i föreskrifter. Ur Finansinspektionens och institutens synvinkel torde det därför vara att föredra att reglerna om möjligt samlas på ett ställe. Att i lagen ange alla olika riskvikter som kan komma att tillämpas skulle innebära att lagen blir mycket detaljerad.

Sammantaget kan det konstateras att den lämpligaste lösningen är att i övergripande termer beskriva metoden i lag men överlämna åt regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur de riskvägda exponeringsbeloppen bestäms (dvs. exponeringarnas värden bestäms och vilka riskvikter som olika exponeringar kan ges när det riskvägda beloppet beräknas med stöd av schablonmetoden). I det följande behandlas dock innebörden av vissa av kreditinstitutsdirektivets riskviktsregler.

Begreppet schablonmetoden för kreditrisker

Som framgår av beskrivningen i det föregående innebär schablonmetoden att exponeringsvärden och riskvikter, och därmed också det sammanlagda riskvägda exponeringsbeloppet, bestäms av på förhand föreskrivna kriterier. Såväl exponeringsvärden som riskvikter kommer därför att styras av de bestämmelser som ställs upp i lag eller föreskrifter. Eftersom uttrycket ”schablonmetoden för kreditrisker” är tämligen intetsägande bör innebörden av metoden i stora drag förklaras i den nya kapitaltäckningslagen. I överensstämmelse med beskrivningen ovan bör det framgå att vid tillämpningen av schablonmetoden framgår exponeringarnas värden och riskvikter av myndighetsföreskrifter.

Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker

Som framgår av beskrivningen i det föregående är utgångspunkten att en exponering mot en nationell regering eller en centralbank ges 100 procents riskvikt, dvs. tas upp till sitt fulla värde. Om staten har kreditvärderingar som utfärdats av ett godkänt kreditvärderingsföretag beror dock riskvikten av kreditbetyget. För exponeringar mot en stat och en centralbank hemmahörande inom EES gäller emellertid att de – oavsett vilket kreditbetyg staten har – skall ges riskvikten noll procent, dvs. tas upp till noll, om exponeringen är uttryckt och refinansierad i statens valuta. Av detta följer att de svenska instituten skall ge noll procents vikt till svenska staten för exponeringar som är uttryckta och refinansierade i svenska kronor och till de stater som tillhör euroområdet om exponeringarna är uttryckta och refinansierade i euro.

Många stater är i dag kreditvärderade. Detta beror på att de flesta staterna behöver låna och att låta kreditvärdera sig är ett sätt att underlätta upplåningen. Kreditvärderingar för staterna inom EU varierar. De 15 medlemsstater som var medlemmar före maj 2004 har ett kreditbetyg som motsvarar en riskvikt om noll procent. Kreditbetygen för dessa stater har varit stabila sedan början av 1990-talet. De nya EU-länderna har däremot ett kreditbetyg motsvarande en riskvikt på mellan 20–50 procent och i vissa fall 100 procent. Dessa stater kreditbetyg har dock förbättrats sedan början av 1990-talet. Det är också värt att påpeka att kreditbetygen i den nationella valutan som regel är bättre än kreditbetygen i utländsk valuta.

Som framgår av slutsatserna i det föregående kommer riskvikten för stater inte att framgå av den nya kapitaltäckningslagen. En lämplig lösning är dock att reglera staternas riskvikter i en förordning beslutad av regeringen.

Exponeringar mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter (kommuner och kommunala myndigheter eller landsting)

Utgångspunkten är att exponeringar mot kommuner eller kommunala myndigheter eller landsting *skall* ges samma riskvikt som exponeringar mot institut. Sverige skall dock enligt direktivet bestämma att exponeringar mot de svenska kommunerna eller landstingen behandlas på samma sätt som exponeringar mot svenska staten under förutsättning

att det inte anses finnas någon skillnad i risk mellan dessa exponeringar på grund av kommunernas eller landstingens särskilda beskattningsrätt och förekomsten av särskilda institutionella ordningar som minskar risken för fallissemang. Det är samma rekvisit som enligt 2000 års kreditinstitutdirektiv gäller för att kommuner eller landsting får ges noll procents riskvikt (artikel 44). Sverige har i 1994 års kapitaltäckningslag utnyttjat denna möjlighet (3 kap. 1 §).

Enligt promemorian ligger det nära till hands att göra samma bedömning som har gjorts i tidigare lagstiftningsärenden, nämligen att kommunerna eller landstingen är jämställda med staten i de avseenden som direktivet föreskriver. *Riksgäldskontoret* anser emellertid att kommuner skall likställas med kreditinstitut och värdepappersbolag i stället med staten. Riksgäldskontoret invänder mot promemorians bedömning att det generellt inte finns skillnad i risk mellan krediter till svenska staten och krediter till svenska kommuner. Kommuner har begränsad skattebas jämfört med staten. Dessutom måste en kommun alltid beakta risken för att skatteunderlaget urholkas genom att invånarna väljer att flytta. Att hantera en ekonomisk kris genom att höja den kommunala skattesatsen (eller sänka kostnaderna genom att i motsvarande grad försämra den kommunala servicen) är därför ofta inte en framkomlig väg. Riksgäldskontoret anser att ”särskilda institutionella ordningar som minskar risken för fallissemang”, t.ex. statliga bidrag till kommuner och olika metoder för kommunal skatteutjämning är inte heller tillräckliga för att göra samtliga svenska kommuner lika kreditvärdiga som svenska staten. Vidare anser Riksgäldskontoret att förslaget i promemorian beträffande svenska kommuner riskerar att ge intrycket att staten står som garant för alla krediter till alla svenska kommuner. Någon ”institutionell ordning” med en sådan innebörd finns dock inte.

Vi anser att riskerna när det gäller kommuner inte skall överdrivas. Visserligen har kommuner mindre skattebaser jämfört med svenska staten. Detta torde dock ha beaktats vid utformningen av direktivet. Förvisso kan det finnas mindre kommuner med en tendens till utflyttning av invånare och detta skulle kunna innebära en urholkning av en sådan kommuns skattebas. Man får dock inte bortse från att det kan finnas andra åtgärder än kommunal skatteutjämning för att motverka detta. Ett exempel på sådana åtgärder är att slå ihop de mindre kommunerna. Genom samgående av de mindre kommunerna, motverkas den sårbarhet som de mindre kommunerna är utsatta för. Andra åtgärder i framtiden som motverkar urholkningen av kommunernas skattebaser kan inte heller uteslutas. Mot denna bakgrund anser vi att villkoren för att behandla de svenska kommunerna på samma sätt som svenska staten är uppfyllda.

I promemorian föreslås att riskvikten för svenska kommuner skall regleras i en förordning beslutad av regeringen. *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Kommuninvest i Sverige AB* anser dock att det vore naturligt att bestämmelserna om nollriskviktning för svenska kommuner och landsting skrivs in i lag i stället för i en förordning. Som skäl anförde att liknande bestämmelser finns intagna i 1994 års kapitaltäckningslag.

Den nya kapitaltäckningslagen avses ha en annan struktur än 1994 års kapitaltäckningslag. I den nya lagen har i princip alla detaljbestämmelser

beträffande riskviktning delegerats till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Det vore därför inte i linje med den valda lagstiftningstekniken att föra in en enstaka ingående detaljbestämmelse om riskvikter för kommuner och landsting i lag när lagen i övrigt är utformad som en ramlag med främst allmänna principer. Vi bedömer därför att promemorians förslag bör kvarstå.

Ett fåtal bestämmelser har dock sådan politisk betydelse att det inte är lämpligt att regeringen delegerar föreskriftsrätten till en myndighet. Dit hör – förutom bestämmelserna om riskviktning av svenska staten – riksviktning av kommuner och landsting. Det bedöms därför som lämpligt att riskvikten för kommuner och landsting regleras i en förordning beslutad av regeringen.

Exponeringar mot offentliga organ inklusive kyrkor och religiösa samfund

Ett offentligt organ är ett icke-kommersiellt administrativt organ som är ansvarigt inför nationella regeringar eller delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter eller myndigheter som enligt de behöriga myndigheternas uppfattning utövar samma ansvar som delstatliga och lokala myndigheter (artikel 4.18 i kreditinstitutsdirektivet).

Utgångspunkten är att sådana exponeringar skall tas upp till sitt fulla värde, dvs. ges 100 procents riskvikt. Tillsynsmyndigheterna får dock bestämma att sådana exponeringar skall behandlas på samma sätt som exponeringar mot institut. En liknande bestämmelse finns i kreditinstitutsdirektivet (artikel 46).

I exceptionella fall är det dessutom möjligt att behandla exponeringar mot offentliga organ på samma sätt som exponeringar mot regeringen. Detta förutsätter dock att tillsynsmyndigheten anser att det inte är någon skillnad i risk mellan dessa exponeringar på grund av en lämplig garanti som utfärdats av staten.

I Sverige finns inga organ som omfattas av definitionen av offentliga organ enligt kreditinstitutsdirektivet.

Enligt direktivet skall exponeringar mot kyrkor och religiösa samfund som har bildats som juridiska personer enligt offentlig rätt och som har laglig rätt att uppbära skatt behandlas som exponeringar mot delstatliga regeringar och lokala myndigheter. Enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv får exponeringar mot kyrkor och religiösa samfund som uppfyller motsvarande villkor ges 20 procents riskvikt.

Svenska kyrkan har inte rätt att uppbära skatt. Den som tillhör kyrkan skall dock betala lokal och regional kyrkoavgift (se 7 § lagen [1998:1591] om Svenska kyrkan). Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan (se 16 § lagen [1998:1593] om trossamfund). Avgiften skall beräknas på grundval av den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärsinkomsten (se lagen [1999:291] om avgift till registrerat trossamfund). Vid bestämmande av debitering och redovisning av avgifter gäller skattebetalningslagen (1997:483).

Andra trossamfund än Svenska kyrkan kan ansöka om att bli registrerade enligt lagen om trossamfund.

Ett registrerat trossamfund kan ansöka hos regeringen om att få samma statliga hjälp som Svenska kyrkan med att uppbära avgifter (se 16 § lagen om trossamfund).

Frågan vilken riskvikt Svenska kyrkan och registrerade trossamfund skall ges har varit uppe i ett tidigare lagstiftningsärende. I det ärendet konstaterades att trossamfunden kan komma att skilja sig åt vad gäller kapitalstyrka och organisation. Ett trossamfund kan t.ex. ha självständiga organisatoriska delar som var för sig kan förvärva rättigheter och skyldigheter mot tredje man. Mot denna bakgrund ansågs det lämpligt att överlämna åt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande Finansinspektionen, att i närmare föreskrifter reglera när en lägre riskvikt än 100 procent, dvs. 20 procent enligt direktivet i dess då gällande lydelse, skall gälla (prop. 1999/2000:94 s. 45). Eftersom varken lagen om Svenska kyrkan, lagen om trossamfund eller innebörden av kreditinstitutsdirektivet senare har ändrats i något avseende av betydelse, finns det inte nu anledning att göra en annan bedömning än att frågan om vilken riskvikt Svenska kyrkan eller trossamfund skall ges bör framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Exponeringar mot institut

Enligt artikel 80.3 i kreditinstitutsdirektivet skall medlemsstaterna besluta vilken av två metoder – den metod som bygger på hemstatens riskvikt eller den kreditbetygsbaserade metoden – som skall användas för beräkningen av det riskvägda beloppet för exponeringar mot institut. Av den bestämmelsen framgår att varje medlemsstat skall anvisa en metod för de exponeringar dess institut har mot andra institut, oavsett av vilken nationalitet de sistnämnda instituten är. Den metod som väljs kommer att tillämpas för exponeringar som svenska institut har mot andra svenska institut eller motsvarande utländska institut. Om ett utländskt institut har en exponering mot ett svenskt institut, bestäms riskvikten för exponeringen av regleringen i det andra landet.

För ett inte kreditvärderat institut i en inte kreditvärderad medlemsstat uppgår riskvikten till 100 procent oavsett vilken metod som används, eftersom instituten i den situationen inte får ges en riskvikt som är lägre än statens (punkten 25). För dessa institut spelar det alltså inte någon roll vilken metod som används.

För kreditvärderade institut som tillhör kreditkvalitetssteg 1 och som hör hemma i en medlemsstat som också tillhör kreditkvalitetssteg 1, spelar det inte heller någon roll vilken metod som används. Riskvikten blir densamma enligt båda metoderna nämligen 20 procent. Om staten tillhör ett sämre kreditkvalitetssteg än institutet, kan dock i några fall institutets egen kreditvärdering ge institutet en lägre riskvikt än staten.

För de mindre instituten som normalt saknar kreditvärdering – t.ex. sparbanker samt många värdepappersbolag och kreditmarknadsföretag – har dock valet av metod betydelse. Merparten av exponeringarna mot dessa företag torde på grund av löptiden ges riskvikten 50 procent enligt den kreditbetygsbaserade metoden, dvs. samma riskvikt som de ges om den stat de hör hemma i tillhör kreditkvalitetssteg 2 enligt den metod som baseras på hemstatens riskvikt. Om staten tillhör kreditkvalitetssteg

1, ges dock exponeringarna mot dessa förhållandevis små institut riskvikten 20 procent enligt metoden som baseras på hemstatens riskvikt.

För exponeringar mot kreditvärderade institut i en stat som saknar kreditbetyg kan dock riskvikten bli lägre än statens 100 procent med kreditbetygsmetoden. Även om de svenska instituten har etablerat filialer i sådana länder torde deras utlåning – och sannolikt även utlåningen från andra institut hemmahörande inom EES – vara förhållandevis begränsad.

För de institut som kreditvärderas är självfallet kreditbetyget det mest träffsäkra instrumentet för att bestämma riskvikten. För de övriga svenska instituten – dvs. som regel de mindre sparbankerna, värdepappersföretagen och kreditmarknadsföretagen – kan dock denna metod uppfattas som lite väl sträng. Att alltid åsätta de mindre instituten en riskvikt om 50 procent återspeglar dock mindre väl att även de mindre instituten skall följa samma regler som de större, kreditvärderade instituten.

Ett alternativ skulle kunna vara att föreskriva att den kreditbetygsbaserade metoden skall användas för det företag som åsatts ett kreditbetyg och metoden baserad på hemstatens riskvikt för övriga företag. Detta skulle dock kunna innebära att ett institut i en medlemsstat som tillhör kreditkvalitetssteg 1, avstår från att kreditvärdera sig. Att föreskriva olika metoder beroende på vilken kategori institut tillhör – bankaktiebolag, sparbank, värdepappersbolag – är också svårt eftersom det inom varje kategori kan finnas både små och stora institut. Dessutom finns det ägarförbindelser mellan de olika institutskategorierna – t.ex. mellan bankaktiebolag och kreditmarknadsbolag – vilket skulle kunna innebära att företag inom samma koncern får olika riskvikt enbart beroende på vilken kategori de tillhör. Eftersom direktivet synes förutsätta att en av de två metoder som direktivet anvisar skall tillämpas för alla institut, är det inte heller möjligt att göra någon sådan uppdelning som beskrivits i det föregående.

Mot bakgrund av resultatet av de olika metoderna som redovisats i det föregående bedöms metoden baserad på hemstatens riskvikt mest lämplig att använda när de svenska instituten riskviktat institut i Sverige eller utomlands. Som har nämnts i det föregående kommer dock alla riskvikter att behandlas i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. En lämplig lösning kan dock vara att i förordning föreskriva att instituten skall använda metoden baserad på hemstatens riskvikt.

Exponeringar mot hushåll

I exponeringsklassen hushållsfordringar kan det ingå inte bara fordringar mot konsumenter (hushåll) utan även mot vissa företag. För att klassas som en hushållsfordran måste emellertid exponeringen uppfylla samtliga villkor som anges i artikel 79.2 i kreditinstitutsdirektivet. Exponeringen skall exempelvis vara en av ett betydande antal exponeringar med liknande egenskaper. Dessutom får den totala skuld som gäldenären har till institutet eller dotterföretag till institutet inte överstiga ett belopp motsvarande en miljon euro. Vid bedömningen av den totala skulden summeras alla skulder som kunden eller en grupp kunder med inbördes anknytning har utom lån mot säkerhet i bostadsfastigheter. Om

exponeringens värde överstiger en miljon euro, är den inte en hushållsexponering. I stället får den i sin helhet hänföras till någon av de andra exponeringsklasserna.

För hushållsfordringar är det enligt kreditinstitutsdirektivet möjligt att föreskriva riskvikten 75 procent. Den riskvikten är lägre än den enligt gällande rätt. Enligt gällande rätt ges fordringarna, om de inte är säkrade med panträtt i fastighet, nämligen 100 procents riskvikt. Lån mot säkerhet i bostadsfastighet skall ges riskvikten 35 procent, vilket kan jämföras med 50 procent enligt det nuvarande regelverket.

Ingen riskvikt för vissa exponeringar mot vissa företag i samma grupp

Enligt artikel 80.7 i kreditinstitutsdirektivet får de behöriga myndigheterna besluta att exponeringar som ett institut har mot ett företag i samma koncern inte skall åsättas någon riskvikt. Enligt 1994 års kapitaltäckningslag ges noll procents vikt till fordringar mot företag och fordringar som garanterats av företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna för finansiella företagsgrupper om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod.

För en finansiell företagsgrupp tillgodoser bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn att alla företag i gruppen gemensamt uppfyller kapitalkravet på gruppnivå (se avsnitt 17). Det är därför inte nödvändigt att i alla avseenden kontrollera exponeringar mellan företag i gruppen. Mot denna bakgrund bör det vara möjligt att – inom ramen för de förutsättningar kreditinstitutsdirektivet ställer upp – undanta vissa exponeringar inom finansiella företagsgrupper från kapitalkravet för kreditrisker.

Enligt artikel 80.8 i samma direktiv får de behöriga myndigheterna dessutom bestämma att exponeringar mot en motpart som tillhör samma system avsedda att skydda instituten mot konkurs skall ha noll procents riskvikt.

Dessa regler bör, liksom övriga riskvikter, införlivas med svensk rätt genom föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

10.2.2 Godkännande av kreditvärderingsföretag m.m.

10.2.2.1 Kreditvärderingsföretag

Det finns ett stort antal kreditvärderingsföretag. Enligt en undersökning gjord av Baselkommittén fanns det år 2003 över 130 kreditvärderingsföretag runt om i världen. Kreditvärderingsföretagen varierar när det gäller storlek, fokus och metoder som används. En del kreditvärderingsföretag är specialiserade på vissa regioner eller branscher och andra på privata företag. En del kreditvärderingsföretag erbjuder även s.k. anknutna tjänster, t.ex. hantering av kreditrisker och operativa risker samt relaterade konsulttjänster.

Kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar är av stor betydelse för kapitalmarknaden. Medan en potentiell gäldenär känner till sin

kreditvärdighet, har de potentiella borgenärerna inte samma kännedom utan måste använda finansiella resurser för att ta reda på kreditvärdigheten hos andra företag. Alternativt kräver borgenärerna en hög ränta som kompensation för osäkerheten om kreditrisken. En gäldenär kan ha svårt att övertyga borgenärer om sin kreditvärdighet. Följden av detta blir att antingen får gäldenären betala en hög ränta eller så uteblir de tilltänkta investeringarna. I båda fallen innebär det effektivitetsförluster för samhället. Kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar kan begränsa dessa problem genom att hjälpa dels investerare att förstå de risker och osäkerheter som finns, dels emittenter genom att minska deras kapitalkostnader.

Det finns tre kreditvärderingsföretag som verkar internationellt. Det är Moody's, Standard & Poor's och Fitch. Dessa tre kreditvärderingsföretag kreditvärderar både företag och stater samt ränterelaterade finansiella instrument. Till skillnad från de flesta små kreditvärderingsföretagen, genererar de tre stora kreditvärderingsföretagen sina intäkter främst genom att ta betalt för sina kreditvärderingar. Kreditvärderingarna offentliggörs sedan för allmänheten utan kostnad.

En kreditvärdering är ett mått på sannolikheten att företaget eller staten kommer att fullgöra sina förpliktelser. Kreditbetyget kan avse antingen en viss motpart eller vissa värdepapper, t.ex. obligationer. Kreditvärderingar brukar betecknas i form av bokstäver och ibland också siffror, AAA, AA+, A1, BB, osv. Det är inte bara kreditvärderingen som är viktig utan även hur kreditvärderingen förändras över tiden. När en kreditvärdering förändras från AAA till AA+, innebär det exempelvis en försämring av kreditvärderingen.

De metoder som kreditvärderingsföretagen använder för sin kreditvärdering kan variera. En del kreditvärderingsföretag använder metoder som innebär att kreditbetyget till stor del bestäms av analytikers värdering av kvantitativa och kvalitativa faktorer och deras kreditvärderingsförslag. Andra kreditvärderingsföretag betonar kvantitativa modeller där värderingen är mer mekanisk och baserad på statistisk analys.

De största internationella kreditvärderingsföretagen använder dock tämligen likartade metoder för kreditvärderingar av liknande räntebärande instrument. Kärnan i deras processer är en kreditvärderingskommitté. Kreditvärderingskommitténs beslut uttrycker kreditvärderingsföretagets uppfattning om sannolikheten för att företaget eller staten i fråga kan fullgöra sin förpliktelse.

När kreditvärderingskommittén har fattat sitt beslut, får det berörda företaget del av det. Om den granskade anser att kreditvärderingen är orimlig, kan denne begära att kreditvärderingskommittén gör en ny kreditvärdering. Kommittén behandlar begäran bara om det finns ny eller felaktig information som behöver beaktas. När kommittén har beaktat företaget eller statens synpunkter, publicerar kreditvärderingsföretaget pressmeddelandet som innehåller kreditvärderingen och motiveringen för den. Kreditvärderingsföretaget brukar fortsätta övervaka företaget eller staten ett tag till.

Även s.k. exportkreditorgan gör kreditvärderingar. Exportkreditorgan ger statliga lån, garantier, krediter och försäkringar till privata företag. Syftet med exportkreditorganen är att underlätta för privata företag att

exportera eller investera utanför landet, speciellt i de länder där det råder stora finansiella och politiska risker. Exportkreditorganen, som är tämligen vanliga, utgör i dag som kollektiv en viktig källa för utländska engagemang i de mindre utvecklade länderna på samma sätt som Världsbanken. De flesta utvecklade länderna har i dag åtminstone ett exportkreditorgan. Exportkreditnämnden (EKN) är ett sådant organ i Sverige.

För att främja konkurrensneutralitet bland exportkreditorgan, i olika länder, tog OECD fram en överenskommelse om riktlinjer för statsstödda exportkrediter som trädde i kraft 1978. Överenskommelsen är inte juridisk bindande utan bara en s.k. "gentlemen agreement". Men de flesta utvecklade länderna, däribland Sverige, följer den överenskommelsen. Överenskommelsen har uppdaterats flera gånger och utgör i dag ett väletablerat system för värderingar av kreditrisker.

10.2.2.2 Godkännande av kreditvärderingsföretag

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall efter ansökan från ett kreditvärderingsföretaget godkänna kreditvärderingsföretaget om

1. dess värderingsmetoder är objektiva, oberoende och genomlysbara,
2. dess kreditvärderingar ses över löpande, och
3. de kreditvärderingar som fastställs uppfattas som trovärdiga och är tillgängliga på likvärdiga villkor för alla institut som har ett berättigat intresse av dem.

Om ett kreditvärderingsföretag har godkänts av en utländsk behörig myndighet, får Finansinspektionen godkänna det utan att göra någon egen bedömning av om kraven är uppfyllda.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs att om ett kreditvärderingsföretag har godkänts av en utländsk behörig myndighet skall Finansinspektionen godkänna det utan att göra någon egen bedömning. Dessutom behövde kreditvärderingsföretaget inte ansöka om godkännande.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att Finansinspektionen endast bör godkänna ett kreditvärderingsföretag om dess verksamhet och processer i Sverige inte markant avviker från dem i det land där det har godkänts. För att uppnå detta torde Finansinspektionen behöva göra en egen bedömning. Även *Finansinspektionen* anser att det måste finnas utrymme för inspektionen att göra en egen prövning för ett kreditvärderingsföretag som har godkänts av en behörig utländsk myndighet. Den anser också att en prövning av ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingsmetod på sedvanligt sätt skall föregås av en ansökan från ett kreditvärderingsföretag eller ett institut. Det kan vara svårt för Finansinspektionen att i sin löpande verksamhet ta ställning till vilka kreditvärderingsföretag som bör bedömas. I praktiken kommer sannolikt alla sådana prövningar att ske på initiativ av ett kreditvärderingsföretag eller institut. Inspektionen anför vidare att begreppen "valbart kreditvärderingsföretag" och "kreditvärdering" bör definieras i lag. *Sveriges Advokatsamfund* anser att det inger

betänkligheter att använda uttrycken ”löpande” och ”uppfattas som trovärdiga och är tillgängliga” utan att närmare definiera dessa begrepp. FAR anser att begreppet ”kreditvärderingsföretag” bör definieras och att de kriterier som skall vara uppfyllda för att ett kreditvärderingsföretag skall godkännas bör framgå tydligare.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Av artikel 80.1 i kreditinstitutsdirektivet framgår att riskvikten för en exponering får bestämmas med stöd av externa ratinginstituts (kreditvärderingsföretags) kreditvärderingar. En förutsättning för att den externa kreditvärderingen skall få användas för att fastställa riskvikten för exponeringen i fråga är enligt artikel 81.1 i samma direktiv att ratinginstitutet har förklarats valbart för detta ändamål, dvs. att det har blivit godkänt av en behörig myndighet i något EES-land.

Enligt artikel 81.2 i detta direktiv får de behöriga myndigheterna inte förklara ett ratinginstitut valbart om de inte är övertygade om att dess värderingsmetoder uppfyller kraven på objektivitet, oberoende, fortlöpande översyn och öppenhet samt att de kreditvärderingar som värderingsmetoderna leder till uppfyller krav på trovärdighet och öppenhet. En beskrivning av den närmare innebörden av dessa krav finns i del 2 i bilaga VI.

Om ett ratinginstitut har förklarats valbart av de behöriga myndigheterna i en medlemsstat, får de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater förklara institutet valbart utan att genomföra något eget bedömningsförfarande. Denna möjlighet till ömsesidigt erkännande framgår av artikel 81.3.

Artikel 81.4 i kreditinstitutsdirektivet ställer krav på att de behöriga myndigheterna offentliggör information om processen. Enligt den artikeln skall de behöriga myndigheterna offentliggöra en förklaring av förfarandet för att förklara ratinginstitut valbara och en förteckning över valbara ratinginstitut.

Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att de regler som beskrivs i detta avsnitt gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag

Förutsättningar för godkännande

I avsnitt 10.2.2 har den bedömningen gjorts att det bör vara möjligt att beakta externa kreditvärderingsföretags kreditvärderingar i den omfattning som framgår av direktivet. För att ett kreditvärderingsföretags kreditvärdering skall få användas, bör dock dess värderingsmetoder hålla en viss standard. För att försäkra sig om att så är fallet måste en behörig myndighet godkänna företaget för det ändamålet. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det därför framgå att det bara är kreditvärderingar som har gjorts av kreditvärderingsföretag som godkänts av Finansinspektionen som får användas för riskviktningen. Av lagen bör det också framgå vilka övergripande förutsättningar ett kreditvärderingsföretag skall uppfylla för att Finansinspektionen skall godkänna att dess kreditvärderingar får användas vid riskviktningen.

Dessa förutsättningar bör utformas med utgångspunkt från artikel 81.2 i kreditinstitutsdirektivet.

En första förutsättning bör vara att kreditvärderingsföretagets värderingsmetod uppfyller kraven på objektivitet och oberoende. Vid bedömningen av om metoden är *objektiv* skall den behöriga myndigheten kontrollera att metoden för att tilldela kreditbetyg är strikt, systematisk, konsekvent och valideras (riktigheten kontrolleras) på grundval av historiska erfarenheter. Vid bedömningen av om kreditvärderingsföretagets metodik är *oberoende* skall de behöriga myndigheterna bl.a. beakta kreditvärderingsföretagets ägar- och organisationsstruktur och dess ekonomiska resurser. Detta krav motverkar t.ex. att den som kreditvärderas eller använder sig av kreditvärderingen utövar påtryckningar på kreditvärderingsföretaget för att få en kreditvärdering som passar dess syften.

För att ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar skall kunna godkännas måste de också *ses över löpande*. Enligt del 2 i bilaga VI skall kreditvärderingarna vara föremål för fortlöpande översyn och beakta förändringar av de finansiella villkoren. En översyn skall genomföras efter alla betydande händelser och minst varje år. Dessutom skall kreditvärderingsföretagets värderingsmetoder uppfylla kravet på öppenhet, dvs. vara *genomlysbara*. Av del 2 i bilaga VI till kreditinstitutsdirektivet framgår att detta krav innebär att metoden för tilldelning av kreditbetyg skall finnas offentligt tillgänglig för att alla eventuella användare skall kunna avgöra om de bygger på rimliga grunder.

Dessutom skall de enskilda kreditvärderingarna vara *trovärdiga*, vilket bl.a. innebär att användarna på marknaden skall godta kreditvärderingsföretagets enskilda kreditbetyg som trovärdiga och tillförlitliga. De enskilda kreditvärderingarna skall vidare finnas *tillgängliga* på likvärdiga villkor för åtminstone alla parter som har ett berättigat intresse av dessa.

Denna övergripande bestämmelse bör kombineras med en skyldighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om vilka krav ett kreditvärderingsföretag skall uppfylla för att dess kreditvärderingar skall få användas för riskviktningen. Härigenom blir det möjligt att i föreskrifter ta in bestämmelser motsvarande de i del 2 i bilaga VI till samma direktiv.

Sveriges Advokatsamfund och *FAR* anser att de kriterier som skall vara uppfyllda för att en kreditvärdering skall godkännas bör preciseras. Vi menar dock att de övergripande kriterier som beskrivs i det föregående preciseras i tillräcklig omfattning av de ovan angivna uttalandena som i sin tur hänvisar till kreditinstitutsdirektivet. Som nyss har nämnts kommer regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att ta in dessa kriterier i föreskrifter.

Det bör vara möjligt för Finansinspektionen att kontrollera om kreditvärderingsföretagen uppfyller förutsättningarna för att dess kreditvärderingar skall få användas i kapitaltäckningssammanhang. Någon regelrätt tillsyn bör det dock inte vara frågan om. I stället bör det framgå att kreditvärderingsföretagen skall lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär för att kontrollera om kreditvärderingsföretagets kreditvärderingsmetoder och kreditvärderingar uppfyller de

krav som ställs. Det bör dock överlämnas till Finansinspektionen att bedöma hur ofta det behöver göras en sådan kontroll.

I promemorian föreslogs att om ett kreditvärderingsföretag har godkänts av en utländsk behörig myndighet, *skall* Finansinspektionen godkänna att ett institut använder kreditvärderingsföretagets kreditvärderingar utan att göra någon egen prövning. *Riksbanken* och *Finansinspektionen* anser dock att det måste finnas utrymme för Finansinspektionen att göra en egen prövning. Enligt inspektionen kan den utländska myndigheten t.ex. ha godkänt kreditvärderingsföretaget för kreditvärderingar i företagets hemland. Det är inte säkert att företagets kreditvärderingsmetoder är adekvata även för den svenska marknaden. Inspektionen nämner vidare att tillsynsmyndigheterna i CEBS (Kommittén för europeisk banktillsyn) har kommit överens om en gemensam process för godkännande av kreditvärderingsföretag. Enligt inspektionen skulle detta arbete inom CEBS försvåras om Finansinspektionen alltid skall godkänna ett kreditvärderingsföretag som har godkänts av en annan tillsynsmyndighet.

CEBS antar i de riktlinjer som Finansinspektionen nämner¹⁹, ett gemensamt ansökningspaket som anger vad en ansökan minst måste innehålla. Detta förhindrar dock inte de behöriga myndigheterna från att efterfråga annan information för att bedöma länderspecifika frågor. CEBS konstaterar dock att det gemensamma ansökningspaketet kommer att underlätta samarbetet mellan de behöriga myndigheterna och uppmuntra till indirekta godkänna av kreditvärderingsföretag eftersom de behöriga myndigheterna kommer att bli mer benägna att lita på varandra om besluten baseras på samma förfaranden och information. I riktlinjerna finns också bl.a. anvisningar om hur de behöriga myndigheterna skall samarbeta med varandra när ett kreditvärderingsföretag ger in ansökningar i flera medlemsstater samtidigt.

Vi anser att utgångspunkten bör vara att Finansinspektionen skall acceptera andra behöriga myndigheters beslut om att godkänna att ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar får användas för att bestämma riskvikter. En sådan bestämmelse reducerar den administrativa bördan både för kreditvärderingsföretagen och för inspektionen. Mot bakgrund av vad som anförts av remissinstanserna anser vi dock att det bör finnas utrymme för Finansinspektionen att göra en egen bedömning av om det utländska företagets beslut skall accepteras eller inte. Det bör därför framgå av bestämmelsen att Finansinspektionen *får* godkänna ett kreditvärderingsföretag som godkänts i ett annat land utan att göra någon egen prövning.

Skyldigheten i artikel 81.4 i kreditinstitutsdirektivet att offentliggöra en förklaring av förfarandet och en förteckning över de godkända kreditvärderingsföretagen bör inte tas in i lag utan bör i stället framgå av en förordning.

Finansinspektionen anser att begreppen ”valbart kreditvärderingsföretag” och ”kreditvärdering” bör definieras och *FAR* anser dessutom att begreppet ”kreditvärderingsföretag” bör definieras. Någon definition av kreditvärderingsföretag finns inte i direktiven. En svensk definition av detta begrepp framstår redan av den anledningen som mindre lämplig.

¹⁹ Guidelines on the recognition of External Credit Assessment Institutions, 20 januari 2006.

Av avsnitt 10.2.2.1 framgår dock vad som avses med kreditvärdering och vilken verksamhet som drivs av ett kreditvärderingsföretag. Syftet med de regler som föreslås här är inte att reglera kreditvärderingsföretagens verksamhet utan att göra det möjligt för instituten att lägga kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar till grund för att bestämma riskvikter. För att det skall vara möjligt att beakta ett visst kreditvärderingsföretags kreditvärderingar måste dock kreditvärderingsföretaget och dess kreditvärderingar uppfylla de krav som har beskrivits i det föregående. Vi anser därför att det inte är nödvändigt att definiera termerna kreditvärderingsföretag och kreditvärdering.

Begreppet ”valbart kreditvärderingsföretag” förekommer inte i den nya kapitäläckningslagen. Därför anser vi att begreppet inte bör definieras i den nya lagen.

Vem skall initiera ett godkännande?

Innan instituten får använda ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar för riskviktning av exponeringar, skall det alltså ske en tämligen ingående prövning av om kreditvärderingsföretagets kreditvärderingsmetod är tillförlitlig. I kreditinstitutsdirektivet föreskrivs de kriterier som ett kreditvärderingsföretag skall uppfylla för att kunna godkännas, men inte hur en prövning av kreditvärderingsföretaget skall initieras. Att ett kreditvärderingsföretag godkänns torde gynna dess ekonomiska utveckling. Möjligheten att använda kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar som utgångspunkt för riskviktningen torde emellertid också ge ett mer träffsäkert kapitalkrav för kreditrisker än om instituten använder de riskvikter som annars skall användas. Detta gynnar stabiliteten. Dessutom kan instituten få ett lägre kapitalkrav, vilket gynnar instituten som då kan minska sina utlåningskostnader. Nu nämnda förhållanden talar för att prövningen av om ett kreditvärderingsinstitut skall godkännas enligt den nya kapitäläckningslagen inte bör föregås av något ansökningsförfarande utan bör vara en del av den behöriga myndighetens löpande verksamhet. Det var också den lösning som föreslogs i promemorian. Vi delar dock *Finansinspektionens* uppfattning om att ansökan bör initieras av kreditvärderingsföretaget genom en ansökan.

Kreditvärderingar av exportkreditorgan

Av punkten 6 i del 1 i bilaga VI till 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår att även kreditvärderingar av ett exportkreditorgan får användas för fastställande av riskvikter, förutsatt att kreditvärderingarna och exportkreditorganen uppfyller vissa villkor. Direktiven kräver dock inte att exportkreditorganen skall godkännas av tillsynsmyndigheten, för att deras kreditvärderingar skall få användas. I stället är det fråga om att avgöra om några objektiva iakttagbara förutsättningar är uppfyllda. Det finns därför inte anledning att frånga direktivet och kräva att även exportkreditorganen skall godkännas av tillsynsmyndigheten innan kreditvärderingar får användas.

10.2.2.3 Kreditvärderingarna skall delas in i kreditkvalitetssteg

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall genom ett beslut dela in kreditvärderingarna i olika kreditkvalitetssteg. Om en annan behörig myndighet än Finansinspektionen har delat in ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg, får inspektionen besluta att godta denna indelning utan att göra någon egen indelning.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs att om en annan behörig myndighet än Finansinspektionen har delat in ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg skall inspektionen godta denna indelning utan göra någon egen indelning.

Remissinstanserna: Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen anser att det är bra om olika tillsynsmyndigheter har konvergenta uppfattningar om hur ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar skall delas in i kreditkvalitetssteg. Föreningarna undrar dock vad som händer om två utländska tillsynsmyndigheter har gjort olika indelningar. De anser att bestämmelsen bör förtydligas så att det framgår att den avser situationer när en utländsk tillsynsmyndighet har beslutat om lokalt anpassade kreditkvalitetssteg.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Av direktivet framgår enligt vilka principer de behöriga myndigheterna skall avgöra vilka kreditkvalitetssteg olika kreditvärderingsbetyg skall anses motsvara. Dessa avgöranden skall vara objektiva och konsekventa (artikel 82.1). I punkterna 12–16 i del 2 i bilaga VI beskrivs närmare vilka tekniska kriterier som skall beaktas för inplaceringen. Exempelvis skall de behöriga myndigheterna beakta kvantitativa och kvalitativa faktorer för att skilja de relativa risknivåer som uttrycks genom varje kreditbetyg. Vidare skall de behöriga myndigheterna jämföra andelen fallissemang för varje kreditbetyg från ett enskilt ratinginstitut (kreditvärderingsföretag) och ställa den i förhållande till ett referensvärde som bygger på den andel fallissemang som andra ratinginstitut registrerat för en emittentpopulation som de behöriga myndigheterna anser ligga på en likvärdig kreditrisknivå. Om de behöriga myndigheterna anser att andelen registrerade fallissemang när det gäller ett enskilt ratinginstituts kreditbetyg är avsevärt och systematiskt högre än referensvärdet, skall de behöriga myndigheterna placera ratinginstitutets kreditbetyg på ett steg i kreditkvalitetsskalan som innebär högre risk. Därtill finns det också kriterier som går ut på att de valbara ratinginstituten skall eftersträva en likvärdig inplacering.

När de behöriga myndigheterna i en medlemsstat har fattat ett avgörande, får de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater erkänna detta avgörande utan att genomföra något eget förfarande för ett avgörande i frågan (artikel 82.2).

Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att de regler som beskrivs i detta avsnitt gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: De beskrivna reglerna anger vilka krav som ställs på tillsynsmyndigheterna när de placerar in de olika kreditbetygen i olika kreditkvalitetssteg. Dessa regler är avgörande för vilken riskvikt en viss exponering kommer att ges, vilket i sin tur

bestämmer kapitalkravet för kreditrisker. Denna mycket centrala bestämmelse bör framgå av lag. Direktivets bestämmelser om inplaceringar av kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg och om hur kreditvärderingarna får användas för att fastställa riskvikten är förhållandevis detaljerade och tekniska. Reglerna är baserade på den hittillsvarande utvecklingen av kreditvärderingsföretagen och deras kreditvärderingar. Det är emellertid sannolikt att det kommer att ske inte oväsentliga förändringar på detta område. Dessa omständigheter talar för att reglerna bör vara möjliga att ändra relativt enkelt. Den mest tilltalande lösningen är därför att ta in en övergripande bestämmelse i lag och överlämna åt regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela de närmare föreskrifter som behövs.

Av bestämmelsen i den nya kapitaltäckningslagen bör därför framgå att Finansinspektionen skall genom ett beslut skall dela in ett godkänt kreditvärderingsföretags kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg, som motsvarar en viss riskvikt. Det framgår av artikel 82.2 i kreditinstitutsdirektivet att när de behöriga myndigheterna i en medlemsstat har fattat ett avgörande om indelningar av kreditvärderingar, får de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater erkänna detta avgörande utan att genomföra någon egen bedömning av saken. Kreditinstitutsdirektivet ger alltså de behöriga myndigheterna möjligheten att godta en indelning som har gjorts av en utländsk myndighet utan att göra någon egen indelning. Ett syfte med den möjlighet som direktivet ger är att dra nytta av andra myndigheters arbete med indelning och därmed undvika dubbelarbete. Om alla myndigheter gör samma indelningar, ökar det också förutsättningarna för att konkurrensförutsättningarna skall bli desamma för alla institut. I promemorian föreslogs att om en annan behörig myndighet har delat in ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg, skall inspektionen använda samma indelning.

Som *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anför kan det dock inte uteslutas att två utländska behöriga myndigheter har gjort olika indelningar och indelningarna kan också skilja sig från de gjorda av andra kreditvärderingsföretag i Sverige. Vi anser att det är lämpligt att Finansinspektionen i sådana fall upprättar och använder en egen indelning. Även i andra fall där Finansinspektionen anser att den utländska indelningen är mindre bra, är det viktigt att inspektionen gör en egen indelning. Mot denna bakgrund bör bestämmelsen i den nya kapitaltäckningslagen föreskriva att Finansinspektionen får besluta att använda samma indelning som en annan behörig myndighet. Finansinspektionen bör dock alltid beakta indelningar som gjorts av andra behöriga myndigheter när den gör sina egna indelningar för att minska och, om möjligt, eliminera skillnaderna mellan sin indelning och utländska behöriga myndigheters indelningar.

I kreditinstitutsdirektivet (artikel 82.1) sägs att indelningarna skall vara objektiva och konsekventa. Detta behöver dock inte framhållas särskilt i den nya lagen.

10.2.2.4 Hur instituten får använda kreditvärderingar

Regeringens förslag: Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om hur instituten får använda kreditvärderingar gjorda av kreditvärderingsföretag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Enligt artikel 83.1 i kreditinstitutsdirektivet skall ratinginstituts (kreditvärderingsföretags) kreditvärderingar vid beräkningen av ett kreditinstituts riskvägda exponeringsbelopp användas på ett konsekvent sätt. Kreditvärderingar får inte användas selektivt. Närmare regler om användning av kreditvärderingarna finns i del 3 i bilaga VI. Exempelvis måste ett institut som beslutar att använda kreditvärderingar från ett godkänt ratinginstitut för en viss kategori poster använda dessa kreditvärderingar genomgående för alla exponeringar som tillhör denna kategori. Där finns också en rad kriterier för kreditvärderingar av emittenter och emissioner, om kortfristiga kreditvärderingar samt om poster i nationell och utländsk valuta.

Också när det gäller instituts användning av ratinginstituts kreditvärderingar föreskrivs i artikel 83.2 i kreditinstitutsdirektivet att kreditinstituten skall använda sådana kreditvärderingar som ratinginstitut har utfärdat på begäran av en låntagare eller annan intressent. Med tillstånd av den ansvariga behöriga myndigheten får de dock även använda kreditvärderingar som ett ratinginstitut utfärdat på eget initiativ.

Av reglerna i artikel 83 och del 3 i bilaga VI framgår att ett institut kan utse en eller flera av de godkända ratinginstituten för att fastställa riskvikterna för dess exponeringar. Dessa ratinginstituts kreditvärderingar måste därefter användas bl.a. fortlöpande och konsekvent och enligt de övriga riktlinjer som anges i direktivet. I bilagan beskrivs bl.a. vilken kreditvärdering som skall användas om det finns flera kreditvärderingar tillgängliga. Dessutom får instituten bara använda kreditvärderingar från ratinginstitut som beaktar alla belopp – dvs. både kapital- och räntebelopp – som institutet har fordringar på.

Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att de regler som beskrivs i detta avsnitt gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: Av avsnitt 10.2.2 framgår att ett institut får använda kreditvärderingar gjorda av kreditvärderingsföretag för att bestämma riskvikter. De regler som behandlas i förevarande avsnitt anger hur instituten får använda kreditvärderingarna. Dessa regler är emellertid, som många andra regler i direktivet, alltför tekniska och detaljerade för att i sin helhet tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Hur instituten får använda kreditvärderingar utfärdade av godkända kreditvärderingsföretag bör i stället framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

10.3 Internmetoden

10.3.1 Beräkningen av riskvägda exponeringsbelopp

Regeringens förslag: Ett institut får använda antingen en grundläggande eller en avancerad internmetod vid beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för kreditrisker. Institutet uppskattar själv värdet på fler av de riskfaktorer som ingår i beräkningen enligt den avancerade internmetoden än enligt den grundläggande metoden.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om hur de riskvägda exponeringsbeloppen skall beräknas.

Promemorians förslag: Överrensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen*, *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* menar att begreppen en grundläggande internmetod och en avancerad internmetod bör definieras eftersom de är av så central betydelse. Finansinspektionen menar vidare att det av lagtexten bör framgå att den avancerade internmetoden skall användas för hushållsexponeringar. *FAR* anser att den metod som i promemorian betecknas den ”enkla” internmetoden i stället skall kallas den ”grundläggande” internmetoden. *Kommuninvest i Sverige* anser att det skall framgå av lag att svenska kommuner skall ges samma riskvikt som svenska staten.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Regler om hur ett instituts riskvägda exponeringsbelopp skall beräknas enligt internmetoden finns i artiklarna 86 och 87 i kreditinstitutsdirektivet. Artikel 86 innehåller regler om indelning av olika exponeringsklasser. I artikel 87 finns det vissa regler om hur ett riskvägt belopp för en exponering som tillhör någon av de olika exponeringsklasserna skall beräknas. De regler som mer i detalj anger hur de riskvägda exponeringsbeloppen skall beräknas finns emellertid i delarna 1–3 i bilaga VII i kreditinstitutsdirektivet. Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att internmetoden får användas även för värdepappersföretag.

Institutets sammanlagda riskvägda exponeringsbelopp är summan av de riskvägda beloppen för alla exponeringar. Eftersom summeringen i sig är rent mekanisk, behövs inte någon regel i de nya direktiven om hur denna skall gå till. Vad som föreskrivs är i stället hur det riskvägda beloppet för en exponering som tillhör en av de olika exponeringsklasserna skall beräknas.

Beräkningen av det riskvägda beloppet för en enskild exponering sker huvudsakligen i följande steg.

1. Vilken exponeringsklass exponeringen hör bestäms.
2. Vilken formel (riskviktfunktion) som skall användas för beräkning av riskvikten bestäms.
3. Värdena på de riskparametrar (faktorer som beskriver olika egenskaper hos kreditrisker) som ingår i formeln uppskattas.
4. Riskparametrarnas värden läggs in i formeln för att beräkna riskvikten.

5. Exponeringens värde uppskattas.

6. Det riskvägda exponeringsbeloppet räknas fram genom att riskvikten multipliceras med exponeringsvärdet.

I det följande finns en sammanfattande redogörelse för de regler som styr beräkningen av en exponerings riskvägda belopp.

Exponeringsklasser

Enligt reglerna i artikel 86.1 skall varje exponering hänföras till någon av följande exponeringsklasser:

a) Fordringar eller villkorade fordringar på nationella regeringar och centralbanker.

b) Fordringar eller villkorade fordringar på institut.

c) Fordringar eller villkorade fordringar på företag.

d) Fordringar eller villkorade fordringar på hushåll.

e) Aktieexponeringar.

f) Positioner i värdepapperisering.

g) Övriga motpartslösa tillgångar.

Enligt artikel 86.2 skall följande exponeringar behandlas som exponeringar mot nationella regeringar och centralbanker.

– Exponeringar mot delstatliga och lokala självstyrelseorgan och myndigheter eller offentliga organ som skall behandlas som exponeringar mot nationella regeringar enligt schablonmetoden.

– Exponeringar mot multilaterala utvecklingsbanker och internationella organisationer som får noll procent riskvikt enligt schablonmetoden.

Om dessa krav inte är uppfyllda skall dessa exponeringar enligt artikel 86.3 i stället behandlas som exponeringar mot institut. Även exponeringar mot offentliga organ som skall behandlas som exponeringar mot institut enligt schablonmetoden skall behandlas som exponeringar mot institut vid tillämpning av intermetoden.

Små och medelstora företag får enligt artikel 86.4 tillhöra exponeringsklassen hushållsexponeringar om de uppfyller följande kriterier.

– Företagets eller en grupp av företag med inbördes anknytning totala skuld till kreditinstitutet, samt i förekommande fall dess moderföretag och syskonföretag, överstiger såvitt kreditinstitutet känner till inte en miljon euro. Fordringar eller villkorade fordringar säkrade med panträtt i bostadsfastighet²⁰ ingår dock inte i beräkningen. Kreditinstitutet skall ha vidtagit rimliga åtgärder för att förvisa sig om detta.

– Institutet skall i sin riskhantering behandla exponeringarna på ett konsekvent och likartat sätt.

– Exponeringarna skall inte förvaltas individuellt på ett sätt som är jämförbart med behandlingen av klassen för företagsexponeringar.

– Exponeringarna skall i samtliga fall ingå i en betydande grupp av exponeringar som förvaltas på likartat sätt.

Av artikel 86.5 framgår vidare vilka exponeringar som skall klassificeras som aktieexponeringar. Enligt artikel 86.6 skall instituten särskilja där angivna exponeringar som specialutlåning.

²⁰ se fotnot 15.

Om en fordran inte hänförs till någon av de exponeringsklasser som anges i artikel 86.1 punkterna a och b eller d–f skall de enligt artikel 86.7 anses tillhöra exponeringsklassen företagsutlåning.

Enligt artikel 86.9 skall de metoder som institutet använder vid fördelningen av exponeringar på de olika exponeringsklasserna vara lämpliga för ändamålet och tillämpas konsekvent.

Formler för att bestämma riskvikten

För varje exponering skall det bestämmas en riskvikt och därefter ett riskvägt belopp. För dessa beräkningar finns det olika formler. Formeln för att beräkna det riskvägda beloppet (exponeringsvärdet multiplicerat med riskvikten) är densamma för alla exponeringsklasser. Det finns emellertid olika formler för att bestämma riskvikten för en exponering.

Vilken formel som skall användas för att bestämma riskvikten beror på till vilken exponeringsklass exponeringen hör. Formulerna har utformats för att spegla den risk som en exponeringsklass innebär för ett instituts kreditverksamheter som helhet.

Det finns en riskviktsformel som är gemensam för exponeringar mot företag, institut, nationella regeringar och centralbanker samt för förvärvade fordringars utspädningsrisk. För exponeringar mot mindre företag, närmare bestämt företag med en omsättning som inte överstiger 50 miljoner euro, får instituten ändra formeln något. Det beror på att risknivån för exponeringar mot en grupp mindre företag anses vara lägre än för exponeringar mot en grupp större företag. (se punkterna 3–9 i del 1 i bilaga VII).

Det finns också särskilda formler för hushållsexponeringar (punkterna 10–16), aktieexponeringar (punkterna 17–26) och motpartslösa tillgångar (punkten 27).

Riskparametrar

Gemensamt för de olika formulerna är att de bygger på vissa riskparametrar (faktorer som beskriver olika egenskaper hos kreditrisker) som gäller för exponeringen i fråga. Riskparametrarna är enligt artikel 87.3:

- PD (sannolikheten för en motparts fallissemang under en ettårsperiod uttryckt i procent),
- LGD (kvoten mellan förlusten på en exponering vid en motparts fallissemang och det utestående beloppet vid samma tidpunkt),
- M (löptiden), och
- exponeringsvärdet för exponeringen.

Riskvikten för en exponering bestäms genom att instituten för in de värden som de har tagit fram för PD, LGD och M i den riskviktsformel som gäller för exponeringen i fråga. Dessa parametrar behöver dock inte användas för förvärvade fordringar med regressrätt. Parametrarna behöver inte heller användas för exponeringar som inom ramen för exponeringsklassen företagsfordringar klassas som specialutlåning eller som tillhör exponeringsklassen aktieexponeringar om förutsättningarna i artikel 87.4 och 87.5 är uppfyllda. I stället får de riskvägda

exponeringsbeloppen i dessa fall bestämmas enligt de enklare formler som finns i punkterna 6 respektive 17–25 i del 1 i bilaga VII. Beräkningen av det riskvägda beloppet för fonder kan också i vissa fall skilja sig från det sätt som beskrivs ovan. Hur beräkningen går till i dessa fall framgår av artikel 87.11 och 87.12. Beräkningen av riskvägt belopp för värdepapperiserade exponeringar och positioner i värdepapperisering behandlas enligt reglerna i avsnitt 12.

Exponeringsvärdet, som inte ingår i riskviktsformeln, behandlas i det följande. I beräkningen av exponeringsvärdet kan dock ingå ytterligare en riskparametertyp, s.k. konverteringsfaktorer.

Exponeringsvärdet

Exponeringsvärdet anger vilket värde en exponering antas ha vid fallissemang. Reglerna om hur exponeringsvärdet bestäms framgår av del 3 i bilaga VII.

Exponeringsvärdet beror på exponeringens placering i balansräkningen. För exponeringarna i balansräkningen, skall exponeringsvärdet som regel tas upp till bruttovärdet, dvs. före avdrag för kreditförlustreserveringar eller andra värdereregleringar²¹ (punkten 1 i del 3 i bilaga VII). För institut som använder ramavtal för nettning i fråga om repor/utlåning eller lån av värdepapper och vid nettning inom balansräkningen av lån och insättningar beräknas exponeringsvärdet med stöd av artiklarna 90–93 i kreditinstitutsdirektivet om kreditriskreducering.

Exponeringsvärdet för derivat skall fastställas genom någon av de metoder som finns i bilaga III (marknadsvärderingsmetoden, ursprungligt åtagande-metoden, schablonmetoden eller metoden för interna modeller)

Det finns vidare regler om hur exponeringsvärdet och förvärvade fordringar skall beräknas och vilka konverteringsfaktorer som gäller för kreditlöften etc.

För poster utanför balansräkningen som inte omfattas av någon annan bestämmelse, uppgår exponeringsvärdet till följande procentandelar av exponeringens värde: 100 % om det är en högriskpost, 50 % om det är en medelriskpost, 20 % om det är en medel-lågriskpost och 0 % om det är en lågriskpost. Vilka poster som är högriskposter, medelriskposter, medel-lågriskposter eller lågriskposter framgår av bilaga II.

Det riskvägda beloppet

När ett institut har tagit fram riskvikten och exponeringsvärdet för en exponering, räknas det riskvägda beloppet för exponeringen fram genom att riskvikten multipliceras med exponeringsvärdet. Även denna formel finns i del 1 i bilaga VII.

²¹ T.ex. avsättningar och avskrivningar. Enligt Basel II gäller samma princip för exponeringar utanför balansräkning (jfr paragraf 308).

Kapitalkravet för kreditrisker

När institutet har räknat fram det riskvägda beloppet för alla exponeringar som ingår i institutets kreditverksamhet, adderas dessa belopp. Summan är det sammanlagda riskvägda exponeringsbeloppet. Kapitalkravet för kreditrisker utgörs av 8 procent av det beloppet.

Olika varianter av internmetoder

Enligt internmetoden skall instituten alltid själva skatta värdet för PD (sannolikheten för fallissemang under en ettårsperiod), medan riskparametern M (löptiden) följer av direktivet. För de övriga parametrarna – LGD och konverteringsfaktorer – kan instituten välja mellan olika alternativ.

Enligt den mindre avancerade varianten av internmetoden bestäms även värdena för riskparametern LGD och konverteringsfaktorer av reglerna i direktivet. Den metoden kan användas för exponeringar mot regeringar och centralbanker, institut och företag (artikel 87.6 och 87.8). Det finns också en möjlighet för instituten att enligt den andra, avancerade internmetoden, själva beräkna värdet på riskparametrarna LGD och konverteringsfaktorer. Ett institut som använder internmetoden skall alltid – efter tillstånd – använda denna variant för exponeringar som tillhör exponeringsklassen hushållsexponeringar (artikel 87.6 och 87.7). Den får även användas för exponeringar mot regeringar etc. om den behöriga myndigheten gett ett särskilt tillstånd till det (artikel 87.9).

Vilket värde som i förekommande fall skall sättas till PD, LGD och konverteringsfaktorer framgår av delarna 2 och 3 i bilaga VII. När ett institut beräknar egna PD-värden, LGD-värden eller konverteringsfaktorer finns det inte någon särskild metod föreskriven. Den metod som används måste dock uppfylla kraven i del 4 i bilaga VII (se avsnitt 10.3.2).

Skälen för regeringens förslag: Beträffande schablonmetoden konstateras i det föregående (avsnitt 10.2.1) att det inte är lämpligt att i lag ange vilken riskvikt som kommer att tilldelas en viss exponering. De skäl som där anförs för att bara ta in en övergripande bestämmelse om metoden i lagen och överlämna åt regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter, gäller även för internmetoden. I den nya kapitaltäckningslagen bör det därför framgå att ett institut, efter tillstånd från Finansinspektionen, får använda en internmetod. Ett sådant tillstånd kan, med *FAR:s* terminologi, avse en grundläggande eller en avancerad internmetod. Bestämmelserna om hur de riskvägda exponeringsbeloppen (exponeringsvärde och riskvikter) skall beräknas bör dock framgå av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Ett institut kan tillämpa både en grundläggande och en avancerad internmetod samtidigt. Kreditinstitutsdirektivet ger instituten möjlighet att kombinera de två metoderna för olika exponeringsklasser. Detta kan utläsas av bl.a. artikel 87. Enligt artikel 87.7 och 87.9 skall instituten använda egna skattningar av LGD-värden och konverteringsfaktorer för exponeringsklassen hushåll. Det medför att instituten alltid skall ansöka om tillstånd för att få använda den avancerade internmetoden för

exponeringsklassen hushåll. Något liknande krav finns det inte i direktivet för de andra exponeringsklasserna. Det innebär att för de andra exponeringsklasserna får instituten ansöka om antingen den avancerade eller den grundläggande internmetoden. Således tillåter direktivet instituten att använda en kombination av den grundläggande och avancerade internmetoden.

Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen menar att begreppen grundläggande internmetod och avancerad internmetod bör definieras eftersom de är av så central betydelse. Enligt promemorians förslag innebär internmetoden att det riskvägda exponeringsbeloppet för en exponering skall beräknas med stöd av institutets riskklassificeringssystem och enligt den särskilda formel som gäller för den exponeringsklass som exponeringen tillhör. Det som återstår för att gå remissinstanserna till mötes är alltså att klargöra vad som avses med den grundläggande respektive avancerade metoden. Vad som avses med dessa begrepp framgår närmast av artikel 87.6 och 87.7 (se även artikel 84.3 och 84.4). Att lägga dessa bestämmelser till grund för en definition bedöms dock vara mindre meningsfullt eftersom det skulle innebära att definitionerna innehåller termer som PD, LGD och konverteringsfaktorer som i sin tur behöver definieras. Vi föreslår i stället en allmän bestämmelse som upplyser om att enligt den avancerade internmetoden uppskattar institut själv värdet på fler av de riskfaktorer som ingår i beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen än enligt den grundläggande internmetoden.

Finansinspektionen anser att det av lagtexten bör framgå att den avancerade internmetoden skall användas för hushållsexponeringar. Vi anser inte att detta ligger i linje med kapitaltäckningslagens karaktär av ramlag och att inga särskilda skäl föreligger för att frångå denna lagstiftningsteknik i detta fall. Det kan dessutom vara missvisande att ange att den avancerade internmetoden skall användas för hushållsexponeringar, eftersom instituten får använda metoden även för vissa andra exponeringsklasser.

10.3.2 Krav på tillstånd för internmetoden

Regeringens förslag: Ett institut skall få tillstånd att använda internmetoden om institutet kan visa att det

1. har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanteringssystem för kreditrisker som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. har ett riskklassificeringssystem som är tillförlitligt och tillräckligt integrerat med institutets övriga verksamhet, och

3. dokumenterar riskklassificeringssystemet och motiven för dess utformning.

Om ett moderinstitut inom EES och dess dotterföretag eller ett finansiellt moderholdingföretag inom EES och dess dotterföretag använder en internmetod, får Finansinspektionen medge att företagen betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven i första stycket är uppfyllda.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att det är viktigt att bankerna får tillgång till behövlig information om kunderna. De integritetsbaserade krav som ställs upp i kreditupplysningslagen (1973:1173) och personuppgiftslagen (1998:204) bör kunna säkerställas genom att bankerna åläggs en konfidentiell hantering. *Riksbanken* anser också att det bör finnas skarpare och tydligare skrivningar om stresstester och att vad som räknas som normal betalningsutdräkt för definitionen av fallissemang bör fastställas till 90 dagar. *Finansinspektionen* anser att det är onödigt att genom hänvisningar till lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersrörelse ange vilka krav ett instituts riskhanteringssystem skall uppfylla för att institutet skall få tillstånd att tillämpa internmetoden, eftersom de angivna kraven gäller för alla företag som omfattas av dessa lagar, och detta alldeles oavsett om de önskar få tillstånd att använda särskilda metoder enligt kapitaltäckningslagen. *Inspektionen* anser att bestämmelsen i promemorians förslag skall utgå och ersättas med ett mer allmänt hållet krav att institutet skall ha ett väl fungerande riskhanteringssystem kombinerat med en möjlighet att precisera detta krav i föreskrifter. *Inspektionen* motsätter sig vidare den bestämmelse som anger att samtliga krav skall få uppfyllas gemensamt av moderbolag och dotterbolag. I stället skall *inspektionen* bemyndigas att i föreskrifter ange vilka krav som får uppfyllas gemensamt respektive av varje enskilt institut. *Finansinspektionen* anser vidare att regler för hur internmetoden skall användas på gruppnivå bör anges i det kapitel som handlar om gruppbaseade regler. *Finansbolagens Förening* anser att det skall framgå vilka principer som skall styra *Finansinspektionens* tillämpning av regelverket rörande institutens möjligheter att redan initialt uppfylla alla krav och villkor. Det kommer enligt föreningens mening vara nödvändigt med viss flexibilitet för att främja institutens övergång till mer riskkänsliga metoder. Flexibel tillämpning och vilka principer som skall styra gäller även förvärvssituationer och uppbyggnad av ny verksamhet. Det är viktigt att största möjliga förutsebarhet föreligger även där.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll

Tillstånd krävs för att få använda internmetoden

Enligt artikel 84.1 i kreditinstitutsdirektivet får ett institut använda internmetoden för att beräkna sina riskvägda exponeringsbelopp bara om det har fått ett uttryckligt tillstånd av de behöriga myndigheterna.

Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att reglerna om tillstånd i bl.a. artikel 84 i kreditinstitutsdirektivet är tillämpliga även på värdepappersföretag.

De allmänna förutsättningarna för att tillstånd skall kunna ges

Tillstånd får enligt artikel 84.2 i kreditinstitutsdirektivet ges bara om den behöriga myndigheten har övertygat sig om att det sökande institutets system för hantering och klassificering av exponeringar för kreditrisker är sunda och genomförs med integritet. Institutet skall också uppfylla följande normer.

- Institutets riskklassificeringssystem skall ge förutsättningar för en tillfredsställande bedömning av gäldenärer och transaktioner, lämplig riskdifferentiering samt träffsäkra och konsekventa kvantitativa skattningar av risker.

- De interna riskklassificeringar och skattningar av sannolikheten för fallissemang och förluster, som används vid beräkningen av kapitalkravet och inom därmed sammanhängande system och förfaranden, skall vara av central betydelse för kreditinstituts riskhantering och beslutsfattande samt för dess funktioner för godkännande av krediter, intern kapitalallokering och företagsstyrning.

- Institutet skall ha en enhet för kontroll av kreditrisker som ansvarar för dess riskklassificeringssystem och som har en tillfredsställande grad av oberoende och är fri från otillbörlig påverkan.

- Institutet skall samla in och bevara alla relevanta uppgifter som kan ge effektivt stöd för dess förfaranden för mätning och hantering av kreditrisker.

- Institutet skall dokumentera sina system för riskklassificering och motiven för deras utformning samt validera (kontrollera riktigheten av) dessa system.

De ovannämnda normerna beskriver i övergripande ordalag vilka krav som ställs på instituten. Den närmare innebörden av dessa normer framgår av del 4 i bilaga VII.

Av artikel 84.2 i kreditinstitutsdirektivet framgår att om ett moderkreditinstitut inom EU och dess dotterföretag eller ett finansiellt holdingföretag inom EU och dess dotterföretag tillämpar internmetoden enhetligt för både moder och dotterföretag, får de behöriga myndigheterna tillåta att moderföretaget och dess dotterföretag betraktas som en enhet när det gäller minimikraven.

Enligt artikel 84.3 skall ett kreditinstitut som ansöker om att få använda intermetoden styrka att det för exponeringsklasserna i fråga har använt riskklassificeringssystem som stort sett uppfyller minimikraven i bilagan inom ramen för sin interna riskmätning och riskhantering under minst tre år innan det kan förklaras kvalificerat att tillämpa internmetoden. Av övergångsbestämmelserna (artikel 154.2 i kreditinstitutsdirektivet) framgår att för ett kreditinstitut som ansöker om att få använda internmetoden före 2010 får de behöriga myndigheterna medge att treårsperioden reduceras till minst ett år.

Ett institut som ansöker om att få använda egna skattningar av LGD-värden eller konverteringsfaktorer skall enligt artikel 84.4 styrka att det har genomfört och använt egna skattningar av dessa värden på ett sätt som i stort överensstämmer med de minimikrav för användningen av egna skattningar av dessa parametrar som anges i bilagan under minst tre år innan det kan förklaras kvalificerat att använda de egna skattningarna.

Av artikel 154.3 i kreditinstitutsdirektivet framgår att t.o.m. den 31 december 2008 får denna period förkortas till två år.

I del 4 i bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet finns en teknisk och omfattande beskrivning av vilka krav som ställs för att ett institut skall få använda internmetoden. Nedan följer en förenklad redogörelse för dessa minimikrav. Reglerna beskriver i huvudsak vilka krav som ett institut som använder internmetoden skall uppfylla men överlämnar åt instituten att bestämma hur det skall uppfylla kraven.

Begreppet riskklassificeringssystem, m.m.

Begreppet *riskklassificeringssystem* inkluderar alla metoder, tekniker, kontroller samt datainsamlings- och IT-system som ligger till grund för värdering av kreditrisk, indelning i riskklasser (rating) och kvantifiering av fallissemangs- och förlustskattningar för en viss typ av exponering (punkten 1). Om ett institut använder flera riskklassificeringssystem, skall det dokumentera varför det valt ett visst system för en viss gäldenär eller transaktion. Systemet skall också tillämpas på ett sådant sätt att det avspeglar risknivån på ett tillfredsställande sätt (punkten 2). De kriterier och metoder som används för riskklassificeringen skall periodiskt ses över för att fastställa om de fortfarande är lämpliga för den aktuella portföljen och de yttre förutsättningarna (punkten 3).

Krav på riskklassificeringssystem

Punkterna 4–18 anger vilka krav som ställs på *riskklassificeringssystemets struktur*. Regleringen är delvis olika beroende på om det är fråga om exponeringar mot företag, kreditinstitut, regeringar och centralbanker eller mot hushåll. Oavsett vilken motparten är skall dock ett riskklassificeringssystem beakta både gäldenärens (t.ex. låntagarens) och transaktionens (t.ex. lånets) särskilda riskegenskaper.

För exponeringar mot företag m.fl. skall ett riskklassificeringssystem för varje exponeringsklass ha en riskskala som uteslutande kvantifierar risken för gäldenärens fallissemang. Riskskalan delas in i ett visst antal gäldenärsklasser. En gäldenärsklass definieras som en riskkategori på systemets riskklasskala som gäldenären hänförs till på grundval av specificerade och klara ratingkriterier och från vilken PD-skattningar härleds. För de institut som använder egna skattningar av LGD-värden eller konverteringsfaktorer skall riskklassificeringssystemet också ha en riskskala som enbart tar fasta på faktorer som är relaterade till förlusten vid fallissemang (LGD) eller konverteringsfaktorer. En sådan riskskala skall innehålla produktriskklasser. En produktriskklass definieras som en riskkategori inom ett riskklassificeringssystemets skala. Skalan avser varje produktrisktyp som exponeringar tilldelas på grundval av en specificerad och separat uppsättning riskklassificeringskriterier från vilka egna skattningar av LGD-värden härleds.

För hushållsexponeringar skall riskklassificeringssystemet avspegla både gäldenärs- och transaktionsrisk, och de skall beakta alla gäldenärs- och transaktionsspecifika särdrag.

Av punkterna 19–25 framgår hur *exponeringarna skall klassificeras*, dvs. vad instituten skall beakta när exponeringarna delas in i olika gäldenärs- eller produktriskklasser. Även här gäller det delvis olika regler beroende på om exponeringen avser företag, kreditinstitut, regeringar och centralbanker eller hushåll. För exponeringar mot företag m.fl. skall alla gäldenärer hänföras till en gäldenärsklass inom ramen för godkännande av krediter. De kreditinstitut som har tillåtelse att använda egna skattningar av LGD-värden eller konverteringsfaktorer skall dessutom ge alla exponeringar en produktriskklass. Alla enskilda juridiska personer som institutet är exponerat mot skall bedömas individuellt och huvudregeln är att alla exponeringar mot samma gäldenär skall hänföras till samma gäldenärsklass. För hushållsexponeringar föreskrivs bara att alla exponeringar skall hänföras till en riskklass inom ramen för förfarandet för godkännande av krediter. Både för exponeringar mot företag m.fl. och mot hushåll gäller att kreditinstitutet får tillåta de egna medarbetarna att efter eget omdöme göra avvikelser från in- eller utdata i klassificeringsförfarandet. Institutet måste dock skriftligen redovisa de situationer då detta skall vara möjligt.

I punkterna 26–29 finns bestämmelser om *integritet i riskklassificeringen*. Av dessa bestämmelser framgår bl.a. att instituten minst en gång om året måste uppdatera sina riskklassificeringar. För exponeringar mot företag m.fl. framgår också att riskklassificeringarna skall utföras eller godkännas av en oberoende part som inte har någon direkt vinning av kreditbeslutet.

Institutet får *använda modeller*, t.ex. statistiska modeller och andra mekaniska metoder för att hänföra exponeringarna till olika gäldenärs- och produktriskklasser. Av punkten 31 framgår vilka villkor som då måste vara uppfyllda. Modellen skall exempelvis ha god prognosförmåga och får inte ha några väsentliga systematiska fel.

Enligt punkterna 31–35 skall instituten även *dokumentera* riskklassificeringssystemens utformning och operativa detaljer. Av dokumentationen skall det framgå att riskklassificeringssystemen överensstämmer med minimikraven i bilagan. Institutet skall också dokumentera motiven till och den analys som ligger till grund för valet av riskklassificeringskriterier och alla betydande förändringar av riskklassificeringsförfarandet.

Institutet skall *samla in och lagra uppgifter* om sina interna riskklassificeringar enligt vad som krävs i artikel 145–149 i kreditinstitutsdirektivet. Detta och närmare vilka uppgifter som skall samlas in och bevaras framgår av punkterna 36–39.

Enligt punkterna 40–42 skall instituten också ha *stresstester* för bedömningen av sin kapitaltäckning. Dessa stresstester skall bl.a. syfta till att identifiera eventuella händelser eller framtida förändringar av de ekonomiska förhållanden som skulle kunna ha ofördelaktiga effekter på kreditinstitutens exponeringar och på bedömningen av kreditinstitutets förmåga att hantera sådana förändringar. Kreditinstitutet skall regelbundet utföra kreditriskstresstest för att bedöma effekten av vissa bestämda förhållanden på det totala kapitalkravet för kreditrisker. Kreditinstitutet får välja vilket test som skall användas förutsatt att det godkänns av tillsynsmyndigheten. Testet skall vara lämpligt, tämligen försiktigt och åtminstone beakta effekterna av lättare konjunktur-

nedgångar. Institutet skall inom ramen för stresstestscenarierna bedöma övergången mellan riskklasser i sin riskklassificering. Portföljer som utsätts för stresstestet skall innehålla en klar majoritet av institutets totala exponeringar.

Risikkvantifiering

Regler om risikkvantifiering, dvs. regler som rör beräkningen av riskens storlek, behandlas i punkterna 43–109.

I punkterna 43–48 definieras fallissemang. Av dessa regler framgår att ett fallissemang med avseende på en viss gäldenär skall anses föreligga om

1. institutet anser att det är osannolikt att gäldenären kommer att betala sina kreditförpliktelser helt och hållet till institutet, moderföretaget eller till något av dess dotterföretag utan att institutet tillgriper åtgärder som att realisera säkerheter (om sådana ställts), eller

2. någon av gäldenärens väsentliga kreditförpliktelser mot institutet, moderföretaget eller något av dess dotterföretag är förfallen till betalning sedan mer än 90 dagar.

När det gäller exponeringar mot hushåll och offentliga organ skall de behöriga myndigheterna i varje medlemsstat fastställa det antal dagar efter förfalldagen som alla institut inom dess territorium skall iaktta för definitionen av fallissemang när det gäller exponeringar mot motparter som är belägna inom samma medlemsstat. Antalet dagar skall ligga inom intervallet 90–180 dagar och får skilja sig åt mellan olika produkttyper. Till och med den 31 december 2011, får de behöriga myndigheterna tillåta en definitionen av fallissemang inom ett intervall mellan 90 och 180 dagar även för exponeringar mot företag m.fl. om det bedöms lämpligt.

Reglerna i punkterna 49–58 innehåller vissa *övergripande krav för skattningar* av de olika parametervärdena PD, LGD, konverteringsfaktorer och av EL (förväntad förlust). Av dessa regler framgår bl.a. att ett kreditinstituts egna skattningar skall ta hänsyn till alla relevanta uppgifter, upplysningar och metoder. Skattningarna skall härledas från historiska erfarenheter och empiriska belägg. Ett kreditinstitut skall till skattningen lägga till en försiktighetsmarginal för olika typer av förväntade beräkningsfel. Bilagan innehåller dessutom särskilda regler för skattningar av PD-värden (punkterna 59–72), LGD-värden (punkterna 73–86) och konverteringsfaktorer (87–95). Dessutom finns det regler om vilka krav som ställs för att garantier och kreditderivat skall beaktas vid risikkvantifieringen (punkterna 96–104) och särskilda krav som ställs för förvärvade fordringar (punkterna 105–109).

Begreppet förväntad förlust används inte vid beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker, men kan påverka kapitalbasens storlek (se avsnitt 8.2.3). Artikel 4.29 i kreditinstitutsdirektivet definierar förväntad förlust som kvoten av det belopp som förväntas gå förlorat av en exponering till följd av möjligt fallissemang för en motpart eller en utspädning under en ettårsperiod och det belopp som blir utestående vid fallissemang. Hur den förväntade förlusten beräknas framgår av del 1 i bilaga VII. Där framgår att $EL = PD \times LGD$.

Validering av interna skattningar

I punkterna 110–114 finns det bestämmelser om validering av interna skattningar (dvs. om kontroll av riktigheten av de egna beräkningarna). Av dessa regler framgår bl.a. att instituten skall ha inrättat stabila system för att validera (kontrollera riktigheten av) att riskklassificeringssystemen, förfarandena och skattningarna av alla relevanta riskparametrar är korrekta och inbördes förenliga. Ett institut skall kunna visa att valideringsförfarandet gör det möjligt att bedöma funktionen hos de interna systemen för riskklassificering och riskskattning.

Beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för aktieexponeringar enligt egna modeller

Punkterna 115–123 innehåller regler om beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för aktieexponeringar enligt egna modeller. Reglerna behandlar i huvudsak beräkning av kapitalkrav och riskbedömning, riskhanteringsförfarande och kontroller samt validering och dokumentation.

Företagsstyrning och kontroll

Av bestämmelserna om *företagsstyrning* i punkterna 124–127 framgår bl.a. att alla betydande delar i riskklassificerings- och skattningförfarandena skall godkännas av kreditinstitutets styrelse eller en kommitté som utsetts av styrelsen och den verkställande ledningen. Dessa parter skall ha allmänna insikter om kreditinstitutets riskklassificeringssystem och detaljerade kunskaper om de förvaltningsrapporter som hänger samman med dessa. Vidare skall den verkställande ledningen underrätta styrelsen eller en av styrelsen utsedd kommitté om betydande förändringar av eller undantag från fastställda riktlinjer som kan få betydande effekter på riskklassificeringssystemets funktion. Den verkställande ledningen skall ha goda insikter om riskklassificeringssystemens utformning och funktion och löpande säkerställa att riskklassificeringssystemen fungerar korrekt. Kreditriskkontrollenheterna (se nedan) skall regelbundet informera den verkställande ledningen om riskklassificeringsförfarandets genomförande och områden som måste förbättras samt ge lägesrapporter om förbättringar av tidigare identifierade svagheter. Därutöver skall en analys enligt internmetoden av kreditinstitutets kreditriskprofil vara en viktig del av förvaltningsrapporteringen till dessa parter.

Ett institut skall också ha en *kreditkontrollenhet* som skall vara oberoende från de funktioner som ger upphov till exponeringarna. Kreditkontrollenheten skall rapportera direkt till den verkställande ledningen. Den skall ansvara för riskklassificeringssystemets utformning eller urval, genomförande kontroll och resultat. Kreditkontrollenhetens funktion och ansvarsområden framgår av punkterna 128–130.

Internrevision

Av punkten 131 framgår att det minst en gång per år skall genomföras en *internrevision* som skall innefatta en översyn av kreditinstitutets riskklassificeringssystem och dess transaktioner. Vid översynen skall alla minimikrav vara uppfyllda.

Skälen för regeringens förslag

Internmetoden får användas bara om Finansinspektionen gett tillstånd

Av 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår att internmetoden får användas bara om tillsynsmyndigheten gett sitt tillstånd för det. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det därför framgå att internmetoden bara får användas efter tillstånd av Finansinspektionen.

Utformning av tillståndskraven

Artikel 84.2 i kreditinstitutsdirektivet innehåller de övergripande krav som ett institut skall uppfylla för att kunna få tillstånd att använda internmetoden. I del 4 i bilaga VII preciseras kraven ytterligare. Frågan är hur dessa krav skall komma till uttryck i svensk rätt.

Eftersom de regler som finns i direktivet är offentligrättsliga finns det ett val mellan att ta in regeln i artikel 84.2 i lag eller i myndighetsföreskrifter. Den senare metoden används för marknadsrisker enligt 4 kap. 9 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Av den bestämmelsen framgår att ett institut, efter medgivande av Finansinspektionen får använda egna modeller för att beräkna kapitalkravet för marknadsrisker, om modellen uppfyller de krav regeringen föreskriver (se även avsnitt 13.5).

Om de huvudsakliga förutsättningarna anges i lag ökar förutsebarheten för instituten. De vet då vilka övergripande förutsättningar som de måste uppfylla för att få tillstånd. En övergripande bestämmelse anger också inom vilka ramar eventuella föreskrifter måste utformas. Dessa båda omständigheter talar för att, trots att det inte är nödvändigt, ta in de övergripande bestämmelserna i lag.

I promemorian föreslås att det i den nya kapitaltäckningslagen skall föreskrivas att ett institut skall få tillstånd att använda internmetoden om

1. institutet har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanterings-system för operativa risker som uppfyller kraven i lagen om värdepappersrörelse och lagen om bank- och finansieringsrörelse.

2. institutets riskklassificeringssystem ger en tillförlitlig bild av institutets kreditrisker,

3. institutets riskklassificeringssystem är tillräckligt integrerat med institutets övriga verksamhet, och

4. institutet dokumenterar riskklassificeringssystemet och motiven för dess utformning.

Som *Finansinspektionen* anför skall alla institut ha riskhanterings-system som uppfyller kraven i sektorslagstiftningen. Enligt inspektionen bör därför bestämmelsen utgå och ersättas med ett krav på att instituten skall ha ett väl fungerande riskhanteringsystem. Enligt vår mening har

dock den bestämmelsen samma innebörd som den som föreslås i promemorian eftersom ett system inte kan vara väl fungerande om de inte uppfyller de krav som anges i sektorsbestämmelserna. Att riskhanteringssystemet skall vara ”för ändamålet lämpligt utformat” innebär för övrigt att det skall vara utformat med beaktande av att institutet avser att använda en internmetod. Vi vill i detta sammanhang även nämna att enligt del 3 i bilaga X till kreditinstitutsdirektivet – måste ett institut för att få tillämpa internmetoden – förutom att uppfylla vissa angivna kvalificeringskriterier – uppfylla de allmänna riskhanteringsstandarderna i artikel 22 och bilaga V. Detta torde ha samma innebörd som att riskhanteringssystemet skall vara sunt och genomfört med integritet (artikel 84.2 i kreditinstitutsdirektivet). Mot denna bakgrund delar vi promemorians bedömning (se det föregående stycket) av hur kraven på institutens riskhanteringssystem bör utformas. Vi anser att tillståndskriterierna även i övrigt bör utformas på det sätt som föreslås i promemorian.

Vilka åtgärder instituten skall vidta för att dess *riskklassificeringssystem* skall uppfylla kraven i direktivet framgår bl.a. av reglerna i del 4 i bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet. Reglerna i bilagan är emellertid mycket omfattande och tekniska. De lämpar sig redan av den anledningen mindre väl för att tas in i lag. Dessutom kan kraven löpande behöva anpassas till förändringar i omvärlden. För att den svenska regleringen skall vara tillräckligt flexibel bör det därför finnas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva vilka åtgärder instituten skall vidta för att få tillstånd att använda internmetoden. Härigenom blir det möjligt att införliva kraven i bilagan och i artikel 84.3 och 84.4.

Finansbolagens Förening anser att det skall framgå vilka principer som skall styra Finansinspektionens tillämpning av regelverket rörande institutens möjligheter att redan initialt uppfylla alla krav och villkor. Det kommer enligt föreningens mening vara nödvändigt med viss flexibilitet för att främja institutens övergång till mer riskkänsliga metoder. Flexibel tillämpning och vilka principer som skall styra gäller även förvärvssituationer och uppbyggnad av ny verksamhet. Det är viktigt att största möjliga förutsebarhet föreligger även där. Med tanke på den nya lagens karaktär av ramlag bör den innehålla enbart de övergripande principer som har beskrivits ovan. När det gäller den flexibilitet som finns i 2006 års kreditinstitutsdirektiv vad gäller tillståndskraven, anser vi att de principer som anförts i kapitel 5 vad gäller genomförandet av de nya direktiven bör gälla även här. Vid införandet av de nationella valen m.m. bör inspektionen alltså väga in de olika principerna, nämligen harmoniseringen av den inre marknaden, finansiella stabiliteten och konkurrensen. Liksom föreningen anser vi också att det är viktigt att regelbundet tillgodoser kravet på förutsebarhet.

Enligt artikel 84.2 andra stycket *får* – i de fall som där anges – de behöriga myndigheterna tillåta att ett moderföretag och dess dotterföretag betraktas som en enhet när det gäller minimikraven i del 4 i bilaga VII. För att instituten skall kunna använda sig av denna möjlighet måste den framgå av lag. I promemorian föreslogs en bestämmelse enligt vilken moderföretag och dotterföretag som använder en gemensam

internmetod *skall* betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven är uppfyllda.

Som *Finansinspektionen* anför kan samtliga krav inte uppfyllas gemensamt av moder- och dotterföretag. De krav som rör styrelsens och VD:s roll och ansvar (punkterna 124–127 i del 4 i bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet) bör uppfyllas individuellt av respektive bolag. Inspektionen ifrågasätter vidare lämpligheten att tala om en gemensam internmetod. Detta kan lätt misstolkas till att internmetoden i moder- och dotterföretag måste vara exakt densamma. Enligt inspektionen är detta inte fallet. I de svenska bankgrupperna ligger ofta en viss typ av verksamhet i särskilda dotterbolag och därmed måste metoderna också kunna variera. Att kräva motsatsen skulle vara kontraproduktivt eftersom en enda metod inte kan passa alla typer av verksamheter.

Enligt vår mening reglerar den i promemorian föreslagna bestämmelsen inte vilka metoder som får användas av ett institut. Den anger bara när det är möjligt att ge ett institut tillstånd att använda internmetoden trots att det inte självt uppfyller samtliga krav. Detta hindrar inte de olika företagen i koncernen – precis som när motsvarande verksamhet drivs av ett enda företag – att använda olika tillvägagångssätt för att beräkna det riskvägda exponeringsbeloppet för olika exponeringar. För att undvika missförstånd bör, såsom *Finansinspektionen* föreslår, begreppet ”gemensam internmetod” inte användas. I stället bör det framgå att om moderföretag och dotterföretag avser att tillämpa internmetoden enhetligt, får *Finansinspektionen* medge att moder- och dotterföretag betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven är uppfyllda. Detta kombineras med en möjlighet för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om i vilken omfattning företagen får betraktas som en enhet.

Finansinspektionen anser vidare att regler för hur internmetoden skall användas på gruppnivå bör anges i det kapitel som handlar om gruppbaseade regler. Eftersom bestämmelsen innebär ett undantag från att varje institut måste uppfylla kraven individuellt anser vi emellertid att bestämmelsen hör hemma i anslutning till tillståndskraven. Dessutom omfattar bestämmelsen inte alla de företag som ingår i en finansiell företagsgrupp utan bara moder- och dotterföretag.

Riksbanken anser att det bör vara skarpare och mer tydliga skrivningar om stresstester och att vad som räknas som normal betalningsutdräkt för definitionen av fallissemang bör fastställas till 90 dagar. Vi anser att de bör framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Internmetoden och dataskyddsreglerna

Enligt artikel 84.2 skall ett institut samla in och bevara alla relevanta uppgifter som kan ge effektivt stöd för dess förfaranden för mätning och hantering av kreditrisker. Det kan ske genom att institutet själv samlar och bevarar uppgifterna. Detta kan emellertid vara betungande, särskilt för de institut som har många kunder. Ett alternativ är att inhämta åtminstone en del uppgifter från kreditupplysningscentralen eller något annat dataregister. Frågan är om detta externa uppgiftsinhämtande är förenligt med kreditupplysningslagen samt personuppgiftslagen.

Riksbanken anser att det är viktigt att bankerna får tillgång till behövlig information om kunderna. De integritetsbaserade krav som ställs upp i dessa lagar bör enligt Riksbanken kunna säkerställas genom att bankerna åläggs en konfidentiell hantering.

Det pågår redan ett arbete inom regeringskansliet med en promemoria om bl.a. institutens möjligheter att få inhämta kredituppgifter för att kunna uppfylla kraven enligt reglerna i bl.a. den nya kapitaltäckningslagen och hur dessa möjligheter förhåller sig till bestämmelserna i kredituppgiftslagen och personuppgiftslagen. Beträffande de frågor som nyss nämnts hänvisas det därför till den kommande promemorian.

10.3.3 Byte av metod

Regeringens förslag: Om ett institut inte längre uppfyller kraven för att använda internmetoden, skall institutet för Finansinspektionen redovisa en plan för hur det skall rätta till bristerna. Institutet behöver inte redovisa någon sådan plan om det kan visa att överträdelsen är ringa.

Ett institut som använder en internmetod får inte byta till schablonmetoden. Efter ansökan från ett institut får dock Finansinspektionen ge tillstånd till ett sådant byte, om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för bytet.

Finansinspektionen får också besluta att ett institut skall byta till en enklare metod, om det finns allvarliga brister i institutets internmetod och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

Promemorians förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens förslag men innehåller inte någon bestämmelse om att Finansinspektionen får återkalla ett tillstånd för avancerad eller grundläggande internmetod.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att formuleringen om redovisningen av ett instituts plan som skall ges in till Finansinspektionen om institutet inte längre uppfyller kraven för att använda internmetoden bör ligga närmare den i kreditinstitutsdirektivet. Enligt inspektionen innebär lagtexten att instituten inte behöver rätta till brister som är ringa och att det är upp till institutet att avgöra detta. Finansinspektionen anser vidare att sanktionsmöjligheterna enligt sektorsbestämmelserna inte alltid är lämpliga för en situation där ett institut inte längre klarar av att uppfylla de krav som ställdes vid tidpunkten för godkännandet. Finansinspektionen anser att det som ett komplement till dessa sanktionsmöjligheter bör införas en möjlighet för Finansinspektionen att återkalla ett givet tillstånd för ett institut som tillämpar egna modeller. *Sveriges Advokatsamfund* anser att det inger betänkligheter att använda det odefinierade uttrycket ”godtagbara skäl”.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Som framgår av det föregående avsnittet skall ett institut uppfylla vissa krav för att få använda internmetoden. Om ett institut inte längre uppfyller kraven, skall det enligt artikel 84.5 i kreditinstitutsdirektivet antingen redovisa en plan för den behöriga myndigheten för hur det inom

skälig tid åter skall kunna uppfylla kraven eller styrka att effekterna av det bristande uppfyllandet är oväsentliga.

Enligt artikel 85.4 får de kreditinstitut som har fått ett medgivande från de behöriga myndigheterna att använda internmetoden för beräkning av det sammanlagda riskvägda exponeringsbeloppet inte återgå till schablonmetoden om kreditinstitutet inte kan styrka att det finns goda skäl för detta. Enligt artikel 85.5 i samma direktiv får inte heller de institut som har fått ett medgivande att själva beräkna riskparametrarna LGD och konverteringsfaktorn, återgå till den internmetod som innebär att kreditinstitutet i stället skall använda de föreskrivna värdena av dessa riskparametrar om det inte finns goda skäl för detta.

Av artikel 20 i kapitalkravsdirektivet framgår att de ovan beskrivna reglerna gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av föregående avsnitt skall ett institut uppfylla särskilda krav för att få tillstånd att använda internmetoden. Institutet skall därefter fortsätta att uppfylla kraven och detta är föremål för Finansinspektionens löpande tillsyn. Om ett institut inte uppfyller kraven, måste institutet vidta åtgärder och inspektionen kan ingripa med sanktioner.

I promemorian föreslås att om ett institut som har fått tillstånd att använda en internmetod inte längre uppfyller tillståndskraven, skall det för Finansinspektionen redovisa en plan för hur det avser att rätta till bristerna. En sådan plan behöver inte upprättas om bristerna är ringa. Även om instituten inte behöver upprätta en sådan plan måste de dock rätta till bristerna. Bestämmelsen överläter inte heller till instituten att bestämma om bristerna är ringa. Om bristerna skall anses som ringa är ytterst en fråga om en tolkning av lagen.

Enligt 15 kap. 1 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse skall inspektionen ingripa mot institut som t.ex. åsidosatt sina skyldigheter enligt lag eller andra författningar. Med stöd av ingripandebestämmelsen kan inspektionen t.ex. förelägga ett institut att komma in med en åtgärdsplan. Enligt 15 kap. 1 § andra stycket behöver inspektionen dock inte ingripa om överträdelsen är ringa eller ursäktlig. Av förarbetena till den bestämmelsen (prop. 2002/03:139) framgår dock inte när överträdelsen är ringa. Enligt vår bedömning är en överträdelse ringa om effekterna av den är oväsentliga. För att undvika att uttrycka samma sak på olika sätt anser vi att bestämmelsen i den ny kapitaltäckningslagen bör använda samma term (ringa) som redan finns i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Av bestämmelsen i den nya kapitaltäckningslagen bör det alltså framgå att när ett institut inte längre uppfyller de krav som ställs för att det skall få tillämpa en internmetod skall det för Finansinspektionen redovisa en plan för hur det skall rätta till bristerna inom skälig tid. Institutet behöver dock inte redovisa någon sådan plan, om det kan visa att överträdelsen är ringa.

När Finansinspektionen förelägger ett institut att komma in med en ändamålsenlig åtgärdsplan, kan inspektionen inte på den grunden samtidigt ingripa med andra sanktioner mot institutet. Om åtgärdsplanen inte är ändamålsenlig eller om den inte följs, torde emellertid inspektionen ha möjlighet att använda sig av någon av de sanktioner som sektorsbestämmelserna tillhandahåller. Det bör dock noteras att om verksamheten är riskfylld i förhållande till kapitalet måste institutet dra

ned på sina risker eller tillföras ytterligare kapital. Om institutet inte vidtar någon av dessa åtgärder, kan inspektionen ingripa med sanktioner.

Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv får ett institut som har fått tillstånd att använda en grundläggande internmetod inte återgå till att använda schablonmetoden och ett institut som har fått tillstånd att använda den avancerade internmetoden får inte återgå till att använda den grundläggande internmetoden. Det finns åtminstone två skäl för det. Eftersom målet är att instituten skall övergå till att använda mer riskkänsliga metoder bör de inte vara alltför enkelt att upphöra att använda dem. Det finns också en risk att möjligheten att byta metoder kan användas för s.k. regelarbitrage, dvs. för att välja den metod som ger det lägsta kapitalkravet. Ett sådant regelarbitrage bör förhindras.

Av den nya kapitaltäckningslagen bör det därför framgå att ett institut som använder den grundläggande internmetoden bara efter tillstånd av Finansinspektionens får byta till schablonmetoden. Det bör också framgå att institut som använder den avancerade internmetoden bara efter tillstånd av Finansinspektionen får byta till den grundläggande internmetoden eller schablonmetoden. En förutsättning för ett sådant beslut är att institutet kan visa att det finns godtagbara skäl att gå över till en annan metod.

Finansinspektionen anser att den även i andra fall bör ha möjlighet att återkalla ett tillstånd för en internmetod.

I promemorian konstateras att ett institut också kan upphöra att uppfylla kraven på grund av försämringar av riskklassificeringssystemet. Vissa av dessa brister kan vara av det slaget att de kan hanteras genom att institutet följer den upprättade åtgärdsplanen. Enligt artikel 136 i kreditinstitutsdirektivet (se avsnitt 19.1) är det dock möjligt för tillsynsmyndigheterna att i vissa situationer kräva att instituten håller en kapitalbas som överstiger miniminivån. Den möjligheten skulle kunna användas för ett institut som använder internmetoden utan att uppfylla alla krav och det finns förutsättningar för att instituten uppfyller kraven igen. Det är i den situationen inte rimligt att institutet skall få återgå till t.ex. schablonmetoden för att sedan återgå till internmetoden. Det kan dock inte uteslutas att bristerna i något enstaka fall bedöms så allvarliga att det är svårt att se att institutet någonsin kommer att uppfylla kraven för att få använda internmetoden igen. Om den situationen uppkommer och inte någon av de sanktionsmöjligheter som sektorsbestämmelserna tillhandahåller inte bedöms lämpliga, är det sannolikt inte rimligt att instituten fortsätter att tillämpa internmetoden. I den situationen bör, som också anförs i promemorian, Finansinspektionen kunna besluta att institutet inte får fortsätta att använda den internmetod den använder. Vid ett sådant beslut skall institutet återgå till den grundläggande internmetoden eller schablonmetoden beroende vilket tillstånd som har återkallats. Vi delar alltså Finansinspektionens uppfattning att den bör ha möjlighet att återkalla ett tillstånd för en internmetod och anser att detta bör framgå av en uttrycklig bestämmelse i lagen.

Det kan också vara så att Finansinspektionen har gett ett tillstånd till ett institut att använda en viss metod, och att praxis senare ändras så att hårdare krav ställs på de institut som vill tillämpa internmetoden. Instituterna brukar då få en viss tid på sig att anpassa sig till de nya

reglerna, men det är av stor vikt att alla institut därefter uppfyller den senaste ”best practice”.

10.3.4 Internmetoden får införas delvis eller stegvis

Regeringens förslag: När ett institut använder internmetoden för beräkning av riskvägda exponeringsbelopp skall det använda metoden för alla exponeringar.

Finansinspektionen får dock ge ett institut tillstånd att

1. använda schablonmetoden för vissa exponeringar,
2. stegvis gå över från schablonmetoden till den internmetod den avser att använda stegvis, eller
3. gå över från en grundläggande internmetod till en avancerad internmetod stegvis.

När ett institut använder internmetoden för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp, skall även de övriga företagen i koncernen använda den metoden. Finansinspektionen får dock i ett enskilt fall besluta om undantag från detta.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag, men regeln om användning av internmetoden inom en koncern är förenad med en undantagsmöjlighet.

Remissinstanserna: *Riksbanken* och *Finansinspektionen* anser att det bör finnas en möjlighet för antingen moder- eller dotterföretag att använda internmetoden. Finansinspektionen anser också att det som anges i promemorian om att myndigheten och institutet skall komma överens om en övergångsperiod inte är förenligt med vad som normalt gäller för en tillståndsprocess. Vidare anser Finansinspektionen att övergångsperioden inte skall framgå av varje enskilt tillståndsbeslut. Av konkurrensskäl är det rimligare med generella regler på detta område, vilket enligt Finansinspektionen talar för att en enda övergångsperiod bör gälla för samtliga institut och att denna anges i lag eller i föreskrifter. *Svenska Bankföreningen* betonar att institut som använder internmetoden bör få möjlighet att använda riskvikten noll procent för interna exponeringar. *Finansbolagens Föreningen* anser att det bör klargöras att även de mindre eller mer specialiserade instituten har möjlighet att stegvis införa eller delvis använda internmetoder så långt det går i de fall där det är praktiskt genomförbart. Föreningen anser vidare att Finansinspektionen bör ges vägledning beträffande vad som avses med en skälig tidsperiod vid stegvis införande av internmetoderna. Härvid bör det beaktas att det för mindre institut kan vara skäligt med något längre övergångstider.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 85.1 i kreditinstitutsdirektivet skall ett institut samt eventuella moderföretag och syskonföretag tillämpa internmetoden på alla exponeringar. Direktivet tillhandahåller emellertid också en möjlighet för instituten att använda internmetoden delvis eller att införa den stegvis. Enligt artikel 20 i kapitalkravsdirektivet gäller dessa regler även för värdepappersföretag.

Möjligheten att tillämpa internmetoden delvis

Av artikel 89 i kreditinstitutsdirektivet framgår när ett institut får använda internmetoden delvis, dvs. inte för alla exponeringar.

Enligt artikel 89.1 får, om de behöriga myndigheterna ger sitt godkännande, institut som har tillstånd att använda internmetoden för beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för en eller flera exponeringsklasser, tillämpa schablonmetoden på följande.

a) Den exponeringsklass som anges i artikel 86.1 a (fordringar eller villkorade fordringar på nationella regeringar och centralbanker), om antalet väsentliga motparter är litet och det skulle vara oskäligt betungande att kräva att institutet skulle införa ett riskklassificeringssystem för dessa motparter.

b) Den exponeringsklass som anges i artikel 86.1 b (fordringar eller villkorade fordringar på institut), om antalet väsentliga motparter är litet och det skulle vara oskäligt betungande att kräva att institutet skulle införa ett riskklassificeringssystem för dessa motparter.

c) Exponeringar i icke väsentliga affärsenheter samt exponeringsklasser som med hänsyn till sin storlek och den riskprofil de företer är av mindre betydelse.

d) Exponeringar mot hemmedlemsstaternas nationella regeringar och deras delstatliga och lokala självstyrelseorgan och myndigheter samt administrativa organ, förutsatt att

i) det inte finns någon skillnad mellan riskerna vid exponeringar mot den nationella regeringen och vid de övriga nämnda exponeringarna på grund av riktade offentliga åtgärder, och att

ii) exponeringar mot de nationella regeringarna får riskvikten noll procent enligt schablonmetoden.

e) Exponeringar mot en motpart som är institutets moderföretag, dotterföretag eller syskonföretag, förutsatt att motparten är ett institut eller ett finansiellt holdingföretag, finansiellt institut, kapitalförvaltningsbolag eller ett företag som tillhandahåller anknutna tjänster och att motparten omfattas av tillfredsställande tillsynskrav, eller ett företag med en anknytning som omfattas av artikel 12.1 i rådets direktiv 83/349/EEG (dvs. företag med vilka instituten har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning). I denna kategori ingår också exponeringar mellan institut som uppfyller villkor i artikel 80.8 i kreditinstitutsdirektivet.

f) Exponeringar i värdepapper mot juridiska personer vilkas kreditåtaganden uppfyller kraven för noll procent riskvikt enligt schablonmetoden (inbegripet offentligt stödda enheter som riskvikten noll kan tillämpas på).

g) Aktieexponeringar som genomförs inom ramen för lagstiftningsprogram för främjande av särskilda sektorer av näringslivet som i betydande grad subventionerar institutets investering och som är förenade med någon form av offentlig tillsyn och begränsningar av investeringarna i värdepapper. Detta undantag får tillämpas på högst totalt 10 % av den ursprungliga primärt och supplementärt kapital.

h) Vissa exponeringar mot institut.

i) En statlig eller statligt återförsäkrad garanti som uppfyller vissa villkor.

Vad som har sagts i det föregående skall inte hindra de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater från att tillåta att bestämmelserna enligt schablonmetoden tillämpas på exponeringar i värdepapper för vilka sådan behandling har tillåtits i andra medlemsstater.

Möjligheten att genomföra internmetoden stegvis

Enligt artikel 85 i kreditinstitutsdirektivet är det möjligt för ett institut att under vissa förutsättningar genomföra internmetoden stegvis. Det får dock bara ske med den behöriga myndighetens godkännande. Av artikel 85.1 framgår att genomförandet av internmetoden får ske stegvis

1. per exponeringsklass enligt artikel 86 inom samma affärsenhet,
2. inom olika affärsenheter i samma företagsgrupp, eller
3. för användning av egna skattningar av LGD-värden eller konverteringsfaktorer för beräkning av riskvikter för exponeringar mot företag, institut, nationella regeringar och centralbanker.

När det gäller exponeringsklassen hushållsexponeringar får genomförandet ske stegvis per undergrupp av exponeringar som motsvarar de olika korrelationerna i punkterna 10–13 i del 1 i bilaga VII.

Enligt artikel 85.2 skall det stegvisa genomförandet av metoden ske under en skälig tidsperiod som skall överenskommas med de behöriga myndigheterna. För genomförandet skall vissa villkor gälla som skall bestämmas av de behöriga myndigheterna. Dessa villkor skall utformas så att de säkerställer att den flexibilitet som erbjuds genom punkten 1 inte utnyttjas selektivt i syfte att uppnå minskningar av kapitalkraven för de exponeringsklasser eller affärsenheter som ännu inte omfattas av internmetoden eller vid användningen av egna skattningar av LGD och konverteringsfaktorer. Institut som använder internmetoden för någon exponeringsklass skall även använda denna metod för klassen för aktieexponeringar.

Skälen för regeringens förslag

Internmetodens tillämpning på ett instituts verksamhet

Kreditinstitutsdirektivets utgångspunkt är att institut som har fått tillstånd att använda internmetoden skall använda den metoden för alla exponeringar (artikel 85.1). Det är viktigt att förhindra regelarbiterage, dvs. att instituten väljer att använda en viss metod för vissa exponeringar med avsikten att få ett lägre kapitalkrav för de exponeringarna. Även om det inte finns anledning att anta att instituten kommer att ägna sig åt regelarbiterage, bör regelverket ges en utformning som förhindrar det. I svensk rätt bör därför utgångspunkten vara att när internmetoden används skall den användas för alla exponeringar. En bestämmelse med sådan innebörd bör tas in i den nya lagen.

Internmetodens tillämpning inom en koncern

Enligt artikel 85.1 i kreditinstitutsdirektivet skall instituten samt eventuella moderföretag och syskonföretag tillämpa internmetoden på alla exponeringar. Det är inte helt tydligt om denna regel innebär att ett tillstånd att använda internmetoden bara kan ges om alla företag i en koncern använder internmetoden eller om regeln innebär att när ett företag – och i förekommande fall de andra företagen i koncernen – väljer att använda internmetoden skall de göra det för alla exponeringar. I promemorian gjordes tolkningen att tillstånd bara kan ges om alla företag i koncernen använder internmetoden. Skälet för att tolka denna direktivregel på så sätt är att det skulle kunna förhindra företagen att ägna sig åt regularbitrage. Men som *Riksbanken* och *Finansinspektionen* påpekar ter sig denna tolkning sig orimlig om moder- och dotterföretag ligger i olika länder. Ett dotterföretag har ju ingen möjlighet att kräva att moderföretaget också skall ansöka om internmetoden. Om moderföretaget då ligger i ett annat land, som kanske inte beviljar företaget internmetoden, riskerar dotterföretaget att utestängas från användningen av internmetoden trots att det i övrigt uppfyller kraven.

Med tanke på de olika situationer som kan uppstå görs här tolkningen att huvudregeln är att ett tillstånd att använda internmetoden bara kan ges om alla företag i en koncern använder den metoden. Men de berörda behöriga myndigheterna får besluta att inte alla företag i koncernen skall använda internmetoden. Den så tolkade regeln bör införas i svensk rätt. Ett tillstånd för att inte alla företag i en koncern skall använda internmetoden bör godkännas av Finansinspektionen. Inspektionen bör dessutom vara restriktiv med sådana tillstånd och bl.a. kräva att företaget i vissa fall även rapporterar i enlighet med gruppens rapporteringsstandard.

Regeln bör dock förstås som att det bara är de moder- och syskonföretag som är institut som behöver använda internmetoden. De övriga företagen står ju inte under tillsyn.

I den nya kapitaltäckningslagen bör det föras in en bestämmelse med den innebörd som beskrivs i det föregående. Av den bestämmelsen bör det framgå att ett institut som använder internmetoden skall använda metoden för alla exponeringar, om inte Finansinspektionen i ett enskilt fall beslutar om undantag. Som framgår av beskrivningen i det följande bör dock instituten under vissa förutsättningar få tillämpa internmetoden delvis eller införa den stegvis.

Delvis tillämpning av internmetoden

Trots att det är viktigt att de institut som har tillstånd att tillämpa internmetoden i princip tillämpar metoden för alla exponeringar, finns det flera skäl som talar för att det bör finnas en möjlighet för en delvis tillämpning. För det första är kravet på att instituten skall tillämpa internmetoden för alla exponeringar huvudsakligen avsett för de stora internationellt aktiva bankerna. Dessa banker har ganska ofta väl diversifierade kreditverksamheter för alla affärsenheter. Det är då mindre betungande för dem att uppfylla de ställda minimikraven för alla exponeringar och affärsenheter. Internmetoden får emellertid användas

även av mindre banker och av värdepappersföretag. För dessa kan t.ex. verksamheten inom en viss exponeringsklass vara begränsad eller antalet motparter vara litet. Det kan då vara svårt att bygga upp ett riskklassificeringssystem som ger tillförlitliga uppskattningar av kreditrisken för exponeringarna. I andra fall kan det finnas exponeringsklasser som är av mindre betydelse med hänsyn till sin storlek och riskprofil. I dessa fall kan det vara orimligt att kräva att institutens riskklassificeringssystem omfattar även dessa exponeringar. I andra fall – t.ex. i fråga om exponeringar mot stat och kommun – anses risken i vissa fall vara så låg att det bedöms onödigt betungande att bygga upp ett riskklassificeringssystem som beaktar exponeringen.

Mot denna bakgrund bör den nya kapitaltäckningslagen, i överensstämmelse med direktivet, ange att instituten, om Finansinspektionen medger det, får använda internmetoden för vissa exponeringar och schablonmetoden för andra. De närmare förutsättningarna för när det skall vara möjligt att kombinera internmetoden och schablonmetoden skall dock framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Av dessa föreskrifter skall det alltså framgå bl.a. vilka exponeringar som kan komma i fråga och vilka övriga villkor som skall vara uppfyllda för att instituten skall kunna få tillstånd att använda internmetoden delvis. När Finansinspektionen med stöd av dessa föreskrifter beslutar att schablonmetoden får användas för vissa exponeringar kommer de författningsbestämmelser som gäller för schablonmetoden att bli tillämpliga. Som *Svenska Bankföreningen* anför innebär detta att ett institut får tillämpa riskvikten noll procent för exponeringar som det har mot företag i samma grupp när schablonmetoden tillämpas på den exponeringen (se avsnitt 10.2.1).

Stegvis tillämpning av internmetoden

Det har konstaterats ovan att den möjlighet för delvis tillämpning av internmetoden som ges i 2006 års kreditinstitutsdirektiv bör införas i svensk rätt. Huvudskälet är att underlätta tillämpning av internmetoden för mindre institut. Av samma skäl bör det vara möjligt för institut att göra övergången successivt för att underlätta för institut eller företagsgrupper att gå över från schablonmetoden till internmetoden eller från en mindre avancerad till en mer avancerad internmetod. En bestämmelse med denna innebörd bör tas in i den nya lagen. Hur den närmare övergången skall gå till samt vilken metod som skall tillämpas för de exponeringar som omfattas av den stegvisa implementeringen bör dock framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

För att det skall vara möjligt med en successiv övergång mellan metoderna skall övergången enligt kreditinstitutsdirektivet, ske under en skälig tidsperiod som institutet och de behöriga myndigheterna kommer överens om. Eftersom den stegvisa övergången bara får ske efter tillstånd av Finansinspektionen, är det dock oegentligt att tala om en överenskommelse. Ett tillstånd att få göra övergången stegvis kommer då att föregås av en ansökan av institutet. Av ansökan torde det framgå vilken övergångsperiod som institutet anser vara lämplig. Om

inspektionen delar denna bedömning, kan inspektionen bifalla ansökan. Om inspektionen inte delar institutets bedömning torde den kommunicera detta till institutet. Om institutet och inspektionens bedömningar trots detta inte stämmer överens torde institutets ansökan avslås. Övergångsperioden kommer alltså, när det råder samsyn mellan institutets och inspektionens uppfattning om hur lång övergångsperiod som är rimligt, att framgå av tillståndsbeslutet. Till skillnad från *Finansinspektionen* ser vi alltså inte något problem med detta. Enligt vår bedömning kan dock inspektionen i föreskrifter ange vilken tidsperiod som är den längsta som inspektionen kommer att acceptera.

Till detta kommer att övergången får ske bara om instituten uppfyller även vissa andra villkor. Av kreditinstitutsdirektivet framgår inte vilka konkreta villkor som skall gälla utan det framgår bara att det skall vara strikta villkor som skall fastställas av de behöriga myndigheterna (artikel 85.2). Det kan dock röra sig om villkor som rör de interna transaktionerna inom gruppen eftersom sådana transaktioner skulle kunna utnyttjas för att placera tillgången i det institut i företagsgruppen som ger den gynnsammaste riskvikten för tillgången i fråga. Vilka villkoren är bör framgå av Finansinspektionens beslut. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör vidare få meddela föreskrifter om vilka villkoren skall vara.

Finansbolagens Föreningen anser att Finansinspektionen bör ges vägledning beträffande vad som avses med en skälig tidsperiod vid stegvis införande av internmetoderna. Härvid bör det beaktas att det för mindre institut kan vara skäligt med något längre övergångstider. Vi anser att det är viktigt att svenska institut inte skall missgynnas i konkurrenshänseende jämfört med institut i andra medlemsstater. Inspektionen bör därmed noga följa vad som anses som en skälig tidsperiod i andra medlemsstater. I sammanhanget kan det nämnas att mycket talar för en skälig tidsperiod på maximalt tre år kommer att tillämpas i andra medlemsstater. I så fall bör denna tidsram också följas i Sverige. Vid bedömningen av en skälig tidsperiod, bör inspektionen se till att institut inte utnyttjar möjligheten för stegvis genomförande för regelarbiter. Därtill bör inspektionen ta hänsyn till de praktiska svårigheter som råder hos instituten. Vissa mindre institut kan ha svårare att skyndsamt uppfylla kraven för internmetoden jämfört med större institut. I så fall bör inspektionen ta hänsyn till de svårigheterna vid sin bedömning. Att mindre institut generellt skall få längre övergångstider än större institut bedöms inte lämpligt och bör därmed inte ligga till grund för inspektionens bedömning av vad som är en skälig tidsperiod.

10.4 Beräkning av exponeringsvärde för vissa exponeringar

<p>Regeringens förslag: Finansinspektionen får medge att ett institut får använda metoden med interna modeller för beräkningen av exponeringsvärden för vissa exponeringar.</p>
--

Promemorians förslag: Promemorian innehöll inget motsvarande förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det bör framgå av lagen att det är möjligt för institut att få medgivande till metoden med interna modeller för beräkningen av exponeringsvärden för vissa exponeringar.

Kreditinstitutsdirektivets innehåll: Reglerna om hur exponeringsvärden skall beräknas för vissa exponeringar framgår av bilaga III till kreditinstitutsdirektivet och är mycket tekniska till sin natur. Av punkterna 1 och 2 i del 2 i bilagan framgår vilka exponeringar som avses. Bland annat ingår olika typer av derivatkontrakt som räknas upp i bilaga IV till samma direktiv samt repor, värdepappers- och råvarulån, marginallånetransaktioner, och transaktioner med lång avvecklingscykel. Definitionerna av de exponeringar som skall omfattas framgår av del 1 i bilaga III.

I delarna 3–6 i bilaga III föreskrivs vilka metoder instituten skall eller får använda för beräkningen av exponeringsvärden för dessa exponeringar. Totalt finns det fyra metoder. Tre av metoderna är relativt enkla. Två av dessa, marknadsvärderingsmetoden och ursprungligt åtagande-metoden, fanns med redan i 2000 års kreditinstitutsdirektiv medan schablonmetoden är ny. Instituterna får använda de här tre metoderna utan ett godkännande från de behöriga myndigheterna.

Den fjärde metoden, som är ny, är metoden med interna modeller. De interna modellerna är tekniskt sett tämligen avancerade, vilket innebär att instituten kan få betydande frihet när det gäller beräkningen av exponeringsvärden. Instituterna får därför använda denna metod enbart efter att de behöriga myndigheterna har gett sitt godkännande. Av punkterna 16–42 i del 6 i bilagan framgår vilka minimikrav som ställs för institut som avser att använda metoden. Minimikraven har delats in i olika områden som rör kontroll av motparts kreditrisk, användningskrav, stresstest, korrelationsrisk, modellförfarandets integritet och valideringskrav. I övrigt framgår det av punkterna 1–15 i del 6 i bilagan för vilka exponeringar metoden får användas, hur genomförandet av metoden skall gå till, samt hur exponeringsvärdena skall beräknas.

Skälen för regeringens förslag: De generella reglerna i kreditinstitutsdirektivet om hur exponeringsvärden skall beräknas har beskrivits i avsnitt 10.2.1 och 10.3.1. Av avsnitt 10.2.1 framgår att exponeringsvärdet enligt schablonmetoden för en tillgångspost bestäms av dess värde enligt balansräkningen. För poster utanför balansräkningen justeras exponeringsvärdet med ett procenttal; 0 %, 20 %, 50 % eller 100 %. I förekommande fall får hänsyn tas till kreditriskskydd vid beräkningen av exponeringsvärden. Det nämns också på ett övergripande sätt hur beräkningen av exponeringsvärden för sådana exponeringar som t.ex. derivatinstrument och repor skall göras.

Av avsnitt 10.3.1 framgår att beräkningen av exponeringsvärden enligt internmetoden i en del avseenden är lik beräkningen enligt schablonmetoden. Det som skiljer metoden från schablonmetoden är framför allt beräkningen av exponeringsvärden för vissa exponeringar utanför balansräkningen. Enligt den grundläggande internmetoden skall exponeringsvärden justeras med ett procenttal, en s.k. konverteringsfaktor, som föreskrivs i direktivet. Enligt den avancerade internmetoden får instituten uppskatta dessa konverteringsfaktorer själva.

Här behandlas mer i detalj hur exponeringsvärden för sådana exponeringar som t.ex. derivatinstrument och repor, som har nämnts tidigare, på ett övergripande sätt skall beräknas.

Vi har i avsnitt 10.2.1 och 10.3.1 gjort bedömningen att hur exponeringsvärden skall beräknas tillhör sådana tekniska detaljer som bör meddelas i föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bemyndigar. Enligt samma resonemang bör de huvudsakliga reglerna i direktivet om beräkningen av exponeringsvärden för exponeringarna som berörs i detta avsnitt också meddelas i föreskrifter. Det gäller vilka exponeringar som skall omfattas, vilka metoder som skall eller får användas och hur metoderna skall användas. Däremot anser vi att det bör framgå av lagen att Finansinspektionen får medge att ett institut får använda metoden med interna modeller för beräkningen av exponeringsvärden för vissa exponeringar. Som *Finansinspektionen* har framfört i sitt remissyttrande, är de krav som skall vara uppfyllda för detta omfattande, eftersom det rör sig om mycket avancerade modeller. Eftersom volymen derivatkontrakt och andra transaktioner som berörs av bestämmelsen är mycket stor hos vissa institut, kan ett sådant tillstånd få tämligen stor betydelse för kapitalkravet för dessa institut.

Vidare föreskrivs det enligt artikel 129 i kreditinstitutsdirektivet att de berörda behöriga myndigheterna skall samarbeta och samordna sig när det gäller godkännande av internmetoden för kreditrisker, internberäkningssmetoden för operativa risker och metoden med interna modeller för beräkningen av exponeringsvärden för vissa exponeringar (se avsnitt 17.8). Eftersom de andra metoderna framgår av lagen, bör också metoden för interna modeller framgå av lagen.

11 Kreditriskreduceringar

11.1 Bakgrund

Institut kan på olika sätt vidta åtgärder för att minska de kreditrisker som de är exponerade mot i verksamheten. Genom att exempelvis kräva säkerheter för en kredit erhåller institutet ett kreditriskskydd som begränsar de förluster som uppkommer, om motparten inte kan fullfölja sin del av avtalet. Kreditriskskydd kan åstadkommas på flera sätt och behöver inte nödvändigtvis ta formen av direkta avtal med motparten. De kan också tillhandahållas av en tredje man som förbinder sig att ersätta de kreditförluster som en kredit eller grupp av krediter orsakar institutet. Som exempel på sådana kreditriskskydd kan nämnas kreditgarantier eller kreditderivat.

11.2 Möjligheten att beakta kreditriskskydd

Regeringens förslag: Vid beräkningen av det riskvägda beloppet för en exponering får ett institut ta hänsyn till sådana säkerheter, garantier och andra kreditriskskydd som minskar den kreditrisk som exponeringen innebär. För ett institut som använder schablonmetoden eller den grundläggande internmetoden för exponeringen gäller det med de begränsningar som framgår av föreskrifter. Detta gäller inte för ett kreditriskskydd som redan har beaktats vid beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen.

Regeringens bedömning: Av en förordning meddelad av regeringen bör det framgå att ett institut som tillämpar schablonmetoden under vissa förutsättningar skall ge en exponering som är garanterad av en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet samma riskvikt som en exponering mot kommunen eller samfälligheten.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag. Promemorian innehöll dock inte någon bedömning av hur exponeringar som garanterats av en svensk kommun skall behandlas.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* och *Sveriges Advokatsamfund* anser att begreppet kreditriskskydd bör definieras. *Finansinspektionen*, *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att det av lagtexten bör framgå att institut som använder den avancerade internmetoden för kreditrisk får ta hänsyn till kreditriskskydd. De påpekar vidare att möjligheten att beakta kreditriskskydd även måste gälla positioner som reducerar motpartsrisker i handelslagret. *Exportkreditnämnden* tillstyrker förslaget om bemyndigandet att meddela föreskrifter om vilka kreditriskskydd som får användas och deras utformning. Enligt nämnden innebär en sådan ordning väsentligt ökade möjligheter att genomföra ändringar i regelverket. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att det av lag eller förordning bör framgå att lån som är garanterade av kommuner eller landsting, t.ex. genom en kommunal borgen, skall ges samma riskvikt som lån till stat och kommun. *Kommuninvest i Sverige AB* förespråkar en

liknande bestämmelse, men anser att den bör framgå av lag. Som skäl anför dessa remissinstanser att kapitaltäckningsreglerna bör hålla sig neutrala till på vilket sätt kommuner väljer att driva sin verksamhet.

Kreditinstitutdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Enligt artikel 91 i 2006 års kreditinstitutdirektiv får kreditinstitut som använder schablonmetoden eller internmetoden utan att använda egna skattningar av värdet vid förlust vid fallissemang (LGD-värden) och konverteringsfaktorer (den s.k. grundläggande internmetoden) ta hänsyn till kreditriskreducerande åtgärder vid beräkning av

- riskvägda exponeringsbelopp i enlighet med bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker (artikel 75 a kreditinstitutdirektivet), eller
- relevanta belopp för justering av kapitalbasen för förväntade förluster (artikel 57 q och 63.3 i kreditinstitutdirektivet).

I artikel 4.30 i 2006 års kreditinstitutdirektiv definieras kreditriskreducering som en teknik som används av kreditinstitut för att minska den kreditrisk som är förenad med en eller flera exponeringar som kreditinstitutet fortfarande innehar.

Av artikel 20 i 2006 års kapitalkravdirektiv framgår att bestämmelserna om riskreducering i artiklarna 90–93 i kreditinstitutdirektivet gäller även för värdepappersföretag.

Av avsnitt 13.1 framgår att bestämmelserna om riskreducering tillämpas även vid beräkning av kapitalkravet för marknadsrisken motpartskreditrisk.

Förbetalt och obetalt kreditriskskydd

Kreditriskskydd delas enligt direktivet in i två olika kategorier, förbetalt och obetalt kreditriskskydd.

Med *förbetalt kreditriskskydd* avses enligt artikel 4.31 i 2006 års kreditinstitutdirektiv en teknik för kreditriskreducering, där minskningen av kreditrisken för ett kreditinstituts exponering följer av en rätt för kreditinstitutet att, i händelse av en motparts fallissemang eller om andra särskilt angivna kredithändelser som rör motparten inträffar, likvidera, få överförda, förvärva eller behålla vissa tillgångar eller belopp eller att minska beloppet för exponeringen till, eller ersätta den med, det belopp som motsvarar skillnaden mellan beloppet för exponeringen och beloppet för en fordran på kreditinstitutet.

Med *obetalt kreditriskskydd* avses enligt artikel 4.32 i samma direktiv en teknik för kreditriskreducering, där minskningen av kreditrisken för ett kreditinstituts exponering följer av att tredje man åtagit sig att betala ett belopp i händelse av en låntagares fallissemang, eller om andra särskilt angivna händelser inträffar.

I del 1 i bilaga VIII till 2006 års kreditinstitutdirektiv anges vilka förbetalda respektive obetalda kreditriskskydd som instituten får använda för kreditriskreducering, dvs. som är godtagbara, vid beräkning av riskvägda belopp och förväntade förluster. Till godtagbart förbetalt kreditriskskydd hör bl.a:

- i. nettning inom balansräkningen av ömsesidiga fordringar mellan institutet och motparten,
- ii. bilaterala nettningsavtal som täcker repor, värdepappers- och råvarulån eller andra kapitalmarknadsrelaterade transaktioner,

- iii. finansiella säkerheter (kontanta medel samt vissa räntebärande värdepapper, aktier, konvertibler etc.), och
- iv. fysiska säkerheter (t.ex. fastigheter).

Till godtagbart obetalt kreditriskskydd hör bl.a:

- i. garantier,
- ii. kreditderivat, och
- iii. interna säkringar (intern hedge).

I vilken omfattning ett institut får ta hänsyn till de olika kreditriskskydd som anges ovan beror på om institutet använder sig av schablon- eller internmetoden för beräkning av kapitalkravet för kreditrisker. För institut som tillämpar internmetoden godtas fler kreditriskskydd än för institut som tillämpar schablonmetoden. Om ett kreditriskskydd är godtagbart beror vidare på vilken metod som används för att beräkna kreditriskreducerande effekter för finansiella säkerheter. Fler typer av kreditriskskydd godtas för de institut som tillämpar den s.k. fullständiga metoden för finansiella säkerheter.

Vilka krav skall vara uppfyllda för att ett kreditriskskydd skall beaktas?

Av artikel 92.1 och 92.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår vilka allmänna krav som skall vara uppfyllda för att ett institut skall få beakta de kreditriskreducerande effekterna av ett förbetalt eller ett obetalt kreditriskskydd:

– Den teknik som används för att skapa kreditriskskyddet skall, liksom de åtgärder det utlånande kreditinstitutet vidtar och de förfaranden och de riktlinjer som tillämpas, vara sådana att de resulterar i en ordning för kreditriskskydd som har rättsverkan och kan genomdrivas i alla relevanta jurisdiktioner.

– Det utlånande institutet skall vidta alla behövliga åtgärder för att säkerställa att ordningen för kreditriskskydd är effektiv och för att hantera risker i samband med den.

I artikel 92.3–92.5 i samma direktiv anges vidare de specifika krav som ställs på ett förbetalt respektive ett obetalt kreditriskskydd för att det skall kunna beaktas.

När det gäller ett *förbetalt kreditriskskydd* skall de tillgångar som tas i anspråk vara tillräckligt likvida och ha ett tillräckligt stabilt värde över tiden för att kunna ge tillfredsställande säkerhet för det kreditriskskydd som skapats med beaktande av den metod som använts för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp och av i vilken utsträckning skyddet godkänts för att beaktas i dessa beräkningar. Endast sådana tillgångar som anges i del 1 i bilaga VIII är godtagbara.

Vidare gäller för ett förbetalt kreditriskskydd att det utlånande kreditinstitutet skall ha rätt att – vid fallissemang, insolvens eller konkurs för gäldenären, eller i tillämpliga fall för den som innehar säkerheten, eller någon annan kredithändelse som anges i de handlingar som rör transaktionen – utan dröjsmål likvidera eller behålla de tillgångar som ligger till grund för säkerheten. Korrelationsgraden (sambandet) mellan värdet av de tillgångar som ligger till grund för skyddet och gäldenärens kreditkvalitet får inte vara oskäligt hög.

För att ett *obetalt kreditriskskydd* skall kunna beaktas skall den part som gör åtagandet vara tillräckligt tillförlitlig och avtalet om skyddet ha

rättsverkan i de relevanta jurisdiktionerna, så att tillfredsställande säkerhet skapas i fråga om det uppnådda kreditriskskyddet med beaktande av den metod som används för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp och av i vilken utsträckning hänsyn får tas till skyddet. För att vara godtagbart skall skyddet vara utfärdat av sådana parter som anges i del 1 i bilaga VIII i någon av de former som anges i samma del av bilagan.

Vilka närmare förutsättningar som måste vara uppfyllda för att enskilda tekniker för kreditriskskydd skall erkännas framgår av minimikraven i del 2 i bilaga VIII. Dessa omfattar bl.a. rättsliga krav på kreditriskskyddet, krav på institutens värdering av skyddet samt krav på riskkontroll och dokumentation. Kraven varierar mellan de olika kreditriskskydden.

Beräkning av kreditriskskyddets effekter

Enligt artikel 93.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv får instituten, om kraven i artikel 92 är uppfyllda, ändra de riskvägda exponeringsbeloppen och, i tillämpliga fall, de förväntade förlustbeloppen i enlighet med bestämmelserna i del 3 i bilaga VIII.

Hur kreditriskskyddets effekter skall beräknas beror bl.a. på vilken typ av kreditriskskydd institutet innehar samt om institutet använder schablon- eller internmetoden för beräkning av kapitalkravet för kreditrisker. För institut som tillämpar schablonmetoden beaktas kreditriskskydd genom att antingen riskvikten eller exponeringsvärdet ändras. Inom ramen för internmetoden beaktas skyddet i stället genom att något av de olika parametervärdena (PD, LGD eller exponeringsvärde) ändras. Kreditriskskydd som uppnås genom nettning beaktas exempelvis genom att exponeringsvärdet ändras, medan kreditriskskydd i form av garantier eller kreditderivat beaktas genom att PD-värdet ändras. Oavsett vilken av metoderna som tillämpas blir emellertid effekten av ett godtagbart kreditriskskydd i slutändan att det riskvägda exponeringsbeloppet påverkas.

För vissa typer av kreditriskskydd finns det möjlighet för instituten att beräkna de riskreducerande effekterna med hjälp av olika metoder. I likhet med vad som gäller enligt schablonmetoden och internmetoden för kreditrisker (avsnitt 10.2.1 och 10.3.1) bygger de olika metoderna på att instituten antingen tillämpar givna parametervärden eller på egen hand beräknar dessa värden.

Vad gäller exponeringar som täcks av finansiella säkerheter, ges instituten möjlighet att använda sig av två olika metoder, en förenklad metod och en fullständig metod.

Den *förenklade metoden* får bara användas av ett institut som använder schablonmetoden för kreditrisker. Metoden bygger på att den del av exponeringen som täcks av finansiella säkerheter skall ges den riskvikt som är tillämplig för säkerheterna i fråga. Med undantag för vissa typer av säkerheter skall denna riskvikt emellertid minst vara 20 procent.

Den *fullständiga metoden* får användas både av de institut som tillämpar schablonmetoden och de som tillämpar internmetoden. Enligt denna metod skall instituten vid beräkningen av säkerhetens kreditriskreducerande effekt beakta variationer i valutakurser och

tillgångspriser (s.k. valutakurs- och prisvolatilitet) samt beakta eventuell löptidsobalans (dvs. om kreditriskskyddets resterande löptid är kortare än den skyddade exponeringens löptid) mellan exponering och säkerhet. Institutet har enligt denna metod möjlighet att beräkna ingående parametervärden på egen hand eller genom att använda schabloniserade värden givna i direktivet. För att få använda egna beräkningar av parametervärden krävs tillstånd från behörig myndighet.

Särskilda begränsningsregler

Enligt artikel 93.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv får ingen exponering, för vilken kreditriskskydd har erhållits, ges ett högre riskvägt exponeringsbelopp eller förväntat förlustbelopp än en i övrigt identisk exponering, för vilken ingen kreditriskreducering har vidtagits.

Om ett kreditriskskydd redan har beaktats enligt artiklarna 78–83 eller 84–89, får enligt artikel 93.3 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv inte någon ytterligare beräkning av kreditriskskydd göras enligt bestämmelserna för riskreducerande åtgärder.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Allmänna utgångspunkter

Det nya kreditinstitutsdirektivet är utformat med utgångspunkt från att kreditriskreducering skall beaktas vid beräkning av kapitalkravet. Detta bygger på principen att kapitaltäckningsreglerna i högre grad skall anpassas till institutens faktiska risker och att instituten skall ges incitament till att begränsa riskerna i verksamheten.

Enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv är instituten berättigade att tillskriva tillgångar som skyddas av säkerheter i vissa finansiella instrument (t.ex. värdepapper utgivna av regeringar och centralbanker) en lägre riskvikt. Vidare får tillgångar i form av lån som är fullt ut säkrade genom panträtt i bostadsfastighet tillskrivas en lägre riskvikt än vad som hade varit fallet om panträtt saknats. Utöver detta är möjligheten att tillgodoräkna kreditriskreducering begränsad enligt gällande EG-rätt. I och med 2006 års kreditinstitutsdirektiv sker dock en väsentlig utökning av möjligheten att tillgodoräkna sig olika former av kreditriskskydd. Fler tekniker för kreditriskreducering erkänns samtidigt som kretsen av godtagbara finansiella säkerheter som kreditriskskydd utökas.

När ett institut använder sig av ett kreditriskskydd minskar institutets risk för förlust och därmed också institutets faktiska exponering mot kreditrisker. Detta minskar också behovet av buffertkapital för att täcka förluster som kan uppkomma till följd av exponeringen. Om kapitalkravet beräknas utan att hänsyn tas till kreditriskskyddet, kan kapitalkravet bli omotiverat högt. Ett ändamålsenligt kapitaltäckningsregelverk – som har till syfte att på ett så korrekt sätt som möjligt spegla de faktiska riskerna i ett instituts verksamhet – förutsätter därför

att instituten kan tillgodoräkna sig riskreduceringen vid beräkningen av kapitalkravet. Sådana bestämmelser bör därför införas i svensk rätt.

Förekomsten av kreditriskskydd torde som regel leda till att de riskvägda beloppen minskar och instituten kan avsätta mindre kapital för att täcka kreditrisker i verksamheten. Under speciella omständigheter är det dock möjligt att det justerade riskvägda exponeringsbeloppet blir högre än om kreditriskskyddet inte beaktats. Detta skulle exempelvis kunna bli fallet när kreditriskskyddet består av en garanti och garantigivaren har en högre riskvikt än låntagaren. Denna effekt beror på utformningen av de beräkningsmetoder (formler) som används för att fastställa de riskvägda exponeringsbeloppen och inte på att kreditrisken för en given exponering blir högre på grund av kreditriskskyddet.

Den praktiska betydelsen av en bestämmelse som anger att det riskvägda exponeringsbeloppet eller det förväntade förlustbeloppet inte får bli högre än om det inte vidtagits någon kreditriskreducering kan ifrågasättas. Det är nämligen instituten själva som avgör om de vill beakta kreditriskskyddets effekter vid beräkningen av kapitalkravet. Om det skulle visa sig att ett kreditriskskydd ger ett högre kapitalkrav än motsvarande exponering utan kreditskydd, kan institutet helt enkelt välja att inte beakta skyddet.

Den principiella innebörden av direktivbestämmelsen är dock central eftersom en hantering som innebär att de institut som vidtar kreditriskreducering skulle kunna få ett högre kapitalkrav strider mot en av de grundläggande principerna i det nya kreditinstitutsdirektivet, nämligen att skapa incitament för instituten att förbättra riskhanteringen. För att det inte skall finnas någon tveksamhet om att de riskreducerande åtgärderna inte får ge ett högre kapitalkrav bör denna princip beaktas vid utformningen av författningsbestämmelserna om kreditriskskydd.

Möjligheten för ett institut som tillämpar schablonmetoden och den grundläggande internmetoden att beakta kreditriskskydd

Med hänsyn till de utgångspunkter som har redovisats ovan bör det i den nya kapitaltäckningslagen införas en bestämmelse som anger att de institut som använder schablonmetoden eller den grundläggande internmetoden (dvs. institut som inte använder egna skattningar av LGD-värden och konverteringsfaktorer) vid beräkningen av det riskvägda beloppet för exponeringen får ta hänsyn till sådana säkerheter, garantier och andra kreditriskskydd som minskar den kreditrisk som exponeringen innebär. För att få beakta ett kreditriskskydd måste dock skyddet uppfylla de krav som anges i kreditinstitutsdirektivet.

I del 1 i bilaga VIII till kreditinstitutsdirektivet görs en uppräknig av vilka sorters kreditriskskydd som är godtagbara, dvs. skydd vars riskreducerande effekt får beaktas vid beräkning av de riskvägda exponeringsbelopp och förväntade förlustbelopp. Denna uppräknig är omfattande och detaljerad. För att instituten skall få beakta ett kreditriskskydd vid beräkningen av riskvägda exponeringsbelopp och förväntade förlustbelopp måste, förutom att skyddet är godtagbart, särskilda krav avseende skyddets utformning och institutens handhavande av skyddet också vara uppfyllda. De allmänna kraven för erkännande av kreditriskskydd ges i artikel 92.1 och 92.2 i

kreditinstitutsdirektivet. Under förutsättning att kreditriskskyddet är godtagbart och uppfyller kraven för erkännande kommer det att påverka storleken på det riskvägda exponeringsbeloppet och förväntade förlustbelopp enligt i direktivet föreskrivna metoder. På grund av utvecklingen på de finansiella marknaderna kommer det sannolikt att bli nödvändigt att se över vilka kreditrisk som får användas, vilka krav de skall uppfylla och hur de riskreducerande effekterna skall beräknas. Det är bl.a. mot denna bakgrund mindre lämpligt att ta in direktivens bestämmelser i lag. I stället bör det framgå av föreskrifter vilka kreditriskskydd som får användas, under vilka förutsättningar olika kreditriskskydd får beaktas och hur kreditriskskyddets riskreducerande effekter skall beräknas. Som *Exportkreditnämnden* påpekar innebär en sådan ordning en väsentligt ökad möjlighet att snabbt kunna göra ändringar i regelverket om behov uppkommer.

Enligt regeln i artikel 93.3 i kreditinstitutsdirektivet får ett kreditriskskydd inte beaktas mer än en gång vid beräkning av kapitalkravet. Att en sådan bestämmelse är nödvändig kan illustreras genom ett exempel.

Enligt schablonmetoden kan kapitalkravet för ett instituts exponeringar fastställas med hjälp av extern kreditvärdering, s.k. rating (se avsnitt 10.2). I många fall är det emittentens kreditvärdighet som sådan som betygssätts, men det förekommer också att enskilda tillgångslag kreditvärderas. I dessa fall har givetvis emittentens kreditvärdighet en avgörande betydelse för det kreditbetyg (rating) som tillgången i fråga erhåller. Tillgångar som emitterats av samma rättssubjekt kan dock erhålla olika kreditbetyg beroende på de villkor som gäller för emissionen. En tillgång till vilken det kopplats en garanti eller liknande som minskar kreditrisken kan exempelvis få ett högre kreditbetyg än en tillgång som emitterats av samma rättssubjekt men som saknar ett sådant villkor. Om ett kreditvärderingsföretag har tagit hänsyn till kreditriskreducerande villkor för en tillgång eller ett tillgångslag som kreditvärderas, kommer kreditriskskyddets effekt att beaktas dubbelt om institutet också får tillämpa bestämmelserna enligt detta avsnitt på samma kreditriskskydd. Detta skulle innebära att kapitalkravet för den berörda exponeringen blir lägre än avsett och därmed inte återspeglar kreditrisken på det sätt som åsyftas i regelverket. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det därför framgå att för kreditriskskydd, som enligt schablonmetoden eller den grundläggande internmetoden redan beaktats vid beräkning av riskvägda exponeringsbelopp, inte får beaktas ytterligare en gång.

Enligt kreditinstitutsdirektivet får de riskreducerande åtgärderna beaktas även vid beräkning av storleken på de *förväntade förluster* som kan komma att justera kapitalbasen (se avsnitt 8.2.3). Som framgår av det avsnittet och av avsnitt 10.3.1 om internmetoden för kreditrisker kommer den nya kapitaltäckningslagen inte att innehålla några bestämmelser om beräkningen av storleken på de förväntade förlusterna. I linje med detta bör det inte heller framgå av lag att instituten har möjlighet att ta hänsyn till riskreducering vid sådana beräkningar. Dessa bör i stället i sin helhet regleras av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Möjligheten för ett institut som tillämpar den avancerade internmetoden att beakta kreditriskskydd

Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen anser att det bör framgå av lagen att även institut som tillämpar den avancerade internmetoden skall få beakta kreditriskskydd vid beräkning av de riskvägda exponeringsbeloppen. Något annat avses inte heller i promemorians förslag. För institut som använder den avancerade internmetoden är bestämmelserna om kreditriskreducering i artiklarna 90–93 kreditinstitutsdirektivet inte direkt tillämpliga. För institut som använder internmetoden begränsar direktivet inte på samma sätt de kreditriskskydd som får användas. Inte heller anvisar direktivet några särskilda beräkningsmetoder. I kreditinstitutsdirektivet behandlas kreditriskskyddet för den avancerade internmetoden i stället som en del av själva metoden. Som framgår av avsnitt 10.3 kommer det att framgå av föreskrifter hur de riskvägda beloppen skall beräknas med stöd av bl.a. den avancerade internmetoden.

För att undanröja eventuella tveksamheter bör det av bestämmelse i den nya kapitaltäckningslagen framgå att alla institut, även de som använder den avancerade internmetoden, får ta hänsyn till sådana säkerheter, garantier och andra kreditriskskydd som minskar den kreditrisk som exponeringen innebär. Som har nämnts i det föregående får emellertid ett kreditriskskydd som redan har beaktats inom ramen för själva metoden inte beaktas ytterligare en gång. Av detta följer att kreditriskskydd som redan har beaktats inom ramen den avancerade internmetoden inte får reducera det riskvägda beloppet mer än vad som framgår vid tillämpning av själva metoden.

Som har nämnts i det föregående bör regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att för schablonmetoden och den grundläggande internmetoden meddela föreskrifter om vilka kreditriskskydd som får användas, under vilka förutsättningar olika kreditriskskydd får beaktas och hur kreditriskskyddets riskreducerande effekter skall beräknas. Något motsvarande bemyndigande bör inte ges beträffande den avancerade internmetoden eftersom det, som ovan angetts, inte gäller lika omfattande begränsningar för de kreditriskskydd som används av institut som använder den avancerade internmetoden som för institut som använder de andra metoderna. De eventuella begränsningar som gäller för ett institut som använder den avancerade internmetoden kommer i stället att framgå av de föreskrifter som meddelas för själva metoden.

Möjligheten för ett institut som beräknar ett kapitalkrav för marknadsrisken motpartsrisiker att beakta kreditriskskydd

I promemorian anges att när ett institut beräknar ett kapitalkrav för kreditrisker skall det kunna beakta kreditriskskydd i all affärsverksamhet med undantag för tillgångar som ingår i handelslagret och icke likvida tillgångar som dragits av från kapitalbasen i enlighet med artikel 13.2 d i kapitalkravsdirektivet. Bestämmelserna föreslås således avse den del av verksamheten för vilken ett kapitalkrav för kreditrisker skall beräknas.

Finansinspektionen, Bankföreningen och Fondhandlareföreningen framför att möjligheten att beakta kreditriskskydd även måste omfatta sådana positioner som reducerar marknadsrisken motpartsrisk. Kapitalkravet för motpartsrisiker skall enligt punkt 5 i bilaga II till kapitalkravsdirektivet beräknas i enlighet med bestämmelserna om beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för kreditrisiker. Av denna bestämmelse framgår – som remissinstanserna påpekar – att bestämmelserna om kreditriskreducering även bör gälla för positioner som reducerar motpartsrisiker i handelslagret.

Enligt promemorians förslag skall det av föreskrifter framgå hur kapitalkravet för marknadsrisiker skall beräknas. Denna i promemorian föreslagna föreskriftsrätten inkluderar möjligheten att beakta riskreducerande åtgärder. Som framgår av avsnitt 13.1 föreslår vi att det skall införas en uttrycklig bestämmelse om att kapitalkrav för i marknadsrisiker ingående motpartsrisiker skall beräknas enligt bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisiker. Denna hänvisning gäller även bestämmelserna om kreditriskskydd. Några ytterligare bestämmelser fordras därför inte.

Skall termen kreditriskskydd definieras?

Finansinspektionen och Sveriges Advokatsamfund anser att termen ”kreditriskskydd” bör definieras. Enligt direktivet är ett kreditriskskydd en teknik som används av ett institut för att minska den kreditrisk som är förenad med en eller flera exponeringar som institutet innehar. Redan av den i det föregående föreslagna bestämmelsen framgår emellertid att ett kreditriskskydd är något som minskar kreditrisken för en exponering. Förutom i den aktuella bestämmelsen förekommer termen kreditriskskydd bara i det bemyndigande som avser samma bestämmelse. Någon fristående definition bedöms därför inte nödvändig.

Exponeringar garanterade av kommuner och landsting

Sveriges Kommuner och Landsting och Kommuninvest i Sverige AB anser att lån som är garanterade av kommuner eller landsting skall ges samma riskvikt som lån direkt till kommunerna eller landstingen. De anförda skälen är följande: De kommunala företagens verksamheter utgör en mycket viktig del i den totala kommunala verksamheten och omfattar mycket stora ekonomiska värden. Många gånger är det mer effektivt för kommunerna att bedriva kommunal verksamhet i företagsform. Kommunallagen ger också stöd för att kommunerna bedriver verksamheten i företagsform. När så sker utnyttjar kommunerna i de flesta fall sin höga kreditvärdighet, genom att teckna borgen för de kommunala företagens upplåning. Vanligen är den tecknade borgen i form av kommunal proprieborgen. Medan vissa kommuner väljer att bedriva kommunal verksamhet i företagsform, väljer andra att sköta all sin upplåning själv och fördela upplånade medel inom kommunkoncernen genom en interbanksverksamhet. Sveriges Kommuner och Landsting och Kommuninvest i Sverige AB anser att om det inte tydliggörs att instituten kan likställa exponeringar mot kommunala

företag med exponeringar direkt mot kommuner eller landsting, kommer det med den finansiella lagstiftningen som grund att ske en icke önskvärd styrning av det sätt kommunerna eller landstingen väljer att bedriva kommunal verksamhet.

De kommunala företagen har onekligen stor betydelse ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Här bör det då framhållas att det inte är vår avsikt att styra det sätt som kommuner eller landsting bedriver sina verksamheter. Syftet med kapitaltäckningsreglerna är att på ett så korrekt sätt som möjligt beakta de kreditrisker som kommunala företag innebär för institut. Detta är som sagts tidigare viktigt för den finansiella stabiliteten. Följaktligen har vi ingenting emot att likställa exponeringar direkt mot kommuner (t.ex. krediter) och exponeringar mot kommunala företag som garanteras av en kommun, om direktivet medger det och om det inte föreligger någon skillnad i kreditrisken för dessa exponeringar.

Som framgår av beskrivningen ovan, ger 2006 års kreditinstitutsdirektiv en möjlighet för institut att ta hänsyn till garantier och andra kreditriskskydd vid beräkning av riskvägda exponeringsbelopp. Möjligheten föreslås framgå av lagen. Av detta följer att instituten i princip får ta hänsyn till sådana garantier som en kommunal borgen vid beräkningen av riskvägda exponeringsbelopp. Av del 3, punkterna 88 och 89, i bilaga VIII till 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår hur ett institut som tillämpar schablonmetoden får reducera riskvikten för en exponering för vilken det finns en kommunal borgen. Enligt dessa regler ersätts låntagarens riskvikt med garantiställarens. Det innebär att i de fall där det ställs en kommunal borgen för lån till kommunala företag, är det kommunens riskvikt som gäller. I avsnitt 10.2.1 görs bedömningen att det bör vara möjligt att ge en exponering mot en kommun riskvikten noll procent, om exponeringen är uttryckt och refinansierad i den valuta som gäller i det landet. Övriga exponeringar mot kommuner ges samma riskvikt som exponeringar mot svenska staten, dvs. för närvarande noll procent. Följaktligen bör det vara möjligt att ge exponeringar för vilka det finnas en garanti i form av kommunal borgen samma riskvikt. Det bör dock gälla bara för de krediter som tas från ett institut som tillämpar schablonmetoden avseende sådana krediter och för ett institut som har tillstånd att använda internmetoden, men som använder schablonmetoden för exponeringar mot stat och kommun (se t.ex. artikel 89.1 d). Det gäller på samma sätt som i avsnitt 10.2.1 för schablonmetoden.

För att en kommunal borgen skall kunna reducera riskvikten för en exponering så att en noll riskvikt kan ges, skall den emellertid uppfylla de krav som enligt direktivet ställs på en garanti. Dessa krav innefattar bl.a. följande:

- Kreditriskskyddet skall vara direkt.
- Kreditriskskyddets omfattning skall vara klart definierad och obestridlig.
- Avtalet om kreditriskskydd skall inte innehålla någon klausul vars uppfyllande ligger utanför långivarens direkta kontroll, och som
 - i) skulle göra det möjligt för tillhandahållaren av skyddet att ensidigt upphäva detta,
 - ii) skulle öka skyddets faktiska kostnader till följd av den skyddade exponeringens försämrade kreditkvalitet,

iii) skulle kunna befria tillhandahållaren av skyddet från skyldigheten att betala i rätt tid om den ursprunglige gäldenären inte fullgör någon av betalningarna, eller

iv) skulle kunna göra det möjligt för tillhandahållaren av skyddet att minska kreditriskskyddets löptid.

– Kreditriskskyddet måste vara rättsligt bindande i alla relevanta territorier.

Därutöver finns det också operativa krav. Institutet skall kunna förvissa tillsynsmyndigheten om att det har inrättat system för att hantera potentiella riskkoncentrationer till följd av institutets användning av garantier. Institutet måste också kunna visa hur dess strategi avseende användning av garantier samverkar med dess hantering av den övergripande riskprofilen.

De ställda kraven för garantier är ett sätt att säkerställa att institutets kreditrisker påverkas så lite som möjligt av garantins utformning. Därför bör det införas i svensk rätt att riskvikten noll procent får ges för exponeringar för vilka en svensk kommun har utställts en garanti om garantin uppfyller de krav som kreditinstitutsdirektivet ställer upp för riskreducering.

Sveriges Kommuner och Landsting och Kommuninvest i Sverige AB anser att en bestämmelse om vilken riskvikt som gäller för exponeringar för vilka det finns en säkerhet i form av kommunal borgen bör framgå av lag. Av samma skäl som anförts beträffande riskvikter för kommuner eller landsting enligt schablonmetoden i avsnitt 10.2.1 görs emellertid bedömningen att bestämmelsen bör tas in i en av regeringen meddelad förordning.

Vad som ovan sagts om kommuner gäller även för svenska staten och svenska landsting.

12 Värdepapperisering

12.1 Inledning

Enkel beskrivning av värdepapperisering

Förekomsten av värdepapperisering har inte beaktats i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Under de senaste åren har värdepapperisering utvecklats snabbt internationellt. Den snabba utvecklingen har inneburit att riskbilden förändrats för kreditverksamheter, vilket motiverar en reformering av regelverket i detta avseende.

Värdepapperisering i den enklaste formen innebär att ett företag som kallas för originator skiljer av en grupp av tillgångar och de intäkter som flyter in från dessa från företagets övriga tillgångar. Originatorn överlåter därefter sina tillgångar till ett specialföretag som enbart äger dessa tillgångar och emitterar obligationer för att finansiera förvärvet.

Specialföretaget förmedlar också till investerarna de betalningsflöden som tillgångarna genererar. Investerarna kräver ofta att specialföretaget eller de emitterade värdepapperens kreditvärdighet förstärks genom någon form av kreditförstärkande åtgärd. Förstärkningen kan genomföras på olika sätt, t.ex. genom garantier. Dessa står oftast det överlåtande institutet för. För att bedöma specialföretaget eller värdepapperens kreditvärdighet och de legala förutsättningarna för värdepapperiseringstransaktionen är vanligen ett kreditvärderingsföretag involverat i transaktionen. De värdepapper som specialföretaget ger ut kan därmed åsättas en kreditbedömning.

Värdepapperisering enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv

Rent tekniskt är värdepapperisering en betydligt mer komplicerad process än den som beskrivits i det föregående. I 2006 års kreditinstitutsdirektiv definieras värdepapperisering som en transaktion eller ett program varigenom den kreditrisk som är förenad med en exponering eller en grupp exponeringar delas upp i trancher²² och som har följande egenskaper.

- a) Betalningarna inom ramen för transaktionen eller programmet är beroende av utvecklingen av exponeringen eller gruppen av exponeringar.
- b) Prioriteringen av trancherna avgör hur förluster fördelas under den tid transaktionen eller programmet pågår.

Värdepapperisering kan konstrueras på olika sätt. I 2006 års kreditinstitutsdirektiv nämns två typer av värdepapperisering; traditionell och syntetisk värdepapperisering.

Med *traditionell värdepapperisering* avses värdepapperisering vid vilken de exponeringar som värdepapperiseras överförs ekonomiskt till ett specialföretag för värdepapperisering som utfärdar värdepapper. Detta

²² Genom avtal fastställt segment av den kreditrisk som är förenad med en eller flera exponeringar, varvid en position i segmentet medför en större eller mindre risk för kreditförlust än en position på samma belopp i varje annat sådant segment, utan beaktande av kreditriskkydd som ges av tredje man direkt till innehavarna av positioner i segmentet eller i andra segment.

skall ske genom att ägandet av de värdepapperiserade tillgångarna överförs från det institut som är originator eller genom ett sekundärt deltagande. I bägge fallen medför de utfärdade värdepapperen inga betalningsförpliktelser för det institut som är originator.

Med *syntetisk värdepapperisering* avses värdepapperisering vid vilken uppdelningen på trancher görs genom kreditderivat eller garantier, medan gruppen av exponeringar inte avlägsnas från balansräkningen för det institut som är originator.

Med *originator* avses enligt artikel 4.41 i 2006 års direktiv endera av följande:

a. en enhet som själv eller via anknutna enheter, direkt eller indirekt var part i det ursprungliga avtal som gav upphov till de förpliktelser eller potentiella förpliktelser för gäldenären eller den potentielle gäldenären som ligger till grund för den exponering som värdepapperiserats,

b. en enhet som förvärvar tredje mans exponeringar, tar upp dem i sin balansräkning och därefter värdepapperiserar dem.

I 2006 års kreditinstitutsdirektiv används även begreppet *medverkande institut*. Härmed avses enligt artikel 4.42 ett kreditinstitut annat än det kreditinstitut som är originator som upprättar och förvaltar ett tillgångsbaserat certifikatprogram eller någon annan värdepapperisering som förvärvar exponeringar från tredje man.

Med *specialföretag* avses enligt artikel 4.43 i samma direktiv ett aktiebolag eller annan juridisk person, annan än ett kreditinstitut, som inrättats för att genomföra en eller flera värdepapperiseringstransaktioner, vars verksamheter inte går utöver vad som krävs för att genomföra denna uppgift, vars struktur är utformad för att särskilja specialföretagets förpliktelser från de förpliktelser det kreditinstitut som är originator har, och där de personer som har vinstintresse i företaget har obegränsad rätt att pantsätta eller omsätta dessa intressen.

I direktivet används också begreppen ”en position i värdepapperisering” och ”en värdepapperiserad exponering”. En *position i värdepapperisering* är enligt direktivet en exponering mot en värdepapperisering (artikel 4.40). Som exempel på en position i värdepapperisering kan nämnas innehav av värdepapper emitterade av specialföretaget, kreditförstärkning²³, likviditetsfaciliteter²⁴, vissa swappar och derivatinstrument. En *värdepapperiserad exponering* är en exponering som värdepapperiserats, dvs. en tillgång eller ett åtagande som är underliggande.

²³ Ett avtalsmässigt arrangemang, genom vilket kreditkvaliteten hos en position i en värdepapperisering förbättras i förhållande till om ingen förstärkning hade tillhandahållits, däribland även den förstärkning som ges genom lägre prioriterade trancher i värdepapperiseringen, och andra slag av kreditriskskydd (artikel 4.43 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv).

²⁴ Avtal om att tillhandahålla finansiering för att säkerställa att betalningsströmmarna når investerarna i rätt tid (bilaga IX, del 1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv).

12.2 Beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för värdepapperisering

Regeringens förslag: Värdepapperisering definieras som en transaktion eller ett program varigenom den kreditrisk som är förenad med en exponering eller en grupp exponeringar delas upp i trancher, och som har följande egenskaper.

– Betalningarna inom ramen för transaktionen eller programmet är beroende av utvecklingen av exponeringen eller gruppen av exponeringar.

– Prioriteringen av trancherna avgör hur förluster fördelas under den tid transaktionen eller programmet pågår.

Vid beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker skall ett institut även beräkna ett kapitalkrav för exponeringar som institutet har värdepapperiserat, om det inte i samband med värdepapperiseringen har överfört en betydande kreditrisk till tredje man.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag men innehåller inte någon definition av värdepapperisering.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att lagen bör innehålla en definition av termen ”värdepapperisering”. *Riksbanken* anser att begreppet ”betydande del” bör definieras på ett kvalitativt och strikt sätt.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: När ett institut beräknar kapitalkravet för kreditrisker, skall det enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv beräkna ett sammanlagt riskvägt exponeringsbelopp antingen enligt schablonmetoden eller internmetoden. Enligt båda dessa metoder skall institutet dela in sina exponeringar i olika exponeringsklasser. En av exponeringsklasserna är ”positioner i värdepapperisering” (artiklarna 79 m och 80 f). De riskvägda exponeringsbeloppen för värdepapperiserade exponeringar och för positioner i värdepapperisering skall beräknas enligt reglerna i underavsnitt 4, dvs. artiklarna 94–101 (jfr artiklarna 80.5 och 87.10). Nedan följer en översiktlig beskrivning av dessa regler.

Att reglerna i 2006 års kreditinstitutsdirektiv gäller även för värdepappersföretag framgår av artikel 20 i 2006 års kapitalkravsdirektiv.

Hur beräknar originatorn det riskvägda exponeringsbeloppet vid värdepapperisering?

Enligt artikel 95.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv får ett kreditinstitut som är originator och som i samband med en värdepapperisering har överfört en betydande (väsentlig) kreditrisk

a. *vid traditionell värdepapperisering:* från beräkningen av riskvägd exponeringsbelopp och, i tillämpliga fall, förväntade förlustbelopp undanta de exponeringar som det har värdepapperiserat, och

b. *vid syntetisk värdepapperisering:* beräkna riskvägda exponeringsbelopp och, i tillämpliga fall, förväntade förlustbelopp för de värdepapperiserade exponeringarna i enlighet med del 2 i bilaga IX.

I del 2 i bilaga IX framgår vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att en betydande kreditrisk skall anses överförd vid *traditionell värdepapperisering*. Dit hör bl.a. följande.

– Transaktionens ekonomiska innebörd framgår av värdepapperiseringens dokumentation.

– Det kreditinstitut som är originator och dess fordringsägare skall inte kunna förfoga över de värdepapperiserade exponeringarna, till exempel vid konkurs och rekonstruktion. Detta skall styrkas genom ett utlåtande från en kvalificerad juridisk rådgivare.

– De emitterade värdepapperen medför inte någon betalningsförpliktelse för det kreditinstitut som är originator.

– Förvärvaren är ett specialföretag för värdepapperisering.

– Det kreditinstitut som är originator behåller inte faktisk eller indirekt kontroll över de överförda exponeringarna.

För en betydande kreditrisk skall anses överförd vid *syntetisk värdepapperisering*, är det viktigt att

– Transaktionens ekonomiska innebörd framgår av värdepapperiseringens dokumentation.

– Det kreditriskskydd genom vilket kreditrisken överförs uppfyller kraven på godtagbarhet och övriga krav enligt reglerna om kreditriskskydd. Specialföretag skall i detta avseende inte erkännas som valbara tillhandahållare av obetalt skydd.

– De instrument som används för att överföra kreditrisk får inte innehålla vissa bestämmelser eller villkor. Vidare skall ett utlåtande ha inhämtats från en kvalificerad juridisk rådgivare som bekräftar att kreditriskskyddet kan hävdas inom alla relevanta territorier.

När ett kreditinstitut som är originator har överfört en betydande kreditrisk, skall det enligt artikel 95.2 beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen för de eventuella positioner som det innehar i värdepapperiseringen.

Om det kreditinstitut som är originator inte överför någon betydande kreditrisk, behöver det enligt artikel 95.3 inte beräkna riskvägda exponeringsbelopp för de eventuella positioner det innehar i värdepapperiseringen i fråga.

Metoder för beräkning av riskvägda exponeringsbelopp enligt reglerna för värdepapperisering

2006 års kreditinstitutsdirektiv anger vilka metoder som kreditinstituten skall använda för att beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen. Hur de riskvägda beloppen skall beräknas beror på om kreditinstitutet använder schablonmetoden eller internmetoden. För kreditinstitut som använder schablonmetoden för den exponeringsklass som de värdepapperiserade exponeringarna är hänförliga till, skall kreditinstituten beräkna det riskvägda exponeringsbeloppet i enlighet med punkterna 6–36 i del 4 i bilaga IX. I samtliga andra fall skall kreditinstituten beräkna det riskvägda exponeringsbeloppet i enlighet med punkterna 37–76 i del 4 i bilaga IX. Hur det riskvägda exponeringsbeloppen skall beräknas inom ramen för respektive metod beror också på om innehavaren av positionerna är originator, ett medverkande kreditinstitut eller ett annat kreditinstitut. Som framgår av artikel 100 i 2006 års kreditinstituts-

direktiv har det även betydelse vilken typ av exponering värdepapperiseringen avser.

Ett institut som använder *schablonmetoden* skall beräkna det riskvägda exponeringsbeloppet genom att multiplicera exponeringsvärdet med en riskvikt som baserar sig på kreditvärderingar utfärdade av externa kreditvärderingsföretag. Dessa kreditvärderingar delas av de behöriga myndigheterna in i kreditkvalitetssteg som motsvarar en viss riskvikt. Antalet kreditkvalitetssteg och de riskvikter som åsätts dem skiljer sig dock från vad som annars gäller för ett institut som tillämpar schablonmetoden för kreditrisker. För en position som inte har någon kreditvärdering skall som huvudregel en riskvikt om 1 250 procent tillämpas (se punkten 10 i del 4 i bilaga IX). Kapitalkravet i ett sådant fall är mycket högt och uppgår till positionens belopp. Som framgår av avsnitt 8.2.3 får ett institut i stället för att ge exponeringen riskvikten 1 250 procent dra av den från kapitalbasen. Av avsnitt 9.1 framgår att ett institut inte behöver beräkna något kapitalkrav för exponeringar som dragits av från kapitalbasen.

Ett institut som har tillstånd att använda *internmetoden* skall enligt punkterna 37–76 i del 4 i bilaga IX använda:

- externratingmetoden för positioner med rating eller med härledd rating,
- den formelbaserade metoden för positioner utan rating om inte internmetoden är tillåten, och
- internmetoden för vissa speciellt angivna värdepapperiseringar.

Externratingmetoden är ganska lik den metod som skall användas för exponeringar enligt schablonmetoden. Enligt externratingmetoden finns det emellertid fler kreditkvalitetssteg och riskvikterna beror på positionernas kvalitet. Positionerna med bättre kvalitet får en lägre riskvikt jämfört med de med en sämre kvalitet. Riskvikterna beror också på antalet exponeringar som värdepapperiseras. Om antalet exponeringar som värdepapperiseras är färre än sex blir riskvikten för positionen högre än när de är fler. Antalet exponeringar som värdepapperiseras beräknas på ett särskilt sätt enligt vad som föreskrivs i punkten 49. Till skillnad från externratingmetoden är de två andra metoderna – den formelbaserade metoden och internmetoden – mer lik internmetoden för kreditrisker (se avsnitt 10.3.1). Enligt den formelbaserade metoden bestäms riskvikterna av en matematisk formel som tar hänsyn till de olika riskfaktorerna. Enligt internmetoden för positioner i vissa speciellt angivna värdepapperiseringar får ett kreditinstitut ge en position utan rating en bedömd rating. Metoden får bara användas om kreditinstitutet har fått ett godkännande från de behöriga myndigheterna. Godkännandet får ges om kreditinstitutet uppfyller villkoren i punkten 42 e i bilagan. Ett sådant villkor är att kreditinstitutets metod skall innefatta kreditbetyg som skall motsvara de valbara ratinginstitutens kreditbetyg. Detta skall dokumenteras tydligt och klart.

Skälen för regeringens förslag: Även om det inte sägs uttryckligen i direktivet skall såväl originatorn, medverkande institut och andra institut som har positioner i värdepapperiseringar beräkna ett särskilt kapitalkrav för sådana positioner. För originatorn gäller dock särskilda regler.

Vid traditionell värdepapperisering får ett institut som är originator undanta de exponeringar som det har värdepapperiserat från beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker, om det i samband med värdepapperiseringen har överfört en betydande kreditrisk till tredje man. När så är fallet skall institutet beräkna ett riskvägt exponeringsbelopp för de eventuella positioner det har i värdepapperiseringen i fråga. Om institutet inte har överfört en betydande kreditrisk till tredje man, skall institutet beräkna ett kapitalkrav för exponeringarna som om ingen värdepapperisering ägt rum. I det fallet behöver institutet alltså inte beräkna något kapitalkrav för eventuella positioner i värdepapperiseringen.

Vid traditionell värdepapperisering avförs lånen från originatorns balansräkning. Med den terminologi som används i den nya kapitaltäckningslagen (och i kreditinstitutsdirektivet) finns det när en tillgång överläts till ett specialföretag inte någon exponering (dvs. post som redovisas som tillgång i balansräkningen eller åtagande utanför balansräkningen) som skall kapitaltäckas. I den nya kapitaltäckningslagen bör det därför införas en bestämmelse av vilken det framgår att ett institut som *inte* har överfört en betydande kreditrisk till tredje man skall beräkna ett kapitalkrav för exponeringar som institutet värdepapperiserat.

Vid syntetisk värdepapperisering skall ett institut som är originator beräkna ett särskilt kapitalkrav för tillgångarna om en betydande kreditrisk överförs till tredje man. Om inte en betydande kreditrisk har överförts, skall institutet beräkna ett kapitalkrav på samma sätt som om ingen värdepapperisering har skett. Eftersom tillgångarna vid syntetisk värdepapperisering kommer att finnas kvar i balansräkningen behövs det emellertid inte införas någon särskild bestämmelse för att klargöra det sistnämnda.

Riksbanken anser att begreppet ”betydande” bör definieras på ett kvalitativt och strikt sätt. Det är visserligen viktigt att begrepp som används i lag är tydligt definierade. Som framgår av beskrivningen ovan, är begreppet ”betydande” mångfacetterat. För att en betydande kreditrisk skall anses överförd skall ett antal tekniska krav vara uppfyllda. Kraven skiljs också åt mellan traditionell och syntetisk värdepapperisering. Enligt vår mening är det därför lämpligare att i förarbeten redovisa begreppets innebörd och kombinera denna beskrivning med en föreskriftsrätt i frågan för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Liksom *Finansinspektionen* anser vi att begreppet värdepapperisering bör definieras i lag. Eftersom det redan finns en definition i direktivet, bör den tas in i lag. Det bör därmed framgå av lag att med värdepapperisering avses en transaktion eller ett program varigenom den kreditrisk som är förenad med en exponering eller en grupp exponeringar delas upp i trancher, och som har följande egenskaper:

- Betalningarna inom ramen för transaktionen eller programmet är beroende av utvecklingen av exponeringen eller gruppen av exponeringar,

- Prioriteringen av trancherna avgör hur förluster fördelas under den tid transaktionen eller programmet pågår.

Enligt direktivet skall instituten tillämpa särskilda regler för beräkningen av de riskvägda exponeringsbeloppen för värdepapperisering som skiljer sig från dem som gäller för de övriga exponeringsklasserna.

Som har nämnts i det föregående kommer den nya lagen inte att innehålla några bestämmelser som anger några exponeringsklasser eller riskvikter. I stället överlämnas till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur de riskvägda exponeringsbeloppen skall beräknas.

Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv styrs de beräkningsmetoder som skall användas för positioner i värdepapperiseringar av vilken metod, schablonmetoden eller internmetoden, som instituten använder för exponeringsklassen i fråga. De institut som tillämpar schablonmetoden skall använda sig av en metod som liksom schablonmetoden bygger på externa kreditvärderingar. Ett institut som har tillstånd att använda internmetoden för exponeringsklasserna i fråga skall i stället använda en externratingmetod, en formelbaserad metod eller en internbedömningsmetod. Dessa beräkningsmetoder skiljer sig från de metoder som normalt används enligt internmetoden. Även inom ramen för internmetoden används dock vissa schablonmetoder, se t.ex. artikel 87.5 om specialutlåning och artikel 87.11 om exponeringar mot fondföretag. Man kan alltså tala om en schablonmetod för värdepapperisering och en internmetod för värdepapperisering. Schablonmetoden skall användas för värdepapperiserade exponeringar och positioner i värdepapperiseringar som kan hänföras till en exponeringsklass för vilken instituten tillämpar schablonmetoden medan internmetoden skall användas i övriga fall. Det behövs dock inte någon särskild bestämmelse om detta i den nya kapitaltäckningslagen. Som har föreslagits i avsnitten 10.2.1 och 10.3.1 skall regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur institut som använder schablonmetoden och internmetoden skall beräkna de riskvägda exponeringarna. Med stöd av dessa bestämmelser är det möjligt att föreskriva hur ett institut som använder någon av dessa metoder för hela eller delar av verksamheten skall beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen för positioner i värdepapperiseringar och värdepapperiserade exponeringar.

12.3 Godkännande av kreditvärderingsföretag m.m.

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall godkänna att en kreditvärdering som har utfärdats av ett kreditvärderingsföretag får användas för att bestämma riskvikter för värdepapperisering, om de krav för användning av kreditvärderingar för bestämning av riskvikter som har uppställts för övriga exponeringsklasser enligt schablonmetoden är uppfyllda (se avsnitt 10.2.2.2).

Promemorians förslag: Överrensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv får en kreditvärdering som utförts av ett ratinginstitut (kreditvärderingsföretag) användas för att fastställa

riskvikten för en position i värdepapperisering. Det förutsätter enligt artikel 97.1 att ratinginstitutet av de behöriga myndigheterna har förklarats vara ett valbart ratinginstitut. Ett ratinginstitut får enligt artikel 97.2 i samma direktiv förklaras valbart om de uppfyller kraven i artikel 81 – dvs. de krav som gäller för att ett ratinginstitut skall förklaras valbart enligt schablonmetoden (avsnitt 10.2.2.2) – och om det har visat prov på förmåga inom området för värdepapperisering, vilket kan styrkas genom en stark ställning på marknaden. För att en kreditvärdering som utförts av ett valbart ratinginstitut skall kunna användas i detta sammanhang skall den enligt artikel 97.5 dessutom uppfylla de principer för trovärdighet och öppenhet som finns i del 3 i bilaga IX.

Om ett ratinginstitut har förklarats valbart av de behöriga myndigheterna i en medlemsstat, får de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater enligt artikel 97.3 också förklara institutet valbart utan att genomföra något eget bedömningsförfarande. De behöriga myndigheterna skall enligt artikel 97.4 offentliggöra en förteckning över valbara ratinginstitut och en förklaring av förfarandet för erkännande.

Enligt artikel 98.1 i kreditinstitutsdirektivet skall de behöriga myndigheterna för tillämpningen av riskvikter på positioner inom värdepapperisering avgöra vilken av de kreditkvalitetsnivåer som anges i bilaga IX i samma direktiv som ett valbart ratinginstituts olika kreditbetyg skall anses motsvara. Dessa avgöranden skall vara objektiva och konsekventa. När de behöriga myndigheterna i en medlemsstat har delat in kreditbetygen i kreditkvalitetsnivåer får enligt artikel 98.2 de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater erkänna detta avgörande utan att genomföra något eget förfarande för ett avgörande i frågan.

Enligt artikel 99 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall användningen av ratinginstitutens kreditvärderingar för beräkning av ett kreditinstituts riskvägda exponeringsbelopp enligt artikel 96 i samma direktiv ske konsekvent och i enlighet med del 3 i bilaga IX. Kreditvärderingar får inte användas selektivt.

Att de regler som beskrivits ovan även gäller för värdepappersföretag framgår av artikel 20 i 2006 års kapitalkravsdirektiv.

Skälen för regeringens förslag: I 2006 års kreditinstitutsdirektiv föreskrivs det att ett kreditvärderingsföretag skall uppfylla vissa krav för att bli valbart. Ett valbart kreditvärderingsföretags riskvikter får användas för bestämning av riskvikter i samband med värdepapperisering. De krav som ställs upp för att ett institut skall förklaras valbart är huvudsakligen desamma som de krav som ställs för att ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar skall få användas av ett institut som använder schablonmetoden, avsnitt 10.2.2.2. Enligt den bestämmelse som föreslås där skall Finansinspektionen besluta att godkänna att ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar får användas av institut till att bestämma riskvikter om

1. kreditvärderingsföretagens värderingsmetod är objektiv, oberoende och genomlysbar,
2. kreditvärderingarna ses över löpande, och
3. kreditvärderingarna uppfattas som trovärdiga och är tillgängliga.

Av bestämmelsen framgår vidare att om ett kreditvärderingsföretag har godkänts av en behörig myndighet i ett annat EES-land får Finansinspektionen besluta att godkänna att instituten använder dess

kreditvärderingar utan att göra någon egen bedömning av om de nyss nämnda kraven är uppfyllda.

Även de övriga reglerna i artiklarna 97–99 om behandling av kreditvärderingsföretag som har förklarats valbara i andra EES-länder, godkännande av dessa, förteckning över valbara kreditvärderingsföretag samt inplacering och användning av kreditvärderingar har sina direkta motsvarigheter vad beträffar schablonmetoden. Samma bestämmelser som enligt avsnitt 10.2.2.2–10.2.2.4 föreslås i den nya kapitaltäckningslagen för att kreditvärderingarna skall få användas för riskviktnings enligt schablonmetoden bör således tillämpas för att kreditvärderingar skall få användas för att bestämma riskvikten för värdepapperisering. Med stöd av de föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela om vilka närmare krav kreditvärderingsföretagen skall uppfylla finns det emellertid utrymme att föreskriva olika regler beroende på i vilket syfte kreditvärderingarna skall användas.

Det bör särskilt noteras att det för att kreditvärderingarna skall få användas för värdepapperiseringsändamål ställs upp ett krav som inte gäller för att kreditvärderingarna skall få användas för övriga exponeringsklasser enligt schablonmetoden. Enligt detta krav skall de behöriga myndigheterna ha övertygat sig om att kreditvärderingsföretaget har visat prov på förmåga inom området för värdepapperisering, vilket kan styrkas genom en stark ställning på marknaden. Att visa förmåga inom värdepapperiseringsområdet genom en stark ställning på marknaden kan anses rymmas in under de generella kraven på trovärdighet och tillförlitlighet. Om ett kreditvärderingsföretag inte har visat prov på sin förmåga inom värdepapperiseringsområde, kan det inte rimligen förväntas att uppfylla de generella kraven på trovärdighet och tillförlitlighet. Därmed bedöms det inte nödvändigt att ta in någon uttrycklig bestämmelse som inrymmer detta krav i den nya kapitaltäckningslagen.

12.4 Kreditriskreducering

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om kreditriskskydd som tillämpas vid bestämning av riskvikter enligt schablonmetoden och den grundläggande internmetoden skall tillämpas även vid bestämning av riskvikter för värdepapperisering (se avsnitt 11).

Promemorians bedömning: Överrensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Av artikel 96.3 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår att om en position i värdepapperisering omfattas av kreditriskskydd, förbetalt eller ej, får den riskvikt som skall åsättas positionen ändras i enlighet med de reglerna om kreditriskreducering i artiklarna 90–93 (se avsnitt 11), jämförda med bilaga IX i samma direktiv.

Att de reglerna gäller även för värdepappersföretag framgår av artikel 20 i 2006 års kapitalkravsdirektiv.

Skälen för regeringens bedömning: Av avsnitt 11 framgår att det är viktigt att kreditriskreducering tillåts i den svenska lagstiftningen. Av samma skäl bör kreditriskreduceringen även tillåtas i samband med värdepapperisering. Således bör reglerna i direktivet om kreditriskreducering vid bestämning av riskvikter tillämpas även vid bestämning av riskvikter för värdepapperisering. Bestämmelserna om kreditriskreducering som har föreslagits i avsnitt 11 bör därför tillämpas även vid bestämning av riskvikter för värdepapperisering.

12.5 Stöd utöver avtalsmässiga förpliktelser

Regeringens förslag: Vid beräkningen av kapitalkravet skall ett institut beräkna ett kapitalkrav för exponeringar som institutet värdepapperiserat, om det har gett stöd till värdepapperiseringen utöver sina avtalsmässiga förpliktelser. Om ett institut medverkar vid en värdepapperisering skall det, om det har gett stöd till värdepapperiseringen utöver sina avtalsmässiga förpliktelser, beräkna ett kapitalkrav för exponeringarna.

Ett institut som skall beräkna ett sådant kapitalkrav skall offentliggöra att det har tillhandahållit stöd utöver avtalsbestämmelserna och följderna av detta för dess kapitalkrav.

Promemorians förslag: Överrensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Enligt artikel 101 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall ett kreditinstitut som är originator eller medverkande kreditinstitut inte i syfte att minska möjliga eller faktiska förluster för investerare, ge stöd till värdepapperiseringen utöver sina avtalsmässiga förpliktelser. Om kreditinstitutet bryter mot detta krav, skall den behöriga myndigheten kräva att det minst beräknar ett kapitalkrav för de värdepapperiserade exponeringarna som om ingen värdepapperisering skett. Kreditinstitutet skall offentligt tillkännage att det har tillhandahållit stöd utöver avtalsbestämmelserna och följderna av detta för dess lagstadgade kapitalkrav.

Att dessa regler gäller även för värdepappersföretag framgår av artikel 20 i 2006 års kapitalkravsdirektiv.

Skälen för regeringens förslag: Om ett institut i syfte att minska möjliga eller faktiska förluster för investerare ger stöd för en värdepapperisering som går utöver institutets avtalsmässiga förpliktelser kan institutet få bära större risker än vad som direkt framgår av avtalet. I en sådan situation bör, som framgår av direktivet, det institut som värdepapperiserat sina exponeringar och, i förekommande fall, det institut som medverkar i värdepapperiseringen beräkna de riskvägda beloppen för de värdepapperiserade exponeringarna som om ingen värdepapperisering hade skett. På så sätt säkerställs att de risker som finns beaktas vid beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker.

Ett institut som skall beräkna ett kapitalkrav enligt ovan skall offentliggöra att det har tillhandahållit stöd utöver avtalsbestämmelserna och följderna av detta för dess kapitalkrav.

13 Beräkningen av kapitalkravet för marknadsrisk

Kapitalkrav för marknadsrisk infördes i EG-rätten genom 1993 års kapitalkravsdirektiv. I det direktivet föreskrivs hur kapitalkravet för marknadsrisk skall beräknas. Dess regler har införlivats med svensk rätt genom en kombination av bestämmelser i kapitaltäckningslagen och föreskrifter meddelade av Finansinspektionen.

I 2006 års kapitalkravsdirektiv görs ett antal mindre ändringar i befintliga regler samtidigt som det införs en del kompletterande regler i de delar som har betraktats som ofullständiga. Den övergripande strukturen ligger emellertid fast. Bestämmelserna i direktivet följer i hög grad Baselkommitténs rekommendationer. De ändringar som har gjorts i direktivet har i huvudsak föranletts av motsvarande ändringar i Baselöverenskommelsen.

13.1 Beräkning av kapitalkrav för marknadsrisk

Regeringens förslag: Ett institut skall beräkna kapitalkravet för i marknadsrisk ingående motpartsrisk enligt någon av de metoder som används för att beräkna kapitalkravet för kreditrisk (schablonmetoden eller internmetoden). För övriga marknadsrisk (positionsrisk, avvecklingsrisk, valutakursrisk och råvarurisk) beräknas kapitalkravet enligt olika schablonmetoder.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om hur kapitalkravet för marknadsrisk skall beräknas.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag, men bestämmelserna har getts en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att lagtexten bör ändras så att det framgår att det är olika schablonmetoder som skall användas för beräkning av kapitalkravet beroende på vilken typ av marknadsrisk som avses.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 18 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall institut (dvs. både kreditinstitut och värdepappersföretag) ha en kapitalbas som alltid uppgår till eller överstiger summan av kapitalkraven för positionsrisk, avvecklings- och motpartsrisk som ingår i handelslagret samt valutakurs- och råvarurisk för hela verksamheten. Kapitalkravet skall beräknas i enlighet med de metoder och alternativ som anges i artiklarna 28–32 (övervakning och kontroll av stora exponeringar) samt direktivets bilagor I–IV (beräkning av kapitalkravet för positionsrisk och aktiekursrisk, avvecklings- och motpartsrisk, valutakursrisk samt råvarurisk) samt bilaga V (beräkning av kapitalkravet för vissa marknadsrisk enligt egna modeller).

Positionsrisker

Specifik och generell risk

Positionsrisk är ett samlingsbegrepp för ränte- och aktiekursrisker. Dessa risker delas upp i två komponenter vid beräkningen av kapitalkravet. Den ena komponenten är den specifika riskdelen och den andra komponenten är den generella riskdelen. Med *specifik risk* avses prisförändringar som beror på omständigheter hänförliga till den som utfärdat instrumentet (emittenten) eller, i fråga om ett derivatinstrument, den som utfärdat det underliggande instrumentet. Den *generella risken* avser den risk som inte är kopplad till omständigheter som kan härledas till emittenten av ett enskilt finansiellt instrument. Den generella risken avser risken för prisförändringar som när det gäller ett räntebärande instrument eller räntederivat beror på en ändrad räntenivå, och när det gäller en aktie eller ett aktiederivat en allmän rörelse på aktiemarknaden.

Nettningsregler

Ett institut kan utnyttja olika tekniker för att reducera risker i verksamheten. När det gäller sådan verksamhet som räknas till handelslagret är en vanlig teknik för riskreducering att inta s.k. *långa* respektive *korta* positioner i instrument av samma slag.

Med en *lång position* avses en position vars värde ökar när instrumentets eller det underliggande instrumentets värde ökar. Ett innehav av en aktie eller en obligation är en lång position. Ett innehav av en köpoption eller en utfärdad säljoption är också en lång position, eftersom värdet av positionen ökar när värdet på det underliggande instrumentet ökar.

En *kort position* har de motsatta egenskaperna, dvs. positionens värde ökar när instrumentets eller det underliggande instrumentets värde minskar. Ett innehav av en säljoption eller en utfärdad köpoption är exempel på korta positioner. Ytterligare exempel på en kort position är s.k. blankning. Blankning innebär att värdepapper lånas och säljs på marknaden i förhoppning om att värdepapper av samma slag i framtiden skall kunna köpas till ett lägre pris och återbetalas till långgivaren.

Ett instituts nettoposition utgörs av skillnaden mellan de långa och de korta positionerna. Något förenklat kan konstateras att ett institut som innehar en lika stor lång som kort position i samma instrument, dvs. en nettoposition som uppgår till noll, har eliminerat den risk som den korta och långa positionen har var för sig. Förändringar i marknadsvärdet på positionerna kommer inte att påverka institutets resultat i detta fall.

Vid beräkningen av kapitalkravet för positionsrisker får instituten tillgodogöra sig denna typ av riskreducering genom att beräkna kapitalkravet på nettovärdet av de långa och korta positioner som tagits i finansiella instrument av samma slag.

Enligt kapitalkravsdirektivet utgör överskottet av ett instituts långa positioner i förhållande till dess korta positioner i samma aktie, skuldinstrument och konvertibla värdepapper och identiska finansiella terminer, optioner, köpoptioner och täckta köpoptioner institutets nettopositioner i vart och ett av de olika instrumenten.

Alla nettopositioner, oavsett om de är positiva eller negativa, skall dagligen räknas om till institutets rapportvaluta till rådande dagskurs innan de sammanräknas. Med rapportvalutan avses i kapitaltäckningssammanhanget vanligtvis den valuta i vilken institutet enligt reglerna lämnar sina uppgifter om sin kapitaltäckning.

För vissa instrument anges i direktivet närmare bestämmelser hur beräkning av nettopositioner skall göras. I denna del tillkommer i 2006 års kapitalkravsdirektiv särskilda regler som avser nettning av kreditderivatinstrument.

Ränterisker

Kreditinstitut och värdepappersbolag är i sin dagliga verksamhet kontinuerligt exponerade för ränterisker. En förändring i det allmänna ränteläget påverkar värdet av räntebärande finansiella instrument. När exempelvis marknadsräntan stiger drabbas räntebärande finansiella instrument av prisfall. Detta kan medföra ökade kostnader för företagen eftersom ränteändringarna inte omedelbart kan genomföras för företagets alla intäkts- och skuldräntor samtidigt på grund av olika långa räntebindningstider. Detta i sin tur kommer att påverka företagets intjäningsförmåga och redovisade resultat. Räntebärande finansiella instruments priskänslighet för ränteförändringar är också beroende av instrumentets återstående löptid; ju längre återstående löptid desto större är instrumentets priskänslighet för ränteförändringar. Kapitalkravet för ränterisker syftar till att säkerställa att företagen har betryggande eget kapital för att kunna absorbera eventuell förlust till följd av räntevariationer.

Kapitalkraven för den specifika och generella risken för ränteinstrument skall beräknas på institutets nettoposition i varje enskild valuta.

Kapitalkravet för den specifika risken räknas sedan fram genom att varje nettoposition delas in i riskklasser som baseras på emittentens kreditvärdighet eller intern/extern kreditvärdering samt instrumentets återstående löptid. Nettopositionen multipliceras sedan med en riskvikt på mellan 0 och 12 procent beroende på vilken riskklass positionen tillhör. Institutet skall därefter addera samtliga framräknade värden. Summan utgör kapitalkravet för den specifika risken.

I fråga om kapitalkravet för den *specifika ränterisken* finns ett par nyheter i 2006 års kapitalkravsdirektiv. För det första skall indelningen i riskklasser ske efter delvis nya grunder (punkterna 14 och 15 i bilaga I). För det andra skall de behöriga myndigheterna kräva att instituten tillämpar den maximala riskvikten på sådana instrument som innebär en särskild risk på grund av emittentens otillräckliga solvens eller likviditet. Enligt artikel 19 i kapitalkravsdirektivet får vidare medlemsstaterna tillåta att noll procents riskvikt tillämpas för vissa ränteinstrument vid beräkning av den specifika risken för räntebärande instrument, vilket bl.a. innefattar instrument emitterade av nationella regeringar, centralbanker, internationella organisationer, multilaterala utvecklingsbanker, medlemsstaters delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter. En förutsättning för att noll procents vikt skall kunna

tillämpas är att värdepapperen är uttryckta och refinansierade i nationell valuta.

Beräkningen av kapitalkravet för den *generella risken* får ske enligt någon av två metoder. Institutet får alltid använda en metod som baseras på instrumentens löptid, den s.k. löptidsgrundade metoden. Om den behöriga myndigheten ger tillstånd till det, får institutet i stället använda en metod som baseras på instrumentens duration, den s.k. durationsgrundade metoden. Ett sådant tillstånd kan medges antingen generellt för samtliga institut eller enskilt för varje institut. En förutsättning för att tillstånd får ges är att institutet konsekvent tillämpar metoden, dvs. genomgående för samtliga ränteanknutna finansiella instrument.

Den löptidsgrundade metoden kan något förenklat beskrivas på följande sätt. Institutets nettopositioner i räntebärande finansiella instrument grupperas efter den återstående löptiden och instrumentens kupongränta. Utifrån denna gruppering viktas sedan varje position med ett tal som är avsett att reflektera instrumentets priskänslighet för ränteförändringar. Ju längre instrumentets återstående löptid är, ju högre är dess priskänslighet, och därmed också vikttalet.

Det totala kapitalkravet för den generella risken beräknas sedan som summan av de belopp som framräknas efter att de viktade positionerna har matchats inom och mellan de grupper de tillhör.

Den durationsgrundade metoden syftar till att på ett mer precist sätt beakta positionernas priskänslighet för ränteförändringar. För detta ändamål skall institutet beräkna s.k. modifierad duration för varje ränteinstrument. Den modifierade durationen uttrycker effekten av en ränteförändring på ränteinstrumentets pris, dvs. ränteinstrumentets priskänslighet för ränteförändringar.

Institutets nettopositioner i räntebärande finansiella instrument grupperas med utgångspunkt i de framräknade durationsmått och viktas därefter med ett tal som reflekterar förväntade ränteförändringar för varje durationsgrupp. Kapitalkravet blir också här summan av de belopp som framräknas efter det att positionerna har matchats inom och mellan de grupper de tillskrivits.

Aktiekursrisker

Syftet med kapitalkrav för aktiekursrisker är att säkerställa att företagen har tillräckligt med kapital för täcka de förluster som kan uppstå till följd av aktiekursförändringar.

Vid beräkningen av kapitalkravet för aktier och aktieanknutna instrument som ingår i ett instituts handelslager skall institutet summera samtliga långa nettopositioner och samtliga korta nettopositioner i enlighet med tillämpliga nettningsregler (se ovan). Summan av de långa och de korta nettopositionerna utgör institutets totala bruttoposition. Skillnaden mellan de långa och de korta positionerna utgör institutets totala nettoposition. Kapitalkravet skall bestå av två komponenter; ett kapitalkrav för den specifika risken och ett för den generella risken.

Kapitalkravet för den specifika risken skall motsvara fyra procent av institutets bruttoposition, dvs. summan av långa och korta positioner. Direktivet ger medlemsländernas behöriga myndigheter möjlighet att medge att kapitalkravet avseende den specifika risken för aktieinnehav

skall vara två procent i stället för fyra procent om institutet uppfyller vissa krav i fråga om säkerhet, likviditet och riskspridning.

Kapitalkravet för den generella risken skall motsvara åtta procent av institutets nettoposition.

Särskilda kapitalkrav avseende ränte- och aktiekursrisk

Institut som garanterar emissioner av aktier och räntebärande finansiella instrument får, med den behöriga myndighetens tillstånd, använda en särskild metod för beräkning av kapitalkrav för innehav som är en följd av sådan verksamhet. Institutet ges möjligheter att dra av de positioner som tecknats eller garanterats av tredje man på grund av uttryckligt avtal. Därefter skall institutet minska nettopositionerna med vissa reduktionsfaktorer.

En nyhet i kapitalkravsdirektivet är att det blir möjligt att minska kapitalkravet för positioner i handelslagret som säkras genom kreditderivat. Hur stor minskningen blir beror på vilket skydd kreditderivatet ger mot risken i positionen.

En annan nyhet i kapitalkravsdirektivet avser behandlingen av positioner i företag för kollektiva investeringar (fondföretag), dvs. vad som enligt lagen (2004:46) betecknas som värdepappersfonder (svenska fonder) eller fondföretag (utländska fondföretag). Dessa positioner var enligt 1993 års kapitalkravsdirektiv (punkten 11 i bilaga I) föremål för kapitalkraven för kreditrisk enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv. I 2006 års kapitalkravsdirektiv anges i stället att om positioner i fondföretag uppfyller kraven för att räknas till handelslagret, skall dessa omfattas av kapitalkravet för positionsrisk (se även avsnitt 13.4).

Avvecklingsrisker

Med avvecklingsrisk menas den risk som är förknippad med det förhållandet att en aktör vid avvecklingen inte kan fullfölja sina förpliktelser att betala eller leverera finansiella instrument vid den överenskomna tidpunkten. Direktivet uppställer krav på kapitaltäckning för sådana avvecklingsrisker som ett institut utsätts för till följd av att en affär finansiella instrument inte avvecklas vid rätt tidpunkt.

Kapitalkrav för avvecklingsrisker skall beräknas för transaktioner i räntebärande instrument, aktier, valutor och råvaror som inte är avvecklade efter den överenskomna leveransdagen. Transaktioner omfattande repor, omvända repor samt lån eller utlåning av värdepapper och råvaror undantas från detta kapitalkrav. För de positioner som inte avvecklats i tid skall ett institut beräkna skillnaden mellan det överenskomna priset och dess aktuella marknadsvärde. Denna prisskillnad skall beaktas enbart om den är negativ, dvs. innebär en förlust för institutet.

För att beräkna kapitalkravet för avvecklingsrisken multipliceras därefter den negativa prisskillnaden med en riskfaktor som beror på hur lång tid som gått sedan transaktionen enligt överenskommelse skulle ha varit avvecklad. Riskfaktorn bestäms till mellan åtta och 75 procent om

det antal arbetsdagar som har gått efter avtalad avvecklingsdag är mellan 5 och 45 och därefter 100 procent, (se punkten 2, tabell 1, i bilaga II).

Ett institut skall också vara skyldigt att avsätta kapital för s.k. ofullständiga transaktioner. Detta omfattar dels transaktioner där betalning eller leverans har skett innan det att motparten har fullgjort sin del av transaktionen eller – i fråga om gränsöverskridande transaktioner – en eller fler dagar har passerat sedan betalning eller leverans. Även i dessa fall är kapitalkravets storlek beroende på den tid som förflutit sedan betalning eller leverans skett (enligt punkten 2, tabell 2, i bilaga II).

Om icke-avvecklade eller ofullständiga transaktioner uppstår till följd av ett systemsammanbrott i något clearing- eller avvecklingssystem, får den behöriga myndigheten upphäva kapitalkraven för avvecklingsrisk enligt ovan.

Motpartsrisiker

Med motpartsrisiker förstås sådana risker som består i att motparten i en affär kan tänkas misslyckas med sina åtaganden att betala eller leverera. En part i en värdepappersaffär riskerar att förlora de finansiella instrument eller den betalning som har överförts till motparten om denne kommer på obestånd och inte kan fullgöra sina åtaganden. Denna risk är ett resultat av att leverans och betalning av finansiella instrument inte alltid sker samtidigt.

I reglerna om kapitalkrav för motpartsrisiker i 2006 års kapitalkravsdirektiv har gjorts vissa förändringar. Dessa följer i huvudsak av de ändringar och tillägg som gjorts beträffande kapitalkravet för kreditrisker i kreditinstitutsdirektivet.

Enligt kapitalkravsdirektivet skall ett institut vara skyldigt att reservera kapital för motpartsrisiker för exponeringar i OTC- och kreditderivat, repor, omvända repor, utlåning eller lån av värdepapper och råvaror, marginallånetransaktioner baserade på värdepapper eller råvaror i handelslagret, transaktioner med lång avvecklingsperiod samt även i samband med exponeringar som uppstår vid s.k. ofullständiga transaktioner.

Kapitalkravet för motpartsrisiker skall motsvara åtta procent av det sammanlagda riskvägda exponeringsbeloppet beräknade i enlighet med bestämmelserna om beräkning av riskvägda exponeringsbelopp för kreditrisk i kreditinstitutsdirektivet (dvs. antingen enligt schablonmetoden eller internmetoden). I kapitalkravsdirektivet tillkommer dock vissa kompletterande bestämmelser avseende beräkningen av riskvägda exponeringsbelopp som enbart avser kapitalkravet för motpartsrisiker (punkterna 6–10 i bilaga II).

Valutakursrisker

I sin dagliga verksamhet utsätts instituten för risker till följd av valutakursförändringar. Risken är relaterad till de positioner som företaget tar på valutamarknaden och till innehav av räntebärande instrument och aktier nominerade i utländsk valuta. Syftet med

kapitalkrav för valutakursrisk är att se till att instituten har tillräckligt med kapital för att täcka de risker som är förknippade med företagets åtaganden på valutamarknaden.

Ett institut skall ha en kapitalbas som täcker de valutakursrisker som det är utsatt för i hela sin verksamhet i fråga om placeringar och åtaganden på valutamarknader.

Kapitalkravet för valutakursrisk skall uppgå till åtta procent av institutets totala nettoposition i valuta och guld, om denna position överstiger två procent av institutets kapitalbas. Om den totala nettopositionen understiger 2 procent av institutets kapitalbas ställs inget kapitalkrav.

Hur den totala nettopositionen beräknas framgår av bilaga III. Den enda nyheten i 2006 års kapitalkravsdirektiv är en regel som anger att vid beräkningen av nettopositioner för innehav av fondandelar i fondföretag skall de aktuella valutapositionerna för fondföretaget tas med i beräkningen. För detta ändamål får institutet förlita sig på information om positionen från tredje part. Om institutet inte känner till valutapositionen i fondföretaget, skall man utgå från att fondföretaget har valutaexponeringar upp till den högsta tillåtna gränsen.

Direktivet ger den behöriga myndigheten möjlighet att ställa lägre kapitalkrav för vissa valutor som samvarierar i högre utsträckning än andra och följaktligen kan vara mindre riskfyllda.

Råvarurisker

Kapitalkravet för råvarurisk syftar till att skapa ett skydd mot fallissemang i institut på grund av förluster vid handel med råvaror.

Kapitalkravet för råvaror och råvaruderivat skall beräknas för hela verksamheten och inte bara för handelslagret. Positioner i guld och guldderivat undantas från beräkningen av kapitalkrav för råvarurisker och beräknas i stället enligt kapitalkraven för valutakursrisker. Begreppet råvara behandlas i avsnitt 6.2.

Kapitalkravet för råvarurisker kan beräknas med hjälp av en löptidsbaserad metod, en förenklad metod eller en utvidgad löptidsbaserad metod. Samtliga metoder bygger på att kapitalkravet beräknas med hjälp av en position bestämd i en standardiserad måttenhet (t.ex. vikt eller volym) och att ett instituts långa och korta positioner (bruttopositioner) skall beräknas separat för varje slag av råvara.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av direktivet bestäms kapitalkravet för marknadsrisk av summan av kapitalkraven för positionsrisk, avvecklingsrisk, motpartsrisk, valutakursrisk och råvarurisk. En motsvarande bestämmelse bör tas in i svensk rätt (se avsnitt 9.1).

Bestämmelserna om hur kapitalkravet skall beräknas för de olika riskkategorierna som ingår i begreppet marknadsrisk, bygger på ett stort antal tekniskt komplicerade och detaljerade regler som finns i bilagorna till kapitalkravsdirektivet. Ändringarna i dessa bilagor är få jämfört med vad som gäller i dag och de ändringar som görs förändrar inte den övergripande strukturen för beräkning av kapitalkravet för marknadsrisker.

Enligt promemorians förslag skall kapitalkravet för marknadsrisker beräknas enligt schablonmetoden för marknadsrisker. *Finans-*

inspektionen betonar att det inte är fråga om att samma metod skall tillämpas för beräkning av kapitalkravet för de olika marknadsriskerna. Detta menar inspektionen, bör framgå av lagtexten. Även om avsikten med promemorians förslag inte är att samma metod skall tillämpas för alla typer av marknadsrisker delar vi inspektionens bedömning att lagen bör tydliggöras i detta avseende. Det bör således framgå av lag att det är fråga om olika schablonmetoder beroende på vilken riskkategori som avses.

Enligt promemorians förslag får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur kapitalkravet för schablonmetoden skall beräknas för varje enskild riskkategori enligt den beskrivning som ovan har lämnats av direktivet. För att undvika missförstånd bör det dock redan av lagen framgå att vid beräkningen av kapitalkravet för de motpartsrisker som ingår i marknadsrisker används samma metoder (schablonmetoden och internmetoden) som för beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker.

2006 års kapitalkravsdirektiv är ett minimidirektiv. Den nya regleringen måste alltså innehålla bestämmelser som är minst lika stränga som direktivet. Själva införlivandet kan dock ske antingen genom lag eller genom myndighetsföreskrifter. I den nuvarande kapitaltäckningslagen har det valts två olika lagstiftningstekniker för att beskriva hur kapitalkravet för de olika riskkategorierna skall beräknas. Bestämmelserna om positionsrisker, avvecklingsrisker och motpartsrisker anger tämligen detaljerat hur kapitalkravet för respektive risk beräknas. Den lagstiftningstekniken användes i samband med att 1994 års kapitaltäckningslag infördes (prop. 1994/95:50). För valutarisker och råvarurisker innehåller lagen emellertid inte några närmare bestämmelser om hur kapitalkravet skall beräknas. I stället föreskrivs att kravet skall beräknas enligt föreskrifter meddelade av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen. Denna teknik valdes i samband med senare ändringar av kapitaltäckningslagen (prop. 1999/2000:94 s. 34).

Den typ av regler som finns i bilagorna är till sin natur sådana att de lämpar sig mindre väl för att tas in i lag (jfr avsnitt 5.1). Det finns inte heller av rättsäkerhetsskäl anledning att ta in de olika metoderna i lag. Oavsett vilken lagstiftningsteknik som väljs bedöms det nämligen osannolikt att föreskriftsrätten utnyttjas till att anvisa helt andra beräkningsmetoder än de som finns i direktivet. Det är emellertid fullt möjligt att i vissa avseenden införa strängare regler än de som direktivet medger. Det skulle exempelvis kunna ske genom att någon procentsats höjs eller att en valmöjlighet i direktivet till förmån för instituten inte utnyttjas. Strängare regler än de som finns i direktivet bör dock införas bara om det är motiverat av stabilitetsskäl och med beaktande av hur det påverkar institutens effektivitet och konkurrenskraft. Samma överväganden torde ligga bakom bedömningen av om för instituten förmånliga regler skall införas (jfr t.ex. artikel 19.1 i kapitalkravsdirektivet). Det bör i detta sammanhang noteras att för valutarisker och råvarurisker har Finansinspektionen utformat sina föreskrifter i nära anslutning till direktivreglerna.

Mot denna bakgrund bedöms en lämplig lösning vara att – i likhet med vad som i dag gäller för valutarisker och råvarurisker – överlämna åt

regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att ange hur kapitalkraven för de olika riskkategorierna skall beräknas. Av sådana föreskrifter kommer det alltså exempelvis att framgå om det är möjligt att ge ränteinstrument utfärdade av stat och kommun noll procents vikt för den specifika ränterisken eller inte.

13.2 Möjligheten att beräkna kapitalkraven för positionsrisk, avvecklingsrisker och motpartsrisker med stöd av de metoder som används för kreditrisker

Regeringens förslag: Ett institut får, efter tillstånd från Finansinspektionen, i stället för att beräkna kapitalkraven för positions-, motparts- och avvecklingsrisker enligt huvudregeln, beräkna kapitalkraven för dessa risker enligt reglerna om beräkning av kapitalkrav för kreditrisker, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och fordringar hänförliga till dessa

1. normalt inte överstiger fem procent av summan av institutets totala balansomslutning och totala åtagande utanför balansräkningen,

2. normalt inte överstiger ett belopp som motsvarar 15 miljoner euro, och

3. inte vid något tillfälle överstiger sex procent av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen och inte heller överstiger ett belopp som motsvarar 20 miljoner euro.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 18.2 i 2006 års kapitalkravsdirektiv får de behöriga myndigheterna medge att ett institut beräknar kapitalkraven för sådan verksamhet som hänför sig till handelslagret enligt reglerna om kapitalkrav för kreditrisker i artikel 75 a i 2006 års kreditinstitutdirektiv i kombination med bestämmelserna om motpartsrisk i punkterna 6, 7 och 9 i bilaga II till kapitalkravsdirektivet i stället för enligt reglerna om beräkning av kapitalkrav för positionsrisk samt avvecklings- och motpartsrisk.

Ett sådant medgivande får ges om

a) omsättningen av den verksamhet som hänför sig till handelslagret normalt inte överstiger fem procent av den sammanlagda omsättningen,

b) det sammanlagda innehav som förtecknats i handelslagret normalt inte överstiger 15 miljoner euro, och

c) omsättningen av verksamhet som hänför sig till handelslagret aldrig överstiger sex procent av den sammanlagda omsättningen och det sammanlagda innehavet som förtecknats i handelslagret aldrig överstiger 20 miljoner euro.

Om ett institut överskrider någon eller båda av de gränser som gäller enligt a och b mera än under en kort tid eller någon eller båda av de gränser som gäller enligt c, skall institutet vara skyldigt att uppfylla kapitalkraven för marknadsrisker enligt kapitalkravsdirektivet i stället för

kapitalkravet för kreditrisker enligt artikel 75 a i kreditinstitutsdirektivet. Institutet skall i det fallet också underrätta den behöriga myndigheten.

Av artikel 18.3 i kapitalkravsdirektivet framgår hur beräkningen av hur stor andel av verksamheten som hänför sig till handelslagret enligt punkterna a och c skall göras. De behöriga myndigheterna får därvid beakta antingen verksamhetens sammanlagda omfattning i och utanför balansräkningen, resultaträkningen eller kapitalbasen eller en kombination av dessa mått. När verksamhetens storlek bedöms inom och utom balansräkningen värderas skuldinstrument till sitt marknadspris eller till värdet av huvudfordran, aktier till sitt marknadspris och derivatinstrument till det nominella värdet eller marknadsvärdet för det underliggande finansiella instrumentet. Långa och korta positioner skall adderas (summeras) oavsett om värdena är positiva eller negativa.

Dessa bestämmelser har inte ändrats genom 2006 års kapitalkravsdirektiv.

Skälen för regeringens förslag: För att beräkna det samlade kapitalkravet skall instituten tillämpa olika beräkningsmetoder för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. I fråga om marknadsrisker skall dessutom olika metoder tillämpas för respektive riskkategori som omfattas av marknadsriskbegreppet. Sammantaget kan konstateras att de metoder som instituten skall använda innebär ett inte oväsentligt administrativt arbete för att fastställa det sammanlagda kapitalkravet.

I 1993 års kapitalkravsdirektiv finns samma möjlighet som i artikel 18.2 i 2006 års kapitalkravsdirektiv att undanta institut med små handelslager från de metoder som enligt huvudregeln skall tillämpas för beräkning av kapitalkrav för positioner i handelslagret. Bestämmelsen i 1993 års kapitalkravsdirektiv har införlivats med svensk rätt genom 2 kap. 4 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 170 ff.).

För institut som i begränsad omfattning bedriver sådan verksamhet som räknas till handelslagret kan de administrativa kostnaderna för att etablera rutiner för att beräkna ett kapitalkrav för positionsrisk, avvecklingsrisk och motpartsrisk vara oproportionerligt stora i förhållande till dessa riskers betydelse för institutets samlade riskprofil. Det är därför rimligt att institut som underskrider vissa fastställda gränsvärden för handelslagrets storlek, efter medgivande från Finansinspektionen, får beräkna kapitalkravet för dessa marknadsrisker enligt de regler som gäller för kreditrisker. Härigenom får dessa institut tillämpa samma regler för beräkning av kapitalkravet för samtliga finansiella risker, utom valutakurs- och råvarurisk, vilket torde begränsa den administrativa bördan och därmed också kostnaderna för regelefterlevnad.

Undantaget är också viktigt för de svenska institutens konkurrenskraft. Om Sverige skulle avstå från den möjlighet kapitalkravsdirektivet ger, riskerar de svenska instituten att bli föremål för hårdare krav än de som gäller för övriga institut inom EES. Detta riskerar att begränsa de inhemska institutens konkurrenskraft på grund av relativt sett högre kostnader.

Mot denna bakgrund görs bedömningen att det även i den nya kapitaltäckningslagen bör införas en möjlighet för institut med små handelslager att beräkna kapitalkravet för risker som är hänförliga till

handelslagret enligt samma metod som används för kreditrisker. Bestämmelsen bör ges en utformning som i sak överensstämmer med den i 1994 års kapitaltäckningslag.

13.3 Reducerade kapitalkrav för säkerställda obligationer

Regeringens bedömning: Kapitalkravet för positionsrisk i säkerställda obligationer bör inte tas in i lag.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 19.2 i 2006 års kapitalkravsdirektiv får medlemsstaterna vid beräkning av den specifika risken för ränteanknutna instrument minska kravet för täckta (dvs. säkerställda) obligationer i enlighet med de procentsatser som anges i punkten 71 i del 1 i bilaga VI till 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Artikel 19.2 hänvisar till punkterna 68–70 i del 1 i bilaga VI till kreditinstitutsdirektivet. Av denna hänvisning framgår att med säkerställda obligationer avses obligationer som är emitterade av ett kreditinstitut med säte i en medlemsstat och som enligt lag omfattas av särskild offentlig tillsyn avsedd att skydda obligationsinnehavarna. Dessutom skall de säkerställda obligationerna enligt punkterna 68 och 69 i samma bilaga vara förenade med säkerhet i vissa tillgångar. Av punkten 70 framgår dock att även om sådana säkerheter inte finns, får obligationer emitterade före den 31 december 2007 också behandlas på det beskrivna, förmånliga sättet fram till förfallodagen.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt gällande bestämmelse (artikel 11.2 i 1993 års kapitalkravsdirektiv) får medlemsstaterna fastställa att kapitalkravet avseende specifik risk för säkerställda obligationer skall uppgå till hälften av kapitalkravet för en kvalificerad post med samma återstående löptid som den säkerställda obligationen. Detta kapitalkrav tillämpas när de säkerställda obligationerna ingår i institutets handelslager. Bakgrunden till att de säkerställda obligationerna tillskrivs en lägre riskvikt är att de generellt sett kan sägas ha en högre kreditvärdighet.

Artikel 19.2 i 2006 års kapitalkravsdirektiv innebär en viss förändring i förhållande till 1993 års kapitalkravsdirektiv. I artikelns nya lydelse specificeras inte att kapitalkravet för specifik risk för säkerställda obligationer skall uppgå till hälften av kapitalkravet för en kvalificerad post med samma återstående löptid som den säkerställda obligationen. I stället föreskrivs att riskvikterna skall minskas i enlighet med de riskvikter som tillskrivs säkerställda obligationer som inte ingår i handelslagret, dvs. omfattas av kapitalkravet för kreditrisker. Dessa riskvikter anges i punkten 68 i del 1 i bilaga VI till 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Med den lagstiftningsteknik som här valts, bör det dock inte i lag anges hur kapitalkravet skall bestämmas för dessa säkerställda obligationer vid beräkning av kapitalkrav för specifik risk. Bestämmelsen bör i stället genomföras med stöd av de myndighetsföreskrifter som

anger hur kapitalkravet för marknadsrisker skall beräknas, se avsnitt 13.1.

13.4 Godkännande av fondföretag från tredje land

Regeringens bedömning: I den nya kapitaltäckningslagen bör det inte tas in någon bestämmelse enligt vilken Finansinspektionen får acceptera en annan behörig myndighets bedömning av att ett fondföretag, t.ex. en värdepappersfond, från tredje land uppfyller de krav som ställs för att kapitalkravet för positionsrisk för positioner i fondföretaget skall få beräknas på ett visst sätt.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Som nämnts i avsnitt 13.1 skall positioner i fondföretag (t.ex. värdepappersfonder), om de uppfyller kraven för att räknas till handelslagret, omfattas av kapitalkrav för positionsrisk. Hur kapitalkravet skall beräknas framgår av punkterna 47–56 i bilaga I till 2006 års kapitalkravsdirektiv. Enligt denna bilaga kan kapitalkravet beräknas på två sätt. Om fondföretagen uppfyller de särskilda kriterierna i punkten 51 i bilagan skall de specifika metoderna i punkterna 53–56 tillämpas. I annat fall, skall det särskilda kapitalkravet för positionsrisk i punkt 48 tillämpas. För att de specifika metoderna skall få tillämpas på positioner i fondföretag som har sitt säte i en stat utanför EES, fordras att den behöriga myndigheten har gett sig godkännande.

Av artikel 19.3 i kapitalkravsdirektivet framgår att om en behörig myndighet inom EU godkänt ett fondföretag i tredje land får en behörig myndighet i en annan medlemsstat använda detta godkännande utan att behöva göra en egen bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Bakgrunden till regeln i artikel 19.3 i kapitalkravsdirektivet är principen om ömsesidigt erkännande som gäller inom EU för bl.a. varor och tjänster. Genom att tillämpa den nämnda principen blir den administrativa bördan för företagen lättare. Som exempel kan nämnas att de inte behöver anpassa tjänsterna efter de skilda krav som kan finnas i de olika medlemsstaterna. Har dessa godkänts i en medlemsstat får de godkännas även i de andra.

Med den lagstiftningsteknik som valts här, kommer det inte att framgå av den nya kapitaltäckningslagen hur ett institut skall beräkna kapitalkravet för positionsrisk för positioner i fondföretag, t.ex. en svensk investeringsfond eller ett utländskt fondföretag. Det kommer alltså inte att framgå vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att ett institut skall beräkna kapitalkravet med hjälp av metoder motsvarande de i punkterna 53–56 i bilaga I i stället för metoden i punkten 48. Inte heller kommer det att framgå att det gäller särskilda regler för institutens positioner i fondföretag hemmahörande i tredje land. I den nya kapitaltäckningslagen bör det därför inte tas in någon bestämmelse enligt vilken Finansinspektionen får acceptera en annan behörig myndighets godkännande av att ett fondföretag, t.ex. en värdepappersfond, från tredje

land uppfyller de krav som ställs för att kapitalkravet för positionsrisk för positioner i fondföretaget skall få beräknas enligt de särskilda metoderna. Hur positioner i fondföretag från tredje land skall behandlas, inklusive möjligheten för Finansinspektionen att acceptera en bedömning som har gjorts av en annan behörig myndighet, bör i stället behandlas i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, se avsnitt 13.1.

13.5 Egna riskberäkningsmodeller

Regeringens förslag: Ett institut får efter tillstånd av Finansinspektionen använda egna riskberäkningsmodeller för att beräkna kapitalkraven för positionsrisk, valutakursrisk och råvarurisk. Tillstånd skall ges om institutet

1. har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanteringssystem för marknadsrisk som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. använder en riskberäkningsmodell som ger en tillförlitlig bild av marknadsriskernas storlek och som är tillräckligt integrerad med institutets övriga verksamhet, och

3. dokumenterar sin riskberäkningsmodell och motiven för dess utformning.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt bilaga V får den behöriga myndigheten medge att ett institut använder sina egna riskhanteringsmodeller vid beräkningen av kapitalkraven för positionsrisk, valutakursrisk och råvarurisk. För att institutet skall få ett tillstånd att använda en sådan modell måste den, och institutets användande av den, uppfylla vissa krav som ges i direktivet.

De kvalitativa kraven (punkten 2 i bilaga V) syftar till att säkerställa att det finns interna rutiner för handhavandet av riskberäkningsmodellen och för dess integrering i institutets riskhanteringsprocess från ”handlargolet” till högsta ledningen. Direktivet ställer krav på kunskap, integritet och kapacitet hos anställda och avdelningar. Vidare krävs att institutet fortlöpande skall testa och se över modellens tillförlitlighet samt åtminstone en gång om året se över hela sin riskhanteringsprocess. För den översynen finns det detaljerade regler om vad som skall beaktas.

För att övervaka att riskberäkningsmodellen är tillförlitlig skall instituten bl.a. utföra en kontroll i efterhand (s.k. backtesting) av modellen. Denna kontroll går ut bl.a. på att jämförelser görs för varje dag mellan det riskvärde modellen räknat fram och det verkliga utfallet i fråga om förändringar i värdet vid slutet av påföljande dag.

Särskilda villkor gäller för beräkning av specifik risk med hjälp av egna riskvärderingsmodeller. Om modellen inte uppfyller villkoren för att beräkna den specifika risken, skall standardmetoderna för beräkning av kapitalkrav för positionsrisk (bilaga I) tillämpas.

Beräkningen av kapitalkravet enligt egna modeller baseras på s.k. Value-at-Risk modeller. I dessa modeller framräknas, med hjälp av bl.a. historiska priser, den maximala förlust ett institut kan göra under en given tidsperiod och givet en viss sannolikhet (konfidens).

Value-at-Risk beräkningarna skall göras dagligen, varvid krävs en konfidens på minst 99 % (dvs. att förlusterna med 99 % sannolikhet understiger de framräknade värdet), en innehavsperiod motsvarande 10 dagar och en historisk observationsperiod på ett år, om en kortare observationsperiod inte är motiverad på grund av en betydande ökning av prisvolatiliteten. Vidare krävs att dataunderlaget uppdateras minst var tredje månad och att modellen på ett korrekt sätt beaktar risker förenade med optioner och liknande instrument. (punkten 10).

Kapitalkravet skall uppgå till det högre av följande;

- föregående dags beräknade value at risk-värde (dvs. maximala förlust),
- medelvärde av beräknad maximal förlust för de 60 närmast föregående bankdagarna (punkten 9).

Som en extra säkerhet gäller att det förlustvärde som beräknats skall multipliceras med en faktor på minst tre (multiplikationsfaktorn).

I samband med den efterhandskontroll som skall göras kan multiplikationsfaktorn höjas med en faktor mellan 0 och 1 beroende av hur stor en extra risk har upptäckts.

Särskilda krav ställs också på Value-at-Risk modellens kapacitet i fråga om de olika typer av marknadsrisk som får beräknas med hjälp av egna modeller (punkt 12). I detta ingår en ny bestämmelse om beräkningen av kapitalkrav för valutakursrisker förknippade med ägande av fondandelar.

Med undantag för en ny regel om hur valutapositioner i fondföretag skall beaktas vid beräkning av kapitalkravet för vissa marknadsriskar enligt egna modeller är 2006 års kapitalkravsdirektiv oförändrat i jämförelse med tidigare lydelse av kapitalkravsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 januari 1996 trädde följande bestämmelser som gör det möjligt för de svenska instituten att använda egna modeller i kraft (se 4 kap. 9 § 1994 års kapitaltäckningslag).

”Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, vid beräkning av kapitalkravet för sådana marknadsriskar som avses i 2–4 och 8 §§, använda en annan metod som anges där, om denna metod uppfyller de särskilda krav som regeringen föreskriver”.

Storleken på ett instituts totala exponering mot en viss typ av risk är i hög grad beroende av hur institutets olika tillgångar är sammansatta. Genom att exempelvis hålla tillgångar vars marknadsvärde förändras i motsatt riktning, givet en viss marknadsutveckling, kan institutet begränsa sin totala riskexponering. Med hjälp av institutens egna riskberäkningsmodeller (Value at Risk-modeller) är det möjligt att i högre grad än enligt de standardiserade metoderna beakta institutets sammansättning av tillgångar och därmed åstadkomma mer rättvisande bild av institutets faktiska exponering mot en viss typ av risk.

Av detta skäl torde användandet av egna riskberäkningsmodeller i många fall kunna innebära att instituten kan avsätta mindre kapital för att täcka berörda marknadsriskar. Eftersom ett lägre kapitalkrav bidrar till

att en ökad konkurrenskraft ges instituten härigenom incitament till att utveckla egna riskberäkningsmodeller. Ur ett stabilitetsperspektiv måste en sådan utveckling anses vara övervägande positiv eftersom detta sannolikt bidrar till en ökad kvalitet i institutens riskhanteringsstandarder.

Av 1994 års kapitaltäckningslag framgår inte vilka krav en riskberäkningsmodell måste uppfylla för att få användas utan dessa krav framgår i sin helhet av myndighetsföreskrifter. Här görs dock bedömningen att åtminstone vissa grundläggande förutsättningar bör framgå av lag (se motsvarande bedömning i fråga om kreditrisker i avsnitt 10.3.2). Av lagreglerna bör det framgå att ett institut skall få tillstånd att använda egna riskberäkningsmodeller för att beräkna kapitalkraven för positionsrisk, valutarisker och råvarurisker om institutet

1. har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanteringssystem för operativa risker som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. använder en riskberäkningsmodell som ger en tillförlitlig bild av marknadsriskernas storlek och som är tillräckligt integrerad med institutets övriga verksamhet, och.

3. dokumenterar sin riskberäkningsmodell och motiven för dess utformning.

Detta bör kombineras med en möjlighet för regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, att föreskriva vilka åtgärder ett institut skall vidta för att uppfylla de angivna förutsättningarna.

13.6 Byte av metod

Regeringens förslag: Ett institut får inte byta från de egna riskberäkningsmodellerna till någon av schablonmetoderna. Efter ansökan från ett institut får dock Finansinspektionen ge tillstånd till ett sådant byte, om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för bytet.

Finansinspektionen får också besluta att ett institut skall byta till schablonmetoder, om det finns allvarliga brister i institutets internmetod och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

Promemorians förslag: Promemorian behandlar inte denna fråga.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att sanktionsmöjligheterna enligt sektorsbestämmelserna inte alltid är lämpliga för en situation där ett institut inte längre klarar av att uppfylla de krav som ställdes vid tidpunkten för godkännandet. Finansinspektionen anser att det som ett komplement till dessa sanktionsmöjligheter bör införas en möjlighet för Finansinspektionen att återkalla ett givet tillstånd för ett institut som tillämpar egna modeller.

Skälen för regeringens förslag: Kapitalkravsdirektivet innehåller inte några regler som preciserar under vilka förutsättningar ett institut får upphöra att använda egna modeller och övergå till någon av de enklare

metoderna (schablonmetoderna). Enligt de regler som gäller för beräkningen av kapitalkraven för kreditrisker och operativa risker är dock utgångspunkten att ett institut inte får byta från en mer avancerad metod till en mindre avancerad metod. Ett sådant byte är dock möjligt i två fall och skall då föregås av ett beslut från Finansinspektionen. Det första fallet är om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för ett byte, t.ex. om institutet har lagt om sin verksamhet. Det andra fallet är om det finns allvarliga brister i institutets modell och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

I promemorian anges inte under vilka förutsättningar ett institut får övergå från egna beräkningsmodeller för beräkning av kapitalkraven för positionsrisker, valutarisker och råvarurisker till de mindre avancerade schablonmetoderna. I likhet med vad som föreslås beträffande kreditrisker (avsnitt 10.3.3) och operativa risker (avsnitt 14.3) bör dock dessa möjligheter begränsas. Det kan dock finnas situationer då inspektionen bör ha möjlighet att återkalla tillståndet för de egna beräkningsmodellerna. En sådan möjlighet bör därför införas i kapitaltäckningslagen. En sådan bestämmelse bör dock kombineras med en möjlighet för instituten att byta metod om de kan visa att det finns godtagbara skäl. Bestämmelsen bör ges samma utformning som motsvarande bestämmelser för kreditrisker och operativa risker.

14 Beräkningen av kapitalkravet för operativa risker

I detta avsnitt behandlas de olika beräkningsmetoder som finns i 2006 års kreditinstitutsdirektiv för att bestämma kapitalkravet för operativa risker. Direktivet innehåller tre olika metoder med olika grad av komplexitet och riskkänslighet: basmetoden, schablonmetoden och internmätningmetoden.

14.1 Beräkning av kapitalkravet för operativa risker

Regeringens förslag: Ett institut skall beräkna kapitalkravet för operativa risker enligt bas- eller schablonmetoden. Efter tillstånd från Finansinspektionen får ett institut i stället beräkna kapitalkravet för operativa risker enligt en alternativ schablonmetod eller en internmätningmetod.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om

1. hur kapitalkravet enligt respektive metod skall beräknas,
2. vilka krav de institut som använder schablonmetoden måste uppfylla, och
3. vilka närmare förutsättningar ett institut måste uppfylla för att få tillstånd att använda internmätningmetoden.

Om moder- och dotterföretag skall tillämpa internmätningmetoden enhetligt, får den behöriga myndigheten tillåta moderföretaget och dess dotterföretag att betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven för att använda metoden är uppfyllda.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det ska krävas tillstånd av Finansinspektionen för att ett institut ska få använda schablonmetoden för beräkning av operativa risker. Inspektionen menar vidare att den alternativa schablonmetoden inte bör få användas av svenska institut. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* tillstyrker förslaget att det inte skall krävas tillstånd från Finansinspektionen för att använda schablonmetoden för operativa risker.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Med operativ risk avses enligt artikel 4.22 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller inte fungerande interna förfaranden, mänskliga fel, system eller yttre händelser, inbegripet rättsliga risker.

Enligt artikel 102.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de behöriga myndigheterna kräva att kreditinstitut har en tillräcklig kapitalbas för att täcka kapitalkravet för operativa risker i enlighet med basmetoden, schablonmetoden, den alternativa schablonmetoden eller internmätningmetoden.

Basmetoden

Enligt artikel 103 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall kapitalkravet för operativa risker enligt basmetoden uppgå till en viss procentandel av en relevant indikator i enlighet med de parametrar som anges i del 1 i bilaga X. Enligt bilagan uppgår kapitalkravet till 15 procent av den relevanta indikatorn. Indikatorn skall enligt punkten 2 beräknas som ett treårigt genomsnitt av institutets räntenetto och övriga nettointäkter. Av punkten 5 framgår att för ett institut som omfattas av bankredovisningsdirektivet (86/635/EEG) skall den relevanta indikatorn, efter den justering som är nödvändig för att uppfylla kvalifikationerna i punkterna 7 och 8, beräknas som summan av följande poster:

1. Ränteintäkter och liknande intäkter.
2. Räntekostnader och liknande kostnader.
3. Intäkter från aktier och andra värdepapper med rörlig/fast avkastning.
4. Provisionsintäkter.
5. Provisionskostnader och avgifter.
6. Nettovinst eller nettoförlust av finansiella transaktioner.
7. Övriga rörelseintäkter.

Om ett institut omfattas av andra redovisningsnormer än den som fastställs i direktiv 86/635/EEG, skall det beräkna den relevanta indikatorn på basis av de uppgifter som bäst avspeglar definitionerna i punkterna 2–8.

I bilagan finns närmare bestämmelser om hur indikatorn beloppsbestäms.

Schablonmetoden

Artikel 104 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv och del 2 i bilaga X till samma direktiv beskriver den s.k. schablonmetoden. Enligt denna metod skall kapitalkravet beräknas genom att institutets verksamhet delas in i åtta olika affärsområden²⁵. För varje affärsområde skall institutet beräkna ett kapitalkrav för operativ risk som en viss procentandel av en relevant indikator. Enligt schablonmetoden utgörs kapitalkravet av genomsnittet av de riskvägda relevanta indikatorer som för vart och ett av åren beräknas för de olika affärsområdena. Även om det inte framgår uttryckligen av direktivet torde den relevanta indikatorns storlek fastställas på i huvudsak samma sätt som enligt basmetoden, men beräknas individuellt för varje enskilt affärsområde.

För att få använda schablonmetoden skall instituten uppfylla kraven i del 2 i bilaga X. Bland annat skall särskilda krav avseende fördelningen av verksamheten i de åtta affärsområdena vara uppfyllda. Institutet skall också – utöver de generella krav som ges i artikel 22 och bilaga V till kreditinstitutsdirektivet (se avsnitt 7) – uppfylla särskilda kvalifikationskrav avseende institutets riskhanteringsstandarder. Vid den behöriga myndighetens bedömning av om kvalifikationskraven är uppfyllda skall

²⁵ De olika affärsområdena är; Företagsfinansiering, Handel och finansförvaltning, Hushållsbank, Storkundsbank, Betalning och avveckling, Administrationsuppdrag, Kapitalförvaltning och Privatkundsmäkleri.

hänsyn tas till storleken och omfattningen av verksamheten och till proportionalitetsprincipen²⁶.

Kvalifikationskraven innebär följande.

– Institutet skall ha ett väldokumenterat klassificerings och hanterings-system²⁷ för operativa risker med tydlig ansvarsfördelning. Institutet skall med hjälp av detta system identifiera sina exponeringar mot operativa risker och spåra relevanta uppgifter om operativ risk, däribland uppgifter om reella förluster. Systemet skall vara föremål för regelbunden och oberoende översyn.

– Klassificeringssystemet avseende operativa risker skall vara nära integrerat med institutets riskhanteringsprocesser. Resultatet skall utnyttjas som en del av förfarandet för övervakning och kontroll av institutet riskprofil avseende operativa risker.

– Institutet skall upprätta en rapportstruktur som förser dess relevanta funktioner med rapporter avseende operativ risk. Institutet skall ha förfaranden för att kunna vidta lämpliga åtgärder utifrån uppgifterna i rapporterna.

Den behöriga myndigheten får enligt artikel 104.3 för vissa affärsområden (hushållsbank och storkundsbank) tillåta att ett institut använder en alternativ relevant indikator i enlighet med punkterna 5–14 i del 2 i bilaga X. För dessa affärsområden är den relevanta indikatorn ett treårigt genomsnitt av det totala nominella värdet av lån och förskott multiplicerat med 0,035.

Tillstånd för att använda den s.k. *alternativa schablonmetoden* förutsätter att institutet uppfyller de för schablonmetoden ovan angivna kraven. Dessutom krävs att institutet till övervägande del är aktivt inom hushålls och/eller storkundsbankverksamheterna, som skall svara för minst 90 procent av inkomsterna. Institutet skall vidare kunna styrka att en väsentlig andel av dess hushålls- och/eller storkundsbanksverksamhet innefattar lån som förknippas med hög PD²⁸ och att den alternativa metoden ger en förbättrad grund för klassificeringen av operativ risk.

Enligt artikel 104.4 skall kapitalkravet för operativ risk vara lika med summan av kapitalkraven för operativ risk samtliga enskilda affärsområden.

Internmätningmetoden

Enligt artikel 105 i 2006 års kreditinstitutdirektiv får instituten, efter tillstånd av den behöriga myndigheten, för att beräkna kapitalkravet för operativ risk använda sig av internmätningmetoder som bygger på deras egna mätningmetoder för operativa risker. För att ett institut skall få tillstånd att använda internmätningmetoden skall det uppfylla såväl de allmänna riskhanteringsstandarderna i artikel 22 och bilaga V i kreditinstitutdirektivet som en rad andra kvalitativa och kvantitativa krav. Dessa krav finns i del 3 i bilaga X till samma direktiv.

²⁶ Enligt ingress 41 i 2006 års kreditinstitutdirektiv innebär proportionalitetsprincipen att skillnader mellan kreditinstitutens verksamhet skall beaktas vid tillämpningen av regelverket. Hänsyn skall framförallt tas till verksamhetens storlek och omfattning.

²⁷ Klassificeringssystemet är en del av riskhanteringssystemet.

²⁸ Sannolikhet för fallissemang, dvs. sannolikheten för en motparts fallissemang under en ettårsperiod.

I de kvalitativa kraven ingår följande.

- Institutets interna mätmetoder för operativa risker skall vara nära integrerade med dess dagliga riskhanteringsförfarande.

- Institutet skall ha en oberoende riskhanteringsfunktion för operativa risker.

- Institutet måste utarbetas regelbundna rapporter om exponeringar mot operativa risker och om förluster. Institutet skall ha förfaranden för att kunna vidta lämpliga korrigerande åtgärder.

- Institutets riskhanteringssystem måste vara väl dokumenterat. Institutet skall ha inrättat rutiner för att säkerställa överensstämmelse med dokumentationen och riktlinjer för icke-överensstämmelse med dokumentationen.

- Förfarandena för hantering av operativa risker och mätsystemet skall vara föremål för regelbundna översyner av interna och/eller externa revisorer.

- De behöriga myndigheternas validering av mätningssystemet för operativa risker skall innefatta en kontroll av att institutets interna övervakningsrutiner fungerar tillfredsställanden och säkerställa att dataflödena och förfarandena i samband med riskmätningssystemen är öppna och tillgängliga.

I de kvantitativa kraven ingår att:

- institutet skall beräkna kapitalkraven utifrån både förväntade och inte förväntade förluster, om institutet inte kan visa att förväntade förluster beaktas på lämpligt sätt i deras interna affärspraxis. Måttet på operativ risk måste fånga upp extrema händelser som kan ge allvarliga följder för att uppnå en statistisk säkerhetsnivå som är jämförbar med ett konfidensintervall på 99,9 procent under en ettårsperiod (dvs. det kapital som avsätts skall vara tillräckligt för att täcka 99,9 procent av förlustutfallen),

- att systemet, för att säkerställa att ett mätningssystem lever upp till standarden i den föregående strecksatsen, innehåller vissa grundläggande delar, såsom användning av interna och externa uppgifter, s.k. scenarioanalys samt faktorer som avspeglar affärsmiljön samt interna kontrollsystem utifrån affärsmiljö och interna kontrollsystem enligt punkterna 13–24 i bilagan. Institutet skall ha en väldokumenterad metod för att väga in användningen av dessa delar i det övergripande mätningssystemet för operativa risker.

Enligt del 3.2 i bilaga X får institut som använder internmätningssystemet ta hänsyn till försäkringseffekter och andra mekanismer för risköverföring vid beräkningen av kapitalkravet för operativa risker. För att få göra det måste instituten kunna övertyga de behöriga myndigheterna om att en märkbar riskreducerande effekt uppnås. För att få erkänna effekterna av en försäkring måste dessutom de villkor som anges i punkterna 26–29 vara uppfyllda. Av dessa villkor framgår bl.a. att den lättnad i kapitalkravet som uppstår till följd av en försäkring inte får överstiga 20 procent av det kapitalkrav för operativa risker som beräknats utan att hänsyn tagits till den.

Om ett moderkreditinstitut inom EU och dess dotterföretag eller dotterföretagen till ett finansiellt holdingföretag inom EU avser att använda en internmätningssystem, skall enligt artikel 105.3 i kreditinstitutsdirektivet de behöriga myndigheterna för de olika juridiska

personerna samarbeta nära enligt artiklarna 129–132 (se avsnitt 18). Av del 3.3 i bilaga X framgår vad en ansökan skall innehålla. När någon internmätningssmetod tillämpas enhetligt för sådana moder- och dotterföretag får, enligt artikel 105.4 i kreditinstitutsdirektivet, de behöriga myndigheterna tillåta att moderföretaget och dess dotterföretag betraktas som en enhet vad gäller efterlevnaden av kvalifikationskraven i del 3 i bilaga X.

Kapitalkravsdirektivet

Enligt artikel 20.1 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall ett värdepappersföretag som huvudregel beräkna kapitalkravet för operativa risker enligt artiklarna 102–105 i kreditinstitutsdirektivet. Av artikel 20.2 och 20.3 i samma direktiv framgår dock att det för värdepappersföretag är möjligt att göra vissa undantag från kreditinstitutsdirektivets regler. Dessa undantag behandlas i avsnitt 9.2.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt

Även om det inte på samma sätt som för de finansiella riskerna (kredit- och marknadsriskerna) går att fastställa ett tydligt samband mellan avkastning och risk för de operativa riskerna, är det angeläget att instituten ges incitament att använda metoder som förbättrar hanteringen och mätningen av de operativa riskerna. Samtidigt är det viktigt att metoderna är utformade så att de passar institut med skilda verksamheter och storlekar, så att institutens kostnader för att efterleva regelverket inte blir onödigt betungande. I enlighet med direktivet bör instituten därför ges möjlighet att tillämpa olika metoder med varierande grad av riskkänslighet och komplexitet för beräkning av kapitalkravet för operativa risker. Nedan behandlas basmetoden, schablonmetoden och internmätningssmetoden.

Basmetoden

Basmetoden bygger på att instituten skall beräkna kapitalkravet utifrån storleken på en relevant indikator. Enligt kreditinstitutsdirektivet består den relevanta indikatorn av verksamhetens räntenetto och övriga nettointäkter. Som framgår av beskrivningen av kreditinstitutsdirektivet ovan inkluderar emellertid den relevanta indikatorn även posten ”övriga rörelseintäkter”. Den relevanta indikatorn inkluderar således även vissa bruttointäkter. Som samlingsbegrepp för det poster som utgör den relevanta indikatorn är därför begreppet ”rörelseintäkter” lämpligare än begreppet ”räntenetto och övriga nettointäkter”. Den relevanta indikatorn, dvs. rörelseintäkterna, är tänkt att fungera som en uppskattning av verksamhetens omfattning och bör därmed också ge en rimlig bild av omfattningen av institutets exponeringar mot operativa risker.

Samtliga institut är enligt direktivet skyldiga att avsätta kapital för operativa risker. För detta ändamål måste instituten själva beräkna kapitalkravet. Även om de mer avancerade metoderna kan förväntas ge instituten ett lägre kapitalkrav, kan instituten av olika skäl i stället vilja tillämpa basmetoden. Detta torde främst gälla sådana institut som inte anser sig ha förmåga eller resurser för att bygga upp system för riskmätning och riskhantering som uppfyller de krav som ställs för tillämpning av de mer avancerade metoderna. Av detta skäl bör det införas en möjlighet för instituten att tillämpa basmetoden vid beräkning av kapitalkravet för operativa risker. Genom basmetoden tillhandahålls en enkel metod som är möjlig att tillämpa för samtliga institut utan att den administrativa bördan blir orimlig. Till skillnad från de mer avancerade metoderna finns inga särskilda kvalifikationskriterier som skall vara uppfyllda för att få tillämpa basmetoden. De institut som tillämpar denna metod skall emellertid uppfylla de allmänna krav på riskhantering som ges i artikel 22 samt bilaga V i kreditinstitutsdirektivet. Dessa bestämmelser behandlas i avsnitt 7.

Även om basmetoden för operativa risker är en relativt enkel metod innehåller den ganska detaljerade anvisningar om hur den relevanta indikatorn, dvs. rörelseintäkterna, skall beräknas. Det bedöms mindre lämpligt att ta in sådana anvisningar i den nya kapitaltäckningslagen. Hur kapitalkravet för operativa risker, inklusive basmetoden, skall beräknas bör i stället framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Schablonmetoden och den alternativa schablonmetoden

Schablonmetoden bygger, precis som basmetoden, på att kapitalkravet för operativa risker beräknas utifrån institutens rörelseintäkter. Skillnaden mellan de båda metoderna ligger i att kapitalkravet enligt schablonmetoden beräknas med utgångspunkt från hur intäkterna fördelar sig över åtta olika affärsområden medan kapitalkravet enligt basmetoden beräknas som en fast procentuell andel av rörelseintäkterna i hela verksamheten, oavsett hur dessa intäkter fördelar sig över olika affärsområden.

Det är inte möjligt att uttala sig om schablonmetoden ger instituten ett lägre kapitalkrav än basmetoden, eftersom detta beror på hur institutens verksamhet fördelar sig mellan de olika affärsområdena. Eftersom kapitalkravet enligt schablonmetoden bestäms med utgångspunkt från den risk för förlust som erfarenhetsmässigt är förknippad med de olika affärsområdena, anpassas kapitalkravet dock i högre grad till den verksamhet institutet bedriver. Schablonmetoden kan därför sägas vara mer riskkänslig än basmetoden. Eftersom en grundläggande målsättning i det nya regelverket är att kapitalkravet skall återspegla riskerna i verksamheten så exakt som möjligt, bör instituten ges möjlighet att använda sig av schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativa risker.

Direktivet ställer upp ett antal krav som ett institut som vill använda schablonmetoden skall uppfylla. Dessa bör dock inte i sin helhet tas in i den nya kapitaltäckningslagen. I likhet med vad som anförts om motsvarande kvalifikationskrav för internmetoden för kreditrisker

(avsnitt 10.3) samt vad som sägs nedan om internmätningssmetoden för operativa risker, bör lagen bara i generella termer ange vilka krav instituten skall uppfylla. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det framgå att ett institut för att få använda schablonmetoden skall uppfylla följande villkor.

1. Institutet skall med stöd av skriftliga riktlinjer och instruktioner fördela indikatorn mellan olika affärsområden på ett lämpligt sätt. Riktlinjerna och instruktionerna skall ses över regelbundet.

2. Institutet skall ha ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanteringssystem för operativa risker som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Vilka närmare åtgärder ett institut skall vidta för att uppfylla dessa krav bör dock framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Det är alltid institutet som ansvarar för att det uppfyller de krav som ställs för att få använda en särskild metod. Finansinspektionen är emellertid ansvarig för tillsynen över institutet. Om metoden tillämpas på ett felaktigt sätt kan den ge ett missvisande kapitalkrav, vilket är olämpligt både ur konkurrens- och stabilitetshänseende. Frågan är därför om instituten skall få använda schablonmetoden utan någon annan underrättelse än i samband med rapporteringen av kapitalkravet eller om det skall krävas en anmälan eller ett tillstånd.

Enligt direktiven krävs tillstånd för att använda sådana metoder där instituten använder sig av *egna beräkningsmodeller* för att fastställa kapitalkravet. Schablonmetoden för operativ risk är inte en sådan metod och kreditinstitutsdirektivet kräver därför inte att instituten måste ges ett särskilt tillstånd innan metoden får börja användas. Inte heller enligt Baselreglerna krävs en särskild tillståndsprövning vid tillämpning av schablonmetoden.

Eftersom reglerna är s.k. minimiregler är det dock möjligt att i svensk rätt införa strängare regler, t.ex. genom att kräva att instituten får använda schablonmetoden enbart om Finansinspektionen gett tillstånd till det.

Ett tillståndskrav innebär att tillsynsmyndigheten, innan metoden får börja tillämpas, gör en prövning av om institutet kan tillämpa metoden på ett sätt som är förenligt med regelverket. Ett sådant förfarande är att föredra om de metoder som skall tillämpas av instituten är avancerade och om instituten har stor frihet att själva beräkna värdet på de parametrar som ingår i beräkningsmetoden. Genom en tillståndsprövning sker en kvalitetssäkring av institutets tillämpning av en bestämd metod.

Som beskrivits ovan innebär schablonmetoden att kapitalkravet bestäms genom att instituten delar in verksamheten i affärsområden och därefter multiplicerar värdet av affärsområdet med en fastställd procentsats. Institutet bidrar således inte med några egna beräkningar av de parametrar som ingår i metoden. Finansinspektionen behöver alltså inte göra en prövning av avancerade beräkningsmodeller utan skall i stället övervaka att instituten på ett riktigt sätt har delat in verksamheten i olika affärsområden och att deras riskhanteringssystem uppfyller ett antal kvalitativa krav. För schablonmetoden finns det således inte samma behov av en tillståndsprövning som för exempelvis internmetoden för

kreditrisk (avsnitt 10.3.2) eller internmätningmetoden för operativa risker (se nedan). I detta avseende kan schablonmetoden för operativa risker närmast liknas vid schablonmetoden för kreditrisk (se avsnitt 10.2.1). För att använda den sistnämnda metoden behöver instituten inte något särskilt tillstånd.

Finansinspektionen anser emellertid att det bör krävas tillstånd för tillämpning av schablonmetoden för operativ risk. Skälet till detta anges vara att det inte torde vara någon skillnad, varken finansiellt eller administrativt, för instituten om det krävs ett tillstånd eller om det räcker med anmälan. Vidare menar inspektionen att det blir lättare att kontrollera om instituten uppfyller tillämpliga krav om det krävs tillstånd samt att ett meddelat tillstånd bör kunna återkallas om kraven för metoden inte längre är uppfyllda.

Till skillnad från *Finansinspektionen* delar vi promemorians bedömning att ett tillståndsförfarande innebär en administrativ och i många fall finansiell börda för instituten. Vidare skulle ett tillståndskrav för schablonmetoden innebära att svensk rätt avvek från direktivbestämmelserna. Enligt uppgift kommer inte något av de andra nordiska länderna att föreslå att schablonmetoden för operativa risker får användas först efter tillstånd. Vilken bedömning som härvid har gjorts i de övriga medlemsstaterna är inte känt. Om ett tillståndskrav införs i Sverige och andra medlemsstater väljer att följa direktivets linje, dvs. inte ha något tillståndskrav, skulle detta kunna innebära en konkurrensnackdel för svenska institut som i detta avseende blir föremål för ett mer betungande regelverk.

Mot bakgrund av vad som anförts i det föregående anser vi, i enlighet med vad som anförts av *Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen*, att det inte bör krävas ett tillstånd hos *Finansinspektionen* för att ett institut skall få använda schablonmetoden för operativa risker. För att *Finansinspektionen* på förhand skall få kännedom om att ett institut avser att övergå till att använda schablonmetoden bör instituten emellertid vara skyldiga att underrätta *Finansinspektionen* om detta genom en anmälan.

Enligt direktivet finns det också för affärsområdena hushållsbank och storkundsbank en *alternativ schablonmetod*. Den alternativa schablonmetoden är inte att betrakta som fristående metod utan är en variant av schablonmetoden där rörelseintäkterna för två av de åtta affärsområden ersätts med ett beräkningsunderlag för den relevanta indikatorn bestående av det totala nominella värdet av lån och förskott multiplicerat med 0,035.

Bakgrunden till den alternativa schablonmetoden är att vissa institut skulle få ett orimligt högt kapitalkrav för operativa risker om det beräknades enligt schablonmetoden. Detta gäller främst institut som verkar på marknader som kännetecknas av svag konkurrens och hög kreditrisk, och till följd av detta har höga rörelseintäkter. I Basel II-överenskommelsen sägs att det inte förväntas att stora väldiversifierade institut som är aktiva på större marknader använder sig av den alternativa schablonmetoden.

Finansinspektionen anser att den alternativa schablonmetoden inte bör få användas av svenska institut eftersom denna metod är avsedd att tillämpas av institut på mindre utvecklade marknader.

För att få använda den alternativa schablonmetoden krävs bl.a. att den ger en mer rättvisande bild av de operativa riskerna i verksamheten än schablonmetoden. Även om det i dagsläget inte finns anledning att anta att den alternativa schablonmetoden skulle utgöra en bättre grund för klassificering av operativa risker bör möjligheten att tillämpa metoden inte uteslutas i svensk rätt. Institutet bör därför, efter tillstånd från Finansinspektionen, få använda denna metod.

Finansinspektionen anför också att det förefaller ologiskt att tillämpning av den alternativa schablonmetoden skall kräva tillstånd när schablonmetoden som i egentlig mening är samma metod inte kräver ett sådant tillstånd. För den alternativa schablonmetoden finns emellertid inte möjlighet att frånga kreditinstitutsdirektivets krav på en tillståndsprovning. Finansinspektionen skall således i enlighet med direktivet pröva att instituten uppfyller vissa krav för att få använda den alternativa schablonmetoden. Vilka dessa är bör framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Vid en tillståndsprovning bör Finansinspektionen försäkra sig om att den alternativa schablonmetoden på ett bättre sätt än schablonmetoden kan ge en rättvisande bild av de operativa riskerna i det individuella institutet.

Internmätningssmetoden

Att direktivet ger instituten möjlighet att använda sig av internmätningssmetoden skall ses mot bakgrund av att det inom banksektorn har utvecklats tillförlitliga metoder för att mäta operativa risker.

Internmätningssmetoden kan närmast jämföras med internmetoden för kreditrisker (avsnitt 10.3.1) och metoden att fastställa kapitalkrav för marknadsrisker enligt institutens egna Value-at-Risk-modeller (avsnitt 13.5). I likhet med dessa metoder får internmätningssmetoden för operativa risker bara användas efter tillstånd av den behöriga myndigheten. I detta avseende skiljer sig internmätningssmetoden från bas- och schablonmetoden. Det huvudsakliga skälet för ett tillståndskrav är att internmätningssmetoden, till skillnad från de enklare metoderna, bygger på att kapitalkravet beräknas utifrån institutets egna modeller för att mäta operativa risker. Enligt bas- och schablonmetoden kommer kapitalkravet, givet att instituten kan klassificera verksamheten på ett korrekt sätt, bara att kunna beräknas på ett sätt. Internmätningssmetoden däremot, innebär att institutet, inom direktivets givna ramar, utvecklar egna riskmätningssystem för att fastställa kapitalkravet. Enligt denna metod kommer följaktligen kapitalkravets storlek att vara beroende av den modell som institutet tillämpar.

Ett ändamålsenligt kapitaltäckningsregelverk förutsätter att kapitalkraven motsvarar de risker som finns i det enskilda institutet. För bas- och schablonmetoden åstadkoms detta genom att formulera kapitalkrav som skall vara betryggande oavsett vilket institut som använder metoden. För internmätningssmetoden är det i stället upp till institutet – inom ramen för de krav som ställs i direktivet – att utforma en metod för beräkning av kapitalkravet utifrån institutets egna riskförutsättningar. Det är för internmätningssmetoden alltså inte bara en fråga om att kontrollera att institutet beräknat kapitalkravet korrekt utan

även en fråga om att pröva modellens lämplighet som sådan, (dvs. modellens förmåga att beräkna ett kapitalkrav som är tillräckligt för att täcka institutets operativa risker).

Internmätningmetoden tar hänsyn till specifika förutsättningar som gäller för olika institut och ger en bättre bild av riskerna i institutens verksamhet än bas- och schablonmetoden. Internmätningmetoden kan därför sägas vara den mest riskkänsliga metoden för beräkning av kapitalkravet för operativa risker. Det innebär särskilt att institutet kan uppnå ett lägre kapital. Internmätningmetoden ger alltså inte bara den mest korrekta bilden av operativa risker utan kan genom lägre kapitalkrav dessutom bidra till ökad konkurrenskraft. De svenska instituten bör därför ges möjlighet att, efter tillstånd av Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet för operativa risker med hjälp av internmätningmetoden.

För att få tillstånd att använda internmätningmetoden måste instituten enligt kreditinstitutsdirektivet uppfylla vissa krav. Alla dessa krav bör dock inte tas in i den nya kapitaltäckningslagen. I stället bör de krav instituten skall uppfylla formuleras i generella termer. Vilka åtgärder instituten skall vidta för att uppfylla dessa krav bör sedan framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Av den nya kapitaltäckningslagen bör det sålunda framgå att ett institut skall få tillstånd att använda internmätningmetoden om:

1. Institutet har ett för ändamålet lämpligt utformat riskhanterings-system för operativa risker som uppfyller kraven i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

2. Institutets riskmätningssystem ger en tillförlitlig bild av de operativa riskerna och tillräckligt integrerat med institutets övriga verksamhet.

Om internmätningmetoden avses användas av ett moderföretag inom EES och dess dotterföretag skall de behöriga myndigheterna för de olika juridiska personerna samarbeta nära enligt de bestämmelser som gäller för gruppbaserad tillsyn. Denna bestämmelse behandlas bl.a. i avsnitt 17.

För dessa institut får de behöriga myndigheterna även tillåta att de i gruppen ingående instituten betraktas som en enhet vid bedömningen av om kvalifikationskraven för internmätningmetoden är uppfyllda. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det därför framgå att Finansinspektion vid prövning av om kraven för att använda internmätningmetoden är uppfyllda, får medge att moderföretaget och dess dotterföretag betraktas som en enhet.

14.2 Möjligheten att kombinera olika beräkningsmetoder

Regeringens förslag: Ett institut skall, för att beräkna kapitalkravet för operativa risker, som huvudregel, använda samma metod för hela verksamheten. Efter tillstånd av Finansinspektionen får institutet dock använda en kombination av de olika tillgängliga metoderna.

Ett tillstånd att kombinera två metoder kan innebära att ett institut stegvis går över från bas- eller schablonmetoden till internmätningmetoden enligt en bestämd tidsplan eller att institutet utan någon

sådan tidsbegränsning får kombinera två metoder. Basmetoden och schablonmetoden får dock kombineras bara om det finns särskilda skäl och om institutet åtar sig att gå över till att tillämpa schablonmetoden för hela verksamheten enligt en bestämd tidsplan.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag men saknar en uttrycklig bestämmelse om att övergången från bas- eller schablonmetoden till internmätningssmetoden kan ske stegvis enligt en bestämd tidsplan eller att metoderna kombineras utan någon sådan tidsbegränsning. Det framgår inte heller att tillståndet att kombinera två metoder kan ske antingen i anslutning till att ett institut börjar tillämpa en metod eller i ett senare skede.

Remissinstanserna: Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen anser att det av lagtexten tydligare än i promemorian bör framgå att det är möjligt att använda en enklare metod, t.ex. vid förvärv av institut, intill dess det finns förutsättningar att tillämpa en mer avancerad metod för verksamheten i fråga.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 102.4 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv får den behöriga myndigheten tillåta att institut använder en kombination av basmetoden, schablonmetoden och internmätningssmetoden i enlighet med del 4 i bilaga X.

Internmätningssmetoden i kombination med bas- eller schablonmetoden

Ett kreditinstitut får enligt del 4 i bilaga X kombinera internmätningssmetoden med antingen bas- eller schablonmetoden om

- alla kreditinstitutets operativa risker täcks av metoderna, och
- kvalifikationskriterierna avseende schablonmetoden respektive internmätningssmetoden är uppfyllda för den del av verksamheterna som omfattas av dessa metoder.

Det är möjligt för ett institut att permanent kombinera metoderna. Direktivet ger dock den behöriga myndigheten möjlighet att i enskilda fall införa följande tilläggsvillkor:

- Den dag då en internmätningssmetod börjar tillämpas skall en betydande del av institutets operativa risker kunna fångas upp av denna metod, och
- kreditinstitutet skall åta sig att gradvis införa internmätningssmetoden för en väsentlig del av verksamheten enligt en tidsplan som överenskommit med den behöriga myndigheten.

Basmetoden i kombination med schablonmetoden

Ett kreditinstitut får även använda sig av en kombination av bas- och schablonmetoden. Detta får dock bara ske under särskilda omständigheter t.ex. vid förvärv av ny verksamhet som kan kräva en övergångsperiod för införandet av schablonmetoden. En kombinerad tillämpning av basmetoden och schablonmetoden kräver åtagande från institutet att övergå till att enbart tillämpa schablonmetoden enligt en tidsplan som överenskommit med de behöriga myndigheterna.

Kapitalkravsdirektivet

Enligt artikel 20.1 i kapitalkravsdirektivet gäller de ovan nämnda bestämmelserna även för ett värdepappersföretag som beräknar ett kapitalkrav för operativa risker.

Skälen för regeringens förslag: För att undvika att instituten väljer att tillämpa den kombination av metoder som ger det lägsta sammanlagda kapitalkravet bör utgångspunkten vara att instituten skall använda samma metod för att beräkna kapitalkravet för operativa risker för hela verksamheten (jfr motsvarande bedömning beträffande kreditrisker i avsnitt 10.3.4). Denna huvudregel bör också framgå av den nya kapitaltäckningslagen.

Som framhålls i promemorian kan det dock finnas omständigheter som motiverar att instituten får använda en kombination av olika metoder. En omständighet kan vara att ett institut inte har möjlighet eller underlag för att tillämpa en enda metod för verksamheten. I stället för att tillämpa en mindre avancerad metod för hela verksamheten kan instituten uppnå ett både för tillsynen och institutet bättre resultat om det får tillämpa en kombination av två metoder.

En annan omständighet, som också nämns i kreditinstitutsdirektivet, är att institutet tillförs ny verksamhet och under en övergångstid inte kan tillämpa den metod som annars är dess huvudmetod. Om instituten inte i dessa fall tillåts kombinera metoderna, kan det innebära att de tvingas använda en mindre avancerad metod för hela verksamheten för att inte försvåra kommande förvärv. Som framgår av avsnitt 14.3 har instituten möjligheter att övergå från en mer avancerad metod till en enklare metod om det finns godtagbara skäl. Valet av metod bör dock inte vara hämmande för ett effektivt bedrivande av verksamheten.

För att underlätta för instituten att använda de mer avancerade metoderna trots att de inte kan uppfylla kraven för respektive metod för hela verksamheten, bör det i den nya kapitaltäckningslagen införas en bestämmelse enligt vilken ett institut efter tillstånd av Finansinspektionen får kombinera två metoder för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Av bestämmelsen bör vidare framgå att basmetoden och schablonmetoden får kombineras bara om det finns särskilda skäl och om institutet åtar sig att gå över till att tillämpa schablonmetoden för hela verksamheten enligt en bestämd tidsplan.

Precis som i fråga om att kombinera internmetoden för kreditrisker med schablonmetoden för kreditrisker, medger direktivet att internmätningmetoden kombineras med bas- eller schablonmetoden för en stegvis övergång till en mer avancerad metod enligt en bestämd tidsplan eller att metoderna kombineras utan någon sådan tidsbegränsning. Vilket alternativ som väljs av institutet och som godkänns av Finansinspektionen torde bero på omständigheterna i det enskilda fallet. Som *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* efterfrågat bör detta komma till uttryck direkt i lagtexten. Det bör vidare framgå att ett tillstånd att kombinera två metoder kan ges antingen i anslutning till att ett institut börjar tillämpa schablonmetoden eller får tillstånd att använda internmätningmetoden eller i ett senare skede.

Oavsett vilka metoder som kombineras krävs, enligt direktivet, att den behöriga myndigheten ger institutet tillstånd till kombinationen. Detta gäller också en kombination av bas- och schablonmetoden även om direktivet inte uppställer något tillståndskrav för dessa metoder när de tillämpas enskilt. Tillståndskravet torde bero på att den behöriga myndigheten skall kunna försäkra sig om att institutet inte tillämpar de olika metoderna i kombination med varandra på ett godtyckligt sätt för att minska kapitalbasen.

De övriga krav som skall vara uppfyllda för ett institut skall ges tillstånd bör framgå av föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela.

14.3 Möjligheten att byta från en metod till en enklare metod

Regeringens förslag: Om inte annat följer av tillstånd som har meddelats får ett institut inte byta

1. från schablonmetoden till basmetoden, eller
2. från internmätningmetoden till basmetoden eller schablonmetoden.

Efter ansökan från ett institut får dock Finansinspektionen ge ett institut tillstånd till ett byte till en enklare metod, om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för bytet.

Finansinspektionen får också besluta att ett institut skall byta till en enklare metod, om det finns allvarliga brister i institutets internmetod och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

Promemorians förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens förslag men innehåller inte någon bestämmelse om att Finansinspektionen får återkalla ett tillstånd för avancerad eller grundläggande internmetod.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att sanktionsmöjligheterna enligt sektorsbestämmelserna inte alltid är lämpliga för en situation där ett institut inte längre klarar av att uppfylla de krav som ställdes vid tidpunkten för godkännandet. Finansinspektionen anser att det som ett komplement till dessa sanktionsmöjligheter bör införas en möjlighet för Finansinspektionen att återkalla ett givet tillstånd för ett institut som tillämpar egna modeller.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Av artikel 102.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår att institut som tillämpar schablonmetoden eller den alternativa schablonmetoden inte skall kunna återgå till basmetoden. En återgång får bara ske om instituten kan styrka att det finns goda skäl för detta och de behöriga myndigheterna medger det.

Detsamma gäller för institut som tillämpar internmätningmetoden och vill återgå till en enklare metod. I artikel 102.3 i samma direktiv sägs att institut som tillämpar internmätningmetoden inte skall kunna återgå till schablonmetoden, alternativa schablonmetoden eller basmetoden annat än om institutet med goda skäl kan styrka detta och om den behöriga myndigheten medger det.

Enligt artikel 20.1 i 2006 års kapitalkravsdirektiv gäller de ovan nämnda bestämmelserna även för ett värdepappersföretag som beräknar ett kapitalkrav för operativa risker.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna i artikel 102.2 och 102.3 i kreditinstitutsdirektivet bygger på principen att institut som har fått den behöriga myndighetens tillstånd att använda en mer avancerad metod i princip inte skall få återgå till en metod som är mindre avancerad. Även i svensk rätt bör utgångspunkten vara att ett institut inte får byta till en enklare beräkningsmetod.

Motsvarande bestämmelser finns avseende kapitalkrav för kreditrisker i artikel 84.4 och 84.5 i direktivet (se avsnitt 10.3.3). De skäl som redovisas där till stöd för att ett institut skall ges möjlighet att gå över från en mer avancerad metod till en enklare metod, gäller även för operativa risker. Finansinspektionen bör därför, efter ansökan från ett institut, kunna ge institutet tillstånd till byte till en enklare metod för beräkning av kapitalkravet för operativa risker. Ett sådant tillstånd får ges om instituten kan visa att det finns godtagbara (med direktivets terminologi goda) skäl för det. Det bör dock även vara möjligt att fatta ett beslut om att återkalla tillståndet att använda internmätningmetoden om det finns allvarliga brister i institutets metod och en förhöjd kapitalbas inte bedöms vara en lämplig åtgärd.

Beträffande de närmare motiven för bestämmelsen hänvisas till avsnitt 10.3.3.

15 Stora exponeringar

En alltför stor koncentration av exponeringar mot en enskild kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning kan innebära en oacceptabelt hög förlustrisk. Det kan vara till skada för institutets soliditet och utgöra ett hot mot dess fortlevnad. I lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar (1994 års kapitaltäckningslag) finns det därför bestämmelser som sätter gränser för ett instituts stora exponeringar mot dess kunder. Dessa bestämmelser genomför reglerna om stora exponeringar i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. I 2006 års direktiv har det bara gjorts mindre ändringar av exponeringsreglerna.

15.1 Begränsningar och rapporteringar av stora exponeringar m.m.

Regeringens förslag: De nuvarande bestämmelserna om gränsvärdena för stora exponeringar förs väsentligen oförändrade över till den nya kapitaltäckningslagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstituts- och kapitalkravsdirektivets innehåll: Artikel 106–118 i kreditinstitutsdirektivet och 28–32 i kapitalkravsdirektivet innehåller regler om stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Enligt artikel 119 i kreditinstitutsdirektivet skall kommissionen senast den 31 december 2007 lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av reglerna om stora exponeringar, vid behov åtföljd av lämpliga förslag.

Begreppet exponering

Med en exponering avses enligt artikel 106.1 i kreditinstitutsdirektivet varje tillgångspost och post utanför balansräkningen som avses i det avsnitt som behandlar schablonmetoden för kreditrisker, dock utan tillämpning av de riskvikter eller risknivåer som anges där.

Exponeringar som uppkommer till följd av poster som avses i bilaga IV (dvs. derivat) skall beräknas enligt någon av de metoder som anges i bilaga III.

Alla poster vars samlade belopp täcks av kapitalbasen får dock med de behöriga myndigheternas godkännande undantas från bestämningen av exponeringar. Detta gäller dock bara om detta belopp inte räknas in i institutets kapitalbas vid tillämpningen av artikel 75 eller vid beräkningen av andra nyckeltal för övervakning som fastställs i detta direktiv samt i andra gemenskapsakter.

Enligt artikel 106.2 i kreditinstitutsdirektivet omfattar exponeringar inte följande poster:

– Vid valutatransaktioner: exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning.

– Vid köp och försäljning av värdepapper: exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidigare av de tidpunkter då betalningen sker och då värdepapperen levereras.

En grupp av kunder med inbördes anknytning

I artikel 4.45 i kreditinstitutsdirektivet definieras grupp av kunder med inbördes anknytning som

a) två eller flera fysiska eller juridiska personer som, om inte annat visas, utgör en helhet från risksynpunkt därför att någon av dem har direkt eller indirekt ägarinflytande över den eller de andra,

b) två eller flera fysiska eller juridiska personer som, utan att stå i sådant förhållande som avses i a) bör betraktas som en helhet ur risksynpunkt därför att de har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av ekonomiska problem

En stor exponering

Med en stor exponering avses enligt artikel 108 i kreditinstitutsdirektivet ett instituts exponering mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning när värdet uppgår till minst 10 procent av institutets kapitalbas. Detta överensstämmer med vad som nu gäller.

Begränsningar av stora exponeringar

Enligt artikel 111 i kreditinstitutsdirektivet får ett institut inte exponera sig mot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning med ett värde som överstiger 25 procent av institutets kapitalbas.

När en grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till kreditinstitut eller ett eller flera syskonföretag, är gränsen i stället 20 procent. Medlemsstaterna får dock undanta exponeringar mot sådana kunder från 20-procentsgränsen, om de föreskriver särskild övervakning av sådana exponeringar genom andra åtgärder och förfaranden.

Summan av ett instituts stora exponeringar får inte överstiga 800 procent av institutets kapitalbas.

Enligt artikel 113 i kreditinstitutsdirektivet får medlemsstaterna sätta lägre gränser än 20, 25 och 800 procent.

Dessa regler är desamma som i tidigare direktiv.

Rapportering av stora exponeringar och koncentrerade exponeringar

Enligt artikel 110 i kreditinstitutsdirektivet skall instituten rapportera stora exponeringar till de behöriga myndigheterna. Av artikeln framgår vidare vilka metoder medlemsstaterna kan välja för rapporteringen och vissa undantag från rapporteringsskyldigheten.

En nyhet är att medlemsstaterna får kräva att institut skall analysera sina exponeringar mot emittenter av säkerheter när det gäller möjliga

koncentrationer och att de vid behov vidtar åtgärder eller rapporterar viktiga resultat till den behöriga myndigheten.

Sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder samt lämpliga interna kontrollrutiner

Enligt artikel 109 i kreditinstitutsdirektivet skall de behöriga myndigheterna kräva att varje kreditinstitut har sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder samt lämpliga interna kontrollrutiner för att kunna identifiera och registrera alla stora exponeringar och senare ändringar i dessa och för att kunna övervaka dessa exponeringar mot bakgrund av kreditinstitutets egen strategi vad gäller exponeringar. Denna regel densamma som i tidigare direktiv.

Exponeringar i handelslagret enligt kapitalkravsdirektivet

Enligt artikel 28.1 i kapitalkravsdirektivet gäller bestämmelserna i kreditinstitutsdirektivet även för värdepappersföretag. För exponeringar som avser sådana tillgångar i handelslagret för vilka det beräknas ett kapitalkrav för positionsrisk, avvecklingsrisk och motpartsrisk finns det emellertid i artiklarna 29–32 vissa regler som avviker från kreditinstitutsdirektivets regler.

Av artikel 29 i kapitalkravsdirektivet framgår hur värdet för exponeringarna i handelslagret skall beräknas. Dessa regler är i allt väsentligt oförändrade.

Enligt artikel 30.1 skall det sammanlagda värdet för exponeringarna beräknas genom en sammanläggning av de exponeringar som uppkommer i handelslagret och de exponeringar som uppkommer utanför handelslagret med beaktande av artiklarna 112–117 i kreditinstitutsdirektivet. Vid beräkning av exponeringar utanför handelslagret skall dock sådana icke likvida tillgångar som dragits av från kapitalbasen vid beräkningen av den utvidgade kapitalbasen enligt artikel 13.2 d i kapitalkravsdirektivet inte tas upp till något värde.

Enligt artikel 30.3 i kapitalkravsdirektivet skall summan av de sammanlagda exponeringarna mot en enskild kund eller en grupp av kunder begränsas enligt artiklarna 111–117 i kreditinstitutsdirektivet (beträffande artiklarna 112–117 hänvisas till de följande avsnitten). De behöriga myndigheterna får dock enligt artikel 30.4 i kapitalkravsdirektivet medge att tillgångar som utgör krav och andra exponeringar mot erkända värdepappersföretag i tredje land och erkända clearingorganisationer och börser som handlar med finansiella instrument underkastas samma behandling som gäller för exponeringar mot kreditinstitut enligt vissa artiklar i kreditinstitutsdirektivet.

Av artikel 30.2 i kapitalkravsdirektivet framgår bl.a. institutens sammanlagda exponeringar skall rapporteras enligt artikel 110 i kreditinstitutsdirektivet.

De behöriga myndigheterna får enligt artikel 31 i kapitalkravsdirektivet medge att gränsvärdena för stora exponeringar överskrids om vissa villkor är uppfyllda (se avsnitt 15.3).

Enligt artikel 32.2 i kapitalkravsdirektivet får de behöriga myndigheterna medge att sådana institut som har tillstånd att använda den utvidgade kapitalbas som finns i artikel 13.2 i kapitalkravsdirektivet (se avsnitt 8.1.2) får använda den vid tillämpningen av reglerna i bl.a. artikel 30.2 (rapportering), 30.3 (beräkning av gränsvärden) och 31 (överskridande av gränsvärden). En förutsättning är dock att de berörda instituten beträffande de exponeringar som uppkommer utanför handelslagret, åläggs att uppfylla de förpliktelser som anges i artiklarna 110–117 i kreditinstitutsdirektivet genom att använda den definition av kapitalbas som anges i det direktivet.

Skälen för regeringens förslag: Kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet innehåller regler om stora exponeringar som måste införlivas med svensk rätt. Syftet med dessa regler är att begränsa den maximala förlust som ett institut kan ådra sig om en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning inte kan infria sina åtaganden. Värdet av ett instituts exponeringar mot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning får därför inte överstiga de i direktiven angivna gränsvärdena.

Bestämmelserna om stora exponeringar omfattar exponeringar som uppkommer i såväl verksamhet utanför handelslagret (dvs. sådana exponeringar som omfattas av ett kapitalkrav för kreditrisker) och verksamhet inom handelslagret för vilka det beräknas ett kapitalkrav för positionsrisk, avvecklingsrisk och motpartsrisk.

De nuvarande exponeringsreglerna har införlivats med svensk rätt genom bestämmelser i 5 kap. 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 118–237, 1995/96:62, 1994/2000:94, 2002/03:139) och Finansinspektionens föreskrifter. Som framgår av beskrivningen i det föregående har reglerna om stora exponeringar bara ändrats i mindre omfattning genom 2006 års direktiv.

Mot bakgrund av den kommande översynen bör bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag i huvudsak oförändrade föras över till den nya kapitaltäckningslagen och kombineras med en föreskriftsrätt för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

I det följande övervägs om de ändringar som gjorts i kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet innebär att det dessutom behöver införas några nya bestämmelser i den svenska lagstiftningen.

Sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder samt lämpliga interna kontrollrutiner

Enligt artikel 22.1 i kreditinstitutsdirektivet skall ett institut ha effektiva styrformer som bl.a. omfattar rutiner för intern kontroll, däribland sunda förfaranden för administration och redovisning. I avsnitt 7.1 föreslås att den regeln om intern kontroll skall införlivas med svensk rätt genom en kombination av lag och föreskrifter. Av lag skall det framgå att institutet skall ha tillfredsställande rutiner för intern kontroll. Den bestämmelsen som är tillämplig på hela institutets rörelse, dvs. även institutets stora exponeringar, genomför även regeln i artikel 109.

Rapportering av koncentrerade exponeringar

Enligt artikel 110 i kreditinstitutsdirektivet skall instituten analysera sina exponeringar mot emittenter av säkerheter för att identifiera eventuella koncentrationer. Med koncentrationsrisker, vilket torde vara det som åsyftas, avses t.ex. exponeringar mot samma motpart, geografiska områden eller samma verksamhet (jfr punkten 7 i bilaga V till kreditinstitutsdirektivet). Redan av riskhanteringsbestämmelserna i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och lagen (1991:981) om värdepappersrörelse framgår att instituten skall ha system för att hantera alla risker, även koncentrationsrisker (se avsnitt 7.1). Om det behövs får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett institut skall vidta för att uppfylla kraven i den bestämmelsen. Det är därför inte nödvändigt att i lagen ta in en bestämmelse om hur instituten skall behandla sina koncentrationsrisker.

Enligt kreditinstitutsdirektivet får medlemsstaterna dessutom kräva att instituten rapporterar resultaten av sina analyser till tillsynsmyndigheten. Som framgår av avsnitt 15.2 finns det en möjlighet att behandla en exponering för vilken det finns vissa säkerheter som en exponering mot den som ställt säkerheten. Beträffande andra koncentrationsrisker kan det dock behöva sättas gränsvärden. Enligt 13 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 6 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse skall ett institut lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Med stöd av denna bestämmelse kan inspektionen kräva att instituten skall rapportera sina koncentrationsrisker. Denna möjlighet bedöms tillräcklig från tillsynssynpunkt. Någon ytterligare bestämmelse om rapportering av koncentrerade exponeringar bör därför inte nu tas in i den nya kapitaltäckningslagen.

15.2 Undantag från stora exponeringar, beräkning av värde av stora exponeringar, m.m.

Regeringens förslag: Under de förutsättningar som framgår av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får ett institut beräkna en exponerings värde antingen med stöd av internmetoden eller med beaktande av ett kreditriskskydd. Om ett institut utnyttjar denna möjlighet, skall den del av exponeringen som täcks av en säkerhet behandlas som en exponering mot den som ställt säkerheten.

Regeringens bedömning: Den nya kapitaltäckningslagen bör inte innehålla några bestämmelser om vilket värde en exponering skall ha. Av en förordning meddelad av regeringen bör det framgå att en exponering mot en svensk kommun eller därmed jämförbar samfällighet skall behandlas på samma sätt som en exponering mot svenska staten.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer i sak med regeringens förslag men använder uttrycket ”vissa förutsättningar” i

stället för ”de förutsättningar som framgår av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer”. I promemorian gjordes inte heller någon bedömning av hur exponeringar mot kommuner bör regleras.

Remissinstanserna: *Sveriges Advokatsamfund* anser att uttrycket ”vissa förutsättningar” är för otydligt. *Kommuninvest i Sverige AB* anser att det bör framgå av den nya kapitaltäckningslagen att exponeringar mot en kommun skall behandlas på samma sätt som mot svenska staten.

Kreditinstituts- och kapitalkravsdirektivets innehåll: Såväl 2006 års kreditinstitutsdirektiv som dess föregångare undantar helt eller delvis vissa exponeringar från reglerna om stora exponeringar. Det finns också andra bestämmelser som riskviktat särskilda exponeringar. En nyhet i 2006 års kreditinstitutsdirektiv är att instituten när de uppskattar storleken på sina exponeringar i vissa fall får möjlighet att ta hänsyn till befintliga kreditriskskydd eller att bestämma värdet inom ramen för internmetoden. För att kreditriskskydd (förbetalt eller obetalt) skall kunna beaktas måste dock de förutsättningar som gäller för riskreducering enligt artiklarna 90–93 i kreditinstitutsdirektivet och för beräkning av riskvägda exponeringsbelopp enligt artiklarna 78–83 vara uppfyllda (artikel 112.2). För ett institut som använder den avancerade internmetoden (se artikel 114.2) får förbetalt kreditriskskydd erkännas bara om de relevanta kraven i artiklarna 84–89 är uppfyllda (artikel 112.3).

Undantag för vissa exponeringar

Enligt artikel 113 i kreditinstitutsdirektivet får medlemsstaterna undanta vissa exponeringar från de begränsningsregler som gäller för stora exponeringar.

Enligt artikel 113.2 får medlemsstaterna helt undanta exponeringar mot institutets moderföretag, syskonföretag eller egna dotterföretag under förutsättning att dessa företag omfattas av sådan gruppbaserad tillsyn som kreditinstitutet självt är underkastat enligt direktivet eller motsvarande regler i tredje land.

Enligt artikel 113.3 får medlemsstaterna helt eller delvis även undanta de där uppräknade exponeringarna från begränsningsreglerna. De exponeringar som får undantas är i stort sett desamma som i 2000 års kreditinstitutsdirektiv, men till följd av de nya reglerna om beräkning av kapitalkravet för kreditrisker har ordalydelsen ändrats något. I stället för att göra generella undantag för vissa nationella regeringar, centralbanker m.fl. som enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv alltid har riskvikten noll procent vid beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker, har motsvarande undantag i punkterna a–f getts följande lydelse:

a) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på nationella regeringar eller centralbanker som utan ställande av säkerhet skulle ges riskvikten noll procent enligt schablonmetoden.

b) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på internationella organisationer eller multilaterala utvecklingsbanker som utan ställande av säkerhet skulle ges riskvikten noll procent enligt schablonmetoden.

c) Tillgångsposter som utgörs av fordringar för vilka nationella regeringar, centralbanker, internationella organisationer multilaterala

utvecklingsbanker eller offentliga organ, har lämnat uttryckliga garantier, om fordringar utan säkerhet på den enhet som ställt garantin skulle ges riskvikten noll procent enligt schablonmetoden.

d) Andra exponeringar mot nationella regeringar, centralbanker, internationella organisationer multilaterala utvecklingsbanker eller offentliga organ, eller exponeringar garanterade av dessa, om fordringar utan säkerhet på den enhet som exponeringen gäller skulle ges riskvikten noll procent enligt schablonmetoden.

e) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker som inte omfattas av punkten a om de är angivna i, och i förkommande fall finansierade i, låntagarnas nationella valuta.

f) Tillgångsposter och andra exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av räntebärande värdepapper utgivna av nationella regeringar eller centralbanker, internationella organisationer, multilaterala utvecklingsbanker eller delstatliga eller lokala självstyrelseorgan, myndigheter eller offentliga organ i medlemsstaterna, som utgör fordringar på emittenten och skulle ges riskvikten noll procent enligt schablonmetoden.

Det har också införts ett undantag för vissa exponeringar som är säkrade genom panträtt i kommersiella fastigheter eller liknande (punkten q).

Riskviktning av vissa exponeringar

Av artiklarna 115 och 116 i kreditinstitutsdirektivet framgår att instituten får riskvikta vissa exponeringar. Av dessa bestämmelser framgår att tillgångsposter mot regionala och lokala självstyrelseorgan (kommuner och landsting) och myndigheter antingen får riskvikten 20 procent eller riskvikten noll procent beroende på vilken av dessa riskvikter som fordringarna har enligt schablonmetoden. Andra exponeringar mot eller garanterade av sådana självstyrelseorgan och myndigheter får också ges någon av dessa riskvikter. Riskvikten blir då densamma som den riskvikt skulder mot sådana organ och myndigheter har enligt schablonmetoden. Enligt artikel 115.2 och artikel 116 får dessutom vissa exponeringar mot institut ges riskvikten 20 procent.

Av artikel 117 i kreditinstitutsdirektivet framgår vidare att medlemsstaterna får behandla exponeringar som garanterats av tredje man eller för vilken det finns säkerhet i form av vissa värdepapper utgivna av tredje man som om de har ingåtts mot en garantigivare eller emittenten av värdepapperet i stället för med motparten. En nyhet i det sammanhanget är att i fråga om garantier tillämpas de regler om valutaobalans, löptidsobalanser och om partiell täckning som gäller för riskreducering (avsnitt 11.1).

Riskreducering m.m.

En nyhet i kreditinstitutsdirektivet är att instituten får ta hänsyn till effekter av finansiella säkerheter enligt regler om kreditriskreducering

när de beräknar exponeringarnas värde. Dessa regler finns i artiklarna 112 och 114 i kreditinstitutsdirektivet.

Enligt artikel 114.1 i kreditinstitutsdirektivet får medlemsstaterna, som alternativ till att helt eller delvis undanta vissa exponeringar från beräkningen av stora exponeringar, tillåta institut som tillämpar den fullständiga metoden för finansiella säkerheter enligt reglerna om reducering av kreditrisk (se avsnitt 11.1) att använda ett värde som är lägre än värdet på exponeringen, men inte lägre än summan av de fullständigt justerade exponeringsvärdena för deras exponeringar mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning. Med ”fullständigt justerat exponeringsvärde” avses det värde som beräknats på sätt som anges i avsnitt 11.1 med beaktande av kreditriskreducerande kreditriskskydd. Av artikel 112.2 framgår att en förutsättning för att kreditriskskyddet skall få beaktas är att det uppfyller de krav för godkännande och andra minimikrav som anges i artiklarna 90–93 i kreditinstitutsdirektivet om reducering av kreditrisk.

Enligt kreditinstitutsdirektivet får instituten beakta ett kreditriskskydd bara för vissa särskilt uppräknade exponeringar i artikel 113.3 i kreditinstitutsdirektivet, nämligen exponeringar för vilka det finns betryggande säkerhet i form av

- räntebärande värdepapper utgivna av stater, centralbanker, internationella organisationer, multilaterala utvecklingsbanker eller delstatliga eller lokala självstyrelseorgan, myndigheter eller offentliga organ, som utgör fordringar på emittenten och som skulle ges riskvikten noll procent enligt schablonmetoden (punkten f),

- kontanta medel insatta hos det utlåande institutet eller hos ett kreditinstitut som är moderföretag eller dotterföretag till detta (punkten g), och

- depositionsbevis utgivna av det utlåande institutet eller hos ett kreditinstitut som är moderföretag eller dotterföretag till detta och förvarade hos någon av dem (punkten h), och

- andra värdepapper än som avses i f (punkten o).

I fråga om exponeringar som hänför sig till handelslagret får enligt artikel 30.2 i kapitalkravsdirektivet bara repor (dvs. avtal om försäljning av ett värdepapper där säljaren samtidigt förbinder sig att återköpa papperet inom en viss tid till ett överenskommet pris), värdepapperslån eller råvarulån omfattas av riskreducering.

Enligt artikel 114.2 första stycket i kreditinstitutsdirektivet får ett institut som har tillstånd att använda egna skattningar av LGD-värden och konverteringsfaktorer (*en avancerad internmetod*) för en exponeringsklass i stället, om det enligt de behöriga myndigheternas bedömning kan skatta (dvs. uppskatta med statistisk metod) de finansiella säkerheternas effekter på dessa exponeringar separat från andra LGD-relaterade aspekter, tillämpa dessa skattade effekter vid beräkningen av exponeringsvärdet enligt artikel 111.1–111.3. Som framgår av artikel 112.3 i kreditinstitutsdirektivet måste då de relevanta kraven i artiklarna 84–89 i samma direktiv vara uppfyllda. Dessutom gäller följande förutsättningar:

- De behöriga myndigheterna skall ha övertygat sig om att de skattningar som institutet gör är lämpliga att utnyttja för reducering av

exponeringsvärdet när detta skall användas för att avgöra efterlevnaden av begränsningsreglerna i artikel 111 i kreditinstitutsdirektivet.

– Om ett institut har tillstånd att använda egna skattningar av effekterna av finansiella säkerheter, skall instituten göra detta på ett sätt som är förenligt med den metod som valts för att beräkna kaptalkraven.

Ett institut som har tillstånd att använda egna skattningar av LGD-värden och konverteringsfaktorer för en exponeringsklass men som inte beräknar värdet på sina exponeringar enligt den metod som avses i 114.2 första stycket (dvs. tillämpar dessa skattade effekter vid beräkningar av exponeringsvärdet) får antingen ges tillstånd att använda den metod som anges i artikel 114.1 (dvs. ta hänsyn till riskreducerande åtgärder för vissa exponeringar) eller att tillämpa de regler som anges i artikel 113.3 punkten o för beräkningen av exponeringarnas värde. Ett institut som inte beräknar värdet på sina exponeringar enligt den metod som avses i 114.2 första stycket får endast tillämpa en av dessa båda metoder.

Enligt artikel 114.3 i kreditinstitutsdirektivet skall ett institut som har tillstånd att använda de ovan beskrivna metoderna vid beräkning av exponeringsvärden göra återkommande stresstester av sina kreditriskkoncentrationer, även i fråga om det realiserbara värdet av eventuellt mottagen säkerhet. Dessa tester skall gälla risker som kan orsakas av potentiella förändringar av förhållandena på marknaden som kan få negativa konsekvenser för kreditinstitutets kapitaltäckning och risker vid brådskande realisering av säkerheter. Institutet skall förvissa de behöriga myndigheterna om att de stresstester som genomförs är tillräckliga och lämpliga för bedömningen av dessa risker. Om ett sådant stresstest visar på ett lägre realiserbart värde av en mottagen säkerhet än vad som skulle få beaktas enligt de ovan nämnda metoderna, skall värdet på den säkerhet som får tas med minskas i motsvarande mån. I sådana instituts strategier för att bemöta koncentrationsrisker skall följande ingå.

a) Strategier och förfaranden för att bemöta risker till följd av löptidsobalanser mellan exponeringar och det eventuella kreditriskskyddet för dessa.

b) Strategier och förfaranden för det fall att stresstesten indikerar ett lägre realiserbart värde än vad som beaktats.

c) Strategier och förfaranden för koncentrationsrisker till följd av tillämpningen av tekniker för reducering av kreditrisker, särskilt vid stora indirekta kreditexponeringar (t.ex. mot en enskild emittent av värdepapper som tagits emot som säkerhet).

Vidare framgår av artikel 114.4 i kreditinstitutsdirektivet att när effekterna av säkerheter beaktas enligt de ovannämnda metoderna får medlemsstaterna behandla varje täckt del av exponeringen som om den gäller emittenten av säkerheten och inte kunden.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Undantag för vissa exponeringar

Enligt 6 kap. 10 § i 1994 års kapitaltäckningslag skall, om ett moderföretag är ett institut vid beräkningen av de i 5 kap. angivna gränsvärdena (dvs. gränsvärdena för stora exponeringar), inte medräknas exponeringar

som ett institut har mot ett annat koncernföretag, om företagen är föremål för gruppbaserad tillsyn som utövas av en behörig myndighet inom EES eller likvärdig tillsyn i tredje land.

I prop. 2005/06:45 om finansiella konglomerat (s. 205) anförs bl.a. följande

”I dagsläget finns det emellertid inte enbart svenska företag i de finansiella företagsgrupper som står under Finansinspektionens tillsyn. För gränsöverskridande grupper kan det framstå som omotiverat att behandla exponeringar mot ett svenskt dotterföretag på ett annat sätt än motsvarande exponeringar mot ett utländskt dotterföretag. Bestämmelsen förhindrar de utländska dotterföretagen att exponera sig mot moderföretaget. Moderföretaget förhindras också att exponera sig mot sina utländska dotterföretag trots att verksamheten skulle ha kunnat drivas direkt i institutet via filialer i utlandet.

Det är också svårt att finna skäl för att exponeringar mot andra koncernföretag är obegränsade endast i de fall som Finansinspektionen är ansvarig för tillsynen över den finansiella företagsgruppen. Anledningen till att denna typ av exponeringar kan undantas vid beräkningen av exponeringarna på individuell nivå torde vara att den finansiella företagsgruppens sammanlagda exponeringar övervakas. Att ha skilda regler beroende på vilken tillsynsmyndighet som är ansvarig för tillsynen är därför svårt att motivera.”

Det bedöms inte finnas skäl att nu föreslå någon annan bestämmelse än den som nyligen införts i lagen. Med denna bestämmelse införlivas artikel 113.2 i kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt.

Som har beskrivits i det föregående finns det också enligt artikel 113.3 i kreditinstitutsdirektivet möjlighet att undanta vissa exponeringar med avseende på nationella regeringar, centralbanker och vissa andra organ. Direktivet innehåller också möjligheten att riskvikta vissa exponeringar.

Det bedöms mindre lämpligt att ta in alla dessa detaljerade regler i lag. De regler som finns i 2000 års kreditinstitutsdirektiv har genomförts genom en kombination av lag och myndighetsföreskrifter. I 1994 års kapitaltäckningslag föreskrivs att vid bestämmandet av ett instituts exponering enligt 1 och 3 §§ skall inte räknas in de poster som avses i 3 kap. 1 § första stycket A 2–7 i samma lag (dvs. nollviktade poster). Dessutom får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreskriva att andra poster inte skall räknas in om kreditrisken är låg eller posterna räknats av från institutets kapitalbas.

I avsnitt 10.2.1. har gjorts bedömningen att det inte bör regleras i lag vilka riskvikter som gäller för olika exponeringar vid tillämpning av schablonmetoden för kreditrisker. I likhet med den bedömning som gjorts där bör det inte heller framgå av lag vilket värde som skall åsättas exponeringar mot vissa motparter, t.ex. stat och kommun. Vi delar inte heller *Kommuninvests* bedömning att det av lagen bör framgå att svenska kommuner skall behandlas som svenska staten. I likhet med vad som föreslås för tillämpning av internmetoden bör dock denna fråga regleras i en förordning beslutad av regeringen.

Möjligheten att beakta kreditriskskydd eller att beräkna exponeringsvärdet enligt en avancerad internmetod.

Reglerna i artikel 114 i kreditinstitutsdirektivet gör det möjligt att beakta kreditriskskydd när exponeringsvärdet beräknas eller att använda sig av en avancerad internmetod för att bestämma exponeringens värde. Dessa

möjligheter, som torde ge ett värde på exponeringen som överensstämmer bättre med verkligheten än de bestämmelser som finns i artikel 113.3 i samma direktiv, bör införlivas med svensk rätt. Vid bestämmandet av en exponerings värde bör det därför vara möjligt för ett institut som tillämpar schablonmetoden eller en grundläggande internmetod att beakta ett kreditriskskydd och för institut som tillämpar en avancerad internmetod att använda den metoden vid beräkningen av exponeringens värde.

Ett institut som använder *schablonmetoden eller en grundläggande internmetod* får bara använda riskreducerande åtgärder för vissa särskilt uppräknade exponeringar. Dit hör exponeringar för vilka det finns betryggande säkerheter i form av värdepapper (punkterna f och o) samt medel insatta hos eller depositionsbevis utgivna av det utlånande institutet eller hos ett kreditinstitut som är moderföretag eller dotterföretag till detta (punkterna g och h).

Det är institutet som väljer vilken metod det vill använda, dvs. om det vill behandla de angivna exponeringarna på det sätt som följer av författningar eller om det vill bestämma värdet på exponeringarna genom att beakta den riskreducering som ett visst kreditriskskydd ger. Det behövs inte något tillstånd från Finansinspektionen för att välja en viss metod. Vilka krav som ett institut skall uppfylla för att få beakta riskreduceringen bör framgå av föreskrifter. Om instituten inte uppfyller dessa krav får kreditriskskyddet inte beaktas.

För institut som använder *en avancerad internmetod* och som inom ramen för den metoden har tillstånd att själv uppskatta värdena för "förlusten vid fallissemang" (LGD) och "konverteringsfaktorer" gäller delvis andra regler än de som nyss beskrivits. Om ett institut kan uppskatta de finansiella säkerheternas effekter på exponeringarna separat från andra LGD-relaterade faktorer får institutet använda dessa värden. Det bör observeras att det gäller för alla exponeringar som räknas upp i artikel 113.3 i kreditinstitutsdirektivet.

Ett institut som har tillstånd att inom ramen för internmetoden själv beräkna värdena för förlusten vid fallissemang och konverteringsfaktorer, men som inte beräknar exponeringsvärdet inom ramen för en avancerad internmetod, får ta hänsyn till befintliga kreditriskskydd när det beräknar värdet på de exponeringar för vilka det finns betryggande säkerhet i form av andra värdepapper än sådana som getts ut av centralregeringar, centralbanker, internationella organisationer, multilateral utvecklingsbanker eller delstatliga eller lokala självstyrelseorgan (jfr artikel 113.3 punkten o i kreditinstitutsdirektivet). Institutet väljer själv om det vill beräkna exponeringsvärdet inom ramen för internmetoden eller genom att beakta kreditriskskyddet. Det kan emellertid också välja att behandla de angivna exponeringarna på det sätt som följer av författningar som genomför artikel 113.3 punkten o. Även när denna möjlighet används skall de förutsättningar som finns i artikel 114 vara uppfyllda.

Mot bakgrund av det nu sagda föreslå vi att det i den nya kapitaltäckningslagen bör anges att ett institut när det beräknar en exponerings värde under vissa förutsättningar får uppskatta en exponerings värde med stöd av internmetoden eller genom att beakta vissa kreditriskskydd. Vilka förutsättningarna är bör dock inte regleras genom bestämmelser i lag. I

stället bör, regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka förutsättningar som bör vara uppfyllda. Av sådana föreskrifter kommer det exempelvis att framgå att det bara är finansiella säkerheter som får beaktas. Föreskrifter bör också meddelas om vilka krav som ett institut som använder något av dessa riskreducerande alternativ skall uppfylla. Med stöd av detta bemyndigande (och de föreskrifter som meddelas med stöd av det) reglerna i artikel 114.3 om stresstester m.m.

Säkerheten som sådan är per definition inte en exponering för instituten. Instituterna skulle alltså kunna låta säkerheten reducera exponeringens värde utan att i stället redovisa någon exponering mot den som ställt säkerheten. Enligt artikel 114.4 i kreditinstitutsdirektivet får emellertid medlemsstaterna behandla den del av exponeringen som täcks av säkerheten som om den gäller emittenten av säkerheten och inte kunden. För att få en rättvisande bild av institutens risker framstår detta som den enda rimliga lösningen. Bestämmelsen bör därför tas in i svensk rätt.

15.3 Överskridande av gränsvärden för stora exponeringar i handelslagret

Regeringens förslag: Värdet av ett instituts exponeringar i handelslagret mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får, efter tillstånd av Finansinspektionen, överstiga gränsvärdena för stora exponeringar, om institutet uppfyller det särskilda kapitalkrav och de villkor i övrigt för den överstigande exponeringen som framgår av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges riksbank* avstyrker förslaget att behålla Finansinspektionens rätt att medge att ett institut får överskrida gränsvärdena för stora exponeringar i handelslagret. Om möjligheten behålls bör inspektionen få klara riktlinjer för att sådana medgivande bara får ske i undantagsfall och bara om kraven är hårda. Riksbanken anser vidare att det krävs ett förtydligande av de regler i direktivet som anger hur stort överskridandet får vara i förhållande till kapitalbasen.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: För verksamhet som hänför sig till handelslagret får enligt artiklarna 28.1 och 31 i kapitalkravsdirektivet de behöriga myndigheterna godkänna att de gränser som har fastställts i artiklarna 111–117 i kreditinstitutsdirektivet överskrids om följande villkor är uppfyllda:

a) Exponeringarna utanför handelslagret mot kunden eller av gruppen av kunder i fråga får inte överskrida de gränser som har fastställts i artiklarna 111–117 i kreditinstitutsdirektivet beräknade med avseende på kapitalbasen såsom denna anges i kreditinstitutsdirektivet så att överskottet i sin helhet härrör från handelslagret.

b) Institutet uppfyller ett ytterligare kapitalkrav för överskottet i förhållande till begränsningar som fastställts i artikel 111.1 och 111.2 i

kreditinstitutsdirektivet, beräknat enligt bilaga VI till kapitalkravsdirektivet.

c) Om tio eller färre dagar har förflutit efter det att överskottet uppkom, får inte de exponeringar som härrör från handelslagret för kunden eller gruppen av förbundna kunder i fråga överstiga 500 procent av institutets kapitalbas.

d) Överskott som har förelegat i mer än tio dagar får inte sammanlagt överstiga 600 procent av institutets kapitalbas.

e) Institutet måste till de behöriga myndigheterna var tredje månad anmäla alla fall där de gränser som fastställts i artikel 111.1 och 111.2 i kreditinstitutsdirektivet har överskridits under de föregående tre månaderna.

I varje fall där gränserna har överskridits skall storleken av överskridandet och namnet på berörd kund anmälas.

Enligt artikel 32.1 i kapitalkravsdirektivet skall de behöriga myndigheterna upprätta rutiner för att förhindra att instituten avsiktligt undviker de ytterligare kapitalkrav som de annars skulle ådra sig för sådana exponeringar som överskrider de gränser som har fastställts i artikel 111.1 och 111.2 i kreditinstitutsdirektivet genom att tillfälligt överföra exponeringarna i fråga till ett annat bolag inom eller utom samma företagsgrupp och genom att företa skentransaktioner för att dölja exponeringen under tiodagarsperioden och skapa en ny exponering i stället. De behöriga myndigheterna skall underrätta rådet och kommissionen om dessa rutiner. Instituterna skall ha system som säkerställer att varje överföring som har denna verkan omedelbart anmäls till de behöriga myndigheterna.

Enligt artikel 32.2 i kapitalkravsdirektivet får de behöriga myndigheterna medge att sådana institut som har tillstånd att använda den utvidgade kapitalbas som finns i artikel 13.2 i kapitalkravsdirektivet (se avsnitt 8.1.2) att använda den vid tillämpningen av bl.a. artikel 31 i samma direktiv om de berörda instituten åläggs att uppfylla de förpliktelser som anges i artiklarna 110–117 i kreditinstitutsdirektivet i fråga om de exponeringar som uppkommer utanför handelslagret genom att använda den definition av kapitalbas som anges i kreditinstitutsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: Reglerna i artikel 31 i 2006 års kapitalkravsdirektiv har samma innebörd som motsvarande regler i 1993 års kapitalkravsdirektiv. Reglerna har införlivats med svensk rätt genom 5 kap. 6 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt den bestämmelsen får värdet av ett instituts exponeringar i handelslagret mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning, efter medgivande av Finansinspektionen, överstiga de gränsvärden som anges i 1 och 3 §§ samma kapitel, om institutet uppfyller det särskilda kapitalkrav och de villkor i övrigt för den överstigande exponeringen som regeringen föreskriver.

Bestämmelsen infördes i svensk rätt den 1 juli 2000 (prop. 1999/2000:94 s. 48 ff). Bakgrunden var att vissa marknadsaktörer hade pekat på den omständigheten att det att Sverige valt att inte utnyttja undantagsregeln skapade problem vid handel med bostadsobligationer. Särskilt de problem som kunde drabba mindre marknadsgaranter lyftes fram. Regeringen ansåg att kapitaltäckningsreglerna bör utformas så att

de inte i onödan begränsar konkurrensen på de finansiella marknaderna eller försvårar nyetableringar. Enligt regeringen borde hänsyn också tas till svenska instituts möjligheter att på lika villkor konkurrera på den gemensamma marknaden. Riksbanken menade i sitt remissvar att reglerna om stora exponeringar led av brister, främst att reglerna inte omfattade flera viktiga slag av exponeringar samt att ett införande av undantagsregeln skulle förstärka dessa problem. Riksbanken menade vidare att om viss verksamhet kräver att stora positioner tas mot individuella motparter så är det inte orimligt att endast institut av viss storlek kan delta. Regeringen konstaterade emellertid att enligt direktivet förutsätter ett överskridande av gränserna för stora exponeringar att Finansinspektionen medgett detta och att ett särskilt kapitalkrav uppfylls. Enligt regeringens bedömning torde det därför inte finnas något som hindrade att regeln infördes.

Regeringen konstaterade att det inte kan uteslutas att undantagsregeln kan ha en funktion att fylla även på andra områden än obligationsmarknaden och vid garantigivning vid utgivning av sådana obligationer. Enligt regeringen saknades det därför skäl att begränsa den föreslagna möjligheten till bostadsobligationer. Frågor av sådant slag fick i stället lösas inom ramen för tillståndsgivning och tillsynspraxis.

I promemorian konstateras att den angivna bestämmelsen såvitt är känt inte har orsakat några problem från risksynpunkt. Hänsynen till de svenska instituts konkurrensförmåga talar vidare för att den behålls. Enligt promemorians förslag bör därför även den nya kapitaltäckningslagen innehålla en möjlighet att överskrida gränsvärdena för stora exponeringar. För att utnyttja optionen fordras att en detaljerad reglering införs. Liksom enligt gällande rätt bör enligt promemorian lagen bara innehålla en övergripande bestämmelse om att Finansinspektionen får medge att ett institut överskrider gränserna för stora exponeringar. Den närmare villkoren för detta bör framgå av myndighetsföreskrifter.

Riksbanken anser emellertid inte att Finansinspektionen skall ha rätt att medge att ett institut får överskrida gränsvärdena för stora exponeringar. Om möjligheten ändå behålls bör inspektionen få klara riktlinjer för att sådana medgivande bara får ske i undantagsfall och bara om kraven är hårda, t.ex. att exponeringen är tidsbegränsad, att medgivande förutsätter extra rapportering och att kapitalkravet annars måste sättas till det fulla värdet av överexponeringen. Riksbanken menar att ett instituts stora exponeringar skapar betydande spridningsrisker. För att säkerställa stabiliteten i det finansiella systemet är det därför av vikt att instituten har rutiner för att kontrollera de stora exponeringarna och att tillsynen av dessa rutiner fungerar effektivt. Problemet förstärks av att vissa risker, t.ex. avvecklingsrisker, inte inkluderas i de exponeringar som kräver kapitaltäckning. Förmodligen är det dessutom rimligt att de riktigt stora exponeringarna endast kan hållas av stora institut med större förmåga att absorbera risk. Att medge undantag skapar potentiellt onödiga risker. Ett motiv för att behålla undantagsregeln är påverkan på de svenska instituts konkurrensposition. Enligt Riksbankens mening överväger dock behovet att värna stabiliteten i det finansiella systemet och att minska spridningsriskerna. Därför bör undantagsregeln tas bort. Om det

inte görs är det enligt Riksbanken centralt att överexponeringarna blir temporära, inte för många och inte för stora.

Riksbankens argument för att inte införa undantaget har delvis prövats i det tidigare lagstiftningsärendet. Det gäller dels argumentet att vissa risker inte inkluderas i de exponeringar som kräver kapitaltäckning och att det förmodligen är rimligt att de riktigt stora exponeringarna endast kan hållas av stora institut med större förmåga att absorbera risk. Finansinspektionen har i sina föreskrifter infört bestämmelser för överskridande av gränsvärden för stora exponeringar i handelslagret liknande dem som finns i 1993 års kapitalkravsdirektiv. Det har inte från annat håll anförts att den angivna undantagsregeln är problematisk. Vi delar därför den bedömning som görs i promemorian om att undantagsregeln skall införas. Några ytterligare riktlinjer för hur föreskrifterna bör utformas bedöms inte nödvändigt.

Ett medgivande att överskrida gränsvärdena för stora exponeringar behöver inte avse varje enskilt överskridande utan kan utformas som en generell rätt att överskrida gränsvärdena under förutsättning att de i föreskrifterna angivna kraven är uppfyllda.

I överensstämmelse med gällande rätt bör instituten få använda sig av den utvidgade kapitalbasen för att täcka exponeringar i handelslagret som överskrider de föreskrivna gränserna.

Riksbanken förordar ett klargörande av hur bestämmelserna i artikel 31 punkterna c och d skall tolkas. Enligt punkten c gäller att om tio eller färre dagar har förflutit efter det att överskottet uppkom, får inte de exponeringar som härrör från handelslagret för kunden eller gruppen av förbundna kunder i fråga överstiga 500 procent av institutets kapitalbas. I punkten d sägs vidare att överskott som har förelegat i mer än tio dagar får inte sammanlagt överstiga 600 procent av institutets kapitalbas. Riksbanken undrar om detta skall tolkas som att man skall tillåta högre överskridande ju längre tiden går och vill i så fall invända mot bestämmelsen. Den enda rimliga utgångspunkten är enligt Riksbanken att en överexponering måste sjunka över tiden.

Bestämmelserna i artikel 31 punkterna c och d skall dock inte tolkas som att överskridandet får bli högre ju längre tiden går. Punkterna behandlar två olika frågor. I punkten c föreskrivs att en *exponering* mot en enskild kund eller en grupp av kunder får vara högst 500 procent om överskottet har funnits i högst tio dagar. Den bestämmelsen begränsar dock inte storleken på själva överskottet. Enligt punkten d får *överskott* som har funnits i mer än tio dagar inte sammanlagt överstiga 600 procent av institutets kapitalbas. Den sistnämnda bestämmelsen reglerar alltså hur stort överskottet får vara för alla kunder eller grupper av kunder. Hur överskottet skall beräknas framgår av punkten 1 i bilaga VI till 2006 års kapitalkravsdirektiv. Enligt en bestämmelse i bilagan består överskott enbart av en del av exponeringarna mot en kund eller en grupp av kunder, nämligen den del av exponeringarna som får högst kapitalkrav för specifik risk eller avveckling och motpartsrisk. Av bestämmelserna i bilagan framgår också att för överskott mot en enskild kund eller grupp av kunder som funnits i mindre än tio dagar är kapitalkravet 200 procent av överskottet. För överskott mot en kund eller enskild grupp av kunder som funnits i mer än tio ökar kapitalkravet med storleken på överskottet. Som exempel kan nämnas att för överskott på upp till 40 procent av

kapitalbasen uppgår kapitalkravet till 200 procent av överskottet, för överskott på mellan 80 och 100 procent av kapitalbasen uppgår kapitalkravet till 500 procent av överskottet och för överskott på över 250 procent av kapitalbasen bestäms kapitalkravet till 900 procent av överskottet.

16 Offentliggörande av information

16.1 Tillämpningsområde

Regeringens förslag: Bestämmelserna om offentliggörande av information skall gälla för enskilda institut bara om institutet inte ingår i en finansiell företagsgrupp eller en motsvarande grupp enligt en offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet. För finansiella företagsgrupper gäller särskilda bestämmelser.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv och kapitalkravsdirektiv bör lämpliga föreskrifter ges om offentlig information från företagen i syfte att stärka marknadsdisciplinen och ge kreditinstitutet incitament till att förbättra marknadsstrategi, riskkontroll och intern ledningsorganisation (skälen 55 respektive 31 i ingresserna).

Enligt artikel 68.3 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall varje kreditinstitut som varken är moderföretag eller dotterföretag och varje kreditinstitut som inte ingår i en sammanställning enligt artikel 73 individuellt uppfylla kraven i artiklarna 145–149 i samma direktiv om kreditinstitutets upplysningsplikt. Av artikel 2 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att den angivna bestämmelsen gäller även för värdepappersföretag.

Av artikel 72 (avsnitt 17.1) framgår att sådana upplysningar som avses i artiklarna 145–149 skall offentliggöras av finansiella företagsgrupper inom EU. Detta bör vara tillräckligt för att tillgodose marketns behov av information. Det är därför inte nödvändigt att därutöver kräva att varje institut individuellt skall offentliggöra samma upplysningar. Det är emellertid inte alla institut som ingår i en finansiell företagsgrupp eller en motsvarande utländsk grupp. I överensstämmelse med direktivet bör dock sådana företag vara skyldiga att offentliggöra informationen om det individuella institutet.

16.2 Upplysningar som skall offentliggöras

Regeringens förslag: Ett institut skall offentliggöra sådan information som rör dess kapitaltäckning och dess strategier, system och målsättningar för hantering av dess risker och exponeringar.

Ett institut behöver inte offentliggöra information som inte är väsentlig, utgör en företagshemlighet eller är konfidentiell.

Om ett institut inte offentliggör information som det anser är en företagshemlighet eller är konfidentiell, skall det ange skälet till det samt offentliggöra mer allmänna upplysningar om det som informationskravet gäller.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs att ett institut skall offentliggöra sådan information som rör dess kapitaltäckning och riskhanteringssystem.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att lagtexten avseende vilken information som skall offentliggöras är för snäv. Den föreslår att lagtexten i stället skall ange att ”ett institut skall offentliggöra sådan information som rör dess kapitaltäckning och dess strategier, system och målsättningar för hantering av dess risker och exponeringar”. *Finansinspektionen* påpekar att det bör klargöras med vilket bemyndigande Finansinspektionen, i sista hand, kan kräva att ett institut ska offentliggöra information som institutet bedömt vara exempelvis oväsentlig och därför låtit bli att offentliggöra. *Finansförbundet* anser att det är ett bra förslag att institut som omfattas av lagen skall offentliggöra information om sin kapitaltäckning och riskhantering som behövs för att bedöma institutets finansiella ställning.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Enligt artikel 145.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall kreditinstituten, för direktivets syften, offentliggöra den information som räknas upp i del 2 i bilaga XII till samma direktiv. I bilagan finns detaljerade och omfattande regler för vilken information som skall offentliggöras. Som exempel kan nämnas kreditinstitutets mål och riktlinjer för riskhanteringen för varje enskild riskkategori. Detta skall bl.a. inkludera:

- strategier och förfaranden som kreditinstitutet använder för riskhantering,
- hur riskhanteringsfunktionen är organiserad och strukturerad,
- omfattningen och utformningen av riskrapporterings- och riskmätningssystemen, och
- de riktlinjer kreditinstitutet har för risksäkring och riskreducering samt vilka strategier och förfaranden det har för att löpande utvärdera dessas effektivitet.

I del 2 i bilaga XII finns även regler för offentliggörande av information angående kapitalbasen, hur väl kreditinstitutet uppfyller kapitalkraven, dess exponering mot olika risker m.m.

Enligt artikel 145.2 och del 3 i bilaga XII är det en förutsättning för myndighetens godkännande av internmetoden vid beräkning av kapitalkravet för kreditrisk, samt tekniker för riskreducerande åtgärder att detaljer för dessa offentliggörs. I detta ingår även detaljerade beskrivningar av de modeller, instrument och tekniker som används. De kreditinstitut som använder internmätningssystemet för beräkning av kapitalkravet för operativa risker skall enligt artikeln även offentliggöra i vilken utsträckning som försäkringar används för riskreducering.

Enligt artikel 146 behöver ett kreditinstitut i vissa fall inte offentliggöra information. Det får ske om informationen inte betraktas som väsentlig, betraktas som företagshemligheter eller konfidentiell information enligt kriterierna i del 1 i bilaga XII. I fråga om information som betraktas som företagshemligheter eller är konfidentiell skall kreditinstitutet ange att specifik information inte offentliggörs och skälen för detta samt offentliggöra mer allmänna upplysningar om det som informationskravet gäller. Om även mer allmän information kan anses utgöra en företagshemlighet eller är konfidentiell enligt punkterna 2 och 3 i del 1 i bilaga XII behöver inte sådan information offentliggöras.

Enligt artikel 39 i kapitalkravsdirektivet skall ovan beskrivna regler om offentliggörande av information även tillämpas på värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: Reglerna om offentliggörande av information är ett komplement till regelverken om riskhantering och kapitaltäckning som ger marknaden tillgång till viktig information som rör institutens verksamhet avseende bl.a. riskhantering, kapitalstruktur och riskexponeringar. Syftet med reglerna är att den offentliggjorda informationen skall ge en extern intressent ett underlag denne kan förlita sig på för att fatta ekonomiska beslut, vilket bl.a. skall inkludera underlag för att bedöma om ett institut hanterar sina risker på ett ändamålsenligt sätt samt om det har ett tillräckligt kapital i förhållande till sina risker. Detta blir särskilt viktigt eftersom instituten genom den nya kapitaltäckningslagen ges stora möjligheter att använda egna modeller för att bedöma kapitalkraven. Bestämmelserna underlättar också jämförelsen mellan olika institut. Mot denna bakgrund och eftersom direktivet kräver det bör en bestämmelse om offentliggörande av information tas in i den nya kapitaltäckningslagen.

I delarna 2 och 3 i bilaga XII till 2006 års kreditinstitutsdirektiv finns detaljerade och omfattande regler för vilken information som skall offentliggöras av ett kreditinstitut. På grund av reglernas omfattning är det inte lämpligt att ta in dessa i lag. I lag bör därför, såsom *Riksbanken* föreslår, endast regleras att ett institut skall offentliggöra sådan information som rör dess kapitaltäckning och dess strategier, system och målsättningar för hantering av dess risker och exponeringar. I föreskrifter som utfärdas med stöd av bemyndigande får sedan preciseras vilka uppgifter som instituten skall offentliggöra. Dessa föreskrifter bör innehålla en skyldighet att offentliggöra sådan information som anges i bilaga XII.

Enligt artikel 146 i direktivet behöver instituten i vissa fall inte offentliggöra viss information. Det kan ske om informationen inte betraktas som väsentlig, betraktas som en företagshemlighet eller är konfidentiell. För att undvika att instituten avkrävs en onödigt stor administrativ börda samt för att skydda institutets företagshemligheter och dess kunder bedöms det nödvändigt att möjliggöra för instituten att i vissa fall låta bli att lämna information. En sådan bestämmelse bör därför tas in i lag.

För att så långt möjligt ändå tillfredsställa marknadens behov av information bör det framgå av lagen att om ett institut låter bli att offentliggöra information som det anser utgör en företagshemlighet eller är konfidentiell skall det ange skälet till undanhållandet samt offentliggöra mer allmänna upplysningar om det som informationskravet gäller. Om inte heller mer allmän information kan offentliggöras utan att det röjer affärshemligheter eller konfidentiell information, bör dock så inte behöva ske. Att upprätthålla kundernas förtroende och att bevara institutens affärshemligheter väger i detta fall tyngre än att förse marknaden med information.

Enligt artikel 149 a i kreditinstitutsdirektivet skall behörig myndighet ges befogenhet att kräva att ett institut skall offentliggöra viss information. Regeln måste förstås så att den behöriga myndigheten skall ges befogenhet att vidta sanktioner för de fall den anser att ett institut inte offentliggör sådan information som enligt gällande rätt skall offentliggöras. Regeln skall således inte tolkas som att den behöriga myndigheten

skall kunna kräva att ett institut offentliggör sådan information som t.ex. är oväsentlig.

Det följer redan av ingripandebestämmelser i bl.a. lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersrörelse att Finansinspektionen får ingripa om ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag (dvs. ett institut) inte bryter mot lag (se även avsnitt 18). Något särskilt stadgande för att framhålla att inspektionen får ingripa i dessa fall behövs således inte.

16.3 Hur och hur ofta skall informationen offentliggöras?

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vid vilken tidpunkt och med vilka intervall informationen skall lämnas och hur informationens riktighet skall kontrolleras.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: I artiklarna 147–149 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv finns bestämmelser om hur ofta och på vilket sätt informationen skall offentliggöras samt om tillsynsmyndigheternas befogenheter. Enligt artikel 39 i kapitalkravsdirektivet skall dessa regler tillämpas även på värdepappersföretag.

Hur ofta skall informationen offentliggöras?

Enligt artikel 147 och punkten 4 i del 1 i bilaga XII skall kreditinstituten offentliggöra den information som krävs enligt artikel 145 minst en gång per år eller oftare om det behövs med hänsyn till verksamhetens särdrag, t.ex. verksamhetens omfattning, verksamhetens slag eller närvaro i olika länder etc. Informationen skall offentliggöras så snart som det är praktiskt möjligt.

Hur skall informationen offentliggöras?

Enligt artikel 148 får kreditinstituten själva fastställa informationsmedium, publiceringsplats och kontrollmetoder som är lämpliga för att effektivt uppfylla informationskravet i artikel 145. All information skall dock så långt möjligt lämnas via samma medium eller på samma plats.

Om kreditinstitutet offentliggör likvärdig information för att uppfylla redovisningskrav, krav för börsnotering eller andra krav får denna information enligt artikel 148.2 anses uppfylla kravet i artikel 145. Om informationen inte återfinns i årsredovisningen skall institutet ange var man kan finna den.

De behöriga myndigheternas befogenheter

Trots artiklarna 146–148 skall den behöriga myndigheten enligt artikel 149 ges befogenhet att kräva att kreditinstitut

- offentliggör en eller flera av de upplysningar som avses i delarna 2 och 3 i bilaga XII,
- offentliggör en eller flera upplysningar oftare än en gång per år och iakttar de tidsfrister för offentliggörandet som myndigheterna kan fastställa,
- använder specifika medier och platser för att lämna upplysningar som går utöver årsredovisningen, eller
- använder specifika kontrollmetoder för upplysningar som inte omfattas av lagstadgad revision.

Skälen för regeringens förslag: Någon bestämmelse om hur informationen skall offentliggöras bör inte anges i lagen. I stället bör det överlämnas till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i frågan. Det bör dock tas in en bestämmelse i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag som kräver att det lämnas upplysning i årsredovisningen var informationen står att finna om den inte lämnas i årsredovisningen

Det bör inte tas in några bestämmelser i den nya kapitaltäckningslagen om hur ofta informationen skall offentliggöras. Detta bör i stället regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

16.4 Riktlinjer och instruktioner för offentliggörande av information

Regeringens förslag: Styrelsen i ett institut skall se till att det finns skriftliga riktlinjer och instruktioner för hur institutet skall uppfylla kraven på offentliggörande av information och för hur man skall utvärdera om den offentliggjorda informationen är tillfredsställande, vilket skall inkludera hur informationen verifieras samt med vilken frekvens den offentliggörs.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändning mot förslaget.

Kreditinstitutdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Kreditinstitutet skall enligt artikel 145.3 anta en formell policy för hur de skall uppfylla kravet på offentliggörande av information som stadgas i artikel 145.1 och 145.2. De skall dessutom ha utarbetade riktlinjer för hur de skall utvärdera att den offentliggjorda informationen är tillfredsställande, vilket skall inkludera hur informationen verifieras samt med vilken frekvens den offentliggörs. Enligt artikel 39 i kapitalkravsdirektivet skall dessa regler tillämpas även på värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: Skriftliga riktlinjer och instruktioner är viktiga instrument för att styra olika verksamheter i institutet. Genom dessa skapas ett strukturerat arbete för informationsgivningen, vilket torde leda till att kvaliteten på den offentliggjorda informationen blir bättre och att en kontinuitet i dess omfång och utformning skapas. Det bör därför i enlighet med 2006 års kreditinstitutsdirektiv införas en bestämmelse i svensk rätt med innebörd att institutet skall utforma skriftliga riktlinjer och instruktioner för hur man skall uppfylla kraven på

offentliggörande av information och för hur man skall utvärdera om den offentliggjorda informationen är tillfredsställande.

Direktivet anger att kreditinstituten skall anta en *formell policy* för hur de skall uppfylla kravet på offentliggörande av information samt anta *utarbetade riktlinjer* för hur de skall utvärdera att den offentliggjorda informationen är tillfredsställande. Det är oklart var skillnaden ligger mellan dessa två dokument. I svenska förarbeten används sedan tidigare begreppen riktlinjer och instruktioner för att ange dokument med olika grad av detaljnivå. Riktlinjer är här mer övergripande till sin karaktär än instruktioner. Skiljelinjen mellan de två kan uttryckas som att instruktionerna är de instrument som anger hur riktlinjerna skall verkställas (se vidare prop. 2002/03:139 s. 351 f.). En formell policy borde närmast motsvaras av riktlinjer i den mening som anges ovan.

I vart fall bör båda begreppen i direktivet innebära att övergripande riktlinjer, i den mening som har använts i tidigare svenska förarbeten, skall utarbetas. Det bedöms emellertid vara en förutsättning för att kunna omsätta sådana riktlinjer i praktiken att även instruktioner som närmare reglerar hur riktlinjerna genomförs finns på plats. I kapitaltäckningslagen bör därför anges, oavsett om detta kan anses innefattas i artikel 145.3, att både riktlinjer och instruktioner avseende båda de områden som anges där skall tas fram av styrelsen.

Enligt 6 kap. 5 § lag (2004:297) om bank och finansieringsrörelse skall styrelsen i ett kreditinstitut se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen. Enligt motiven är syftet med bestämmelsen att ”institutet skall förmås att ange inriktningen för olika verksamheter, risker eller funktioner i den omfattning som behövs för att på ett övergripande plan styra rörelsen” (prop. 2002/03:139 s. 351 f.).

Bedömning är att nämnda lagrum i och för sig omfattar även kreditinstitutsdirektivets krav på utfärdande av nämnda riktlinjer och instruktioner. För att uppfylla direktivets krav bör man dock precisera innebörden i kapitaltäckningssammanhang. Dessutom finns inte någon motsvarande bestämmelse för värdepappersbolagen. Av anförda skäl bör därför införas en bestämmelse i kapitaltäckningslagen med innebörden att institut skall se till att det utfärdas skriftliga riktlinjer och instruktioner för hur man skall uppfylla kraven på offentliggörande av information enligt kapitaltäckningslagen och för hur man skall utvärdera om den offentliggjorda informationen är tillfredsställande, vilket skall inkludera hur informationen verifieras samt med vilken frekvens den offentliggörs.

Kreditinstitutsdirektivet reglerar inte vilket organ inom institutet som skall utfärda dessa riktlinjer och instruktioner. En frågeställning blir därför om detta det bör klargöras i kapitaltäckningslagen eller om det framgår av annan lagstiftning.

Den associationsrättsliga regleringen

I aktiebolagslagen (2005:551), som bl.a. reglerar bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag, beskrivs vilka uppgifter styrelsen i aktiebolag har. Där framgår bl.a. att styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter samt att styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att

bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen skall dessutom i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar (8 kap. 4 §).

Att styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltning av bolagets angelägenheter innebär enligt förarbetena (prop. 2004/05:85 s. 308 ff och 1997/98:99 s. 205) rent allmänt att styrelsen skall se till att organisationen är ändamålsenlig. I detta innefattas att organisationen skall inrymma rutiner och funktioner som verkar kvalitetssäkrande. Denna planerande roll som styrelsen har är en av styrelsens viktigaste uppgifter. Det handlar bl.a. om att få till stånd kloka handläggningsrutiner och riktlinjer för förvaltningen.

För kreditmarknadsföreningar gäller bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar om inte något annat föreskrivs. Det framgår av 6 kap. 6 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar att styrelsen svarar för föreningens organisation och förvaltning av föreningens angelägenheter.

Regleringen av sparbanker och medlemsbanker skiljer sig från den av aktiebolag. För dessa banker är styrelsen det enda ledningsorganet. Styrelsen i en sparbank eller i en medlemsbank svarar ensam för förvaltningen av bankens angelägenheter. Styrelsen skall inom sig utse en verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten. Den verkställande direktörens närmare uppgifter framgår av den delegation som sker från styrelsen. Styrelsen får nämligen delegera vissa förvaltningsuppgifter som hör till styrelsens egna uppgifter till den verkställande direktören eller någon annan.

Sådana angelägenheter som är av principiell betydelse eller i övrigt av större vikt får dock inte delegeras. Dit hör de policybetonade frågorna som anger verksamhetens mål och inriktning, ärenden som innebär större investeringar eller att nya rörelsegrenar skall startas eller förvärvas eller att bankens verksamhet skall omstruktureras (prop. 1986/87:12 band 3 s. 26 och band 4 s. 48).

Överväganden

Till styrelsens ansvar enligt samtliga ovan nämnda associationsrättsliga regleringar torde höra att se till att organisationen hanterar de här föreslagna kraven om offentliggörande av information. Med hänsyn till den betydelse som dessa bestämmelser har för marknadens möjligheter att bedöma och jämföra institutens kapital bör det emellertid i lag uttryckligen framgå att det är styrelsens ansvar i samtliga berörda associationsformer att ta fram riktlinjer och instruktioner för informationsgivningen.

16.5 Ett institut skall förklara sina kreditvärderingsbeslut

Regeringens bedömning: Det bör inte nu införas någon bestämmelse om att ett institut skall förklara sitt kreditvärderingsbeslut för ett företag som ansökt om lån.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Företagarna* anför att information om kreditvärderingsbeslut är viktig för företagaren, bl.a. för att kunna åtgärda eventuella brister. Tydliga förklaringar kan också leda till en mer konstruktiv dialog angående närliggande frågor, t.ex. krav på säkerheter. Företagarna anser att Finansinspektionen skall få i uppdrag att följa upp de åtgärder som instituten vidtar för att förklara sina kreditvärderingsbeslut för kunderna. Om tillräckliga förklaringar inte ges skall lagstiftning övervägas. Företagarna invänder inte i detta skede mot självregering av institutens förklaringar till kunderna för kreditvärderingsbeslut.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 145.4 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall ett kreditinstitut på begäran förklara sina beslut om riskklassificering för små och medelstora företag och andra företag som ansöker om lån och på begäran göra detta skriftligen. Om ett frivilligt åtagande från sektorn sida skulle visa sig vara otillräckligt skall nationella bestämmelser antas. Kreditinstitutens administrativa kostnader skall stå i proportion till lånets storlek. Av artikel 39 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att den ovan angivna bestämmelsen gäller även för värdepappersbolag.

Av artikeln framgår att instituten i där angivna fall skall förklara sina kreditvärderingsbeslut för företagen. Som *Företagarna* pekar på är information om kreditvärderingsbeslut viktiga för företagen. Att ett institut förklarar sina kreditvärderingsbeslut för små och medelstora företag bör – mot bakgrund av principen som ställs upp i direktiven – anses vara ett krav som skall uppfyllas av ett institut för att dess verksamhet skall vara sund, se t.ex. 6 kap. 4 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Det bör dock överlämnas åt instituten att fullgöra sin informationsskyldighet på ett sätt som de finner lämpligt. Om denna frivilliga lösning inte fungerar bör det övervägas att reglera frågan. Som *Företagarna* påpekar finns det anledning att följa upp hur självregleringen fungerar. Exakt hur detta skall ske bör dock inte behandlas i denna lagrådsremiss.

17 Finansiella företagsgrupper

17.1 Tillsynen över finansiella företagsgrupper?

Regeringens förslag: De bestämmelser i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag som anger när det finns en finansiell företagsgrupp förs väsentligen oförändrade över till den nya kapitaltäckningslagen. Tillsynen skall dock som huvudregel bara ske av den överordnade delen av den svenska gruppen och inte också över undergrupper i den.

På finansiella företagsgrupper skall tillämpas bestämmelserna om

- det sammanlagda kapitalkravet,
- stora exponeringar,
- kvalificerade innehav av aktier och andelar, och
- soliditet och riskhantering.

Ett institut som är ett moderinstitut inom EES skall dessutom offentliggöra information om gruppens finansiella förhållanden.

Det skall vara möjligt att beräkna det gruppbaseade kapitalkravet för vissa grupper i vilka det bara ingår värdepappersföretag på ett sätt som skiljer sig från vad som gäller för andra grupper.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* menar att det inte framgår av lagen att tillsynen över en finansiell företagsgrupp i Sverige bara utövas över den överordnade gruppen i Sverige och inte även över undergrupper i denna. Inspektionen anser också att det bör framgå av den nya kapitaltäckningslagen att kapitalförvaltningsbolagen kan ingå i en finansiell företagsgrupp samt att offentliggörande av information skall ske på grundval av den finansiella företagsgruppens finansiella ”förhållanden”. *Sveriges Advokatsamfund* anser att kapitaltäckningslagen bör innehålla en hänvisning till lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat för att ge en bättre helhetsbild av regleringen. Advokatsamfundet anför vidare att en samanhållen och genomtänkt reglering av hela det finansiella området, kanske i form av en Finans- och penningbalk, bör övervägas. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att det av lagtexten bör framgå att ett institut vid den konsoliderade beräkningen får för dessa dotterbolag och filialer använda de kapitaltäckningsregler som de utländska tillsynsmyndigheterna använder. I annat fall kommer de svenska institutsgrupperna drabbas av konkurrensnackdelar vid beräkningen av det totala kapitalkravet. Dessutom skulle det innebära att instituten måste göra parallella beräkningar. Det är vidare förenat med betydande svårigheter att i vissa fall tillämpa svenska principer för samtliga verksamheter i en finansiell företagsgrupp. Vidare bör enligt föreningarna begreppet förvaltningsbolag definieras (se även avsnitt 9.3). *Finansbolagens Förening* anser att det bör införas en regel om ömsesidigt erkännande av andra tillsynsmyndigheters regelverk för att inte konkurrensnackdelar och dubbelarbete skall uppstå vid beräkningen på konsoliderad nivå. Om inte detta förslag genomförs bör Sverige i

stället ta vara på direktivens möjlighet till noll procents riskvikt för interna exponeringar.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll

Omfattningen av den gruppbaseade tillsynen

Enligt artikel 71.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall moderkreditinstitut i en medlemsstat²⁹ i den omfattning och på det sätt som föreskrivs genom artikel 133 på grundval av sin finansiella ställning på gruppbasis uppfylla de krav som fastställs genom

- artikel 75 om kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker respektive operativa risker,
- avsnitt 5 och artikel 120 om gränsvärdena för stora exponeringar och kvalificerade innehav av aktier och andelar, och
- artikel 123 om kapitalutvärdering.

Enligt artikel 71.2 skall ett kreditinstitut som kontrolleras av ett finansiellt moderholdingföretag i en medlemsstat³⁰ i den omfattning och på det sätt som föreskrivs i artikel 133 uppfylla kraven i de ovan nämnda artiklarna på grundval av det finansiella holdingföretagets finansiella ställning på gruppbasis. Om fler än ett kreditinstitut kontrolleras av ett finansiellt moderholdingföretag i en medlemsstat skall det som just sagts bara tillämpas på det kreditinstitut som omfattas av gruppbasead tillsyn enligt artiklarna 125 och 126 (se avsnitt 17.2).

Enligt artikel 73.2 skall de behöriga myndigheterna kräva att dotterkreditinstitut tillämpar kraven i artiklarna 75, 120 och 123 samt avsnitt 5 på undergruppsbasis om kreditinstitutet, eller dess moderföretag om det är ett finansiellt holdingföretag, som dotterföretag i tredje land har ett kreditinstitut, ett finansiellt institut eller ett kapitalförvaltningsbolag eller har ägarintresse i ett sådant företag. Enligt skäl 15 i kreditinstitutsdirektivet får medlemsstaterna dock kräva att den sammanställning avseende undergrupper som beskrivs i artikel 73.2 tillämpas på andra nivåer inom en grupp.

Enligt artikel 73.3 skall de behöriga myndigheterna kräva att moder- och dotterföretag som omfattas av detta direktiv uppfyller kraven i artikel 22 på grupp- eller undergruppsbasis för att säkerställa att deras styrformer, metoder och rutiner är enhetliga och väl integrerade och att alla uppgifter och upplysningar som är av betydelse för tillsynen kan tas fram.

Av artikel 72.1 som är ny, framgår att varje moderkreditinstitut inom EU³¹ skall uppfylla kraven i kapitel 5 om kreditinstitutens upplysnings-

²⁹ Ett kreditinstitut som har ett kreditinstitut eller ett finansiellt institut som dotterföretag, eller som har ett ägarintresse i ett sådant institut, och som inte självt är ett dotterföretag till ett annat kreditinstitut som auktoriserats i samma medlemsstat eller till ett finansiellt holdingföretag som är etablerat i samma medlemsstat (artikel 4.14 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv).

³⁰ Ett finansiellt holdingföretag som inte självt är dotterföretag till ett kreditinstitut som auktoriserats i samma medlemsstat eller till ett finansiellt holdingföretag som är etablerat i samma medlemsstat (artikel 4.15 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv).

³¹ Ett moderkreditinstitut i en medlemsstat som inte självt är ett dotterföretag till ett kreditinstitut som auktoriserats i någon medlemsstat eller till ett finansiellt holdingföretag som är etablerat i någon medlemsstat (artikel 4.16 i kreditinstitutsdirektivet).

plikt på grundval av sin finansiella ställning på gruppbasis. När det gäller betydande dotterföretag skall de dock individuellt eller på undergruppsbasis offentliggöra de uppgifter som anges i punkten 5 i del 1 i bilaga XII (uppgifter om kreditinstitutets kapitalbas och om huruvida de uppfyller kraven i artiklarna 75 och 123).

Kreditinstitut som kontrolleras av ett finansiellt moderholdingföretag inom EU³² skall enligt artikel 72.2 uppfylla kraven i kapitel 5 om kreditinstitutens upplysningsplikt på grundval av det finansiella holdingföretagets finansiella ställning på gruppbasis. När det gäller betydande dotterföretag skall de dock alltid offentliggöra de uppgifter som anges i punkten 5 i del 1 i bilaga XII individuellt eller på undergruppsbasis.

De behöriga myndigheter som ansvarar för gruppbaserad tillsyn enligt artiklarna 125–131 får enligt artikel 72.3 besluta att helt eller delvis inte tillämpa artikel 71.1 och 71.2 på kreditinstitut som omfattas av jämförbara offentliggöranden som lämnats på gruppbasis av ett moderföretag som är etablerat i tredje land.

Vilka företag omfattas av den gruppbaserade sammanställningen?

Enligt artikel 133.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de behöriga myndigheter som är ansvariga för den gruppbaserade tillsynen, för att utöva tillsynen, kräva fullständig sammanställning av redovisningen av alla kreditinstitut och finansiella institut som är *dotterföretag*. De behöriga myndigheterna får dock kräva sammanställning enbart på proportionell grund i de fall där, enligt deras bedömning, moderföretagets ansvar är begränsat till moderföretagets andel av kapitalet i dotterföretaget med hänsyn till det ansvar som vilar på andra aktieägare, andelsägare eller medlemmar med tillfredsställande soliditet. Övriga aktieägares, andelsägares och medlemmars ansvar skall klart fastställas om så erfordras genom formella, undertecknade förbindelser.

Om företagen står i ett sådant samband som avses i artikel 12.1 i direktiv 83/349/EEG (dvs. har en *gemensam eller i huvudsak gemensam ledning*) skall de behöriga myndigheterna bestämma hur sammanställningen skall ske.

De behöriga myndigheter som är ansvariga för den gruppbaserade tillsynen skall, enligt artikel 133.2, kräva sammanställning på proportionell grund av *ägarintressen* i kreditinstitut och finansiella institut som leds av ett företag, som omfattas av sammanställningen jämte ett eller flera företag som inte omfattas av sammanställningen när dessa företags ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som de innehar.

Enligt artikel 133.3 skall de behöriga myndigheterna om det finns *andra ägarintressen eller andra former av kapitalbindningar* än de som anges i punkterna 1 och 2 bestämma om och hur sammanställningen skall ske. De får tillåta eller kräva att kapitalmetoden används. Tillämpningen av denna metod skall dock inte innebära att företagen i fråga omfattas av den gruppbaserade tillsynen.

Enligt artikel 134.1 i kreditinstitutsdirektivet skall de behöriga myndigheterna, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 133 i

samma direktiv bestämma om och hur sammanställningen skall ske i följande fall:

a. De behöriga myndigheterna bedömer att ett kreditinstitut, utan att institutet innehar ett ägarintresse eller andra kapitalbindningar utövar ett *väsentligt inflytande* över ett eller flera kreditinstitut eller finansiella institut.

b. Två eller flera kreditinstitut eller finansiella institut har *samma ledning* utan att detta följer av avtal eller bestämmelser i stiftelseurkund, bolagsordning eller motsvarande.

De behöriga myndigheterna får tillåta eller kräva att den metod som föreskrivs i artikel 12 i direktiv 83/349/EEG skall användas. Tillämpning av denna metod skall dock inte innebära att företagen i fråga omfattas av gruppbaserad tillsyn.

Enligt artikel 134.2 skall, när gruppbaserad tillsyn skall utövas enligt artiklarna 125 och 126, företag som tillhandahåller anknutna tjänster och kapitalförvaltningsbolag enligt definitionen i direktiv 2002/87/EG tas med i sammanställningen i de fall och med de metoder som anges i artiklarna 133 och 134.1.

Särskilda regler i kapitalkravsdirektivet

Enligt artikel 2.1 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall artiklarna 68–73 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv gälla i tillämpliga delar för värdepappersföretag, om inte annat följer av artiklarna 18, 20, 22–32, 34 och 39 i kapitalkravsdirektivet. När ett finansiellt holdingföretag har både ett kreditinstitut och ett värdepappersföretag som dotterbolag är det kreditinstitutet som skall uppfylla de krav som ställs på grundval av det finansiella holdingföretagets finansiella ställning på gruppbasis.

Enligt artikel 2.2 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall om en företagsgrupp inte innehåller något kreditinstitut alla hänvisningar till kreditinstitut betraktas som hänvisningar till värdepappersföretag. I artikeln och i artikel 3.3 görs även vissa andra ändringar i begrepp och hänvisningar för den situationen.

Artiklarna 22–25 i 2006 års kapitalkravsdirektiv innehåller undantag från kreditinstitutsdirektivets regler om gruppbaserad tillsyn för finansiella företagsgrupper där det ingår vissa värdepappersföretag med begränsad verksamhet som avses i artikel 20.2 och 20.3 (se avsnitt 9.2). I stället skall dessa värdepappersföretag och de finansiella holdingföretag som är moderföretag till något värdepappersföretag uppfylla vissa andra krav. Dessa krav varierar beroende på vilken undantagsbestämmelse som tillämpas.

Enligt *artikel 22* får de behöriga myndigheterna i ett enskilt fall besluta att frångå den gruppbaserade tillämpningen av kapitalkraven om varje värdepappersföretag inom EU i en sådan grupp använder en särskild definition av kapitalbas och alla värdepappersföretag i en sådan grupp faller in under kategorierna i artikel 20.2 och 20.3. I stället skall värdepappersföretagen i gruppen och det finansiella holdingföretaget uppfylla vissa individuella krav.

Enligt *artikel 24* får de behöriga myndigheterna undanta värdepappersföretag från det gruppbaserade kapitalkrav som anges där under förutsättning att alla värdepappersföretag i gruppen är sådana

värdepappersföretag som avses i artikel 20.2³³ och gruppen inte omfattar kreditinstitut. Om dessa krav är uppfyllda skall ett modervärdepappersföretag i en medlemsstat ha en kapitalbas som alltid är större än eller lika med det högre av de följande beloppen, beräknade på grundval av modervärdepappersföretagets sammanställda finansiella ställning

a) summan av kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker samt för överskridande av gränsvärdena för stora exponeringar, och

b) 25 procent av de fasta omkostnaderna under föregående år enligt artikel 21.

Om värdepappersföretaget kontrolleras av ett finansiellt holdingföretag, skall kapitalbasen beräknas på grundval av det finansiella holdingföretagets konsoliderade ställning.

Enligt *artikel 25* får de behöriga myndigheterna undanta värdepappersföretag från det gruppbaseade kapitalkravet om alla värdepappersföretag i gruppen är sådana värdepappersföretag som avses i artikel 20.2 och 20.3 och gruppen inte omfattar kreditinstitut. Om dessa krav är uppfyllda måste ett modervärdepappersföretag i en medlemsstat ha en gruppbasead kapitalbas som alltid är större än eller lika med summan av

a) kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker samt för överskridande av gränsvärdena för stora exponeringar, och

b) 25 procent av de fasta omkostnaderna under föregående år enligt artikel 21.

Om värdepappersföretaget kontrolleras av ett finansiellt holdingföretag skall kapitalbasen beräknas på grundval av det finansiella holdingföretagets konsoliderade ställning.

Beräkningen av kapitalbasen och kapitalkraven för en finansiell företagsgrupp

Bestämmelserna om hur kapitalbasen skall beräknas för en finansiell företagsgrupp är i allt väsentligt oförändrade (artikel 65 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 16 i kapitalkravsdirektivet).

Enligt artikel 65 i kreditinstitutsdirektivet skall kapitalbasen beräknas enligt samma regler (se avsnitt 8) som för ett individuellt företag. Vissa justeringar får dock göras. Denna bestämmelse gäller även för värdepappersföretag (artikel 13 i kapitalkravsdirektivet).

Om möjligheten att avstå från att utöva gruppbasead tillsyn enligt artikel 22 i kapitalkravsdirektivet inte utnyttjas, får enligt artikel 26 i kapitalkravsdirektivet de behöriga myndigheterna medge att – vid beräkningen av kapitalkravet för positionsrisk och med egna modeller och de risker mot kunder som uppstår vid stora exponeringar – nettoinnehavet i ett institut avräknas mot innehav i handelslagret för ett annat institut. Dessutom får de behöriga myndigheterna medge att valutapositioner och råvarupositioner i ett institut avräknas mot en motsvarande position i ett annat institut. Enligt artikeln får avräkning mellan institut ske även i vissa andra fall.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1994 års kapitaltäckningslag står instituten under tillsyn både på individuell nivå och på gruppnivå.

³³ Värdepappersföretag som inte ägnar sig åt handel med finansiella instrument för egen räkning eller garantiverksamhet för finansiella instrument på grundval av fast åtagande.

Härigenom säkerställs att det individuella institutet är tillräckligt kapitaliserat med hänsyn till sina egna åtaganden och med hänsyn till de åtaganden som de övriga företagen i gruppen har gjort. Även i den nya kapitaltäckningslagen bör utgångspunkten vara att tillsynen sker både individuellt och på gruppnivå.

Som framgår av artikel 71 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall ett moderinstitut i en medlemsstat och ett institut som är dotterföretag till ett finansiellt holdingföretag i en medlemsstat stå under tillsyn på grundval av sin finansiella ställning på gruppbasis. Reglerna i artiklarna 133 och 134 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv, som anger hur gruppens finansiella ställning skall beräknas, har i huvudsak oförändrade förts över från 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Artiklarna i den senare har införlivats med svensk rätt genom bestämmelserna i 6 kap. 1, 2 6, 7 och 8 §§ 1994 års kapitaltäckningslag.

Gällande rätt

Enligt 6 kap. 1 § i 1994 års kapitaltäckningslag består en *finansiell företagsgrupp* av

1. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de dotterföretag som är institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, eller

2. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det förstnämnda institutet eller holdingföretaget har ägarintresse i och som leds tillsammans med ett eller flera andra företag, om ägarnas ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som dessa innehar, eller

3. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet samt de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det förstnämnda institutet eller företaget har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning med, eller

4. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och dotterföretag enligt 1 samt företag som det finns ägarintresse i enligt 2 eller i huvudsak gemensam ledning med enligt 3.

När en finansiell företagsgrupp föreligger enligt ovan, skall även ett anknutet företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i ingå i gruppen.

Enligt 6 kap. 2 § i 1994 års kapitaltäckningslag får regeringen meddela föreskrifter om att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla även för

1. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det finns andra ägarintressen i än sådana som anges i 1 § första stycket 2,

2. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, som det förstnämnda institutet eller holdingföretaget har andra former av kapitalbindningar till, eller

3. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, institut för elektroniska pengar, motsvarande utländska företag

eller finansiella institut, som det förstnämnda institutet eller holdingföretaget utövar ett väsentligt inflytande över.

Om regeringen har förskrivit att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla, skall även ett anknutet företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i ingå i gruppen.

Hur de företag som ingår i en finansiell företagsgrupp skall *konsolideras* behandlas i 6 kap. 6–8 §§ i 1994 års kapitaltäckningslag och i föreskrifter. Av dessa bestämmelser framgår att vid upprättande av en gruppbaserad redovisning skall de företag som ingår i den finansiella företagsgruppen som huvudregel konsolideras fullständigt. Ett företag som det finns ägarintresse i enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 (se ovan) skall konsolideras med tillämpning av klyvningsmetoden enligt 7 kap. 30 § årsredovisningslagen (1995:1554). När det finns ägarintresse i ett anknutet företag och i de fall som avses i 6 kap. 2 § (se ovan) får Finansinspektionen medge antingen att konsolidering sker genom tillämpning av klyvningsmetoden eller med tillämpning av kapitalandelsmetoden enligt 7 kap. 25–29 §§ årsredovisningslagen. Enligt 8 kap. 1 § 7 skall regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur konsolideringen skall ske enligt de nämnda bestämmelserna samt hur företag som har gemensam eller i huvudsak gemensam ledning skall konsolideras.

Omfattningen av den gruppbaserade tillsynen

Om det finns en finansiell företagsgrupp inom EU som har undergrupper i flera medlemsstater, skall enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv i princip de behöriga myndigheterna i varje medlemsstat i vilken det finns en finansiell företagsgrupp ha tillsyn över den del av gruppen som finns i medlemsstaten (jfr dock bestämmelserna om tillsynsansvaret i avsnitt 17.2). Detta stämmer överens med 2000 års kreditinstitutsdirektiv och 1994 års kapitaltäckningslag. Om det i en medlemsstat finns en finansiell företagsgrupp inom vilken det finns institut som på grund av sitt ägande i andra företag skulle kunna vara en finansiell undergrupp, skall tillsynen som huvudregel bara utövas över det moderinstitut som finns i toppen av den nationella gruppen och inte också över institutet som leder undergrupperna. Detta skiljer sig från 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt 1994 års kapitaltäckningslag står även undergrupperna under tillsyn. Finansinspektionen har dock förskrivit att en finansiell företagsgrupp som i sin helhet ingår i en överordnad finansiell företagsgrupp (dvs. utgör en finansiell undergrupp) och där den överordnande gruppen leds av ett institut över vilket Finansinspektionen utövar gruppbaserad tillsyn, inte behöver lämna rapporter om Finansinspektionen inte begär det (15 kap. 5 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [2003:10] om kapitaltäckning och stora exponeringar).

I överensstämmelse med direktivet bör utgångspunkten vara att tillsynen över en finansiell företagsgrupp i Sverige bara utövas över moderinstitutet i den överordnande gruppen i Sverige och inte även över undergrupper inom denna. I den överordnade gruppen kan dock komma att ingå även dotterföretag som finns i tredje land. Vi delar inte *Finansinspektionens* bedömning att detta inte framgår av lagtexten (se

även författningskommentaren till 9 kap. 3 § i den nya kapitaltäckningslagen).

Av den nya lagen bör det framgå i vilka avseenden instituten skall stå under tillsyn. I överensstämmelse med kreditinstitutsdirektivet bör tillsynen omfatta bestämmelserna om

- det sammanlagda kapitalkravet för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker samt för överskridande av gränsvärdena för stora exponeringar,

- kvalificerade innehav av aktier och andelar (7 kap. 9–11 §§ lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse och 3 kap. 1 a § lagen [1991:981] om värdepappersrörelse),

- stora exponeringar, och

- soliditet, riskhantering och genomlysbarhet.

Om institutet är ett moderkreditinstitut inom EES skall det uppfylla kraven i 8 kap. om offentliggörande av information på gruppnivå. Om ett sådant institut har ett betydande dotterföretag, skall även dotterföretaget offentliggöra information om bl.a. kapitalbasen och kapitalkravet samt institutets riskhantering. Vilken information som skall offentliggöras, vid vilken tidpunkt, på vilken plats och med vilka intervall informationen skall lämnas och hur informationens riktighet skall kontrolleras, bör dock framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Enligt artikel 73.2 i kreditinstitutsdirektivet skall de behöriga myndigheterna kräva att dotterkreditinstitut tillämpar kraven i artiklarna 75, 120 och 123 samt avsnitt 5 om kreditinstitutet, eller dess moderföretag om det är ett finansiellt holdingföretag, som dotterföretag i tredje land har ett kreditinstitut ett finansiellt institut eller ett kapitalförvaltningsbolag eller har ett ägarintresse i ett sådant företag. Enligt direktivet är alltså de behöriga myndigheterna skyldiga att utöva tillsyn på undergruppsnivå trots att dotterföretagen kommer att omfattas av den tillsyn som sker av gruppen på den översta nivån i medlemsstaten. En liknande bestämmelse bör tas in i svensk rätt. Genom en sådan bestämmelse blir det möjligt för Finansinspektionen att få särskild information om vilken påverkan de företag som är belägna i tredje land har på den finansiella ställningen i det svenska institutet eller värdepappersbolaget. Tillsynen på undergruppsnivå bör avse det institut som närmast äger företaget eller företagen i tredje land.

Begreppet kapitalförvaltningsbolag definieras i direktivet genom en hänvisning till artikel 2.5 i konglomeratdirektivet (2002/87/EG). Den närmare innebörden av det begreppet behandlas i prop. 2005/2006:45 (s. 97). Av nämnda proposition framgår att begreppet kapitalförvaltningsbolag syftar på vad som i 1 kap. 1 § lagen (2004:46) om investeringsfonder betecknas fondbolag och förvaltningsbolag. Med fondbolag avses enligt den lagen ett svensk aktiebolag som har fått tillstånd att driva fondverksamhet, dvs. att förvalta en investeringsfond eller att försälja och inlösa andelar i fonden samt därmed sammanhängande administrativa åtgärder. Förvaltningsbolag, som är ett utländskt företag som motsvarar ett fondbolag, definieras som ett utländskt företag som i sitt hemland har tillstånd att förvalta fondföretag. I kreditinstitutsdirektivet avses med kapitalförvaltningsbolag bara sådana företag i tredje land, dvs. förvaltningsbolag enligt terminologin i lagen

om investeringsfonder. I likhet med *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser vi att det bör klargöras genom att begreppet förvaltningsbolag definieras i den nya kapitaltäckningslagen.

Ett institut skall individuellt uppfylla kraven på riskhantering i artikel 22 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Enligt artikel 73.3 skall de behöriga myndigheterna dessutom kräva att moder- och dotterföretag som är institut uppfyller kraven på grupp- eller undergruppsbasis för att säkerställa att deras styrformer, metoder och rutiner är enhetliga och väl integrerade och att alla uppgifter och upplysningar som är av betydelse för tillsynen skall tas fram. En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Bestämmelsen bör tillämpas på samma grupper – överordnade grupper eller undergrupper – som omfattas av reglerna om gruppbaserad tillsyn.

Vilka företag ingår i en finansiell företagsgrupp

I 1994 års kapitaltäckningslag används en lagstiftningsteknik som innebär att en finansiell företagsgrupp skall anses föreligga i de fall där artikel 54 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv föreskriver att konsolidering skall ske. Det finns inte anledning att ändra denna ordning. Artikel 54 har i oförändrad lydelse tagits in i artiklarna 133 och 134.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv. De regler som finns i artiklarna 133 och 134.1 bör därför i den nya kapitaltäckningslagen ges samma innebörd som bestämmelserna i 6 kap. 1, 2 och 6–8 §§ i 1994 års kapitaltäckningslag.

Enligt artikel 134.2 i kreditinstitutsdirektivet skall företag som tillhandahåller anknutna tjänster och kapitalförvaltningsbolag (svenska fondbolag och utländska förvaltningsbolag enligt svensk rätt) enligt definitionen i direktiv 2002/87/EG tas med i sammanställningen i de fall och med de metoder som anges i artiklarna 133 och 134.1. Detta överensstämmer med 2000 års kreditinstitutsdirektiv såvitt avser s.k. anknutna företag. För kapitalförvaltningsbolagen innebär dock regleringen delvis en nyhet. Enligt artikel 30 i konglomeratdirektivet (2002/87/EG)³⁴ skall de när de anses ingå i en finansiell företagsgrupp behandlas som finansiella institut. Trots den nya lydelsen av artikel 134.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv har det inte gjorts någon ändring av regeln i konglomeratdirektivet. Eftersom regeln i artikel 30 i konglomeratdirektivet gäller ”till dess särreglerna har samordnats ytterligare” och då regeln i kreditinstitutsdirektivet har tillkommit senare, bör dock regeln i kreditinstitutsdirektivet ges företräde vid tolkningen av vad EG-rätten kräver.

Enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder skall de svenska fondbolagen och de utländska förvaltningsbolagen alltid behandlas på samma sätt som värdepappersbolag vid tillämpningen av reglerna om gruppbaserad tillsyn (prop. 2005/06:45 s. 119, se även avsnitt 9.3 i förevarande lagrådsremiss). Detta gäller oavsett om de bara ägnar sig åt sedvanlig fondverksamhet eller om de dessutom förvaltar någon annans

³⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/87/EG av den 16 december 2002 om extra tillsyn över kreditinstitut, försäkringsföretag och värdepappersföretag i ett finansiellt konglomerat och om ändring av rådets direktiv 73/239/EEG, 79/267/EEG, 92/49/EEG, 92/96/EEG, 93/6/EEG och 93/22/EEG samt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/78/EG och 2000/12/EG (EUT L 035, 11.02.2003 s.1, Celex 32002L0087).

finansiella instrument (varvid det skall behandlas som ett värdepappersbolag vid tillämpning av samtliga bestämmelser i kapitaltäckningslagen).

Här görs samma bedömning som i promemorian, dvs. att kapitalförvaltningsbolagen alltid bör behandlas som värdepappersbolag vid bedömningen av om det finns en finansiell företagsgrupp eller inte. Detta stämmer också överens med gällande rätt, enligt vilken ett svenskt fondbolag eller utländskt förvaltningsbolag kan komma att finnas i toppen på ett finansiellt konglomerat. Detta avviker dock från reglerna i artikel 134.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv. *Finansinspektionen* anser att detta bör framgå av lagen. Det är inte bara reglerna om gruppbaserad tillsyn som gäller för fondbolag. I vissa fall omfattas fondbolagen även av individuella kapitalkrav. Enligt vår mening är det en lämpligare lösning att i den nya kapitaltäckningslagen ta in en upplysning om att det finns bestämmelser i lagen om investeringsfonder som gör den nya lagen tillämplig på fondbolag och motsvarande utländska företag.

Undantag för vissa värdepappersföretag

I avsnitt 9.2. föreslås att sådana värdepappersbolag som inte är auktoriserade att bedriva handel för egen räkning eller garantiverksamhet för finansiella instrument och/eller placering av finansiella instrument på grundval av ett fast åtagande, efter tillstånd av Finansinspektionen, skall ha en kapitalbas som uppgår till det högsta av följande poster:

1. summan av kapitalkravet för kreditrisker och marknadsrisker samt för överskridande av gränsvärdena för stora exponeringar, eller
2. 25 procent av bolagets fasta omkostnader.

Dessa företag behöver alltså inte beräkna något specifikt kapitalkrav för operativ risk.

Det föreslås vidare att ett värdepappersbolag som tillhör någon av följande två kategorier inte behöver beräkna något kapitalkrav för operativa risker.

1. Värdepappersbolag som handlar för egen räkning bara i syfte att
 - a) utföra en order för kunds räkning, eller
 - b) få tillträde till system för clearing och avveckling eller en erkänd börs när de uppträder som agent eller utför kundorder.
2. Värdepappersbolag
 - a) som inte innehar klienters pengar eller värdepapper,
 - b) som enbart handlar för egen räkning,
 - c) som inte har några externa kunder, och
 - d) för vilkas transaktioner ansvaret för genomförandet och avräkningen ligger hos ett clearinginstitut och garanteras av samma clearinginstitut.

För ett sådant värdepappersbolag skall kapitalbasen för operativa risker i stället motsvara 25 procent av bolagets fasta omkostnader. Dessutom skall värdepappersbolagen beräkna kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt för överskridande av gränsvärdena för stora exponeringar.

Om det inte ingår något kreditinstitut i den finansiella företagsgruppen och alla värdepappersbolag är sådana som anges i det föregående är det rimligt att värdepappersbolagen får beräkna det gruppbaserade kapitalkravet enligt samma metoder som används när det individuella

kapitalkravet bestäms. I överensstämmelse med artiklarna 24 och 25 bör det därför införas en möjlighet för Finansinspektionen att undanta företagsgruppen från de kapitalkrav som annars skulle gälla och i stället tillåta företagen att beräkna det gruppbaseade kapitalkravet på samma sätt som det individuella kapitalkravet.

Det har emellertid inte identifierats några skäl att utnyttja undantaget i artikel 22 och ersätta den gruppbaseade tillsynen med individuella krav på de i gruppen ingående värdepappersbolagen.

Beräkningen av kapitalbasen för en finansiell företagsgrupp

Direktivens bestämmelser om hur kapitalbasen och kapitalkravet skall beräknas för en finansiell företagsgrupp är i allt väsentligt oförändrade (artikel 65 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 26 i kapitalkravsdirektivet). Bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag bör därför oförändrade föras över till den nya kapitaltäckningslagen.

Vilka kapitaltäckningsregler skall tillämpas?

Svenska Bankföreningen och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att det av lagtexten bör framgå att ett institut vid den konsoliderade beräkningen får för dessa dotterbolag och filialer använda de kapitaltäckningsregler som de utländska tillsynsmyndigheterna använder. I annat fall skulle de svenska institutsgrupperna drabbas av konkurrensnackdelar vid beräkningen av det totala kapitalkravet. Dessutom skulle det innebära att instituten måste göra parallella beräkningar. Det är vidare förenat med betydande svårigheter att i vissa fall tillämpa svenska principer för samtliga verksamheter i en finansiell företagsgrupp.

Dotterföretagen skall konsolideras fullständigt. Det innebär kapitalkravet och kapitalbasen bestäms med utgångspunkt i en sammanställd redovisning (koncernredovisning eller motsvarande). Det framgår dock inte uttryckligen av direktivet enligt vilka regler moderföretaget i en finansiell företagsgrupp skall beräkna kapitalkraven och kapitalbasen. Frågan har emellertid reglerats i Finansinspektionens föreskrifter. Enligt 13 kap. 2 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2003:10) om kapitaltäckning och stora exponeringar får, vid konsolidering av en finansiell företagsgrupp i vilken ingår ett utländskt dotterbolag, för sådana dotterbolag tillämpas de regler för riskviktning av dotterbolagets tillgångar som gäller i det EES-land i vilket dotterbolaget har sitt säte. Om EES-landet i fråga för vissa tillgångar tillämpar en riskvikt som inte har sin motsvarighet i kapitaltäckningslagen tillämpas närmast högre riskvikt. Beräkningen av kapitalbasen för en finansiell företagsgrupp skall ske enligt de regler som gäller för det svenska moderbolaget.

Enligt vår bedömning bör frågan även fortsättningsvis regleras i förordning eller i föreskrifter.

Lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat m.m.

Enligt lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat är ett finansiellt konglomerat en företagsgrupp som innehåller företag som tillhör både bank- eller värdepappersektorn och försäkringssektorn. Före den 1 juli 2006 fanns det inte någon heltäckande reglering för tillsyn över företag som innehåller företag från båda dessa sektorer. Lagen, som kompletterar reglerna om tillsyn över finansiella företagsgrupper och försäkringsgrupper, innehåller regler om särskild tillsyn över finansiella konglomerat. Den särskilda tillsyn som sker utgår dock från den befintliga regleringen för finansiella företagsgrupper och försäkringsgrupper (kapitaltäckning, riskkoncentrationer, bl.a. stora exponeringar, och internat transaktioner).

Vi delar inte *Sveriges Advokatsamfunds* uppfattning att den nya kapitaltäckningslagen bör innehålla en hänvisning till lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat. Regelverket är fristående från varandra och det bedöms överflödigt att i den nya kapitaltäckningslagen ta in en upplysning om det finns en lag om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Liksom Advokatsamfundet ser vi fördelar med en finansmarknadsbalk som samlar all lagstiftning på det finansiella området. Någon sådan är dock inte aktuell i dagsläget.

17.2 Vilken myndighet är ansvarig för tillsynen?

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall utöva tillsyn över en finansiell företagsgrupp om

1. det i toppen av den finansiella företagsgruppen finns ett institut,
2. det finansiella holdingföretaget är moderföretag till ett institut men inte till något motsvarande utländskt företag,
3. det finansiella holdingföretaget, som är etablerat i Sverige, är moderföretag till institut och ett motsvarande utländskt företag,
4. det finns två eller flera finansiella holdingföretag med huvudkontor i olika stater inom EES, däribland Sverige, som är moderföretag till både institut och ett motsvarande utländskt företag och ett institut är det dotterföretag som har den största balansomslutningen, eller
5. det finansiella holdingföretaget är moderföretag till två eller flera institut och motsvarande utländska företag, som inte är auktoriserade i den stat inom EES där holdingföretaget är etablerat, och ett institut har den största balansomslutningen.

Finansinspektionen skall även utöva tillsynen om inspektionen tillsammans med övriga berörda behöriga myndigheter kommer överens om det.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att det av förarbetena tydligare bör framgå hur delegeringen av tillsynsuppgifter bör organiseras. Dessutom bör det framgå att Finansinspektionen får komma överens om

att en annan behörig myndighet inom EES än inspektionen skall ansvara för tillsynen eller del därav.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Vilken myndighet som ansvarar för tillsynen över ett institut i en finansiell företagsgrupp framgår av artiklarna 125 och 126 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Om moderföretaget är ett moderkreditinstitut i en medlemsstat eller ett moderkreditinstitut inom EU, skall enligt artikel 125.1 den gruppbaseade tillsynen utövas av den behöriga myndighet som beviljat moderföretaget auktorisation.

Om moderföretaget till ett kreditinstitut är ett finansiellt moderholdingföretag i en medlemsstat eller ett finansiellt moderholdingföretag inom EU, skall den gruppbaseade tillsynen utövas av den behöriga myndighet som beviljat kreditinstitutet auktorisation (artikel 125.2).

När kreditinstitut som har beviljats auktorisation i två eller flera medlemsstater har samma finansiella moderholdingföretag i en medlemsstat eller samma finansiella moderholdingföretag inom EU som moderföretag, skall dock den gruppbaseade tillsynen utövas av den behöriga myndighet som ansvarar för tillsynen över kreditinstitutet i den medlemsstat där holdingföretaget etablerats (artikel 126.1).

När kreditinstitut som är auktoriserade i två eller flera medlemsstater som moderföretag har mer än ett finansiellt holdingföretag med huvudkontor i olika medlemsstater och det finns kreditinstitut i var och en av dessa medlemsstater, skall den gruppbaseade tillsynen utövas av den behöriga myndigheten för det kreditinstitut som har den största totala balansomslutningen (artikel 126.1 andra stycket).

När mer än ett kreditinstitut som är auktoriserat inom gemenskapen, har samma finansiella holdingföretag som moderföretag, och inget av dessa kreditinstitut har auktoriserats i den medlemsstat där det finansiella holdingföretaget är etablerat, skall den gruppbaseade tillsynen utövas av den behöriga myndighet som har auktoriserat det kreditinstitut som har den största totala balansomslutningen och detta kreditinstitut skall vid tillämpningen av detta direktiv betraktas som det kreditinstitut som kontrolleras av ett finansiellt moderholdingföretag inom EU (artikel 126.2).

I särskilda fall får de behöriga myndigheterna genom ömsesidiga överenskommelser bortse från kriterierna i artikel 126.1 och 126.2 om det skulle vara olämpligt att tillämpa dem med hänsyn till de kreditinstitut det gäller och den relativa betydelsen av deras verksamheter i de olika länderna och i stället utse en annan behörig myndighet för att ansvara för den gruppbaseade tillsynen. I sådana fall skall de behöriga myndigheterna innan de fattar sitt beslut ge moderkreditinstitutet inom EU, det finansiella moderholdingföretaget inom EU eller det kreditinstitut som har den största balansomslutningen beroende på vad som är tillämpligt, tillfälle att yttra sig om beslutet (artikel 126.3). De behöriga myndigheterna skall underrätta kommissionen om alla sådana överenskommelser (artikel 126.4).

Skälen för regeringens förslag: Av artiklarna 125 och 126 framgår vilken tillsynsmyndighet som ansvarar för tillsynen för ett moderinstitut i en medlemsstat. När moderföretaget i en medlemsstat är ett institut är det alltid den behöriga myndigheten i den medlemsstaten som utövar den

gruppbaserade tillsynen över institutet. Detsamma gäller om ett moderholdingföretag i en medlemsstat bara kontrollerar ett kreditinstitut. Om fler än ett kreditinstitut kontrolleras av ett finansiellt moderholdingföretag i en medlemsstat, skall det som just sagts bara tillämpas på det kreditinstitut som omfattas av gruppbaserad tillsyn enligt artiklarna 125 och 126 (artikel 71.2).

Direktivets bestämmelser bör införlivas med svensk rätt. Det bör framgå av en bestämmelse som anger att Finansinspektionen skall utöva tillsyn över en finansiell företagsgrupp om

1. det i toppen av den finansiella företagsgruppen finns ett institut,
2. det finansiella holdingföretaget är moderföretag till ett institut men inte till något motsvarande utländskt företag,
3. det finansiella holdingföretaget, som är etablerat i Sverige, är moderföretag till institut och ett motsvarande utländskt företag,
4. det finns två eller flera finansiella holdingföretag med huvudkontor i olika stater inom EES, däribland Sverige, som är moderföretag till både institut och motsvarande utländska företag och ett institut är det dotterföretag som har den största balansomslutningen, eller
5. det finansiella holdingföretaget är moderföretag till två eller flera institut och motsvarande utländska företag, som inte är auktoriserade i den stat inom EES där holdingföretaget är etablerat, och ett institut har den största balansomslutningen.

Enligt direktivet får dock de behöriga myndigheterna under vissa förutsättningar genom ömsesidiga överenskommelser bortse från de regler som pekar ut vilken tillsynsmyndighet som skall utöva tillsynen när ett holdingföretag kontrollerar flera kreditinstitut och utse en annan behörig myndighet än den som dessa regler pekar ut som ansvarig för tillsynen

Beträffande en liknande regel i 2000 års kreditinstitutsdirektiv har regeringen tidigare uttalat att den möjlighet som direktivet ger Finansinspektionen att träffa överenskommelse om annan fördelning av den gruppbaserade tillsynen inte bör utnyttjas, eftersom inspektionen bör utöva tillsynen både individuellt och för den finansiella företagsgruppen (prop. 1994/95:50 s. 259). Däremot ansåg regeringen att det skulle vara möjligt för Finansinspektionen att genom avtal med myndigheter i berörda länder komma överens om vilket lands tillsynsmyndighet som skall utöva tillsynen i de fall då direktivet inte pekar ut någon ansvarig myndighet. Den tidigare regeln omfattar emellertid en möjlighet att även träffa överenskommelser i sådana fall som avses i artikel 125.2.

Finansinspektionen bör inte kunna avhända sig möjligheten att utöva gruppbaserad tillsyn över en grupp som leds av ett institut eller av ett finansiellt holdingföretag som bara är moderföretag till ett institut. Detta kräver inte heller 2006 års kreditinstitutsdirektiv. När tillsynen avser en grupp som leds av ett moderholdingföretag i andra fall bör dock inspektionen ha möjlighet att träffa överenskommelser av det slag som direktivet förutsätter. Även om Finansinspektionen inte utövar tillsynen över den del av gruppen som leds av holdingföretaget kan inspektionen utöva tillsyn över den finansiella grupp därunder som leds av ett svenskt kreditinstitut eller värdepappersbolag. Det kan också finnas fall då det är lämpligare att Finansinspektionen utövar den gruppbaserade tillsynen än att den utövas av den behöriga myndighet som pekas ut i artikel 126.

Riksbanken anser att det bör anges att Finansinspektionen även kan lägga ut en del av tillsynen på en annan behörig myndighet. Enligt Riksbanken är det viktigt eftersom det i praktiken kan handla om att lägga ut delar av tillsynen till exempel i likviditetsfrågor i viss valuta till myndigheten i det land där banken hanterar denna likviditet. Enligt vår bedömning tar den regel som behandlas inte sikte på partiell överlåtelse av den gruppbaseade tillsynen utan på att tillsynen överläts i sin helhet. Det framgår inte minst av de förutsättningar som skall föreligga för att tillsynsansvaret skall överlätas till en annan tillsynsmyndighet.

Det förutsätts dock att Finansinspektionen inte utnyttjar möjligheten att överlåta tillsynsansvaret om det institut som tillsynen avser tillhör något av dem som har stor betydelse för det finansiella systemets stabilitet. Finansinspektionen bör också iaktta försiktighet med att överlåta tillsynsansvaret när såväl institut som det finansiella holdingföretag som är dess moderföretag är svenskt, eftersom inspektionen då som regel har bättre möjligheter att övervaka och ingripa mot holdingföretaget än de behöriga myndigheterna i de övriga EES-länderna.

En överenskommelse om att överlåta tillsynsansvaret till en annan behörig myndighet är en internationell överenskommelse enligt 10 kap. regeringsformen. I 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen anges att förvaltningsuppgift kan överlätas till annan stat och att riksdagen i lag får bemyndiga regeringen eller annan myndighet att i särskilda fall besluta om sådan överlåtelse. Innefattar uppgiften myndighetsutövning skall beslutet fattas med tre fjärdedels majoritet av de röstande. Riksdagen har i en liknande situation (bet 2005/06FiU22 s. 13) ansett att en överlåtelse av tillsynsansvaret på det sätt som beskrivs i det föregående innebär överlåtande av förvaltningsuppgift innefattande myndighetsutövning. I det aktuella lagstiftningsärendet bör beslutet alltså fattas med iakttagande av bestämmelserna i 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen.

Enligt *Riksbanken* bör av förarbetena tydligare framgå hur delegeringen av tillsynsuppgifter bör organiseras. Vi anser dock att detta är en fråga för de berörda behöriga myndigheterna, se. t.ex. artikel 131 i kreditinstitutsdirektivet.

17.3 Undantag från den gruppbaseade tillsynen för vissa företag

<p>Regeringens förslag: Bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag om möjligheten att undanta vissa företag från den gruppbaseade tillsynen överförs väsentligen oförändrade till den nya kapitaltäckningslagen.</p>
--

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 73 i kreditinstitutsdirektivet får medlemsstaterna eller de behöriga myndigheter som har till uppgift att utöva den gruppbaseade tillsynen besluta att undanta ett kreditinstitut, ett finansiellt institut eller ett företag som tillhandahåller anknutna tjänster från reglerna om

gruppbaserad tillsyn när institutet eller företaget är ett dotterföretag eller ett företag i vilket ägarintresse innehas;

a) Om företaget i fråga är beläget i ett tredje land där rättsliga hinder föreligger för överföring av nödvändig information.

b) Om företaget i fråga enligt de behöriga myndigheternas bedömning endast är av försumbar betydelse med hänsyn till syftet med övervakningen av kreditinstitut och i samtliga fall om företagets totala balansomslutning uppgår till mindre än det lägsta av följande belopp

i) 10 miljoner euro,

ii) 1 procent av den totala balansomslutningen i moderföretaget eller i det företag som har ägarintresse.

c) Om de behöriga myndigheter som har ansvar för den gruppbaserade tillsynen bedömer att sammanställningen av den finansiella ställningen i företaget i fråga skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med den gruppbaserade tillsynen.

Även om, i de fall som avses i b ovan, fler företag var för sig uppfyller de kriterier som där anges skall de omfattas av bestämmelserna om sammanställd redovisning om de tillsammans är av icke oväsentlig betydelse med hänsyn till det angivna syftet.

Skälen för regeringens förslag: Regeln i 2006 års kreditinstitutsdirektiv finns även i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Den har införlivats med svensk rätt genom 7 kap. 8 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Den bestämmelsen har följande lydelse:

Finansinspektionen får medge att ett dotterföretag eller ett företag som det finns ägarintresse i enligt 6 kap. 1 § och 2 § första stycket 1 undantas vid beräkning enligt 6 kap. 3–5 §§ och utelämnas från sådan tillsynsredovisning som skall upprättas enligt 5 § om

1. företaget är beläget i ett land utanför EES där det finns rättsliga hinder för överföring av nödvändig information,

2. företaget är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen, eller

3. en sammanställning av företagets finansiella ställning skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen.

Om ett dotterföretag som är institut är undantaget från beräkning eller utelämnat från tillsynsredovisningen enligt första stycket 2 eller 3, skall moderföretaget till Finansinspektionen lämna de upplysningar som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

I promemorian föreslogs att en bestämmelse motsvarande den i 1994 års kapitaltäckningslag bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Vi delar promemorians bedömning, men anser att orden ”mindre betydelse” bör ersättas med ”försumbar betydelse (punkten 2), för att bättre spegla ordvalet i 2006 års direktiv. Någon saklig skillnad är dock inte avsedd. Motsvarande bestämmelse finns för försäkringsgrupper och finansiella konglomerat i 7 a kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982:713) respektive 5 kap. 6 § lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

17.4 Delegering av tillsynsansvaret

<p>Regeringens bedömning: Finansinspektionen bör inte kunna delegera tillsynsansvaret för ett institut till en annan behörig myndighet.</p>
--

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 131 tredje stycket i kreditinstitutsdirektivet får de behöriga myndigheter som auktoriserat ett dotterföretag vars moderföretag är ett kreditinstitut genom bilaterala avtal delegera ansvaret för tillsynen till de behöriga myndigheter som beviljat moderföretaget auktorisation och utövar tillsyn över detta, så att dessa myndigheter ikläder sig ansvaret för tillsynen över dotterföretaget i enlighet med detta direktiv. Kommissionen skall hållas underrättad om förekomsten av sådana avtal och om deras innehåll. Den skall vidarebefordra sådan information till de behöriga myndigheterna i övriga medlemsstater och till Europeiska bankkommittén. Regeln har inte ändrats genom 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Skälen för regeringens bedömning: I samband med genomförande av motsvarande bestämmelse i tidigare direktiv (prop. 1994/95:50 s. 253) anförde regeringen att det inte finns skäl för att Sverige skall överlåta sitt tillsynsansvar för de i Sverige hemmahörande kreditinstituten eller värdepappersbolagen. Det är av vikt att detta tillsynsansvar utövas av hemlandsmyndigheten varför möjligheter att avtala om att ansvaret skall delegeras till moderföretagets hemlandsmyndighet inte bör medges.

Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning än den som gjordes i det tidigare lagstiftningsärendet.

17.5 Holdingföretag med blandad verksamhet

<p>Regeringens förslag: De bestämmelser om holdingföretag med blandad verksamhet som finns i 1994 års kapitaltäckningslag förs väsentligen oförändrade över till den nya kapitaltäckningslagen.</p>
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll

Kontroll av information om förbindelser mellan holdingföretag med blandad verksamhet och institut

I avvaktan på ytterligare samordning av metoderna för sammanställd redovisning skall, enligt artikel 137.1 i kreditinstitutsdirektivet, medlemsstaterna föreskriva att de behöriga myndigheter som har ansvar för auktorisation och tillsyn över ett eller flera kreditinstitut vars moderföretag är ett holdingföretag med blandad verksamhet, skall kräva att moderföretaget och dotterföretagen lämnar sådan information som kan vara av betydelse för tillsynen över dotterkreditinstituten. De behöriga myndigheterna kan inhämta informationen antingen direkt från moderföretaget och dotterföretagen eller via dotterkreditinstitut.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 137.2 föreskriva att deras behöriga myndigheter antingen själv eller genom externa granskare kan företa inspektion på platsen för att kontrollera de uppgifter som lämnas av holdingföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag. Om ett holdingföretag med blandad verksamhet eller ett av dess dotterföretag är ett försäkringsföretag, får också det förfarande som avses i artikel 140.1 i samma direktiv om samarbete om informationsutbyte användas³⁵. Om ett holdingföretag med blandad verksamhet eller dess dotterföretag är beläget i en annan medlemsstat än dotterkreditinstitutet, skall kontroll av uppgifter företas på platsen i enlighet med det förfarande som avses i artikel 141 i direktivet³⁶.

Riskhantering

Enligt artikel 138.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv, skall medlemsstaterna då dotterföretaget till ett eller flera kreditinstitut är ett holdingföretag med blandad verksamhet se till att de behöriga myndigheter som ansvarar för tillsynen över dessa kreditinstitut utövar allmän tillsyn över transaktioner mellan kreditinstitutet och holdingföretaget med blandad verksamhet och dess dotterföretag.

De behöriga myndigheterna skall kräva att kreditinstitutet följer adekvata metoder för riskhantering och rutiner för intern kontroll, inbegripet sunda rapporterings- och redovisningsförfaranden för att på ett lämpligt sätt identifiera, mäta, övervaka och kontrollera transaktionerna mellan det holdingföretag med blandad verksamhet som är moderföretag och dess dotterföretag. De behöriga myndigheterna skall kräva att kreditinstitutet rapporterar varje annan betydande transaktion med dessa enheter än den som avses i artikel 110. Dessa förfaranden och betydande transaktioner skall övervakas av de behöriga myndigheterna.

Om de ovan nämnda transaktionerna utgör ett hot mot kreditinstitutets finansiella ställning, skall den behöriga myndighet som är ansvarig för tillsynen över kreditinstitutet vidta lämpliga åtgärder.

Reglerna har inte ändrats genom 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

³⁵ Enligt artikel 140.1 skall om ett kreditinstitut, ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet kontrollerar ett eller flera dotterföretag som är försäkringsföretag eller andra företag som tillhandahåller investeringstjänster som fordrar auktorisation, de behöriga myndigheterna och de myndigheter som bemyndigats att utöva den offentliga tillsynen över försäkringsföretag eller över andra företag som tillhandahåller investeringstjänster ha ett nära samarbete. Utan att detta påverkar respektive myndighets ansvar skall dessa myndigheter förse varandra med all information som är ägnad att underlätta deras uppgift och tillåta tillsyn över verksamheten (se avsnitt 18.2).

³⁶ Enligt artikel 141 skall de behöriga myndigheterna i en medlemsstat som vid tillämpning av detta direktiv i ett särskilt fall önskar kontrollera uppgifter om ett kreditinstitut, ett finansiellt holdingföretag, ett finansiellt institut, ett företag som tillhandahåller anknutna tjänster, ett holdingföretag med blandad verksamhet, ett dotterföretag som avses i artikel 55 eller ett dotterföretag som avses i artikel 127.3 och institutet eller företaget är beläget i en annan medlemsstat, hos de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten begära att sådan kontroll företas. De myndigheter som erhållit en sådan framställning skall inom ramen för sina befogenheter efterkomma denna, antingen genom att själva utföra kontrollen eller genom att tillåta att de myndigheter som begärt kontrollen utför den, eller genom att tillåta en revisor eller expert att utföra den. Den behöriga myndighet som har framställt begäran får, om den så önskar, delta i kontrollen, om den inte själv utför den (se avsnitt 18.4).

Skälen för regeringens förslag

Kontroll av information om förbindelser mellan holdingföretag med blandad verksamhet och institut

I koncerner där moderföretaget är ett svenskt holdingföretag med blandad verksamhet och moderföretaget kontrollerar minst ett kreditinstitut eller värdepappersbolag måste Finansinspektionen ha möjlighet att bedöma den ekonomiska ställningen för kreditinstitutet och värdepappersbolaget. Finansinspektionen måste också ha möjlighet att kontrollera den information som lämnas av företagen för att kunna utöva tillsynen över kreditinstitutet och värdepappersbolaget.

Enligt 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse skall ett kreditinstituts rörelse drivas på ett sådant sätt att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras. En motsvarande bestämmelse föreslås i denna promemoria för värdepappersbolag. Dessa bestämmelser omfattar även ett kreditinstituts och ett värdepappersbolags förbindelser med ett holdingföretag med blandad verksamhet. Inte heller dessa förbindelser får hota institutens soliditet eller likviditet.

Enligt 13 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse skall ett kreditinstitut lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Finansinspektionen får vidare enligt 13 kap. 4 § samma lag när den anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos ett kreditinstitut. Om ett kreditinstitut som ingår i en koncern, skall enligt 13 kap. 5 § i samma lag, de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

Enligt 6 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ett värdepappersbolag ge inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Om det finns ett väsentligt samband mellan ett värdepappersinstitut och ett annat företag som handlar med finansiella instrument eller lämnar kredit mot säkerhet i finansiella instrument, får Finansinspektionen enligt 6 kap. 3 § samma lag besluta att värdepappersinstitutet och det andra företaget skall lämna upplysningar om förhållandet mellan dem och om den verksamhet som anknyter till värdepappersinstitutets verksamhet.

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag skall ett holdingföretag med blandad verksamhet lämna den information som behövs för tillsynen över de dotterföretag som är institut (samlad information). Den samlade informationen skall upprättas och ges in till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter regeringen föreskriver. Ett dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna de uppgifter som krävs för tillsynsredovisningen till det holdingföretaget. Finansinspektionen får företa undersökningar hos de företag som skall lämna uppgifter till holdingföretaget med blandad verksamhet för att kontrollera den samlade information som företaget är skyldigt att lämna (7 kap. 5, 6 § andra stycket samt 7 och 9 §§).

Av de ovan återgivna bestämmelserna i lagen om bank- och finansieringsrörelse och 1994 års kapitaltäckningslag framgår att alla kreditinstitut, värdepappersbolag och holdingföretag med blandad

verksamhet är skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär. Detta får anses vara tillräckligt för att uppfylla kraven i artikel 137.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag får Finansinspektionen företa undersökningar hos de företag som skall lämna uppgifter till holdingföretaget med blandad verksamhet för att kontrollera den samlade information som företaget är skyldigt att lämna. En liknande bestämmelse bör finnas i den nya kapitaltäckningslagen. Enligt artikel 137.2 i 2006 års kreditinstitut skall emellertid Finansinspektionen kunna företa inspektion på platsen även för att för att kontrollera de uppgifter som lämnas av holdingföretag med blandad verksamhet. Även denna möjlighet bör framgå av den nya kapitaltäckningslagen.

Riskhantering

Enligt 6 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse skall ett kreditinstitut identifiera, mäta, styra, och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Kreditinstitutet skall särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. I avsnitt 7.1. föreslås bl.a. att bestämmelsen kompletteras med ett krav på intern rapportering. En motsvarande bestämmelse föreslås i denna promemoria bli införd för värdepappersbolag.

Av bestämmelserna följer att det system för riskhantering som kreditinstitutet väljer skall uppfylla de angivna kraven (prop. 2002/03:139 s. 278 ff). Institutet skall alltså kunna identifiera sina risker och kunna uppskatta riskens storlek. Dessutom skall institutet kunna styra riskerna, dvs. aktivt styra rörelsens utveckling och aktivt utnyttja riskreducerande åtgärder. I kravet på kontroll ligger att det skall finnas en kontrollfunktion som granskar efterlevnaden av olika system och instruktioner.

De risker som kan följa med förbindelserna mellan ett kreditinstitut och ett holdingföretag med blandad verksamhet och holdingföretagets dotterföretag tas om hand av den beskrivna riskhanteringsbestämmelsen. Det behövs därför inte någon bestämmelse i kapitaltäckningslagen som anger att ett institut skall identifiera, mäta, styra och ha kontroll över sina transaktioner med moderföretag som är holdingföretag med blandad verksamhet och detta holdingföretags dotterföretag.

17.6 Möjligheten att undanta institut från individuell tillsyn

Regeringens bedömning: Det bör inte vara möjligt att undanta ett institut från individuell tillsyn.
--

Promemorians bedömning: Överensstämmer i sak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen anser att det är synnerligen viktigt att införa EG-

direktivets möjlighet att begränsa kapitalbaskravet till en beräkning enbart på konsoliderad nivå, detta för att svenska institut inte skall lyda under strängare – och mer kostsamma – krav än konkurrerande institut i vissa andra länder. Enligt Bankföreningen har Finansinspektionen genom tillsyn och kapitalkrav på konsoliderad nivå tillräckliga möjligheter att överblicka och kontrollera en institutgrupps riskprofil. Det är på konsoliderad nivå ett institutgrupps centraliserade riskkontroll hanteras och inte för varje institut i gruppen. Det sätt på vilket ett institut/en institutgrupp väljer att organisera sig i olika juridiska enheter har underordnad betydelse för de risker som institutet/gruppen är exponerad mot. En begränsning av tillsynen till koncernnivån höjer nivån på institutens och tillsynens effektivitet. Även *Finansbolagens Förening* anser det av lag bör framgå att kapitalkravet får beräknas enbart på konsoliderad nivå.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll

Undantag för dotterföretag till kreditinstitut

Av artikel 68.1 i kreditinstitutsdirektivet framgår att varje kreditinstitut individuellt skall uppfylla kraven i artikel 22 om effektiva styrformer, i artikel 75 om kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker samt reglerna i avsnitt 5 om stora exponeringar.

Enligt artikel 69 i samma direktiv får dock medlemsstaterna välja att inte tillämpa artikel 68.1 på dotterföretag till kreditinstitut om både dotterföretaget och kreditinstitutet omfattas av auktorisation och tillsyn i medlemsstaten i fråga, dotterföretaget omfattas av den gruppbaseade tillsynen för det kreditinstitut som är dess moderföretag och samtliga följande villkor är uppfyllda i syfte att säkerställa att kapitalbasen är lämpligt fördelad mellan moderföretag och dotterföretag:

a) det finns inte några rådande eller förutsebara väsentliga, praktiska eller rättsliga hinder för att moderföretaget snabbt skall kunna överföra medel ur kapitalbasen eller återbetala skulder,

b) antingen uppfyller moderföretaget de behöriga myndigheternas krav på en sund förvaltning av dotterföretaget och har åtagit sig att, med samtycke av behörig myndighet, svara för de åtaganden som dotterföretag gjort, eller också löper dotterföretaget endast försumbara risker, och

c) moderföretagets förfaranden för bedömning, mätning och kontroll av risk omfattar även dotterföretaget,

d) moderföretaget innehar mer än 50 procent av rösterna i dotterföretaget eller har rätten att utse eller avsätta en majoritet av ledamöterna i dotterföretagets ledningsorgan.

Medlemsstaterna får även utnyttja den möjlighet som anges i artikel 69.1 om moderföretaget är ett finansiellt holdingföretag som är etablerat i samma medlemsstat som kreditinstitutet, förutsatt att det omfattas av samma tillsyn som den som utövas över kreditinstitut och särskilt av de normer som fastställs genom artikel 71.1 om gruppbasead tillsyn (artikel 69.2).

Undantag för moderföretaget

Enligt artikel 69.3 i kreditinstitutsdirektivet får medlemsstaterna välja att inte tillämpa artikel 68.1 på ett moderkreditinstitut i en medlemsstat, om kreditinstitutet omfattas av auktorisation och tillsyn i medlemsstaten i fråga och omfattas av den gruppbaseade tillsynen och alla följande villkor är uppfyllda i syfte att säkerställa att kapitalbasen är lämpligt fördelad mellan moderföretag och dotterföretag:

a) det finns inte några rådande eller förutsebara väsentliga, praktiska eller rättsliga hinder för att snabbt skall kunna överföra medel ur kapitalbasen eller återbetala skulder till moderkreditinstitutet i en medlemsstat, och

b) de förfaranden för bedömning, mätning och kontroll av risk som är av betydelse för gruppbasead tillsyn omfattar moderkreditinstitutet i en medlemsstat.

Den behöriga myndighet som utnyttjar denna möjlighet skall informera de behöriga myndigheterna i de andra medlemsstaterna. Den skall också offentliggöra viss information på ett närmare bestämt sätt (se avsnitt 18.5).

Kapitalkravsdirektivets innehåll

Enligt artikel 2.1 gäller reglerna i kreditinstitutsdirektivet även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens bedömning: Utgångspunkten är att ett institut skall stå under tillsyn både på individuell nivå och på gruppnivå. Om ett institut ingår i en finansiell företagsgrupp och därmed omfattas av den tillsyn som gruppen är underkastad medger direktiven att tillsynen över att vissa regler följs sker bara på gruppnivå och inte på individuell nivå. Möjligheten att avstå från den individuella tillsynen och bara ha tillsyn på gruppnivå skall ses mot bakgrund av att den verksamhet som drivs av företagen i en koncern lika väl kunde ha drivits i ett enda företag. För att den gruppbaseade tillsynen skall kunna ersätta den individuella tillsynen är det emellertid nödvändigt att – såsom också anges i direktivet – kunna säkerställa att det vid behov är möjligt att omfördela kapitalet i gruppen. För att avgöra om en omfördelning av kapitalet behövs är det nödvändigt att instituten och Finansinspektionen kan bedöma dotterföretagens finansiella ställning.

Liknande regler finns i 2000 års kreditinstitutsdirektiv, men dessa regler innehåller inte någon uppräknning av vilka villkor som måste vara uppfyllda för att säkerställa en lämplig fördelning av kapitalet inom gruppen. I ett tidigare lagstiftningsärende (prop. 1994/95:50 s. 256 f) konstaterade regeringen att det då framstod som osäkert vilka konsekvenser en sådan undantagsmöjlighet skulle få. Regeringen anförde att det i Sverige inte föreligger någon skyldighet att lämna kapitaltillskott till ett annat koncernföretag utöver den kapitalandel som exempelvis ett moderföretag har i ett dotterföretag. Det är också osäkert hur en lämplig omfördelning av kapitalet i gruppen skulle kunna göras med stöd av de svenska associationsrättsliga reglerna. Den svenska regleringen innehåller också ett antal begränsningar vad gäller möjligheten att disponera vinstmedel. Formerna för tillsynen över de finansiella

företagsgrupperna kunde enligt regeringen behöva utvecklas innan effekterna av enbart en tillsyn på gruppbaserad grund kan analyseras. Även om den angivna möjligheten skulle kunna medföra lättnader ansåg regeringen att det mot denna bakgrund för närvarande inte var möjligt att införa en sådan bestämmelse i Sverige. Om det visade sig finnas ett behov av en ändring på denna punkt fick dock enligt regeringen saken tas upp igen och studeras närmare.

Det som regeringen anförde i det tidigare lagstiftningsärendet gäller fortfarande. Erfarenheterna av den gruppbaserade tillsynen har visserligen ökat, men det finns för närvarande inte tillräckligt stöd för att det med hänsyn till den finansiella stabiliteten är tillräckligt att utöva tillsyn på individuell nivå. De nya metoder som får användas för att beräkna kapitalkravet och den nya tillsynsprocessen (se avsnitt 18.1) kan påverka synen på behov av individuell tillsyn i framtiden. Vi delar alltså inte *remissinstansernas* uppfattning att en generell möjlighet att undanta institut från individuell tillsyn bör införas nu.

17.7 Beaktande av dotterföretag

Regeringens förslag: Finansinspektionen får ge ett institut tillstånd att räkna med vissa dotterföretag vid beräkning av det sammanlagda kapitalkravet och av om gränsvärdena för stora exponeringar följs.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: De behöriga myndigheterna får enligt artikel 70 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv efter ett beslut i varje enskilt fall tillåta ett moderkreditinstitut att i sin beräkning av kravet enligt artikel 68.1 medräkna dotterföretag som uppfyller kraven i artikel 69.1 punkterna c och d (se avsnitt 17.6). För att det skall kunna ske måste följande villkor vara uppfyllda

– dotterföretagets väsentliga exponeringar och åtaganden skall avse moderkreditinstitutet,

– moderkreditinstitutet skall på ett tillfredsställande sätt kunna visa de behöriga myndigheterna de omständigheter och förfaranden, däribland även rättsliga förfaranden, enligt vilka det inte finns några rådande eller förutsebara materiella, praktiska eller rättsliga hinder för att dotterföretaget snabbt skall kunna överföra medel ur kapitalbasen eller återbetala förfallna skulder till moderföretaget.

Enligt artikel 68.1 skall ett kreditinstitut individuellt uppfylla kraven i artikel 22 (riskhantering), artikel 75 (kapitalkravet för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker samt för överskridande av stora exponeringar) samt i avsnitt 5 (gränsvärdena för stora exponeringar).

Om en behörig myndighet utnyttjar möjligheten att tillåta att moderföretaget räknar med dotterföretaget vid sin beräkning, skall den regelbundet och åtminstone årligen informera de behöriga myndigheterna i alla andra medlemsstater om de fall då detta gäller och om de kriterier det tillämpar för att fastställa att det inte finns några rådande eller förutsebara materiella praktiska eller rättsliga hinder för att

dotterföretaget snabbt skall kunna överföra medel ur kapitalbasen eller återbetala förfallna skulder till moderföretaget. Om dotterföretaget finns i tredje land skall samma information även lämnas till den behöriga myndigheten i det landet. Dessutom skall den behöriga myndigheten som utnyttjar möjligheten offentliggöra viss information (se avsnitt 18.6).

Skälen för regeringens förslag: Det förekommer att ett institut har ett dotterföretag vars enda syfte är att låna upp medel från allmänheten och vidareutlåna dem till institutet. I en sådan situation och i liknande situationer är det rimligt att ett institut, efter tillstånd från Finansinspektionen, får beräkna ett gemensamt kapitalkrav. Den undantagsmöjlighet som finns i 2006 års kreditinstitutsdirektiv bör därför införas i svensk rätt. En förutsättning för att möjligheten skall kunna utnyttjas är dock att Finansinspektionen ger tillstånd till det. Ett sådant tillstånd får ges bara om förutsättningar motsvarande de i direktivet är uppfyllda.

17.8 Ansökningar om att få använda enhetliga metoder för att beräkna kapitalkrav

Regeringens förslag: När Finansinspektionen ansvarar för tillsynen över en finansiell företagsgrupp som består av ett moderinstitut inom EES eller ett institut vars moderföretag är ett finansiellt moderholdingföretag inom EES, får moder- och dotterföretagen gemensamt ansöka om tillstånd hos inspektionen att använda metoden med interna modeller, internmetoden för kreditrisker, egna riskberäkningsmodeller för marknadsrisker eller internmätningmetoden för operativa risker, skall ansökan ges in till Finansinspektionen. Om ett institut ingår i en motsvarande utländsk grupp enligt en offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet, får institutet göra en sådan ansökan hos den behöriga myndighet som ansvarar för tillsynen.

När Finansinspektionen prövar en ansökan enligt första stycket tillämpas denna lag. Inspektionen får dock även tillämpa bestämmelser som enligt författningar i en annan stat inom EES gäller för den metod som ansökan avser. När ansökan har getts in till inspektionen gäller detta dock bara om det är nödvändigt för en effektiv tillsyn över de svenska eller utländska instituten.

Finansinspektionen skall inom sex månader från det att en komplett ansökan har getts in, komma överens med de övriga berörda tillsynsmyndigheterna om vilket beslut som bör fattas med anledning av ansökan. Denna överenskommelse och skälen för den skall redovisas skriftligen. Om Finansinspektionen är ansvarig för den gruppbaseade tillsynen inom EES, skall inspektionen fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen och sända över det till sökandena.

Om de behöriga myndigheterna inte kan komma överens inom sex månader, skall Finansinspektionen, om ansökan getts in till inspektionen, ensam fatta beslut med anledning av ansökan. Beslutet skall innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet och redovisa synpunkter och reservationer från övriga behöriga myndigheter som kommit till uttryck under sexmånadersperioden.

Ett beslut som fattas av en utländsk behörig myndighet efter en överenskommelse eller på grund av att de behöriga myndigheterna inte kunnat komma överens inom sex månader gäller i Sverige. Det är bindande för det berörda institutet och för Finansinspektionen samt skall ligga till grund för inspektionens tillsyn.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Det innehåller emellertid inte någon bestämmelse om möjligheten att tillämpa utländsk rätt.

Remissinstanserna: *Riksbanken* föreslår ett förtydligande i lagen med innebörden att ett beslut av en utländsk behörig myndighet skall vara bindande både för det svenska dotterinstitutet och för Finansinspektionen i dess institutbaserade tillsyn. *Riksbanken* anser vidare att det är väsentligt att det säkerställs att de olika medlemsländerna införlivar direktivets bestämmelser i detta avseende på ett likformigt sätt. *Finansinspektionen* anser att det av den nya kapitaltäckningslagen måste framgå hur en gemensam ansökan rörande flera företag i olika länder och som ingår i samma finansiella företagsgrupp skall hanteras samt vilket lands lagar som skall gälla både vid bedömningen av ansökan och därefter.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 129.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall den behöriga myndigheten som ansvarar för den gruppbaserade tillsynen över moderkreditinstitut inom EU och kreditinstitut som kontrolleras av finansiella moderholdingföretag inom EU utföra följande uppgifter:

- a) Övervakning och bedömning av huruvida kraven i artiklarna 71 och 72.1–72.3 uppfylls.
- b) Samordning när det gäller att samla in och sprida relevant information på löpande basis och i krissituationer.
- c) Planering och samordning av tillsynsverksamheterna på löpande basis och i krissituationer, däribland även när det gäller de verksamheter som avses i artikel 124, i samarbete med berörda behöriga myndigheter, och de verksamheter som avses i artiklarna 43 och 141.

Gemensamma ansökningar

Enligt artikel 129.2 skall, när det gäller ansökningar om sådana tillstånd som avses i artiklarna 84.1, 87.9 respektive 105 och i Annex III del 6 som inlämnas av ett moderkreditinstitut inom EU och dess dotterföretag eller gemensamt av dotterföretagen till ett finansiellt holdingföretag inom EU, de behöriga myndigheterna arbeta gemensamt under fullt utvecklat samråd för att besluta om det begärda tillståndet bör beviljas eller inte samt eventuella villkor och bestämmelser som skall gälla för tillståndet. En sådan ansökan skall bara ges in till den behöriga myndighet som ansvarar för den gruppbaserade tillsynen över moderkreditinstitut inom EU eller kreditinstitut som kontrolleras av finansiella moderholdingföretag inom EU.

De behöriga myndigheterna skall göra allt som står i deras makt för att fatta ett gemensamt beslut om det ansökan rör inom sex månader. Det gemensamma beslutet skall redovisas i ett dokument med fullständig

motivering till beslutet som skall lämnas till sökanden av den behöriga myndighet som avses i artikel 129.1.

Sexmånadersfristen börjar löpa den dag som den behöriga myndigheten till vilken ansökan skall ges in har tagit emot en komplett ansökan. Denna myndighet skall utan dröjsmål vidarebefordra den kompletta ansökan till de övriga behöriga myndigheterna.

Om de behöriga myndigheterna inte kan enas om ett gemensamt beslut inom sex månader, skall den behöriga myndighet som tagit emot ansökan på egen hand besluta om ansökan. Detta beslut skall redovisas i ett dokument med fullständig motivering där synpunkter och reservationer från övriga behöriga myndigheter som kommit till uttryckt under sexmånadersperioden beaktas. Den behöriga myndigheten skall vidarebefordra sitt beslut till de övriga behöriga myndigheterna.

Både när de behöriga myndigheterna enas om ett gemensamt beslut och när beslutet meddelas av den myndighet som tog emot ansökan på grund av myndigheterna inte kan enas, skall besluten erkännas som slutgiltiga och tillämpas av de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 129.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv innehåller särskilda regler om ansökningar för institut som ingår i gränsöverskridande finansiella företagsgrupper inom EES om tillstånd att använda interna modeller. Bestämmelserna är tillämpliga om ansökan lämnas in gemensamt av ett *moderinstitut inom EES* och dess dotterföretag eller gemensamt av dotterföretagen till ett *finansiellt holdingföretag inom EES*. Bestämmelserna är alltså inte tillämpliga för ansökningar som görs av t.ex. moderinstitut i en *medlemsstat* och dess dotterföretag, dvs. nationella undergrupper i en finansiell företagsgrupp inom EES.

Artikeln gör det möjligt för moder- och dotterinstitut i en finansiell företagsgrupp att ge in sina ansökningar till en enda tillsynsmyndighet i stället för till alla de myndigheter som utövar tillsyn över respektive institut. Syftet är att ge en mer enhetlig behandling av ansökningarna än om de hade getts in till olika tillsynsmyndigheter och att underlätta för företagen att använda gemensamma interna modeller.

Ansökan skall enligt artikel 129.2 ges in till den behöriga myndighet som är ytterst ansvarig för den gruppbaseade tillsynen inom EES. Den myndigheten kan alltså komma att ta emot ansökningar från både nationella institut och institut hemmahörande i andra medlemsstater. Om ett institut med anledning av en sådan ansökan får tillstånd att använda en intern modell, får den använda modellen både för att beräkna kapitalkravet på individuell nivå och, i förekommande fall, på gruppnivå. Oavsett vilken myndighet som beslutar om tillståndet, skall dock tillsynen över institutet och dess tillämpning av den interna modellen alltjämt utövas av den tillsynsmyndighet där institutet är etablerat och har fått sitt verksamhetstillstånd. Det kan alltså vara en behörig myndighet som ger institutet tillstånd att använda den interna modellen och en annan behörig myndighet som utövar tillsyn över att den interna modellen även fortsättningsvis uppfyller kraven.

Tillämplig lag för prövning av ansökan

Vid prövningen av ansökan skall den behöriga myndighet som tog emot ansökan samarbeta med de andra behöriga myndigheter som ansvarar för tillsynen över något av de sökande företagen för att pröva ansökan. Det myndigheterna skall pröva är om instituten uppfyller de krav som ställs för att ansökan om tillstånd skall bifallas. När en ansökan skall prövas av flera myndigheter uppkommer frågan vilket lands lag som skall tillämpas vid prövningen av ansökan. Det står klart att Finansinspektionen, när inspektionen är den myndighet som tar emot ansökan, skall tillämpa svenska regler.

En förutsättning för att de behöriga myndigheterna gemensamt skall kunna komma överens om vilket beslut en ansökan skall föranleda är emellertid att de har möjlighet att agera inom flexibla ramar. Om medlemsstaterna inte kan gå varandra till mötes när de nationella rättsreglerna ser olika ut, kommer en ansökan annars i praktiken alltid att prövas enbart av den myndighet som tog emot den.

I promemorian (och denna lagrådsremiss, se avsnitt 10.3.2) föreslås att det av myndighetsföreskrifter skall framgå vilka krav ett institut skall uppfylla för att få tillstånd att använda internmetoden. Myndigheten kan utforma dessa föreskrifter så att de inom bestämda ramar ger den en viss handlingsfrihet när den fattar beslut i enskilda fall. Denna regleringsteknik har dock den nackdelen att den försvårar för instituten att förutse vilka principer som kommer att gälla för dem.

Finansinspektionen anser att det av den nya kapitaltäckningslagen bör framgå att hem- och värdlandet kan komma överens om alternativa lösningar, som att värdlandets principer skall gälla rakt av eller att en kombination av hemlandets och värdlandets regler skall gälla gemensamt. Inspektionen hänvisar till att dessa principer har kommit till uttryck i ett brev från Committee of European Banking Supervisors (CEBS) till kommissionen i januari 2006.³⁷

Om Finansinspektionen får möjlighet att tillämpa en kombination av svensk och utländsk rätt när den fattar sina beslut kan det underlätta för Finansinspektionen att komma överens med andra medlemsstater om en ansökan, vilket i sin tur torde underlätta tillsynssamarbetet med de övriga tillsynsmyndigheterna. Om det blir möjligt för Finansinspektionen att tillämpa utländsk rätt blir det emellertid svårare för instituten att förutse

³⁷ I det brev som Finansinspektionen syftar på anføres bl.a. följande:

1. The consolidation supervisor can choose to base model approval entirely on its own rules, or alternatively on a mixture of consolidating supervisor and subsidiary supervisor rules (this could result in different rules applying at the solo level for different subsidiaries);
2. The choices of the consolidation supervisor apply to all decisions and treatments relevant to the decision under Article 129.2, including for IRB decisions on partial use;
3. It is important that all Member States transpose the credit institution directive in a way that gives competent authorities the legal capacity to implement these decisions and treatments. This includes making it possible for
 - a) the subsidiary supervisor to apply the consolidating supervisor's rules and treatments to the calculation of the solo requirements for a subsidiary in their jurisdiction, and
 - b) for the consolidating supervisor to be able to apply whatever combination of rules and treatments it chooses to the group on a consolidated basis.
4. The legal capacity to apply the rules and treatments of other authorities will also be required even where agreement on model approval is reached within six months. This is because such an agreement might require a combination of rules and other treatments to be applied in Member States that differ from their respective "national rules" and treatments.

vilka krav som skall vara uppfyllda för att de skall få tillstånd att använda en viss metod. För instituten är det visserligen värdefullt att kunna ge in sina ansökningar till en enda tillsynsmyndighet men detta minskar i värde när flera olika medlemsstaters rättsregler kommer att tillämpas på ansökan. Resultatet kan nämligen bli att instituten inte kan tillämpa ett gemensamt system i alla medlemsstater utan får modifiera den på olika sätt med hänsyn till kraven i olika medlemsstater.

Som *Riksbanken* anför är det viktigt att artikel 129 införlivas på samma sätt i alla stater hemmahörande inom EES. Tyvärr är det emellertid inte i detta skede möjligt att säkerställa att så verkligen blir fallet. Hur regleringen ser ut i utlandet och i vilken omfattning utländska behöriga myndigheter är beredda att tillämpa svensk rätt är alltså inte känt. Vi avser dock att noggrant följa upp denna fråga. Ett annat problem är att kreditinstitutsdirektivet enbart reglerar själva tillståndsbeslutet. Det behandlar inte de eventuella problem som kan uppkomma vid den efterföljande tillsynen.

Enligt en finsk proposition med anledning av de nya kapitaltäckningsreglerna som har lagts fram för den finska riksdagen får den finska Finansinspektionen när den prövar en ansökan som getts in i Finland, besluta om godkännande av en metod på villkor som istället för finsk lag motsvarar lagen i en annan stat inom EES om det finns vägande skäl för en effektiv tillsyn. Enligt författningskommentaren till bestämmelsen ”är det tillåtet att den samarbetsprocess mellan myndigheterna som avses i 2 mom. utmynnar i att det är mera ändamålsenligt att på det enhetliga förfarande som skall tillämpas i hela konsolideringsgruppen tillämpa lagstiftningen i någon annan sådan stat där det finns ett utländskt kreditinstitut som hör till konsolideringsgruppen eller ett utländskt företag som kan jämföras med ett finländskt värdepappersföretag. Också i så fall svarar emellertid Finansinspektionen för godkännande och tillsyn”.

Trots de nackdelar som finns med att låta Finansinspektionen tillämpa utländsk rätt anser vi att det är nödvändigt att ge inspektionen denna möjlighet för att kunna fatta beslut om tillstånd. Möjligheten att tillämpa utländsk rätt bör dock bara få utnyttjas om tillämpningen av utländsk rätt är nödvändig för att det skall vara möjligt att utöva en effektiv tillsynen över ett institut eller utländskt institut. Med detta avses exempelvis sådana situationer där tillämpningen av svenska regler är svåra att förena med andra centrala regler i en annan medlemsstat, t.ex. rapporteringskraven i den andra medlemsstaten. Den angivna begränsningen av möjligheten att tillämpa utländsk rätt gäller dock bara när Finansinspektionen är den myndighet som ansvarar för den slutliga prövningen av ansökan. I andra fall bör den vara fri att ingå överenskommelser inom de ramar som accepteras av den utländska behöriga myndighet som tagit emot ansökan.

Inspektionen bör inte heller besluta om en metod som inte uppfyller kraven i svensk rätt för att sedan direkt kompensera samma brister med ett att kräva att institutet individuellt eller på gruppnivå håller ett extra kapital för ökande risker.

Överenskommelsen mellan tillsynsmyndigheterna

Om tillsynsmyndigheterna enas om vilket beslut ansökan bör föranleda är det att betrakta som en internationell överenskommelse. Enligt 10 kap. 1 § regeringsformen är behörigheten att ingå internationella överenskommelser förbehållen regeringen. Regeringen får dock enligt 10 kap. 2 § inte ingå en för riket bindande internationell överenskommelse utan att riksdagen har godkänt denna om överenskommelsen t.ex. förutsätter att lag ändras eller upphävs eller att ny lag stiftas. Enligt 10 kap. 3 § regeringsformen kan regeringen uppdra åt en förvaltningsmyndighet att ingå en internationell överenskommelse i en fråga som inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Att Finansinspektionen får ingå överenskommelserna kommer i detta fall att framgå direkt av den nya kapitaltäckningslagen.

Genom att ingå en överenskommelse med övriga tillsynsmyndigheter åtar sig Finansinspektionen när den är ansvarig för den gruppbaseade tillsynen på EU-nivå att fatta ett nationellt beslut vars innehåll motsvarar innehållet i överenskommelsen. Den internationella överenskommelsen är dock inte direkt bindande för instituten utan det är först genom det nationella beslutet som rättsverkningar för företagen uppkommer. När Finansinspektionen har fattat ett beslut på grundval av en internationell överenskommelse är beslutet på vanligt sätt bindande för den som det riktar sig till och skall kunna överklagas till domstol (jfr prop. 2005/06:45 s. 115 f och bet. 2005/06:FiU22 s. 12 f).

Av artikel 129.2 framgår att den behöriga myndigheten som är ansvarig för den gruppbaseade tillsynen på EU-nivå skall överlämna beslutet till sökanden. Om en domstol ändrar eller upphäver Finansinspektionens beslut, t.ex. för att det strider mot kapitaltäckningslagen, påverkar detta inte utan vidare överenskommelsens innehåll eller giltighet utan endast det överklagade beslutet. Detta innebär att följderna av att en domstol ändrar Finansinspektionens eller någon annan behörig myndighets beslut så att det inte längre står i överensstämmelse med överenskommelsen, måste hanteras av tillsynsmyndigheterna i samband med att de ingår överenskommelsen. Eftersom överenskommelsen skall mynna ut i ett överklagbart beslut ligger det alltså i sakens natur att överenskommelsen utformas på ett sådant sätt att en domstols framtida ställningstagande kan beaktas, t.ex. genom att nya förhandlingar då skall inledas.

Om inte något gemensamt beslut kan fattas

Om de behöriga myndigheterna inte inom sex månader kan enas om ett gemensamt beslut skall den behöriga myndighet som ansvarar för tillsynen på EU-nivå själv besluta om ansökan. I denna situation föregås alltså inte det nationella beslutet av någon internationell överenskommelse. Även ett sådant beslut skall dock enligt direktivet erkännas som avgörande och tillämpas av de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna. En motsvarande bestämmelse bör tas in i svensk rätt. Skyldigheten att acceptera det utländska beslutet förutsätter överlåtelse av förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning. Riksdagens

beslut bör därför fattas med iakttagande av bestämmelserna i 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen (bet. 2005/06:FiU22 s. 12 f).

Om ett svenskt institut eller ett utländskt institut vill överklaga beslutet skall det överklagas i den medlemsstat där den behöriga myndighet som fattat beslutet hör hemma. Överklagandet kommer att hanteras i överensstämmelse med den medlemsstatens rättsordning.

Finansinspektionen anser att det är viktigt att den nya kapitaltäckningslagen på ett tydligt och klart sätt ger uttryck för att om hemlands- och värdlandsmyndigheterna inte kan komma överens om vilka krav eller principer som skall gälla vid prövningen skall hemlandsmyndighetens beslut gälla vid prövningen av metoderna. Detta gäller både på konsoliderad nivå och på individuell nivå.

Enligt direktivet skall ett beslut som fattas av en utländsk myndighet accepteras och tillämpas i Sverige. Tillsynen över att beslutet följs skall dock ske med utgångspunkt från svensk rätt. Om beslutet i något avseende skiljer sig från svensk rätt gäller dock beslutet. Av detta följer att Finansinspektionen kan komma att utöva tillsyn över att ett instituts metoder uppfyller krav som inte ställs på andra institut i svensk rätt. Med utgångspunkt från *Riksbankens* förslag förtydligas detta ytterligare i lagtexten. Även om det i huvudsak är Finansinspektionen och det enskilda institutet som berörs av beslutet bör det dock framhållas att det även i övrigt har samma rättsverkningar i svensk rätt som om beslutet hade fattats av Finansinspektionen. Av den nya kapitaltäckningslagen bör det därför framgå att ett beslut som fattas av en utländsk behörig myndighet gäller i Sverige och är bindande för berörda institut och för Finansinspektionen samt skall ligga till grund för inspektionens tillsyn.

17.9 Ledningen i ett finansiellt holdingföretag

Regeringens förslag: Den som ingår i ledningen för ett finansiellt holdingföretag skall ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av holdingföretaget och även i övrigt vara lämplig för en sådan uppgift.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll:

Enligt artikel 135 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall medlemsstaterna kräva att de personer som faktiskt leder affärsverksamheten i ett finansiellt holdingföretag har ett tillräckligt gott anseende och tillräcklig erfarenhet för att kunna fullgöra dessa åligganden.

Att bestämmelsen gäller även för värdepappersföretag framgår av artikel 37 i kapitalkravsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: Regeln i artikel 135 i kreditinstitutsdirektivet infördes i kreditinstitutsdirektivet genom konglomeratdirektivet (2002/87/EG). Regeln har inte ändrats i det omarbetade kreditinstitutsdirektivet.

Regeln har den 1 juli 2006 införlivats med svensk rätt genom 5 kap. 11 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt bestämmelsen i nämnda paragraf skall den som ingår i ledningen för ett finansiellt holdingföretag

ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av företaget och även i övrigt vara lämplig för en sådan uppgift.

Enligt bestämmelsen avgränsas den krets i ett holdingföretag som skall vara föremål för ledningsprövning till dem som ingår i styrelsen för företaget, är verkställande direktör i företaget eller är ersättare för någon av dessa personer. Bestämmelsen är även tillämplig på den som ingår i lednings- förvaltning och tillsynsorganet i ett europabolag. Eftersom bestämmelsen gäller för ledningen i både svenska och utländska holdingföretag innehåller den inte någon uppräknning av de personer som skall ledningsprövas. I stället används det mer neutrala uttryckssättet ”ingår i ledningen”. Dessa personer skall alltså ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av företaget och även i övrigt vara lämpliga för en sådan uppgift. Med detta avses att det fordras ett tillräckligt kunnande på området eller i vart fall förmåga att skaffa sig sådan kunskap. Viss erfarenhet från näringsverksamhet eller något annat område av betydelse för uppgiften bör också förutsättas. Vidare bör den som ingår i ledningen ha de personliga egenskaper i fråga om omdömesgillhet som uppgiften kräver.

Artikel 135 i kreditinstitutsdirektivet har nyligen införlivats med svensk rätt. Det finns inte nu anledning att föreslå att bestämmelsen skall ges en annan utformning än den som föreslås i den nämnda lagrådsremissen.

17.10 Moderföretag i tredje land

Regeringens förslag: Om ett institut som inte står under gruppbaserad tillsyn enligt artiklarna 125 och 126 i kreditinstitutsdirektivet och vars moderföretag är ett utländskt institut eller ett finansiellt holdingföretag som har sitt huvudkontor utanför EES, skall Finansinspektionen i vissa fall kontrollera om den gruppbaserade tillsyn som utövas av den andra tillsynsmyndigheten är likvärdig med den tillsyn som föreskrivs i kreditinstitutsdirektivet.

Om tillsynen inte bedöms likvärdig, skall Finansinspektionen besluta att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall tillämpas som om moderföretaget haft sitt huvudkontor inom EES.

Efter att ha hört övriga behöriga myndigheter får Finansinspektionen i stället besluta att använda sig av andra tillsynsmetoder som säkerställer att tillsynen över instituten i företagsgruppen är tillräcklig. Inspektionen får därvid förelägga en ägare som har ett bestämmande inflytande över ett institut eller institut för elektroniska pengar att inrätta ett blandat finansiellt holdingföretag med huvudkontor inom EES. Inspektionen får då besluta att bestämmelserna i denna lag skall tillämpas på instituten i den företagsgrupp som leds av detta holdingföretag.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: I artikel 143 i kreditinstitutsdirektivet (jämför artikel 37 i kapital-

kravsdirektivet) finns det regler om vad som gäller om ett kreditinstitut vars moderföretag är ett kreditinstitut eller ett finansiellt holdingföretag med huvudkontor i tredje land inte är föremål för gruppbaserad tillsyn enligt samma direktiv.

Om ett kreditinstitut, vars moderföretag är ett kreditinstitut eller ett finansiellt holdingföretag med huvudkontor i tredje land, inte är föremål för gruppbaserad tillsyn enligt artiklarna 125 och 126, skall, enligt artikel 143.1, de behöriga myndigheterna kontrollera huruvida kreditinstitutet är föremål för gruppbaserad tillsyn av en behörig myndighet i tredje land, vilken är likvärdig med den som styrs av de principer som anges i detta direktiv.

Kontrollen skall utföras av den behöriga myndighet som skulle vara ansvarig för den extra tillsynen om artikel 143.3 (se nedan) hade varit tillämplig, på begäran av moderföretaget eller av någon av de reglerade enheter som auktoriserats i gemenskapen eller på eget initiativ. Denna behöriga myndighet skall samråda med de andra berörda behöriga myndigheterna.

Enligt artikel 143.2 får kommissionen begära att Europeiska bankkommittén skall ge allmän vägledning om huruvida det är sannolikt att de system för gruppbaserad tillsyn som tillämpas av behöriga myndigheter i tredje land kommer att uppfylla de mål för den gruppbaserade tillsynen som ställs upp i detta kapitel, när det gäller kreditinstitut vars moderföretag har sitt huvudkontor i tredje land. Kommittén skall fortsätta att se över all sådan vägledning och beakta varje förändring i de system för den gruppbaserade tillsynen som tillämpas av sådana behöriga myndigheter. Den behöriga myndighet som utför denna kontroll skall beakta all sådan vägledning. Den behöriga myndigheten skall i detta syfte samråda med kommittén innan beslut fattas.

I brist på sådan likvärdig tillsyn skall medlemsstaterna enligt artikel 143.3 tillämpa bestämmelserna i kreditinstitutsdirektivet analogt på kreditinstitutet eller tillåta sina behöriga myndigheter att använda andra lämpliga metoder för tillsyn vilka uppfyller målen för den gruppbaserade tillsynen över kreditinstitut. Den behöriga myndighet som skulle vara ansvarig för gruppbaserad tillsyn skall, efter att ha samrått med andra berörda behöriga myndigheter, godkänna dessa tillsynstekniker.

De behöriga myndigheterna kan särskilt kräva att det inrättas ett finansiellt holdingföretag med huvudkontor inom gemenskapen och tillämpa bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn på det finansiella holdingföretagets ställning på gruppnivå.

Tillsynsteknikerna skall utformas så att de uppfyller de mål för den gruppbaserade tillsynen som ställs upp i kapitel 4 i kreditinstitutsdirektivet och skall rapporteras till de andra berörda behöriga myndigheterna och kommissionen.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser motsvarande de i artikel 143 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv finns i artikel 56 a i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Den sistnämnda artikeln har införlivats med svensk rätt genom bestämmelserna i 7 a kap i 1994 års kapitaltäckningslag, som trädde i kraft den 1 juli 2006.

Av 1994 års kapitaltäckningslag framgår att om tillsynen över institut i en finansiell företagsgrupp skall utövas av en tillsynsmyndighet i ett land

utanför EES, skall Finansinspektionen kontrollera om den tillsyn som utövas av den andra tillsynsmyndigheten är likvärdig med den gruppbaseade tillsyn som föreskrivs i artikel 52 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Inspektionen skall utföra en sådan kontroll om det begärs av moderföretaget eller av ett institut, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag som ingår i den finansiella företagsgruppen.

Om tillsynen inte bedöms likvärdig, skall Finansinspektionen besluta att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper i 6 och 7 kap. skall tillämpas som om moderföretaget haft sitt huvudkontor inom EES.

Efter att ha hört övriga behöriga myndigheter får Finansinspektionen i stället besluta att använda sig av andra tillsynsmetoder som säkerställer att tillsynen över instituten i den företagsgruppen är tillräcklig. Inspektionen får därvid förelägga en ägare som har ett bestämmande inflytande över ett institut eller institut för elektroniska pengar att inrätta ett blandat finansiellt holdingföretag med huvudkontor inom EES. Inspektionen får då besluta att bestämmelserna i denna lag skall tillämpas på instituten i företagsgruppen som leds av detta holdingföretag.

Finansinspektionen skall underrätta den företagsgruppen, de berörda behöriga myndigheterna och Europeiska gemenskapernas kommission när sådana andra tillsynsmetoder som anges i andra stycket används.

Bestämmelsen i 1994 års kapitaltäckningslag bör i princip oförändrad föras över till den nya kapitaltäckningslagen. Lydelsen bör dock anpassas något till 2006 års kreditinstitutsdirektivet dels genom att det anges att bestämmelsen bara är tillämplig på institut som inte står under gruppbasead tillsyn enligt artiklarna 125 och 126 i kreditinstitutsdirektivet, dels genom att i stället för att såsom i 1994 års kapitaltäckningslag hänvisa till gruppbasead tillsyn enligt en specifik artikel (artikel 52 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv) hänvisa till hela 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Dessutom bör det klargöras att Finansinspektionen skall göra kontrollen om inspektionen vid en analog tillämpning av bestämmelserna i 10 kap. 2–4 §§ skulle ha varit samordnare (jämför 8 kap. 1 § lagen om särskilt tillsyn över finansiella konglomerat).

18 Tillsyn

18.1 Övervakning

Regeringens förslag: Finansinspektionen övervakar att bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen följs. I fråga om tillsynen gäller vad som är föreskrivet i sektorsbestämmelserna för instituten, om inte annat följer av den nya lagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att det är olämpligt att regeringen styr Finansinspektionens arbete på detaljerad nivå, och hänvisar därvid till att det i promemorian sägs att Finansinspektionens uppgifter skall framgå av förordning beslutad av regeringen. *Finansinspektionen* anser att det är viktigt att de principer artikel 124 om tillsyn som kreditinstitutsdirektivet ger uttryck för, tydligt framgår av lag eller förordning.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 124.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de behöriga myndigheterna, med beaktande av de tekniska kriterier som anges i bilaga XI, granska de styrformer, strategier, metoder och mekanismer som kreditinstituten infört för att följa direktivet och utvärdera de risker som kreditinstituten är eller kan komma att bli exponerade för.

Av bilaga XI framgår att de behöriga myndigheterna skall utvärdera kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk samt följande.

a. Resultaten av det stresstest som genomförs av kreditinstitut som tillämpar internmetoden.

b. Kreditinstitutens exponering mot och hantering av koncentrationsrisk samt uppgifter om de uppfyller kraven i artiklarna 108–118 (regler om stora exponeringar).

c. Stabilitet, lämplighet och tillämpningssätt i fråga om de riktlinjer och förfaranden som kreditinstituten genomfört för hanteringen av kvarstående risk i samband med tillämpningen av erkända risk-reducerande metoder.

d. Uppgifter om i vilken utsträckning ett kreditinstituts kapitalbas avseende tillgångar som det värdepapperiserat är tillräcklig med hänsyn till transaktionens ekonomiska substans, inklusive den grad av risköverföring som uppnåtts.

e. Kreditinstitutens exponering mot och hantering av likviditetsrisk.

f. Effekterna av diversifiering och hur sådana effekter skulle beaktas inom ramen för riskmätningssystemet.

g. Resultaten av stresstest som genomförs av institut som använder en intern modell för beräkning av marknadsrisk.

Enligt bilagan skall de behöriga myndigheterna också övervaka om ett kreditinstitut har tillhandahållit ett implicit stöd till en värdepapperisering. Om ett kreditinstitut har tillhandahållit ett sådant stöd vid mer än ett tillfälle, skall den behöriga myndigheten vidta lämpliga åtgärder till följd av den ökade förväntningen om att det kommer att tillhandahålla framtida stöd till sina värdepapperiseringar och således inte uppnår någon väsentlig risköverföring.

På grundval av den översyn och utvärdering som anges i artikel 124.1 skall, enligt artikel 124.3, de behöriga myndigheterna fastställa om de styrformer, strategier, metoder och mekanismer som kreditinstituten infört för att följa direktivet och den kapitalbas de förfogar över är tillräckliga för att säkerställa en sund hantering och täckning av de risker de är exponerade för. Enligt bilaga XI skall de behöriga myndigheterna härvid bedöma om de värdejusteringar och avsättningar som gjorts avseende positioner eller portföljer i handelslagret enligt kapitalkravsdirektivet gör det möjligt för kreditinstitutet att under normala marknadsförhållanden inom kort tid avyttra eller säkra sina positioner utan att drabbas av väsentliga förluster.

Enligt artikel 124.4 skall de behöriga myndigheterna fastställa hur ofta och hur ingående översynen och utvärderingen skall genomföras i varje enskilt kreditinstitut med beaktande av storleken, systemviktigheten, arten, omfattningen och komplexitetsgraden hos verksamheterna i varje enskilt kreditinstitut. Förnyad översyn och utvärdering skall ske minst en gång årligen.

De behöriga myndigheternas översyn och utvärdering skall dock enligt artikel 124.5 även omfatta kreditinstitutens exponering för ränterisker i samband med andra verksamheter än handel. Det skall krävas att åtgärder vidtas beträffande institut vilkas ekonomiska värde minskar med mer än motsvarande 20 procent av deras kapitalbas till följd av en plötslig och oväntad förändring av räntenivåerna, vars omfattning de behöriga myndigheterna skall föreskriva och som inte skall skilja sig åt mellan olika kreditinstitut.

Av artikel 37 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att artikel 124 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag: Den granskning som de behöriga myndigheterna, i Sverige Finansinspektionen, skall utöva enligt artikel 124 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv, avser främst uppfyllandet av bestämmelser i den nya kapitaltäckningslagen och de föreskrifter som kompletterar lagen men även bestämmelser i sektorslagarna (främst riskhanteringsbestämmelserna). Dessa bestämmelser riktar sig företrädesvis till de enskilda instituten. Det är alltså de som i första hand ansvarar för att bestämmelserna följs. Om det inte finns någon tillsyn eller några sanktioner som kan användas om instituten inte följer bestämmelserna, blir lagstiftningen emellertid tandlös. Efterlevnaden av de bestämmelser som föreslagits bör därför övervakas av Finansinspektionen.

Av sektorslagarna framgår att Finansinspektionen har tillsyn över att de lagarna följs. Någon ny bestämmelse om tillsyn behöver därför inte införas för att inspektionen skall ha tillsyn över att dessa lagar följs. I den nya kapitaltäckningslagen bör det – i överensstämmelse med 1994 års kapitaltäckningslag – införas en bestämmelse om att det är Finansinspektionen som övervakar att den lagen följs.

Som framgår av beskrivningen ovan innehåller kreditinstitutsdirektivet detaljerade regler om hur ofta tillsynen skall ske och vad den skall omfatta. Finansinspektionens arbetsuppgifter enligt artikel 124 och bilaga XI till kreditinstitutsdirektivet, bör dock inte framgå av lag utan av en förordning utfärdad av regeringen. Mot bakgrund av vad *Riksbanken* anfört vill vi påpeka att det inte är fråga om att i detalj reglera

Finansinspektionens dagliga arbete utan att på en övergripande nivå – för att genomföra direktivet – beskriva vilka uppgifter Finansinspektionen har.

Artikel 124.3 och 124.5 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv ställer dock även vissa krav på instituten som inte uttryckligen har framgått i övrigt av direktivet. Den granskning som de behöriga myndigheterna skall göra enligt artikel 124.3 skall utmynna i ett ställningstagande till om de åtgärder som ett institut vidtagit för att följa direktivet är tillräckliga för att säkerställa en sund hantering av institutets risker och om kapitalbasen är tillräckligt stor för att täcka de risker som instituten är exponerade för. Med stöd av denna bestämmelse kommer de behöriga myndigheterna bl.a. att granska om institutens riskhanteringssystem är tillfredsställande (artikel 22 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv) och om institutens metoder för att utvärdera om det interna kapitalet är tillräckligt med hänsyn till dess risknivå (artikel 123 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv). Denna bestämmelse behandlas även i avsnitt 7.2.

Enligt artikel 124.5 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de behöriga myndigheterna kräva att institut vars värde minskar med mer än 20 procent av kapitalbasen vid plötsliga och oväntade förändringar av räntenivåerna, skall vidta åtgärder. Denna bestämmelse bör ses som en anvisning om vad instituten bör beakta vid hanteringen av sina ränterisker (se även punkten 10 i bilaga V till kreditinstitutsdirektivet). Artikel 124.5 bör för institutens del införlivas med stöd av sådana föreskrifter som anger vilka åtgärder ett institut skall vidta för att uppfylla kraven på riskhantering enligt t.ex. 6 kap. 2 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (se avsnitt 7).

De nya reglerna om hur tillsynen skall bedrivas ställer nya och ökade krav på tillsynen av de institut som omfattas av kapitaltäckningsreglerna. Samtidigt som de nya reglerna innebär att Finansinspektionen skall bedriva en mer aktiv tillsyn ökar också komplexiteten i tillsynsarbetet. I samband med att den nya kapitaltäckningslagen träder i kraft måste delar av tillsynen utvecklas och ersättas av nya tillsynsmetoder och en riskbaserad tillsyn.

18.2 Samarbete mellan tillsynsmyndigheterna

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med utländska behöriga myndigheter och myndigheter inom EES som ansvarar för tillsynen över försäkringsföretag i den utsträckning som följer av kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet.

Regeringens bedömning: Kreditinstitutsdirektivets bestämmelser om informationsutbyte föranleder inga ytterligare ändringar av svensk rätt.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Riksbanken anser att förslaget måste bli tydligare i hur det internationella samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna skall organiseras, speciellt i termer av kapitaltäckningsfrågor. Hur tillsyns-

samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna organiseras och fungerar kommer att ha stor betydelse för möjligheten att uppnå Lissabon-agendans mål om en fungerande inre marknad för finansiella tjänster och för möjligheten att säkerställa stabiliteten i det finansiella systemet. Riksbanken föreslår vidare att det närmare utreds om det borde finnas större möjligheter för Finansinspektionen att ingå avtal om samarbete inom detta område, t.ex. genom ett rambemyndigande. Det finns också anledning att tydligare understryka betydelsen av ett nära samarbete med tillsynsmyndigheter även utanför EES och indikera att ett sådant samarbete skall främjas.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll

De behöriga myndigheternas uppgifter

Enligt artikel 129.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall den myndighet som ansvarar för den gruppbaseade tillsynen över moderkreditinstitut inom EU och kreditinstitut som kontrolleras av finansiella moderholdingföretag inom EU utföra följande uppgifter.

– Samordning när det gäller att samla in och sprida relevant information på löpande basis och i krissituationer.

– Planering och samordning av tillsynsverksamheterna på löpande basis och i krissituationer, däribland även när det gäller de verksamheter som avses i artikel 124, i samarbete med berörda behöriga myndigheter.

Artikel 129.2 i nämnda direktiv behandlas i avsnitt 17.8.

Om det inom en bankgrupp uppstår en kritisk situation, som kan sätta stabiliteten hos det finansiella systemet i fara i någon av de medlemsstater där enheter ur gruppen har auktoriserats skall, enligt artikel 130.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv, den behöriga myndighet som ansvarar för den gruppbaseade tillsynen snarast möjligt underrätta berörda centralbanker (artikel 49 a i samma direktiv). De skall också snarast möjligt underrätta såväl andra organ inom deras nationella förvaltningar med ansvar för lagstiftning om tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut, investeringstjänster och försäkringsbolag som personer som företräder sådana organ (artikel 50 i direktivet). Denna underrättelseskyldighet har alla behöriga myndigheter som utövar gruppbasead tillsyn på någon nivå (se artiklarna 125, 126 och 129.1). Om möjligt skall befintliga fastställda informationskanaler användas.

Enligt artikel 130.2 skall den behöriga myndighet som ansvarar för gruppbasead tillsyn då den har behov av uppgifter som redan lämnats till en annan behörig myndighet, alltid när så är möjligt vända sig till den myndigheten för att undvika dubbel rapportering till de olika myndigheter som medverkar i tillsynen.

För att skapa goda förutsättningar för att upprätta en effektiv tillsyn skall, enligt artikel 131, den behöriga myndighet som ansvarar för gruppbasead tillsyn och de övriga behöriga myndigheterna skriftligen ha fastställt en ordning för samordningen och samarbetet. Inom ramen för sådana ordningar får ytterligare uppgifter anförtros den behöriga myndighet som ansvarar för den gruppbaseade tillsynen, och för-

faranden kan anges för beslutsprocessen och för samarbetet med andra behöriga myndigheter.

Reglerna i artiklarna 129–131 är nya.

Ytterligare om samarbete och informationsutbyte

Regler om informationsutbyte mellan de behöriga myndigheterna finns i artiklarna 132, 139 och 140 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Reglerna i artikel 132 är nya, medan reglerna i de andra artiklarna finns även i 2000 års kreditinstitutsdirektiv.

Enligt artikel 132.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de behöriga myndigheterna ha ett nära samarbete med varandra. De skall ömsesidigt tillhandahålla alla upplysningar som är väsentliga och relevanta för övriga myndigheter när de utför sina tillsynsuppgifter enligt detta direktiv. De skall härvid på begäran överlämna alla relevanta upplysningar och på eget initiativ överlämna alla väsentliga upplysningar.

Upplysningarna skall betraktas som väsentliga om de i sak kan tänkas påverka en bedömning av den finansiella sundheten i kreditinstitut eller finansiella institut i en annan medlemsstat.

De behöriga myndigheter som ansvarar för gruppbaserad tillsyn över moderkreditinstitut inom EU och kreditinstitut som kontrolleras av finansiella moderholdingföretag inom EU skall särskilt förse de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater som utövar tillsyn över dotterföretag till dessa moderföretag med alla relevanta upplysningar. När man fastställer hur omfattande de relevanta upplysningarna skall vara, skall hänsyn tas till dotterföretagens betydelse inom det finansiella systemet i respektive medlemsstat.

De väsentliga upplysningar som de behöriga myndigheterna skall överlämna på eget initiativ skall bl.a. omfatta följande.

a. Redovisning av gruppstrukturen för alla större kreditinstitut inom en grupp och av vilka som är de behöriga myndigheterna för kreditinstituten inom företagsgruppen.

b. Förfaranden för att inhämta upplysningar från de kreditinstitut som ingår i en företagsgrupp samt för kontroll av dessa upplysningar.

c. Negativ utveckling i kreditinstitut eller andra enheter inom en företagsgrupp som kan få allvarliga följder för kreditinstituten.

d. Betydande sanktioner och extraordinära åtgärder som de behöriga myndigheterna genomfört i enlighet med detta direktiv, däribland åläggande av ytterligare kapitalkrav enligt artikel 136 och av begränsningar i användningen av internmätningmetoder för beräkningen av kravet på kapitalbas enligt artikel 105 i samma direktiv

Enligt artikel 132.2 skall de behöriga myndigheter som ansvarar för tillsynen över kreditinstitut som kontrolleras av ett moderkreditinstitut inom EU när det är möjligt, vända sig till den behöriga myndighet som ansvarar för den gruppbaserade tillsynen enligt artikel 129.1 i samma direktiv när de behöver upplysningar om genomförandet av metoder och strategier som fastställs genom detta direktiv, och som den myndigheten redan kan ha tillgång till.

Av artikel 132.3 framgår att de behöriga myndigheterna innan de fattar beslut, skall rådfråga varandra om följande förhållanden, i den utsträck-

ning som besluten är av betydelse för andra behöriga myndigheters tillsynsuppgifter:

a. Förändringar av ägar-, organisations- eller ledningsstrukturen i kreditinstitut inom en grupp, för vilka behöriga myndigheters godkännande eller tillstånd krävs.

b. Betydande sanktioner och extraordinära åtgärder som de behöriga myndigheterna genomfört, däribland åläggande av ytterligare kapitalkrav enligt artikel 136 och av begränsningar i användningen av internmätningsmetoder för beräkningen av kravet på kapitalbas enligt artikel 105. I detta fall skall den behöriga myndighet som ansvarar för gruppbaserad tillsyn alltid rådfrågas. En behörig myndighet får dock besluta att inte rådfråga den myndigheten i brådskande fall eller om ett sådant samråd skulle kunna äventyra verkan av besluten. I sådana fall skall den behöriga myndigheten utan dröjsmål underrätta de övriga behöriga myndigheterna.

I artikel 139.2 och 139.3 finns det fler bestämmelser om informationsutbyte. Där sägs bl.a. att när ett moderföretag och något av dess dotterkreditinstitut är belägna i olika medlemsstater skall de behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna utbyta information som är av betydelse för att möjliggöra eller underlätta gruppbaserad tillsyn. Bestämmelserna behandlas även i avsnitt 18.5.

I artikel 140.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv finns det ytterligare bestämmelser om samarbete. Där sägs att om ett kreditinstitut, ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet kontrollerar ett eller flera dotterföretag som är försäkringsföretag eller företag som tillhandahåller investeringstjänster som fordrar auktorisation, skall de behöriga myndigheterna och de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsföretaget eller företaget som tillhandahåller investeringstjänster ha ett nära samarbete. Utan att det påverkar respektive myndighets ansvar skall dessa förse varandra med all information som är ägnad att underlätta deras uppgift och tillåta tillsyn över verksamheten och den finansiella ställningen i de företag över vilka de utövar tillsyn.

Tystnadsplikt

Enligt artikel 140.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall tystnadsplikt gälla enligt artiklarna 44–52 i samma direktiv, för information som erhålls inom ramen för gruppbaserad tillsyn och särskilt beträffande sådant utbyte av information mellan behöriga myndigheter som föreskrivs i kreditinstitutsdirektivet. De sistnämnda artiklarna har förts över utan ändring i sak från 2000 års kreditinstitutsdirektiv.

Särskilda bestämmelser om samarbete och informationsutbyte för värdepappersföretag

Av artikel 37 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att av de ovan nämnda artiklarna tillämpas artiklarna 129–132 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv även på värdepappersföretag.

Av artikel 38 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att myndigheterna skall ha ett nära samarbete. De skall på begäran förse varandra med alla upplysningar som kan underlätta tillsynen av kapitaltäckningen. Alla upplysningar som utväxlas mellan myndigheter enligt kapitalkravsdirektivet är underkastade tystnadsplikt enligt följande:

a) För värdepappersföretag sådan tystnadsplikt som åläggs i artiklarna 54 och 58 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG (MiFID).

b) För kreditinstitut sådan tystnadsplikt som åläggs i artiklarna 44–52 i kreditinstitutsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Finansinspektionens uppgifter när den är ansvarig för tillsynen över en finansiell företagsgrupp

I det föregående har beskrivits vilka uppgifter de behöriga myndigheterna har när de ansvarar för tillsynen över en finansiell företagsgrupp och hur samarbetet och informationsutbytet mellan de behöriga myndigheterna enligt direktiven är tänkt att fungera.

Som *Riksbanken* pekar på är det av största vikt att samarbetet mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna fungerar väl. Ett individuellt företags verksamhet är ofta inte begränsat bara till hemmedlemsstaten. Det förekommer omfattande gränsöverskridande verksamhet i andra medlemsstater både genom filialer och s.k. gränsöverskridande verksamhet. Dessutom finns det ett stort antal internationellt verksamma finansiella företagsgrupper, som driver verksamhet i flera olika länder. En effektiv tillsynen över såväl de individuella företagen som de finansiella företagsgrupperna förutsätter ett nära samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. Ett sådant samarbete är också nödvändigt för att underlätta harmoniseringen av regelverken och tillsynen inom EES för att därigenom skapa en fungerande inre marknad. Ett sådant samarbete mellan tillsynsmyndigheterna i EU finns bl.a. genom CEBS (Committee of European Banking Supervisors).

Det är inte möjligt att föreskriva i detalj i vilka avseenden Finansinspektionen skall samarbeta med andra behöriga myndigheter. Detta måste överlämnas till inspektionen. Någon särskild bestämmelse om att Finansinspektionen ansvarar för samordning av insamling och spridning av relevanta uppgifter samt för planering av tillsynen behövs därför inte. Av den nya *kapitaltäckningslagen* bör det dock framgå att Finansinspektionen skall samarbeta med motsvarande utländska tillsynsmyndigheter, dvs. behöriga myndigheter, i den utsträckning som följer av kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet. I överensstämmelse med vad som framgår av artikel 140 (och artikel 137.2) i 2006 års kreditinstitutsdirektiv, bör det även framgå att inspektionen i samma omfattning skall samarbeta med de myndigheter som ansvarar för tillsynen över försäkringsföretag. Dessutom bör det tas in en bestämmelse i *lagen om bank- och finansieringsrörelse* som ålägger Finansinspektionen att i sin tillsynsverksamhet samarbeta med mot-

svarande utländska behöriga myndigheter i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i EU.

Som *Riksbanken* mycket riktigt påpekar är även samarbetet med tillsynsmyndigheter i tredje land avgörande för en effektiv tillsyn. Den bestämmelse som föreslås i det föregående utesluter emellertid inte ett sådant samarbete. Förhållandena i länderna utanför EES kan dock variera avsevärt. Som exempel kan nämnas att möjligheterna att få till stånd det för samarbetet viktiga informationsutbytet (se mer om informationsutbytet i det följande) kan bero på sekretesslagstiftningen i det andra landet. Vi har därför valt att i detta lagstiftningsärende avstå från en allmän regel som ålägger Finansinspektionen att samarbeta med utländska tillsynsmyndigheter.

Enligt artikel 130 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de behöriga myndigheterna skriftligen fastställa ordningen för samordning och samarbete. Finansinspektionen kan härvid komma överens med andra behöriga myndigheter om den behöriga myndighet som ansvarar för den gruppbaseade tillsynen skall anförtros ytterligare uppgifter. Det kan också anges bl.a. hur samarbetet med de andra behöriga myndigheterna skall ske. De överenskommelser som Finansinspektionen träffar med de andra behöriga myndigheterna torde som regel vara internationella överenskommelser i regeringsformens mening. Den av *Riksbanken* väckta frågan om Finansinspektionen skall ges ett generellt bemyndigande att ingå internationella överenskommelser bör utredas i särskild ordning inom Regeringskansliet.

Informationsutbyte och sekretess

Förutom en allmän skyldighet att samarbeta innehåller kreditinstitutsdirektivet detaljerade regler om informationsutbyte mellan de behöriga myndigheterna.

För att fullgöra sina skyldigheter enligt kreditinstitutsdirektivet måste Finansinspektionen ha möjlighet att inhämta den information som behövs från andra tillsynsmyndigheter inom EES och lämna ut sådan information till dessa myndigheter.

Beträffande Finansinspektionens möjlighet att *lämna ut uppgifter* till utländska tillsynsmyndigheter kan det konstateras att den informationsskyldighet som följer av EG-direktivens regler till stor del avser sådana uppgifter som är sekretessbelagda enligt 8 kap. 5 § första stycket sekretesslagen. En svensk myndighets möjlighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en utländsk myndighet regleras i 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen. Sekretessbelagda uppgifter får enligt bestämmelsen inte lämnas ut till utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation i annat fall än om utlämnandet sker i enlighet med föreskrift därom i lag eller förordning eller om uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas ut till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten eller mellanfolkliga organisationen.

När det gäller Finansinspektionens möjligheter att *inhämta information* och bibehålla eventuell sekretess gäller följande. För uppgifter av förtrolig karaktär som inspektionen har fått från en utländsk myndighet gäller

sekretess om uppgifterna har tagits emot enligt avtal härom med främmande stat eller mellanfolklig organisation, i den mån riksdagen godkänt avtalet (8 kap. 5 § fjärde stycket första meningen sekretesslagen). I begreppet avtal anses ingå rättsakter som gäller till följd av Sveriges medlemskap i EU, dvs. anslutningsfördragen och förordningar och direktiv som utfärdas av EU:s institutioner (prop. 2004/05:142 s. 50). Det följer alltså av den nämnda bestämmelsen i sekretesslagen att sekretess enligt kreditinstitutsdirektivet eller MiFID (2004/39/EG) gäller för information som tagits emot i enlighet med direktivet och som inte får lämnas ut enligt direktivet. De eventuella överenskommelser om informationsutbyte som inspektionen ingår med anledning av direktivet, behöver alltså inte tas in i sekretessförordningen för att inspektionen skall kunna upprätthålla tillräcklig sekretess för sådan information som avses i direktivet. Bestämmelsen i 8 kap. 5 § fjärde stycket andra meningen sekretesslagen behandlar sekretess som följer av ett avtal som inte godkänts av riksdagen. Det kan t.ex. gälla sekretess för uppgifter som lämnas utan stöd i något direktiv eller sekretess som är mer långtgående än i ett direktiv. Det kan också vara fråga om sekretess för uppgifter som följer av en internationell överenskommelse som ingåtts med tredje land. I dessa fall gäller sekretessen bara om det framgår av ett avtal som tagits in i sekretessförordningen (1980:657).

I tidigare lagstiftningsärenden har det bedömts att svensk rätt medger det informationsutbyte som olika EG-direktiv föreskriver (se exempelvis prop. 1992/93:89 s. 135 f, prop. 1994/95:50 s. 134 f och 273 f, prop. 1994/95:184 s. 230 f, prop. 1995/96:173 s. 93 ff, prop. 1999/2000:94 s. 56 ff, prop. 2004/05:142 Marknadsmisbruk s. 50 och prop. 2005/06:45 s. 155).

Mot denna bakgrund bedöms att det informationsutbyte som kreditinstitutsdirektivet föreskriver i och för sig kan komma till stånd inom ramen för gällande rätt. Det är dock lämpligt att Finansinspektionens skyldigheter gentemot andra utländska behöriga myndigheter enligt direktivet slås fast i lag. Det bör därför anges i lag att Finansinspektionen skall utbyta information med utländska behöriga myndigheter och myndigheter inom EES som ansvarar för tillsynen över försäkringsföretag i den utsträckning som följer av kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet. En sådan bestämmelse bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Dessutom bör det tas in en bestämmelse i lagen om bank- och finansieringsrörelse som ålägger Finansinspektionen att i sin tillsynsverksamhet utbyta information med motsvarande utländska behöriga myndigheter i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i EU.

Sammanfattningsvis görs bedömningen att Finansinspektionen har de möjligheter som behövs för att kunna lämna ut sekretessbelagd information till behöriga myndigheter i andra medlemsstater och att ta emot information med bibehållen sekretess.

18.3 Institutens rapporteringsskyldighet

Regeringens förslag: För en *finansiell företagsgrupp* skall lämnas uppgifter till Finansinspektionen i den omfattning som följer av lag eller föreskrifter som meddelas med stöd av den. Vidare skall ett institut eller ett finansiellt holdingföretag ge in den gruppbaseade redovisningen till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som framgår av föreskrifter. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter dels om innehållet, utformningen och omfattningen av den redovisning som skall lämnas, dels vilka räkenskapsperioder den gruppbaseade redovisningen och den samlade informationen skall avse och vid vilka tidpunkter den gruppbaseade redovisningen skall ges in.

Det skall också införas en skyldighet för institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som skall upprätta den gruppbaseade redovisningen att fortlöpande rapportera stora exponeringar till inspektionen.

Ett institut skall fortlöpande rapportera sin kapitalbas och sina kapitalkrav till Finansinspektionen.

Promemorians förslag: Innehåller inte någon bestämmelse om de individuella institutens skyldighet att fortlöpande rapportera kapitalbas och kapitalkrav.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anför att det i den nya kapitaltäckningslagen inte finns någon bestämmelse om att enskilda institut och finansiella företagsgrupper löpande skall rapportera sin kapitalbas och sina kapitalkrav till inspektionen. Inspektionen ifrågasätter därför om det inte i lagtexten bör finnas en bestämmelse om att enskilda institut och företagsgrupper löpande skall rapportera uppgifter om sin kapitalbas och sina kapitalkrav till inspektionen och ett bemyndigande att utfärda föreskrifter därom.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Kreditinstitutsdirektivet (artikel 110 och 74) och kapitalkravsdirektivet (artikel 28 och 35) innehåller regler om institutens rapporteringsskyldighet till de behöriga myndigheterna.

I promemorian föreskrivs att för en *finansiell företagsgrupp* skall uppgifter lämnas, i den omfattning som följer av den nya kapitaltäckningslagen eller föreskrifter som meddelas med stöd av den lagen, i en särskild redovisning som avser gruppens samlade ekonomiska ställning (gruppbasead redovisning). Vidare skall ett institut eller det finansiella holdingföretag som skall upprätta den gruppbaseade redovisningen ge in den till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som framgår av föreskrifter. Av bemyndigandena framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter dels om innehållet, utformningen och omfattningen av den redovisning som skall lämnas, dels vilka räkenskapsperioder den gruppbaseade redovisningen och den samlade informationen skall avse och vid vilka tidpunkter den gruppbaseade redovisningen skall ges in. Promemorians förslag innehåller även en skyldighet för institut och det företag i en finansiell företagsgrupp skall upprätta den gruppbaseade redovisningen att

fortlöpande rapportera stora exponeringar till inspektionen. Enligt vår mening finns det således i promemorians förslag bestämmelser som gör det möjligt för inspektionen att föreskriva bl.a. vad instituten skall rapportera och hur ofta.

Promemorians förslag innehåller emellertid inte någon bestämmelse om hur instituten skall rapportera sin individuella kapitalbas eller sina individuella kapitalkrav eller hur ofta det skall ske. Enligt 13 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse skall emellertid ett kreditinstitut lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Enligt 6 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ett värdepappersbolag ge inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Enligt båda dessa lagar har Finansinspektionen bemyndigats att utfärda föreskrifter om vilka upplysningar ett institut skall lämna till inspektionen (16 kap. 1 § lagen om bank och finansieringsrörelse resp. 6 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse). Med stöd av bemyndigandet begär inspektionen in speciella rapporter för att olika risker i institutets skall belysas. Det kan vara fråga om t.ex. rapporter om stora exponeringar eller kapitaltäckningsrapporter (prop. 2002/03:139. s. 388). Enligt vår bedömning behövs det därför inte någon bestämmelse i kapitaltäckningslagen som anger vad kreditinstitut och värdepappersbolag skall rapportera eller hur ofta. Med hänsyn till rapporteringens betydelse för dessa institut och Finansinspektionen och för att täcka in även Svenska skeppshypotekskassan, bör det dock tas in ett uttryckligt bemyndigande i lagen.

18.4 Informationsutbyte mellan företag

Regeringens förslag: Ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp och övriga dotterföretag till ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet samt dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna de uppgifter som krävs för tillsynsredovisningen till det företag som skall upprätta gruppbaserad redovisning eller samlad information. Detta gäller även ett svenskt företag i förhållande till ett sådant företag inom EES som skall upprätta och ge in en rapport eller samlad information enligt offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets innehåll: Enligt artikel 139.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att det inte finns några rättsliga hinder för utbyte av information som är av betydelse för tillsynen mellan företag som omfattas av den gruppbaserade tillsynen, holdingföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag samt dotterföretag till ett kreditinstitut eller ett finansiellt holdingföretag som inte omfattas av

bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn. Regeln har inte ändrats i sak i jämförelse med tidigare lydelse av kreditinstitutsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: Företag som ingår i en finansiell företagsgrupp och övriga dotterföretag till ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet bör vara skyldiga att lämna de uppgifter som behövs till det företag som ansvarar för företagsgruppens rapportering till tillsynsmyndigheten. Ett motsvarande informationsutbyte bör ske mellan holdingföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag. En bestämmelse av denna innebörd bör tas in i den nya kapitaltäckningslagen. Den bör härvid utformas på samma sätt som enligt 1994 års kapitaltäckningslag (7 kap. 7 §). Av bestämmelsen bör sålunda framgå att ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp och övriga dotterföretag till ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet samt dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna de uppgifter som krävs för tillsynsredovisningen till det företag som skall upprätta gruppbaserad redovisning eller samlad information.

Av den nya kapitaltäckningslagen bör emellertid också framgå att de svenska företagen har en motsvarande skyldighet i förhållande till ett sådant företag inom EES som skall upprätta och ge in en rapport eller samlad information enligt offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet.

18.5 Utlämnande eller kontroll av uppgifter

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall, efter begäran från en behörig myndighet i ett annat land inom EES, inom ramen för sin befogenhet lämna eller kontrollera information som behövs för att den utländska myndigheten skall kunna utöva sin tillsyn. Den utländska myndigheten får närvara vid en kontroll som görs av inspektionen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets innehåll: I artikel 139.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv sägs bl.a. att när ett moderföretag och något av dess dotterkreditinstitut är belägna i olika medlemsstater skall de behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna utbyta information som är av betydelse för att möjliggöra eller underlätta gruppbaserad tillsyn. Om de behöriga myndigheterna där moderföretaget är beläget inte själv utövar den gruppbaserade tillsynen kan de anmodas av de behöriga myndigheter som har ansvar för sådan tillsyn att från moderföretaget begära information som är av betydelse för den gruppbaserade tillsynen och att överföra informationen till myndigheten i fråga. Enligt artikel 139.3 skall medlemsstaterna tillåta sina behöriga myndigheter att utbyta sådan information.

Enligt artikel 141 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv³⁸ skall de behöriga myndigheterna i en medlemsstat som vid tillämpning av detta direktiv i ett särskilt fall önskar kontrollera uppgifter om ett kreditinstitut, ett

³⁸ Se även artikel 137 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

finansiellt holdingföretag, ett finansiellt institut, ett företag som tillhandahåller anknutna tjänster, ett holdingföretag med blandad verksamhet, ett dotterföretag som avses i artikel 137 i samma direktiv eller ett dotterföretag som avses i artikel 127.3 i detta direktiv och institutet eller företaget är beläget i en annan medlemsstat, hos de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten begära att sådan kontroll företas. De myndigheter som erhållit en sådan framställning skall inom ramen för sina befogenheter efterkomma denna, antingen genom att själva utföra kontrollen eller genom att tillåta att de myndigheter som begärt kontrollen utför den, eller genom att tillåta en revisor eller expert att utföra den. Den behöriga myndighet som har framställt begäran får, om den så önskar, delta i kontrollen, om den inte själv utför den.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 139 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv följer att Finansinspektionen på begäran av en utländsk behörig myndighet skall lämna information om ett svenskt moderföretag i en finansiell företagsgrupp. Att Finansinspektionen har denna skyldighet följer redan av den samarbetsbestämmelse som föreslås i avsnitt 18.2. För att kunna fullgöra denna skyldighet måste emellertid Finansinspektionen också ha lagstöd för att få ut uppgifterna från moderföretaget. När moderföretaget är ett kreditinstitut, följer det av sektorsbestämmelser att företaget skall lämna inspektionen de uppgifter den behöver för sin tillsyn (se 13 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 6 kap. 1 § lagen [1991:981] om värdepappersrörelse). Om ett kreditinstitut ingår i en koncern, skall enligt 13 kap. 5 § i den förstnämnda lagen de övriga företagen i koncernen lämna Finansinspektionen de upplysningar och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet. En liknande bestämmelse för värdepappersbolag finns i 6 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse. Dessa bestämmelser träffar emellertid inte den situationen att det inte finns något institut utan bara ett finansiellt holdingföretag i Sverige.

Dessa nyss återgivna bestämmelserna bör därför kompletteras med en generell bestämmelse om att ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp enligt denna lag eller enligt en offentligrättslig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet är skyldigt att lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär för tillsynen.

Som förutsätts i artikel 141 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv bör det i svensk rätt införas en bestämmelse om att Finansinspektionen inom ramen för sin befogenhet, skall lämna eller kontrollera sådan information som en behörig myndighet i ett annat EES-land begär och behöver för att kunna utöva sin tillsynsskyldighet på grundval av direktivet. Enligt 1994 års kapitaltäckningslag får emellertid Finansinspektionen även tillåta att den utländska myndigheten själv utför kontrollen. Enligt en motsvarande bestämmelse för försäkringsgrupper i 19 kap. 4 § försäkringsrörelselagen (1982:713) är det dock alltid Finansinspektionen som skall genomföra en kontroll på plats. Det är alltså inte möjligt att överlämna detta till en utländsk tillsynsmyndighet. Samma lösning som i försäkringsrörelselagen gäller i fråga om finansiella konglomerat enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat som trädde i

kraft den 1 juli 2006. I förevarande lagstiftningsärende bör bestämmelserna för finansiella konglomerat tas som utgångspunkt.

I den nya kapitaltäckningslagen bör det alltså införas en bestämmelse om att Finansinspektionen inom ramen för sin befogenhet, skall lämna och kontrollera sådan information som en behörig myndighet i ett annat EES-land begär och behöver för att kunna utöva sin tillsynsskyldighet på grundval av direktivet. Av en sådan bestämmelse bör dessutom framgå att den utländska myndighet som till Finansinspektionen framställt begäran skall få närvara vid en kontroll som görs av inspektionen. Med stöd av denna bestämmelse får den utländska myndigheten t.ex. vara närvarande när Finansinspektionen kontrollerar informationen genom en inspektion på plats hos ett företag. I den situationen medverkar emellertid inte den utländska tillsynsmyndigheten i inspektionen utan är endast observatör.

18.6 De behöriga myndigheternas upplysningsplikt

Regeringens bedömning: Det bör inte regleras i lag vilken information Finansinspektionen är skyldig att offentliggöra.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 144 skall de behöriga myndigheterna offentliggöra uppgifter om följande:

a) Texterna till de lagar och andra författningar samt den allmänna vägledning som antas i deras medlemsstater på området för stabilitets-tillsyn.

b) Hur de alternativ och det handlingsutrymme som ges genom gemenskapslagstiftningen har utnyttjats.

c) De allmänna kriterier och metoder som de tillämpar vid den översyn och utvärdering som avses i artikel 124 (se avsnitt 18.1).

d) Aggregerade statistiska uppgifter om centrala aspekter av genomförandet av tillsynsregelverket i varje medlemsstat.

Dessa upplysningar skall vara tillräckliga för att göra det möjligt att på ett meningsfullt sätt jämföra de tillvägagångssätt som de behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna valt. Upplysningarna skall offentliggöras i samma format och uppdateras regelbundet. De skall finnas tillgängliga på en och samma elektroniska plats.

Se även artiklarna 69.4 och 70.4.

Av artiklarna 2 och 37 i kapitalkravsdirektivet framgår att artiklarna 69 och 144 i kreditinstitutsdirektivet gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelser om vilken information Finansinspektionen skall tillhandahålla är inte nödvändiga att ta in i lag utan kan tas in i föreskrifter meddelade av regeringen.

19 Ingripande

19.1 Ingripanden mot kreditinstitut och värdepappersbolag

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall besluta att ett institut skall ha en viss minsta storlek på sin kapitalbas som är större än vad som krävs enligt minimireglerna i lagen, om

1. institutet inte uppfyller kraven i 1 kap. 6 c–6 h §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse samt 6 kap. 1–3, 4 a och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, och

2. det inte är troligt att andra ingripandeåtgärder är tillräckliga för att få institutet att rätta till bristerna inom rimlig tid eller om överträdelsen är så allvarlig att tillståndet i stället skall återkallas.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag, men innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om att Finansinspektionen kan besluta om ett förhöjt kapitalkrav om instituten inte har tillräcklig soliditet eller likviditet, det finns brister i institutens riskhantering eller om instituten saknar nödvändiga riktlinjer och instruktioner. Dessutom innebar promemorians förslag en möjlighet, inte en skyldighet, att besluta om ett förhöjt kapitalkrav. Vidare saknades begränsningen att sanktionen får användas bara om det inte är troligt att andra ingripandeåtgärder är tillräckliga för att få institutet att rätta till bristerna inom rimlig tid eller om överträdelsen är så allvarlig att tillståndet i stället skall återkallas.

Remissinstanserna: Riksbanken delar promemorians bedömning att ingripandena enligt artikel 136.1 b–e täcks in av ingripandebestämmelserna i lagen om bank och finansieringsrörelse och att det därför inte krävs någon lagändring. Riksbanken anser dock att Finansinspektionen, i förarbetena, bör få mer vägledning dels genom att ange några exempel på situation när åtgärderna får, bör eller kanske i några fall skall användas, dels genom att specificera vilka åtgärder som skall prioriteras i olika situationer. Riksbanken anser vidare att det av förarbetena skall framgå att Finansinspektionen *bör* (i stället för *får*) använda sanktionen att ålägga ett institut att ha en kapitalbas som är större än vad som krävs enligt direktivet om de förutsättningar som anges i promemorians förslag är uppfyllda. Dessutom bör lagtexten kompletteras med en bestämmelse som anger att bestämmelsen om förhöjd kapitalbas också är tillämplig om Finansinspektionen bedömer att kapitalbasen annars inte avspeglar institutets samlade risker eller om institutets rörelse inte är genomlysbar enligt 6 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Slutligen anser Riksbanken att regeringen, mot bakgrund av reglernas centrala betydelse för stabiliteten i det finansiella systemet, närmare bör utreda hur Finansinspektionen i ett mer långsiktigt perspektiv bör använda ingripandemöjligheterna. *Finansinspektionen* anser att lagtexten bör förtydligas så att det på ett klart och otvetydigt sätt framgår vilka ingripandemöjligheter inspektionen har enligt artikel 136.1 b–e. Inspektionen anser vidare att den bör kunna kräva en förhöjd kapitalbas om det framkommer att institutets samlade riskexponering, inbegripet även andra risktyper än kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker, är sådan att den kapitalbas som institutet skall ha enligt

huvudregeln eller om det finns brister i institutets riskhantering och det inte är troligt att dessa brister rättas till inom rimlig tid.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll

Återkallelse av auktorisationen för ett kreditinstitut

I artikel 17 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv föreskrivs när de behöriga myndigheterna får *återkalla en auktorisation* för ett kreditinstitut. Bland de omständigheter som nämns där finns att kreditinstitutet

- inte längre uppfyller de villkor som gäller för auktorisationen,
- inte längre har en tillräcklig kapitalbas eller inte längre kan förväntas komma att fullgöra sina skyldigheter gentemot borgenärerna, särskilt då det inte längre föreligger säkerhet för anförtrodda medel, eller
- omfattas av något annat fall där det i nationell lag föreskrivs att auktorisationen skall återkallas.

Återkallelse av auktorisationen för ett värdepappersföretag

Enligt artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG (MiFID) får den behöriga myndigheten återkalla den auktorisation som har beviljats ett värdepappersföretag bl.a. om värdepappersföretaget

- inte längre uppfyller de villkor på vilka auktorisationen har lämnats, t.ex. att kraven i direktiv 93/6/EEG skall uppfyllas,
- allvarligt och systematiskt har brutit mot de bestämmelser om villkor för verksamheten i värdepappersföretag som antagits i enlighet med detta direktiv,
- omfattas av något i nationell lagstiftning angivet fall utanför detta direktivs räckvidd som möjliggör återkallelse.

Andra åtgärder som kan vidtas mot ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag

Enligt artikel 136.1 i kreditinstitutsdirektivet skall de behöriga myndigheterna kräva att varje kreditinstitut som inte uppfyller kraven i detta direktiv på ett tidigt stadium vidtar nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med denna situation. I detta syfte skall de behöriga myndigheterna ha befogenhet att vidta följande åtgärder:

- a. Ålägga ett kreditinstitut att hålla en kapitalbas som överstiger den miniminivå som fastställs genom artikel 75.
- b. Vidta åtgärder som leder till förstärkning av de styrformer, metoder, mekanismer och strategier som genomförts för att följa artiklarna 22 och 123.
- c. Kräva att ett kreditinstitut i samband med kravet på kapitalbas tillämpar en särskild reserveringspolitik eller behandlar tillgångar på särskilt sätt.
- d. Införa restriktioner eller begränsningar för kreditinstitutens verksamhet, transaktioner eller nätverk.

e. Kräva reduktion av den inneboende risken i kreditinstitutens verksamheter, produkter och system.

Sådana åtgärder skall vidtas under iakttagande av avdelning V, kapitel 1, avsnitt 2, dvs. reglerna i artiklarna 44–52 om utbyte av information och tystnadsplikt.

Ett kreditinstitut som

– inte uppfyller kraven enligt artikel 22 (om styrformer, metoder riskhantering och rutiner för intern kontroll, se avsnitt 7.1),

– inte uppfyller kraven enligt artikel 109 (om förvaltningsmetoder, redovisningsmetoder och interna kontrollrutiner för stora exponeringar, se avsnitt 15),

– inte uppfyller kraven enligt artikel 123 (om strategier och metoder för att utvärdera och upprätthålla ett tillräckligt internt kapital, se avsnitt 7.2), eller

– för vilka ett negativt beslut har fattats i den fråga som behandlas i artikel 124.3 i kreditinstitutsdirektivet (dvs. om styrformer, strategier, metoder och mekanismer som ett institut infört för att följa detta direktiv och den kapitalbas de förfogar över är tillräckliga för att säkerställa en sund hantering och täckning av de risker de är exponerade för, se avsnitt 7 och 18)

skall enligt artikel 136.2 i kreditinstitutsdirektivet av de behöriga myndigheterna åläggas ett särskilt krav på kapitalbas utöver den miniminivå som fastställs genom artikel 74, om det inte är troligt att inom rimlig tid styrformer, metoder, mekanismer och strategier förbättras tillräckligt endast genom tillämpning av andra åtgärder.

Av artikel 37 i kapitalkravsdirektivet framgår att dessa bestämmelser gäller även för värdepappersföretag.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt

Det är naturligt att de bestämmelser som till följd av direktiven införs i nationell rätt kombineras med en möjlighet för tillsynsmyndigheterna att ingripa om dessa bestämmelser inte följs. Reglerna om återkallelse av auktorisation i artikel 17 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 8 i MiFID inte behandlas inom ramen för detta lagstiftningsarbete. De frågor som behandlas i det följande gäller om de nya reglerna i artikel 136 i kreditinstitutsdirektivet kräver någon lagändring.

Institut (dvs. kreditinstitut och värdepappersbolag) står redan under individuell tillsyn och omfattas av särskilda regler om ingripande enligt sektorslagstiftningen. Utgångspunkten bör vara att Finansinspektionen skall använda sanktionerna i sektorsbestämmelserna när ett institut överträder bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen. Frågan är emellertid om det är tillräckligt eller om det därutöver behövs någon särskild ingripandebestämmelse i den nya kapitaltäckningslagen.

Enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse skall Finansinspektionen ingripa när en bank eller ett kreditmarknadsföretag (kreditinstitut) inte driver sin rörelse i enlighet med samma lag, andra författningar som reglerar kreditinstitutets verksamhet, kreditinstitutets bolagsordning, stadgar eller reglemente eller interna instruktioner som har sin grund i lagstiftning som reglerar kreditinstituts verksamhet. Vid mindre allvarliga överträdelser får Finansinspektionen utfärda föreläggande och förbjuda verkställighet av beslut eller meddela anmärkning. För allvarliga överträdelser skall inspektionen återkalla tillståndet, eller om det är tillräckligt, meddela varning. Inspektionen får besluta att varning eller anmärkning skall förenas med en straffavgift. Inspektionen får förena förelägganden och förbud med vite. Utöver vad som nu sagts får Finansinspektionen ta ut en förseningsavgift med högst 100 000 kronor av ett kreditinstitut som inte i tid lämnar föreskrivna upplysningar om sin verksamhet.

Enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse *skall* Finansinspektionen ingripa mot kreditinstitut som inte uppfyller kraven i bl.a. lagar och författningar. Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv *skall* tillsynsmyndigheterna ha möjlighet att vidta åtgärder om institutet inte uppfyller de krav som ställs på det med stöd av direktivet. Enligt både lagen och direktivet *skall* alltså tillsynsmyndigheten ingripa om ett kreditinstitut bryter mot regelverket.

Både lagen och direktivet anger dessutom vilka åtgärder tillsynsmyndigheten *får* välja mellan om regelverken överträds. Lagen räknar härvid upp alla de ingripandemöjligheter som Finansinspektionen kan använda sig av (föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, förbud att verkställa beslut, anmärkning, varning och återkallelse av tillstånd). Kreditinstitutsdirektivet innehåller emellertid en exemplifierande uppräknning av vilka åtgärder tillsynsmyndigheterna *skall kunna* vidta (se även t.ex. artikel 17 om återkallelse av tillstånd).

Enligt kreditinstitutsdirektivet skall tillsynsmyndigheterna ha möjlighet att kräva att ett kreditinstitut vidtar de där angivna åtgärderna. Det som avses torde vara att myndigheterna skall kunna förelägga instituten att vidta dem. Den möjlighet Finansinspektionen har att förelägga en bank eller ett kreditmarknadsföretag som bryter mot en författning att vidta åtgärder inom viss tid, ger inspektionen utrymme att ålägga ett institut att vidta de åtgärder som räknas upp i direktivet, dvs. att förstärka styrformer och strategier, tillämpa en särskild reserveringspolitik m.m., införa restriktioner eller begränsningar för institutets verksamhet m.m. och att reducera den inneboende risken i institutets verksamhet m.m. (artikel 136.1 b–d i kreditinstitutsdirektivet). I promemorian gjordes bedömningen att det inte behövdes någon ändring av gällande rätt. *Finansinspektionen* anser dock att det skall framgå av lagen att inspektionen har möjlighet att vidta de i direktivet angivna åtgärderna mot ett kreditinstitut som bryter mot regelverket. Inspektionen vill härigenom undvika att eventuella rättsprocesser kommer att handla om vilka sanktioner den över huvud taget lagligen har rätt att vidta snarare än om sakfrågorna. Eftersom de i direktivet angivna åtgärderna bara anger vissa av de åtgärder inspektionen får förelägga ett

kreditinstitut att vidta, innebär dock en sådan reglering ingen heltäckande lösning. De i direktivet angivna bestämmelserna har vidare en så generell utformning att det får förutsättas att inspektionen i ett enskilt fall måste precisera närmare vilka åtgärder ett institut skall vidta. Vi avstår därför från att införa den av Finansinspektionen föreslagna exemplifieringen.

Mot bakgrund av att *Riksbanken* anser att det vore önskvärt om Finansinspektionen i förarbetena kunde ges mer vägledning om när åtgärderna får, bör eller skall användas vill vi anföra följande. Valet av sanktion beror i första hand på hur allvarlig en överträdelse är. Vid allvarliga överträdelser skall tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Vid allvarliga överträdelser kan alltså inte någon av de i direktivet angivna sanktionerna komma i fråga. När överträdelsen inte är allvarlig, kan Finansinspektionen välja mellan sanktionerna föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, förbud att verkställa beslut eller anmärkning. Vid valet av sanktion bör valet falla på den som är mest verkningsfull i det enskilda fallet. Föreläggande bör dock endast användas när det krävs för att få institutet att vidta åtgärder för att rätta till något.

Under förutsättning att det är fråga om en överträdelse som inte är allvarlig kan Finansinspektionen välja mellan att förelägga ett institut att vidta de åtgärder som anges i direktivet eller några andra åtgärder. Det är svårt att på förhand förutse vilken åtgärd som kommer att vara bäst lämpad i ett enskilt fall. Ingen situation torde vara den andra lik. Det är därför inte möjligt att ge några allmängiltiga anvisningar om hur inspektionens bör agera i olika fall.

Möjligheten att förelägga ett institut att ha en högre kapitalbas

Enligt artikel 136.1 i kreditinstitutsdirektivet skall de behöriga myndigheterna ha befogenhet att ålägga instituten att hålla en kapitalbas som överstiger miniminivån enligt artikel 75 i samma direktiv. Medlemsstaterna behöver dock inte införa denna möjlighet för alla regelöverträdelser utan det räcker om de kan göra det för sådana överträdelser som räknas upp i artikel 136.2 i kreditinstitutsdirektivet. I promemorian görs bedömningen att sanktionen förhöjt kapitalkrav bara bör användas om det finns sådan sådana brister i ett kreditinstituts organisation som innebär att institutet inte kan hantera eller täcka sina risker och att det inte är troligt att det sker några förbättringar inom rimlig tid. Sådana brister ökar risknivån i instituten och det är därför rimligt att kräva en större kapitalbas än vad som följer av de vanliga kapitaltäckningsreglerna. Några andra situationer då möjligheten att kräva ett förhöjt kapitalkrav är en lämpligare sanktion än de andra sanktioner som Finansinspektionen förfogar över enligt sektorsbestämmelserna identifierades dock inte i promemorian.

Riksbanken anser dock att promemorians förslag på ett olyckligt sätt antyder att Finansinspektionen inte skall använda sig av möjligheten i den omfattning som var tänkt enligt Basel II-överenskommelsen och som möjliggörs av kreditinstitutsdirektivet. Direktiven medger att det är möjligt att i svensk rätt tillåta inspektionen att ålägga ett institut ett högre kapitalkrav även om det inte bryter mot de specifika kraven i artikel 136.2 medan detta inte torde vara möjligt enligt promemorians förslag.

Även om tanken bakom denna tolkning kan vara att övriga brister hos ett institut fångas upp av de kvantitativa kraven och de sanktioner som då blir aktuella menar Riksbanken att detta är en onödig inskränkning av regelverket. Finansinspektionen bör i stället ges befogenhet att aktivt sätta institutspecifika krav på kapitalbaser. Riksbanken föreslår därför att det bör framgå av författningskommentaren att ett högre kapitalkrav skall ses som ett naturligt inslag i tillsynsarbetet och därför *bör* användas om det finns brister i institutets riskhantering. Lagtexten bör dessutom kompletteras med en bestämmelse enligt vilken ett högre kapitalkrav också får åläggas om Finansinspektionen bedömer att kapitalbasen annars inte avspeglar institutets samlade risker.

Enligt rekommendationerna i Basel II (760) konstateras att det inte alltid är en permanent lösning på en banks problem att kräva ett förhöjt kapital. Vissa av de åtgärder som det krävs att en bank skall vidta kan dock ta en viss tid att genomföra. Ett förhöjt kapital kan därför användas som en tillfällig lösning i avvaktan på att de permanenta lösningarna kommer på plats. När de permanenta lösningarna kommit på plats och befunnits effektiva kan det förhöjda kapitalkravet tas bort.

Vi delar promemorians bedömning att möjligheten att ålägga ett institut att ha en högre kapitalbas än den som följer av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker bara bör användas som en sanktion mot konstaterade överträdelser av t.ex. lag eller föreskrifter. De brister som nämns i promemorian – brister i institutets riskhanteringssystem – bör härvid höra till de överträdelser som motiverar att möjligheten används.

Både *Riksbanken* och *Finansinspektionen* anser också att inspektionen bör ha möjlighet att kräva en förhöjd kapitalbas om den bedömer att kapitalbasen annars inte avspeglar institutets samlade risker. Enligt Riksbanken finns det åtminstone tre fall då en högre kapitalbas kan och bör vara befogad. Det första fallet är om de kvantitativa skattningarna inte ger en god bild av den totala risken i banken, t.ex. om kreditportföljen inte uppvisar en god diversifiering. Det kan då finnas anledning att kräva en högre kapitalbas för att täcka in den större risken. Det andra är om det finns organisatoriska problem som påverkar institutets risk. I detta fall kan ett temporärt högre kapitalkrav vara effektivt genom att ge institutet tydliga incitament att snabbt åtgärda problemet. Det tredje rör hanteringen av ränterisker i verksamheten utanför handelslagret. Enligt Basel II bör sådana risker beaktas i kapitalkravet men det är endast om de är betydande som det finns explicita regler för dem, se artikel 124.5 i kreditinstitutsdirektivet.

De exempel Riksbanken ger bör ingå i institutets kapitalutvärderingsprocess. Om de inte har beaktats i tillräcklig utsträckning och institutets kapitalbas därför bedöms vara för liten, delar vi Riksbankens bedömning att institutet t.ex. bör kunna åläggas att ha en större kapitalbas än lagen kräver.

Riksbanken anser vidare att möjligheten att kräva en förhöjd kapitalbas bör kunna användas också om institutets rörelse inte är genomlysbar enligt 6 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. I avsnitt 7.1 görs bedömningen att artikel 22 i kreditinstitutsdirektivet även ställer krav på att ett institut skall vara genomlysbart. Vi delar därför Riksbankens bedömning. Det är även i övrigt lämpligt att koppla

möjligheten att besluta om ett förhöjt kapitalkrav till portalparagraferna i 6 kap. 1–3, 4 a och 5 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse om bl.a. soliditet och likviditet, riskhantering samt genomlysbarhet och de motsvarande bestämmelser som föreslås i lagen om värdepappersrörelse.

Möjligheten att använda ett förhöjt kapitalkrav bör användas när det är en lämpligare åtgärd än de som avses i 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Det kan alltså finnas andra åtgärder som är lika effektiva när det gäller att få ett institut att göra rättelse. Ett förhöjt kapitalkrav bör alltså inte användas bara för det är effektivast om samma resultat kan uppnås genom mindre ingripande åtgärder. Detta anges dock inte uttryckligen i promemorian. Vi anser dock att det bör klargöras att ett institut bör åläggas ett förhöjt kapitalkrav bara om det inte är troligt att någon förbättring sker inom rimligt tid bara genom tillämpning av andra åtgärder och överträdelsen inte är så allvarlig att institutets tillstånd bör återkallas. Denna precisering gör det möjligt att ålägga ett institut ett förhöjd kapitalbas i de situationer som anges i kreditinstitutsdirektivet.

Mot denna bakgrund bör det i den nya kapitaltäckningslagen tas in en bestämmelse enligt vilken Finansinspektionen i ett enskilt fall får ålägga ett kreditinstitut en förhöjd kapitalbas om institutet inte har ett kapital som står i relation till dess risker, om det finns brister i institutets riskhanteringssystem eller dess metod att beräkna kapitalbehovet, om institutet inte är genomlysbart eller om institutet inte har erforderliga strategier, riktlinjer och instruktioner och det inte är troligt att andra åtgärder är tillräckliga för att få institutet att rätta till bristerna inom rimlig tid.

Finansinspektionens föreläggande till kreditinstitutet om att höja sin kapitalbas till en viss nivå kommer att ges formen av ett beslut. Ett sådant beslut bör kunna överklagas.

Det är självfallet viktigt att Finansinspektionen har tillräckliga redskap till förfogande för sin tillsyn. Möjligheten att ålägga ett institut ett förhöjd kapitalbas är ett sådant viktigt instrument. När denna möjlighet har tillämpats under en tid och dess effekter kunnat bedömas är det lämpligt att se över om det finns anledning att öka inspektionens möjligheter att använda instrumentet.

Om ett kreditinstituts kapitalbas sjunker under den nivå som Finansinspektionen beslutat finns det enligt gällande rätt inte någon möjlighet att ingripa mot institutet. För att inspektionen skall kunna ingripa krävs nämligen att institutet bryter mot en författning. Visserligen torde det i många fall kunna hävdas att ett institut som har en lägre kapitalbas än den Finansinspektionen bestämt tar för stora risker i förhållande till sin kapitalstyrka och därmed bryter mot lag (6 kap. 1 och 2 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse). Inspektionen bör dock direkt kunna ingripa mot ett institut med motiveringen att det bryter mot inspektionens beslut. I den nya kapitaltäckningslagen bör det därför föras in en bestämmelse om att kapitalbasen skall uppgå till den lägsta nivån som följer av bestämmelserna i den lagen eller den nivå som Finansinspektionen beslutar i nu angivna fall. Om ett institut går under den nivå som inspektionen har beslutat i ett enskilt fall, bryter institutet alltså mot lagen. Av en sådan bestämmelse följer vidare att ett beslut om förhöjd kapitalbas även i övrigt jämställs med det lagstadgade

kapitalkravet. Detta kan ha betydelse t.ex. i en tvist om skadestånd (se avsnitt 5).

Ingripande mot värdepappersbolag

Enligt lagen om värdepappersrörelse får Finansinspektionen, om ett svenskt värdepappersinstitut, dvs. ett värdepappersbolag eller ett kreditinstitut, har fattat beslut som strider mot den lagen eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av sådan författning eller mot bolagsordningen, förbjuda verkställighet av beslutet. Om beslutet redan har verkställts får inspektionen förelägga värdepappersinstitutet att vidta rättelse om det är möjligt. Finansinspektionen får förena förelägganden och förbud med vite.

Finansinspektionen får återkalla ett tillstånd om värdepappersinstitutet överträder en bestämmelse i lagen om värdepappersrörelse eller någon annan författning som reglerar värdepappersinstitutets verksamhet, en föreskrift som meddelats med stöd av sådan författning eller bolagsordningen. Detsamma gäller om värdepappersinstitutet på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser. I dessa fall får Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet, meddela varning.

Lagen om värdepappersrörelse ger inspektionen möjlighet att ingripa med föreläggande eller förbud bara om ett värdepappersinstitut fattat ett beslut som strider mot en författning som reglerar dess verksamhet. Om värdepappersinstitutet bryter mot lag – utan att det har fattats något beslut i strid med lag. Kan inspektionen således bara återkalla tillståndet eller meddela varning. Tillgång till uteslutande dessa ingripandemöjligheter bedöms inte tillräckligt för att uppfylla kraven i artikel 136 i kreditinstitutsdirektivet. Ingripandebestämmelserna i lagen om värdepappersrörelse bör därför kombineras med en bestämmelse i den nya kapitaltäckningslagen som gör det möjligt att ingripa mot ett institut som överträder reglerna i den sistnämnda lagen. Dessutom bör det även för värdepappersbolag gälla att Finansinspektionen i ett enskilt fall får ålägga ett sådant bolag att ha en kapitalbas som är större än vad som krävs enligt kapitaltäckningsreglerna.

19.2 Ingripande mot holdingföretag

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall förelägga ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet att vidta åtgärder för att göra rättelse, om holdingföretaget inte uppfyller de krav som ställs på det enligt den nya kapitaltäckningslagen. Ett sådant föreläggande skall också riktas mot ett finansiellt holdingföretag, vars ledning inte uppfyller de krav som ställs på den.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.
Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Kreditinstitutsdirektivets innehåll: Utan att detta påverkar tillämpningen av medlemsstaternas straffrättsliga bestämmelser skall medlemsstaterna enligt artikel 142 i kreditinstitutsdirektivet se till att sanktioner eller andra åtgärder, som syftar till att stoppa konstaterade överträdelse eller avlägsna orsakerna till sådana överträdelse, kan vidtas mot finansiella holdingföretag och holdingföretag med blandad verksamhet eller mot deras ansvariga ledning för överträdelse av lagar eller andra författningar som antagits för genomförandet av artiklarna 124–141 i samma direktiv och den förevarande artikeln.

De behöriga myndigheterna skall ha ett nära samarbete för att säkerställa att dessa sanktioner och andra åtgärder leder till önskat resultat, särskilt när den centrala förvaltningen eller den centrala ledningen i ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet inte är placerad vid företagets huvudkontor.

Kapitalkravsdirektivet hänvisar inte till artikel 142.

Skälen för regeringens förslag: I en finansiell företagsgrupp kan det finnas ett finansiellt holdingföretag i toppen. Ett sådant holdingföretag står inte under tillsyn på individuell nivå. Det ställs dock krav på att ledningen i holdingföretaget är lämplig. Ett holdingföretag med blandad verksamhet skall ge in samlad information till Finansinspektionen.

Det bedöms rimligt att ett holdingföretag som är rapporteringsansvarigt har rutiner för att sköta rapporteringen och kontrollera de inrapporterade uppgifterna liksom en strategi för hur det skall agera i olika situationer. Finansinspektionen bör kunna vända sig till den rapporteringsansvarige om det uppstår problem i en finansiell företagsgrupp. Om detta företag inte vidtar tillräckliga åtgärder för att rätta till situationen, bör inspektionen också kunna vända sig direkt till ett institut som är dotterföretag till holdingföretaget. Detta följer emellertid redan av de befintliga rörelsereglerna.

Beträffande ingripande mot ett finansiellt holdingföretag och ett holdingföretag med blandad verksamhet bör det väljas en annan lösning än vid ingripande mot institut. Sektorsbestämmelserna innehåller olika möjligheter att ingripa mot holdingföretag. Enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse har Finansinspektionen särskilda befogenheter mot holdingföretag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som kreditinstitutet. Inspektionen har möjlighet att meddela föreläggande, förbud eller anmärkning mot holdingföretaget. Någon motsvarande möjlighet finns inte enligt lagen om värdepappersrörelse.

Med stöd av bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen bör Finansinspektionen kunna förelägga ett finansiellt holdingföretag och ett holdingföretag med blandad verksamhet att vidta åtgärder för att rätta till de förhållanden som brister. Ett sådant föreläggande bör kunna förenas med vite. Ett föreläggande bör också kunna riktas mot ett finansiellt holdingföretag vars ledning inte uppfyller kraven i kapitaltäckningslagen. Att även ägarprövningsreglerna kan tillämpas om det finns brister i ett finansiellt holdingföretags ledning framgår av 14 kap. lagen om bank- och finansieringsrörelse.

19.3 Förseningsavgift

Regeringens förslag: Om ett institut, ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet med huvudkontor i Sverige underlåter att rapportera i tid, får Finansinspektionen besluta att institutet skall betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Promemorians förslag Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att den maximala förseningsavgiften bör sättas till ett högre belopp än 100 000 kronor. *Riksbanken* anser att sen informationsgivning kan indikera problem i ett företag och att beloppet är väl lågt för att påverka de riktigt stora bankerna.

Skälen för regeringens förslag: Enligt bl.a. lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 10–14 §§) och försäkringsrörelselagen (19 kap. 11 f och g §§) får en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett försäkringsbolag som inte i rätt tid lämnar upplysningar om sin verksamhet till inspektionen påföras en förseningsavgift med högst 100 000 kronor. Bestämmelserna skall ses mot bakgrund av att det inte alltför sällan inträffar att ett sådant företag inte lämnar rapporter inom föreskriven tid och att inspektionen tidigare saknat verkningsfulla medel för att beivra detta (prop. 2002/2003:139 s. 388).

För att Finansinspektionen skall kunna utföra sitt tillsynsuppdrag är det väsentligt att rapporteringen kommer in till inspektionen inom föreskriven tid. Är redovisningen försenad försämras inspektionens möjlighet att följa institutens finansiella ställning. Det är därför viktigt att inspektionen har ett effektivt motmedel att ta till när ett företag inte rapporterar i tid. Försening är i normalfallet en sorts ordningsförseelse som ofta har sin grund i en felhantering någonstans i organisationen. För sådana fall är förseningsavgift en adekvat reaktion som också ger en tydlig signal till företagsledningen. Ett system med förseningsavgifter blir administrativt mer lätthanterligt än att regelmässigt tillgripa vitesföreläggande. Om ett företag skulle motsätta sig att ge in en rapport, bör dock inspektionen kunna förelägga det vid vite att komma in med rapporten. Vid upprepade fall av försening eller bristande ansvarstagande i ett företag kan det även bli aktuellt att tillgripa andra sanktioner som finns i sektorslagbestämmelserna.

Enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse och försäkringsrörelselagen får förseningsavgiften bestämmas till högst 100 000 kronor. I promemorian föreslås att samma belopp bör väljas i den nya kapitaltäckningslagen. Enligt vår mening bör den övre gränsen för förseningsavgiften vara densamma i de olika lagarna på finansmarknadsområdet. Om beloppet visar sig vara för lågt satt bör även beloppen i de andra lagarna höjas. I dagsläget finns det emellertid inte skäl att höja beloppet. Det bör också uppmärksammas att vid upprepade förseningar med rapporteringen kan Finansinspektionen meddela anmärkning eller varning, eventuellt i kombination med straffavgift. Straffavgiften kan härvid bestämmas till ett högre belopp än till 100 000 kronor. En hög avgift bör tillämpas för de stora företagen, medan det för de mindre företagen bör kunna tas ut en lägre avgift. Det bör dessutom finnas en möjlighet att i enskilda fall sätta ned avgiften. Om förseningen är

ursäktlig eller ringa bör inspektionen kunna jämka avgiften, vid behov
ända ner till noll kronor.

20 Övergångsbestämmelser

20.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den nya kapitaltäckningslagen skall träda i kraft den 1 januari 2007. Den avancerade internmetoden för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker får för fordringar eller villkorade fordringar på stater och centralbanker, institut och företag skall tillämpas tidigast år 2008.

Internmätningmetoden för beräkning av kapitalkravet för operativa risker får tillämpas tidigast år 2008.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 157.1 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall medlemsstaterna senast den 31 december 2006 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa ett antal uppräknade bestämmelser i direktivet, bl.a. bestämmelserna om riskhantering, kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker, riskreducering, värdepapperisering och stora exponeringar. Dessa regler skall tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2007. Bestämmelserna i artikel 87.9 som tillåter att ett institut tillämpar den avancerade internmetoden för beräkning av kapitalkravet för kreditrisker avseende exponeringsklasser som avser fordringar eller villkorade fordringar på nationella regeringar och centralbanker, institut samt företag får dock börja tillämpas tidigast den 1 januari 2008. Detsamma gäller möjligheten att tillämpa internmätningmetoden för operativa risker enligt artikel 105.

Enligt artikel 49 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall medlemsstaterna senast den 31 december 2006 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa de bestämmelser som räknas upp. Dessa bestämmelser skall tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2007.

Bestämmelser motsvarande de i direktiven bör tas in i svensk rätt.

20.2 Kapitalbasens lägsta nivå under åren 2007–2009

Regeringens förslag: Ett institut som tillämpar en internmetod för kreditrisker eller för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker, skall ha en kapitalbas under år 2007 som motsvarar minst 95 procent av det samlade kapitalkravet enligt 1994 års kapitaltäckningslag.

Ett institut som tillämpar en internmetod för kreditrisker eller för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker eller en internmätningmetod för operativa risker skall ha en kapitalbas som under år 2008 motsvarar minst 90procent och under år 2009 motsvarar minst 80 procent av det samlade kapitalkravet enligt 1994 års kapitaltäckningslag.

Vad som ovan sägs gäller både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och när det beräknas på gruppnivå.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kapitalbasen skall beräknas.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* undrar vad som händer om ett institut inte inför avancerade metoder för hela verksamheten utan bara för vissa delar av den. *Finansinspektionen* anser att det av övergångsbestämmelsen bör framgå att de gäller både för det individuella institutet och för den finansiella företagsgruppen.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: I de nya direktiven föreskrivs att kapitalbasen under en övergångsperiod inte får understiga vissa lägstanivåer i förhållande till befintliga kapitalkrav. Dessa regler framgår av artikel 152.1–152.7 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv och artikel 43 i 2006 års kapitalkravsdirektiv. Kraven gäller för institut som använder interna metoder för att beräkna kapitalkrav för kreditrisker eller operativa risker.

De institut som använder internmetoden för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker skall under tre tolv månadersperioder efter den 31 december 2006 kunna redovisa en kapitalbas som vid varje tillfälle är minst lika med följande krav. För den första tolv månadersperioden skall kapitalbasen motsvara minst 95 procent av det kapitalkrav som institutet hade varit skyldigt att uppfylla enligt den lydelse kreditinstituts- och kapitalkravsdirektivet hade före den 31 december 2006. För de andra och tredje tolv månadersperioderna skall kapitalbasen motsvara minst 90 respektive 80 procent av det kapitalkrav institutet hade varit skyldigt att uppfylla enligt de gamla direktivreglerna.

Internmätningmetoden får inte användas under år 2007 utan först under 2008. För de institut som använder internmätningmetoder för att beräkna kapitalkrav för operativa risker skall kapitalbasen under år 2008 motsvara 90 procent och under år 2009 motsvara 80 procent av det totala minimibelopp för kapitalbasen som kreditinstitutet skulle ha varit skyldig att uppfylla enligt den lydelse kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet hade före den 31 december 2006.

Hur kapitalbasen skall beräknas med avseende på ovan angivna krav framgår av artikel 152.6 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Kapitalbasen skall enligt denna bestämmelse justeras för de skillnader som föreligger mellan 2000 och 2006 års direktiv avseende hanteringen av förväntade och inte förväntade förluster.

Enligt artikel 152.7 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår vidare att de ovan angivna bestämmelserna skall tillämpas i enlighet med artiklarna 68–73 i kreditinstitutsdirektivet. Detta innebär att kraven i artikel 152.1–152.6 som huvudregel skall tillämpas både på individuell institut och på gruppnivå.

Vidare föreskrivs i artikel 43 i kapitalkravsdirektivet att kraven i artikel 152.1–152.6 skall gälla även för värdepappersföretag som beräknar kapitalkrav för motpartsrisker med stöd av internmetoden för kreditrisker eller värdepappersföretag som använder internmätningmetoder för operativa risker.

Skälen för regeringens förslag: I 2006 års direktiv ställs krav på att institut som beräknar kapitalkrav för kreditrisker eller operativa risker med stöd av internmetoden respektive internmätningmetoden, under en övergångsperiod skall uppfylla ett sammanlagt kapitalkrav som överstiger en viss lägstanivå i förhållande till gällande regler.

När det gäller värdepappersbolag föreskriver kapitalkravsdirektivet att övergångsbestämmelsen skall tillämpas i de fall kapitalkravet för motpartsrisiker beräknas med stöd av internmetoden för kreditrisiker eller om kapitalkravet för operativa risker fastställs med hjälp av interna riskberäkningsmetoder. I direktiven nämns dock inte om övergångsbestämmelsen skall gälla de värdepappersbolag som beräknar kapitalkravet för kreditrisiker med stöd av internmetoden. Det nämns inte heller uttryckligt att övergångsbestämmelsen skall vara tillämplig på de kreditinstitut som beräknar kapitalkrav för motpartsrisiker med stöd av internmetoden. Här görs emellertid bedömningen att direktiven bör tolkas så att samma krav bör gälla för värdepappersbolag och kreditinstitut och att övergångsbestämmelsen syftar till att täcka in samtliga institut som använder sig av interna riskberäkningsmetoder.

För att kunna leva upp till kraven i övergångsbestämmelsen krävs att instituten parallellt beräknar kapitalkraven både enligt de nya och de gamla kapitaltäckningsreglerna. Syftet med övergångsregeln är att säkerställa att institutens kapitalkrav beräknat enligt de nya metoderna inte skall sjunka dramatiskt jämfört med befintliga kapitalkrav och på så sätt minska institutens motståndskraft mot finansiella störningar.

Som *Finansinspektionen* anför, och som också framgår av direktivet, gäller övergångsbestämmelsen både för ett individuellt institut och för dess gruppbaseade kapitalkrav. För att undanröja eventuella osäkerheter om detta bör det framgå av lagtexten.

Övergångsbestämmelsen bör i lagen utformas i enlighet med de krav som föreskrivs i 2006 års direktiv. Det innebär att det sammanlagda kapitalkravet för institut som har fått tillstånd att använda interna metoder för att beräkna kapitalkravet för kreditrisiker och operativa risker under en övergångsperiod bör ha en kapitalbas som vid varje tillfälle överstiger en viss lägstanivå av det kapitalkrav som institutet varit skyldigt att uppfylla enligt 1994 års kapitaltäckningslag.

Under det första året den nya kapitaltäckningslagen är i kraft, dvs. år 2007, skall kapitalbasen uppgå till minst 95 procent av det kapitalkrav institutet varit skyldigt att uppfylla enligt 1994 års kapitaltäckningslag. Under de därpå två följande åren (2008 och 2009) skall kapitalkravet på motsvarande sätt uppgå till 90 procent respektive 80 procent. För det institut som med stöd av internmättningsmetoder beräknar kapitalkravet för operativa risker är övergångsbestämmelsen inte tillämplig under 2007, eftersom denna metod inte får börja användas förrän 2008. Detsamma gäller för institut med tillstånd att använda den avancerade internmetoden avseende andra exponeringsklasser än hushåll.

Övergångsbestämmelsen förutsätter att berörda institut även fortsatt beräknar kapitalkraven enligt den lydelse direktiven hade före 31 december 2006. I syfte att uppfylla kraven i övergångsbestämmelsen skall kapitalbasen överstiga en viss angiven lägstanivå. Eftersom kravet innebär en tillämpning av ett tidigare direktiv uppkommer också frågan enligt vilket regelverk kapitalbasen skall beräknas, enligt 2000 års eller 2006 års direktiv. Detta har betydelse eftersom det i de nya direktiven görs vissa smärre förändringar i de regler som styr hur kapitalbasen skall beräknas, t.ex. vad gäller hanteringen av vissa värdepapperiseringspositioner samt förväntade och inte förväntade förluster. 2006 års direktiv ger en viss vägledning hur beräkningen skall göras. Enligt 2006

års direktiv skall kapitalbasen justeras för de skillnader som föreligger mellan de direktiven och tidigare direktiv avseende hanteringen av förväntade och inte förväntade förluster. Detta innebär att de justeringar av kapitalbasen som får göras för förväntade förluster enligt 2006 års direktiv inte skall beaktas vid tillämpning av övergångsbestämmelsen. I övrigt berörs inte de ytterligare justeringar av kapitalbasen som tillkommer genom de nya direktiven, exempelvis vad det gäller avräkning från kapitalbasen avseende vissa värdepapperiseringspositioner. Här görs bedömningen att eftersom dessa justeringsposter inte nämns torde kapitalbasen i dessa avseenden inte heller behöva justeras såvitt avser förekommande skillnader mellan de gamla och nya direktiven. Innebörden av den tolkning som görs i denna lagrådsremiss är därför att instituten skall beräkna kapitalbasen enligt 2006 års direktiv dock med undantag för hanteringen av de förväntade förlusterna.

I avsnitt 8.2.3 föreslås att den möjlighet instituten har att justera kapitalbasen för förväntade förluster bör framgå av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Eftersom den berörda övergångsbestämmelsen uteslutande avser just hur denna post skall hanteras vid beräkning av kapitalbasen föreslås att även övergångsbestämmelsen bör framgå av föreskrifter.

Enligt de nya direktiven får instituten efter godkännande av Finansinspektionen delvis (och stegvis) använda interna metoder för kreditrisker och operativa risker. Av direktivet framgår inte om de lägstanivåer som anges i övergångsbestämmelsen skall tillämpas även för de exponeringar eller delar av verksamheten där institut inte beräknar kapitalkraven enligt internmetoder. Här görs emellertid bedömningen att i de fall där interna metoder används delvis för kreditrisker och operativa risker, bör de nämnda lägstanivåerna tillämpas bara för de exponeringar eller delar av verksamheter för vilka de interna metoderna används. Om ett institut inför en intern metod delvis eller stegvis, gäller alltså övergångsbestämmelsen bara för de delar av verksamheten som de interna metoderna tillämpas.

20.3 Möjlighet att tillämpa de nuvarande bestämmelserna

Regeringens förslag: Ett institut får under år 2007 tillämpa bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag i stället för schablonmetoden för kreditrisker och för i motpartsrisker som ingår i marknadsrisker enligt den nya kapitaltäckningslagen. Ett institut som utnyttjar denna möjlighet för alla exponeringar för vilka det skall beräkna ett kapitalkrav för kreditrisker, får även tillämpa bestämmelserna om stora exponeringar i 1994 års lag.

För ett institut som utnyttjar möjligheten skall det dock vid tillämpningen av övriga bestämmelser i den nya kapitaltäckningslagen anses tillämpa schablonmetoden. Bestämmelserna om kreditriskskydd, offentliggörande av information. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att bestämmelserna om värdepapperisering inte heller skall tillämpas.

För ett institut som utnyttjar möjligheten skall kapitalkravet för operativa risker enligt den nya kapitaltäckningslagen, minskas med

den andel som motsvarar kvoten av värdet på de exponeringar för vilka institutet beräknar riskvägda exponeringsbelopp och det totala värdet på institutets exponeringar.

Vad som ovan sägs gäller både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och för en finansiell företagsgrupp.

Promemorians förslag: Det framgår inte uttryckligen av promemorian att bestämmelsen är tillämplig även för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker eller att den är tillämplig både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och för en finansiell företagsgrupp.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det av övergångsbestämmelserna bör framgå att bestämmelserna i 1994 års lag gäller även för motpartsrisker i handelslagret. Inspektionen anser vidare att det av övergångsbestämmelserna bör framgå att den gäller både för det individuella institutet och för den finansiella företagsgruppen.

Kreditinstitutsdirektivets och kapitalkravsdirektivets innehåll: Artikel 152.8–157.14 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv innehåller en möjlighet för kreditinstitut att under en övergångsperiod beräkna kapitalkravet för kreditrisker enligt 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Av artikel 50 i 2006 års kapitalkravsdirektiv framgår att denna möjlighet skall gälla även för värdepappersföretag och i tillämpliga delar för institut som beräknar marknadsrisker.

Enligt artikel 152.8 får kreditinstitut till den 1 januari 2008 behandla de artiklar som rör schablonmetoden som om de avser artiklarna 42–46 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv. Om ett institut väljer denna möjlighet skall 2000 års kreditinstitutsdirektiv enligt artikel 152.9 tillämpas med vissa anpassningar till 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Som exempel på sådana justeringar kan nämnas att med ”det riskjusterade värdet” i 2000 års kreditinstitutsdirektiv skall avses ”det riskvägda exponeringsbeloppet” (som är det begrepp som används i 2006 års kreditinstitutsdirektiv).

Enligt artikel 152.10–159.14 gäller följande för exponeringar för vilka reglerna i 2000 års direktiv tillämpas:

- Reglerna om kreditriskreducering skall inte tillämpas.
- De behöriga myndigheterna får föreskriva att reglerna om hur värdepapperisering skall behandlas inte skall tillämpas.
- Kapitalkravet för operativa risker minskas med den procentuella andel som motsvarar kvoten av värdet på de exponeringar för vilka kreditinstitutet beräknar riskvägda exponeringsbelopp enligt 2000 års direktiv och det totala värdet på kreditinstitutets exponeringar.
- Om ett institut tillämpar den beräkningsmetod som finns i 2000 års kreditinstitutsdirektiv för alla exponeringar får även reglerna om stora exponeringar tillämpas enligt lydelsen i samma direktiv.
- Hänvisningar till artiklarna 78–83 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall läsas som hänvisningar till artiklarna 42–46 i 2000 års direktiv.
- Reglerna om institutens kapitalutvärderingsprocess (artikel 123), tillsyn (artikel 124) och offentliggörande av information (artiklarna 145 och 149) skall inte tillämpas.

Skälen för regeringens förslag: Som 2006 års kreditinstitutsdirektiv förutsätter, bör ett institut under år 2007 få beräkna kapitalkravet för

kreditriskerna enligt reglerna om kreditrisker i 3 kap. i 1994 års kapitaltäckningslag. Ett av skälen för detta är att instituten tidigast år 2008 får använda den avancerade internmetoden (dvs. den internmetod som innebär att institutet själv får uppskatta riskparametererna PD, LGD och konverteringsfaktorer) för exponeringar mot regeringar och centralbanker, institut och företag. Om det inte vore möjligt att tillämpa bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag, skulle instituten tillfälligt få använda antingen schablonmetoden eller den grundläggande internmetoden. Detta skulle innebära onödiga omställningskostnader för instituten. Det finns också svenska finansiella företagsgrupper som har gränsöverskridande verksamheter. Om de svenska instituten – individuellt eller på gruppnivå – inte får möjlighet att tillämpa reglerna i 1994 års kapitaltäckningslag under en övergångsperiod kan det innebära nackdelar för svenska instituten ur konkurrenssynpunkt.

Av 2006 års kreditinstitutsdirektiv kan visserligen inte utläsas om möjligheten att tillämpa 1994 års kapitaltäckningslag gäller även för en finansiell företagsgrupp. Om så inte vore fallet skulle emellertid institutet få tillämpa olika metoder för sin individuella redovisning och sin gruppredovisning. För att klargöra att bestämmelsen är tillämplig både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och när det beräknas på gruppnivå bör, som *Finansinspektionen* framhåller, ett förtydligande göras i lagtexten.

Det finns ett samspel mellan bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och bestämmelserna om stora exponeringar. Ett institut som tillämpar 1994 års kapitaltäckningslag för alla exponeringar bör även – i överensstämmelse med 2006 års kreditinstitutsdirektiv – få tillämpa bestämmelserna om stora exponeringar i 1994 års kapitaltäckningslag.

Övergångsbestämmelsen innebär att det som sägs om schablonmetoden i den nya kapitaltäckningslagen i stället skall avse den beräkningsmetod som finns i 3 kap. i 1994 års kapitaltäckningslag.

På grund av de skillnader som finns mellan metoderna kan dock inte alla de regler som gäller för schablonmetoden överföras på metoden enligt 1994 års kapitaltäckningslag. Dit hör bestämmelserna om kreditriskskydd. Eftersom kreditriskskyddet har beaktats på ett annat sätt i 1994 års kapitaltäckningslag än i den nya kapitaltäckningslagen, bör bestämmelserna i den senare lagen inte tillämpas på ett institut som valt att beräkna kapitalkravet för kreditrisker enligt de äldre bestämmelserna.

Ett institut som använder 1994 års kapitaltäckningslag behöver inte heller tillämpa bestämmelserna om offentliggörande av information. Med hänsyn till att en stor del av de informationskrav som ställs i bilaga XII inte är aktuella att lämna eller inte utan vidare kan lämnas för ett institut som använder metoden i 1994 års kapitaltäckningslag, är det rimligt att dessa institut inte behöver tillämpa reglerna om offentliggörande av information.

Enligt direktivet får de behöriga myndigheterna föreskriva att reglerna om värdepapperisering inte skall tillämpas. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör därför bemyndigas att meddela sådana föreskrifter.

Den beräkningsmetod som enligt 1994 års kapitaltäckningslag får användas för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker beaktar indirekt även de operativa riskerna. För att instituten inte skall behöva beakta de

operativa riskerna dubbelt bör instituten därför få reducera det kapitalkrav för operativa risker som skall beräknas enligt den nya kapitaltäckningslagen. Reduceringen bör ske enligt den metod som föreskrivs i 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Enligt 2006 års direktiv gäller inte reglerna i artikel 123 om värderingsmetoder för ett institut som tillämpar beräkningsmetoden i 1994 års kapitaltäckningslag. Som framgår av avsnitt 18 anses den regeln införlivad med svensk rätt genom regler om soliditet och likviditet och om riskhantering (6 kap. 1 och 2 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse). Eftersom bestämmelserna i lagen om bank- och finansieringsrörelse redan tillämpas av kreditinstitut saknas det anledning att föreskriva att bestämmelserna inte skall gälla när de fortsätter att tillämpa 1994 års kapitaltäckningslag. I bl.a. avsnitt 18 föreslås att det i lagen om värdepappersrörelse skall införas uttryckliga bestämmelser motsvarande de i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Bestämmelserna torde dock redan omfattas av sundhetsregeln i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse. Värdepappersbolagen, bör därför inte heller undantas från att tillämpa bestämmelserna om soliditet och likviditet och om riskhantering.

2006 års kreditinstitutsdirektiv innehåller inte någon bestämmelse om hur kapitalbasen skall beräknas när kapitalkraven beräknas enligt äldre regler. Av detta följer att kapitalbasen bör beräknas enligt reglerna i det direktivet. I överensstämmelse härmed bör kapitalbasen beräknas enligt bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen.

Enligt *Finansinspektionen* bör det av övergångsbestämmelserna framgå att bestämmelserna i 1994 års lag gäller även för motpartsrisker i handelslagret. Promemorian innehöll inte någon bestämmelse om hur kapitalkravet för marknadsrisker skulle beräknas. Beräkningsmetoder och eventuella övergångsbestämmelser, t.ex. möjligheten att tillämpa bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag, avsågs därför framgå av myndighetsföreskrifter. I denna lagrådsremiss (se avsnitt 13.1) föreslås dock en uttrycklig bestämmelse om att de bestämmelser som gäller för kreditrisker gäller även för motpartsrisker. Mot den bakgrunden det även göras ett tillägg till övergångsbestämmelserna till den nya kapitaltäckningslagen. Av tillägget bör det framgå att bestämmelserna i 1994 års kapitaltäckningslag under en övergångsperiod får användas för att beräkna kapitalkravet för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker.

20.4 Ägarposter i försäkringsföretag, återförsäkringsföretag och försäkringsholdingföretag

Regeringens förslag: Till och med år 2012 behöver ett institut inte tillämpa de nya reglerna om avdrag från kapitalbasen för ägarposter som institutet före den 20 juli 2006 förvärvat i ett försäkringsbolag eller ett motsvarande utländskt företag, ett utländskt återförsäkringsföretag eller ett försäkringsholdingföretag. I stället får institutet dra av dessa ägarposter från summan av det primära och det supplementära kapitalet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det av övergångsbestämmelsen bör framgå att den gäller både för det individuella institutet och för den finansiella företagsgruppen.

Kreditinstitutsdirektivets innehåll: Enligt artikel 66.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall de poster som skall dras av från kapitalbasen dras av med hälften vardera från primärt kapital och supplementärt kapital. Detta är en nyhet. Artikel 38 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv föreskriver nämligen att posterna skall dras av från kapitalbasen utan att precisera från vilken del av den. Således kan avdraget göras antingen från primärt eller supplementärt kapital eller fördelas dem emellan i andra proportioner än med hälften var.

Enligt artikel 154.4 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv får medlemsstaterna till och med den 31 december 2012 tillåta kreditinstitut att fortsätta att tillämpa artikel 38 i 2000 års kreditinstitutsdirektiv för ägarintressen i försäkringsföretag, återförsäkringsföretag och försäkringsholdingföretag som förvärvats innan kreditinstitutsdirektivet träder i kraft.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 8.2.2 skall instituten enligt gällande rätt göra avdrag från kapitalbasen för innehav i företag inom försäkringssektorn. I denna lagrådsremiss föreslås dock att gränsvärdena för när avdrag behöver göras höjs i jämförelse med vad som gäller enligt 1994 års kapitaltäckningslag. Artikel 154.4 behandlar dock inte skyldigheten att göra avdrag utan hur det skall göras. Den innebär att i stället för att göra avdraget med hälften vardera från primärt och supplementärt kapital, får instituten under en övergångsperiod tillämpa bestämmelserna i 2000 års kreditinstitutsdirektiv.

Den valmöjlighet 2006 års direktiv tillhandahåller bör enligt vår mening utnyttjas. Den huvudsakliga anledningen till detta är att det kan underlätta en omstrukturering av den svenska försäkringsmarknaden. Det finns institut som avser att ombilda dotterförsäkringsföretag som bedrivs enligt ömsesidiga principer till vinstutdelande bolag. En sådan ombildning kräver att institutet skjuter till kapital. Bestämmelsen i artikel 66.2 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv innebär att institutet måste finansiera hälften av sitt tillskott med primärt kapital. Eftersom det primära kapitalet är mycket mer kostsamt än det supplementära kapitalet, innebär den nya avdragsregeln att en dylik ombildning fördyras eller försvåras. Det är visserligen viktigt att instituten har ett tillräckligt stort primärt kapital men samtidigt bör de nya reglerna inte onödigtvis försvåra planerade bolagsombildningar.

Mot denna bakgrund bör det införas en övergångsbestämmelse enligt vilken ett institut t.o.m. år 2012 inte behöver tillämpa de nya reglerna om avdrag från kapitalbasen för ägarposter som institutet före ikraftträdandet av 2006 års kreditinstitutsdirektiv, dvs. den 20 juli 2006, förvärvat i försäkringsföretag, återförsäkringsföretag och försäkringsholdingföretag. I stället får institutet dra av dessa ägarposter från summan av det primära och det supplementära kapitalet.

Med hänsyn till vad *Finansinspektionen* anfört vill vi peka på att för en finansiell företagsgrupp beräknas kapitalbasen enligt bestämmelserna om kapitalbasen i 3 kap. i den nya kapitaltäckningslagen. När nu en av bestämmelserna i detta kapitel undantas från tillämpning t.o.m. 2012

gäller det både på gruppnivå och individuell nivå. Detta behöver dock inte framhållas särskilt.

20.5 Exponeringar mot stater och centralbanker i en annan valuta än den nationella valutan

Regeringens bedömning: Det bör inte i lag tas in någon övergångsbestämmelse om vilka riskvikter som får åsättas exponeringar mot stater och centralbanker som uttrycks och refinansieras i den valuta som gäller i någon stat inom EES. En sådan bestämmelse bör i stället tas in i av en förordning som beslutas av regeringen.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt punkten 4 i del 1 i bilaga VI, skall exponeringar mot medlemsstaters nationella regering och centralbanker som är uttryckta och refinansierade i den *nationella regeringens och centralbankens valuta* ges riskvikten noll procent. Enligt artikel 153 tredje stycket skall till den 31 december 2008 samma riskvikt tillämpas för exponeringar mot medlemsstaters nationella regeringar och centralbanker som uttrycks och refinansieras i *någon medlemsstats valuta*.

Övergångsregeln i 2006 års kreditinstitutsdirektiv innebär bl.a. att ett svenskt eller utländskt institut får tillämpa riskvikten noll procent för exponeringar mot svenska staten som uttrycks och refinansieras i någon medlemsstats valuta, t.ex. obligationer i euro.

En övergångsbestämmelse motsvarande den som finns i artikel 153 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv bör tas in i svensk rätt. En sådan övergångsbestämmelse ger en lägre riskvikt för de stater som har skulder i utländsk valuta men vars kreditbetyg inte medför riskvikten noll procent och torde göra det lättare för de svenska instituten att konkurrera på lika villkor med utländska institut om utlåningen till stater. Eftersom riskvikten påverkar institutens kapitalkrav och i förlängningen deras kapitalkostnad, är det viktigt att de svenska instituten ges möjlighet att tillämpa samma riskvikter som de utländska instituten.

I avsnitt 10.2.1 föreslås att riskvikten för stater och centralbanker inte regleras i lag utan i en förordning meddelad av regeringen. Det är därför inte aktuellt att ta in den aktuella övergångsbestämmelsen i lag. I stället bör den framgå av den nämnda regeringsförordningen.

20.6 Undantag från gränsvärdena för stora exponeringar beträffande värdepappersbolag

Regeringens förslag: Ett värdepappersbolag som tillhandahåller investeringstjänster avseende vissa finansiella instrument som anges i direktivet 2004/39/EG (MiFID) får efter tillstånd av Finansinspektionen för dessa instrument överskrida gränsvärdena för stora exponeringar utan att beräkna något särskilt kapitalkrav.

Promemorians förslag: Överrensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det av övergångsbestämmelsen bör framgå att den gäller både för det individuella institutet och för den finansiella företagsgruppen. *Svensk Energi* tillstyrker förslaget.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 45 i 2006 års kapitalkravsdirektiv skall de behöriga myndigheterna tillåta värdepappersföretag att under en övergångsperiod överskrida gränsvärdena för stora exponeringar enligt artikel 111 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv utan att behöva beräkna ett särskilt kapitalkrav för den överskjutande delen. Övergångsperioden löper t.o.m. den 31 december 2010 eller den tidigare tidpunkt då eventuella nya exponeringsregler träder i kraft. Denna övergångsregel gäller om följande förutsättningar föreligger samtidigt.

a) Värdepappersföretaget tillhandahåller sådana investeringstjänster eller investeringsverksamhet avseende de finansiella instrument som finns upptagna i punkterna 5–7 samt 9 och 10 i avsnitt C i bilaga 1 till direktiv 2004/39/EG (MiFID). Punkterna 5–7 behandlar råvaruderivat och punkten 9 finansiella kontrakt avseende prisdifferenser. Punkten 10 behandlar derivatkontrakt som avser klimatvariationer, fraktavgifter, utsläppsrätter eller inflationstakten eller någon annan officiell ekonomisk statistik, som måste avvecklas kontant eller kan avvecklas kontant på en av parternas begäran (på grund av ett annat skäl än utebliven betalning eller någon annan händelse som leder till kontraktets upphörande), samt varje annat derivatkontrakt som avser tillgångar, rättigheter, skyldigheter, index och åtgärder om inte något annat anges i detta avsnitt C, som anses ha egenskaper som andra derivat till finansiella instrument, med utgångspunkt från bl.a. om det handlas på en reglerad marknad eller en MTF-plattform, om clearing och avveckling sker via erkända avvecklingsorganisationer, eller om det är föremål för regelmässiga marginalsäkerhetskrav.

b) Värdepappersföretaget tillhandahåller inte sådana investeringstjänster eller sådan investeringsverksamhet som anges i a till privatkunder eller för privatkunders räkning.

c) Överskridandet av gränserna uppstår i samband med exponeringar som följer av sådana avtal som är finansiella instrument som finns upptagna i punkten a eller underliggande variabler som avses i punkten 10 i bilaga 1, avsnitt C i MiFID och är beräknade i enlighet med bilagorna III och IV i 2006 års kreditinstitutsdirektiv eller i samband med exponeringar som följer av avtal som avser leverans av råvaror eller utsläppsrätter.

d) Värdepappersföretaget har en dokumenterad strategi för hantering av och, särskilt, för kontroll och begränsning av risker som uppstår på grund av koncentration av exponeringar. Värdepappersföretaget skall utan dröjsmål underrätta de behöriga myndigheterna om denna strategi och om alla materiella ändringar i denna. Värdepappersföretaget skall vidare vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa en löpande översyn av låntagarnas kreditvärdighet.

Om ett värdepappersföretag överskrider de interna gränser som fastställts i enlighet med strategin, skall det utan dröjsmål underrätta den behöriga myndigheten om omfattningen och arten av överskridandet och motparten.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 45 framgår att undantaget omfattar värdepappersbolag i vars verksamhet det ingår att tillhandahålla investeringstjänster eller att driva investeringsverksamhet rörande råvaruderivat m.m. Som exempel kan nämnas bolag som handlar med elderivat etc.

Det bakomliggande motivet för bestämmelsen torde vara att reglerna om stora exponeringar i 2006 års kreditinstitutsdirektiv har ansetts lämpa sig mindre väl för denna typ av finansiella instrument.

Rådets direktiv 93/22/EEG av den 10 maj 1993 om investeringstjänster inom värdepappersområdet (investeringstjänstedirektivet) som ersätts av MiFiD, omfattar emellertid inte råvaruderivat m.m. Enligt investeringstjänstedirektivet anses företag som tillhandahåller investeringstjänster avseende råvaruderivat m.m. därför inte driva tillståndspliktig rörelse. Den svenska definitionen av finansiella instrument i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument innefattar dock råvaruderivaten och företag som tillhandahåller investeringstjänster avseende dessa instrument driver därför enligt lagen om värdepappersrörelse tillståndspliktig värdepappersrörelse (värdepappersbolag). Också enligt MiFID definieras råvaruderivat m.m. som finansiella instrument, vilket för EG-rätten närmare svensk rätt. De bestämmelser som finns om stora exponeringar i 2006 års kreditinstitutsdirektiv har dock inte utformats med beaktande av den nya kategorin företag. Eftersom de svenska företag som i dag tillhandahåller investeringstjänster avseende råvaruderivat utgör värdepappersbolag tillämpar de reglerna om kapitaltäckning och stora exponeringar. Det skulle därför kunna hävdas att det saknas anledning att under en övergångstid behandla de stora exponeringar som härrör från sådan rörelse förmånligare än sådana exponeringar som härrör från annan värdepappersrörelse. De svenska värdepappersbolag som tillhandahåller investeringstjänster avseende råvaruderivat behandlas ju redan i dag strängare än motsvarande företag i andra länder. Även om det inte i alla avseenden är möjligt att ha samma konkurrensvillkor i alla länder, är det emellertid eftersträvänsvärt. Det har inte identifierats några tillsynsskäl som motiverar att värdepappersbolagen måste fortsätta att beräkna ett särskilt kapitalkrav för de exponeringar i handelslagret som överskrider gränsvärdena för stora exponeringar, om de i stället vidtar de åtgärder som anges i artikel 45 i 2006 års kapitalkravsdirektiv. Den regeln bör därför införas i svensk rätt.

Av bestämmelserna om finansiella företagsgrupper framgår att kapitalkravet för exponeringar i handelslaget som överskrider gräns-

värdena för stora exponeringar gäller även på gruppnivå. I det aktuella fallet blir det kapitalkravet noll. Till skillnad från *Finansinspektionen* anser vi inte att detta behöver förtydligas ytterligare.

20.7 Undantag från reglerna om kapitalkrav för vissa värdepappersbolag

Regeringens förslag: Till och med år 2010 skall inte bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen gälla för värdepappersbolag vars huvudsakliga verksamhet består i att tillhandahålla investeringstjänster avseende vissa finansiella instrument som anges i direktivet 2004/39/EG (MiFID).

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det av övergångsbestämmelsen bör framgå att den gäller både för det individuella institutet och för den finansiella företagsgruppen. *Svensk Energi* tillstyrker förslaget.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 48 i 2006 års kapitalkravsdirektiv får bestämmelserna om kapitalkrav i det direktivet och i 2006 års kreditinstitutsdirektiv inte tillämpas på värdepappersföretag vars huvudverksamhet uteslutande består i att erbjuda investeringstjänster eller investeringsverksamhet avseende de finansiella instrument som avses i punkterna 5–7, 9 och 10 i avsnitt C i bilaga 1 till MiFID (se avsnitt 20.6) och som inte den 31 december 2006 omfattas av investeringstjänstedirektivet (93/22/EEG). Detta undantag får utnyttjas t.o.m. den 31 december 2010 eller det datum då eventuella ändringar av MiFID träder i kraft, beroende på vilket datum som infaller först. Kommissionen skall lägga fram en rapport som behandlar hur tillsynen över dessa värdepappersföretag lämpligen bör utformas.

Skälen för regeringens förslag: Motiven för direktivets bestämmelse torde vara att det råder tveksamhet om hur tillsynen över den angivna kategorin av företag skall utformas. Tillsynen inkluderar bestämmelserna om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Regeln i artikel 48 i 2006 års kapitalkravsdirektiv innebär att de där angivna företagen inte behöver beräkna några kapitalkrav för kreditrisker, marknadsrisker eller operativa risker. De behöver heller inte beräkna något särskilt kapitalkrav om de överstiger gränsvärdena för stora exponeringar. I det avseendet överlappar regeln delvis den i artikel 45 (se avsnitt 20.6).

Som har nämnts i avsnitt 20.6 anses bolag som ägnar sig åt sådan verksamhet som anges i artikel 48 driva tillståndspliktig värdepappersrörelse. Liksom andra värdepappersbolag skall de alltså enligt 1994 års kapitaltäckningslag beräkna ett kapitalkrav. På de skäl som anförs i avsnitt 20.6 – främst konkurrensaspekten – saknas det emellertid anledning att upprätthålla denna ordning. I övergångsbestämmelsen till den nya kapitaltäckningslagen bör det därför tas in en regel som innebär att t.o.m. 2010 gäller inte bestämmelserna i den nya kapitaltäckningslagen för sådana värdepappersbolag som tillhandahåller

investerings tjänster avseende de finansiella instrument som anges i punkterna 5–7, 9 och 10 i MiFID.

Enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen undantas värdepappersbolaget även från skyldigheten att offentliggöra information. Detta går visserligen längre än direktivet, men bedöms vara en nödvändig följd av att bolagen undantas från de övriga bestämmelserna i lagen.

Vi delar inte *Finansinspektionens* uppfattning att det behöver anges särskilt att bestämmelsen gäller både på individuell nivå och på gruppnivå.

20.8 Ett alternativt kapitalkrav för operativa risker för vissa värdepappersbolag

Regeringens förslag: Till och med år 2011 får ett värdepappersbolag vars totala positioner i handelslagret aldrig överstiger 50 miljoner euro och som under ett räkenskapsår i genomsnitt har högst 100 anställda, efter tillstånd av Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet för operativa risker på visst sätt som leder till lindrigare krav än annars.

Det sammanlagda kapitalkravet får dock inte understiga det kapitalkrav som gällde för värdepappersbolaget den 31 december 2006, om inte minskningen beror på att bolagets verksamhet har minskat.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det av övergångsbestämmelsen bör framgå att den gäller både för det individuella institutet och för den finansiella företagsgruppen.

Kapitalkravsdirektivets innehåll: Enligt artikel 46 får de behöriga myndigheterna till den 31 december 2011 välja att inte tillämpa kapitalkravet i artikel 75 d (kapitalkrav för operativa risker) på värdepappersföretag för vilka artiklarna 20.2 och 20.3 i samma direktiv inte gäller, vars totala positioner i handelslagret aldrig överstiger 50 miljoner euro och vars genomsnittliga antal relevanta anställda inte under räkenskapsåret överstiger 100. I stället skall kapitalkraven för dessa värdepappersföretag åtminstone vara det lägsta av

a. kapitalkraven (för operativa risker) till följd av artikel 75 d i kreditinstitutsdirektivet, och

b. 12/88 av det högsta av

i) summan av kapitalkraven i enligt artikel 75 a–c i kreditinstitutsdirektivet (bl.a. kreditrisker och marknadsrisker) och

ii) 25 procent av de fasta omkostnaderna under föregående år enligt artikel 21 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv (se även artikel 20.5).

Om punkten b ovan tillämpas skall det ske en stegvis ökning minst en gång per år.

Tillämpningen av detta undantag får inte leda till att de totala kapitalkraven för ett värdepappersföretag minskar i jämförelse med de krav som gäller per den 31 december 2006, om inte en sådan minskning kan motiveras av tillsynsskäl på grund av att värdepappersföretagets affärsverksamhet minskat.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 9.2 torde kapitalkravet för operativa risker innebära att många värdepappersföretag får en väsentlig ökning av det sammanlagda kapitalkravet. Syftet med övergångsregeln i fråga torde vara att undvika att kapitalkravet för operativa risker ökar allt för hastigt för de angivna värdepappersföretagen. Detta motiverar att en bestämmelse motsvarande den i 2006 års kapitalkravsdirektiv införs för de svenska värdepappersbolagen.

Av bestämmelserna om finansiella företagsgrupper framgår att kapitalkravet för operativa risker skall beräknas på samma sätt som på individuell nivå. Genom denna övergångsbestämmelse beräknas kapitalkravet för operativa risker på ett annat sätt än enligt huvudregeln. Att detta alternativa beräkningssätt gäller även på gruppnivå följer av att den aktuella övergångsbestämmelsen ersätter huvudregeln under övergångsperioden.

20.9 Övriga övergångsbestämmelser

Regeringens bedömning: Föreskrifter som regeringen – eller den myndighet regeringen bestämmer – meddelar med stöd av bemyndiganden i den nya kapitaltäckningslagen avses även behandla frågor som rör övergångsbestämmelser.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: I 2006 års kreditinstitutsdirektiv och kapitalkravsdirektiv finns det ett antal övergångsregler som rör frågor som vid införlivande av direktiven kommer att framgå av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (artikel 153 första och andra styckena och artiklarna 154.1–154.3, 154.5–7 och 155 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv samt artiklarna 44 och 47 i 2006 års kapitalkravsdirektiv). Om en regel i direktivet införlivas med svensk rätt genom föreskrifter kan även övergångsreglerna – om de rör frågor som omfattas av bemyndigandet – införlivas genom föreskrifter. De regler som finns i de nämnda artiklarna är sådana att det bör införlivas genom föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndiganden i den nya kapitaltäckningslagen.

21 Konsekvenser

21.1 Ekonomiska konsekvenser

Allmänt

Förslaget till en ny lag om kapitaltäckning och stora exponeringar innehåller ett antal större förändringar i förhållande till gällande rätt. Det huvudsakliga syftet med de nya reglerna är att kapitalkravet på ett bättre sätt skall spegla de faktiska riskerna i institutens verksamhet, dvs. kapitalkraven skall vara mer riskkänsliga. Därmed kan institutens motståndskraft mot förluster öka vilket är till gagn för stabiliteten i det finansiella systemet. Dessutom kan ett mer riskkänsligt kapitaltäckningsregelverk bidra till en ökad ekonomisk effektivitet eftersom en mer sofistikerad prissättning av risker också innebär en mer effektiv användning av institutens kapital.

Instituten

För instituten medför de föreslagna reglerna ekonomiska konsekvenser dels i form av ändrade kapitalkrav, dels genom att det uppkommer kostnader för att anpassa och utveckla de system och rutiner som krävs för att leva upp till kraven i lag och föreskrifter. Förslaget innebär även att institutens avgifter till tillsynsmyndigheten kan komma att öka. För det enskilda institutet kommer omfattningen av dessa konsekvenser till stor del att bero av vilka beräkningsmetoder för kapitalkraven som används.

När det gäller det individuella institutens kapitalkrav är det svårt att med någon närmare precision förutsäga regelverkets effekter. Den mängd kapital ett institut blir skyldigt att avsätta påverkas av ett antal olika faktorer. För det första innebär de mer precisa beräkningsmetoderna en ökad differentiering av kapitalkraven mellan instituten. Jämfört med befintliga regler kommer en mer riskfylld verksamhet att ge ett ökat kapitalkrav och vice versa.

För det andra kommer kapitalkravets storlek att bero av vilka beräkningsmetoder ett institut använder. Avsikten är att ett institut som använder interna riskberäkningsmetoder i genomsnitt skall få ett lägre kapitalkrav jämfört med om samma institut använder de metoder som bygger på schabloniserade värden. Det skall dock påpekas att det inte är givet att kapitalkraven konsekvent blir lägre om institutet använder interna riskberäkningsmodeller.

Slutligen kan konstateras att kapitalkravet för kreditrisker i genomsnitt kommer att minska. Minskningen är i genomsnitt större för de institut som använder internmetoden än för dem som använder schablonmetoden.

Reduktionen av kapitalkravet för kreditrisker kompenseras genom tillkomsten av ett särskilt kapitalkrav för operativa risker. Vid utformningen av de internationellt framtagna regler som ligger till grund för lagrådsremissens förslag har målsättningen varit att kapitalkravet för operativa risker skall öka i motsvarande omfattning som kapitalkravet för kreditrisker minskar. För det enskilda institutet behöver dock detta inte

nödvändigtvis vara fallet. Vad gäller exempelvis värdepappersbolag som i begränsad omfattning bedriver kreditverksamhet kan det sammanlagda kapitalkravet komma att öka i och med de föreslagna reglerna. Detta beror på att de minskade kapitalkraven för kreditrisk inte kommer dessa institut tillgodo, medan de samtidigt åläggs ett kapitalkrav för operativ risk. I förevarande lagrådsremiss föreslås emellertid särskilda undantagsregler för vissa av dessa institut.

De beräkningsmetoder som bygger på schabloniserade värden liknar till stor del befintliga regler. Den administrativa och kostnadsmissiga börda som följer av kraven i denna lagrådsremiss torde därför bli begränsade för de institut som väljer att tillämpa dessa metoder. Eftersom dessa metoder inte kräver tillstånd uppstår heller inte några kostnader i form av ansökningsavgifter till tillsynsmyndigheten. För de institut som i stället väljer att tillämpa interna riskberäkningsmetoder följer en betydligt mer resurskrävande anpassningsprocess till de krav som ställs i lag och föreskrifter. Dessa institut kommer också att behöva betala en avgift till Finansinspektionen för att få sina metoder prövade. De institut som väljer att utnyttja sådana metoder torde emellertid ha gjort bedömningen att de förändringar som krävs kommer att vara lönsamma, t.ex. i form av lägre kapitalkrav och ökad konkurrenskraft.

Konkurrensverket och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) betonar vikten av uppföljningar av vilka konsekvenser införandet av de nya reglerna får för finansmarknadens aktörer i Sverige. De konstaterar att den nya kapitalkravslagen innebär att det införs incitament för instituten att använda mer avancerade interna metoder för beräkning av kapitalkraven eftersom dessa avancerade metoder ger ett lägre kapitalkrav. Ett sådant gynnande av resursstarka institut skulle på sikt kunna medföra konkurrensfördelar i förhållande till mindre aktörer som använder sig av mera schabloniserade metoder.

Naturligtvis är det viktigt att följa upp hur det nya regelverket påverkar instituten och hur det påverkar deras konkurrensförutsättningar. Även om Sverige inte ensamt kan få till stånd ändringar i direktivet, kan eventuella iakttagelser användas för att påverka en framtida översyn av direktiven. För att kunna underlätta för mindre institut att använda de mer riskkänsliga riskmätningssmetoderna har det införts vissa lättnader för de mindre instituten i jämförelse med vad som gäller enligt Basel II. Det finns även en möjlighet i direktiven för t.ex. små sparbanker att bygga upp ett gemensamt system för klassificeringen av kreditrisker. Det är också värt att påpeka att det inte är enbart storbanker som hos Finansinspektionen har ansökt om att använda internmetoden. Även några små institut har ansökt om sådana tillstånd.

Institutens kunder

Institutens kostnader för att uppfylla kapitalkraven är en faktor som har betydelse för institutens prissättning (räntor, avgifter etc.). Även om kapitalkraven inte är den enda faktorn som styr prissättningen är det troligt att de föreslagna reglerna får viss inverkan på de priser som institutens kunder möter. Till att börja med kan konstateras att den genomsnittliga prisbilden för kunderna är beroende av i vilken mån kapitalkraven för instituten i genomsnitt kommer att öka eller minska. Ju

högre kapitalkraven är för instituten desto högre priser måste sättas för att upprätthålla samma lönsamhetsnivå. Eftersom utgångspunkten har varit att kapitalkraven i genomsnitt skall ligga på samma nivå som enligt gällande regler, finns ingen anledning att vänta sig några större förändringar på den samlade prisbilden. Prissättningen mot enskilda kunder och av enskilda produkter kan de nya reglerna kan däremot förväntas få vissa effekter. För det första innebär ett riskkänsligare regelverk att kapitalkraven kommer att vara mer differentierade än tidigare, dvs. exponeringar som har en högre risk kommer att åläggas ett högre kapitalkrav och vice versa. Därmed finns det anledning att räkna med att instituten också kommer att differentiera priserna för olika kunder i en större utsträckning än vad som i dag är fallet. För det andra kan konstateras att förslaget innebär att kapitalkravet för vissa s.k. exponeringsklasser i genomsnitt kommer att minska i förhållande till gällande regler. Detta gäller särskilt de exponeringsklasser som omfattar utlåning till hushåll. Inom dessa exponeringsklasser torde därför de ändrade kapitalkraven kunna påverka räntorna nedåt.

Finansinspektionen

Som framgår av bl.a. avsnitt 18.1 ställer förslagen i denna lagrådsremiss nya och ökade krav på tillsynen av de institut som omfattas av kapitaltäckningsreglerna. Samtidigt som de nya reglerna innebär att Finansinspektionen skall bedriva en mer aktiv tillsyn ökar också komplexiteten i tillsynsarbetet. I samband med att den nya kapitaltäckningslagen träder i kraft måste delar av tillsynen utvecklas och ersättas av nya tillsynsmetoder och en anpassad, riskbaserad tillsyn. *Sveriges Advokatsamfund* anser att det är av yttersta vikt att för såväl de finansiella marknadernas funktion som stabiliteten i det finansiella systemet att Finansinspektionen ges tillräckliga resurser för att kunna implementera och tillämpa de nya reglerna på ett tillfredsställande sätt.

Finansinspektion väntas även få ökad föreskriftsbörda med det nya regelverket. Detta medför ett visst arbete med att utfärda kompletterande föreskrifter i samband med att den nya lagen träder i kraft. Det fortlöpande arbetet med att förvalta dessa föreskrifter bedöms även bli mer omfattande än tidigare.

Till följd av de utökade uppgifter som åläggs Finansinspektionen bedöms kostnaderna för tillsyn och regelgivning öka. I vilken storleksordning inspektionens resursbehov kommer att öka är dock i dagsläget svårbedömt. Kostnaden för tillsynsverksamheten beror bl.a. av hur många institut som kommer att tillämpa egna beräkningsmetoder för att fastställa kapitalkraven. Det är dessutom först under år 2008 – då de mest avancerade metoderna får börja tillämpas – som de nya reglerna får full effekt på inspektionens tillsynsverksamhet. I budgetunderlaget för 2006–2008 redovisar Finansinspektionen att det fr.o.m. 2008 kommer att krävas utökade resurser för att möta kraven i de föreslagna reglerna. Samtidigt påpekas att det föreligger en osäkerhet kring hur stort det framtida resursbehovet kommer att vara.

Mot bakgrund av det ovanstående skall Finansinspektionen bistå regeringen med underlag för att uppskatta resursbehoven som följer av de nya reglerna. Finansieringen av inspektionens eventuella resursbehov

skall hanteras inom befintliga ramar. Notera också att för Finansinspektionens prövning och godkännande av institutens egna metoder för beräkning av kapitalkrav, får regeringen besluta om att avgifter motsvarande inspektionens kostnader får tas ut av instituten. I samband med att de nya reglerna träder i kraft kan det till följd av de krav som ställs i reglerna bli aktuellt att besluta om att införa sådana avgifter. Vad gäller prövning och granskning av institutens interna beräkningsmetoder för kreditrisk och operativ risk får inspektionen i dag ta ut sådana avgifter av de ansökande instituten (prop. 2004/05:153).

Konsekvenser för domstolarna

Förslagen innebär att Finansinspektionen skall kunna fatta ett antal överklagbara beslut, bl.a. om de mer riskkänsliga metoder som instituten avser att använda för beräkningen av kapitalkraven, om förhöjt kapitalkrav eller sanktioner. Sådana beslut får som regel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det antal ärenden som enligt den nuvarande kapitaltäckningslagen överklagas till domstol är mycket få. Även om antalet beslut som kan bli föremål för överklaganden ökar, kommer sannolikt antalet överklagande ärenden fortsätta att ligga på en låg nivå. Den nya kapitaltäckningslagen förväntas därför ytterst marginellt öka arbetsbelastningen hos de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ytterligare resurser för domstolväsendet med anledning av dessa förslag bedöms därför inte behövas.

21.2 Konsekvenser för små och medelstora företag

Små- och medelstora företag

Den konsekvensstudie³⁹ som Kommissionen låtit göra med anledning av de nya kapitaltäckningsreglerna visar på att det genomsnittliga kapitalkravet för exponeringar mot små och medelstora företag minskar i och med de nya reglerna. Detta gäller oavsett vilken metod som instituten väljer att använda för beräkning av kapitalkravet för kreditrisk. I och med att instituten tillåts hålla mindre kapital för exponeringar mot små och medelstora företag torde lånekostnaderna för dessa företag i genomsnitt kunna minska.

Det finns inget som i dagsläget tyder på att de små och medelstora företagens tillgång till finansiering via instituten skulle kunna påverkas negativt av de föreslagna reglerna.

Flera remissinstanser anser att det bör göras en svensk uppföljning av vilka konsekvenser de nya kapitaltäckningsreglerna får för små och medelstora företag. Vi ser också ett behov av en sådan uppföljning. Den bör dock göras först när regelverket tillämpats under ett par år. Då är det också lättare att bedöma vilken omfattning uppföljningen bör ha och hur den bör utformas (se även avsnitt 16.5 angående information om kreditvärderingsbeslut).

³⁹ European Commission, Review of the capital requirements for credit institutions and investment firms, Third Quantitative Impact study: EU results, s. 6.

TCO anser att det är viktigt att följa upp effekterna av de nya kapitaltäckningsregler för kreditförsörjningen för unga företag eller företag med hög riskprofil under en konjunkturcykel. Här kan det noteras ett krav på uppföljningarna inom EU som framgår av artikel 156 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv (se även skäl 68). Enligt direktivet skall kommissionen, i samarbete med medlemsstaterna och med beaktande av Europeiska centralbankens synpunkter regelbundet kontrollera om 2006 års direktiv väsentligt påverkar konjunkturcykeln och med stöd av denna granskning överväga om eventuella åtgärder för att komma till rätta med situationen är motiverade. Kommissionen skall med stöd av denna analys och med beaktande av Europeiska centralbankens synpunkter vartannat år upprätta en rapport som skall överlämnas till Europaparlamentet och rådet, vid behov åtföljd av lämpliga förslag. Vi anser att kravet på uppföljningarna inom EU är nödvändigt och lämpligt. Sverige bör aktivt bidra till det samarbetet.

Små och medelstora institut

De föreslagna reglerna om kapitaltäckning och stora exponeringar skall, i likhet med befintliga kapitaltäckningsregler gälla för alla institut, oavsett storlek eller inriktning på verksamheten. De institut som i dag redan omfattas av kapitaltäckningsreglerna kommer således även i fortsättning att göra det.

De EG-regler som ligger till grund för lagrådsremissens förslag bygger på principen att bestämmelserna skall vara anpassade utifrån de skilda förutsättningar som råder i institut av olika storlek och inriktning på verksamheten, allt från stora fullsortimentsbanker till små institut med begränsad verksamhet. Av denna princip följer bl.a. den valmöjlighet instituten har avseende tillämpning av olika metoder för beräkning av kapitalkraven. Härigenom kan exempelvis små- och medelstora institut, som inte anser det vara (kostnadsmässigt) motiverat att utveckla avancerade riskberäkningsmetoder, välja att tillämpa de enklare beräkningsmetoderna. Dessa metoder bygger i stort på samma principer som gällande kapitaltäckningsregler och torde därför inte leda till någon väsentlig ökning av de små- och medelstora institutens kostnader för att leva upp till kraven i lag och föreskrifter.

Vid sidan av detta kan diskuteras vad de nya reglerna specifikt innebär för de små- och medelstora institutens kapitalkrav. Som konstateras ovan är det svårt att närmare precisera hur de enskilda institutens kapitalkrav kommer att påverkas av de nya reglerna. Detta beror på ett antal faktorer såsom exempelvis hur institutens tillgångsportföljer är sammansatta och vilka metoder för beräkning av kapitalkravet som används. Vad det gäller små- och medelstora institut kan det dock antas att dessa i mindre omfattning än större institut kommer att utnyttja möjligheten att beräkna kapitalkraven med hjälp av interna beräkningsmodeller. Av detta följer att kapitalkravet för sådana institut i genomsnitt sannolikt kommer att bli något högre. Detta måste dock anses motiverat eftersom metoder som bygger på interna riskvärderingsmodeller på ett mer precist sätt kan återspegla institutets risker, vilket är gynnsamt ur ett stabilitetsperspektiv.

22 Författningskommentar

22.1 Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

Paragrafens *första stycke* anger att lagen innehåller bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Genom lagen och de föreskrifter som avses komplettera lagen i betydande utsträckning införlivas Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut, (kreditinstitutsdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (kapitalkravsdirektivet) med svensk rätt. En komplettering av lagen med föreskrifter möjliggörs genom de bemyndiganden som finns i 13 kap.

I *andra stycket* erinras om de bestämmelser som finns i 2 kap. 10 och 10 a §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder. Enligt nämnda paragrafer gäller vissa av bestämmelserna i denna lag dels för vissa individuella fondbolag, dels för vissa fondbolag som ingår i en finansiell företagsgrupp (prop. 2005/06:45 s. 248 f).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 5.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som rör europabolag och europakooperativ. Av *första stycket* framgår vilka bestämmelser i denna lag som gäller för en ledamot i tillsynsorganet i ett dualistiskt organiserat europabolag och i ett dualistiskt organiserat europakooperativ. Det är dels fråga om bestämmelsen om tystnadsplikt i 10 kap. 17 §, dels bestämmelsen i 10 kap. 19 § om meddelandeförbud. En motsvarande bestämmelse finns i 7 kap. 13 § i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (1994 års kapitaltäckningslag).

Enligt 10 kap. 19 § får en undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter med stöd av 10 kap. 18 § förordna att värdepappersbolaget samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats. Av hänvisningen till 10 kap. 19 § följer att motsvarande meddelandeförbud kan åläggas också ledamöter av tillsynsorganet i ett dualistiskt organiserat europabolag eller europakooperativ. Att ansvar kan utkrävas av en sådan ledamot i tillsynsorganet om han eller hon bryter mot meddelandeförbudet framgår av 12 kap. 9 §. Genom bestämmelsen säkerställs att Sverige helt lever upp till åtagandet i artikel 4 i 2001 års protokoll till EU:s konvention från år 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål (se prop. 2004/05:144 s. 117).

Andra stycket innehåller en erinran om att i första stycket nämnda bestämmelser i lagen om europabolag och lagen om europakooperativ

skall tillämpas även på ledamöter i ett europabolags eller ett europakooperativs lednings- eller förvaltningsorgan.

3 §

Paragrafen innehåller ett antal definitioner som är grundläggande för förståelsen av bestämmelserna i lagen.

I *punkten 16* definieras termen riskvikt. Någon motsvarande definition finns inte i kreditinstitutsdirektivet. En riskvikt är en procentsats som beskriver hur riskfylld en exponering är. Riskvikter används bl.a. för att bestämma de riskvägda exponeringsbelopp som ligger till grund för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker.

I *punkten 17* definieras värdepapperisering. Definitionen stämmer överens med den definition av värdepapperisering som finns i kreditinstitutsdirektivet, förutom att ordet ”trancher” har ersatts med ordet ”delar”. Någon saklig skillnad är dock inte avsedd.

Definitionerna behandlas i avsnitt 6.1, 6.3, 9.1, 10.2.1 och 12.2.

4–6 §§

I paragraferna definieras koncern och ägarintresse. Definitionerna stämmer i huvudsak överens med de som finns i 1994 års kapitaltäckningslag. De behandlas i avsnitt 6.1.

7 §

Paragrafen, som innehåller en definition av begreppet handelslager, är delvis ny jämförd med den som finns i 4 kap. 1 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Handelslagret består enligt *första stycket* av positioner i finansiella instrument och råvaror. Begreppet finansiellt instrument definieras i 3 § 6. Innebörden av termen råvara behandlas i avsnitt 6.2.

Enligt *punkten 1* skall instituten inneha positionerna i handelssyfte eller för att säkra andra positioner i handelslagret. Vad som avses med handelssyfte framgår av 8 §. En position säkras (hedgas) genom tekniker som instituten kan använda sig av för att minska risknivån i en position eller en uppsättning av positioner, t.ex. derivatinstrument. Positioner som innehas för att säkra exponeringar utanför handelslagret kan komma att ingå i handelslagret med stöd av 9 §. Till skillnad från *Sveriges Advokatsamfund* anser vi inte att termen säkras behöver förklaras ytterligare.

För att en position skall ingå i handelslagret får den enligt *punkten 2* inte vara förenad med villkor som begränsar möjligheten att handla med den. Om den är förenade med sådana villkor skall det vara möjligt att säkra den.

För att en position skall ingå i handelslagret skall det framgå att positionen innehas i handelssyfte (se 8 §) eller för att säkra andra positioner i handelslagret. Om ett institut menar att en position ingår i handelslagret, skall det framgå av sådana riktlinjer och instruktioner som avses i 10 §.

Av *andra stycket* framgår att med position avses inte bara positioner som uppkommer när institutet handlar för egen räkning utan även positioner som uppkommer när institutet handlar för kunders räkning eller i institutets egenskap av marknadsgarant.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.2.

8 §

Bestämmelsen är ny. Av den framgår när en position innehas i handelssyfte. Ett centralt begrepp i paragrafen är uttrycket ”på kort sikt”. Begreppet är hämtat ur direktivet och där ges ingen vägledning om vad som avses. Vad som avses med detta bör därför överlämnas till rättstillämpningen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.2.

9 §

Av bestämmelsen, som är ny, framgår att även andra positioner än de som avses i 7 § får ingå i handelslagret om de angetts i föreskrifter. Av avsnitt 6.2 framgår i vilka fall denna bestämmelse kan komma att bli tillämplig.

10 §

Bestämmelsen är ny. Av *första stycket* framgår att ett institut med stöd av bestämmelserna i 7 och 9 §§ skall fastställa vilka positioner i dess rörelse som skall ingå i handelslagret. Dessutom skall institutet för de positioner som innehas i handelssyfte ha en handelsstrategi samt kunna styra handeln med positionerna och övervaka positionerna mot handelsstrategin. För att uppfylla dessa krav skall instituten ha lämpliga metoder. De skall också ha skriftliga riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs. Innehållet i dessa dokument kommer att utgöra utgångspunkten när det bestäms om en position ingår i handelslagret eller inte.

I *andra stycket* finns en erinran om att det i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse finns särskilda regler om institutens riskhantering. Dessa regler är även tillämpliga på ett instituts hantering av sin marknadsrisk.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.2.

2 kap. Vilka kapitalkrav som skall täckas av kapitalbasen

1 §

Av paragrafens *första stycke* framgår att ett instituts kapitalbas skall motsvara åtminstone summan av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt 2 kap. 1 § i 1994 års kapitaltäckningslag förutom att den sistnämnda bestämmelsen inte tar upp de operativa riskerna (prop. 1994/95:50 s 296 f). Av 9 § framgår att vissa värdepappersbolag får beräkna kapitalkravet på ett alternativt sätt.

Enligt 2 § får Finansinspektionen i vissa fall besluta att kapitalbasen skall överstiga miniminivån i första meningen. I ett sådant fall skall kapitalbasen i stället uppgå till den nivå inspektionen beslutar.

När kapitalbasens miniminivå bestäms måste instituten även beakta bestämmelserna om startkapitalets storlek i t.ex. 3 kap. 5–7 §§ och 9 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 2 kap. 5 § och 5 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersrörelse. Enligt dessa bestämmelser

får kapitalbasen aldrig understiga det startkapital som krävdes när rörelsen påbörjades.

Om institutets kapitalbas är lägre än vad som följer av första stycket, får Finansinspektionen ingripa med sanktioner.

I *andra stycket* erinras om att ett ytterligare kapitalkrav kan behöva beräknas enligt reglerna i 7 kap. 8 §.

Av 7 kap. 9 och 10 §§ lagen om bank och finansieringsrörelse framgår hur stort ett kreditinstituts kvalificerade innehav av aktier och andelar får vara i icke-finansiella företag. Enligt 7 kap. 9 § i den lagen får det totala innehavet uppgå till högst 60 procent av kreditinstitutets kapitalbas och innehavet i ett enskilt företag får uppgå till högst 15 procent av kreditinstitutets kapitalbas. Enligt 7 kap. 11 § samma lag får dock dessa gränsvärden överskridas om hela det belopp varmed det kvalificerade innehavet överskrider täcks av institutets egen kapitalbas och avdrag för motsvarande del av kapitalbasen sker vid beräkningen av kapitalbaskraven. Om båda gränserna överskrids, skall det största av de båda beloppen täckas. I *tredje stycket* erinras om bestämmelsen om avräkning från kapitalbasen i 7 kap. 11 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.1, 15.3 och 19.

2 §

Av bestämmelsen, som är ny, framgår att Finansinspektionen i där angivna fall skall besluta att ett institut skall ha en kapitalbas som överstiger miniminivån i 1 § första stycket 1. Det kan för det första ske om institutet inte uppfyller kraven i 6 kap. 1–3, 4 a och 5 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse om bl.a. soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet och motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersrörelse.

För att Finansinspektionen skall kunna fatta ett beslut om en förhöjd kapitalbas skall det vara troligt att de brister som finns inte kan rättas till under rimlig tid med vidtagande av andra ingripandeåtgärder. Med ingripandeåtgärder avses särskilt sådana åtgärder som inspektionen enligt 15 kap. lagen om bank- och finansieringsrörelse och 6 kap. 7–8 a, 9 och 9 a §§ lagen om värdepappersrörelse får vidta mot ett institut som inte följer de bestämmelser som gäller för dess verksamhet. Om bristerna kan åtgärdas inom rimlig tid genom t.ex. ett föreläggande är bestämmelsen alltså inte tillämplig. *Riksbanken* önskar ett förtydligande i författningskommentaren av begreppet ”inom rimlig tid”. Enligt Riksbankens mening bör begreppet tolkas snävt så att krav kan ställas på att instituten snabbt måste förbättra sina styrformer, metoder, mekanismer och strategier. Riksbanken menar att detta har betydelse eftersom ett temporärt högre kapitalkrav som träder i kraft med kort varsel kan vara ett effektivt instrument för att framtvinga ett annat beteende i institutet.

Enligt vår bedömning är rimlig tid den tid som det är acceptabelt att det tar att rätta till den situation som har uppkommit. Detta beror i sin tur på hur allvarlig överträdelsen är. En allvarlig överträdelse med avseende på den risk den utsätter institutet för bör rättas till snabbare än en mindre allvarlig överträdelse. Sanktionen bör dock aldrig användas om åtgärden kan åtgärdas inom den närmaste månaden. Om institutet inte förväntas kunna rätta till förhållandet över huvudtaget kan det i vissa fall vara

lämpligt att använda en annan sanktion, t.ex. återkallelse av ett verksamhetstillstånd.

Bestämmelsen är inte heller tillämplig om överträdelsen är så allvarlig att institutets verksamhetstillstånd, dvs. tillstånd att driva bankrörelse, finansieringsrörelse eller värdepappersrörelse, i stället skall återkallas. Detta framgår av *tredje stycket*.

När Finansinspektionen bestämmer att kapitalbasen till en högre nivå än som framgår av 1 § första stycket 1 skall den bestämma kapitalbasen till en nivå som anpassas till hur allvarlig överträdelsen är.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 19.1.

3 §

Paragrafen innehåller det grundläggande kapitalkravet för kreditrisker. Den överensstämmer i sak med 2 kap. 2 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 297).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.1.

4 §

Av paragrafens *första stycke* framgår vilka risktyper som skall beaktas vid beräkningen av kapitalkravet för marknadsrisker. Risktyperna är desamma som de som beskrivs i 4 kap. i 1994 års kapitaltäckningslag.

Enligt *andra stycket* behöver något kapitalkrav inte beräknas för sådana positioner som dragits av från kapitalbasen (se 3 kap.)

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.1 och 13.

5 §

Paragrafen innehåller en hänvisning till hur det grundläggande kapitalkravet för marknadsrisker beräknas. Den överensstämmer närmast med 2 kap. 3 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 297).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.1.

6 §

Paragrafen innehåller en undantagsbestämmelse som gör det möjligt att beräkna kapitalkravet för de marknadsrisker som utgörs av motpartsrisk, avvecklingsrisk och positionsrisk enligt de regler som gäller för kreditrisker. Som framgår av artikel 18.2 i kapitalkravsdirektivet skall dock vissa bestämmelser som gäller för marknadsrisken motpartsrisk beaktas. Bestämmelsen överensstämmer i sak med 2 kap. 4 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 297 f).

Utöver vad som sägs i författningskommentaren till den bestämmelsen framgår av *andra stycket* att undantaget bara gäller så länge villkoren i paragrafen är uppfyllda. Av ordet ”normalt” i första stycket 1 och 2 följer att om ett institut skulle överskrida någon eller båda av de gränser som gäller enligt dessa punkter under mer än en kortare tid får det inte längre beräkna kapitalkravet för marknadsrisker enligt de regler som gäller för kreditrisker. Till skillnad från *Sveriges Advokatsamfund* anser vi inte att ordet ”normalt” behöver någon ytterligare förklaring. Om ett institut vid något tillfälle skulle överskrida någon eller båda av de gränser som avses i punkten 3 skall institutet också beräkna kapitalkravet enligt bestämmelserna om marknadsrisker. Om ett institut som inte längre uppfyller

förutsättningarna i första stycket skall det också genast underrätta Finansinspektionen om detta.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 13.2.

7 §

Paragrafen innehåller en hänvisning till hur det grundläggande kapitalkravet för operativa risker beräknas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.1 och 13.2.

8 §

Bestämmelsen är ny. Den behandlar värdepappersbolag i vars verksamhet det ingår handel med finansiella instrument för egen räkning som är begränsad i olika avseenden. Dessa värdepappersbolag får beräkna kapitalkravet på ett sätt som skiljer sig från vad som sagts i det föregående. Bestämmelsen innebär att kapitalkravet för operativ risk beräknad på det sätt som anges i 7 §, efter tillstånd av Finansinspektionen, ersätts med ett kapitalkrav som uppgår till 25 procent av bolagets fasta omkostnader. Hur bolagets fasta omkostnader beräknas framgår av 10 §.

Bestämmelsen har en lydelse som ligger nära regeln i artikel 20.3 i kapitalkravsdirektivet. *Sveriges Advokatsamfund* har efterlyst en förklaring av begreppet externa kunder. Därmed avses företag utanför den egna koncernen eller motsvarande utländska företagsgrupp och liknande.

Enligt artikel 2.16 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (MiFID) tillämpas dock inte det direktivet på personer som tillhandahåller investeringstjänster uteslutande till sina moderföretag, sina dotterföretag eller till andra dotterföretag till samma moderföretag. Det är emellertid inte bara investeringstjänster utan även investeringsverksamheter som är tillståndspliktiga enligt MiFID. I MiFID anges inte uttryckligen vad som är investeringstjänster respektive investeringsverksamheter (se förteckningen i avsnitt A i bilaga I till direktivet). En rimlig tolkning är dock att man med investeringsverksamheter avser dels handel för egen räkning, dels drift av multilaterala handelsplattformar (MTF-plattformar).

Behovet av bestämmelsen och dess närmare utformning kan behöva övervägas på nytt i samband med att MiFID införlivas med svensk rätt.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.2.

9 §

Enligt bestämmelsen, som är ny, får det sammanlagda kapitalkravet för värdepappersbolag som inte ägnar sig åt handel med finansiella instrument för egen räkning eller garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper eller erbjudanden om köp eller försäljning av finansiella instrument som är riktade till en öppen krets beräknas på ett alternativt sätt. Dessa begrepp har samma innebörd som i 1 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse. För ett sådant bolag skall kapitalbasen uppgå till kapitalkraven för kreditrisk och marknadsrisk eller till

25 procent av bolagets fasta omkostnader om detta belopp är högre än summan av de nämnda kapitalkraven.

I 10 § finns bestämmelser om beräkningen av de fasta omkostnaderna.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.2.

10 §

Enligt 8 och 9 §§ får kapitalkravet för vissa värdepappersbolag beräknas på ett sätt som skiljer sig från vad som gäller enligt 3–5 §§. Enligt de förstnämnda paragraferna skall vid beräkningen av kapitalkravet beaktas belopp som motsvarar 25 procent av bolagets fasta omkostnader.

Med fasta omkostnader avses sådana kostnader som inom redovisningsområdet utgör allmänna administrationskostnader (punkten 9 i bilaga 2 till lagen [1995:1559] om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag). Dit hör exempelvis personalkostnader och lokalkostnader i form av hyra.

Bestämmelser om att en verksamhetsplan skall fogas till en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse finns i 2 kap. 8 § lagen om värdepappersrörelse.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen besluta om justering av beräkningsunderlaget – dvs. höja eller sänka det – om en väsentlig ändring skett i omfattningen av bolagets verksamhet eller om verksamhetsplanen enligt inspektionens uppfattning behöver korrigeras.

Paragrafen motsvarar närmast 2 kap. 5 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 298).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.2.

3 kap. Kapitalbasen

1 §

Paragrafens första och andra stycken överensstämmer i sak med 2 kap. 6 § första stycket i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 299).

Det primära kapitalet skall enligt *andra stycket* uppgå till minst hälften av kapitalbasen. Det primära kapitalet består av de poster som enligt 2 eller 4 § får ingå i kapitalbasen. Från dessa poster skall avräkning göras enligt 2 § andra stycket. Det supplementära kapitalet består av de poster som enligt 3 eller 4 § får ingå i det supplementära kapitalet. Kravet i förevarande paragraf skall vara uppfyllt innan avräkning görs enligt 8 §.

Av *tredje och fjärde styckena* framgår hur kapitalbasen skall beräknas för respektive riskkategori. Det är bara för de riskkategorier som anges i fjärde stycket som den s.k. utvidgade kapitalbasen får användas.

Samma mängd av ett instituts kapitalbas får dock inte användas för att samtidigt täcka samtliga riskkategorier. Bara i den mån ett visst kapital inte utnyttjas för att täcka en av risktyperna får det användas för att täcka någon av de andra risktyperna. Detta framgår av 2 kap. 1 § som anger att kapitalbasen skall motsvara summan av de nämnda riskerna.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.1 och 8.3 samt 9.1.

2 §

I paragrafens *första stycke* anges vilka poster i balansräkningen som får ingå i det primära kapitalet. De utgörs av eget kapital och öppet redovisade reserver av högsta kvalitet som oavkortat kan tas i anspråk för att täcka en uppkommen förlust. Institutet kan även ta upp ytterligare poster i balansräkningen som primärt kapital än de som anges i paragrafen, men det kräver tillstånd av Finansinspektionen enligt 4 §. Bestämmelsen överensstämmer med 2 kap. 6 § andra stycket i 1994 års kapitaltäckningslag.

Av *andra stycket* framgår vilka poster som skall räknas av från det primära kapitalet. Enligt *punkten 1* skall instituten räkna av förluster under löpande räkenskapsår från det primära kapitalet. En liknande bestämmelse finns i 2 kap. 7 § första stycket i 1994 års kapitaltäckningslag. Det framgår visserligen av 5 kap. 4 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag att förlust för räkenskapsåret skall dras av från eget kapital. För att klargöra att ett motsvarande avdrag skall göras för sparbanker och Svenska skeppshypotekskassan har det dock tagits in en uttrycklig bestämmelse i lagen. Avdraget behöver dock bara göras en gång.

Enligt *andra punkten* skall ett institut, från de poster som får ingå i det primära kapitalet, räkna av immateriella anläggningstillgångar enligt bilaga 1 till lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, punkten 9 under rubriken tillgångar. Stycket motsvarar närmast 2 kap. 7 § andra stycket i 1994 års kapitaltäckningslag. Bestämmelsen har ett vidare tillämpningsområde än 2 kap. 7 § andra stycket genom att fler poster än inkråmsgoodwill omfattas. Det blir emellertid ingen förändring i förhållande till gällande rätt, eftersom de tillkommande posterna tidigare har reglerats i föreskrifter från Finansinspektionen.

Enligt *punkten 3* skall ett institut som är originator till en värdepapperisering räkna av den nettovinst som uppkommer till följd av kapitalisering av framtida inkomster, dvs. omvandling av rätten till framtida inkomster till ett kapital, t.ex. genom överlåtelse. En förutsättning för att avräkning skall ske är dock att nettovinsten ger en kreditförstärkning till positioner inom värdepapperiseringen. Överlåtelsen av de framtida inkomsterna kan t.ex. göras till specialföretaget, varvid originatorn får en fordran på specialföretaget. Om överlåtelsen innebär att originatorn är den första som inte får betalt om gäldenärerna i de värdepapperiserade tillgångarna inte betalar, har värdepapperiseringen getts en kreditförstärkning. Termen kreditförstärkning definieras i artikel 4.43 i kreditinstitutsdirektivet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.1 och 8.2.1.

3 §

Bestämmelsen överensstämmer i sak med 2 kap. 6 § tredje stycket i 1994 års kapitaltäckningslag. Där sägs att värdet av efterställda skuldförbindelser som har en ursprunglig löptid på minst fem år får ingå i kapitalbasen som supplementärt kapital. Den förändring i ordalydelsen som har gjorts är endast redaktionell.

Även andra poster får räknas in i kapitalbasen som supplementärt kapital, men det kräver tillstånd av Finansinspektionen enligt 4 §.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.1.

4 §

Av paragrafen framgår att instituten som primärt eller supplementärt kapital även får räkna värdet av förlagsinsatser samt andra efterställda skuldförbindelser, kapitaltillskott och reserver än de som nämns i 2 och 3 §§, om Finansinspektionen tillåter det. Ett exempel på kapitaltillskott som kräver sådant tillstånd är s.k. primärkapitaltillskott. Bestämmelsen överensstämmer i sak med 2 kap. 6 § fjärde stycket i 1994 års kapitaltäckningslag. Ordet medgivande har bytts ut mot tillstånd, vilket endast är en redaktionell ändring.

Vilka efterställda skuldförbindelser, kapitaltillskott och reserver, utöver de som nämns i 2 och 3 §§, som skall kunna inkluderas i kapitalbasen preciseras inte närmare utan det får prövas av Finansinspektionen i varje enskilt fall. Vilka kriterier som skall vara uppfyllda avses framgå av föreskrifter som meddelas med stöd av 13 kap. 1 § 6.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.1.

5 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 7 § tredje–sjätte styckena i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 300 f, 1995/96:62 s. 46, 2002/03:139 s. 590 och prop. 2005/06:45 s. 184 ff.). De två förstnämnda gränserna för när avdrag skall göras har emellertid höjts från fem till tio procent och överensstämmer därmed med de högsta tillåtna nivåerna för när avräkning skall ske för företag som tillhör bank- och värdepapperssektorn enligt 2006 års kreditinstitutsdirektiv. De i paragrafen angivna posterna skall avräknas från kapitalbasen på det sätt som beskrivs i 8 §. Avräkningen skall göras efter det att kravet enligt 1 § andra stycket har uppfyllts.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.2.

6 §

Av paragrafen framgår att instituten inte skall räkna in tillskott som de innehar i egenskap av marknadsgarant om de uppfyller de övriga villkor som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 6. Vid beräkningen av t.ex. en ägarandels storlek skall instituten alltså bortse från sådana innehav.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.2 och 8.2.2.

7 §

Paragrafen är ny. Ett institut kan välja att, i stället för att beräkna ett riskvägt exponeringsbelopp för positioner i värdepapperisering som har en riskvikt på 1 250 procent, dra av beloppet från kapitalbasen. För poster som räknas av från kapitalbasen beräknas inte något kapitalkrav (2 kap. 4 § andra stycket och 4 kap. 1 § första stycket). Om ett institut utnyttjar denna möjlighet skall det sammanlagda beloppet för sådana positioner läggas till det sammanlagda belopp som skall avräknas från kapitalbasen för tillskott i finansiella företag enligt 5 §. Hur beloppet skall avräknas från kapitalbasen anges i 8 §.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.3, 9.1 och 12.2.

8 §

Av bestämmelsen, som är ny, framgår att sådana ägarandelar och tillskott som avses i 5 § samt sådana positioner i värdepapperisering som dras av från kapitalbasen enligt 7 § skall räknas av från primärt och supplementärt kapital i lika delar. Om det supplementära kapitalet inte uppgår till hälften av det belopp som skall avräknas, skall det överskjutande beloppet i stället dras av från det primära kapitalet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.2.

9 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 2 kap. 8 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 301 f). Hänvisningen till 1 § fjärde stycket inkluderar 7 kap. 8 §. Det är en nyhet men innebär endast ett förtydligande av gällande rätt.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.2.

4 kap. Kapitalkravet för kreditrisker

1 §

Paragrafen motsvarar närmast 3 kap. 1 och 2 §§ i 1994 års kapitaltäckningslag.

Av *första stycket* framgår att kapitalkravet för kreditrisker beräknas bara på sådana exponeringar som inte ingår i handelslagret. Om exponeringen ingår i handelslagret, tillämpas i stället bestämmelserna om kapitalkrav för marknadsrisker, dock finns ett undantag som framgår av andra stycket. När ett institut beräknar kapitalkravet för kreditrisker, behöver det dock inte räkna med tillgångar som dragits av från kapitalbasen.

Termen exponering definieras i 1 kap. 3 § 4.

Enligt 2 kap. 6 § får ett institut i undantagsfall beräkna kapitalkravet för positioner i handelslagret enligt bestämmelserna i detta kapitel i stället för enligt bestämmelserna i 5 kap. om marknadsrisker. I sådana fall gäller, enligt *andra stycket*, bestämmelserna i detta kapitel även för exponeringar som hör till verksamhet i handelslagret. En motsvarande bestämmelse finns i 3 kap. 2 § i 1994 års kapitaltäckningslag.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.1.

2 §

Enligt *första stycket 1* skall ett kapitalkrav beräknas även för sådana exponeringar som ett institut värdepapperiserat, om institutet inte genom värdepapperiseringen har överfört en betydande kreditrisk till tredje man. Bestämmelsen blir tillämplig t.ex. när exponeringar som inte ingår i handelslagret har överlåtits och därför inte längre är en exponering enligt 1 §. För att ett institut skall ha anses ha överfört en betydande kreditrisk måste kraven i del 2 i bilaga IX till 2006 års kreditinstitutsdirektiv vara uppfyllda (avsnitt 12.2). Som framgår av 13 kap. 1 § 7 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om när ett institut skall beräkna ett kapitalkrav för värdepapperiserade exponeringar.

Enligt *första stycket 2* skall även ett institut som har gett stöd till en värdepapperisering utöver sina avtalsmässiga förpliktelser beräkna ett kapitalkrav för exponeringar som om ingen värdepapperisering skett. En motsvarande bestämmelse gäller enligt *andra stycket* för institut som medverkar vid värdepapperisering av ett annat instituts exponeringar. Ett institut anses medverka vid en värdepapperisering, om det upprättar och förvaltar ett tillgångsbaserat certifikatprogram eller någon annan värdepapperisering som förvärvar exponeringar från tredje man (jfr artikel 4.42 i kreditinstitutsdirektivet).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 12.1 och 12.5.

3 §

Enligt paragrafen, som är ny, skall ett institut som gett stöd till en värdepapperisering utöver sina avtalsmässiga förpliktelser offentliggöra att det har tillhandahållit ett sådant stöd och följderna av detta för dess kapitalkrav.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 12.1 och 12.5.

4 §

Bestämmelsen är ny. Hur exponeringarnas värden och riskvikter bestäms varierar beroende på om ett institut använder schablonmetoden eller internmetoden. Institutet börjar med att bestämma exponeringarnas värden. Därefter bestäms exponeringarnas riskvikter. Begreppen exponering och riskvikt definieras i 1 kap. 3 §.

Genom att multiplicera exponeringarnas värden med riskvikterna erhålls det riskvägda beloppet för varje exponering. Genom att summera det riskvägda beloppen för alla exponeringar får institutet fram det sammanlagda riskvägda exponeringsbeloppet.

Efter tillstånd av inspektionen får ett institut, enligt *andra stycket*, använda metoden för interna modeller för att beräkna exponeringarnas värden. Vilka krav som skall vara uppfyllda för att ett institut skall ges ett sådant tillstånd kommer att anges i föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 8.

I avsnitt 10.1, 10.2.1, 10.3.1 och 10.4 beskrivs processen närmare.

5 §

Bestämmelsen är ny. Enligt *första stycket* skall ett institut beräkna sina riskvägda exponeringsbelopp enligt den s.k. schablonmetoden såvida det inte har fått tillstånd enligt 7 § att i stället använda en internmetod. I *andra stycket* beskrivs vad schablonmetoden innebär. Av beskrivningen framgår att vid tillämpning av schablonmetoden framgår de enskilda exponeringarnas värden och riskvikter av myndighetsföreskrifter.

Som framgår av 13 kap. 1 § 9 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur institut som använder schablonmetoden skall beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.2.1.

6 §

Enligt bestämmelsen, som är ny, beror riskvikten för en exponering på vilken exponeringsklass som exponeringen tillhör eller av exponeringens kreditkvalitet. Det kan finnas en på förhand bestämd riskvikt för alla

exponeringar av ett visst slag, t.ex. hushållskrediter. Riskvikten kan emellertid också variera mellan exponeringar av samma slag, varvid riskvikten beror på exponeringens kreditkvalitet enligt kreditvärderingar som har gjorts av kreditvärderingsföretag som är godkända för detta ändamål av Finansinspektionen. Vilka krav som måste vara uppfyllda för att ett kreditvärderingsföretag skall godkännas framgår av 12 §. Med stöd av den bestämmelsen får inspektionen godkänna att kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar får användas antingen för att bestämma riskvikter för positioner i värdepapperiseringar eller för värdepapperiserade exponeringar som är föremål för syntetisk värdepapperisering. Inspektionen får även godkänna att kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar används för att bestämma riskvikter för andra exponeringsklasser än de som rör värdepapperiseringar.

Riskvikten får också bestämmas med stöd av kreditvärderingar som görs av vissa exportkreditorgan. Det gäller dock bara riskvikter för stater och centralbanker. Vilka förutsättningar som exportkreditorganens kreditvärderingar måste uppfylla för att de skall få användas för att bestämma riskvikter och vilka riskvikter kreditvärderingarna motsvarar avses att framgå av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 9.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.2.1.

7 §

Bestämmelsen är ny. Enligt dess *första stycke* får ett institut använda en internmetod i stället för schablonmetoden för att beräkna sina riskvägda exponeringsbelopp. Internmetoden får dock bara användas efter tillstånd av Finansinspektionen. Ett tillstånd får en grundläggande eller en avancerad internmetod.

Av *andra stycket* framgår att internmetoden innebär att storleken av institutets riskvägda exponeringsbelopp beräknas med stöd av institutets eget riskklassificeringssystem och enligt särskilda formler. Riskklassificeringssystemens utformning kan variera mellan olika institut. Formulerna är dock desamma (se del 1 i bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet). Som framgår av första stycket finns det både en grundläggande internmetod och en avancerad internmetod. Enligt båda metoderna uppskattar instituten själva sannolikheten för fallissemang (PD), medan löptiden (M) bestäms av författningsbestämmelser. Enligt den grundläggande internmetoden bestäms även värdena för riskparametrarna förlust vid fallissemang (LGD) och konverteringsfaktorer av författningsbestämmelser. Den grundläggande metoden får användas för exponeringar mot stater och centralbanker, institut och företag. Enligt den avancerade internmetoden får instituten själva beräkna värdet på riskparametrarna LGD och konverteringsfaktorer. Den avancerade internmetoden skall alltid användas för exponeringar som tillhör exponeringsklassen hushållsexponeringar. Den får även användas för exponeringar mot regeringar etc., om den behöriga myndigheten gett tillstånd till det.

Ett institut använder sig dock inte bara av sina interna riskklassificeringssystem för att bestämma riskvägda exponeringsbelopp. Som exempel kan nämnas att ett institut som använder en internmetod inom ramen för denna använda vissa särskilda metoder för att bestämma det riskvägda exponeringsbeloppen för positioner i värdepapperisering

och för exponeringar som är föremål för syntetisk värdepapperisering. En av dessa metoder bygger på kreditvärderingar som är gjorda av kreditvärderingsföretag som godkänts av Finansinspektionen. Med syntetisk exponering avses värdepapperisering vid vilken uppdelningen på delar (trancher) görs genom kreditderivat eller garantier, medan gruppen av tillgångar inte avlägsnas från balansräkningen för det institut som är originator.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.1, 10.3.1 och 12.2.

8 §

Av paragrafen framgår vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att ett institut skall få tillstånd att använda internmetoden. När förutsättningarna är uppfyllda finns det inte något utrymme för Finansinspektionen att avslå en ansökan om att få använda internmetoden.

Enligt *punkten 1* i första stycket skall institutets system för hantering av kreditrisk uppfylla de krav som anges i 1 kap. 6 d och 6 h §§ lagen om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 och 5 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse. Riskhanteringssystemet skall alltså innehålla de komponenter som anges i paragraferna och dessa skall framgå av skriftliga riktlinjer och instruktioner.

Enligt *punkten 2* skall riskklassificeringssystemet vara tillförlitligt. Riskklassificeringssystemet är tillförlitligt, om det uppfyller de normer som finns i artikel 84.2 punkterna a, c, och d i 2006 års kreditinstitutsdirektiv och därtill hörande regler i del 4 i bilaga VII.

Av direktivet framgår att institutets riskklassificeringssystem skall ge förutsättningar för en tillfredsställande bedömning av gäldenärer och transaktioner, lämplig riskdifferentiering samt träffsäkra och konsekventa kvantitativa skattningar av risker. Av detta följer bl.a. att institutet skall kunna visa att systemet innehåller, och löpande uppdateras med tillräcklig information om motpartens kreditvärdighet för att kunna göra välgrundade bedömningar av de kreditrisker som är förenade med, kreditgivningen. Systemet skall även tillhandahålla en meningsfull riskdifferentiering, vilket innebär att systemets modell för klassificering av motparter och transaktioner är tillräckligt finmaskigt för att fånga upp och klassificera relevanta skillnader i kreditrisk mellan olika motparter och mellan olika typer av transaktioner. De nämnda kriterierna kan sägas utgöra ett mått på kvaliteten i den information som fångas upp av systemet. Finansinspektionen skall emellertid också bedöma att de modeller som finns i systemet för kvantitativa uppskattningar av kreditrisken i institutet ger korrekta resultat samt att bedömningarna utförs på ett konsekvent sätt över tiden och för olika motparter och transaktioner. Systemet får inte anpassas för att på ett otillbörligt sätt gynna vissa motparter eller vissa typer av transaktioner.

För att riskklassificeringssystemet skall anses tillförlitligt skall institutet ha en enhet för kontroll av kreditrisker som ansvarar för dess riskklassificeringssystem och som har en tillfredsställande grad av oberoende och är fri från otillbörlig påverkan (artikel 84.2 c). Detta innebär att en särskild enhet i institutet skall ansvara för riskklassificeringssystemet och löpande kontrollera hur väl de beskriver och klassificerar kreditriskerna i institutet samt jämföra systemets

modeller med det verkliga utfallet för att kunna vidta nödvändiga justeringar. Enheten skall vara oberoende genom att inte samtidigt vara involverad i kreditgivningsverksamheten och inte otillbörligt begränsas eller styras i sin verksamhet av institutets ledning.

Dessutom skall institutet samla in och bevara alla relevanta uppgifter som kan ge ett effektivt stöd vid dess mätning och hantering av kreditrisk (artikel 84.2 d). För att riskklassificeringssystemet skall vara tillförlitligt måste det valideras, dvs. dess giltighet skall kontrolleras (artikel 84.2 e). De uppgifter som skall samlas in och bevaras är bl.a. de som behövs för att bedöma kreditrisken hos en motpart eller för en transaktion.

En ytterligare förutsättning för att riskklassificeringssystemet skall anses tillförlitligt är att institutet har använt ett riskklassificeringssystem som i huvudsak uppfyller ställda krav som ställs under minst tre år innan det får tillstånd (artikel 84.3 i kreditinstitutdirektivet). Ett institut som vill använda egna skattningar av värdet för förlust vid fallissemang (LGD-värden) eller konverteringsfaktorer skall dessutom styrka att det under minst tre år har genomfört och använt egna skattningar av de parametrar det vill använda på ett sätt som i stort överensstämmer med de krav som ställs för att ett tillstånd skall kunna ges (artikel 84.4).

Enligt punkten 2 skall riskklassificeringssystemet också vara tillräckligt integrerat med institutets verksamhet. *Sveriges Advokatsamfund* önskar ett förtydligande av rekvisitet ”tillräckligt integrerat”. Härmed avses bl.a. att de interna riskklassificeringar och uppskattningar av sannolikheten för fallissemang och förluster som används vid beräkningen av kapitalkrav och inom därmed sammanhängande system och förfaranden, skall vara av central betydelse för institutets riskhantering och beslutsfattande samt för dess funktioner för godkännande av krediter, intern kapitalallokering och företagsstyrning (artikel 84.2 i kreditinstitutdirektivet).

Av bestämmelsen följer att de riskparametrar som används för att beräkna kapitalkravet (se avsnitt 10.3.1) inte framräknas på ett sådant sätt att de används endast för att tillfredsställa ett visst kapitalkrav utan skall vara en integrerad del av driften och styrningen av institutet. Institutet skall således visa att de riskparametrar som används i riskklassificeringssystemet även aktivt används i övrig verksamhet där sådana riskparametrar kan anses vara relevanta.

Enligt *punkten 3* skall institutet dokumentera sitt riskklassificeringssystem och de skäl som ligger till grund för dess utformning. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra en utvärdering av hur väl systemet kommer att kunna bedöma kreditrisken på ett korrekt och konsekvent sätt. Syftet är också att kunna se till att systemet byggs upp enligt principer som inte är godtyckligt utvalda, eller anpassade för att ge vissa resultat, utan har valts för att på bästa möjliga sätt ge en bild av institutets kreditrisker.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att det är tillämpligt att de där nämnda företagen får betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven är uppfyllda. Det är bara moderinstitutet inom EES och dess dotterföretag som är institut som beaktas. Ägarintressen omfattas inte av bestämmelsen. Inte heller omfattas dotterföretag som är finansiella institut eller anknutna företag, eftersom dessa inte står under tillsyn på individuell nivå.

Av 13 kap. 1 § 12 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav ett institut skall uppfylla för att få tillstånd att använda internmetoden. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.3.2.

9 §

Bestämmelsen är ny.

Enligt *första stycket* är utgångspunkten att ett institut som använder internmetoden skall använda den metoden för alla exponeringar som inte hör till handelslagret. Ett institut kan härvid välja mellan att kombinera den grundläggande och den avancerade internmetoden eller att bara använda en av dessa varianter. I båda fallen använder institutet internmetoden. Det framgår av *första stycket*. För att underlätta övergången från schablonmetoden till internmetoden får instituten dock enligt *andra stycket* stegvis gå över från schablonmetoden till internmetoden eller från den grundläggande till den avancerade internmetoden. Instituterna får också använda schablonmetoden för vissa exponeringsklasser, bl.a. om de är av mindre betydelse, och internmetoden för de övriga. Av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, avses framgå vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att internmetoden skall få införas stegvis eller tillämpas delvis (13 kap. 1 § 14).

Som framgår av 11 § får emellertid ett institut som använder den avancerade internmetoden inte gå tillbaka till den grundläggande.

Om ett institut använder internmetoden, skall enligt *andra stycket* även de övriga institut som ingår i koncernen göra det. Finansinspektionen får emellertid besluta om undantag från denna bestämmelse. Undantaget får inte utnyttjas för regelarbiterage. Undantag kan dock bli aktuellt om ett utländskt institut hör hemma i ett land utanför EES som inte tillåter internmetoden eller om ett institut inte ges tillstånd i sitt hemland att använda internmetoden. Med stöd av bemyndigandet i 13 kap. 1 § 14 är det möjligt att föreskriva under vilka förutsättningar undantag kan beslutas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.3.4.

10 §

Av bestämmelsen, som är ny, framgår att ett institut som inte längre uppfyller kraven i 8 § skall ge in en åtgärdsplan till Finansinspektionen. Institutet behöver dock inte upprätta någon sådan plan om överträdelserna är ringa. Överträdelserna är ringa om effekten av bristerna inte är väsentlig (jfr artikel 84.5). Om institutet inte ger in planen självmant, kan inspektionen enligt ingripandebestämmelserna förelägga det att ge in en sådan plan. Om Finansinspektionen anser att åtgärdsplanen inte är ändamålsenlig, t.ex. att institutet enligt dess bedömning inte kommer att rätta till bristerna inom rimlig tid, får Finansinspektionen t.ex. förelägga institutet att rätta till bristerna inom en kortare tid än institutet avsett.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.3.3.

11 §

Bestämmelsen är ny.

Utgångspunkten i *första stycket* är att ett institut som använder internmetoden inte får gå över till schablonmetoden. Ett institut får inte heller gå över från en avancerad internmetod till en grundläggande sådan. Detta innebär att ett institut som har fått tillstånd att använda egna uppskattningar av värden för förlust vid fallissemang (LGD-värden) eller konverteringsfaktorer, inte får upphöra att göra sådana uppskattningar.

Finansinspektionen får dock besluta att ett institut skall återgå till att använda en schablonmetod eller en grundläggande internmetod. Ett sådant beslut kan fattas om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för det. Ett sådant beslut skall föregås av en ansökan från institutet.

Ett institut får dock återgå till en mindre riskkänslig metod om tillsynsmyndigheten ger sitt medgivande till det med motiveringen att institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för en återgång. *Sveriges Advokatsamfund* anser att det inger betänkligheter att använda uttrycket ”godtagbara skäl” utan att definiera det närmare. Det motsvarar uttrycket ”goda skäl” i direktivet. Direktivet anger inte vilka skäl som är goda skäl. Som exempel kan dock nämnas situation att vissa delar av institutets verksamheter har överlåtits till ett annat institut. Till följd av överlåtelsen minskar storleken på de berörda exponeringsklasserna väsentligt. Detta kan i sin tur leda till brist på data. Institutet kan då få svårt att uppfylla de krav som ställs för att få använda internmetoden. Att i den situationen kräva att institutet fortsätter att använda internmetoden framstår som orimligt. Inspektionen bör därför i den situationen ha möjlighet att ge ett institut tillstånd till byte till en mindre riskkänslig metod.

Finansinspektionen får enligt *andra stycket* besluta att ett institut skall återgå till en mindre riskkänslig metod, om institutet inte längre uppfyller kraven för att få använda den internmetod den har tillstånd att använda och det inte är lämpligt att förelägga institutet en förhöjd kapitalbas (se avsnitt 19.1).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.3.3.

12 §

Bestämmelsen är ny. Av den framgår vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att Finansinspektionen skall godkänna kreditvärderingsföretag. Effekten av att ett kreditvärderingsföretag godkänts är att de kreditvärderingar som de gör får användas av institut för att bestämma en exponerings riskvikt. Den närmare innebörden av rekvisiten i punkterna 1–3 i andra stycket av paragrafen framgår av del 2 i bilaga VI och del 3 i bilaga IX till 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Som framgår av 13 kap. 1 § 15 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka krav som skall vara uppfyllda för att Finansinspektionen skall godkänna kreditvärderingsföretagen. Finansinspektionens beslut om godkännande påverkar bara de svenska institutens riskviktning.

Finansinspektionens beslut kan enligt *första stycket* avse att ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar får användas av ett institut som använder schablonmetoden eller internmetoden för att bestämma riskvikter vid värdepapperisering. Beslutet kan också avse att ett institut som använder schablonmetoden får använda kreditvärderingsföretagens kreditvärderingar för andra exponeringsklasser än för värdepapperi-

sering. Självfallet kan ett kreditvärderingsföretag godkännas för båda dessa syften.

För att ett kreditvärderingsföretag skall kunna godkännas skall det uppfylla kraven i *andra stycket* punkterna 1–3. Dessa generella krav är desamma oavsett i vilket syfte kreditvärderingarna används. Vid bedömningen av om ett kreditvärderingsföretags metod och kreditvärderingar uppfyller de angivna kraven måste hänsyn tas till det syfte för vilka de skall användas. För ett kreditvärderingsföretag vars kreditvärderingar skall användas för att bestämma riskvikter för värdepapperiseringar ställs det delvis andra krav än om de skall få användas för andra exponeringsklasser. De närmare krav som ställs på kreditvärderingsföretagen i de olika situationerna avses att framgå av föreskrifter som meddelas med stöd av 13 kap. 1 § 15.

Av *tredje stycket* framgår att om ett kreditvärderingsföretag har godkänts av en tillsynsmyndighet i ett annat EES-land för de kreditinstitut och värdepappersbolag som är verksamma där får Finansinspektionen utan att göra någon egen prövning godkänna att kreditvärderingsföretagets kreditvärderingar får användas av svenska institut vid deras riskviktning.

Av *fjärde stycket* framgår att när förutsättningarna i andra eller tredje stycket inte längre är uppfyllda skall Finansinspektionen fatta ett beslut om att återkalla godkännandet. En återkallelse innebär att instituten inte längre får använda kreditvärderingsföretagets kreditvärderingar för att bestämma vilka riskvikter exponeringarna får ha enligt schablonmetoden.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.2.2.2. och 12.3.

13 §

Bestämmelsen är ny. Dess *första stycke* anger att Finansinspektionen för varje godkänt kreditvärderingsföretag skall besluta att dela in de kreditbetyg som utfärdas av kreditvärderingsföretaget i kreditkvalitetssteg. Vid denna indelning skall inspektionen beakta olika aspekter, som bl.a. andelen fallissemang och kreditvärderingsföretagets definition av fallissemang. Hur indelningen i kreditkvalitetssteg skall gå till kommer att framgå av föreskrifter meddelade av regeringen, se 13 kap. 2 § 1.

Om en utländsk behörig myndighet inom EES har delat in ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar i kreditkvalitetssteg, får Finansinspektionen enligt *andra stycket* använda samma indelning och behöver alltså inte göra någon egen indelning. När en annan behörig myndighet redan har gjort en indelning, bör dock inspektionen som regel beakta denna indelning.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.2.2.3 och 12.3.

14 §

Frågan om hur instituten får använda kreditvärderingsföretagets kreditvärderingar avses framgå av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. I paragrafen erinras om detta.

Bestämmelsen behandlas i avsnitten 10.2.2.3 och 12.3.

15 §

Bestämmelsen är ny.

Utgångspunkten är att instituten skall bestämma de riskvägda exponeringsbeloppen enligt schablonmetoden eller internmetoden. När riskvägda exponeringsbelopp bestäms enligt dessa metoder får instituten beakta kreditriskskydd. Utöver vad som blir resultatet av respektive metod kan emellertid förekomsten av ett kreditriskskydd minska det riskvägda exponeringsbeloppet ytterligare. Detta framgår av *första stycket*.

Kreditriskskyddet kan exempelvis vara garantier, säkerhet i fast egendom etc. Om kreditriskskyddet skulle ge ett högre riskvägt exponeringsbelopp, får dock institutet bortse från kreditriskskyddet. För institut som använder schablonmetoden eller den grundläggande internmetoden måste kreditriskskyddet uppfylla särskilda krav för att få beaktas. Det skall bl.a. ha rättsverkan och kunna verkställas i alla relevanta jurisdiktioner. Vilka krav ett kreditriskskydd skall uppfylla avses framgå av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, se 13 kap. 1 § 17. För den avancerade internmetoden uppställs emellertid inte motsvarande krav.

Om ett institut redan när det riskvägda exponeringsbeloppet bestäms enligt schablonmetoden eller internmetoden har beaktat ett kreditriskskydd, får det riskvägda exponeringsbeloppet inte reduceras ytterligare med hänvisning till kreditriskskyddet. Detta framgår av *andra stycket*. Av denna bestämmelse följer bl.a. att det aldrig är möjligt att reducera riskvikten ytterligare för exponeringar som omfattas av den avancerade internmetoden, eftersom möjligheten att beakta kreditriskskydd i sin helhet regleras av den metoden.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.

5 kap. Kapitalkravet för marknadsrisker

1 §

När ett institut beräknar kapitalkravet för de motpartsrisker som ingår i marknadsrisker, skall det enligt *första stycket* tillämpa någon av de metoder som får användas för att beräkna ett kapitalkrav för kreditrisker. Liksom för kreditrisker (2 kap. 3 §) skall kapitalkravet motsvara minst åtta procent av riskvägda exponeringsbelopp.

Enligt *andra stycket* gäller bestämmelserna i 4 kap. Vad som i 4 kap. 4–15 §§ sägs om kreditrisker skall dock i stället avse motpartsrisker. Enligt bilaga II till kapitalkravsdirektivet skiljer sig dock reglerna för kreditrisker och marknadsrisker åt i några avseenden. Skillnaderna avser dock inte sådana förhållanden som framgår av lag utan sådana som avses komma till uttryck i föreskrifter. Enligt 13 kap. 1 § 18 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur kapitalkravet för motpartsrisker skall beräknas. Med stöd av detta bemyndigande är det möjligt att ange i vilka avseenden beräkningarna av kapitalkravet för motpartsrisker skiljer sig från beräkningen av kapitalkravet för kreditrisker.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 13.1.

2 §

Bestämmelsen är ny. Av *första stycket* framgår att kapitalkravet för de i paragrafen angivna marknadsriskerna som huvudregel skall beräknas enligt olika schablonmetoder.

Av *andra stycket* framgår att vid tillämpningen av en schablonmetod framgår kapitalkravet av myndighetsföreskrifter. Av 13 kap. 1 § 19 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kapitalkravet enligt denna paragraf skall beräknas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 13.1.

3 §

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 9 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Av bestämmelsen framgår att ett institut skall ges tillstånd att använda egna riskberäkningsmodeller, om vissa närmare förutsättningar är uppfyllda.

Enligt *punkten 1* skall institutets riskhanteringssystem för marknadsrisker uppfylla de krav som ställs på sådana system enligt sektorslagstiftningen.

En annan förutsättning, som framgår av *punkten 2*, är att institutets riskberäkningsmodell ger en tillförlitlig bild av marknadsriskernas storlek. För att riskberäkningsmodellen skall ge en sådan bild skall instituten åtminstone uppfylla de krav som finns i bilaga V till kapitalkravsdirektivet.

Dessutom skall riskberäkningsmodellen vara tillräckligt integrerad med institutets övriga verksamhet. För att detta villkor skall vara uppfyllt skall riskberäkningsmodellen åtminstone vara väl integrerad i institutets dagliga riskhanteringsprocess och utgöra grunden för rapportering om institutets riskexponering till institutets högsta ledning (*punkten 2 a* i bilaga V till kapitalkravsdirektivet).

Slutligen skall institutet enligt *punkten 3* dokumentera sin riskberäkningsmodell och motiven för dess utformning.

Enligt 13 kap. 1 § 20 avses regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka närmare krav som skall vara uppfyllda för att ett institut skall få tillstånd att använda egna beräkningsmodeller.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 13.5.

4 §

Bestämmelsen är ny.

Utgångspunkten i *första stycket* är att ett institut som använder egna modeller inte får gå över till en schablonmetod. Finansinspektionen får dock besluta att ett institut skall återgå till att använda en schablonmetod. Ett sådant beslut kan fattas om institutet kan visa att det finns godtagbara skäl för det. Ett sådant beslut skall föregås av en ansökan från institutet. Inspektionen kan också, *enligt andra stycket*, besluta att ett institut skall återgå till en mindre riskkänslig metod, om institutet inte längre uppfyller kraven för att få använda den egna riskberäkningsmodellen och det inte är lämpligt att förelägga institutet en förhöjd kapitalbas (se avsnitt 19.1).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 13.6.

6 kap. Kapitalkravet för operativa risker

1 §

Enligt bestämmelsen, som är ny, skall ett institut använda en av de metoder som anges i de följande paragraferna i kapitlet för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Som framgår av 8 § får dock ett institut efter tillstånd av Finansinspektionen kombinera flera metoder.

2 §

Bestämmelsen är ny. Av dess *första stycke* framgår att utgångspunkten är att ett institut skall använda basmetoden för beräkning av kapitalkravet för operativa risker. Av 3–8 §§ framgår dock att ett institut i stället får använda schablonmetoden eller en internmätningssmetod eller en kombination av olika metoder.

Enligt *andra stycket* uppgår kapitalkravet för operativa risker vid tillämpning av basmetoden till 15 procent av genomsnittet av de årliga rörelseintäkterna under de tre senaste räkenskapsåren. Med rörelseintäkter avses posterna 1–8 i bilaga 2 till lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Det är emellertid inte alla företag som redovisar enligt den lagen. Dessa företag får i stället använda ett beräkningsunderlag som så nära som möjligt motsvarar rörelseintäkterna. Av 13 kap. 1 § 21 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur kapitalkravet skall beräknas enligt basmetoden.

Bestämmelsen behandlas även i avsnitt 14.1.

3 §

Bestämmelsen är ny. Av dess *första stycke* framgår att ett institut i stället för att använda basmetoden enligt 2 § får använda den s.k. schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Ett institut som avser att använda schablonmetoden skall dock göra en anmälan till Finansinspektionen innan institutet börjar använda metoden.

Schablonmetoden beskrivs i *andra stycket*. Metoden innebär att institutet delar in verksamheten i olika affärsområden. Enligt kreditinstitutsdirektivet finns det åtta affärsområden. För beräkning av kapitalkravet åsätts varje affärsområde en viss procentsats (12–18 procent) beroende på hur riskfylld verksamheten i fråga anses vara. Procentsatsen för affärsområdet multipliceras därefter med rörelseintäkterna eller ett beräkningsunderlag som så nära som möjligt motsvarar rörelseintäkterna. Beträffande innebörden av dessa begrepp hänvisas till 2 §. Summan av kapitalkraven för de olika affärsområdena ger det totala kapitalkravet för operativa risker.

Enligt 13 kap. 1 § 22 avses regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om kapitalkravet skall beräknas enligt schablonmetoden.

Bestämmelsen behandlas även i avsnitt 14.1.

4 §

Bestämmelsen är ny. Den anger vilka krav ett institut som vill använda schablonmetoden måste uppfylla. Av 13 kap. 1 § 23 framgår att kraven

avses preciseras genom föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Bestämmelsen i *första punkten* motsvarar närmast reglerna i punkten 8 i del 2 i bilaga X till kreditinstitutsdirektivet.

Andra punkten motsvarar i generella termer kraven i punkten 17 i del 2 i bilaga X till 2006 års kreditinstitutsdirektiv.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 14.1.

5 §

Bestämmelsen är ny. Av den framgår att ett institut i stället för att använda rörelseintäkterna eller motsvarande beräkningsunderlag får ges tillstånd att använda en annan beräkningsgrund än den som anges i 3 §. Denna möjlighet finns enligt kreditinstitutsdirektivet för affärsområdena hushållsbank och storkundsbank. Beräkningsgrunden skall enligt detta direktiv utgöras av det treåriga genomsnittet av det totala nominella beloppet av lån och förskott multiplicerat med 0,035. Enligt 13 kap. 1 § 22 avses regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om kapitalkravet skall beräknas enligt schablonmetoden.

Av 13 kap. 1 § 24 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de närmare förutsättningarna för att använda den alternativa schablonmetoden.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 14.1.

6 §

Bestämmelsen är ny. Enligt dess *första stycke* får ett institut, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda en internmättningsmetod för att mäta de operativa riskerna i verksamheten.

Enligt *andra stycket* innebär internmättningsmetoden att kapitalkravet för de operativa riskerna bestäms med stöd av institutets egna riskmätningssystem.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 14.1

7 §

Bestämmelsen är ny. Av dess *första stycke* framgår vilka villkor ett institut måste uppfylla för att få tillämpa internmättningsmetoden. Kraven är uttryckta i generella termer. Av 13 kap. 1 § 25 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav ett institut skall uppfylla för att få tillstånd att använda internmättningsmetoden.

Av *andra stycket* framgår att om en enhetlig internmättningsmetod används av de nämnda moder- och ett dotterföretagen i en finansiell företagsgrupp, får företagen betraktas som en enhet vid bedömningen av om kraven i första stycket är uppfyllda. Med stöd av bemyndigandet i 13 kap. 1 § 26 är det möjligt att föreskriva i vilken omfattning företagen får betraktas som en enhet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 14.1.

8 §

Enligt 1 § är huvudregeln att ett institut inte får använda olika metoder för olika delar av verksamheten. Enligt *första stycket* får det emellertid, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda en kombination av

metoder. Av första punkten framgår att ett institut kan välja att kombinera internmätningssmetoden med antingen basmetoden eller schablonmetoden. Begreppet schablonmetoden omfattar både den ”vanliga” schablonmetoden och den alternativa schablonmetoden. Enligt andra punkten kan ett institut även kombinera basmetoden med schablonmetoden.

Av *andra stycket* framgår att ett institut kan välja att kombinera två metoder antingen under en övergångsperiod i syfte att stegvis övergå från en metod till en annan eller för en obestämd framtid. Detta kan jämföras med de möjligheter ett institut som tillämpar internmetoden för kreditrisker har att delvis tillämpa schablonmetoden för vissa exponeringsklasser eller att stegvis gå över från schablonmetoden till internmetoden (jfr 4 kap. 9 §). Ett institut får dock använda en kombination av basmetoden och schablonmetoden bara om det finns särskilda skäl. Som exempel på särskilda skäl kan nämnas att ett institut förvärvrar en ny verksamhet och det inte är möjligt att omedelbart tillämpa schablonmetoden på hela verksamheten. För att institutet skall få använda basmetoden för den nya delen av verksamheten krävs dessutom att det åtar sig övergå till att använda schablonmetoden för hela verksamheten enligt en i förväg upprättad tidsplan.

Ett tillstånd att använda en kombination av två metoder får ges antingen i anslutning till att metoden får börja användas eller i ett senare skede, t.ex. om ett institut förvärvrar ny verksamhet som kan kräva en övergångsperiod för att tillämpa institutets huvudmetod för verksamheten.

Vilka krav som skall vara uppfyllda för att instituten skall få kombinera olika metoder avses framgå av föreskrifter meddelade med stöd av 13 kap. 1 § 27.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 14.2.

9 §

Huvudregeln i *första stycket* är att ett institut som använder schablonmetoden eller internmätningssmetoden inte får gå över till att använda en enklare metod. Ett institut som använder schablonmetoden får alltså inte byta till basmetoden och ett institut som använder internmätningssmetoden får inte byta till basmetoden eller schablonmetoden. En möjlighet att kombinera metoderna finns dock enligt 8 §. I förevarande paragraf ges möjlighet att efter tillstånd av Finansinspektionen trots allt gå över till en enklare metod.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen besluta att ett institut får byta från en mer avancerad metod till en enklare metod. Ett sådant tillstånd får ges om det finns godtagbara skäl. Vad som kan utgöra godtagbara skäl får bedömas i varje enskilt fall. Enligt *tredje stycket* får Finansinspektionen också besluta att ett institut skall byta från internmätningssmetoden till en enklare metod, om institutet inte uppfyller kraven för att använda metoden och det inte är tillräckligt att besluta om en förhöjd kapitalbas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 14.3.

7 kap. Stora exponeringar

1 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 5 kap. 7 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 315).

2 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 5 kap. 5 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 315)

Bestämmelser om beräkning av kapitalbasen finns i 3 kap. Vid bestämmandet av ett instituts exponering i handelslagret får den utvidgade kapitalbasen användas (3 kap. 9 §). Detta är dock inte möjligt vid bestämmande av exponeringar i verksamheten utanför handelslagret.

Bestämmelsen behandlas i avsnitten 8.1.2 och 15.3.

3 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 5 kap. 1 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 313 f och 2002/03:139 s. 590). Enligt bemyndigandet i 13 kap. 1 § 28 får regeringen, eller den myndighet regeringen bemyndigar, meddela föreskrifter om hur exponeringarna skall värderas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.1.

4 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 5 kap. 2 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 314).

Paragrafen innehåller en definition av grupp av kunder med inbördes anknytning. *Sveriges Advokatsamfund* anser att begreppet ”kund” bör bytas ut mot ”motpart”.

Enligt 2006 års kreditinstitutsdirektivet är det bara exponeringar mot en kund eller en grupp kunder med inbördes anknytning som begränsas enligt reglerna om stora exponeringar. Enligt *andra stycket* avses dock med kund i fråga om placeringar i finansiella instrument emittenten eller, om instrumentet har andra finansiella instrument som underliggande tillgång, emittenten av denna tillgång och i fråga om andra fordringar eller åtaganden den som svarar för fordringen eller åtagandet. I stort sett alla tillgångar som är beroende av den ekonomiska utvecklingen hos en andra person begränsas till de angivna gränsvärdena. Även om begreppet kund inte är helt träffande för alla situationer finns det därför ett värde av att använda det även i den nya kapitaltäckningslagen. Till skillnad från *Sveriges Advokatsamfund* vill vi därför inte byta ut begreppet kund mot motpart.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.1.

5 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 5 kap. 3 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 314 f). Enligt bemyndigandet i 13 kap. 1 § 28 får regeringen, eller den myndighet regeringen bemyndigar, meddela föreskrifter om hur exponeringarna skall värderas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.1.

6 §

Paragrafens innehåll motsvarar närmast det i 5 kap. 4 § och 6 kap. 10 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 314 f, 1995/96:62 s. 46 och 1999/2000:94 s. 64).

Av paragrafen framgår vilka exponeringar instituten helt eller delvis inte behöver räkna in när de beräknar storleken på sina exponeringar.

De poster som räknas upp i *första stycket* skall avräknas helt. Enligt *andra stycket* är det vidare möjligt att helt eller delvis undanta ytterligare poster om kreditrisken är låg. *Sveriges Advokatsamfund* anser att det är betänkligt att använda uttrycket ”låg kreditrisk” utan att definiera begreppet. Uttrycket låg kreditrisk används som samlingsbeteckning för alla de olika situationer som räknas upp i 113.3, 115 och 116 i 2006 års kreditinstitutsdirektiv (jfr prop. 1994/95:50 s 314 f). De poster som avses där kan viktas till mellan noll och 50 procent. Som framgår av 13 kap. 1 § 29 avses posterna att preciseras i föreskrifter. Någon ytterligare precisering i lag av vad som avses med låg kreditrisk anser vi inte vara nödvändig.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.1 och 15.2.

7 §

Bestämmelsen är ny. Av 13 kap. 1 § 30 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förutsättningarna för att använda de angivna metoderna. Med beaktande av vad *Sveriges Advokatsamfund* anfört, har det i promemorian använda begreppet ”vissa förutsättningar” ersatts med en hänvisning till de aktuella bemyndigandena.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.2.

8 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 5 kap. 6 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1999/2000:94 s. 64 f).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.3.

8 kap. Offentliggörande av information

1 §

Av bestämmelsen, som är ny, framgår vilka institut som är skyldiga att offentliggöra information enligt detta kapitel. Denna skyldighet har bara sådana institut som inte ingår i en finansiell företagsgrupp eller en motsvarande utländsk grupp enligt en offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet. Bestämmelser för finansiella företagsgrupper finns i 9 kap. i denna lag och behandlas utförligt i avsnitt 17.

2 §

Bestämmelsen är ny. Av *första stycket* framgår att ett institut skall offentliggöra sådan information som rör dess kapitaltäckning och dess strategier, system och målsättningar för hantering av dess risker och exponeringar. Sådan information innefattar t.ex. ekonomisk information

om institutets kapitalbas och dess olika beståndsdelar, samt information om hur olika kapitalkrav uppfylls. Även annan information som t.ex. mål och riktlinjer för institutens riskhantering, riskhanteringsfunktionens struktur och organisation samt riskrapporteringens och mätsystemens omfattning och karaktär bör emellertid omfattas. Likaså bör Finansinspektionens godkännande av ett instituts metod för beräkning av kreditrisk enligt internmetoden omfattas samt en förklaring och översikt av olika komponenter i denna metod som t.ex. ratingsystemets struktur och användningen av interna skattningar m.m. vara information som skall offentliggöras. Bestämmelsen är en rambestämmelse vars närmare innebörd avses preciseras i föreskrifter som meddelas av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer (se bemyndigandet i 13 kap. 1 § 32).

Ett institut behöver inte offentliggöra information som inte betraktas som väsentlig, utgör en företagshemlighet eller är konfidentiell. Dessa rekvisit skall ges samma innebörd som i punkterna 2–4 i del 1 i bilaga XII till 2006 års kreditinstitutsdirektiv. Informationen är *väsentlig* om ett utelämnande eller en förvrängning av den skulle kunna förändra eller påverka en användares bedömning eller beslut om denne förlitar sig på informationen för att fatta ekonomiska beslut. Informationen är en *företagshemlighet* om det skulle undergräva institutets konkurrensställning om informationen spreds till allmänheten. Det kan gälla upplysningar om produkter eller system som, om de spreds till konkurrenterna, skulle göra att institutets investeringar i dem blir mindre värdefulla. Informationen är *konfidentiell* om det finns förpliktelser gentemot kunder eller andra motpartsförbindelser som gör att institutet måste behandla upplysningarna konfidentiellt. Som exempel på konfidentiell information kan nämnas sådan som omfattas av banksekretessbestämmelsen i 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och motsvarande bestämmelse i 1 kap. 8 § lagen om värdepappersrörelse.

Enligt *andra stycket* skall ett institut, om det inte offentliggör information med motiveringen att den utgör en företagshemlighet eller är konfidentiell, ange skälet till det samt i stället offentliggöra mer allmänna upplysningar om det som informationskravet gäller. Det preciseras inte vad som avses med mer allmänna upplysningar utan detta får avgöras från fall till fall. Kravet omfattar inte undantag på grund av att informationen bedöms som oväsentlig enligt *andra stycket*.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 16.2.

3 §

Bestämmelsen är ny. Enligt den skall styrelsen i ett institut se till att det utfärdas skriftliga riktlinjer och instruktioner för hur institutet skall uppfylla kraven på offentliggörande av information enligt 2 § och för hur man skall utvärdera om den offentliggjorda informationen är tillfredsställande, vilket skall inkludera hur informationen kontrolleras samt med vilken frekvens den offentliggörs.

Med riktlinjer menas en övergripande plan för inriktningen på institutets informationsgivning avseende denna lag. Syftet med en sådan bestämmelse är att institutet skall förmås att ange på vilket sätt och med vilka medel man avser att uppfylla kraven enligt denna lag. I

instruktioner skall sedan anges hur riktlinjerna skall verkställas. I en sådan instruktion skall det slås fast hur institutets organisation skall utvärdera och säkerställa att dess informationsgivning enligt denna lag är tillfredsställande. I detta ligger att ange hur informationen på ett lämpligt sätt kan kontrolleras och med vilken frekvens den skall publiceras.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 16.4.

9 kap. Finansiella företagsgrupper

1 §

Paragrafens *första stycket* motsvarar 6 kap. 1 § första stycket i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 315, prop. 2001/02:85 s. 91 och prop. 2005/06:45 s. 243). Av 3 § framgår vilka företag i den finansiella företagsgruppen som skall uppfylla de gruppbaseade kraven.

Av *andra stycket*, som motsvarar 6 kap. 1 § andra stycket i 1994 års kapitaltäckningslag, framgår att när det finns en finansiell företagsgrupp skall även ett anknutet företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i ingå i gruppen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.1.

2 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 2 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 316, prop. 2001/02:85 s. 91 och prop. 2005/06:45 s. 243). Av 3 § framgår vilka företag i den finansiella företagsgruppen som skall uppfylla de gruppbaseade kraven.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.1.

3 §

Definitionerna av finansiell företagsgrupp i 1 och 2 §§ är tämligen vida. De omfattar alla företagsgrupper, såväl på övergripande nivå som undergrupper, som uppfyller de angivna kraven. Av den förevarande paragrafen framgår dock att det bara är vissa institut i en finansiell företagsgrupp som ansvarar för att det gruppbaseade kravet uppfylls. Det är antingen fråga om

1. ett institut som inte är dotterföretag till ett institut eller ett svenskt finansiellt holdingföretag, eller

2. ett institut vars moderföretag är ett svenskt finansiellt holdingföretag som inte är dotterföretag till ett institut eller ett annat svenskt holdingföretag.

Av 10 kap. 2–4 §§ framgår när Finansinspektionen skall utöva tillsynen över en finansiell företagsgrupp. Ett institut som är dotterföretag till ett holdingföretag som anges i andra punkten behöver bara uppfylla det gruppbaseade kravet på grundval av det finansiella holdingföretagets gruppbaseade ställning när Finansinspektionen är ansvarig för tillsynen. Om ansvaret för tillsynen i ett sådant fall åvilar en utländsk behörig myndighet kan dock Finansinspektionen utöva tillsynen över institutet enligt första punkten, dvs. på grundval av institutets finansiella ställning tillsammans med de övriga företagen i gruppen.

Som framgår av 5 § är det som huvudregel de institut som nämns i första stycket som ansvarar för att kraven på gruppnivån är uppfyllda.

Enligt 6 och 7 §§ skall dock även vissa andra institut uppfylla särskilda krav på gruppsnivå.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att om ett finansiellt holdingföretag är moderföretag både till ett kreditinstitut och ett värdepappersbolag är det kreditinstitutet som ansvarar för att det gruppbaseade kravet uppfylls.

Om ett finansiellt holdingföretag är moderföretag till flera kreditinstitut eller till flera värdepappersbolag, ansvarar enligt *tredje stycket* det kreditinstitut respektive det värdepappersbolag som har den största balansomslutningen för att de gruppbaseade kraven uppfylls.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.1.

4 §

Som regel skall kapitalkraven och reglerna om stora exponeringar uppfyllas individuellt, dvs. av varje institut. Av paragrafen framgår att Finansinspektionen får ge ett institut tillstånd att vid beräkningen av kapitalkraven och gränsvärdena för stora exponeringar räkna in även dotterföretag. Av 13 kap. 1 § 34 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om under vilka förutsättningar ett institut får ges tillstånd att inkludera dotterföretag enligt förevarande paragraf.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.7

5 §

Paragrafens *första stycke* motsvarar 6 kap. 3 och 4 §§ i 1994 års kapitaltäckningslag. Punkten 5 är dock ny. Enligt bestämmelsen i den punkten skall ett institut som avses i 3 § på gruppsnivå uppfylla kraven om soliditet i 1 kap. 6 c lagen om värdepappersrörelse respektive 6 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Dessutom skall det även på gruppsnivå finnas ett kapital som är tillräckligt stort för riskerna i verksamheten och en process för att utvärdera detta kapital (jfr 6 kap. d § andra stycket lagen om värdepappersrörelse och 6 kap. 2 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse).

Av paragrafens *andra stycke* framgår att en finansiell företagsgrupp skall ha fungerande riskhanteringssystem och vara genomlysbara enligt lagen om värdepappersrörelse eller lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 17.1.

6 §

Av bestämmelsen, som är ny, framgår att viss tillsyn skall ske på s.k. undergruppsnivå. Paragrafen är tillämplig bl.a. på institut och deras dotterföretag eller ägarintressen som är utländska institut, finansiella institut eller förvaltningsbolag i ett land utanför EES. När det finns flera institut på olika nivåer i en finansiell företagsgrupp är det institutet som finns närmast över de utländska företagen i ägarkedjan som skall uppfylla kraven på undergruppsnivå.

Om ett finansiellt holdingföretag har dotterföretag eller ägarintresse som är utländska institut, finansiella institut eller förvaltningsbolag i ett land utanför EES, skall enligt *första stycket* även de dotterföretag till holdingföretaget som är institut omfattas av tillsynen på

undergruppsnivån. I det aktuella fallet omfattar tillsynen bara institut som ägs direkt av holdingföretaget.

I *andra stycket* definieras begreppet förvaltningsbolag. Begreppet har samma innebörd som i 1 kap. 1 § 13 lagen om investeringsfonder.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.1.

7 §

Bestämmelsen är ny. Av *första stycket* framgår vilka institut som är skyldiga att offentliggöra information på gruppnivå. Denna information behöver som huvudregel bara offentliggöras av ett institut som inte är undergrupp till någon utländsk finansiell företagsgrupp. Institutet skall alltså inte vara dotterföretag till något utländskt institut hemmahörande inom EES eller till något finansiellt holdingföretag som är etablerat i något annat land inom EES.

Om ett sådant moderinstitut inom EES har ett betydande dotterföretag skall dock även dotterföretaget offentliggöra viss information. Av 2006 års kreditinstitutsdirektiv framgår inte vad som avses med ”betydande dotterföretag”. Basel II ger inte heller någon vägledning för vad som avses med begreppet (significant bank subsidiaries). Ett rimligt antagande är dock att begreppet omfattar institut som är viktiga på grund av sin storlek eller annars på grund av sin betydelse för den finansiella stabiliteten. Det är dock vanskligt att göra en alltför ingående tolkning av direktivet, eftersom en sådan tolkning, förutom att avvika från vad som sedermera visar sig vara direktivets innebörd, riskerar att bestämmelsen ges en strängare innebörd i Sverige än i andra medlemsstater. Till skillnad från *Svenska Advokatsamfundet*, som anser att begreppet bör preciseras närmare i lagen, anser vi att den närmare innebörden av ”betydande dotterföretag” får överlämnas till rättstillämpningen. Att utöver vad som angetts i det föregående precisera uttrycket i absoluta tal bedöms inte lämpligt.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen besluta att ett institut som anges i första stycket inte behöver offentliggöra information. Ett sådant beslut skall föregås av en ansökan till inspektionen. En förutsättning för ett sådant beslut är dock att ett moderföretag utanför EES offentliggör information som innefattar institutet och att den information som offentliggörs är likvärdig med den information som skall offentliggöras enligt denna lag.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.1

8 §

Bestämmelsen är ny. Av den framgår att för en finansiell företagsgrupp som inte innehåller något kreditinstitut och alla institut i gruppen är sådana värdepappersbolag som anges i 2 kap. 8 eller 9 § eller motsvarande utländska företag, får företagsgruppen enligt *första stycket* undantas från de gruppbaseade krav som ställs i 5 § första stycket 1. Gruppen skall dock inte undantas från att beräkna ett gruppbaseat kapitalkrav. I stället skall den beräkna kapitalkravet på ett sätt som anpassas till vilka företag som ingår i gruppen.

Beroende på om gruppen bara består av värdepappersföretag som avses i 2 kap. 9 § eller om det även ingår sådana företag som avses i 2 kap. 8 § skall kapitalkraven bestämmas på olika sätt. Om det ingår

företag som tillhör båda dess kategorier skall kapitalkravet enligt *andra stycket* beräknas enligt samma metod som i 2 kap. 8 §. Om det bara ingår sådana företag som avses i 2 kap. 9 § skall det gruppbaseade kapitalkravet enligt *tredje stycket* beräknas på samma sätt som det individuella kravet för dessa bolag. Av bemyndigandet i 13 kap. 1 § 36 framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer avses meddela föreskrifter om under vilka förutsättningar ett undantag enligt förevarande paragraf kan beviljas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.1.

9 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 5 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt 13 kap. 1 § 37 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur den gruppbaseade redovisningen skall upprättas för ett institut som tillämpar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpningen av internationella redovisningsstandarder (IAS-förordningen).

10 §

Paragrafen motsvarar i allt väsentligt 6 kap. 6–8 §§ i 1994 års kapitaltäckningslag.

Bestämmelsen i *första punkten* överensstämmer med den i 6 kap. 6 § i 1994 års kapitaltäckningslag (jfr prop. 1994/95:50 s. 318 och 2005/06:45 s. 243). Bestämmelsen i *andra punkten* motsvarar den i 6 kap. 7 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 319, prop. 1995/96:10 del 3 s. 263, prop. 1998/99:130 s. 515). Enligt bestämmelsen i *tredje punkten* skall konsolideringen i andra fall än de som framgår av första och andra punkterna ske på det sätt som framgår av föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Detta skiljer sig delvis från bestämmelsen i 6 kap. 8 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt den bestämmelsen får Finansinspektionen medge att konsolidering skall ske med tillämpning av klyvningsmetoden eller kapitalandelsmetoden. Vilken av dessa metoder som skall användas avses nu i stället att framgå av föreskrifter.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.1.

11 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 9 § första stycket i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 320 och prop. 2005/06:45 s. 243 f). Enligt bemyndigandet i 13 kap. 1 § 39 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur kapitalbasen skall beräknas enligt förevarande paragraf.

12 §

Paragrafen anger vilka bestämmelser som är tillämpliga vid beräkningen av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och stora exponeringar. Den motsvarar närmast 6 kap. 9 § andra stycket i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 320 och prop. 1999/2000:94 s. 65). Bestämmelsen i 1994 års kapitaltäckningslag behandlar dock inte operativa risker.

13 §

Paragrafen beskriver de krav som ställs på ledningen i ett finansiellt holdingföretag. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.9.

14 §

Paragrafen, som behandlar beslut om undantag från den gruppbaseade tillsynen för dotterföretag och företag som det finns ägarintressen, motsvarar 7 kap. 8 § i 1994 års kapitaltäckningslag. I första stycket 2 används dock uttrycket ”försumbar betydelse” i stället för ”mindre betydelse” (jfr 5 kap. 6 § lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat). Någon saklig skillnad är dock inte avsedd. I promemorian användes också begreppet ”mindre betydelse”. *Sveriges Advokatsamfund* har ansett att det är betänkligt att använda detta begrepp utan att definiera det närmare.

Enligt *första stycket 2* är en av förutsättningarna för att undantag skall kunna medges att företaget i fråga är av försumbar betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen. Som framgår av bestämmelsen skall företaget vara av försumbar betydelse ”med hänsyn till syftet med tillsynen. Med försumbar betydelse avses enligt kreditinstitutsdirektivet att företagets totala balansomslutning inte överstiger tio miljoner euro eller, om beloppet är lägre, inte överstiger en procent av den totala balansomslutningen i moderföretaget eller det företag som har ägarintresse.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.3.

10 kap. Tillsyn.

1 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 1 § i 1994 års kapitaltäckningslag (prop. 1994/95:50 s. 321).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 18.1.

2 §

Av paragrafen framgår när Finansinspektionen är ansvarig för tillsynen över en finansiell företagsgrupp enligt 9 kap. 1 och 2 §§.

Enligt *första stycket första punkten* ansvarar Finansinspektionen för tillsynen om det företag som finns i toppen av företagsgruppen är ett institut.

Enligt *andra punkten* ansvarar Finansinspektionen för tillsynen om det finansiella holdingföretaget är moderföretag enbart till institutet och inte också till ett utländskt institut. Det finansiella holdingföretaget kan dock vara antingen svenskt eller utländskt, men det måste vara hemmahörande inom EES.

Tredje punkten behandlar den situationen att holdingföretaget är moderföretag både till ett institut och till ett utländskt institut. Enligt bestämmelsen utövar Finansinspektionen tillsynen om holdingföretaget är svenskt.

Enligt *fjärde punkten* finns det – liksom i tredje punkten – ett svenskt finansiellt holdingföretag som är moderföretag till ett institut. Det finns emellertid ytterligare minst ett utländskt holdingföretag och ett utländskt institut hemmahörande i samma land inom EES som det holding-

företaget. I den situationen ansvarar Finansinspektionen för tillsynen om institutet har den största balansomslutningen av de berörda instituten.

Av *femte punkten* framgår att om det finansiella holdingföretaget inte har något direktägt dotterföretag i det land där det är etablerat är Finansinspektionen ansvarig för tillsynen om ett institut är det dotterföretag som har den största balansomslutningen.

Av *andra stycket* framgår att Finansinspektionen även ansvarar för tillsynen i andra fall än de som nyss nämnts om inspektionen kommer överens om det med de övriga berörda behöriga myndigheterna (se 4 §).

Paragrafen införlivar artiklarna 125 och 126 i kreditinstitutsdirektivet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.2.

3 §

Enligt paragrafens *första stycke* får Finansinspektionen när den ansvarar för tillsynen enligt 2 § första stycket 3–5 komma överens med de andra berörda behöriga myndigheterna om att en annan behörig myndighet skall ansvara för tillsynen i stället. Finansinspektionen får ingå en sådan överenskommelse om det är olämpligt att inspektionen ansvarar för tillsynen med hänsyn till de institut det gäller och den relativa betydelsen av deras verksamheter i de olika länderna.

Enligt *andra stycket* skall de berörda behöriga myndigheterna ge något av de där angivna instituten eller det finansiella holdingföretaget tillfälle att yttra sig innan de ingår överenskommelsen. När myndigheterna har ingått överenskommelsen skall de underrätta kommissionen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.2.

4 §

I andra fall än de som nämns i 2 § skall som huvudregel en annan behörig myndighet än Finansinspektionen ansvara för tillsynen. Även i ett sådant fall kan det emellertid finnas anledning att låta en annan behörig myndighet utöva tillsynen än den som enligt huvudreglerna i 2006 års kreditinstitutsdirektiv skall göra det. Finansinspektionen kan i den situationen behöva komma överens med övriga behöriga myndigheter om vilken myndighet som skall utses i stället. Som framgår av 2 § andra stycket kan Finansinspektionen komma att utses till ansvarig för tillsynen i ett sådant fall. Av paragrafen framgår vidare att det är möjligt för Finansinspektionen att ingå en överenskommelse om att en annan behörig myndighet än inspektionen skall vara ansvarig för tillsynen.

Av *andra stycket* framgår att de berörda behöriga myndigheterna skall ge något av de där angivna instituten eller det finansiella holdingföretaget tillfälle att yttra sig innan de ingår överenskommelsen. När myndigheterna har ingått överenskommelsen skall de underrätta kommissionen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.2.

5 §

Av *första stycket* framgår att när Finansinspektionen ansvarar för den gruppbaseade tillsynen över ett moderinstitut inom EES och dess dotterföretag och dotterföretag till finansiella moderholdingföretag inom EES görs vissa ansökningar som ges in gemensamt av moder- och

dotterföretag hos Finansinspektionen. De ansökningar som avses är ansökningar om att få använda metoden med interna modeller för att beräkna exponeringsvärden, internmetoden för kreditrisker, egna modeller för marknadsrisker eller internberäkningsmetoden för operativa risker skall ges in till den behöriga myndighet som ansvarar för den gruppbaseade tillsynen på EU-nivå. Bestämmelsen är tillämplig både på den ansökan om att tillämpa internmetoden som ges in i anslutning till att instituten vill gå över från schablonmetoden och eventuella senare ansökningar om att gå över till den avancerade varianten av internmetoden. Den omfattar även ansökningar om tillstånd att använda internmetoden för vissa exponeringar eller att gå över från schablonmetoden till internmetoden stegvis oavsett i vilket skede ansökningarna ges in. Detsamma gäller motsvarande ansökningar i fråga om att använda egna riskberäkningsmodeller för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. På motsvarande sätt för ett institut som ingår i en finansiell företagsgrupp som står under tillsyn av en utländsk behörig myndighet enligt en offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet ge in ansökan till den myndigheten.

Enligt *andra stycket* Är utgångspunkten att Finansinspektionen skall tillämpa svensk rätt. Inspektionen får emellertid även tillämpa bestämmelser utländsk rätt vid prövningen av en ansökan enligt första stycket. När ansökan har getts in till inspektionen gäller det dock med begränsningen att det skall vara nödvändigt för att det skall vara möjligt att utöva en effektiv tillsyn över de svenska eller utländska institut som ingår i gruppen. När ansökan har getts in till en annan behörig myndighet än inspektion begränsas dock inte inspektionens möjligheter att tillämpa utländsk rätt.

6 §

Enligt *första stycket* skall de berörda behöriga myndigheterna inom sex månader från det att en komplett ansökan enligt 5 § har getts in komma överens om vilket beslut som bör fattas med anledning av ansökan. Inspektionen skall medverka till en sådan överenskommelse både när ansökan gjorts i Sverige och i utlandet. Myndigheterna kan härvid, som ett led i att komma överens, besluta om att internmetoden skall införas stegvis enligt artikel 85. Den överenskommelse som myndigheterna träffar och skälen för den skall redovisas skriftligen. Om Finansinspektionen är ansvarig för den gruppbaseade tillsynen på EES-nivån skall Finansinspektionen fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen och sända över det till sökandena. Om en annan behörig myndighet är ansvarig för tillsynen på EES-nivån är det emellertid denna myndighet som skall omsätta överenskommelsen till ett nationellt beslut.

Om myndigheterna inte kan komma överens inom sex månader, skall Finansinspektionen, om ansökan getts in till inspektionen, enligt *andra stycket* besluta om ansökan.

Ett beslut som fattas av en utländsk myndighet gäller enligt *tredje stycket* i Sverige. På motsvarande sätt gäller – enligt kreditinstitutsdirektivet – ett beslut som fattas av Finansinspektionen i de övriga medlemsstaterna. Det är emellertid inte möjligt att överklaga en utländsk

myndighets beslut i Sverige. Ett sådant beslut får i stället överklagas i den utländska myndighetens hemland.

Det är de behöriga myndigheterna där de enskilda instituten är auktoriserade som utövar den individuella tillsynen över instituten. De ansvarar också för tillsynen över de finansiella företagsgrupper som finns i medlemsstaterna. Det kan finnas fall – särskilt när tillsynsmyndigheterna inte har kunnat enas om ett beslut och beslutet fattas av en myndighet ensam – då beslutet saknarkrav som ställs upp i svensk rätt. Det kan exempelvis bero på att det direktiv som är tillämpligt i det aktuella fallet ger medlemsstaterna eller de behöriga myndigheterna möjlighet att i vissa fall välja om de vill införa en direktivregel eller inte i nationell rätt. Det finns också bestämmelser i kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet som är minimiregler vilket innebär att medlemsstaterna får införa strängare regler än de som framgår av direktivet.

Den tillsyn som utövas av Finansinspektionen skall ske med utgångspunkt från svensk rätt. Om beslutet i något avseende skiljer sig från svensk rätt gäller i det avseendet i stället beslutet. Det är också Finansinspektionen som beslutar om sanktioner mot instituten.

7 §

Finansinspektionen får med stöd av bestämmelsen i *första stycket* begära in uppgifter från de företag som räknas upp i det stycket. Informationen kan inhämtas för inspektionens eget behov eller på begäran av en utländsk behörig myndighet. Den informationen kan sedan lämnas vidare till den ansvariga myndigheten.

Om företaget inte lämnar begärda upplysningar till Finansinspektionen, får inspektionen enligt *andra stycket* förelägga företaget att göra det. Ett sådant föreläggande kan förenas med vite.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 18.5.

8 §

Bestämmelsen är ny. Enligt 4 kap. 12 § skall Finansinspektionen under där angivna förutsättningar godkänna att ett kreditvärderingsföretags kreditvärderingar får användas för att bestämma riskvikter. För att kontrollera att förutsättningarna fortsätter att vara uppfyllda kan inspektionen behöva uppdatera sin information om kreditvärderingsföretaget. Av förevarande paragraf framgår att kreditvärderingsföretag skall lämna inspektionen de uppgifter den behöver för att göra en sådan kontroll.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.2.2.2.

9 §

Bestämmelsen är ny. Av kreditinstitutsdirektivet och kapitalkravsdirektivet framgår att det skall ske ett ingående samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter som har tillsyn över kreditinstitut och värdepappersföretag. Ett samarbete skall även ske med myndigheter som har tillsyn över försäkringsföretag. Av denna paragraf framgår att Finansinspektionen får samarbeta med andra behöriga myndigheter hemmahörande inom EES och myndigheter inom EES som ansvarar för tillsynen över försäkringsföretag. Bestämmelsen är tillämplig även på sådant samarbete som indirekt följer av direktivet, t.ex. på sådana

ordningar för samordning och samarbete som avses i artikel 131 i kreditinstitutsdirektivet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 18.2.

10 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 7 kap. 4 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Finansinspektionen kan efter en begäran från en utländsk behörig myndighet behöva kontrollera information från ett företag beläget i Sverige och som omfattas av tillsynen över finansiella företagsgrupper. Av paragrafen följer att inspektionen, i den omfattning som är möjlig enligt gällande lagar och förordningar, skall bistå den utländska myndigheten med dessa uppgifter. Paragrafen ger även den utländska myndigheten en rätt att delta i en kontroll som utförs av Finansinspektionen. Till skillnad från bestämmelsen i gällande rätt får dock inte den utländska myndigheten själv utföra kontrollen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 18.5.

11 och 12 §§

Paragraferna innehåller bestämmelser motsvarande de i 7 kap. 5 och 6 §§ i 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt bemyndigandet i 13 kap. 1 § 40 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om innehållet, utformningen och omfattningen av den redovisning eller information som skall lämnas enligt 11 §.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 18.3.

13 §

Paragrafens *första stycke* innehåller en bestämmelse motsvarande den i 7 kap. 7 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Av *andra stycket* framgår att första stycket gäller även ett svenskt företag i förhållande till ett sådant företag inom EES som skall upprätta och ge in en rapport eller samlad information enligt offentlig reglering som bygger på kreditinstitutsdirektivet eller kapitalkravsdirektivet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 18.4.

14 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse som närmast motsvarar den i 7 kap. 9 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Till skillnad från den bestämmelsen är den förevarande bestämmelsen tillämplig även på finansiella holdingföretag och holdingföretag med blandad verksamhet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 17.5.

15 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 7 kap. 11 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Enligt 13 kap. 1 § 43 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om omfattningen och fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt förevarande paragraf.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.1.

16 §

Paragrafen behandlar de individuella institutens skyldigheter att rapportera sin kapitalbas och sitt kapitalkrav till inspektionen. Enligt 13 kap. 1 § 43 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om omfattningen och fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt förevarande paragraf.

17–19 §§

Paragraferna innehåller bestämmelser som motsvarar de i 7 kap. 13–13 b §§ i 1994 års kapitaltäckningslag. Se även 1 kap. 2 § angående europabolag och europakooperativ.

20 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 7 kap. 14 § i 1994 års kapitaltäckningslag. I 13 kap. 2 § 3 finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i *första stycket* av förevarande paragraf.

11 kap. Moderföretag utanför EES

1 och 2 §§

Paragraferna behandlar den situation där tillsynen över en finansiell företagsgrupp skall utövas av en tillsynsmyndighet utanför EES.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 17.10.

12 kap. Ingripande och ansvarsbestämmelse

1–3 §§

I 1 § finns en bestämmelse som närmast motsvarar den i 7 kap. 12 § i 1994 års kapitaltäckningslag. Av paragrafens *första stycke* framgår att om ett institut eller en finansiell företagsgrupp inte uppfyller kraven i denna lag, skall Finansinspektionen förelägga institutet eller det företag som skall upprätta den gruppbaseade redovisningen att vidta åtgärder. Självfallet kan Finansinspektionen ingripa även mot det institut i den finansiella företagsgruppen som ansvarar för att det gruppbaseade kravet är uppfyllt.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen, utöver de ingripandemöjligheter som första stycket ger utrymme för, tillämpa de sanktionsbestämmelser som finns i sektorsbestämmelserna. Som *Länsrätten i Stockholm* anför innebär bestämmelsen en valmöjlighet för Finansinspektionen att välja mellan sanktionerna i denna lag eller sanktionerna i t.ex. lagen om bank och finansieringsrörelse, beroende på vilken sanktion som är lämpligast i det enskilda fallet.

I 2 och 3 §§ regleras föreläggande och vite.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 19.

4 §

Det ligger på Finansinspektionen att avgöra om en försenad rapportering skall medföra förseningsavgift med maximalt belopp eller om förseningen är av sådan karaktär att avgiften bör bestämmas till ett lägre be-

lopp eller efterges. Allmänt kan sägas att en längre försening i regel är allvarligare än en försening med bara någon dag. Å andra sidan kan även mindre förseningar vid upprepade tillfällen vara allvarliga. När storleken på avgiften bestäms skall hänsyn också tas till företagets storlek.

Om ett företag skulle motsätta sig att ge in en rapport, har inspektionen möjlighet att förelägga företaget vid vite att komma in med den.

Vid upprepade fall av underlåtenhet eller försenad rapportering kan inspektionen använda sig av ingripandemöjligheterna i sektorsbestämmelserna.

Motsvarande bestämmelser om förseningsavgift finns i 19 kap. 11 f § försäkringsrörelselagen, 15 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 7 kap. 4 § lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat (se prop. 2002/03:139 s. 387 f och 553).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 19.3.

5–8 §§

Av paragraferna framgår vad som gäller för verkställighet av beslut om förseningsavgift.

Av 3 kap. 1 § utsökningsbalken följer att en förvaltningsmyndighets beslut får verkställas enligt den lagen om det finns en särskild föreskrift om detta. Av 6 § framgår att Finansinspektionens beslut om förseningsavgift skall utgöra en exekutionstitel som kan verkställas utan domstolsförfarande. Av den paragrafen framgår också att inspektionens beslut att påföra förseningsavgift får verkställas om den är obetald och förfallen till betalning. Av 5 § framgår att förseningsavgiften skall betalas till inspektionen inom 30 dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet. Om förseningsavgiften inte betalas i rätt tid skall enligt 7 § inspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Den paragrafen klargör också att mål om uttagande av fordran handläggs som allmänt mål hos Kronofogdemyndigheten.

Enligt 8 § faller en förseningsavgift som påförts ett institut bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att domen vann laga kraft.

Motsvarande bestämmelser finns i 19 kap. 11 g § försäkringsrörelselagen, 15 kap. 11–14 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse och 7 kap. 5–8 §§ lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat (prop. 2002/03:139 s. 553 f).

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 19.3.

9 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse motsvarande den i 7 kap. 13 c § i 1994 års kapitaltäckningslag.

13 kap. Bemyndiganden

Kapitlet innehåller bemyndiganden. *Finansinspektionen* anser att flera av bemyndigandena bör utformas som ”skall-bemyndiganden” i stället för som ”får-bemyndiganden”. Regeringsformen innehåller dock inte något uttryckligt stöd för att riksdagen får ålägga regeringen att meddela ett visst slag föreskrifter. Även om ”skall-bemyndiganden” har accepterats i

lagstiftning som rör införlivande av EG-direktiv föredrar vi därför ”färbemyndiganden. Självfallet bör regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, utnyttja de bemyndiganden som ges till den när det behövs, t.ex. för att fullgöra en skyldighet att genomföra EG-rättsakter.

1 §

Med stöd av bemyndigandet i *punkten 1* blir det möjligt att precisera vilka finansiella instrument och råvaror som ingår i handelslagret. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 6.2 och 6.3.

Enligt kapitalkravsdirektivet är det möjligt att tillåta att andra positioner än de som enligt huvudregeln i 1 kap. 7 § omfattas av handelslagret får ingå i detta. Genom bemyndigandet i *punkten 2* är det möjligt att föreskriva vilka det är. Bemyndigandet gör det möjligt att införliva artikel 11.5 i och del C i VII till kapitalkravsdirektivet och i punkten 4 i del D i samma bilaga. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 6.2.

Enligt 1 kap. 10 § skall ett institut fastställa vilka positioner som skall ingå i handelslagret. För de positioner som innehas i handelssyfte skall instituten ha en handelsstrategi samt kunna styra handeln med positionerna och övervaka positionerna mot handelsstrategin. Institutet skall för dessa ändamål ha lämpliga metoder samt de skriftliga riktlinjer och instruktioner som behövs. Bemyndigandet i *punkten 3* gör det möjligt att införliva reglerna i del A och vissa bestämmelser i del D i bilaga VII till kapitalkravsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 6.2.

Enligt 2 kap. 6 § får Finansinspektionen under där angivna förutsättningar besluta att ett värdepappersföretag får beräkna kapitalkravet för vissa marknadsrisker enligt metoderna för kreditrisker. Bemyndigandet i *punkten 4* gör det möjligt att införliva artikel 18.3 i kapitalkravsdirektivet med svensk rätt och att föreskriva i vilka avseenden beräkningen av kapitalkravet skiljer sig från det som normalt beräknas för exponeringar utanför handelslagret.

Bemyndigandet i *punkten 5* gör det möjligt att meddela föreskrifter om hur de fasta omkostnaderna skall beräknas.

Bemyndigandet i *punkten 6* gör det möjligt att meddela föreskrifter om hur kapitalbasen skall beräknas. *Finansinspektionen* har anfört att bemyndigandet i 13 kap. 1 § 8 bör förtydligas. Bemyndigandet har samma lydelse som i 1 kap. 8 a § försäkringsrörelselagen (1982:713) och som enligt 1994 års kapitaltäckningslag. Någon ändring i sak från 1994 års kapitaltäckningslag är inte heller avsedd. Av den anledningen bör inte lydelsen ändras. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 8.1.1 och 8.2.1.

Med stöd bemyndigandet i *punkten 7* är det möjligt att föreskriva när ett institut skall beräkna ett kapitalkrav för exponeringar som det värdepapperiserat. Föreskrifter som utfärdas med stöd av bemyndigandet kan t.ex. behandla förutsättningarna för att en betydande kreditrisk skall anses överförd (se del 2 i bilaga IX till kreditinstitutsdirektivet). Bemyndigandet behandlas i avsnitt 12.2.

Ett institut får använda en metod för egna modeller när den beräknar ett kapitalkrav för vissa exponeringar. Enligt bemyndigandet i *punkten 8* är det möjligt att föreskriva vilka krav ett institut skall uppfylla för att få

använda den metoden. Bemyndigandet gör det möjligt att införliva bl.a. bestämmelserna i del 6 i bilaga III till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Det är även möjligt att föreskriva hur exponeringarnas värden skall beräknas. Det följer dock av bemyndigandena i punkterna 9 och 10 om hur de riskvägda beloppen skall beräknas för schablonmetoden respektive internmetoden.

Med stöd av bemyndigandet i *punkten 9* är det möjligt att meddela föreskrifter om hur en exponerings värde bestäms (se t.ex. artikel 78 och bilaga III till kreditinstitutsdirektivet), vilka riskvikter som skall åsättas olika exponeringar och vilka förutsättningar exportkreditorganens kreditvärderingar skall uppfylla för att de skall få användas för att bestämma riskvikter (se del 1 i bilaga VI till kreditinstitutsdirektivet). Bemyndigandet gör det också möjligt att föreskriva hur det riskvägda beloppet skall beräknas för positioner i värdepapperiseringar enligt del 4 i bilaga IX till kreditinstitutsdirektivet. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 10.2.1 och 12.2.

Bemyndigandet i *punkten 10* gör det möjligt att införliva delarna 1–3 i bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 10.3.1.

Bemyndigandet i *punkten 11* gör det möjligt att införliva bl.a. artiklarna 57 q och 63.3 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 17 i kapitalkravsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 8.2.3.

Bemyndigandet i *punkten 12* gör det möjligt att införliva bl.a. artikel 84.2–84.5 och del 4 i bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 10.3.2.

Bemyndigandet i *punkten 13* behandlas i avsnitt 10.3.2.

Bemyndigandet i *punkten 14* gör det möjligt att införliva reglerna i artikel 89 (delvis tillämpning av en internmetod) och artikel 85 (om stegvis införande av en internmetod) i kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Beträffande utrymmet att föreskriva under hur lång tidsperiod den stegvisa övergången får ske hänvisas till avsnitt 10.3.4.

Bemyndigandet i *punkten 15* gör det möjligt att införliva punkterna 1–11 i del 2 i bilaga VI till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 10.2.2.2.

Bemyndigandet i *punkten 16* gör det möjligt att införliva punkterna 12–16 i del 2 i bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 10.2.2.4.

Bemyndigandet i *punkten 17* gör det möjligt att införliva bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 11.2.

Kapitalkravet för motpartsrisiker som ingår i marknadsrisiker skall beräknas enligt schablonmetoden eller en internmetod för kreditrisiker. Av punkterna 3–11 i bilaga II till kapitalkravsdirektivet framgår att reglerna om motpartsrisiker skiljer sig något från dem som gäller för kreditrisiker. Bemyndigande i *punkten 18* gör det möjligt att beakta de regler som gäller enligt bilaga VII till kreditinstitutsdirektivet med de justeringar som enligt bilaga II till kapitalkravsdirektivet skall göras för motpartsrisiker.

Bemyndigandet i *punkten 19* gör det möjligt att införliva reglerna i artikel 19 samt bilaga I, punkterna 1–3 i bilaga II, bilaga III och bilaga

IV till kapitalkravsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 13.1, 13.3 och 13.4.

Bemyndigandet i *punkten 20* gör det möjligt att införliva bilaga V till kapitalkravsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 13.5

Bemyndigandet i *punkten 21* gör det möjligt att införliva del 1 i bilaga X till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandena behandlas i avsnitt 14.1.

Bemyndigandena i *punkterna 22–24* gör det möjligt att införliva del 2 i bilaga X till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 14.1.

Bemyndigandet i *punkten 25* gör det möjligt att införliva del 3 i bilaga X till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 14.1

Bemyndigandet i *punkten 26* gör det möjligt att ange i vilken omfattning moder- och dottretföretag får betraktas som en enhet (se avsnitt 14.1).

Bemyndigandet i *punkten 27* gör det möjligt att införliva del 4 i bilaga X till kreditinstitutsdirektivet. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 14.2.

Bemyndigandet i *punkten 28* gör det möjligt att införliva artikel 106.1 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 29 i kapitalkravsdirektivet med svensk rätt (se avsnitt 15.1 och 15.2)

Bemyndigandet i *punkten 29* gör det möjligt att införliva artiklarna 113, 115 och 116 i kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 15.2.

Bemyndigandet i *punkten 30* gör det möjligt att införliva artiklarna 112.2, 112.3 och 114 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 30.2 i kapitalkravsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 15.2.

Bemyndigandet i *punkten 31* gör det möjligt att införliva artikel 31 i kreditinstitutsdirektivet och bilaga VI till kapitalkravsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 15.3.

Enligt artikel 149 i kreditinstitutsdirektivet skall de behöriga myndigheterna ha befogenhet att ställa krav på institutens informationsgivning. Bemyndigandet i *punkten 32* gör det möjligt att meddela föreskrifter i de avseenden som direktivet kräver. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 16.3.

Enligt 9 kap. 2 § skall det vara möjligt att föreskriva att det finns en finansiell företagsgrupp i vissa fall (jfr artikel 133.1 och 134 i kreditinstitutsdirektivet. Bemyndigandet i *punkten 33* gör det möjligt att meddela sådana föreskrifter (se avsnitt 17.1)

Enligt 9 kap. 4 § får Finansinspektionen ge ett institut tillstånd att räkna med vissa dotterbolag vid beräkningen av kapitalkravet. För att det skall vara tillåtet måste emellertid vissa krav vara uppfyllda. Bemyndigandet i *punkten 34* gör det möjligt att föreskriva vilka dessa krav är (se artikel 70 i kreditinstitutsdirektivet). Bemyndigandet behandlas i avsnitt 17.7.

Enligt 9 kap. 7 § skall betydande dotterföretag offentliggöra viss information som dock är mer begränsad än den som offentliggörs av dess moderföretag. Bemyndigandet i *punkten 35* gör det möjligt att meddela

föreskrifter i samma avseenden som framgår av bemyndigandet punkten 32.

Enligt 9 kap. 8 § kan ett företag undantas från gruppbaserad tillsyn om de där angivna förutsättningarna är uppfyllda. Med stöd av bemyndigandet i *punkten 36* är det möjligt att precisera dessa förutsättningar. Det gäller särskilt den närmare innebörden av "försumbar betydelse", se avsnitt 17.3.

Bemyndigandet i *punkten 37* har överförts från 8 kap. 2 § 3 i 1994 års kapitaltäckningslag (se prop. 2004/05:24 s. 188)

Bemyndigandet i *punkten 38* gör det möjligt att föreskriva hur konsolideringen skall ske av en finansiell företagsgrupp (se artikel 133 och 134.1 i kreditinstitutsdirektivet), se avsnitt 17.1.

Med stöd av bemyndigandet i *punkten 39* är det möjligt att föreskriva hur kapitalbasen skall beräknas för företag som ingår i en finansiell företagsgrupp, se artikel 65 i kreditinstitutsdirektivet och artikel 16 i kapitalkravsdirektivet (se avsnitt 17.1).

Bemyndigandena i *punkterna 40–42*, som har överförts från 1994 års kapitaltäckningslag (7 kap. 6 § och 8 kap. 1 § 8) gör det möjligt att meddela föreskrifter avseenden den gruppbaseade redovisningen och den samlade informationen. Enligt bemyndigandet i *punkten 43* är det vidare möjligt att meddela föreskrifter om rapporteringen av stora exponeringar, jfr 8 kap. 1 § 9 i 1994 års kapitaltäckningslag).

2 §

Bemyndigandet i *punkten 1* gör det möjligt att införliva punkterna 12–16 i del 2 i bilaga VI till kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt. Bemyndigandet behandlas i avsnitt 10.2.2.3.

Genom bemyndigandet i *punkten 2* blir det möjligt att införliva artikel 144 i kreditinstitutsdirektivet med svensk rätt, se avsnitt 18.6.

Bemyndigandet i *punkten 3* gör det möjligt att meddela föreskrifter om årliga avgifter för tillsynen.

14 kap Överklaganden

1 §

Enligt kreditinstitutsdirektivet (artikel 55) skall beslut som fattas med stöd av lagar och författningar som utfärdats i enlighet med det direktivet kunna prövas av domstol.

Av *första stycket* framgår att Finansinspektionens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut enligt 20 § 5 förvaltningslagen (1986:223), dvs. beslut om föreskrifter enligt 8 kap. regeringsformen. Sådana föreskrifter får, när de kan överklagas, överklagas till regeringen med stöd av 35 § verksförordningen (1995:1322)

Enligt *andra stycket* krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Av *tredje stycket* framgår att Finansinspektionen får bestämma att ett beslut enligt denna lag skall gälla omedelbart. Till skillnad från gällande rätt är det alltså inte bara beslut om föreläggande som kan gälla omedelbart utan alla beslut som inspektionen fattar. Dit för exempelvis även ett beslut att återkalla ett tillstånd att använda internmetoden för

kreditriskerna. Bestämmelsen har utformats med utgångspunkt från bestämmelsen 10 kap. 1 § lagen om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Finansinspektionen anser att dess beslut inte bör kunna inhiberas och menar att detta bör gälla generellt för beslut som rör institut. *Riksbanken* anser att det bör utredas om länsrättens möjlighet att inhibera en sanktion av *Finansinspektionen* bör begränsas. Enligt *Riksbanken* kan möjligheten att besluta om inhibition undergräva hela effekten av inspektionens ökade möjligheter till beslut och sanktioner.

Som *Finansinspektionen* anför är frågan om möjlighet till inhibition generell och omfattar inte bara inspektionens beslut enligt kapitaltäckningslagen. Förvaltningsmyndigheters och domstolars möjligheter att besluta om inhibition regleras i 29 § förvaltningslagen och 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291). Möjligheten att inhibera beslut som på grund av lag eller beslut annars skulle få verkställas omedelbart syftar inte minst till att tillgodose den enskildes rättsskydd och upprätthålla allmänhetens förtroende för rättsystemet.

Av omfattande praxis från Regeringsrätten framgår vilka överväganden som bör göras i en inhibitionsfråga (jfr bl.a. RÅ 1990 ref 82, RÅ 1992 not 333 och RÅ 1994 not 150, se även RÅ 1998 not 93).

Som *Riksbanken* anför är det viktigt ur effektivitetssynpunkt att *Finansinspektionens* beslut blir möjliga att verkställa i ett så tidigt skede som möjligt. Samtidigt är det viktigt, med hänsyn till syftet med reglerna om inhibition, att det finns en möjlighet att inhibera verkställigheten av fattade beslut. Av Regeringsrättens praxis framgår att frågan om inhibition bedöms inte bara med hänsyn till hur sannolikt det är att beslutet ändras. Intressena för inhibition skall även vägas mot intressen mot inhibition. Frågan om samhällsintresset motiverar omedelbar verkställighet och om de beslut *Finansinspektionen* fattar inte bör vara inhibitionsbara bör dock behandlas i ett bredare sammanhang än här.

22.2 Förslag till lag om införande av lagen (2006:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar

1 §

Enligt *första stycket* träder den nya kapitaltäckningslagen och denna lag i kraft den 1 januari 2007. Ett institut som vill använda den avancerade internmetoden i 4 kap. 7 § i den nya kapitaltäckningslagen för exponeringsklasserna fordringar och villkorade fordringar mot nationella regeringar (dvs. stater) och centralbanker, institut eller företag (artikel 86.1 a–c i kreditinstitutsdirektivet) får dock enligt *andra stycket* vänta till 2008 med att beräkna kapitalkravet för kreditrisker enligt denna metod. Ett institut får dock redan från lagens ikraftträdande tillämpa den avancerade varianten av intermetoden för exponeringsklassen fordringar och villkorade fordringar mot hushåll (artikel 86.1 d i samma direktiv). Ett institut får inte heller använda internmätningssmetoden enligt 6 kap. 6 § i den nya kapitaltäckningslagen för att beräkna kapitalkravet för operativa risker förrän tidigast under år 2008.

Bestämmelsen hindrar inte att ett institut före år 2008 får en ansökan om tillstånd att använda någon av de nämnda metoderna prövad.

2 §

Av paragrafen framgår att 1994 års kapitaltäckningslag upphävs när den nya kapitaltäckningslagen träder i kraft.

3 §

Ett institut som före den nya kapitaltäckningslagens ikraftträdande har fått ett medgivande av Finansinspektionen att använda egna riskberäkningsmodeller behöver inte söka något nytt tillstånd enligt 5 kap. 3 § i den nya kapitaltäckningslagen.

Finansinspektionen menar att bestämmelsen inte är helt förenligt med artikel 47 i kapitalkravsdirektivet, som enligt inspektionen innebär att ett medgivande som har lämnats till ett institut att använda en egen beräkningsmodell för den specifika risken får användas som längst t.o.m. den 31 december 2009 och att institutet alltså måste beräkna den specifika risken enligt de nya reglerna fr.o.m. den 1 januari 2010.

Enligt artikel 47 får, fram till den 31 december 2009 eller ett tidigare datum som fastställs av de behöriga myndigheterna från fall till fall, ett institut som fått en specifik riskmodell godkänd före den 1 januari 2007 i enlighet med punkt 1 i bilaga V, för detta godkännande betrakta punkterna 4 och 8 i bilaga V i den lydelse som dessa punkter hade före den 1 januari 2007. Enligt vår bedömning kräver direktivet inte att ett institut ansöker om ett nytt tillstånd för den specifika riskmodellen. Artikeln tillåter till och med att ett sådant tillstånd under en övergångsperiod meddelas med stöd av äldre bestämmelser. Situationen skiljer sig inte från andra situationer då förutsättningarna för ett visst tillstånd eller en viss verksamhet förändras. Instituterna får då en viss tid på sig att anpassa sig till de nya spelreglerna. De förutsättningar som skall vara uppfyllda kommer att framgå av föreskrifter. Som framgår av avsnitt 20.9 får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela de övergångsbestämmelser som behövs för de institut som har beviljats tillstånd enligt äldre bestämmelser. Om instituten inte uppfyller de krav som föreskrifterna uppställer, får Finansinspektionen vidta lämpliga åtgärder.

4 §

Enligt 1994 års kapitaltäckningslag kan ett institut få medgivande att beräkna kapitalkravet för vissa marknadsrisker enligt de regler som gäller för kreditrisker (2 kap. 4 §), att räkna in poster i kapitalbasen (2 kap. 6 § fjärde stycket) och att överskrida gränsvärdena för stora exponeringar (5 kap. 6 §). Motsvarande bestämmelser finns i den nya kapitaltäckningslagen (2 kap. 6 §, 3 kap. 4 § och 7 kap. 8 §) men där har ordet medgivande ersatts med tillstånd. Av den förevarande paragrafen framgår att medgivanden som lämnats i nämnda frågor enligt 1994 års kapitaltäckningslag skall fortsätta att gälla och att de efter den nya kapitaltäckningslagens ikraftträdande skall betraktas som tillstånd enligt den lagen.

5 §

Av bestämmelsens *första stycke* följer att instituten som använder internmetoden för kreditrisker eller motpartsrisker som ingår i

marknadsrisker under åren 2007–2009 måste fortsätta att beräkna kapitalkraven enligt 1994 års kapitaltäckningslag. Under dessa år skall nämligen institutens kapitalbas uppgå till 95, 90 respektive 80 procent av kapitalkraven beräknade enligt 1994 års lag. Av *andra stycket* framgår vidare att även ett institut som använder en internmätningsslag för operativa risker skall ha en kapitalbas som skall uppgå till nämnda nivåer. Internmätningsslaget får dock inte börja användas förrän år 2008, se 1 §.

Skyldigheten att beräkna ett kapitalkrav enligt 1994 års kapitaltäckningslag gäller bara för de exponeringar eller verksamheter för vilka instituten använder interna metoder.

Enligt *tredje stycket* gäller de nämnda bestämmelserna både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och för en finansiell företagsgrupp.

Den kapitalbas som kapitalkravet skall jämföras med skall enligt *fjärde stycket* beräknas på det sätt som framgår av föreskrifter som meddelats av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 20.2.

6 §

Av paragrafens *första stycke* framgår att instituten under 2007 kan välja att beräkna kapitalkravet för kreditrisker eller kapitalkravet för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker enligt den metod som anges i 1994 års kapitaltäckningslag i stället för enligt schablonmetoden i den nya kapitaltäckningslagen. Om ett institut använder metoden i 1994 års kapitaltäckningslag för alla sina exponeringar för kreditrisker, får det även tillämpa bestämmelserna om stora exponeringar i den gamla lagen.

När ett institut använder metoden i 1994 års kapitaltäckningslag skall hänvisningarna till schablonmetoden i den nya kapitaltäckningslagen behandlas som om de avsåg den äldre metoden. Detta framgår av *andra stycket*. Bestämmelserna om riskreducering och offentliggörande av information skall dock inte tillämpas. Vidare får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreskriva att inte heller bestämmelserna om värdepapperisering skall tillämpas.

Den beräkningsmetod som enligt 1994 års kapitaltäckningslag används för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker innehåller också ett implicit kapitalkrav för operativ risk. Ett institut som använder den äldre metoden får därför justera ned kapitalkravet för operativ risk enligt den beräkningsmetod som anges i *tredje stycket*.

Enligt *fjärde stycket* gäller bestämmelsen både när kapitalkravet beräknas för det individuella institutet och för en finansiell företagsgrupp.

7 §

Enligt 3 kap. 5 § i den nya kapitaltäckningslagen skall bl.a. ägarposter och tillskott i försäkringsföretag och vissa andra företag inom försäkringssektorn dras av från kapitalbasen. Enligt 3 kap. 8 § i samma lag skall avdraget ske med hälften vardera från det primära kapitalet och det supplementära kapitalet. Enligt den förevarande paragrafen får ett institut som innan 2006 års kreditinstitutsdirektiv träder kraft har innehav som uppgår till den storleken som anges i 3 kap. 5 § andra stycket i den

nya kapitaltäckningslagen göra avdrag från summan av det primära och det supplementära kapitalet t.o.m. år 2012.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 20.4

8 §

Av paragrafen framgår att värdepappersbolag som tillhandahåller sådana tjänster som anges i paragrafen, efter tillstånd av Finansinspektionen får överstiga gränsvärdena för stora exponeringar i handelslagret utan att behöva beräkna något särskilt kapitalkrav för det (jfr 7 kap. 8 § i den nya kapitaltäckningslagen). För att få ett sådant tillstånd måste emellertid bolaget uppfylla de ytterligare krav som framgår av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG (MiFID) är ännu inte införlivat med svensk rätt. I samband med att det görs får den redaktionella utformningen av paragrafen övervägas på nytt.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 20.6.

9 §

I paragrafen undantas vissa värdepappersbolag från den nya kapitaltäckningslagen tillämpningsområde till och med år 2010. Liksom 8 § kan paragrafens redaktionella utformning behöva ses över i samband med att MiFID införlivas med svensk rätt.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 20.7.

10 §

Av paragrafen framgår att vissa värdepappersbolag under en övergångsperiod får beräkna ett särskilt kapitalkrav för operativa risker.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 20.8.

22.3 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

7 kap.

24 a §

I paragrafens *andra stycke* ändras gränserna för när ett försäkringsbolag är skyldigt att göra avdrag för innehav av aktier och tillskott i företag som tillhör bank- och värdepapperssektorn och försäkringssektorn. Genom ändringen överensstämmer gränserna med de gränser som föreslås för institut i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar (3 kap. 5 §).

22.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

1 kap.

6 c–6 h §§

Paragraferna är nya. De har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i 6 kap. 1–3 och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och

finansieringsrörelse. Beträffande den närmare innebörden av bestämmelserna hänvisas till avsnitt 7 och författningskommentaren till lagen om bank- och finansieringsrörelse (se även prop. 2002/03:139).

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.

6 i §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande som gör det möjligt att meddela föreskrifter om vilka åtgärder skall vidtas för att uppfylla kraven i 6 c–6 h §§. En motsvarande bestämmelse finns för kreditinstitut i 16 kap. 1 § 3 lagen om bank- och finansieringsrörelse.

22.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

5 kap.

7 §

Enligt 8 kap. i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar är kreditinstitut och värdepappersbolag skyldiga att lämna information som rör företagets kapitaltäckning m.m. Sådan information kommer delvis att framgå av kapitaltäckningsanalysen enligt 6 kap. 3 § förevarande lag. All information skall om möjligt offentliggöras på ett enda ställe. Om inte alla uppgifter finns i årsredovisningen skall det emellertid av denna framgå var informationen tillhandahålls.

22.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

13 §

Finansinspektionen anser att orden ”institutets kapitaltäckningsgrad” skall bytas ut mot t.ex. institutets kapitaltäckningsförhållanden enligt”. Som skäl för detta anför inspektionen att ordet kapitaltäckningsgrad inte förekommer i den nya kapitaltäckningslagen. Eftersom ordet kapitaltäckningsgrad inte heller förekommer i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar anser vi emellertid inte att det utgör skäl att göra den ändring som inspektionen föreslår. Hur storleken på avgiften för insättningsgarantin skall bestämmas i framtiden, bör i stället behandlas i samband med beredningen i Insättningsgarantiutredningens betänkande Reformerat system för insättningar (SOU 2005:16).

Ändringen i bestämmelsen innebär därför bara att hänvisningen till bestämmelsen i 1994 års kapitaltäckningslagen ersätts med en hänvisning till motsvarande bestämmelse i den nya kapitaltäckningslagen.

22.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder)

4 kap.

11 §

Bestämmelsen i 4 kap. 6 § i 1994 års kapitaltäckningslag upphävs och ersätts med någon ny liknande bestämmelse. Den nuvarande uppräkningsen av emittenter som har riskvikten noll procent har därför ersatts med en hänvisning dels till svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet samt till motsvarande utländska emittenter som får riskvikten noll procent med stöd av schablonmetoden för kreditrisker enligt 4 kap. 4 § i den nya kapitaltäckningslagen.

22.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer

Ändringarna i paragraferna innebär att hänvisningarna till de bestämmelser i 1994 års kapitaltäckningslag som upphävs ersätts med en uppräkningsen av de motparter (1 kap. 2 §), låntagare (3 kap. 1 §) och tillgångar (3 kap. 2 §) som anges i de upphävda bestämmelserna. Dessutom får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om vilka motparter, låntagare och tillgångar som avses (6 kap. 3 §).

De ändringar som görs i paragraferna ändrar inte deras sakliga innebörd.

22.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

1 kap.

5 §

I paragrafen har införts två nya definitioner. Den närmare innebörden av ändringen av definitionen av finansiellt institut framgår av avsnitt 6.1. Ändringen av definitionen av kapitalbas är endast redaktionell.

6 kap.

2 §

I bestämmelsens *första stycke* har det gjorts ett tillägg som innebär att ett kreditinstitut skall rapportera sina risker. Den befintliga bestämmelsen har även kompletterats med ett uttryckligt krav på tillfredsställande intern kontroll. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.1.

Andra stycket preciserar de beståndsdelar som skall ingå för att ett kreditinstitut skall uppfylla riskhanteringskravet i första stycket. Enligt första meningen skall institutet särskilt se till att dess risker inte äventyrar dess förmåga att fullgöra sina förpliktelser. För att uppfylla detta krav måste instituten enligt andra meningen åtminstone ha en fungerande

kapitalutvärderingsprocess. Den nya bestämmelsens innebörd behandlas närmare i avsnitt 7.2.

3 §

Paragrafens har fått en delvis ny utformning. Av bestämmelsen framgår att det skall vara möjligt att genomlysna ett kreditinstituts organisation av sin rörelse och det sätt på vilket det driver sin rörelse. Organisationen och driften är genomlysbara om det är möjligt att överblicka institutets organisationsstruktur, dess ställning och dess förbindelser med andra företag. Kravet på genomlysning kan inte mätas efter någon absolut mått stock utan beror på institutets omständigheter i övrigt.

När det gäller rörelsens bedrivande innebär bestämmelsen att institutets tillgångar skall vara överblickbara och institutets ekonomiska ställning möjlig att värdera med någorlunda säkerhet (prop. 2002/04:139 s. 276). Av bestämmelsen följer emellertid också att kreditinstituts organisation skall vara sådan att det är möjligt att överblicka såväl institutets organisationsstruktur som dess ställning. I detta ligger bl.a. att såväl den juridiska som den faktiska strukturen skall vara sådan att det utan svårighet går att överblicka ansvarsförhållandena.

Bestämmelsen behandlar såväl förhållanden i institutet som juridisk person som institutets kopplingar till andra, både inom den egna personen och inom fristående personer. Det finns mer specialiserade bestämmelser om genomlysning, t.ex. i de bestämmelser i den svenska lagstiftningen som infördes till följd av det s.k. BCCI-direktivet.

Det övergripande ansvaret för att institutets organisationsstruktur, ställning och förbindelser med andra företag kan överblickas vilar på styrelsen.

Beträffande bestämmelsen innebär i övrigt hänvisas till prop. 2002/2003:139 s. 276 f och 530 f).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.1.

4 a §

Paragrafen, som är ny innehåller den s.k. proportionalitetsregeln. Genom bestämmelsen framgår att bestämmelserna i 1–3 §§ skall tillämpas med beaktande av kreditinstitutets storlek, omfattningen på dess verksamheter och dess grad av komplexitet.

Redan av förarbetena till de nuvarande bestämmelserna framgår att de krav som ställs på instituten enligt bestämmelserna om soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet kan variera med de verksamheter instituten ägnar sig åt (prop. 2002/03:39 s. 275, 276 och 279 f).

4 b §

Det är styrelsens ansvar att de krav som ställs på kreditinstitutet enligt bestämmelserna om soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysbarhet uppfylls (prop. 2002/03:139 s. 530). Genom den förevarande paragrafen anges denna princip uttryckligen i lag.

5 §

I paragrafen har det gjorts två ändringar.

Som framgår av 4 b § ansvarar styrelsen för att kraven i 1–3 §§ uppfylls. I linje med detta klargörs också att styrelsen ansvarar för att det finns de strategier, riktlinjer och instruktioner som behövs för att uppfylla kraven i 1–3 §§. Styrelsen skall vidare se till att de övriga strategier m.m. som behövs för att styra rörelsen finns.

I paragrafen klargörs vidare att strategierna, riktlinjerna och instruktionerna måste utvärderas och ses över regelbundet. Syftet med detta är att institutet skall försäkra sig om att de är ändamålsenliga. Utvärderingen bör ske minst årligen och sannolikt oftare. Frekvensen kan variera beroende på vilken verksamhet som drivs.

13 kap.

6 a §

Av paragrafen, som är ny, framgår att Finansinspektionen skall samarbeta och utbyta information med andra de tillsynsmyndigheter inom EES som har tillsyn över kreditinstitut. Samarbetet och informationsutbytet skall ske i den omfattning som framgår av EG-rätten, t.ex. kreditinstitutsdirektivet. Bestämmelsen ger Finansinspektionen stöd för att t.ex. lämna ut sådan information som enligt detta direktiv skall lämnas ut till andra behöriga myndigheter.

22.10 Övriga lagändringar

De övriga lagändringarna är följdändringar av redaktionell karaktär.